

TC
YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANA BİLİM DALI
ESKİ TÜRK DİLİ YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

YÜKSEK LİSANS TEZİ ÇALIŞMASI

HAMZANÂME : METİN – DİZİN (14. CİLT)

BİHTER KARAHAN

09718102

TEZ DANIŞMANI

PROF. DR. ZÜHAL ÖLMEZ

İSTANBUL

2014

TC
YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANA BİLİM DALI
ESKİ TÜRK DİLİ YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

YÜKSEK LİSANS TEZİ ÇALIŞMASI

HAMZANÂME : METİN – DİZİN (14. CİLT)

BİHTER KARAHAAN

09718102

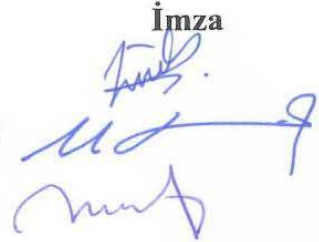
Tezin Enstitüye Verildiği Tarih: 22 Aralık 2014
Tezin Savunulduğu Tarih: 26 Ocak 2015

Tez Oy birliği / Oy çokluğu ile başarılı bulunmuştur.

Unvan Ad Soyad

İmza

Tez Danışmanı : Prof. Dr. Zühal ÖLMEZ
Jüri Üyeleri : Prof. Dr. Melek ÖZYETGİN
Doç. Dr. Ersin TERES

İSTANBUL
ARALIK 2014

ÖZ

HAMZANÂME : METİN – DİZİN (14. CİLT)

Bihter Karahan

Aralık, 2014

Bu çalışmada Hamzavî'nin 14. yüzyılda yazıya geçirdiği söz varlığı ve dil bilgisi bakımından Eski Anadolu Türkçesinin dil özelliklerini yansıtan *Hamzanâme'nin* Yapı Kredi Sermet Çifter Kütüphanesi'nde bulunan 14. cildi ele alınmıştır. Çalışma metnin yazı çevirimi ve çözümlemeli dizininden oluşmaktadır.

Çalışmanın amacı metnin doğru şekilde okunarak çözümlemeli dizininin yapılması, böylece edebiyatımızda önemli bir yere sahip olan *Hamzanâmeler'in* bir cildinin daha günümüz Türkçesine kazandırılmasıdır. Çalışmayla *Hamzanâmeler'in* edebiyatımızdaki yeri ve önemini belirlenmeye çalışılmaktadır. Üzerinde çalıştığımız metin 19. yüzyılda istinsah edildiğinden, Eski Anadolu Türkçesine özgü dil özelliklerinden kimileri eserde farklı biçimlerde yer almıştır. Müstensihin yazımda yaptığı yanlışlar da metinde ikili yazımların oluşmasına neden olmuştur.

Anahtar Kelimeler: Eski Anadolu Türkçesi, Hamza, Hamzanâme, Halk Hikâyesi

ABSTRACT

HAMZANÂME : TEXT – INDEX (14th VOLUME)

Bihter Karahan

December, 2014

In this thesis, the 14th volume of *Hamzanâme* in Yapı Kredi Sermet Çifter Library, which was written by Hamzavî and reflecting the Old Anatolian Turkish Language's vocabulary and grammar features, has been translated. This thesis consists of a transcription and analytical index of the text.

The goal of this study is to read the text correctly and make the analytical index, thus to gain another volume of *Hamzanâme*, which is very important for our literature, to our contemporary Turkish language. By means of this thesis the position and importance of *Hamzanâmes* in our literature are being determined. Because this text was rewritten in 19th century, it is seen that the fonetical features of Old Anatolian Turkish disappear. The mistakes those the writer had made caused some dual writing.

Keywords: Old Anatolian Turkish, Hamza, Hamzanâme, Folk Literature

ÖN SÖZ

Hamzanâme söz varlığı ve dil bilgisi bakımından Eski Anadolu Türkçesinin dil özelliklerini yansıtan eserlerden biridir. Eser sade ve akıcı bir dile sahiptir. Bu çalışmada Yapı Kredi Sermet Çifter Kütüphanesi'nde 898 numara ile kayıtlı olan *Hamzanâme*'nin 14. cildi incelenmiştir. Eser 55 varaktan oluşmaktadır. Çalışmada söz konusu eserin yazı çevirimi ve çözümlemeli dizini yer almaktadır.

Çalışma dört bölümden oluşmaktadır. *Hamzanâme* hakkında bilgi verdiğimiz girişin ardından gelen ikinci bölümde metnin dil özellikleri bulunmaktadır. Söz konusu bölümde 14. cilt, yazım özellikleri ve dil bilgisi özellikleri bakımından incelenmiştir. Üçüncü bölümde metnin yazı çevirimi yer almaktadır. Metnin yazı çevirimi yapılırken cümleler anlamlarına göre bölünüp noktalama işaretleri kullanılmıştır. Dördüncü ve son bölümde eserin çözümlemeli dizini yer almaktadır. Dizinde madde başı sözcüklerin geçtiği tüm sayfa ve satırlar tek tek gösterilmiştir.

Hamzanâmeler yazıldığı dönemden üç dört yüzyıl sonra istinsah edilmelerine rağmen Eski Anadolu Türkçesinin dil özelliklerini taşımaktadır. Ancak metnin istinsah edilişi sırasında müstensih'in sık sık karışıklık yaşadığı tespit edilmiştir. Müstensih kimi zaman eserin ait olduğu dönemin imlasını takip etmeye çalışırken kimi zaman da kendi dönemindeki imlayı kullanmıştır. Bu konuyla ilgili gerekli bilgi ve örnekler giriş bölümünde yer almaktadır.

Bu çalışmayla Eski Anadolu Türkçesinin dil özelliklerini gösteren *Hamzanâme*'nin bir cildinin daha günümüz Türkçesine kazandırılması ve sözvarlığının ortaya konması hedeflenmiştir.

Son olarak tez çalışmam ve yüksek lisans eğitimim boyunca benden yardımlarını esirgemeyen değerli hocam Prof. Zühal Ölmez'e ve aileme şükranlarımı arz ederim.

Bihter KARAHAN

İstanbul

Aralık 2014

İÇİNDEKİLER

	Sayfa No
ÖZ	iii
ABSTRACT	iv
ÖN SÖZ.....	v
İÇİNDEKİLER.....	vi
TABLolar LİSTESİ.....	viii
KISALTMALAR.....	ix
1. GİRİŞ.....	1
1.1 Hamzanâme ve Yazarı Hakkında	1
1.2. Hamzanâme Nüshaları ve Hamzanâme Üzerine Yapılan Çalışmalar	3
1.2.1. Tezler.....	4
2. METNİN DİL ÖZELLİKLERİ.....	6
2.1. Metnin Yazım Özellikleri.....	6
2.1.1. Üçüncü Tekil Kişi İyelik Eklerinden Sonra Gelen Belirtme Durum Ekinin Yazımı.....	7
2.1.2. Emir Kipinin Yazımı	8
2.1.3. İkinci Tekil Kişi İyelik Ekinin Yazımı	9
2.1.4. Üçüncü Tekil Kişi İyelik Ekinin Yazımı	9
2.1.5. /-dUk/ Sıfat-Eylem Ekinin Yazımı	10
2.1.6. Bildirme Ekinin Yazımı.....	10
2.1.7. İkinci Tekil Kişi Ekinin Yazımı.....	10
2.1.8. İlgi Durum Ekinin Yazımı	10
2.1.9. İkili Yazımlar	11
2.1.10. ح (ha) ve ح (hı) Harflerinin Karıştırılması	11
2.1.11. Asli Şekillerinden Farklı Yazılan Sözcükler.....	13
2.2. Metnin Dil Bilgisi Özellikleri.....	13
2.2.1. İsim Çekimi	13
2.2.1.1. İyelik Ekleri	13

2.2.1.2. Durum Ekleri	16
2.2.2. Eylem Çekimi.....	17
2.2.2.1. Görülen Geçmiş Zaman	17
2.2.2.2. Öğrenilen Geçmiş Zaman	18
2.2.2.3. Geniş Zaman.....	19
2.2.2.4. Emir Kipi	19
3. GENEL DEĞERLENDİRME.....	21
3.1. İkili Yazımlar	21
3.2 Aslı Şekillerinden Farklı Yazılan Sözcükler	22
3.3 İlgî Eki	22
3.4 İyelik Ekleri	22
3.5 Görülen Geçmiş Zaman	23
3.6 Emir Kipi	23
3.7 Geniş Zaman	24
3.8 Sonuç	25
4. METİN.....	26
5. DİZİN.....	84
KAYNAKÇA	321
EKLER.....	323
Ek 1. Yazma	324
ÖZ GEÇMİŞ.....	380

TABLÖLAR LİSTESİ

	Sayfa No
Tablo 1.1: <i>Hamzanâme</i> Hakkında Yapılan Tezler.....	4
Tablo 2.1: İkili Yazıma Sahip Sözcükler.....	11
Tablo 2.2: ح (ha) ve خ (hı) Harflerinin Karıştırılması.....	11
Tablo 2.3: Farklı Yazılan Sözcükler.....	13

KISALTMALAR

Ar.	: Arapça
c.	: Cilt
Far.	: Farsça
Fr.	: Fransızca
Hız.	: Hazreti
krş.	: Karşılaştırmamız

1. GİRİŞ

1.1 Hamzanâme ve Yazarı Hakkında

Hamzanâme, Hz. Hamza'nın menkıbevi hayatı etrafında oluşan halk hikâyeleridir. Hz. Hamza cesareti ve savaşçılığı ile bilinen güçlü bir şahsiyettir. Onun hayatı ve özellikle kahramanlıkları etrafında oluşan *Hamzanâmeler* destansı bir söyleme sahiptir. Bu destanların oluşumu Hz. Hamza'nın şehit edilmesinden sonra Araplar arasında başlamıştır. Hemen bütün tarihî kahramanların hikâyelerinde olduğu gibi Hz. Hamza'nın savaşları da çeşitli İslam milletlerinin halk hikâyelerine intikal ederken gerçekliğini kaybetmiş, olağanüstü maceraların çoğu onun şahsiyetine atfedilmiştir. Bu konuda yapılmış çalışmaları incelediğimizde aşağıdaki bilgilere ulaştık.

Hamzanâme, Türkler tarafından benimsenen İslami destan kahramanlarının anlatıldığı ilk eserdir. Türkler arasında 10. yüzyıldan itibaren söylenilmeye başlanmış, 14. yüzyıl sonuna doğru Şair Ahmedî'nin kardeşi Hamzavî tarafından yazıya geçirilebilmiştir. (Sezen, 1991, 8). Hz. Hamza, Hz. Peygamber'in amcası ve sütkardeşidir. İlk Müslüman olanların 39.su olarak bilinir. Hz. Hamza'nın Kureyş toplumunda çok önemli bir yeri vardır. Güçlü, kuvvetli ve karşısındakileri korkutan bir yapıya sahiptir. Savaşçı kişiliği, avcılığı, atıcılığı, cesareti, haksızlığa karşı çıkması, dürüstlüğü ve zulme boyun eğmemesi gibi özellikleri böyle bir saygınlığa erişmesini sağlamıştır. (Sezen, 1991, 34)

Hz. Hamza Bedir Savaşının önde gelen kahramanlarından. Bundan dolayı özellikle Hamza'dan intikam almaya çalışan müşrikler, Vahşi adında bir köleye Hamza'yı öldürdüğü takdirde azat edileceğine söz verirler. Vahşi, Hz. Hamza'yı Uhud Savaşında şehit eder; burnunu, kulaklarını ve diğer organlarını keserek iplere dizip savaşa katılan kadınların boyunlarına gerdanlık diye takarak Mekke'ye o şekilde girmelerini sağlar. (Algül, 1997, 501)

14. yüzyıldan başlayarak Anadolu topraklarında buraya Orta Asya'dan yeni göç etmiş olan Türk halkına onların anlayabileceği şekilde İslamiyet'i anlatmak ve

öğretmek gayesiyle bazı destanî hikâyelerin meydana getirildiği görülür. Bu hikâyeler çoklukla İslamiyet'in yayılma döneminden geriye kalan bazı tarihî olaylarla bazı menkıbelerin efsane kisvesine büründürülerek anlatılmasından meydana gelir. 14. yüzyılda Hz. Hamza'nın macera dolu hayatı ve cenkleri çevresinde *Hamzanâme* adlı büyük destanî-hikâyenin yazıldığı görülmektedir. Genellikle din, iman ve İslamiyet yoluna Arap ve İranlı Müslüman kahramanlar etrafında teşekkül eden bu destanlarda çoğunlukla muhayyileye dayalı efsanevî olaylar anlatılır. Daha çok İran kaynaklı efsanelerden alınan bu hikâyelerin ne tarihî gerçeklere ne de zamana uyması gerekmez. (Uçman, 1981, 92)

Araplar arasında *Sîretü Hamza*, *Esmârü'l Hamza*; İranlılarda *Kıssa-i Emîr Hamza*, *Kitâb-ı Rümûz-ı Hamza*, *Dâstân-ı Emîr Hamza*; Türklerde *Hamzanâme* olarak bilinen bu destanî hikâyelerin yapısı gibi teşekkülü için nakledilen rivayetler de karışıktır. Evliya Çelebi'nin verdiği bilgiye göre Hz. Peygamberin hikâyecisi Sahîb-i Rûmî ilk defa bir *Hamzanâme* tertip etmiş daha sonra Ebü'l-Meâlî bunu genişletip altmış cilde çıkarmıştır. Bazı araştırmacılara göre *Hamzanâmelerin* kaynağı *Târîh-i Sîstân*'da adı geçen *Kıssa-i Megâzî-i Hamza* adlı kayıp bir kitaptır. Ancak buradaki hikâyelerin kahramanı Hz. Peygamber'in amcası olan Hz. Hamza değil, fakat yine Resûl-i Ekrem'e yakınlığı belirtilen tamamen farklı bir kişi olan İranlı Hamza b. Abdullah'tır. Ona atfedilen kahramanlıklara zamanla Hz. Hamza'nın savaşlarına ait vak'alar da eklenmiştir. (Albayrak, 1997, 516)

Fuat Köprülü, *Kıssa-i Emîr Hamza*, *Dâstân-ı Emîr Hamza*, *Sîret-i Hamza*, *Esmârü'l Hamza*, *Kitâb-ı Rumûz-ı Hamza*, *Hamzanâme* gibi isimler altında Arap ve Acem, Hindî, Hindistanî, Mala, Cava dillerinde muhtelif nüshalarına rastlandığını belirtmiştir. *Hamzanâmeler* Türkler arasında pek çok şöhret kazanmış, halk arasında yayılmış, halk kahvelerinde yeniçeri ortalarında, sınır boyu kalelerinde ya kitaplardan okunmuş veya meddahlar tarafından anlatılmıştır. (Köprülü, 1966, 369)

Hz. Hamza'nın kahramanlığı, cesareti, dürüstlüğü, zayıftan yana olması gibi hasletleri, onun ruhunda kendi benliğini bulan Türk insanlarına hiç de yabancı gelmemiş, bu ruh ve düşünce tarzıdır ki, Hz. Hamza'nın menkıbevi hayatını konu alan *Hamzanâmelerin* anlatılmasını ve yayılmasını sağlamıştır. (Sezen, 1991, 7)

Daha çok İran kaynaklı ve efsane türünden olan olayları anlatan yaklaşık olarak 50-60 cilt içinde birbirinin devamı şeklinde 150-200 kadar hikâyeden meydana gelen

Hamzanâme'nin içindeki destani olaylar ve kahramanlıklar başlangıçta Arabistan ve İran'da geçmekte, hikâye kahramanlarının hemen hepsi Arap, Acem, Müslüman, kâfir ve putperestlerden meydana geldiği halde Anadolu halkı bu destanî hikâyeleri özündeki din gayreti yüzünden çok çabuk benimsemiştir.

Hamzanâme'nin yazarı Hamzavî'nin hayatı hakkında bilgi yoktur. Şair Ahmedî'nin kardeşi olduğu söylenmektedir. Halk arasında geniş rağbet gören *Hamzanâme* ve Kıssa-i İskender isimli mensur hikâyelerin bu zat tarafından yazıldığı bilinmektedir. *Hamzanâme* adlı eserinden dolayı Hamzavî olarak anılmaktadır. (Uçman, 1981, 93)

Aşık Çelebi, *Hamzanâme'den* sonra İskender öykülerini de 24 cilt olarak düzenlediğini bildirirse de günümüze böyle bir yapıt kalmamıştır. Kaynaklarda Câmiu'l Mekkûnât adlı manzum bir Osmanlı tarihi yazdığı belirtilmiştir. Onun kaleminden çıktığı varsayılan *Hamzanâme* yalın, akıcı bir dili olduğunu göstermektedir. (Özkırımlı, 601)

1.2. Hamzanâme Nüshaları ve Hamzanâme Üzerine Yapılan Çalışmalar

Hamzanâme'nin Türk Edebiyatı sahasında ilk olarak kaç cilt halinde yazıldığı kesin olarak tespit edilememiştir.

Birçok kaynakta *Hamzanâme'nin* 50-60 cilt halinde yazıldığı belirtilmekle birlikte Evliya Çelebi, *Seyahatnamesi'*nde Hicret'in 201. yılında (Miladi 817) 60 cilt halinde okunan *Hamzanâme'nin* daha sonra meddahlar tarafından 360 cilde kadar çıkarıldığını kaydetmektedir (Sezen, 1991, 27).

Eserin cilt sayısı konusundaki en kapsamlı bilgi Lütfi Sezen'in *Halk Edebiyatında Hamzanâmeler* adlı eserinde görülmektedir. Sezen, söz konusu eserde *Hamzanâme'nin* en son 69. cildine ulaştığını kaydetmiştir. Ancak İstanbul Üniversitesi Seminer Kitaplığı'na kayıtlı 70-72. ciltler de bulunmaktadır.

Lütfi Sezen'in tespit ettiği nüshalar ve ciltleri şunlardır:

Atatürk Üniversitesi Merkez Kütüphanesi – 7 cilt

İstanbul Millet Kütüphanesi – 6 cilt

İstanbul Süleymaniye Kütüphanesi – 2 cilt

İstanbul Üniversitesi Seminer Kütüphanesi – 60 cilt

İstanbul Üniversitesi Merkez Kütüphanesi – 56 cilt

Tespit edilenler; 1, 2, 3, 4, 5, 6, 8, 9, 10, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 19, 21, 22, 25, 26, 30, 33, 35, 37, 39,43, 44, 46, 53, 54, 55, 60, 62, 67, 69. ciltlerdir.

Tespit edilemeyenler; 18, 20, 23, 24, 27, 28, 29, 31, 32, 34, 36, 38, 40, 41, 42, 45,47, 48, 49, 50, 51, 52, 56, 57, 58, 59, 61, 63, 64, 65, 66, 68. ciltlerdir. (Sezen, 1991, 27)

1.2.1. Tezler

Hamzanâme hakkında yapılan tezler aşağıdaki tabloda belirtilmiştir:

Tablo 1.1 : *Hamzanâme* Hakkında Yapılan Tezler

Yazarın Adı/Soyadı	Tezin Adı	Çalışılan Cilt No	Yılı	Üniversite
Hakkı Karadeniz	Hamzavî ve Hamzanâme 1b-20b	1.cilt	1973	İstanbul Üniversitesi
Mustafa Öncü	Hamzanâme 50a- 88a	1. cilt	1975	İstanbul Üniversitesi
Lütfi Sezen	Hamzanâmemelerin Halk Edebiyatındaki Yeri	69. cilt	1988	Ankara Üniversitesi
Adem Balaban	Hamzanâme’de Geçen Zarf-Fiil Yapılı Cümleler	1.cilt	2003	İstanbul Üniversitesi
Arzu Yıkılmaz	Hamzanâme: Metin-Dizin	1-2-3. ciltler 158b- 250b	2005	Yıldız Teknik Üniversitesi
Yalçın Zengin	Hamzanâme (Metin İnceleme)	31. cilt	2005	Cumhuriyet Üniversitesi
Nurhayat Şimşek Akın	Hamzanâme: Metin-İnceleme	8. cilt	2006	Çukurova Üniversitesi
Nuran Kurtçu	Hamzanâme-Hamzanâme Kahramanlarının Türk Destan Edebiyatındaki Yeri	16. cilt	2006	Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi

Tablo 1.1 - devam

Yazarın Adı/Soyadı	Tezin Adı	Çalışılan Cilt No	Yılı	Üniversite
Sinem Ceyda Baysal	Hamzanâme: Gramer Özellikleri, Metin, Sözlük, İndeks	7. cilt	2008	Fatih Üniversitesi
Derya Kökyar	Hamzanâme'nin Otuzuncu Cildi (İnceleme-Metin)	30. cilt	2009	Cumhuriyet Üniversitesi
Derya Datlı	Hamzanâme (Metin- Sözlük-İndeks)	2. cilt	2009	İstanbul Üniversitesi

2. METNİN DİL ÖZELLİKLERİ

2.1. Metnin Yazım Özellikleri

Bu çalışmada Yapı Kredi Sermet Çifter Kütüphanesi'nde 898 numara ile kayıtlı olan *Hamzanâme'nin* 14. cildi incelenmiştir.

Eser harekesiz olarak talik hatla aharlı kâğıda yazılmıştır. 240x170 mm. ölçüsünde olan, 55 varaktan oluşan eserin sayfa satır sayılarında bir tutarlılık yoktur. Çoğunlukla 17 satır olmasına rağmen 9, 12, 14, 15, 16, 18, 19 satırdan oluşan sayfalar da mevcuttur. Eser 19. yüzyılda Seyyid 'Ali Efendi tarafından istinsah edilmiştir. Eserin tamamlandığı tarih cildin en son sayfasında yazıldığı üzere 1873 Nisan'ının başlarıdır. Yine ilk sayfalarda bu cildin İstanbul'un hangi kahvehanelerinde ve hangi zengin konaklarında kimler tarafından okunduğu kayıtları da vardır.

Metin neşri yapılırken eser anlamına göre cümlelere dönüştürülüp noktalama işaretleri kullanılmıştır. Eserin dil ve imlasına müdahale edilmemiştir. Yazmadaki dil ve imlaya göre aynen çeviri yazıya aktarılmıştır. Bu bakımdan eserde aynı sözcüklerin imlasında farklılıklar görülecektir. Bu durum yazmadaki imladan kaynaklanan bir husustur. Örneğin yazmada aynı sözcük ح (ha) ve خ (hı) harfiyle yazılmıştır. Metinde hangi harfle yazıldıysa çeviri yazı sistemiyle metin neşrinde de o gösterilmiştir.

Metinde *espāb* sözcüğü ث (se) ile yazılması gerekirken س (sin) ile yazılmıştır. Hayati Develi de *Evliya Çelebi Seyahatnâmesi* üzerine yaptığı çalışmada gerek ح (ha) ve خ (hı) gerekse ث (se) ve س (sin) harflerinde aynı karışıklıklarla karşılaştığını belirtmiştir. Develi'ye göre Evliya Çelebi iyi yetişmiş bir Osmanlı aydınıdır ve zamanında ayıp karşılanacak bu imla yanlışlarını bizzat kendisi yapmış olamaz. Dil bilimi açısından yaklaşıldığında söz konusu harflerin Arap veya Fars dillerinde ses birimi değeri taşıdıkları halde Türkçede ses birimi değeri taşımadıkları görülmektedir. Bu değişiklikler Türkçenin fonolojik yapısından kaynaklanmaktadır. Diğer bir husus da alıntı sözcüklerin girdiği dilde alındığı dildeki ses değerine sahip

olamayacağıdır. Sonuç olarak Develi, bu tür karışıklıkları bir imla hatası olarak görmemektedir. (Develi, 1995, 7)

Eski Anadolu Türkçesiyle yazılmış eserlerin Türkiye’de hazırlanan metin yayımlarında, *kapalı é* ünlüsü genellikle gösterilmemiş, dönemin dilini ele alan çalışmalarda da sekiz ünlüye yer verilmiştir. Eski Türkçeden itibaren *kapalı é* sesinin varlığı konusu bir çok çalışmada ele alınmış, Türk dilinin tarihsel dönemlerine ait eserlerdeki veriler incelenerek bu sesle ilgili tesbitlerde bulunulmuştur. Bu konuda biz de çalışmamızda *kapalı é* ile olan sözcükleri, Clauson’un etimolojik sözlüğü¹ ve Marcel Erdal’ın Eski Türkçeyle ilgili çalışmasını² dikkate alarak gösterdik. Bu doğrultuda *kapalı é* olarak adlandırılan ses /è/ biçiminde yazıya aktarılmıştır. Bu sözcüklerden bazıları şunlardır: bël, bësh, dè-, èt-, eriş-, érte, gèce, gèrü...

Söz konusu dönem için *kapalı é* sesiyle ilgili bilgi veren Merhan bu konuyla ilgili şöyle bir açıklama yapmıştır: “Ünlülerin belirlenmesinde hem Türk dilinin tarihsel gelişimi hem de Türkiye Türkçesiyle aynı coğrafya ve köke sahip olan Azerbaycan Türkçesi göz önünde bulundurulduğunda bir ünlünün daha var olduğu görülecektir. Nitekim Orhon Yazıtlarının dilini çözen Vilhelm Thomsen (1842-1927) buna özellikle 1896 yılında dikkat çekmişti.” (Merhan, Şan, 2014, 24).

Hamzanâmeler yazıldığı dönemden üç dört yüzyıl sonra istinsah edilmelerine rağmen Eski Anadolu Türkçesinin dil özelliklerini taşımaktadır. Ancak metnin istinsah edilişi sırasında müstensihin sık sık karışıklık yaşadığı görülmektedir.

2.1.1. Üçüncü Tekil Kişi İyelik Eklerinden Sonra Gelen Belirtme Durum Ekinin Yazımı

Üçüncü tekil kişi iyelik eklerinden sonra gelen /+n/ belirtme durum eki, bilinen *nun* (ن) ile yazımının dışında نك (nun+kef) yazılmıştır.

ن (nun) ile yazılan örnekler:

Ma‘rûf Şâh da altun kîselerin getürdüp bahâsın bî-kušûr vèrirlerken ‘Amr-ı Ma‘dî çıka geldi. 17b/02

Şâhib-kırânî hâk-i pâyine yüzün sürüp ‘özrin dileyüp hediyyesin ‘arz eyledi. 24b/05

¹ Sir Gerard Clauson, *An Etymological Dictionary of Pre-Thirteenth-Century Turkish*, Oxford 1972.

² Marcel Erdal, *Old Turkic Word Formation A Functional Approach to the Lexicon I*, Wiesbaden 1991.

Ḥamzanın elin öpdürdi. 33a/12

Bre görün şol nā-bekārın lāfin, dēdiler. 36b/16

Ser-verin böyle erligin görüp taḥsīn eyledi. 45a/02

Bu kerre Gerdūs Şāh, kızın erkek istemez dēyü naşīḥat étmege geldi. 47b/07

Art damaksıl /+n/ ile yazılan örnekler:

Belirtme durumu eki ك (nun+kef) ile yazılan sözcüklerin yazı çevirimi Eski Anadolu Türkçesine uygun şekilde /+n/ ile yapılmıştır.

Breh Allāhü a‘lem bu ḥātūn ḥāmīle ancak dēyüp karnın yarup çıkardılar. 20a/07

Varup zindāndan Ḥamzanın karındāşların getürdiler. 24a/07

Bir merḥabāsın görmedim. 42b/17

Bānūyı bāğda oldığın Behrām Freng ḥaber alup on iki bin ‘asker ile gelüp muḥāşara étmiş. 45a/06

Ṭāye Emīrin gazabın görüp ḥāy gördün mi bizim geldigimiz ḥazḗ étmedi. 47a/02

Ol la‘īnin ḥaqqından gelüp ‘askerin kırup māl-ı ḡanāimi alup getürüp düğün maşrafına şarf édiñ. 48b/15

... tācu tahtın elinden aluram 49a/12

Behmen, Kayşarın çıkdığın görüp hemān at sürüp... 55b/03

2.1.2. Emir Kipinin Yazımı

Eski Anadolu Türkçesinde ikinci tekil kişi emir kipi /-(U)ñ/-(U)ñuz/ şeklindedir. Metinde söz konusu ekin ك (sağır kef) ile yazılması gerekirken ن (nun) ile yazıldığı durumlar da olmuştur. Yazı çevirimi yapılırken metindeki yazım esas alınmıştır:

ن (nun) ile yazılan örnekler:

İmdi sizler temāşacı olun. 5b/12

Hele varın, sorun dēyüp gönderdi. 12a/07

Ka‘besini yıķup kendü diyārına getüresün. 13b/06

ك (sağır kef) ile yazılan örnekler:

İmdi varun Ḥamzaya söyleyün. 12b/05

Sa‘ d-i Şāmī dahı hazz eder, hemān da‘ vet edüp teklîf buyurun. 48b/08

Aşağıdaki örnekte ise cümle içindeki iki emir ifadesi farklı şekilde yazılmıştır:

Başın şalup biriniz varun, bağlayup getürin. 49b/06

2.1.3. İkinci Tekil Kişi İyelik Ekinin Yazımı

Eski Anadolu Türkçesinde ikinci tekil kişi iyelik eki /+(U)η/ biçimindedir. Metinde söz konusu ekin aynı satırda iki farklı şekilde ن (nun) ve ك (sağır kef) ile yazıldığı görülmektedir:

Ne var hamdü li’llāh karındāşındır ve nice yıllık yoldāşındır. 25a/06

Aşağıdaki örneklerde de ise ikinci tekil kişi iyelik ekinin ن (nun) ile yazıldığı görülmektedir:

... atan şāh geldi, dēdiler. 47b/06 (2. tekil iyelik nun ile yazılmış.)

Ser-ver, dīvānedir kulun olsun, dēdiler. 32b/16

2.1.4. Üçüncü Tekil Kişi İyelik Ekinin Yazımı

Büyük ünlü uyumu Eski Anadolu Türkçesinde tam gelişmemiş olduğundan üçüncü tekil kişi iyelik eki /+(s)I’/dır. Ancak söz konusu ek metnin bazı yerlerinde uyuma girerek /+(s)U/ biçiminde yazılmıştır:

Evvel gelen oğlu Lendeḥā elinde helāk oldu. 7a/16

Şehr içinde şāyi‘ oldu ki şāhın bir oğlu olmuş. 20b/03

Lākin bunun sonun çıkaramazsın. 21b/05

Şāyed oğluma Ḥamza kıya dēyüp ardına düşüp gelmişdi. 24b/15

Emīr-i ‘ Arab aḥvālī bilüp hemān üstünden kalkdı. 33a/01

‘ Amr-ı Ma‘ dī Cebel-i ‘ Abkarı sürüp Bānūnun öñin aldı. 23a/14

Varup elli nefer Mağrib dil-āverlerin bend ile Ser-veriñ öñüne getürdiler. 24b/10

Başları korkusundan küstāhlık etmişler. 41a/09

2.1.5. /-dUk/ Sıfat-Eylem Ekinin Yazımı

Eski Anadolu Türkçesinde genel yuvarlaklaşma eğilimi içinde metinlerde hep yuvarlak ünlülerle yer alan geçmiş zaman sıfat-eylem eki /-dUk/ ekinin yazımında ikili imlâ söz konusudur. Metnin kimi yerinde د يق kimi yerinde ise د وق şeklinde yazılmıştır.

Ma‘ rûf Şâh hemân tahtına oturdığı gibi emr eyledi. 24a/06

Hamza ‘ aşk sevdâsıyla kırmı acıkdüğün bilmezdi. 33b/14

2.1.6. Bildirme Ekinin Yazımı

Bildirme eki Eski Anadolu Türkçesinde /+dUr/ şeklindedir. Metnin genelinde kurala uyan söz konusu ek aşağıdaki örneklerde ى (ye) ile yazılmıştır:

Ka‘ be-i Beytu‘llâhı hıfz etmek ise ma‘ lûmuğuzdır. 9a/07

Hamzayı gösterüp işte budır, dedi. 32b/07

Bu ğanîmet mâl hep cümle seniñdir, dedi. 45a/11

2.1.7. İkinci Tekil Kişi Ekinin Yazımı

İkinci tekil kişi eki aşağıdaki örnekte ك (kef) ile yazılmıştır ancak metinde doğru şekliyle yazı çevirimi yapılmıştır:

Kendülerin habs étmişsin. 21a/12

2.1.8. İlgî Durum Ekinin Yazımı

Eski Anadolu Türkçesinde /+(n)Uñ/ biçiminde olan ilgi durumu eki, aşağıdaki örneklerde kuralın aksine /+In/ ve /+nIn/ biçiminde yazılmıştır:

Bunların önince gelüp erişdi. 32b/06

Biz anların ihsân-dîdeleriyüz. 48a/14

Şâhım, biriniñ atın tutduk lâkin biriniñ bir sarı atı var. 12b/11

Bildiler ki yeni gelin olmuş ve bir büyük kimseniñ hâtûnı imiş. 20a/02

2.1.9. İkili Yazımlar

Metinde aşağıdaki sözcüklerin ikili yazımları mevcuttur:

Tablo 2.1 : İkili Yazımı Olan Sözcükler

bırakup / birağup	buzıl- / buzul-	dağıd- / dağıt-	dağı / dağı
doğrı / toğrı	doğun- / toğun-	dut- / tut-	getir- / getir-
geyir- / geyür-	göriş- / görüş-	içeri / içerü	ihtiyār / ihtiyār
ileri / ilerü	kendi / kendü	kimesne / kimse	kurıl- / kurul-
lākin / likin	oğı- / oğu-	ötri / ötüri	segird- / segirt-
urıl- / urul-	tağıd- / tağıt-	yorıl- / yorul-	yöri- / yörü-
yuğarı / yuğaru			

2.1.10. ح (ha) ve ح (hı) Harflerinin Karıştırılması

Metinde aslı ح (hı) ile olan sözcüklerin ح (ha) ile yazıldığı görülmektedir.

Tablo 2.2 : ح (ha) ve ح (hı) Harflerinin Karıştırılması

Aslı Biçim	Metindeki Hali	Aslı Biçim	Metindeki Hali
ḥādīm	<i>ḥādīm</i>	ḥarcan-	<i>ḥarcan-</i>
ḥalīfe	<i>ḥalīfe</i>	ḥāce	<i>ḥāce</i>
ḥān	<i>ḥān</i>	ḥarç	<i>ḥarç</i>
ḥançer	<i>ḥançer</i>	ḥaşm	<i>ḥaşm</i>
ḥāne	<i>ḥāne</i>	ḥāşş	<i>ḥāşş</i>
ḥarāç	<i>ḥarāç</i>	ḥāşşa	<i>ḥāşşa</i>

Tablo 2.2 - devam

ḥastalık ³	<i>ḥastalık</i>	Hāṭır	<i>ḥāṭır</i>
ḥaṭā	<i>ḥaṭā</i>	ḥātūn	<i>ḥātūn</i>
ḥazīne	<i>ḥazīne</i>	ḥazīne-dār	<i>ḥazīne-dār</i>
ḥışm	<i>ḥışm</i>	Hıyānet	<i>ḥıyānet</i>
ḥiffet	<i>ḥiffet</i>	Hōr	<i>ḥōr</i>
ḥōş	<i>ḥōş</i>	Huşūş	<i>ḥuşūş</i>
ḥuşūşā	<i>ḥuşūşā</i>	ḥuşūşan	<i>ḥuşūşān</i>
ḥübān	<i>ḥübān</i>	ḥōd	<i>ḥōd</i>
ḥüb-şūret	<i>ḥüb-şūret</i>	ḥuddām	<i>ḥuddām</i>
ḥurd	<i>ḥurd</i>	maḥmūr	<i>maḥmūr</i>
maḥmūrılık	<i>maḥmūrılık</i>	muḥāṭara	<i>muḥāṭara</i>
nevāḥt	<i>nevāḥt</i>	raḥş	<i>raḥş</i>
yaḥnī	<i>yaḥnī</i>	zaḥm	<i>zaḥm</i>
zaḥm-dār	<i>zaḥm-dār</i>		

³ *Hasta* sözcüğü doğru yazılmıştır.

2.1.11. Asli Şekillerinden Farklı Yazılan Sözcükler

Metinde kimi Arapça ve Farsça sözcükler aslî şeklinden farklı yazılmıştır:

Tablo 2.3 : Farklı Yazılan Sözcükler

Aslî Biçim	Metindeki Hali	Aslî Biçim	Metindeki Hali
ḥāya	Ḥayā	hevā	ḥavā
ḥū	Hū	iḥtiyāc	ihtiyāc

2.2. Metnin Dil Bilgisi Özellikleri

Yukarıda belirtilen yazım özelliklerinden anlaşılacağı üzere metnimizde ekler oldukça farklı biçimlerde yazılmıştır. Eser, 14. yüzyılda yazılmış olmasına rağmen kimi eklerin dönemin özelliklerine uygun, kimi eklerin ise oldukça farklı biçimleriyle yer aldığı görülmüştür. Bunda eserin istinsah edildiği yüzyılın etkili olduğunu söyleyebiliriz. Eski Anadolu Türkçesinin en belirgin özelliği dudak uyumsuzluğudur.

13. yüzyıldan itibaren eserlerle belirlenen bu dil özelliğinin, kalıplaşmış düzleşme ve yuvarlaklaşma eğiliminin 17. yüzyıldan sonra iyice azalmaya başladığı 18. yüzyılda ise çok az örnekte devam ettiği belirlenmiştir. (Merhan, Şan, 2014, 24)

2.2.1. İsim Çekimi

2.2.1.1. İyelik Ekleri

Eski Anadolu Türkçesindeki iyelik ekleri Türkiye Türkçesindeki şekillerinden sadece bazı küçük değişiklikler dolayısıyla farklıdır. Türkiye Türkçesindeki küçük ünlü uyumu Eski Anadolu Türkçesinde tam gelişmemiş olduğundan bu dönemdeki iyelik eklerinin bir kısmı sadece *düz ünlü* bir kısmı ise *yuvarlak ünlü* ile kalıplaşmıştır.

Birinci Tekil Kişi İyelik Eki

Eski Anadolu Türkçesinde birinci tekil kişi iyelik eki daima yuvarlak şekilde /+(U)m/ biçimindedir. Ancak söz konusu ek metnin kimi yerlerinde uyuma girerek /+(I)m/ şeklinde yazılmıştır.

Başum yolına fedâdır, yöri gidelim. 9b/05

Muḳaddem **murādum** idi nihāyet māni‘ oldı. 25b/15

Benim **suçum** nedir? 48a/03

Kural dışı kullanımlar:

Bu ḳadar zemāndır kimsede **intikāmım** ḳalmadı. 13a/03

Ḥamza da ḳaşrdan başın çıkarup şafâ geldiñ **kadınım** 42b/05

Benim ise **ḳarnım** acıḳdı. 50b/14

İkinci Tekil Kişi İyelik Eki

Eski Anadolu Türkçesinde ikinci tekil kişi iyelik eki daima yuvarlak şekilde /+(U)ñ/’dur ancak metinde ekin /+(I)ñ/ şeklinde kullanımının da olduğu görülmektedir.

Hep suç **senüñdir**. 23b/08

Yâ Şāhib-ḳırān, eşitmişñizdir ben **ḳuluñ** Ma‘rûf Şāhın bir duḡteri vardır. 25b/05

Kural dışı kullanımlar:

Bu ḡanīmet māl hep cümle **seniñdir**, dēdi. 45a/11

Ne var ḡamdü li’llāh **ḳarındāşıñdır** ve nice yıllık **yoldāşıñdır**. 25a/06

Üçüncü Tekil Kişi İyelik Eki

Eski Anadolu Türkçesinde üçüncü tekil kişi iyelik eki /+(s)I/, metnin bazı yerlerinde uyuma girerek /+(s)U/ biçiminde yazılmıştır.

Kiliseden taşra çıkmaḡa rızā vērmez, **babası** serāyına güçle gelür. 41b/08

Bunuñ bir mu‘temed ‘āḳıl **cāriyesi** var idi. 44a/07

Ammā bunun bir **ma‘şūkāsı** var idi. 44a/09

... bār-ḡāh **ḳapusından** içerü girüp Fırüz gördikde... 28a/05

Kural dışı kullanımlar:

Esmā Perīden oldu, dēyüp ‘ asker çeküp üstüne geldi. 18b/08

Buyurun gönlünden geçen kalksun. 38a/04

... gögsüne dizine topuğuna sağdan soldan taşları yağmur gibi yağdırup... 28b/16

Birinci Çoğul Kişi İyelik Eki

Eski Anadolu Türkçesinde birinci çoğul kişi eki /+(U)mUz/’dur. Metinde /+(I)mIz/ şeklinde kullanım da karşımıza çıkmaktadır.

Bellü ya dünyāda bir döstumuz vardır. 26a/11

İmdi eger topal, eger şāşı makbülümüzdir. 4b/02

Kural dışı kullanımlar:

Cümle mālımız elimizden alup bizi habs eyledi. 18a/07

Hātırımız içün yok demeyüp vèresin. 3a/09

İkinci Çoğul Kişi İyelik Eki

Eski Anadolu Türkçesinde ikinci çoğul kişi eki metinde uyuma girmiştir. Metinde sözcüğün yuvarlak sözcüklerden sonra /+(U)ηUz/, düz sözcüklerden sonra /+(I)ηIz/ biçiminde de görülmektedir.

Lutfunuz dā’im olsun. 5a/16

Eger sizin murādınız Ka‘ be-i Beytu’llāhı hıfz etmek ise ma‘lūmunuzdur. 9a/07

Ben kulunuz, kızım cāriyenizdir, dedi. 25b/16

Bakın libāsınız geyiñ. 29b/04

Himmetinizde bunun işi āsandır. 40a/04

Üçüncü Çoğul Kişi İyelik Eki

Eski Anadolu Türkçesinde üçüncü çoğul kişi eki /+lArI/’dır.

Hāzır olan beglerine emr eyledi. 18a/13

Mekānları kıanda oldığın bilüp hemān ol cānibe ‘azm eyledi. 5b/14

2.2.1.2. Durum Ekleri

İlgi Durumu

Eski Anadolu Türkçesinde daima yuvarlak şekli /+(n)Uŋ/ biçiminde görülen ilgi durumu eki metinde kuralın aksine /+nİŋ/ biçiminde de yazılmıştır:

Bu kerre begler Sāhib-kırānıŋ böyle hālİŋ görüp ‘Ayyārıŋ’ istİğnasını gördiklerinde... 3b/08

...bir elinde siper ve bir elinde temürsüz nīze, nīzenüŋ ucına bir yağlık şarup... 38b/13

Kural dışı kullanımlar:

Sa‘d-i Şāmī dedikleri kimsenİŋ ‘aceb erliklerin eşidirim. 39a/04

Şāhım, birinİŋ atın tutduŋ lākin birinİŋ bir şarİ atı var. 12b/11

Belirtme Durumu

Eski Anadolu Türkçesinde belirtme durum eki daima düz şekli /+I/ şeklinde karşımıza çıkmaktadır. Metinde de aynı biçimdedir.

Ebreheye geldiler, ahvāli dedikde... 14a/03

Ŧonun çıkarmaŋa taḥammül edemeyüp çeküp aĝını yırtdı. 43b/14

... sōzi ĝayrı semte düşürdi 41b/10

Yönelme Durumu

Metindeki yönelme durumu Eski Anadolu Türkçesindeki gibi /+A/ biçimindedir.

Ba‘dehū ṭāye daḥı sōze gelüp bir miŋdār Bānūnun hālinden ifāde eyledi. 48a/06

Şehr-i Endelūse geldi. 16a/01

Oĝlan ol hālİ görüp aĝlaşup feryāda başladılar. 14a/14

Bulunma Durumu

Eski Anadolu Türkçesinde yönelme durum eki /+dA/’dır. Metinde de ek /+dA/ olarak görülmektedir.

Bu ĝazāda bilece olam. 8b/15

Bu ḳadar ḥidmetde bulunduŋ, dēdi. 45b/02

Ayrılma Durumu

Eski Anadolu Türkçesinde yönelme durumu eki /+dAn/'dır. Ayrıca seyrek de olsa /+dIn/ eki de görülmektedir. Metinde bu ek görülmemektedir.

Ser-ver, lutf eyle ben kılun senden ayrılmam. 8b/15

Birkaç kerre Bānūyī Gerdūs Sāhdan Bānūyī isterdi. 44a/10

2.2.2. Eylem Çekimi

2.2.2.1. Görülen Geçmiş Zaman

Eski Anadolu Türkçesinde görülen geçmiş zaman eki üçüncü tekil kişi dışında *yuvarlaktır*. Ancak metinde üçüncü tekil kişi dışındaki çekimlerde dönem özelliklerinin dışındaki örneklerle ve ikili kullanımlara rastlanmaktadır.

Birinci tekil kişi: -dUm

Kayşarī dedikleri pelīdi ben kendine gönderdüm. 40b/02

Kural dışı kullanım: Ben, her gece ağlar, dédim. 47a/17

İkinci tekil kişi: -dUñ

Ma' nen siz sebab olduñuz, dedi. 17b/08

Kural dışı kullanım: Kendüyi Esmānīñ huzūrunda görüp kimsin ve beni bunda niçün getürdin. 19a/13

Üçüncü tekil kişi: -dI

Haşm kórksun dēyü ben na' ra urdum, dēdi. Hele oğulları bulunmadı. 11b/14

Kural dışı kullanım: Yok.

Birinci çoğul kişi: -dUk

Bizler elçiyüz diye gördük. 11b/10

Kural dışı kullanım: Müsülmān olup kurtuldık. 12a/18

İkinci çoğul kişi: -dUñUz

Ma' nen siz sebab olduñuz, dedi. 17b/08

Kural dışı kullanım: Çünkü baña Bānūyī medh edüp göñlüm uğurladıñız. 2b/01

Sizler nereden gelüp nereye gidersiñiz, ' acāibātdan ne gördiñiz, dedi. 31a/01

İkinci çoğul kişi: -dİlAr

Bu nā-bekārlar Ḥamza kuvvetiyle elimden **aldılar**. 17b/10

Kural dışı kullanım: Yok.

2.2.2.2. Öğrenilen Geçmiş Zaman

Metinde öğrenilen geçmiş zaman eki Eski Anadolu Türkçesine uygun olarak /-mİş/ şeklinde yazılmıştır.

Birinci tekil kişi: -mİşIm

Ben bundan dīvāne olmuşım, dēyüp... 47b/02

İkinci tekil kişi: - mİşİn

...ol kulumuñ söziyle mälların alup tevābi‘ iyle kendülerin ḥabs étmişsin. 21a/12

Üçüncü tekil kişi: -mİş

Şāhib-ķırān, atasın öldürmüşdi. 18b/07

Ḥamza dervīş olup şāhib-ķırānlıķdan el çeküp ‘abā-pūş olmuş. 18b/11

Şehrüz-ı Rūmī pāy-ı taht şandalyesinde oturmuş. 36b/11

Birinci çoğul kişi: Eski Anadolu Türkçesinde öğrenilen geçmiş zamanın birinci çoğul kişi çekimi görülmemektedir.

Öğrenilen geçmiş zamanın birinci çoğul kişi çekimi metinde yoktur.

İkinci çoğul kişi: -mİşİnİz

Yā Şāhib-ķırān, éşitmişsinizdir. 25b/04

Üçüncü çoğul kişi: -mİşlAr

Ebrehe gördi ikisi de kızıl ḵana ğarḵ olmuşlar. 11a/18

2.2.2.3. Geniş Zaman

Eski Anadolu Türkçesinde geniş zaman eki /-Ur/ şeklindedir. Metinde de kurala uygun olarak görülmektedir.

Birinci tekil kişi: -UrUm

Eger vuşlat müyesser olmaz ise bu dertden ben helāk olurum, dèdi. 26b/02

İkinci tekil kişi: - UrsIn

Şonra peşimān olursın, dèdi. 4a/06

Üçüncü tekil kişi: -Ur

Yöri şuradan ol arayı meydān bilür. 21b/10

Birinci çoğul kişi: -UrUz

Bizler ol diyārda oluruz. 15a/18

İkinci çoğul kişi: -UrsInIz

‘ Askere: Breh ne turursıñız 10a/14

Üçüncü çoğul kişi: -UrlAr

Görelim bu şehrde bahāsını vérürler mi 17a/07

2.2.2.4. Emir Kipi

Eski Anadolu Türkçesinde emir kipi metnin genelinde kurala uygun şekilde yazılmıştır.

Üçüncü tekil kişi: -sUn

Ben de vèreyim tek hemān bulunsun, dèdi. 26b/05

Ḥaber vèr gelsün. 41a/08

İkinci çoğul kişi: -(U)ñ/-(U)ñUz

Şāhid olun. 4b/01

Görün efendim Ḥamza ne buyurmışlar, dèdi. 21a/08

Varun. 35a/12

Metinde ikinci çoğul kişi için -(U)ñUz kullanımına rastlanmamıştır.

Kural dışı kullanımlar:

Aşağıdaki iki örnekte müstensih'in sıralı cümlelerde geçen iki emir kipinin yazımını farklı yaptığı görülmektedir.

Hele varın, şorun dèyüp gönderdi. 12a/07

Başın şalup biriñiz varuñ, bağlayup getürin. 49b/06

Üçüncü tekil kişi: -sUnlAr

Eyü olmuş anlar da vardıkları yerde âdem gibi varsunlar, dèdi. 36b/07

Varup Hamzaya öyle cevāb vèrsünler, dèdi. 12b/14

3. GENEL DEĞERLENDİRME

Bu çalışmada Hamzavî'nin 14. yüzyılda yazıya geçirdiği, Seyyid 'Ali Efendi tarafından 1873 yılında istinsah edilen *Hamzanâme'nin* 14. cildi ele alınmıştır. Eser halk diliyle yazılmış ve geç dönemde istinsah edilmiş bir metin olduğu için Eski Anadolu Türkçesine özgü dil özelliklerinden kimileri eserde farklı biçimlerde yer almıştır. Bu farklılıkların eserin ulaşılabilen diğer ciltlerinde nasıl görüldüğünü tespit etmek ve üzerinde çalışılan ciltte belirlenen özelliklerle örtüşen, ayrılan yönlerini ortaya koymak amacıyla aşağıdaki değerlendirmeler yapılmıştır. Aşağıdaki ekler, Yapı Kredi Sermet Çifter Kütüphanesinde 887 numarada kayıtlı olan nüshanın 158b-250b arasındaki bölümlerini çalışan Arzu Yıkılmaz ve yine aynı kütüphanede bulunan 7. cilt üzerine çalışan Sinem Ceyda Baysal'ın tezleri ile karşılaştırılmıştır. Ayrıca 18. ve 19. yüzyılda istinsah edilen *Hamzanâmelerdeki* dil özelliklerinin (özellikle eklerin) 17. yüzyılda nasıl görüldüğünü de tespit etmek amacıyla 17. yüzyıl Osmanlıcasında ses benzeşmelerini ve uyumlarını *Evliya Çelebi Seyahatnâmesi'ne* göre inceleyen Hayati Develi'nin çalışmasından yararlanılmıştır⁴.

3.1. İkili Yazımlar

Hamzanâmeler yazıldığı dönemden dört, beş yüzyıl sonra istinsah edilmişlerdir. Söz edilen ikili yazım özellikleri müstensihin kimi zaman asıl yazıldığı döneme ilişkin imlayı kimi zaman da kendi dönemindeki imlayı kullandığını göstermektedir.

158b-250b: kaldır-/kaldur-, yavuzluk/yavızlık görüş-/görüş-

7. cilt: tayan-/dayan-, kayğu/ğayğu, ahşam/ağşam

14. cilt: dağıd- / dağıt-, dut- / tut-, okı- / oku-

⁴ Hayati Develi, *Evliya Çelebi Seyahatnamesine Göre 17. Yüzyıl Osmanlı Türkçesinde Ses Benzeşmeleri ve Uyumlar*, Ankara: TDK, 1995.

3.2 Aslî Şekillerinden Farklı Yazılan Sözcükler

Üç ciltte de yabancı sözcüklerin yazımında müstensihlerin sözcüklerin imlasını doğru aktaramadıkları görülmektedir. *Hamzanâmeler* halk diliyle yazılmış metinlerdir. Bu durum müstensihlerin sözcüklerin asıl imlalarını tam olarak bilmemesinden kaynaklanmaktadır.

158b-250b: ħatun/ħatun, hoş/hoş, ħaber/ħaber

7. cilt: ħuddām/ħuddām, ħuşūšā/ ħuşūšā, ħūb/ħūb

14. cilt: ħān/ħān, ħançer/ħānçer, ħāne/ħāne

3.3 İlgi Eki

İlgi ekinin metinlerde yazım ve dil bilgisi özelliği olarak iki farklı kural dışı kullanımı görülmektedir. Eski Anadolu Türkçesinde /+(n)Uñ/ biçiminde daima yuvarlak olan ekin, metinlerde düz ve nun harfi ile yazılmış şekilleri de görülmektedir. *Hamzanâmelerin* istinsah edildiği dönemdeki bu karışıklık 17. yüzyıl Osmanlıcasında görülmemektedir. İlgi eki çoğunlukla kurala uygun olarak yuvarlak ünlülü olsa bile *Evliya Çelebi Seyahatnamesi'nde* esre ile yazılmış düz ünlülü biçimler de vardır: günin, kimin, direceğin (Develi, 1995, 115-117)

7. cilt: dervişlerin, serverlerin

14. cilt: anların, bunların, nîzenün

3.4 İyelik Ekleri

Eski Anadolu Türkçesi devresinde birinci ve ikinci tekil ve çoğul iyelik eklerinin ünlüsü yuvarlak, üçüncü tekil ve çoğul iyelik eklerinin ünlüsü ise büyük oranda düz ünlüdür. Fakat söz konusu çalışmalarda birinci, ikinci tekil ve birinci çoğul şekillerin düz, üçüncü tekil şeklinin ise yuvarlak ünlülü olduğu örnekler de görülmektedir. 14. ciltte diğerlerinden farklı olarak ikinci çoğul kişinin de düz kullanımı ile karşılaşılmaktadır. 18. yüzyılın yazım ve dil özelliklerini yansıtan *Hamzanamelerden* önceki dönemin dil özelliklerini değerlendirmek gerektiğinde yine *Evliya Çelebi Seyahatnamesindeki* biçimleri değerlendirilmiştir. Böylece daha 17. yüzyılda iyelik eklerinde kurallı bir kullanımın olmadığını tespit edilmiştir:

evladım, canım, makdurım, derdiñe, eliñe, huzurıña, ordumıza, ağamıza, gazañız, kulıñızı, vb. (Develi, 1995, 105-115)

158b-250b: çadırıma, yolıñ, leşkerüni, karnımız

7. cilt: başım, haşmın, göğsü, cümlemiz

14. cilt: kadınım, seniñdir, göñlünden, elimizden, murādıñız

3.5 Görülen Geçmiş Zaman

Eski Anadolu Türkçesinde görülen geçmiş zaman eki üçüncü tekil kişi dışında *yuvarlaktır*. Ancak *Hamzanamelerde* birinci, ikinci tekil ve çoğul şahıslarda düz örneklerle rastlanmaktadır. 14. cilt dışındaki metinlerde üçüncü şahısların da yuvarlak kullanımları görülmektedir. *Hamzanâmelerin* yazıldığı dönemden önceki dönemlere baktığımızda 17. yüzyıl Osmanlıcasında da Klasik Osmanlı metnindeki özellikler görülmektedir, ancak kural dışı kullanımların da var olduğu tespit edilmiştir. *Evliya Çelebi Seyahatnamesindeki* ses benzeşmelerini ve uyumlarını inceleyen Hayati Develi bilinen geçmiş zaman eklerindeki uyumun bu dönemde yavaş yavaş başladığını *Seyahatnâmeden* verdiği örneklerle göstermiştir: aldım, yazdım, itdüm, buzdum, buldum, gördüm; gördük, bulduk, etdük; oldın, oldun, urdular, gördüdüüm, vb. (Develi, 1995, 83-85).

158b-250b: buldu

7. cilt: vardım, geldin, gördü, besledik

14. cilt: dedim, getürdin, kurtuldık, gördiñiz

3.6 Emir Kipi

Emir kipinin ikinci tekil kişi çekiminde yuvarlak ünlülü olması gereken ek, metinlerde düz ünlülü kullanımlarıyla da karşımıza çıkmaktadır. Eserin istinsah edildiği bir dönem önceki 17. yüzyıldaki duruma baktığımızda *Seyahatnâmede* ekin sekiz örnekte /-In/, yirmi örnekte ise /-Un/ biçiminde görülmektedir (Develi, 1995, 86). Eski Anadolu Türkçesinde kurallı olarak ekin yuvarlak ünlülerle kullanılması yavaş yavaş bırakılmaya başlanmıştır. Uyumun gelişmeye başladığı görülmektedir.

7. cilt: varın, gelin

14. cilt: varın, getürün

Üçüncü tekil kişi çekiminde 14. ciltte daima yuvarlak ünlülü görülen emir kipi, 7. ciltte düz ünlü ile de görülmektedir. Eski Anadolu Türkçesindeki /-sUn/ eki, *Seyahatnâmede* de ikili biçimde görülür. Esre ile yazılmış /-sIn/ biçimi kırk, vav ve ötre ile yazılmış /-sUn/ ise, yüz yetmiş kez görülmüştür: atsın, gitsın, bitsün, görsin (Develi, 1995, 89-90)

7. cilt: yetişesin, gelesin, itmesin, göstermesin

Aynı çalışmada (7. cilt) emir/istek kipinin birinci tekil kişi eki /-alum, -elüm/ düz biçimi /-alım, -elim/ biçiminde de görülmektedir. Bu ekin *Seyahatnâmedeki* görünümü için Develi, şu bilgileri verir: “*Seyahatnâmede* büyük bir oranda ikinci unsurunun ünlü değeri belirtilmeden, yani harfsiz ve harekesiz yazılmıştır. (iki yüz yirmi kez) Sesiilenmesi belli örneklerde ise ek ünlüsü *esre* ile gösterilmiştir. Bir örnekte yuvarlak ünlülü olduğu görülüyor. Bu örneklerin ekserisi konuşma diline ait kısımlarda geçmektedir. Şu durumda dudak uyumuna geçiş sürecinin tamamlanmış olduğunu düşünebiliriz: a) avlayalım, çalışalım, gidelim, isteyelim; b) vav ile: alalum” (Develi, 1995, 88-89)

7. cilt: varalım, oturalım, dinlenelim, görelim

3.7 Geniş Zaman

Eski Anadolu Türkçesinde geniş zaman eki /-Ur/ şeklindedir. Ek 7. ciltte düz-dar şekliyle de görülmektedir.

17. yüzyıl metinlerinden olan *Seyahatnâmede* ise hem /-Ur/ hem de /-Ir/ biçimi görülür. Düz ünlülü tabanlara /-Ir/ eki getirilme oranı % 53, /-Ur/ eki getirilme oranı % 47’dir. Bu birbirine yakın oranlardan hareket ederek *Seyahatnâmede* dudak uyumu sürecinin başladığı düşünülebilir. (Develi, 1995, 93)

7. cilt: aldanırsınız, urulır, ulaştırıңыз, varıır

3.8 Sonuç

Sonuç olarak üzerinde çalıştığımız 14. ciltte belirlediğimiz Eski Anadolu Türkçesinden farklı biçimlerde görülen eklerin *Hamzanâmelerin* diğer ciltlerinde ve 17. yüzyılı temsil eden örnek metinlerden *Seyahatnâmede* ne biçimlerde yer aldığını belirlediğimiz bu kısımda klâsik Eski Anadolu Türkçesi özelliklerinin 17. yüzyıldan itibaren değişmeye başladığı tespit edilmiştir. Bu değişiklikler daha çok dudak uyumlarının yerleşmesi yönündedir. *Hamzanâmelerin* üç farklı cildindeki özellikler birbiriyle %80 oranında örtüşmektedir. Bu değişimlerin 17. yüzyılda başladığı ayrıntılı, istatistiklere dayalı, bilimsel bir çalışmaya dayanarak belirlendiği için bu dönemde başlayan dudak uyumunun 18. yüzyılda geliştiğini, ancak *Hamzanâmeleri* istinsah edenlerin kararsız tutumları yüzünden kimi eklerde tutarsız ve ikili durumların olduğu söylenebilir.

4. METİN

ḤAMZA-NĀME

CİLD: 14

Ṭöp-ķapu Serāy Ağvāndan Elķadr Efendi ve Ḥācī İbrāhīm Efendi ve Emīn Efendi
Ḥāzretlerine..

Sultān Maḥmūd civārında Desteẓāhīcilerde Numero 7, ‘Alī Efendi’niñ Ḳahvesi,
ķırā’at eylemişler.

Fī 12 Şubāt Sene 97

[Hilāl’in içindeki yazı]:

Es-Seyyid Ḥalīl Efendi yazdı.

Āhım felege erişse ḥālīm kimse bilmez benim

Āh biñ āh efendime ‘arz-ı ḥālīm benim

Raķīp Ḳapan Ṭuraķ-zāde yanarım benim

Oķuyana defterde imānım bir ķālīm benim

Fī 2 Tişrīn-i Sānī Sene 1308

Es-Seyyid ‘Alī

Hilâlin içindeki yazı: El-ḥakîru'l-fakîr Es-Seyyid Ahmed Ḥamdî bin Maḥmûd Beg
El-İstanbulî ḥakḳun le-hümâ Efendi ile kırâ'at edecek aḥbâb şafâ-yâb olmuştur.]

[Hilâlin ortasında, mührün üst tarafındaki yazı: Ḥazret-i Ḥamzanî ve yârânî ve
‘Amr-ı Ma‘dîni ve Defter-i Ḥâmis Dîvânîni ve ‘Amr-i Ma‘dîni ve Ḥamzanî
aḥbâb u yârânların, zevcelerini ve Ehl-i İslâm rûhlarına bir Fâtîha, üç İhlâş.]

[Mühür: Muhammed Şâdık]

Cild: 14

(1) Emîr-i ‘âlem, merd-i müsellim Şâhib-kırân Ḥazret-i Ḥamza-i bâ-şifâtî
On (2) dördüncü cildi:

(3) Râviyân-ı aḥbâr u nâkılân-ı âşâr ve muḥaddiṣân-ı rûz-gâr çünki Şâhib-
kırân-ı (4) ‘âlem ol merd-i müsellim bir zemân dünyâdan el çeküp dervîş olup
‘abâlar (5) geyüp Mihr-i Nigârîni türbesinde türbe-dâr olup ‘ibâdete meşgûl oldı.
(6) Begler gördiler. Olmaz müşâvere edüp Sultân ‘Ayyâr anı ‘Amriyye (7) Bânû
nâm kızın vaşf edüp kulaḳdan ‘âşîk etdiler. Ḥattâ Şâhib-kırân (8) zarâfetle ‘Amr-ı
‘Ayyârîni ḳapusına varup şu ister bahânesiyle Bânûyı (9) görüp ziyâde mâ’il olup
ve ser-â-perdeye geldikde beglere bakup [2-b] (1) eyitdi: Çünki baña Bânûyı medḥ
edüp göñlüm uğurladınız, imdi varın (2) benim içün ol kızî isteyen, görelim ‘Amr
ne söyler. Zâhir bir ere vèrir, (3) bizden eyüsine vèrececek degül ya hele varın,
benden selâm edüp (4) isteyen. Evvelde yâr-ı ğârım, şimdi de ḥışm akrabâ olurız,
dèdi. Bu kerre (5) anda ḥâzır olan Mekke a‘ yânî cümle bile ḳalkup vardılar. Ammâ
bu taraftan (6) ‘ayyâr-ı cihân bunların neye geldiklerini fîkr edüp ḳapusın ḳapayup
baş (7) göstermedi. Begler gelüp ḳapuya dizildi. Biri ḳapuyı daḳḳ eyledi. ‘Amr-ı
‘Ayyâr (8) hîç muḳayyed olmadı. Âḥîr cümle begler eyitdiler: Êy sultân-ı ‘ayyârân
(9) aç ḳapuyı, biz ğayrı maşlahata geldik, dèdiler. ‘Amr-ı ‘Ayyâr, pencereden başın
(10) çıkarup şafâ geldiniz. Sizler Mekke-i Mükerrreme Eşrâfları ve Ḥamza’-i şâhib-
kırân (11) begleri. Ben ki gedâyım ki sizin gibi kimseler benim ayağıma gelesiniz,
dèdi. (12) Begler eyitdiler: Hele gel aşağı saña çıkar maşlahatımız vardır. Ḥazḳ (13)
edersin, dèdiler. ‘Amr-ı ‘Ayyâr eyitdi: Ne var ola böyle olmaz zemânda (14)
geldiniz, dèdi. Begler, niçün, dèdiler. ‘Amr-ı ‘Ayyâr eyitdi: Ḳarı ḳurı (15) yok.
Sıcağa gitmişler. Baḥîl gibi bugün evi de ḳaldırmışlar. Oturup (16) tıracaḳ yèr yok.

Şerbet de tedārük edemeyüp sizden ziyāde (17) hicāba düşdük, dēdi. Begler eyitdiler: Hele bire aç apuyı, bizler urı⁵ [3-a] (1) tate üzerinde otururuz. Teklf yoa dēdiler. ‘ Amr-ı ‘ Ayyār eyitdi: Vardır, bu ābil-i (2) imkān degül. Tate püšte yıkılmış. Bayram yakīn olduğundan neccārılar da (3) bulamadım, ta‘ mīr ētdireyim. Emdi ma‘ zūr olsun, āyıl degül. Likin buyurun (4) idmet nedir, ne maşlahata geldiniz? Begler eyitdi: Ėy ‘ ayyār-ı cihān, bu atı (5) zārāfetdir ama neyleyeyim senden bir recāya geldik. Likin yok dēmeyesin. (6) Şāhib-ırān-ı ‘ ālem sizlere selām ēdüp Allāhın emriyle sizin (7) ızınız olan ‘ Amriyye Bānūyı almaa geldik. Bizlere şāhib-ırān (8) iūn vēresin, dēdiler. Ėşte şāhib-ırān bizleri gönderdi. (9) Ėatırımız iūn yok dēmeyüp vēresin. Şāhib-ırāna mūjde ile (10) varalım. Zīrā şimdi abere muntazırdır, dēdiler. ‘ Ayyār bu cevābları (11) ēşitdikde pāk inkār ēdüp: Ėy begler, benim naşıl ızım var ki Ėamzaya (12) lāyık ola. Ėmdi sizleri aldadmışlar. Belki yanlış geldiniz (13) ve yanlış anladınız. ‘ Amrın ‘ āşımın ızı ola, yosa benim ere vērecek (14) ızım yok, dēdi. Begler: Yok, bizler yanlış anlamadık. Bizüm istedigimiz (15) iūn böyle ēdersin. ızın isteyen şāhib-ırān-ı ‘ ālem olan (16) arındaşındır se ōd şāfā ēdüp bizlere ri‘ āyet ēdecek (17) iken böyle ētmek lāyık-ı inşāf mıdır? dēdiler. ‘ Ayyār-ı cihān⁶ [3-b] (1) eyitdi: Kimseye vērecek ızım yok, dēyüp pencereyi apayup artık (2) görünmedi. Bu kerre begler gördiler, olmaz; melūl ü mazūn dōndiler. ‘ Amr-ı Ma‘ dī (3) eyitdi: Var ise nā-bekār ‘ ayyārın murādı mālđır, ayrı degüldir. ızgın (4) mūşterī buldı, anın iūn istinā ēder, dēdi. Hele Ėamzaya (5) geldiler. ‘ Ayyārın evşāf-ı arībesin nal ētdiler. Ser-ver-i ‘ ālemin dibecek (6) āteş-i ‘ ışkı ‘ alevlendi. Artık Mihr-i nigārın türbesine varup gelmeden (7) ferāat eyledi. ‘ Amr-ı ‘ Ayyārın istināsı derūnuna kār eyleyüp Mihr-i Nigārı ferāmūş (8) eyledi. Bu kerre begler Şāhib-ırānın böyle ālın görüp ‘ Ayyārın istināsını (9) gördiklerinde: Bir ‘ Ayyār böyle eyledi ayf, aat yogimiş, dēlerdi. (10) Ėır Ma‘ dī eyitdi: Yā Şāhib-ırān, ūnki nā-bekār ‘ Ayyār iyilik ile vērmez. (11) Medāyin’de Mihr-i Nigārı serāyından aldığınız gibi bunu daı cebr ile al, görelim (12) neye ādīr olur. Sencileyin şāhib-ırāna vērmeye de bā-uşuş kendi ‘ Ayyārın (13) ola, inşāf mıdır ki böyle ēde, dēdikde, Ėamza eyitdi: Ėy arındaş, bu zūr ile (14) olur iş degüldir. Belki anın daı böyle ētmekden

⁵ Tōp-āne-i ‘ Ėmirede Defter-dār Cāddesinde ılı ‘ Alī Cāmi‘-i Şerīfinin Ėmām-ı Şānisi Ėsmā‘īl Efendinin imām-ı meşrūtası ānesinin altında olan ahve-ānede Ketebeden ‘ Ėmer Lufī Efendi ırā‘at ētmişdir. Fī 25 Şāferu‘l-ayr Sene 1297. [Sayfanın solundaki yazı]

⁶ Der-Se‘ ādetden Boazii Yeikūyde muīm Ticāret ve Nāfi‘ a Nāır Devletli Rā‘if Pāşanın irīşi Sakāsı Malayalı Muammed Efendi kendü yārānıyla ırā‘at eylemişdir. Fī 26 Kānūn-ı Sānī Sene 306. [Sayfanın sağındaki māvī renkli yazı.]

bir murādı vardır. Nêçe olur, (15) dèdi. Bu maḥallde Ğaşamşam-ı Hicāzī eyitdi: Yā Şāhib-kırān, ‘Amr-ı ‘Ayyār benim ile (16) bir miḳdār ḥōşdır. Bir de ben varayım, göreyim. Murādı nedir, dèdi. Begler eyitdiler: (17) Pek maḳbūl, yōri imdi ola kim bir maşlahat görebile èdiñ, dèdiler. [4-a] (1) Ğaşamşam Hicāzī yerinden тұrup birkaç Hicāz Uluları ile ‘Amra (2) gelüp ḳapusın daḳḳ eylediler. ‘Amr-ı ‘Ayyār iḳerüden ince şadā ile: (3) Kimdir, ne istersiniz efendiler? Bunda kimse yokdır, dèdi. Ğaşamşam-ı Hicāzī (4) bilüp gülererek eyitdi: Ėy ser-bāz-ı cihān, gel buraya saña dèyeyim, (5) niçün böyle bī-vefālīḳ èdersin? Bunda oldığın ḥōd biz bildik. (6) Hemān ‘ayyārlığı ḳoy. Laṭife maḥalli degül. Şonra peşimān olursın, (7) dèdi. ‘Amr-ı ‘Ayyār gördi, olmaz gene ol pencereye gelüp baş gösterüp: (8) Ne ḥaber bire ādemler? Dīvāne mi oldınız? Ben evde yoḡum, dèdi. Ğaşamşam-ı (9) Hicāzī gülüp: Bire hele gel aşağı in. Saña bir sözüm vardır, (10) dèdi. ‘Amr eyitdi: Ḥōş, bilürem ne dèseniz gerek. Ammā ser-ver, benim size (11) yarar kızım yokdır, dèyüp şunu bunu bahāne èdüp тұrurum. Baḳ (12) işte siz de gelmişsiniz. Evvelā benim kızım ṭopaldır ve hem gözleri şāşıdır (13) öyle kızını nêçe Ḥamzaya vèreyim, dèdi. Ğaşamşam eyitdi: Ṭoḡrı söyledin. (14) Bizler seniñ kızın küçükden beri bilüriz ve hem Şāhib-kırānın vālidesi (15) ve kızḳarındaşları bilirler. Ya böyle söz söylenmek ma‘nāsı nedir? Be hey (16) ser-ver, ol gördiğiniz kız benim degüldür, ḳomşu kızıdır, dèdi. Ğaşamşam-ı (17) Hicāzī eyitdi: Ḥōş öyle olsun. Hele seniñ kızın var mı? dèdi. [4-b] (1) ‘Amr-ı ‘Ayyār, var dèmiş oldı. Ğaşamşam-ı Hicāzī eyitdi: Şāhid olun. İmdi (2) eger ṭopal, eger şāşı maḳbūlümüzdir. Sen ne istersin? dèdi. ‘Amr-ı ‘Ayyār gördi (3) olmaz, onun da murādı bāzār pekişdirmek idi. Āḥir aşağı inüp ḳapuyı (4) açup bunları iḳerüye aldı. Bunlar oturdılar. ‘Ayyār-ı cihān bunlara (5) ḥōş geldiğiniz ser-verler, dèyüp birer kāse şerbet şundı. Alup nūş ètdiler. (6) Ğaşamşam-ı Hicāzī eyitdi: Ėy ser-bāz-ı cihān, ‘āyıbdır, niçün böyle èdersin? (7) Kızın Şāhib-kırāndan eyü kimseye mi vèrirsın veyā kim alır, söyle görelim? (8) ‘Ayyār-ı cihān hemān iki dizi üzerine gelüp: Benim cānım, benim murādım budır ki (9) bende aḡırlığı ḳoḳda isterim. İmdi Şāhib-kırān murād èder ise (10) istedigim ḳadar bahā vèrsin, dèdi. Begler: Hā işte hāy ‘Ayyār, Emīr-i ‘Arab (11) ne ḳadar elem çekdi? dèdiler. ‘Amr eyitdi: Zāhir öyle olur. Mihr-i nigārdan ötürü (12) ne ḳadar meşāḳḳatler çekdi. Ya benim kızım öyle bir kızdan ḳalur mı? dèdi. Ğaşamşam-ı Hicāzī (13) eyitdi: Ne istersin görelim, dèdi. ‘Amr-ı ‘Ayyār eyitdi: Evvelā biñ deve isterim, (14) dèdi. ‘Amr-ı Ma‘dī eyitdi: İşte deveci oḡlu olduğun işbāt eyledin, (15) ḡayrı şey istesen olmaz mı idi, dèdi. ‘Amr-ı ‘Ayyār eyitdi: Seniñ

her cevābıñ (16) baña ğadmendi. Ben deveci oğlu oldığımı inkār etmem lâkin sen deveci (17) sin, dèdi. Ğaşamşam-ı Hicāzī eyitdi: Êy ‘Ayyār, murādıñ bu ise Şāhib-kırān (18) vèrir, dèdi. ‘Amr-ı ‘Ayyār eyitdi: Lâkin naşıl deve isterim bilür misin, dèdi. [5-a] (1) Buyrun görelim, dèdiler. Evvelâ yüz deve, her pāya ola. Kızıl tüyli, kara gözlü (2) el-hāşıl deve oğlu deve ola. Cümlesi yünlû ola ve yünleri harîr kumāşı (3) atlāsı ve zî-kıymet cevāhir ola ve yünler üzerinde kiminiñ kullar (4) ve kiminiñ maḥbûbe cāriyeler ola, dèdi, ‘Amr-ı Ma‘dī yine tūramayup: (5) Gör şol nā-bekār ‘Ayyārıñ gönli olmadığından muḥāl nesneler ister. (6) Dèdigiñ kaçan olur? Yürüyün gidelüm, çünki iyilik ile vèrmez, (7) zūr ile alsun yāḥūd cihānda kız çok. İsterse Kayşarıñ kızın (8) alur, ister ise Nūşirevānıñ bir kızını daḥı var, anı alur, dèdi. Ğaşamşam-ı (9) Hicāzī eyitdi: Şabr eyle dil-āver, bizler elçiyüz. Varalım, Şāhib-kırāna söyleyelim, (10) nêçe diler ise öyle eylesün, dèdi. Ba‘dehū kalķup Şāhib-kırāna gelüp (11) ‘Amrın teklifin söylediler. Yok dèmege kendüne ‘ār geldi, kādîr olmadı (12) dèyeler dèyü hemān, n’ola, vèreyim, nihāyet baña üç ay mūhlet vèrsün, (13) dèdi. Varup ‘Amra dèdiler. ‘Ayyār-ı cihān eyitdi: İsterse aña bir yıl (14) mūhlet. Hā yaña ‘acele etmesün, dèdi. Bu kavı üzerine ‘ahd olundu. (15) Bu kerre begler dèdiler ki: Yā Şāhib-kırān, bizler mālımızdan cem‘ edüp vèrelim, (16) dèdiler. Şāhib-kırān: Yok, olmaz. Luṭfunuz dā’im olsun. Ol bizi (17) imtiḥān ediyor. Belki sizin vèrdiğiniz māl almaya. İmdi (18) Ḥaḳḳ te‘ālā Ḥazretlerinden ümīdim budır ki bu kadar māl kendi tīgim ile [5-b] (1) taḥşil ederem, dèdi. Ba‘dehū sāz silāḥın geyüp ‘Aşķara süvār olup (2) tenhā bir cānibi tūtup gitdi. Yanına deyyār kimse almadı. Bu kerre begler ‘Amra (3) dil öşürüp māl için ser-verimizi diyār-ı ğurbete düşürdün, (4) dèdiler. ‘Amr-ı ‘Ayyār eyitdi: Siz bilmez misiñiz, açmaz koyun işte Mihr-i Nigārın türbesinden (5) çıkmaz iken şimdi pür-silāḥ olup ‘Aşķarı kendi egerleyüp süvār oldu, (6) māl cem‘ine gitdi. Evvelâ eşidirsiniñiz, bu şevķ ile etrāfda olan ḥarāmîlere (7) neler eder, dèdi ve hem anlardan māl alur. Murād olan cāriyeler kalur. (8) Anlar için ise Nūşirevāna ḥaber gönderüp şol kadar şey vèrsin, (9) yoḥsa tāc taḥtın başına yıķarım dèr. Cānına minnet, gönderir. Zīrā ol (10) şimdi Şāhib-kırāndan kōrķar. İmdi siz görin, Mihr-i nigārdan öturi (11) benden intikām almağa gelür ise ḥālimiz nêçe olur, dèyü. İmdi sizler temāşacı (12) olun. Benimle Şāhib-kırānıñ arasına girmen. Ben de kızımı yabanda bulmadım, dèyü (13) beglere tesellî vèrüp kendi ‘ālemlerinde oldılar. Ammā bu taraftan Nerre-i ‘Arab (14) Şāhib-kırān-ı Ğarb ü Şarķ ol ḥarāmîleri eşitmiş idi. Mekānları (15) kanda oldığın bilüp hemān ol cānibe ‘azm eyledi.

Anların (16) ise haberleri yok. Hamza anların mekânına geldi. Ammā rāwī eydür: (17) Meger ol harāmīler yedi yüz âdem idi. Başlarına Süheyl Harāmī (18) dërler idi kırk arış qaddi çekerdi, ser-ver-i ‘âlem çünki ol mağāraya [6-a] (1) geldi. Harāmīler mekân tutmuşlardı. Na‘ ra urup: Benim Hamza-i şāhib-kırān, (2) cān elimden qanda hālāş edersiniz ey nā-bekārlar, dedikde Süheyl-i Harāmī (3) ol hālî görüp kaçmak diledi. Ser-ver önün alup: Bre nā-bekār (4) nereye, dedikde ol da ‘âciz olup erişüp Ser-vere bir tığ havāle eyledi. (5) Ser-ver-i ‘âlem men‘ edüp gördi bir dil-āver kimsedir, öldürmege kıyamadı. (6) Bir gürz urup yıkdı. Ba‘ dehū inüp gögsine çıkdı. Diledi kim başını (7) kese. Süheyl gözün açup: Amān Ser-ver, kulun olayım, kıyma, dedikde (8) Ser-ver-i ‘âlem, üzerinden kalkup cümlesi Ser-verin öñünde imāna geldiler. (9) Üç yüz kişi imāna gelüp Ser-verin öñünde baş koyup kulluğunu (10) qabûl êtdiler. Ol mağāradan ol qadar māl çıkdı kim hisābı yok (11) ve nice yükler dahı eyi, bozulmamış, bāzer-gānlar nice yükler diler ise (12) öyle tûrur. Bu kerre Ser-ver-i ‘âlem dellāller nidā êtdirdi. Her kimin şey’i (13) zāyi‘ oldıysa gelüp nişānı ile bilüp alsın, dëyü. Herkes (14) gelüp nişānların bilüp aldılar. Şāhib-kırāna du‘ âlar edüp gitdiler. (15) Sā’ir harāmīler bu kışşayı eşidüp artık baş göstermediler. Zîrā Hamza (16) Hamza-i şāhib-kırān tûyar ise köklerin qazır. Bāzer-gānlar dahı eşitdiler ki [6-b] (1) yollar açılmış dëyü, yürümege başladılar. Şāhib-kırān-ı ‘âlem anda qarār edüp (2) ‘askerden Seyf zü’l-yezni götürüp eyitdi: Yā Seyf, var sen Qarş (3) yolunda ve Hîş yolunda otur bekle. Gelüp geçen tüccār tã’ifesinden bāc-ı harāç (4) al, dëyüp gönderdi. Zîrā ol zemānda ‘âdet idi kim pehlevān olan, şāhib-kırān (5) olan kimse tüccārdan bāc-ı harāç alurlardı. Yük başına ta‘yîn ne ise (6) herkese şafā’î hātır ile vërirlerdi. Zîrā şāhib-kırān olanda, yollarda her qanda (7) harāmī ve harām-zāde peydā olsa fi-l-hāl varup haqqından gelürlerdi. İmdi (8) Hamza nāmı bu nice yıldır ‘âleme şāhib-kırāndır, ne cānları vardır ki bir kārbanā (9) el uzadalar. Öküz boynuzunda girseler hālāş olmazlardı. Çünki (10) ahvāl böyle oldı, işte şimdi bāzer-gānlar gelüp gitmege başladılar. (11) Bu kerre Seyf zü’l-yezni ol tarīqları bekleyüp çok māl tahşil eyledi. (12) Ol qadar harāmī haqqından geldi. Ammā rāwī öyle rivāyet eder ki bir gün (13) Seyf zü’l-yezni anı gördi kim otuz kırk dāne mücevher-püş şecā‘at-şi‘ār (14) pehlevānlar zühûr êtdiler ve geçüp gitmek istediler. Seyf zü’l-yezni hîç pehlevān (15) yerine qomayup yanına bile uğramadılar. Seyf zü’l-yezni ise kırmızı atlās (16) otak qurup oturur idi. Ol demde Ser-ver-i Yemen hemān rahşına süvār olup [7-a] (1) nizesin çeküp erişüp bunların öñin aldı. Breh âdemler, ben Şāhib-kırān (2) tarafından bāc-dārum. Benim bunda

aldığım eşitmediğiniz mi uğramayup bî-pervā (3) geçüp gitmek istersiniz? dedi. Bunlar dahî gülererek eyitdiler: Var sen gene (4) işine git. Bizden saña fā'ide yokdur, dediler. Seyf zü'l-yezn eyitdi: Ya siz (5) kimiñ 'askerisiniz, dedi. Anlar eyitdiler: Ey gāfil, biz tāt-dār gelürüz. Aç göziñ (6) hālā Şabā'il Diyārının şāhı olan Ebrehe bin Eşreme kullarıyuz. On (7) iki biñ Fāris süvārimiz vardır. Gèrüden geliyorlar. Bizler pīşvāyuz. (8) Ya sizler kanda gidersiniz, dedi. Anlar eyitdiler: Bizler Nūşirevāna hediye getürüriz, (9) dediler. Seyf eyitdi: Hediyeniz nedir? Anlar eyitdiler: Biñ deve yüki zībā vü dībā (10) ve her biriniñ üstünde birer maḥbūbe, ḡulām, köleler. Şöyle kim güzellikte naẓīrleri (11) yokdur, dedi. Seyf zü'l-yezn bu haberi alınca, bundan eyü şikār olmaz, (12) dēyüp Şāhib-kırāna haber uçurdu ve bu Ebrehe dedikleri la'īn ise (13) Yemenden öte Şabā'il Şāhı idi. İçlerinde kitāp olmamağın ol vilāyet (14) içinde ḥāşā şümme ḥāşā Taḥrīl da'vāsı ederdi. Ol aḥmākḥar da inanurlardı (15) ve Ebrehe ol Ebrehedir ki Şāhib-kırān-ı 'ālem āb-ı ḥareminde şāh ile cenk (16) eder iken iki şīr oğlu ile yardım göndermiş idi. Evvel gelen oğlu (17) Lendeḥā elinde helāk oldu. Şonra gelen āb-ı ḥareminde şāh ile cenk [7-b] (1) eder iken helāk oldu. Ol intikām ile bu def'a murādı bu idi. Şāh (2) ile ittifāk edüp Ḥicāzīlerin elinden Ka'be-i Mükerrremi alup ve kendi ilinde bir ev (3) yapup adını Ka'be kōdı. Likin kimse i'tibār etmedi. Anı bozup yıkmayınca benim Ka'bem (4) i'tibār bulmaz, dēyüp şāha bu fikr ile bu kadar hediyeye getürmüşdi. Ammā bu taraftan (5) Seyf zü'l-yezn, Ḥamzaya haber gönderüp ba' deḥū kendi fikr edüp Şāhib-kırān gelince (6) ben de bunlar ile görışüp elleşeyüm, dēyüp eyitdi: Ey kişiler, iş beni bunda (7) 'ālemin şāhib-kırānı olan Ḥamza gönderdi. Ben Ebrehe fülān bilmem. Baña bāc verirsiniz (8) yāḥūd benden zarar görürsünüz, dedi. Anlar eyitdiler: Bāc bāzer-gānlara maḥşūşdur. (9) Bizler ise pehlevānız. Bizden bāc umarsanız bizler getürdigimiz māl ḥōd yēdi iḳlīm (10) şāhı Nūşu'r-revānıdır. Saña bizden bāc yerine tīg var, dediler. Seyf zü'l-yezn (11) eyitdi: Ey la'īnler, ya bizde tīg yok mıdır? Bizi bunda koyan sizin gibi ser-keşleri (12) ḡuşun burmak için komışdur. Hemān 'ırzınız bozulmadan ser-dārınıza (13) varup bildirin, getürdigi mālī ḥisāb edüp ya bācını vērsün (14) ve illā zarar görürsün. Ebrehe fülān fā'ide etmez. Sizin Ebrehe deddiğiniz iki def'a (15) ṭabanca yemiştir. Kendi bilür, işte üçünci olur, dedikde bunların ikisi ilerüye (16) gelüp bākīsı alay bağlayup bāc degül mi istediğiniz, imdi al, dēyüp dāl-tīg olup (17) üzerine yürüdiler. Seyf zü'l-yezn dahı tīgini 'uryān edüp ḥamle eyledi. (18) Seyfin yanında ancak yüz ādem var idi. Bu kadar 'asker karşı ṭurup yüz çevirmedi. [8-a] (1) Merdāne cenk ederdi. Ol

maḥallde Emīr-i ‘Arab daḥı yetişüp tīg-ı Đaḥḥāki ‘uryān (2) édüp Allāhü Ekber adıyla ḥamle kıldı. Ardından Süheyl-i gār-nişin üç yüz (3) dil-āverler ile eşişdi. Ḥamzaya ḳafā-dār olup tīg urdılar. Ebreheniñ oğulları (4) ol ḥālî görüp tīg çeküp Ser-ver e ḥavāle eyledi. Ser-ver ikisine daḥı (5) zaḥm urup güçile ḳapdılar. Fi’l-cümle ‘askeri bozulup ḳaçdılar. Biñ (6) deve her biri ‘Amrıñ dilediği gibi cümlesin aldılar. Seyf zü’l-yezn’e du‘ā édüp (7) ḥil‘at geyürdi. Ba‘dehü ‘azm-i Mekke édüp geldiler. Cümlesi ḳarşı çıkup (8) ğazāñ mübārek ola, dēdiler. Ol ḥālî görüp ḥayrān oldılar. Şāḥib-ḳırān (9) yükleri bile çözmeden ‘Amra teslīm eyledi. Andan ‘Amr, Bānūya nikāḥ olup (10) bir mübārek cum’a ğecesi Ḥamza rażıya’llāhü ‘anhu Ḥazretlerini gerdege ḳoydılar. (11) Murād alup murād vērtiler. İşte bunlardan bir erkek evlād dünyāya gelür (12) ammā özge menāḳıbdır. Maḥallinde beyān olunur. İşte bunlar bu zevḳde Şāḥib-ḳırān-ı (13) ‘ālem kendi ‘āleminde dīvānda otururken bir ḥaber geldi kim Ebrehe bin Eřreme Mekkeye (14) üç ḳonaḳ yer ḳaldı dēdiklerinde Ser-ver-i ‘ālem, n’ola baḳam Ḥudā ne gösterir, dēdi. (15) Bu kışşa Ḥazret-i Resūl-i Ekrem şallallāhü ‘aleyhi ve sellem Ḥazretleri dünyāya gelmezden (16) evvel idi. Çünkü Şāḥib-ḳırān, Ebrehe kışşasını eşişti, beglere baḳup (17) ḥazır oluñ. Ebreheye ḳarşı varalım, la‘īn, Ka‘be toprağına ayak başmaya. (18) Cümle ‘askerin tu‘me-i şemşir ēdelim, ümēddir ki kendüyi ele getürüp [8-b] (1) ḳatlı ēdem ki Mekke ḥalkı anıñ şerrinden ḳurtula, dēdi. Begler: N’ola Ser-ver cān (2) u başımız yoluna fedā, gidelim ammā Ebreheniñ yanında on kerre yüz biñ ‘askeri (3) varmış dēdi biñ fili varmış. Bizüm ‘askerimiz ḳatı azdır. Buña ziyāde tedārük (4) gerek idi. Evvelden muḳayyed olmadıñız. Şimdi ḥāl müşkil oldu. Bilinmez neçe olur (5) dēyüp ḥikmet-i Ḥudā cümlesin vehme düşdiler. Ḥadd-i zātında Ser-veriñ yanında (6) biñ ādem yoğıdi ammā Ḥamza bunların bu sözünden elem çeküp germ oldu: (7) Ey begler, bu naşıl sözdür? Ben evvelki Ḥamza degül miyim ki on yaşında, Hiřām bin ‘Alḳamenin (8) bu ḳadar ‘askerin bozdum ve Kūh-ı Ḳāfda bu ḳadar işler eyledim ve Nūřirevāna neler ētdim, (9) yā bu Ebrehe kimdir ki ziyāde tedārüke muḥtāc ola? İmdi siz varıñ, Ka‘be Ḥareminde (10) oturup du‘āya meşğül olun. Ben ol la‘īne neler ēdem, dēyüp nice bunun gibi (11) mağrūr-āne cevāblar söyledi. Ba‘dehü raşşına binüp gitdi. Begler bile gitmek istediler. (12) Ser-ver-i ‘ālem ḳasem édüp biriniz gelmesin, istemem, dēdi. Anlar da ḳaldılar likin (13) Seyf zü’l-yezn süvār olup ardına düşdi. Eřiřüp rikābına şarılup (14) ağıladı. Ser-ver-i ‘ālem, nedir yā Seyf murādiñ, neye geldiñ, dēdikde Seyf zü’l-yezn (15) eyitdi: Ser-ver, luṭf eyle ben ḳulun senden ayrılman. Bu ğazāda bilece olam. Emr (16) Allāhiñ,

görelim Hüdā ne taqdīr eder, dedi. Hamza: N'ola yā Seyf ammā bu beglere (17) ne oldu kim benimle bu kadar gāzālarda bile olup benim erligim ve kuvvetim görüp bilmiş iken⁷ [9-a] (1) şimdi bu kāfirden korkup böyle olur olmaz sözler söylediler, dedi. (2) Hayf etti. Ey Ser-ver, herkes sizin gibi degüldür. Cān tatlıdır. Sizler başka (3) şahib-kırānlarsınız. Hakk te'ālā size başka hāşşa eylemiştir. Öyle olur (4) hatırıñız kalmasun. Ancak sultānım, efendim bir sözüm var söyleyeyüm, dedi. (5) Şahib-kırān söyle dedikde, sizler dünyā tolusı 'asker olsa yüz çevirmezsiniz (6) ve kimseden bakiñiz yokdur ammā bu maħallde ettiğiniz re'y münāsib degüldür. Eger sizin (7) murādınız Ka'be-i Beytu'llāhı hıfz etmek ise ma'lūmuñuzdur ki Ka'betu'llāh (8) Hakk te'ālānıñ beyt-i şerīfleridir. Ol kendi beytini hıfz eder. Bu dünyā (9) kurıralıdan berü bir kimse aña zarar edememişlerdir gene kıyāmete dek edemezler (10) Hakk te'ālā emriyle. Eger beytini bunun eliyle yıkmak murād eyledi ise sen de (11) māni' olamazsın. Zīrā bir zemānda Buhtu'n-Naşr adlı bir kāfir Beytü'l-Mukaddeseyi (12) harāb edüp yıkmıştır. İmdi bu ise siz karışmasanız eyü olur idi. (13) İmdi bu yolda varmanız eyü olur idi, dēyüp 'ākılāne vāfir naşihat (14) eyledi. Zīrā gurūruñ görüp bir hatā olacağın ihtār eyledi. Rūmuz (15) ile kabāhatin anladup kuvvetine tayanma, dedi. Ammā olacak var Hamza (16) bunun sözlerinden ašlā bir reng alamadı. Yā Seyf, şimdengörü dönmem olmaz. (17) korkusından döndi dērler. Eger ölürsem emr Allāhıñ ammā bilürem sen beni [9-b] (1) ziyāde seversin. Anıñçün ardımca geldin, eger gönlünden bir teşvīş var ise (2) dön, var git, yeter bu kadar. Ben yalnız giderim ya budur ki ele getirüp katl (3) ederim ya budur ki bu yolda kellem vërem. Seyf gördi olmaz ve sözün kabül (4) etmedi. Ser-ver hāşā ki ben seni bırakup gerüye dönem. Benim cānım sizden eyü (5) degüldür. Başum yolına fedādır, yörü gidelim. İmdi emr Allāhıñ, taqdīr ne ise (6) ol olur, dedi. Andan ol iki yegāne-i devrān Ebreheye karşı gitdiler (7) ammā Ebrehe ağır 'asker ile yab yab gelür idi. Bir ser-'askeri var idi. (8) Esved bin Maķşūd dērler idi. Kırk iki arış qaddi ve Süheyl bin Āsūd nām (9) bir pehlevānı var idi, otuz beş arış qaddi çekerci. İkinin yüz biñ (10) 'asker ile ilerüye gönderdi. Anlar da gelmekde lākin Hamza bunlara rāst gelmeyüp (11) gayrı yoldan Ebrehe 'askerine yetişdiler. Gördiler ki bir şahrāda qonmuşlar idi (12) ve ol şahrā-yı bī-pāyān 'asker ile māl-ā-māl olmuş idi. Biñ fıl (13) idi kim her biri bir tağa benzer idi. Çünkü Ser-ver, ol düşmān 'askerin (14) gördi, şecā' at cevheri derūnunda berķ

⁷ Der-'Aliyyede Otabaşı Çarşusunda İmām 'Alī Efendi'nin dāmādı İsmā'īl Efendi kırā'at eylemiştir.

urup ve gözleri tās-ı pür-ḥūna (15) ve gögsi çifte kūsler gibi gürlemeğe başladı. Ol dem Seyfe bakup: Yā Seyf, ḥāzır (16) ol. Ben kendimi bu ‘askere ursam gerek, dēyüp nā-gāh bir na‘ra-i taṇṭana Allāhü Ekber (17) şöyle urdı kim ol şahrā gümledi. Ol ‘asker-i bī-şümār birbirine tokunup ne ola [10-a] (1) dēr iken Ser-ver-i ‘ālem na‘rasın tekrār édüp benim Ḥamza bin ‘Abdü’l-Muṭṭalib İbn-i ‘Abdü’l-Menāf-ı (2) Şikār-keşende’-i Kūh-ı Kāf! Ėy melā‘ınler, cān elimden kanda ḥalāş edersiniz, işte (3) geldim. Er iseñiz karşı turun, dēyüp bir yol tīg-ı Daḥḥākı ‘uryān édüp (4) siperi mu‘teberin yüzine çeküp ol deryā-mişāl ‘askere urdı. Seyf zū’l-yezni (5) daḥı ardınca kafa-dār olup kırmağa başladılar. Küffār ‘askeri ol ḥālī görüp (6) cümlesi atlandılar. Ebrehe ḥaykırup: Breh koman, iki kişidir, bu kadar çokluk (7) ‘askersiniz. Ėayretiniz yok mıdır? Zīrā Ḥamza Ėayret ile bunları bu kadar kırdı kim (8) ol şahrā leş ve başdan görünmez oldu. Alaylar bozulup şāfflar söküp (9) şāh bār-gāhı öñüne geldi. Ebrehe ol ḥālī görüp: Hāy nā-bekār, ben de seni (10) isterim, dēyüp Ser-verin öñin aldı. La‘ın ḥaylī pehlevān idi. Ser-ver-i ‘ālem (11) ile bir zemān eyü cenk eyledi. Ser-ver-i ‘ālem Sām kütügiyle bir darb şöyle urdı kim (12) la‘ın zīr ü zeber oldu. Ağzından burnundan kan geldi. Kulları üşüp (13) güçile Ser-verin öñünden kapdılar lākin Ebrehenin bir ḥarām-zāde vezīri var idi. (14) Fitne dērler idi. ‘Askere: Breh ne turursunuz, bir ḥarīf Ḥudā-vendiñize (15) böyle ḥakāret ede ya siz dünyāda sağ olup ne’ylersiniz? Cümleñiz bugün ölmek (16) gereksiniz. Ya bu ḥarīf ele girmek gerekdir, dēyüp her cānibe bakup bağırdı. (17) Anlar da şınacak maḥallde Ėayret gelüp her taraftan Şāhib-kırāna hücum eddiler. Lākin (18) Ser-verin öñüne kahrāmānlar turamaz. Bunları öñüne katup kıra koğa tā ki [10-b] (1) çādırlar arasına tıkdı ve iḳdām édüp elbetde ben bu ‘askeri dağıdırım (2) ya cām-ı memātı nūş ederim. Zīrā böyle da‘vā ile geldi kim ve Ebreheyi çādırlar (3) arasında arayup sağa sola ḥamle eder iken aşçılar ba‘zı yerlerde kuyu (4) kazmışlardı kim anda kap kaçak şuyun dökerlerdi, nā-gāh ‘Aşkarın ön (5) ayakları kuyunun içine geçüp ‘Aşkarın yüzi üzerine tekerlendi. ‘Aşkar (6) davranup bir cānibe atıldı. Ser-ver-i ‘ālem daḥı yerinden tıvranup piyāde cenke (7) başladı. Beriden Seyf zū’l-yezniñ rahşın daḥı düşürdiler. Kāfirler (8) ol ḥālī görüp şād oldılar. Ebrehe ve sār la‘ınler, koman, dēyüp (9) ḥaykırdılar. Nice yerden zaḥm urdılar. Ser-ver-i ‘ālem Ėayret ile şīrāne cenk (10) ederdi. El-kışsa, bī-tāḳat oldılar. Ėḥir Seyf zū’l-yezni tutup bende (11) çekdiler. Ser-ver-i ‘ālem de bī-mecāl olup bir kenāra çıkdı. Zaḥmın bağlayup (12) ve ‘Aşkarı bulup süvār olam dēr iken yıkıldı. Kāfirler hücum édüp üzerine (13) düşdiler. Emīr-i cihān tıvranayım dēr iken

kemendler atup yine yıkdılar. (14) Ol maḥallde gördi kim üstādı Ḥazret-i Hızır ‘aleyhisselām nümāyān olup yā Ḥamza (15) teslīm ol. Seni bende çeksünler. ‘Ākıllar sözün tutmadıñ. Kuvvetine tayanup (16) inşāallāh dēmedin, işte andan ötürü oldı ve bir de bunlar Ka‘beye (17) kaşd edüp gelmişler. Saña ihtiyācı yoḡdur. Anları birgün helāk ēde ki (18) kıyāmete dek dāstān olup söylene, dēdi. Ser-ver de şonra fıkır edüp [11-a] (1) nā-çār teslīm oldı. Bende çekdiler. Eger teslīm olmazsañ ziyān görürsün, (2) dēdi. Zīrā her taraftan oḡlar, ḡarbeler atarlardı lākin Ser-veriñ ‘ömründe (3) böyle ḡāle uğradıḡı yoḡ idi. Ḥazret-i Hızır sözün kabūl edüp (4) hidāyet-i Ḥaḡḡ ērişdi yoḡsa zāyi‘ olur idi. Beriden Ebreheye Ḥamzanıñ (5) esīr oldıḡın müjde ētdiler. La‘īn şād olup ḡāy nā-bekārlar, nedir bu kuvvet, (6) bu kadar cenk ēderler idi, işte Ḥamzayı ve Seyfi keşān-ber-keşān Ebreheñiñ (7) bār-ḡāhına getürdiler likin Seyf zū‘l-yezni bu ḡāli görüp Ser-vere eyitdi: (8) Yā Şāḡib-kırān, bu ḡāller size ḡurūrdan oldı. Ben size rūmuz ile çok dēdüm (9) likin anlamadıñız. Āşkāre dēmege ḡorḡarum ki beni de redd ēdersiñiz, dēdikde Ḥamza eyitdi: (10) Emr Allāḡıñ. Ḳazāya rızā, bu da başımıza yazı imiş, dēdi. Seyf eyitdi: Ser-ver, imdi (11) hele oldı olacaḡ likin luṡf eyle dīniñ ‘aşḡına olsun, şimdi bizler anda (12) vardıkda zāḡir Ebreheñiñ cānı acıdı. Nice nā-ma‘ḡūl sözler söyleyüp (13) bizlere ba‘z-ı su‘āl ēdecekdir. Şabr eyle, sen hīç söyleme. Ben cevāp vēreyim. (14) Eger saña da şorar ise öyledir dē. Beni yalan çıkarma. Ola ki bir ḡāl (15) ile ellerinden ḡalāş olurız. Şonra ne‘ylersen eyle, dēyü yalvardı ve yemīn (16) vērdi. Ḥamza da n’ola, dēdi. Ammā bu taraftan Ebrehe de başınıñ zaḡmıñ (17) şarup taḡta geḡüp oturdı. Kāfir begleri cem‘ oldı. Ol maḥallde Ser-veri bend ile (18) getürdiler. Ebrehe gördi ikisi de kıızıl ḡana ḡarḡ olmuşlar. Ḥamzanıñ heybetinden yüzine [11-b] (1) baḡılmaz. Bunların Ḥamza ḡaḡısıdır bilemedi. Āḡir Ebrehe eyitdi: Ēy nā-bekārlar, şimdi (2) nēce görürsiñiz kendiñizi, gelüp baña ve ‘askerime böyle iş ētdiñiz, dēdikde (3) Seyfū‘l-yezni eyitdi: Şāḡım, nēce görseñ gerekdir. Raḡşlarımız ḡaṡā ētdi. Esīr (4) oldık. Emr Allāḡıñ ammā biz ikimiz daḡı Ḥamza degūlüz. Ḥamza bunda ne‘yler? Ḥamza Mekke de (5) kendi ‘askeriyle oturıyor, dēdi. Ya siz kimlersiñiz, dēdi. Seyf eyitdi: Bizler Ḥamza (6) ḡullarıyuz. Buña Estefenos-ı Yūnānī, baña Setefenos-ı Yūnānī dērler. Yūnān zemīni (7) bahādırlarındanuz, dēdi. Ebrehe eyitdi: Ya niçün bunda geldiñiz, dēdi. Seyf eyitdi: (8) Elçilik ile gelmişdik. Efendimiz Ḥamza Şāḡib-kırān göndermişdi. ‘Asker kenārına (9) geldikde seniñ ‘askerin bizi görüp tutun cāsūsları, dēyüp ḡücūm ētdiler. (10) Bizler elçiyüz diye gördük. Yalan söylersiñiz, hīç iki kişi elçi olur mı, (11) dēyüp üşdiler.

Āhîr cān tatlıdır, biz de cenke başladık. Yoḥsa (12) bizler cenke gelmedik. Ebrehe eyitdi: Ya ne idi benim Ḥamza dēyüp na' ra urdı, (13) dēdikde Seyf eyitdi: Zāhîr Ḥamzanın nāmı 'ālemde büyükdür. Ḥaşm kōrkşun (14) dēyü ben na' ra urdum, dēdi. Hele oğulları bulunmadı. İlerü giden 'askeriyle (15) bile gitmişler idi. Ḥamzayı kimse bilemedi. Āhîr Ebrehe eyitdi: Ya şimdi ne dēmek (16) istersiniz? Seyf eyitdi: Ḥamza bizi gönderdi kim varın, Ebreheye sorun, (17) 'asker çeküp gelmeden murādı nedir? Eger Ka' beyi kaşd eder ise ben kārışmam (18) zīrā Ka' be, Allāhü te'ālānın evidir. Ol 'āşilerden evin hıfz eder ve aña [12-a] (1) hıyānet kaşd eden ḥayır etmez. Eger şimdi ḥarāb etdirse emr anındır elimizden (2) ne gelür, yok Ḥakḫ te'ālānın beyt-i şerīfın yıkdırmağa lāyık görmez ise biñ Ebrehe (3) gibi 'āşî gelürse ve dünyā tolusu 'asker bir yere gelseler aña ziyān erişdiremezler. Allāhü (4) te'ālā bir ānda cümlesin kahr eder. Ben de bir za'if kulum, kendi bilür ammā eger Ebrehenin de (5) murādı Ka' be olmayup murādım cenkdir, oğullarımı helāk eyledi, dēr ise ol (6) zemān ben de karşı tūrup merdāne cenk ederem, yēdi iklīm şāhı Nūşirevān (7) benimle cenk eyledi. Ol ne aldıysa bu da ala. Hele varın, sorun (8) dēyüp gönderdi. İşte aḥvāl böyle oldu. Emr sizindir, dēdikde Ebrehenin (9) bir miḫdār ḡazabı gidüp güldi. Ḥālā benim murādım Ka' be yıkmaqdır. Bu kadar filleri (10) andan öturi getürdüm ki Ka' beyi yıkup cümle taş toprağın fillere yükledüp (11) diyārıma götürüp gidem. Tā kim artık Ka' be nāmı kalkup benim yapırdığım kiliseye (12) raḡbet edeler, dēdi ve çünki elçisiniz, elçi öldürmek benim şānıma düşmez. (13) Gerçi çok fesād etdiniz ammā lāzım gelürse yine ben bulurum. Meger başınız alup (14) diyār-ı Yūnāna gidesiz ve siz Melik Kāyṭās oğulları degül misiniz, dēdi. Seyf (15) belī, dēdi. Ya niçün dīninizden dönüp Ḥamza kulu oldınız, dēdi. Seyf (16) eyitdi: Ėy şehir-yār, ne'yleyim ḥükm ḡālibdir. Ḥamza diyārımıza geldi, karşı cenk etdik. (17) Bizleri erlik ile zebün edüp başdı. Müsülmān olup tūrduk. (18) Müsülmān olup kurtulдық. Gör cān tatlu, kul olduk, dēdi. Ebrehe eyitdi: (19) Ya senin kulağında mengüş var da bunun niçün yok, dēdi. Seyf eyitdi: [12-b] (1) Şāhım, kārındaşım merdçedir. Kulağına mengüş taḫdirmadı. Ebrehe eyitdi: (2) Besbellü bu merd ve hem acı kuvvete mālîk. Cihānda ben de ḥaylī pehlevān idim ammā bu gün (3) baña iş etdi, dēdi. Ḥamza hīç söylemeyüp tūrdı ve kendüye böyle iş olduğına (4) baḥr-i ḥayrete dalup kaldı ve ḥaṭāsına gönlünden tevbe vü istigfār ederdi. Āhîr Ebrehe (5) emr eyledi. Bunların bendlerin alup ḥil' at geydirüp imdi varun Ḥamzaya (6) söyleyün. Evvel kaşdım Ka' be, sonra Ḥamzadır. Zīrā 'askerim üç kerre bozup dört (7) oğlum öldürdi. Bu kadar mālım aldı. Aña da

bu intikāmı kıomam. Hele ol Ka‘beniñ (8) işiñ göreyim. Şonra ol da er ise kaçmasun, ol zemān görsün Ebrehe (9) kimdir, dēyüp buña benzer nice sözler söyledi. Ħamza güçile şabr eyledi (10) zīrā yemīn eyledi idi. Ba‘dehū Ebrehe emr eyledi: Varın bunların atların vērīn, (11) gitsünler, dēdi. Tevābi‘i eyitdiler: Şāhım, biriniñ atın tıttuğ lākin biriniñ (12) bir şarı atı var. Anı tıttamadık. Çok ādem helāk eyledi, dēdiler. Ebrehe bunun (13) atın getürün ve buña da bir gergedān vērünler. Varup Ħamzaya öyle cevāb (14) vērünler, dēdi. Seyf, n’ola, dēyüp taşra çıkdılar. Anıñ atın vērtiler. Ħamzaya (15) gergedān vērtiler. Bunlar binüp ‘askerden taşra çıkdılar. ‘Aşkar dağı ‘askeriñ (16) etrāfında dolaşup gezerdi. Ħamza Şāhib-kırān ‘Aşkarı bulup gergedānıñ üzerinden (17) inüp ‘Aşkarı gözlerinden öpdī. Andan, süvār oldı. Gergedānı anda bıraktı. (18) Bir miqdār ilerü gidüp yine fikr edüp at başın çeküp tırdı. Yā Seyf [13-a] (1) işte seniñ söziñ tıttup ol arada şabr etdim, kendimi bildirmedi. Şimdi bunlar (2) bu kadar iş etmişken böyle bırağup gitmek inşāf mıdır? Bu kadar zemāndır kimsede (3) intikāmım kalmadı. Ħakķıñ lıtfuyla aldım likin bu def a ben de ĥatā eyledim, gurūrumdan tevbe-i (4) istiğfār etdim. Ben ki Allāhū te‘ālāya şıgıñup bir yol dağı bu ‘askere kendim bildireyim (5) likin umarım ki bu def a alaram, dēdi. Dönüp kendüyī Ebrehe ‘askerine urdı. (6) Benim Ħamza’-i şāhib-kırān, ey la‘īn ben saña göstereyim ĥile ile ādem tıttmak nice olur, (7) dēyüp cenk içinde Ebreheye rāst gelüp Sām gürziyle bir gürz urup (8) zīr ü zeber eyledi. Vāfir ‘asker de kırup çıkup gitdiler. Ammā bu taraftan Ebreheyi (9) meydāndan kıldırup bār-gāhına getürdiler. Tīmāra başladılar. Nefes vērüp aldığda (10) kan kışardı. ‘Aklı gelüp gördi döşekde yatur. Kemikleri kırılmış. Ħakīmler (11) getürüp tīmāra meşğūl oldılar. La‘īn kendüye olan işe ĥayrān olup (12) ve ‘asker de helāk olmuş, filleri cem‘ edince çok belālar çekdiler. Zīrā Ħamzanıñ (13) na‘rasından dağılmışlardı. Bu elem ile yaturken ol şınan ‘asker dökölüp (14) geldiler. Tācların zemāne urup, dād, feryād Ħamzanıñ elinden! Esved kılığuz (15) kendi ve iki oğluñ dört pāre oldı. Bu kadar ‘asker tarmār oldı, dēdiler. (16) Ebrehe çok ağladı. Ben dağı Ka‘beye varmadan Ħamza benim bu kadar ‘askerim kırdı (17) uğur degüldir, bāri elçi gönderelim ol aldıkları māl, cevāhiri vērünler, (18) şulh olup döneyim, dēyüp emr eyledi. Bir nāme yazup Mekkeniñ reīsine gönderdi. (19) Vezīr gelüp Şeybeye buluşup cevāb vērdi ki, bu ‘ākıl sözi degüldir. Bunda [13-b] (1) yüz biñ ‘Arab var, ben ne bileyim kavgısıdır, bizim anlarla cenkimiz yokdır. İşte (2) Ka‘betu’llāh tırıyor. Anıñ şāhibi ‘Alīm Ħakīmdir neçe diler ise eylesün, dēdi. (3) Vezīr dönüp Ebreheye gelüp bu ĥaberi dēdikde Ebreheniñ kılbine ĥavf

düşüp dönmek (4) istedi. Ammā vezîri olan ‘Âmir-i mel‘ûn feryâd edüp kanı ‘âr, gayret? Şimdi cümle (5) ‘âlem bildiler ki bu kadar fîller ile geldiñ. Ehl-i Hicâz Ka‘besini yıķup kendü diyârına (6) getüresün. Ka‘be seniñ ola. Bundan sonra dönecek olursan el ‘âlem ne der? Bu kadar (7) ‘asker ile varup bu kadar mâldan çıķdıñ ve ‘askerin kırdırdı ve kırķup kaçdı (8) derler. Âhîr senden kimse kırķmaz, i‘tibâr da etmezler, dedi. Ebrehe bu sözlerden gayrete (9) gelüp Ka‘be kaçdına niyyet eyledi. Ol la‘în Fir‘avun vezîri gibi bu da buña (10) iğvâ vèrüp âhîr helâkine sebep oldu. Ba‘dehû Ka‘be-i Şerîf üzerine yörüdiler. Yine (11) bir vezîri yüz biñ ‘askeri ile fîlleri sürüp ileri gönderdi. Yakîn geldikde (12) ol büyük fîl yörimeydi. Ardına çekseler yörür, öñe çekseler yörimezdi. Hele (13) güçile şehir kenârına geldiler. Artık bir adım ileri gitmedi. Ammā bu taraftan ‘Abdü’l-Muṭṭalib (14) ve cümle Eşrâf-ı Mekke ile Ka‘be-i Şerîfi tavâf edüp ba‘dehû Cebel-i Kubeysse çıkup (15) Ka‘be-i Şerîfe karşı şâff olup Hakk Te‘âlâ Hazretlerinden ‘inâyet taleb ederlerdi. (16) Hamza da Cebel-i Nûrda ‘askeriyle temâşâyâ tûrup anlar da Rabbü’l-‘âlemînden imdâd taleb (17) edüp yâ Rabb, gayret seniñdir, dèyüp tûrurlardı. Ammā bu taraftan fîle yakîn (18) olan gördi kim fîl-i kebîr yörimez. Ebreheye haber gönderdi ki fîl-i kebîr şehriñ kenârında [14-a] (1) kaldı, yörümez gèrüye gider, ilerüye gitmez ve hem Ehl-i Mekke bir tağa çıķmışlar, bilmem sihr mi (2) ederler, tûrmayup göge bakarlar, dedi. İşte bunun içün bunlara Eşhâb-ı Fîl dèyü (3) Hakk te‘âlâ Kur‘ân-ı ‘Azîminde zikr eyledi bunlardır. Çünkü Ebreheye geldiler, ahvâli dedikde (4) varıñ söyleyün anları ol tağdan indirsünler ve cümlesin kırsunlar, dedi. (5) Bu haber vezîre geldikde Sivâd nâm bir pehlevân var idi, emr eyledi: Var şunlarıñ (6) haķķından gel. Sivâd bir nice la‘în ile at sürüp vardılar. Haykırup kanı reîsiñiz (7) gelsin, dedi. ‘Abdü’l-Muṭṭalib ileri gelüp: Ne der? dedi. Sivâd eyitdi: Şâh-ı Şabâ eşitdi ki (8) sizler sihr edermişsiñiz. Ferâğat ediñ yohsa cümleñizi kırarız ve hem ol aradan (9) aşağı iniñ, dedi. ‘Abdü’l-Muṭṭalib eyitdi: Yıkıl şu aradan köpekler, yerleri ve gökleri (10) ve cümle ‘âlemi yokdan var eden Rabbü’l-‘âlemînden meded isteyüp niyâz ederiz. (11) La‘net kanda sâhîr var ise, dèyüp yukarıdan urdılar taş. Sivâd eyitdi: (12) Nâ-bekârlar baña sizi kır dèyün dèyü emr olundu. Ben size iyilik ile söylerim (13) siz baña taş atarsıñız, dèyüp hemân tîğîñ çeküp ‘avret, oğlan ol hâli (14) görüp ağlaşup feryâda başladılar. Bir de anı gördiler ki Habeş tarafından bir bulud (15) zâhir oldu. Müsülmân, kâfir görüp ‘acabâ yağmur mı yağar, derken yakîn geldikde (16) gördiler bulud degül Ebâbîl kuşları Hakk te‘âlânıñ emriyle minkârlarında cehennemde (17) kızmış birer taş

tutarlar idi. Ebreheye, ‘askerine Hakk te‘ālā ‘azāb göndermişti. (18) Nā-gāh her ādemiñ başına birer taş bıraktılar. Depelerine dokunup dübürlerinden (19) çıkup cümlesin bir ānda helāk eyledi. Cümle insāndan at ve fıl bir şey kalmadı. [14-b] (1) Evvelā ol fıl-i kebīr ki Ka‘beye hürmet édüp yörümedi, bir beyāz fıl idi (2) adını fıl Maḥmūd kodılar. Şonra ḥalīfelerin tahtını getürürdi. Maḥbūl fıl oldu. (3) Ser-ā-ser çullar ile ri‘āyet ederlerdi. İşte Mekke kavmi bu ḥālī görüp (4) şād olup secdeye şükr éttiler ve teşekkürāne kurbān kesüp fuḡarāya (5) taṣadduḡ u iḥsān éttiler. Hakk te‘ālā düşmānların kendi ‘azametiyle helāk (6) eyledi. Ba‘dehū ol kavmiñ üzerine gelüp gördiler, kapkara yanmışlar. Hiç (7) bilmediler ki neden helāk oldılar. Nihāyet gökden ‘azāb indi bildiler ne şekl (8) ‘azābdır bilmediler. Şonra Ḥazret-i Resūl-i Ekrem şallallāhü ‘aleyhi vesellem Ḥazretlerinden (9) su’āl éttiler. Sūre-i Fıl nāzil olup Hakk te‘ālā bildirdi. Bu ‘askeriñ (10) māl ü ḡanāimi dökülüp kaldı. Taşıyup Ka‘be Ḥaremine yıḡdılar. Şāhib-kırān-ı (11) ‘ālem cümle ehl-i Mekkeniñ faḡir ü ḡanīsine ol mālı baḡş eyledi. Kimse (12) maḡrūm kalmadı lākin bu māl-ı ḡanīmet içinde bir zī-kıymet tāk u kemer çıkıdı. (13) Dērler ki bu tāk ü kemer Keyḡusrev zemānından Siyāvuş-ı mazlūm var idi ki nā-ḡaḡḡ (14) yere Ḥazret-i Yaḡyā Peyḡamber gibi boḡazladılar. Bu yād-ḡārlar anda ḡalmış idi. (15) ‘An‘ane ile bu Ebrehe eline girmiştir. Ḥazinesinden çıkıdı. (16) Ol tāk ile kemeri ‘Amr-ı Ma‘dī istedi. Ḥamza vērmedi. Saḡa ḡaḡḡına vērildi (17) ḡanā‘at eyle, dēyüp ḡarındaṡlarına vērdi. Varın bunları pāzārda [15-a] (1) satıñ, dēyü Nevfıl ile Ḳaydār aldı. Ammā ‘Amr-ı Ma‘dī bundan ziyāde elem çeküp (2) küsdi. Gör zārāfetle tāk kemeri ḡarındaṡlarına vērdi, bizler Ḥamzaya ḡarındaṡ (3) olmadıḡ mı, dēyüp hemān ḡalkup ḡarındaṡların ve dil-āverlerin alup ḡabīlesine (4) gitdi. Ḥamza eşidüp elem çekdi. Ardınca ‘Amr-ı ‘Ayyārı gönderdi gelsün (5) dēyü. ‘Amr-ı ‘Ayyār yetiştirip söyledi. Dönmedi. Bizler anıñ bir tāk kemeriñe degmedik, (6) dēyüp sitem eyledi. ‘Amr da, siz bilürsiñiz, dēyüp dönüp Ḥamzaya gelüp (7) haber vērdi. Şāhib-kırān daḡı vērmedigine peşimān oldu zīrā ‘Amr-ı Ma‘dī (8) severdi. İşte bu Eşḡāb-ı Fıl Ḳıṡṡası etṡāf-ı ‘āleme yayılup dāstān (9) oldu. Ehl-i İslām olanlar şād oldılar, düşmān olanlar da bu ḡıṡṡadan (10) ḡavfa düşdiler. Ammā ‘Amr-ı Ma‘dī Benī-‘Āda varup Ḥamzaya nispeten ḡarāmīlīḡa (11) başladı. Yollar kesüp ortalıḡı ḡurutdı. Ḳicāz yollarından bāzer-ḡān (12) bırakmadı. Her ṡarafdan Ḥamzaya şikāyete geldiler. Ser-ver-i ‘ālem ziyāde elem çeküp (13) diledi kim Benī-‘Āda vara ‘Amr-ı Ma‘dīye cefā éde ammā bu ṡarafdan ‘Amr-ı Ma‘dī bir ḡün (14) bir bāzergān tutdı. Nereden gelüp nereye gidersin ve ne dīndensin, dēyüp (15)

yemîn vèrdi. Zîrâ Müsülmânı incitmezdi. Ol bâzer-gânlar eyitdiler: (16) Ka‘be-i Şerîf ziyâretine gideriz ve diyâr-ı Mağribden gelüriz. Müsülmânız. Mağrib (17) diyârında bir şehir vardır, Şehr-i Endelûs dèrler, ‘azîm şehrdir. Şâhına (18) Ma‘rûf Şâh dèrler. Bizler ol diyârda oluruz. Lâkin şâhın bir cemîle [15-b] (1) kıızı vardır ki diyâr-ı Mağribde meşhûrdur. Hattâ Ma‘rûf Şâh ile ol kıızı (2) için bizden vâfir cevâhir aldı ere vèrmek için ammâ ol kıız degme eri (3) beğenmez. ‘Âlemde nâm-dâr kimse olsa kızımı vèrsem, böyle güzel kıızı olur olmaz kimseye (4) vèrmek istemem. Tâlibleri ise çokdur. Birine vèrüp kıtulsam, dèr idi dèdiler. (5) ‘Amr-ı Ma‘dî bu kıışsayı eşidüp ve kulağdan ‘âşık oldu. Bu kerre Sultân-ı ‘Âdiyân (6) ol bâzer-gânların bir şey’in almayup şafâsından koyuvèrdi. Ba‘dehû Cebelü’l-Beğarın (7) arkasına gelüp kandasın Şehr-i Endelûs ve Ma‘rûf Şâh, dèyüp kimse tuymadan (8) çekilüp gitdi. Ammâ bu taraftan Şâhib-kırân-ı ‘âlem gördi ‘Amr-ı Ma‘diden şikâyetçi (9) çoğaldı. Âhîr bir gün ‘Aşkara binüp ve ‘Amr-ı ‘Ayyârı yanına alup Benî-‘Âd cānibine (10) revân oldılar. Oralarda arayup bulmadılar. Âhîr Şâhib-kırân, ‘Amra, var sen (11) cüst ü cū eyle kandaştır, başa getür, dèdi. ‘Amr-ı ‘Ayyâr da ol tarafları vâfir arayup (12) bulamadılar. Benî-‘Âda varup birkaçından su’âl eyledi. Bilmeyüz, birkaç gün (13) oldu gâ’ib oldu. Şimdi vâlidesi ve karındaşları anın elemindedir. ‘Aceb bir (14) yerde öldürdiler mi, hîçbir haber belürmedi, dèdiler. ‘Amr gelüp bu haberleri Hāmzaya (15) dèdi. Şekküm şâde senin geleceğin tuypup bir cānibe gitmiş gibi, bu lakabını da görmüş (16) dèdi. Hāmza oralarda birkaç gün eğlenüp gördi ‘Amr-ı Ma‘diden nişân yok. (17) Âhîr dönüp Mekkeye gelüp karar eyledi. Ammâ bu taraftan Sultân-ı ‘Âdiyân [16-a] (1) ol kıızın ‘aşkıyla bir gün Şehr-i Endelûse geldi. Toğrı bir kârbân- (2) serâyına gelüp konda. Rağışın bağlayup ba‘dehû çârşûya çıkup bir iki altunluk (3) ta‘âm ve şarâb alup gelüp yerine oturup yèyüp içmeğe başladı. Murâdı (4) bu kim bir miqdâr karnın toyurup keyfin yetiştirüp ba‘dehû Ma‘rûf Şâha (5) vara. Eger iyilik ile kıızın vèrmez ise darben alırsın. Likin ol kadar ta‘âm (6) ü şarâb ile olmayup kârbân-serâyın huddâmı ta‘âm u şarâb taşımakdan (7) yoruldu. Halk ise yıkılup bunun seyrin ederlerdi. Ma‘rûf Şâhın (8) bir muşâhibi ol aradan geçerken halkın üşdüğün görüp aşkın (9) su’âl eyledi. İşte şöyle bir harîf geldi Hāmza beglerinden imiş. Çok (10) ta‘âm yer. Anı seyr ederler, dèdiler. Ol dağı Ma‘rûf Şâhın yanına (11) gelüp bu ahvâli beyân eyledi. Zîrâ ‘Amr-ı Ma‘dinin vaşfin eşitmiş (12) idi. Breh ol ‘âlemde şâhib-kırân olan Hāmzanın ser-‘askeridir. ‘Amr-ı Ma‘dî (13) dèrler. Yalnız bunda neye geldi, varın da‘vet edin. Bunda gelsin (14) görelim murâdı nedir, dèdi. Bir vezîrini nice

âdemler ile gönderdi. Anlar dağı (15) gelüp hōş geldiğiniz ser-ver, niçün toğrı şāha gelmediğiniz? Siziñ gibi (16) nām-dār kimse böyle yêrde qonmaq lâyıq degüldir, dèdikde ‘Amr-ı Ma‘dī, belī ēy (17) vezīr-i hāşş, öyledir ammā muqaddem şāh ile āşinālığımız yokdur ki bī-teklīf [16-b] (1) serāyına gelelim. Nihāyet bir tarīk ile bu diyāra düşdük, dèdi. Vezīr, (2) hōş, imdi ser-ver buyurun şāhımız siziñ bunda geldiğinizi eşidüp (3) sizi da‘vet eyledi. Buyurun gidelim, dèdi. ‘Amr-ı Ma‘dī, n’ola, dēyüp (4) yêrinden tūrup rahşına sūvār olup vezīrile ol âdemler öñlerine düşüp (5) şehir içine getürüp şağdan şoldan ‘Amr-ı Ma‘dī ol heybet ile (6) görenler hayrān oldılar. Serāya geldikde Ma‘rūf Şāh karşı çıkup ta‘zīm (7) ile istikbāl èdüp hōş geldin ēy Sulţān-ı ‘Ādiyān, buyurun, (8) dēyüp tahtın teklīf eyledi. ‘Amr-ı Ma‘dī tahta çıkup bī-teklīf oturdu. (9) Ma‘rūf bunu ziyāfet èdüp ‘azīm ri‘āyet eyledi. Birkaç gün ‘işrete meşğul (10) oldılar. ‘Amr-ı Ma‘dī ise lāubālī⁸ dil-āverdir, muşāhabetinden Ma‘rūf Şāh (11) hāzz eyledi. Likin ‘Amr-ı Ma‘dīniñ gitdikçe derūnunda ‘aşkı ziyāde olup (12) dīvāneye döndi. Hicāb altında qalup hālın bildiremedi. Āhir Ma‘rūf (13) Şāh su‘āl èdüp ēy dil-āver ne sebep oldu ki bu cānibe geldiğiniz, dèdi. (14) ‘Amr yine kıızı anlamayup eyitdi: Şāhım, ben bende Hāmzanıñ sūd qarındaşıyım. (15) Bir hūşūşdan ötri beni rencīde eyledi. Ben de hīdmetiñ terk èdüp (16) bu diyāra geldüm ki bir qadir bilür şāh yanında qalup hīzmet èdem, dèdi. Ma‘rūf (17) Şāh eyitdi: Eger bize tenezzül èdersen qādir olduğumuz qadar ri‘āyetde qūşūr ètmeyüz. [17-a] (1) Hemān oturun. ‘Amr eyitdi: Niçün tenezzül ètmem, siz bizi istedikden sonra hōş, dèdi. (2) Ba‘dehū tekrār ziyāfetler èdüp işte ‘Amr-ı Ma‘dī bunda qaldı ammā rāvī öyle (3) rivāyet eder ki bu tarafdan Hāmzanıñ qarındaşları Nevfel ile Qaydār gezüp bāzer-gānlıq (4) ederlerdi. Hāmza tāt u kemeri anıñ içün anlara vèrmişdi. Zīrā anlar almak (5) şatmaq ahvālın bilürlerdi. İttifāq o günlerde onlarda bu şehir[e] geldiler. Vāfir (6) alım şatım ètdiler ve ol tāt ile kemeri mezāda vèrdiler. Görelim bu şehirde bahāsını (7) vèrürler mi, dēyü. Gördiler, bahā yetişdiremediler. Āhir Ma‘rūf Şāh nazarına getürdiler. (8) Şāh gördi. Ziyāde hāzz eyledi. Ma‘rūf, Hāmzanıñ qarındaşlarına su‘āl (9) ètdi: Siz qanğı diyārdansınız ve bu tāt kemeri kimden aldınız, dèdi. Nevfīl ile (10) Qaydār eyitdiler: Bizler şāhib-kırān Hāmzanıñ qarındaşlarıyuz. Şabā Şāhi Ebrehe (11) bin Eşreme Ka‘be’i yıkmak qaşdına geldi. Hāqq te‘ālā helāk èdüp çok māl (12) qaldı ve bunlar anıñ hāzīnesinden çıkdı. Qarındaşımız Hāmza, bizler

⁸ Metinde *lāubālīg* şeklinde yanlış yazılmıştır.

ticâret (13) aḥvâlin bildigimizden ötüri bize vèrdi ki her kıanda bahâsın bulursanız satın, (14) dèdi. Ma' rûf Şâh, Ḥamza nâmin eşidüp ' Amr-ı Ma' dī ḥâtırıyçün bunlara (15) ri'âyet eyledi. Ammâ ' Amr-ı Ma' dī anda yoğidi. Başka bir serây[a] ta' yîn etmişlerdi. (16) Anda idi. İşte tâc ile kemere bahâ taḳdîr eylediler, vèrir misiniz, dèdiler. Anlar da [17-b] (1) gördiler. Deger bahâsın buldı. N'ola, alup rāzīyuz, dèdiler. Ma' rûf Şâh da (2) altun kīselerin getürdüp bahâsın bī-kuşūr vèrirlerken ' Amr-ı Ma' dī çıka (3) geldi. Yèrinde oturup ol tâc kemeri şâhın öñünde görüp başın (4) şaldı. Bunları kim getürdi şâhım, dèdikde Şâh, Ḥamzanın ıarındaşlarını gösterdi. (5) ' Amr-ı Ma' dī bakup bunları bilüp ḥōş geldiniz devletlüler, dèdikde ' Amr-ı Ma' dī'i (6) görüp şaşdılar. Hāy Sulṭān-ı ' Ādiyān, ne ararsınız bunda, dèdikde ' Amr-ı Ma' dī (7) eyitdi: Hāy nā-bekārlar ben bu tâc ile kemer içün Ḥamza ile mā-beyn oldum. (8) Böyle ğurbet ihtiyār eyledim. Ma' nen siz sebeb olduñuz, dèdi. Ba' dehū Ma' rûf (9) Şāha eyitdi: Ėy şehr-yār, bu tâc ile kemer benimdir. Bu nā-bekārlar Ḥamza kuvvetiyle elimden (10) aldılar. Ḥamza da bunların ḥâtırıyçün baña neler eyledi. Şimdi ben bunları (11) öldürürdüm ammā hele gene Ehl-i İslāmdır. Bir zemān ḥabs èdelim, görelim Ḥamza (12) gelüp bunları yoklar mı, dèyüp tâc ile kemeri ellerinden alup bunları tutup (13) Ma' rûf Şâhın zindānında ḥabs eyledi. Ḥamza gelüp kıurtarsın, tâc ile (14) kemeri Ma' rûf Şāha emānet kıodı. Hele sizde kıursun, belki sonra (15) size bağışlarım, dèdi. Ma' rûf Şâh da alup ḥazīnesine kıodı. ' Amr-ı Ma' dī (16) Ḥamzadan kıorkıup bunların sâ'ir mālların dağı cümle tevābi' iyle cümlesin (17) ḥabs eyledi. Kimse bilmedi ki nèce oldılar. Ba' dehū ' Amr-ı Ma' dī'i bī-kayd olup ' işrete [18-a] (1) başladı. Bunun üzerine bir zemān geçdi. Hikmet-i Ḥudā Ma' rûf Şâh bir ḥuşūş (2) içün bir bāzer-gān ḥabs etmişdi. Bu maḥallde gene ' afv èdüp kıoyuvèrmek (3) diledi. Ḥamzanın kıarındaşları ol bāzer-gāna yalvarup kerem eyle kııkıldı da bizim (4) ağızımızdan Mekke de Ḥamzaya bir mektüb yazup ulaşıdırasın. Ol size (5) bizim içün mükāfāt èder ve mektübü öyle yazasın ki ' Amr-ı Ma' dī Mağrib (6) diyārına gelüp Endelūs Şāhı Ma' rûf Şāha kıul olup bizi dīvānda (7) tutup cümle mālımız elimizden alup bizi ḥabs eyledi. Bu kıadar zemāndır (8) zindān çekeriz, dèyesin dèyüp ışımarladılar. Ol bāzer-gān da n'ola, dèyüp (9) birkaç ğünden sonra ol bāzer-gānı āzād eyledi. Ol kimse Yemende olurdı. (10) Vilāyetine gelüp kıider iken dèdiği üzre bir mektüb yazup Mekkeye uğrayup (11) hem Ka' beyi ziyāret eyledi ve hem Ḥamzaya buluşup mektübü vèrdi. Şāhib-kırān (12) alup okudı. Mefhūmı ma' lūm oldu kıda āteş oldu. Gör şol dīvānın (13) ètdiği işi breh nā-bekār ben seni uşladayım, dèyüp ḥazır

olan beglerine (14) emr eyledi. Hâzırlandılar. Zîrâ Ebrehe kışşasın eşidüp her taraftan begler (15) gelmişlerdi. Ser-ver, biñ miqdârı ‘ asker ile bir gün Mekkedden göç edüp (16) ‘azm-i diyâr-ı Mağrib dèyüp gitdiler. Ammâ bu taraftan ‘ Âdiye Bânüya haber oldu ki (17) işte ahvâl şöyle, Hamza pek yavuzlandı. Korkarız ‘ Amr-ı Ma‘dî‘ye kı[yar] (18) dèdiler. ‘ Âdiye Bânünün ‘aklı çāk olup tîz bir rahşsa süvâr olup [18-b] (1) erişüp emirin ayağına düşdi. Benim oğlum lutf eyle, şakın oğlumu katl (2) etme. Bilürsin bir miqdâr dîvâne-meşrebdir. İşte gene bilmezlik ile bir işdir (3) etmiş, dèyüp yalvardı. Hamza, yok èy vâlîde, Hudâ şaklasın hemân karındaşlarım (4) hâlâş edüp kendüye bir miqdâr cefâ edüp uşlandırıyım, dèdi. ‘ Âdiye (5) Bânü du‘â ederek dönüp gitdi. Hamza şâhib-kırân dahı gitmekde ammâ bu taraftan (6) öyle rivâyet ederler ki Kûh-ı Kâfda Esmâ Perî otururken bir dîv zühür etdi. (7) Adına Tûr-ı Nerre dèrler idi. Şâhib-kırân, atasın öldürmüşdi. Bu dîv (8) Esmâ Perîden oldu, dèyüp ‘ asker çeküp üstüne geldi. Esmâ Perî bu hâli (9) gördikde tîz Şâhib-kırâna perî gönderüp imdâd istedi. Ol perî gelüp (10) Mihr-i nigâr vefât edüp Hamza dervîş olup şâhib-kırânlıktan el çeküp (11) ‘abâ-püş olmuş. Perî hiç şâhib-kırâna bulaşmayup dönüp gelüp Esmâ Perîye (12) haber vèrdi. Esmâ Perî, Mihr-i nigârı pek sever idi. Ziyâde acıyup ağladı. (13) Ba‘dehü dönüp ‘ askerine istimâlet vèrüp pây-ı tahtı olan Zernāk Nerreye (14) hil‘at vèrüp anı güher eyler görelim sizi şol la‘îni ele getüresiz, Şâhib-kırânın (15) başına şöyle hâl gelmiş, dèdi. Bunlar da varup muķâbil olup cenke başladılar. (16) Āhir Kanaṭorun ‘ askerinin bozup kaçırıldılar. Āhir Zernāk, Kanaṭorıyı tutup (17) bağladılar. Cümle mālın alup diyar pek zabt edüp ba‘dehü Kanaṭorı bend ile [19-a] (1) Esmâ Perîye getürdiler. Esmâ Perî ol la‘îni katl edüp âteşe yakdılar ammâ Esmâ (2) Perî gerçi Mihrin öldigine acıdı ammâ gene fikr edüp Şâhib-kırân yalnız (3) başa kaldı, dèyüp hazz eyledi. Ammâ gene bir perî gönderdi. Varın, görin Hamza (4) ne ‘ âlemdèdir ve benden selâm eyleñ, baş sağ olsun. Eger kâbil ise (5) bu tarafa gelsün, birkaç gün göñli, gözi açılsun, dèyüp Zîve Perî’i gönderdi. (6) Zîve Perî gelüp gördi, bu dem Şâhib-kırân gayrı sevdâya düşüp ‘ Amr-ı (7) ‘ Ayyârın kızın almış ve Ebrehe cenkleri olmuş ve Hamza Mağrib diyârına (8) gitmiş. Anda bulmadı. Zîve Perî gelüp bu haberleri Esmâya bildirdi. Esmâ (9) yavuzlanup gördün mi bu bî-vefâ ‘ Arabı ben tûrurken üzerime bir ‘ avret dahı (10) ala, dèyüp ziyâde elem çekdi. Hemân tahta binüp emr eyledi. Dîvler gönderüp (11) Mekkeye geldi. ‘ Amriyye Bânüyı bulup kapdırdı ve alup gitdi ve yolda (12) ‘ Amriyye Bânünün ‘aklı başına gelüp gözün açdı. Kendüyü Esmânın (13) huzûrunda görüp

kimsin ve beni bunda niçün getürdin, dedikde Esmā Perī (14) ğazap ile breh şacı buçuĸ mekkāre, seniñ ne ħaddindir ki benim gibi Sulţān-ı (15) Ķāfıñ üzerine gelesin, dedi. ‘Amriyye Bānū eyitdi: Benim ne şuçum var (16) vèren vèrdi, alan aldı. Ya sen benden ne istersin? Var anlar ile (17) çekiş. Ben dahī ana ve baba evlādı degül miyim? Seniñ cāriyen degülim. Nedir bu ğazabıñ, [19-b] (1) dèyüp hīç müdārā ètmedi. Esmā Perī yavuzlanup gör baña ĸarşu ĸodıĸından mā-‘adā (2) pek pek söyler. Şimdi seni helāk èderim, dèyüp hemān ber-hevā gider iken tahtından (3) aşāĸı atıvèrdi. Ķureyşī Bānū breh breh dèmeye ĸalmadı, baş ayaĸ dönerek aşāĸı (4) toĸrı inüp giderken bir dāne murĸ-ı ‘azīm hemān gelüp pençe urup yutdı. (5) Ol demde Ķureyşī Bānū aĸfādan Esmā Perīden gizli iki dāne perīye ışmarladı ki (6) şol ĸuşuñ ardından gidüp gözedesin, ne aĸvāl olur ise baña ħaber (7) vèriñ, dèyüp gönderdi. İşte bu perīler gözetmede ammā bu taraıdan (8) Emlāĸ Şāh dèrler bir diyārın şāhı var idi. Bir ĸeçe rü’yā görüp (9) seniñ evlādıñ yokdur, saña Allāh bir evlād-ı ma‘nevī iĸsān èder. Yarın (10) deryā kenārına var. Sırr-i Ħaĸĸa maẖhar ol, dediler. Çünkü uyandı, şabāĸ olmuş. (11) Tīz dīvān èdüp gördiĸi rü’yāyı vezīrlarına söyledi. A‘yān-ı devlet (12) şikār bahānesiyle ol maĸalle geldiler. Meger Emlāĸ Şāh oĸ atardı. Deryā (13) cānibine baĸarken havādan taĸa beñzer bir ĸuş gelüp bir ĸumşal yere ĸondı. (14) Emlāĸ Şāh ol demde eline oĸ yay alup bir oĸ atdı. Tā ki ĸuşuñ (15) başından urdı. Ķuş da yıkılup debelenmege başladı. Cümlesi üzerine (16) geldiler. Ol ĸuşuñ ĸurşaĸı ĸatı büyük. ‘Aceb ne ola, dèyüp ĸurşaĸını (17) yardılar. Gördiler bir ‘avret çıĸdı, henüz cānı var. Ağzın açup [20-a] (1) ĸapıyor. Cān vèriyor lākin ħüsn-i cemāl şāĸibi, üzerinde olan libāsları (2) cümle sīm. Bildiler ki yeñi gelin olmuş ve bir büyük kimseniñ ħātūnı imiş. (3) Bu ĸuş bunu ĸanda bulup yutdı, var ise kimden ĸapmış, ħayf şuna (4) bir dermān olmaz mı filān dèr iken Bānū teslīm-i rüĸ eyledi. Ammā rāvī (5) öyle rivāyet èder ki Bānū, Şāĸib-ķırāndan ħāmile idi. Ayı ĸünü tamām olmuş idi, (6) belki on ĸüne varmaz doğurur idi. Gördiler ħātūn öldi ammā ĸarnında (7) bir şey ħareket èder. Breh Allāhü a‘lem bu ħātūn ħāmile ancaĸ dèyüp ĸarnın (8) yarup çıĸardılar. Gördiler bir erkek oĸlan, yüzi aynaya beñzer lākin raĸim-i (9) māderden çıĸdıĸdan sonra bir zemān ħareket ètmedi. ‘Aceb saĸ mıdır, dèyüp (10) ağzına ayna tıtdılar. Gördiler, ayna terledi. Bildiler ki saĸdır. Anıñçün Ayna (11) Şāh dèyü isim ĸodılar. Vezīr Kāmil, ‘Amriyye Bānūnuñ gömlegin çıkarup oĸlana (12) şardı ve ħātūnuñ üzerinde olan bütün cevāhirlerin alup bir yere defn (13) ètdiler. Ba‘dehū şeh-zādeyi alup şehre geldiler. Vezīr Kāmil, Ayna Şāhıñ tālī‘in (14) tıtdı. Gördi ki sa‘adetdedir, baş

getürüp şāhım işte sen bu şeh-zādeniñ (15) yüzünden çok fā'ide görürsün. Béliñizden gelen evlāddan eyüdir, dēdi. (16) Bu kerre Emlāk Şāh cümle vezīrleri ve begleri ortasında yaķasından geçirüp (17) evlād ēdindi. Ba' dehū iĉerū ĥareme gētürdüp ĥāzinine aĥvāli bildirüp dadılar [20-b] (1) ve tayeler ta'yīn ēdüp nāz u na'īm ile Ayna Şāhı perverīş ētmege başladılar. (2) Emlāk Şāh ġāyet şafā ēdüp şenlik şādlık ile ĥurbānlar kesüp (3) şehir iĉinde şāyi' oldı ki şāhıñ bir oġlı olmış, dēyüp çoġı gerĉekden (4) kıyās ētdiler. İşte bunlar şeh-zādeyi bilmede zuhūrı maĥallinde beyān oluna (5) ammā bu taraftan Ėureyşī Bānūnuñ gönderdiği perīler bu kışşaları görüp (6) temāşā ētdiler. Ba' dehū Ėāfa gelüp Ėureyşī Bānūya buluşup işte aĥvāl (7) şöyle oldı, dēyüp bir bir naķl ü ĥikāye ētdiler. Ėureyşī Bānū eşidüp (8) ĥayrān olup açmaz ķodı. Yine perīlere ışmarladı ki ol şeh-zādeyi (9) gözetmekden ĥālī olmayup ne vāķı' a olur ise baña bildiresiz, dēdi. (10) Perīler de pes-i ĉeşm dēyüp şeh-zādeye nigeĥ-bān oldılar ammā bu taraftan Esmā (11) Perī bu fesādı ēdüp ba' dehū Şehr-i Zerrīne gelüp Şāĥib-ķırānı⁹ beklerken (12) eyle ķarār eyledi işte bu da bunda ammā sen kışşayı emīr-i merdāndan (13) dinle. Rāwī öyle rivāyet ēder ki Ser-ver-i 'ālem bir ġün Maġrib yaķasına (14) ĉıkup Şehr-i Endelūsī ser-ĥaddine gelüp ķondıķdan sonra bir nāme yazup (15) 'Amr-ı 'Ayyāra vērüp var bu nāmeyi Ma' rūf Şāha vērüp baña ĥaber getür ve hem (16) baķ gör bizim devletlū anda mıdır, dēdi. 'Ayyār-ı cihān pes-i ĉeşm dēyüp nāmeyi [21-a] (1) alup ĉeküp gitdi. Şehr-i Endelūse gelüp Ma' rūf Şāh Dīvānına girüp (2) elĉiyem Şāĥib-ķırān-ı 'ālem olan Ėamzadan gelürem. Nāmem vardır, dēyüp (3) kendüsin 'arz eyledi. Ma' rūf Şāh bilüp icāzet vērdi. 'Amr-ı 'Ayyārı (4) alup iĉerū getürdiler. 'Ayyār-ı cihān ilerū gelüp Ma' rūf Şāha baş ķoyup (5) du' ā eyledi. Ma' rūf Şāh, ĥōş geldiñ 'Ayyār, dēyüp buyurđı. Altına (6) şandalye ķodılar, geĉüp oturđı. Şerbet vērđiler, iĉdi. Ba' dehū Ma' rūf (7) Şāh baş gōtürüp ne ĥaber 'Ayyār, dēdikde 'Amr-ı 'Ayyār ayak üzre tırup nāmesin (8) şundı. Görün efendim Ėamza ne buyurmuşlar, dēdi. Şāh nāmeyi alup vezīr (9) eline vērđi. Ol da nāmeyi okuyup bī-ĥadd selāmdan sonra, ēy Şehr-yār-ı Maġrib- (10) zemīn, eşitdim benim ķatı büyük ķulım ķaĉup seniñ yanına gelmiş. Andan (11) mā-'adā iki ķarındaşlarım ticāret tārīķıyla bu diyāra geldikde ol ķulumuñ söziyle (12) mālların alup tevābi' iyle kendülerin ĥabs ētmişsin. Ol bir dīvāne (13) boġazına ķalmış ĥarīfdır. Sen bir 'āķıl şāh olasın da öyle bir ĥaķīķatsiz (14) ādemiñ söziyle böyle iş ēdüp benimle ĥaşm

⁹ Metinde *Şāĥib-ķırāna* şeklinde yazılmıştır.

olasın, saña lâyıķ mıdır? (15) İmdi nāmem vuşûlünde ķarındaşlarım koyuvêrüp mälların vêresin (16) ve ol ‘Amr-ı Ma‘dî dedikleri kaçķun kulumu bağlayup hāk-i pāyime yüz sürüp (17) Müsülmān olasın. Yoķ dêrsen vāķtine hāzır ol, dēyüp Ma‘rûf Şāh dönüp [21-b] (1) ‘Amr-ı Ma‘dî baķup bu nāmeye ne cevāb vêrelim, dēdi. ‘Amr-ı Ma‘dî yavuzlanup (2) baķ nā-bekārı yabana söylemiş, ben kimesneniņ ķulı degülim. İşte meydāna (3) gelsün görelim, neye ķādir olur ve hem Hāmzanıņ ķarındaşların (4) görmedüm bunda. Öyle ādemler gelmedi, dēdi. ‘Amr-ı ‘Ayyār, ‘Amr-ı Ma‘dî baķup (5) hāy birāder āşinālıķ filān yoğ a, lākin bunun şonun çıkaramazsın. (6) dedikde ‘Amr-ı Ma‘dî eyitdi: Naşıl birādersin kimsin dēdi ‘Amr-ı ‘Ayyār gülüp ya sen (7) beni bilmediņ mi, saña kendimi bildiririm, dēdi. ‘Amr-ı Ma‘dî eyitdi: Neye ķādirsin, (8) bacağından seni tutup iki yırtarım, dēdi. ‘Amr-ı ‘Ayyār eyitdi: Ammā Hāmza da (9) bunda geldi. Anı da bilür misin? ‘Amr-ı Ma‘dî eyitdi: Yöri şuradan ol (10) arayı meydān bilür. Ben de başlı başıma bir şāhib-ķırānım, dēdi. ‘Amr-ı ‘Ayyār (11) pek güzelsin, sen bilürsin, imdi bizi gönder, ne gideyim, dedikde ‘Amr-ı Ma‘dî (12) ‘ādeti bilür, vêrün şunun cā’izesin, dēdi. ‘Amr-ı Ma‘dî bilür ki (13) ne fettāndır, ķorķdı. ‘Amr-ı ‘Ayyār gülüp āferīn yā ‘Amr-ı Ma‘dî, sen gerçekden (14) şāhib-ķırān olmışsın, dēdi. ‘Amr-ı Ma‘dî ķoltuķları ķabarup ne şübhe (15) ‘Ayyār, dēdi. Göñlinden eyitdi: Nā-bekār ‘Ayyār, dişiņe taş vêrmezem (16) ammā ne’yleyüm, bilürem ‘ırzum şatun aluram, dēdi. ‘Amr da eyitdi: Bilürem¹⁰ [22-a] (1) ķorķundan vêürsin yoħsa bulsaņ bir habbe vêrmezsin, dēyüp (2) hele cā’izesin alup çıkup gitdi. Şāhib-ķırāna gelüp görüp (3) eşitdiğın naķl eyledi. ‘Amr-ı Ma‘dīniņ ‘aceb tafrası var, Şāhib-ķırān (4) olmuş, dedikde, Ser-ver-i ‘ālem gülüp ben kendümi bildireyim, dēyüp cenk muķarrer oldı. (5) Ma‘rûf Şāh da elli biņ ‘askeriyle şehirde taşra çıkup ķal’aya (6) arķa vêrüp bār-gāhların ķurup hāzır āmāde oldılar. Ammā bu taraftan (7) ‘Ayyār-ı cihān haber aldı ki ‘Amr-ı Ma‘dî Ma‘rûf Şāhiņ ķızı Kenābūķ (8) Bānūya ‘āşık olup Ma‘rûf Şāhdan istemiş. Ol da iķrār eylemiş. (9) ‘Amr-ı Ma‘dīye reng içün tiz kendüsin bir ruhbān ķıyāfetine koyup (10) sürüp Bānūnuñ bār-gāhına geldi. Bir taķrīb ile dāhil-i meclis oldı. (11) Kinābūķ Bānū ‘Amr-ı ‘Ayyārıñ kelāmından şafā edüp sultānım ķandan gelüp (12) ķanda gidersin, dēdi. ‘Amr-ı ‘Ayyār eyitdi: Deyr-i Muğāndan gelürem, ķızım, dēdi. (13) Bānū-yı cihān eyitdi: Êy dīn ulusı, ‘aceb ne’yleyim

Sayfanın yanında ve üstünde şunlar yazılmıştır:

¹⁰ Nişāntaşında İbrāhīm Ağaniñ evinde ķırā’at olunmuşdur.

“Ağ efendim hūb-cevānım taze güldür yanağı
Bunu diñleyeniñ ağızına olsun dudağı”

babamın (14) yanına bir pehlevān yanaşup babam beni aña vèrmek ister. ‘Acabā ben de (15) rızā vèrsem, dèdi. ‘Amr-ı ‘Ayyār eyitdi: Kızım işte ben de saña andan (16) ötürü gelürem. Baña vākı‘amda Mesīh işāret ètdi ki var, Ma‘rūf Şāha. [22-b]

(1) ‘Amr-ı Ma‘dī dèrler bir pehlevān yanaşup kızına tālîbdir. Söyle Bānūya qabūl (2) ètmesün. Zīrā bir bed-şıfat ve bed-ḥūy ḥarīfdir ve hem çok kızlar alup (3) anıñ qahrından helāk olmışlardır, dèyüp ol qadar zemm ètdi ki Bānū, ‘Amr-ı Ma‘dīye (4) meyl ètmişken ‘adāvet eyledi. İmdi, kızım eger ere varırsañ ya ‘Amr-ı ‘Ayyāra (5) veyā Ḥamzaya var ki qadr-şinās ḥūb-şüret beglerdir. Ḥuşūşan Ḥamza ‘Amr-ı Ma‘dīyi (6) bir depme ile yıkmışdır, dèyüp Ḥamzayı ol qadar medḥ ètdi kim olmaz, Bānū şafā eyledi ki (7) olmaz. Ėy dīn ulusı, baña ne ‘aceb luṭf ètdiñ, bu müşkilden ḥalāş ètdiñ (8) ammā ben de saña ne iyilik ètsem ki mükāfāt ola, bilürem altun cevāhir (9) almazsıñız zīrā terk-i dünyāsıñız, dèdikde ‘Amr-ı ‘Ayyār eyitdi: Belī öyledir, alurız (10) yine maḥalline vèririz. Evvelā elime bile almam, vèirsen şunda qo, dèyüp mendil (11) gösterdi. Bānū-yı cihān, cānıma minnet, dèyüp vāfir altun, cevāhir getürüp (12) ebnāya döküvèrdi. ‘Amr da ber-ḥürdār ol, dèyüp du‘ā eyledi. Ba‘dehū Bānūya vedā‘ (13) èdüp kendi yèrine gelüp açmaz qodı. Bu kerre Bānū-yı cihān ‘Amr-ı ‘Ayyār (14) gitdikden sonra bī-qarār olup Ḥamzaya tamām ‘aşık oldı ve şabr èdemeyüp (15) yèrinden tırup şeb-revāna tınlar geyüp silāḥ-puş olup bir raḥş-ı şabā (16) sür‘atte süvār olup revān oldı. Ḥadd-i zātında bu Kinābūk Bānū da Mihr-i nigār gibi [23-a] (1) bānū idi. Sürüp bār-gāh-ı Süleymāna gelüp kuyuda olan kimesneye Şāḥib-qırāna ‘arzum (2) vardır, dèdi. Anlar da varup Ser-vere eyitdi. Bir liḳā-bed-rā kimse geldi, sizinle (3) buluşmağa icāzet ister. Ne buyurırsıñız, dèdiklerinde Ser-ver de icāzet vèrüp ol demde (4) Bānū içèrü girüp baş qoyup du‘ā eyledi. Ser-ver-i ‘ālem eyitdi: Yigidim, kimsin, dèdi. (5) Bānū eyitdi: Yā Şāḥib-qırān, Ma‘rūf Şāḥıñ kızıyım. Adıma Kinābūk Bānū dèrler. (6) Sizin vaşfıñız eşidüp maḥabbet eyledim. Recā ederem ki beni ḥızmetinüzde qabūl èdesinüz, (7) dèdi. Ḥamza şafā èdüp ḥōş geldiñ. Senin gibi sultān-ı ḥūbānı kim qabūl (8) ètmez, dèdi. Bānū-yı cihān cān-ı gönülden Müsülmān oldı. Ser-ver-i ‘ālem ziyāde (9) ḥazẓ èdüp Bānūya bār-gāh ve ḥidmet-kār ta‘yīn èdüp ri‘āyet eyledi. İşte (10) bunlar bunda, çünki şabāḥ oldı. İki taraftan meydān açıldı. Alaylar (11) bağlayup meydāna kim gire dèrken anı gördiler ki Ḥamza ‘askerinden bir niḳāb-dār ‘azm-i (12) meydān eyledi ve cevalān èdüp yüzün Ma‘rūf Şāḥ ‘askerine tutup mübārız (13) taleb eyledi. Her kim geldi ise esīr èdüp Ḥamzaya gönderdi. Hemān ol demde (14) ‘Amr-ı Ma‘dī Cebel-i ‘Abqarı sürüp Bānūnuñ öñin aldı.

Bānū ‘Amr-ı Ma‘dīyi (15) bilür. ‘Amr-ı Ma‘dī Bānūyı bilmez. Kimsin breh nā-bekār bu kadar dil-āverleri esīr étđiñ (16) dēdi. Bānū, ne’yler sin hemān erlik göster, dēyüp ‘Amr-ı Ma‘dīye bir kötek öyle urdı kim (17) kıaddı dāl oldı. Hele alup şavdı lākin hayli zahmet çekdi. Ba‘dehū ‘Amr-ı Ma‘dī (18) ğazaba gelüp el şeş-pere urup rahşı sürüp yetişüp bir đarb öyle urdı kim ğerü [23-b] (1) Bānū siper vērđi ammā olmadı. Siper tarmār olup arķaya aldı. Gözleri kararup (2) rahşı boynuna düşdi. Ser-ver-i ‘Ādiyān at başın çevirüp gelüp Bānūnuñ (3) el kemerine urup kapacak maħalde Ħamza bir na‘ra urup ‘Aşķarı sürüp ‘Amr-ı Ma‘dī (4) şaşup Bānūyı elinden kapuvērđi¹¹. Yere düşdüķde ‘Amr-ı ‘Ayyār yetişüp kapup (5) götürdi ammā bu tarafından Ser-ver-i ‘ālem-i ğazab-ālūde ‘Amr-ı Ma‘dīniñ öñin alup breh şikem- (6) ħāre, nedir bu seniñ étđiñ, bir zemān utanmadan ħarāmīlık édüp şimdi de (7) gelüp bir kāfire tābi‘ olup Müsülmāna tıĝ çekersin, dēdi. ‘Amr-ı Ma‘dī eyitdi: Hep (8) suç senünđir ki bir tāt ile kemeri vermeyüp cefā étđiñ. Ben de ne’yleyim, işte elemimden (9) böyle ħālleri ihtiyār étđim, dēdi. Ħamza eyitdi: Ya şimdi murādın nedir? ‘Amr-ı Ma‘dī (10) eyitdi: N’olsa gerek, artık ölünce cenk édüp ya öldüm ya ölmem, dēdi. Ħamza ħōş (11) n’ola, saña cünün ğalebe étmiş. İmdi ben seni uşladayım. İmdi ħamle eyle, (12) dēdi. ‘Amr-ı Ma‘dī ya edemez miyim, tayan imdi, dēyüp erişüp bir şeş-per urdı. (13) Ser-ver-i ‘ālem siper vērđi ammā kıaddı dāl oldı. Gözlerinden āteşler saçıldı. (14) Ser-ver kuvvetin rāst kılup ħāy şikem- ħāre, āferīn sende bu kadar kuvvet var imiş (15) dēyüp hemān Sām ğürzine dest urup nasıl bir ğürz urdıysa ‘Amrın ‘aķlı, (16) dā’iresinden çıkup at boynuna düşdi. Ser-ver-i ‘ālem at başını çevirüp (17) bir na‘ra urup el kemer édüp kıol üstüne alup ba‘dehū zemīne urup ‘Amr-ı ‘Ayyār [24-a] (1) erişüp bende çeküp ‘ālem dibine getürdi. Ma‘rūf Şāħ çokluk sebebiyle bir iş (2) şanup ‘askere, kıoman, eyitdi. Elli bin Endelūs ‘askeri Ser-veriñ üzerine hücum (3) étđiler. Beriden on bin İslām ‘askeri de yürüyüp Ma‘rūf Şāħ ‘askeriyle bir faşıl (4) cenk étđiler. Āķir Ħamza ‘alemlere erişüp ‘āleme fenā vērđi. Ma‘rūf Şāħ ğördi (5) Şāħib-kırān ile muķābele mümkün degül, nā-ķār emr eyledi. Tābl-ı āsāyiş ķaldılar. (6) İki ‘asker birbirinden ayrılup dönüp kıondılar. Ma‘rūf Şāħ hemān taħtına oturdıĝı (7) gibi emr eyledi. Varup zindāndan Ħamzanın kıarındaşların getürdiler. Şāħ baş (8) götürüp baķ a yigitler, işte kıarındaşıñız Ħamza sizden öturi ğelmiş, cenk oldı. (9) ‘Amr-ı Ma‘dīyi esīr édüp götürüp anıñ ħātırıyķün benim bile nice pehlevānım (10) esīr

¹¹ Metinde *ķapayup ķapuvērđi* şeklinde yazılmıştır.

édüp bu kadar ‘askerim kırıldı. Siz de bilürsünüz benim sizinle ‘adāvetim yokdur.

(11) Bu hūşūşda suçum yokdur. Gene kendi ser-‘askeriniz olan ‘Amr-ı Ma‘dīnīdir. İmdi sizden (12) recām budur ki sizi koyuvëreyim, varup Şāhib-kırāna ifāde édüp bildikde benim de suçum (13) var ise ‘afv eylesin. Çünkü dīne da‘vet eder. N’ola baş üzre qabūl édeyim. (14) İşte qabāḥati ilen elinde neyler ise eylesün. Ḥattā ol bunda geldikde Ḥamzanın (15) ser-‘askeri bir nām-dār dil-āverdir dëyüp serāyıma da‘vet édüp ‘izzet eyledim. Şonra ben (16) Ḥamzadan ayrıldım. Bir şāh isterim ki hīzmet édem, dëdi. Ben de alıkoymdum. İşte (17) şonra şöyle sizinle mā-cerāsı var imiş. Bunları koyuvërüp hil‘at geyürüp (18) gönderdi. Nevfīl ile Kaydār gelüp Şāhib-kırānın elin öpüp görüştüler, ḥāl [24-b] (1) ḥātır şoruştılar. Ḥamza bunlara nevāḥt édüp maḡrūr olsun birāderler aḥvālınız (2) tıymadım, dahā tīz gelürdim. Bir şikem- ḥāre böyle qabāḥat étmiş, dëdi. Bunlar da Ma‘rūf Şāha (3) şikāyet édüp ‘özrin ısmarladığı üzre i‘lām édüp suçı olmadığına (4) şahādet étdiler. Ḥamza da ‘afvı qabūl édüp értesi, Ma‘rūf Şāha hediyyeyi (5) ve pīş-keşin düzüp gelüp şāhib-kırānın ḥāk-i pāyine yüzün sürüp ‘özrin (6) dileyüp hediyyesin ‘arz eyledi. Ḥamza alup qabūl eyledi. Suçundan geçdi. (7) Müsülmān oldu Ser-ver ḥazẓ édüp buḡa hil‘at geyürüp raḡbet eyledi cümle begleri (8) raẓī müsülmān oldılar. Ma‘rūf Şāhı tahtına çıkarup sa‘d-i şeh-r-yārın yanında (9) yër vërdiler. Ba‘dehū emr édüp esīrleri götüren ‘Amr-ı Ma‘dī tursun, dëdi. (10) Varup elli nefer Maḡrib dil-āverlerin bend ile Ser-verin önüne getürdiler. Gördiler (11) şāhları Müsülmān olmuş, ‘izzet bulup tahta oturmuş, cümlesi İslāmı qabūl (12) édüp kul oldılar. Ḥamza şād olup emr eyledi. Bendlerin aldılar. Herbirine (13) hil‘at vërüp yër gösterdi. Geçüp oturdılar. Ba‘dehū ziyāfete başladılar ammā (14) bu taraftan rāwī öyle rivāyet éder ki meger ‘Amr-ı Ma‘dīnī vālidesi Ḥamza bu cānibe (15) geldikde tıramayup şāyed oḡluma Ḥamza kıya dëyüp ardına düşüp gelmişdi. (16) Bu dem bu ḥālleri görüp qalkdı. Ḥabs olduğu bār-gāha varup gördi (17) zencīr içinde baḡlu tıurur. Gelüp gözüm nūrı, niçün böyle eyledin, işte Ma‘rūf [25-a] (1) Şāh Müsülmān oldu. Hep suçı senin üzerine yıkdılar. Anlar şafāda sen burada (2) cefāda, gör ḥālın, dëdikde ‘Amr-ı Ma‘dī aḡlayup: Ey vālidecim bir qabāḥat eyledim kerem édüp (3) var Ḥamzaya niyāz eyle, dëdi. ‘Ādiye Bānū ne’ylesün anadır yine hūzūr-ı Şāhib-kırāna (4) varup du‘ā eyledi. Benim ciger-güşem luṭf eyle bilürsin bu dīvānedir, suçın (5) ‘afv eyle. Şimdi étdiği qabāḥate nādim olmuş. Aḡlayup oturur. Ne var ḥamdüli’llāh (6) qarındaşıdır ve nice yıllık yoldaşıdır. Bu kadar güş-māl yeter. Siz bunda yārān (7) ile ‘işretde, ol bend-i zencīr içinde

ağlayup yatmakta, dëyüp ‘Ādiye Bānū ağladı. (8) Ĥamza, ëy vālide gerçeksın ammā gör bize ne cefālar eyledi aña düşer mi ĥarāmīlık (9) etmek ve ĥarındaşlarını ĥabs etmek suçları ne idi? İmdi bu ĥo bir zemān (10) çeksın görsün ĥazzı var mı, dëdi. ‘Ādiye Bānū eyitdi: Yok devletlü Şāhib-kırān (11) benim ĥātırım için bu suçın ‘afv eyle. Bilürsın ihtiyārı elinde degüldür, (12) dëdikde yine begler ve Ma‘rūf Şāha bile şefā‘at eyledi. Ĥamza da ne‘ylesın, emr eyledi (13) muĥbil-i zerrīn-kemer varup zindāndan getürüp bendin aldılar. Şāhib-kırān eyitdi: (14) Ėy nā-bekār ne‘yleyim vālideñ ĥātırıyçün bu suçundan daĥı geçdim ammā (15) inşāf mıdır böyle èdesiñ, dëdi. ‘Amr-ı Ma‘dī de Ser-veriñ ayağına düşüp (16) devletlü Şāhib-kırān, ĥaṭā ètdim. ‘Afv eyle, dëdi. Ĥamza da gene buña ri‘āyet [25-b] (1) èdüp manşūbın vërdi. Varup ser-‘asker şandalyesinde ĥarār eyledi. Ba‘dehū (2) birkaç gün ‘ıyş ü nüş-i bezm-i şöĥbet ètdiler. Ba‘dehū şehriñ ĥavmi ve etrāfında (3) tābi‘ olan ĥal‘alara ve şehrlere da‘vet-nāmeler gidüp cümle Müsülmān olup imāna (4) geldiler. Ba‘dehū ‘Amr-ı Ma‘dī birgün yüz urup eyitdi: Yā Şāhib-kırān, eşitmişsiñizdir (5) ben ĥuluñ Ma‘rūf Şāhiñ bir duĥteri vardır ki Kinābūĥ Bānū dërler, vilāyetimde (6) bir bāzer-gāndan vaşfın eşidüp ĥulaĥdan ‘aşık oldum. İşte bunda geldim. Şāh (7) daĥı vërmek şadrında idi. Siz de geldiñiz nihāyet dīn ĥavgāsı var idi andan (8) ötürı bir miĥdār ṭayandı. Ben de çok iĥsānın gördüm. Zūr ile almak murād ètmedim (9) ola ki kendi daĥı İslām ola, dërdim. Hele siziñ mübārek ĥademiñiz ile (10) dīn-i islāma geldi. İmdi recā èderim ki ben bir murād èdüp Kinābūĥ (11) Bānūyı bendeñize alıvëresın, dëdi. Şāhib-kırān eyitdi: N’ola, dëyüp Ma‘rūf (12) Şāhi da‘vet eyledi. Ėy şehir-yār işte birāderimiz ‘Amr-ı Ma‘dīniñ sizden (13) bir recāsı var. Ben de recā èderim. Kızıñ Kinābūĥ Bānūyı buña vëresın, ber-murād (14) olalar, dëdi. Ba‘dehū bizler de diyārımıza gidelim, dëdi. Ma‘rūf Şāh eyitdi: N’ola (15) Ser-ver, recāñ başım üzre. Muĥaddem murādum idi nihāyet māni‘oldı aña ne recā (16) gerekdir. Ben ĥuluñuz, kızım cāriyeñizdir, dëdi. Ser-ver-i ‘ālem ĥazz èdüp du‘ā eyledi. [26-a] (1) Varıñ imdi kızıñ da rızāsı var mıdır, dëdi. Emīr-i merdān bunda şanup diledi kim (2) da‘vet èdüp su’āl eyleye, bulamadı. Belki serāyına gitdi dëyü açman ĥodı. Ma‘rūf (3) Şāh da kızınıñ serāyından ĥayrı bir bāğı var idi, anda kıyās èderdi, gelüp (4) Şāhib-kırāniñ öñinde Müsülmān olduğından ĥaberi yoğidi. Bu kerre bāğa ādem gönderüp (5) serāya gelsin, anıñla bir sözüm vardır, dëdi. Ĥādimler daĥı varup gördiler, yok. (6) Gelüp ĥaber vërdiler. Ya bu kız nêçe oldu, ĥanda gitdi dëyüp aramağa başladılar. Aşlā (7) nām u nişānın bulamadılar. Bu kerre ‘Amr-ı Ma‘dī feryād èdüp

eyitdi: Devletlü (8) Şāhib-kırān baña yazıkdır, kız nereye gider, bunda bir yêrdedir. Korkarım bunda gene (9) biriniñ hîlesi vardır. Hāmza eyitdi: Yā ‘Amr-ı Ma‘dī, bunda nice hîle olur ki (10) saña kimiñ ğaraızı var ki böyle söylersin, dèdi. ‘Amr-ı Ma‘dī eyitdi: Bellü ya dünyāda (11) bir dōstumuz vardır, ğayrı yoğ a bu nā-bekār ‘Ayyār kodı bu kızı aldığıma ḥased èdüp (12) böyle bir bā-bend geçdi gitdi. Kaç kerre oldı nesne dèmedi. Ol bizi kışkanur, dèdi. (13) Şāhib-kırān ‘Amr-ı ‘Ayyāra bakup gerçek mi ‘Ayyār, kanda oldığın bilürsen söyle (14) yoḥsa saña çok cefā èderim ve hem bī-ḥuzūr olurum, dèdi. ‘Amr-ı ‘Ayyār ğazaba gelüp (15) ne söyler bu şikem- ḥ‘āre yā Rabbī, sen iftirādan sen şakla, benim ḥaberim yokdur, (16) dèyüp yemīn eyledi. ‘Amr-ı Ma‘dī yine ağlayup bu ne dèmekdir, kendimi helāk èderim, (17) dèdi. Hāmza bunun ḥālın görüp yā ‘Amr-ı Ma‘dī gerçek ‘āşıkısın, dèdi. [26-b] (1) ‘Amr-ı Ma‘dī, v‘allāhī Ser-ver, eger vuşlat müyesser olmaz ise bu dertden ben helāk (2) olurum, dèdi. Emīr-i cihān eyitdi: Çünki öyledir bir miḳdār Filori ḥarc eyle (3) kız bulunur, dèdi. ‘Amr-ı Ma‘dī eyitdi: Cānıma minnet ḥarcayayım, dèdi. Hāmza eyitdi: (4) ‘Amr-ı ‘Ayyāra ayak teri vèr, buluvèrsin, dèdi. Ma‘rūf Şāh eyitdi: Ben de vèreyim (5) tek hemān bulunsun, dèdi. ‘Ādiye Bānū da vèrecekt oldı, ‘Amr eyitdi: Vèrelim (6) dèmek olmaz, imdi eger maşlaḥat olsun dèrseñiz hemān vèrüh ben de göreyim (7) zīrā aç ayu oynamaz, dèdi. Bir miḳdār ‘Amr-ı Ma‘dī vèrdi, bir miḳdār Ma‘rūf (8) Şāh, ‘Ādiye Bānū ve Hāmza vèrüp ḥaylī altun cem‘ oldı. Ba‘dehū Hāmza eyitdi: (9) ‘Ayyār, al imdi bunları tek hemān Bānūyı bul getir. Saña yanımdan on biñ (10) altun daḥı vèreyim, dèdi. ‘Ayyār-ı cihān altun şadāsını eşidüp hīç bırağup (11) gider mi, hemān ileri gelüp yā Şāhib-kırān, n’ola baş üstüne giderim lākin (12) ikrār ètdiñiz kāşki hemān vèrseñiz, kuvvet-i ḳalbdır zīrā ‘aḳlım fikrim onda (13) olur, dèdi. Hāmza gülüp ḥoş n’ola ben ikrārımdan dönmem bilürsin nedir bu (14) dèyüp emr eyledi. Ḥazīne-dārı vèrdi. ‘Ayyār-ı cihān bu kadar altunı alup (15) der-anbār eyledi ammā Bānūyı hīçbir yêrde ümīdi yoğidi ki bula. Hele beni (16) du‘ādan unutmañ dèyüp çıkup gitdi. Bir tenhā yêre geldi. Kendi kendisiyle (17) fikr èdüp eyitdi: Bānūyı bulurum dèyü tama‘ belāsiyla altunı aldın ammā [27-a] (1) şimdi ne çāre èdersin ‘acabā şol kızmış nereye gitdi dèyü vāfir endīşe (2) eyledi. Ne’yleyim, altunı alınca ol dem gèrüye vèrmek de güç dèyüp fikr èdüp (3) āḥir tevekkül-i Ḥaḳḳ èdüp Şehr-i Endelūsden taşra çıkup aramadık yêr ḳomadı. (4) Ḥāne-be-ḥāne aradı, bir nişān bulmadı. Nā-ümīd olup giderken ḳalbine bir nesneye (5) ilhām oldı. Şol pūşteden öte varayım belki ben ‘Amr-ı Ma‘dīyi zemm ètdikde (6) kaçup bir yêrde

şaklanmışdır dëyüp bir püşte üzerine düşdi. Öte cānibe (7) nazar ëdüp gördi şahrāda yüz biñ kadar ‘asker bār-gāhların kırup otururlar. (8) ‘Ayyār-ı cihān tebdīl-i şüret ëdüp hemān Sīmurğ-vār ol aradan sürüp (9) ol püşteden aşağı inüp ‘askerden biri kenāra çıkup қазақ-yı hācet (10) ëderdi. ‘Ayyār-ı cihān ol derd-mendi boğazın aldı. Ey kişi, bu ‘asker қandan (11) gelüp қанда gider? Ol ҳarīf eyitdi: Bizüm ser-dārımız Fīrūz-ı Rūmīdir. Bu diyār şāhı (12) Ma‘rūf Şāhıñ bir cemīle kıızı vardır. Kinābūķ Bānū dërler. Şāhımız eşidüp (13) göñül vërüp ‘āşık oldı. Bunda istemek қaydında iken bir ҳaber geldi ki bir ‘Arab (14) pehlevānı gelüp Ma‘rūf Şāh da kızın aña vëreceк olmuş. Şimdi bu da (15) yüz biñ ‘asker ile geldi ki kıızı tığile ala lākin ṭālī‘i fevtde imiş. Bir ‘Ayyār (16) vardır. Hürde bin ‘Ayyār dërler anı dün cāsūşlığa gönderdi idi. Varup (17) gezerken Bānūñ bāğına varup Bānūyı anda bulup şikār ëdüp Şāha [27-b] (1) getürdi. Şāhımız şimdi ol kız ile şafādadır, dëdikde ‘Amrıñ ‘aklı gitdi. (2) Қorқарım emegüm žāyi‘ olur dëyüp eleminden ol ҳarīfi öldürdi. Ba‘dehū sürüp (3) Fīrūzıñ bār-gāhına geldi, girdi. Fīrūz taht üzerinde oturmuş ‘işret ëder (4) ammā bir āfet-i cemāl kıızı tahtıñ ayağına muhkem bend ëtmişler. Zārılık kılup тұrur. (5) ‘Amr-ı ‘Ayyār Bānūyı bilemedi. ‘Aceb bu Bānūñ günāhı ne ola, dëyüp diķķat ile nazar (6) ëtdi, gördi. İstedigi Kinābūķ Bānūdur. Meger Bānūya Fīrūz Şāh çok yalvarup (7) ‘arz-ı maħabbet eyledi. Bānū da rızā vërmedi. Ol da ḥiṭāb ëdüp eyitdi: Ey Bānū niçün (8) böyle ëdersin? Ben seniñ ‘āşık-ı şādıkıñ olam ve senden öturi geleyim de sen baña (9) rām olmazsın. Eger benim ma‘būdum seni baña naşīb ëdüp lāyık görmiş. Öyle olmasa (10) idi ayağıma gönderir miydi? Kıız eyitdi: Baķ a ādem, ben Hāmza-i şāhib-қırān gibi bir dil-āveriñ (11) ҳuzūrunda īmāna geldim ve anıñ ‘Amr-ı Ma‘dī nāmında bir ser-‘askeri vardır. Benim ‘āşıkım ve hem (12) nā-murādımdır. Anlar benden ferāğat ëtmezler, dëdi ve hem bir ‘Ayyār-ı cihānı vardır. ‘Amr-ı ‘Ayyār dërler, (13) cihān şāhları anıñ elinden tahtlarında ҳuzūr ile yatmazlar. Ol seniñ bu aḥvālın (14) tıyacaķ olur ise elinden ḥalāş olamazsın, zarar görürsün, dëdikde Fīrūz gülüp (15) ey şabāhı bacaķ mekkāre, Hāmza ‘Arab, ‘Amr-ı Ma‘dī kimdir ve ‘Amr-ı ‘Ayyār ne nā-bekārdır beni қorқudursun? (16) Şanem devletinde onları daḥı sencileyin bende çeküp қarşumda eli baғlu тұғudırım¹² [28-a] (1) gözüm görsün de sen de gör, ben anlara neler ëderim. Göre şunuñ sözin, fikrin, dëyüp vāfir (2) lāflar urdı. ‘Amr-ı ‘Ayyār da çünki Fīrūzıñ bu cevāblarını eşidüp gāyet gāzaba geldi. (3)

¹² Töp-ḥāne’de Etmekci Pāşā Maħallesi’nde Şakā Aḥmed Ağanıñ Qahvesinde Ketebeden ‘Amr lafzı қırā’at itmişdir. Fī 5 Kānūn-ı Şānī Sene 303. [Sayfanın solundaki yazı.]

Gönlinden eyitdi: Ey bî-dîn, sen Hâmzaya bulaşmamışsın, bunun gibi bî-hüde sözler (4) söylersin. İmdi ben saña göstereyim uşûli, dèyüp taşra çıkup tîz kendüsün (5) bir rāhib şüretine koyup ba‘ dehū bār-gāh kapusından içerü girüp Fîrûz gördükde (6) ayak üzre тұrup, hāy dîn ulusı hōş geldin buyurun dèyüp tahta teklîf (7) eyledi. ‘ Amr eyitdi: Yok sen otur yerinde ben bu kız için geldim ki saña rām ola, (8) dèyü naşîhat edem, dèyüp Bānūnun yanına geldi. Bendin alup kulağına eyitdi: Ben (9) ‘ Amr-ı ‘ Ayyārım. Seni hālāş etmege geldim. Korkma baña teslîm ol. Ben seni alup kaçarıım, dèdi. (10) Bānū şād oldu. Fîrûz Şāh ise el kavuşdırup тұrurdu. Meded ey İsā (11) nefeslü eyü maḥallde geldin. Kerem eyle bir hōşça naşîhat eyle. Ola kim rām ola. (12) Lākin sizin mübārek nefesiniz kulağına dokundıkda yüzi güldi. Dā’imā ağlardı, (13) dèdikde ‘ Amr da Bānūnun bendin alup bir yol şal omuz eyledi. Ba‘ dehū eyitdi: (14) Ey nā-bekār ol begenmedigin ‘ Amr-ı ‘ Ayyār benim. İmdi kâdir iseñ ardımca gel, elimden (15) al, dèyüp bār-gāh kapusından şöyle şıçrayup breh breh dèyince ‘ askerin kenārında (16) bulundu. Fîrûz ol ḥālî görüp, breh nā-bekārlar rahşım getirin ve tîz siz de (17) rahşınıza biniñ, dèdikde bütün ‘ asker binüp ‘ Amr-ı ‘ Ayyārın ardına düşdiler. ‘ Amr ol ḥālî [28-b] (1) görüp murād eylese kaçardı, ibrişimin degül tozin bile göremezlerdi (2) ammā Bānūya kendi hünerin göster[mek] için çokluk sür‘atle kaçup gözden nihān (3) olmadı ammā Fîrūzun atı yörük idi. ‘ Askerden ilerü ayrılıp ‘ Amrın ardınca (4) sürüp nereye breh nā-bekār, kıızı bırak, dèyüp gelürdi. Tazı tavşanı kıvar gibi (5) işte erişdim, dèyüp erişemezdi. Kız ise, meded yetişdi ḥāl nêçe olur, (6) dèdi. ‘ Amr-ı ‘ Ayyār, elem çekme ol benden nesne ḥāşıl etmez, dèyüp işte ol kadar (7) gitdiler ki ‘ askerden uzak kaldılar. ‘ Amr-ı ‘ Ayyār Bānūyı arkasından indirüp (8) bir yüksek yere koydu. İmdi bunda тұr, hareket etme, hemān bizi seyr et, (9) dèyüp şapanın eline aldı. Fîrûz da gelüp erişdi. ‘ Amr da buña karşı varup (10) nedir gene neye geldin, dèdi. Fîrûz eyitdi: Ey şanemler hışmına uğrayasın (11) kanda götürürsin ma‘şūkumı, dèdi. ‘ Amr eyitdi: Breh gidi ol kızla senin ne ‘ alāқан (12) var, dèyüp al kız birine şunı, dèyüp rahş başına bir taş öyle urdu kim (13) kellesini ḥürd eyledi. Fîrûz, breh ne’yeler şol nā-bekār, dèyüp bir cānibe atıldı. (14) El tîr-i kemāna urup diledi kim ‘ Amrı ok ile ura. ‘ Amr bir taş alup ok (15) tutan dirsegine urdu. Ok elinden yere düşdi. Ba‘ dehū omuzına (16) gögsüne dizine topuğuna sağdan şoldan taşları yağmur gibi yağdırup ḥarîfin (17) kemikleri balmūmuna döndi. Fîrûz feryād edüp

meded ‘Ayyār kıızdan geçdim, var¹³ [29-a] (1) git tek beni kendi hālime o, dedi. ‘Amr-ı ‘Ayyār eyitdi: Ba a la‘ın anıqla elimden hālā (2) olamazsın. Breh gidi deyyūs tez ol oyun, dedi. Fırūz eyitdi: Breh ‘Ayyār ben nēe (3) oyunayım, ben bu adar ‘askeri başı ve āhı olam, ‘āyıbdır. Bōyle teklīfleri o, dedi. (4) ‘Amr-ı ‘Ayyār eyitdi: Breh nā-bekār daı ‘ārlanmada var tez ol oyun, yosa seni tepelerim, (5) dēyūp yine başdı ta. Fırūz gōrdi, olmaz breh dur vūcūdum pāre pāre ētdi. (6) ‘Amr eyitdi: İbtidā silāhı onra aftānı ıar, dedi. Fırūz eyitdi: Breh ‘Ayyār (7) nedir bu ināfsızlı bir gōmlek nedir ki aa da ama‘ ēdersin, dedi. ‘Amr-ı ‘Ayyār, breh (8) o sōyleme ıar, dēyūp aı olaylayınca Fırūz, tūr ıarayım, dēmege başladı. (9) Gōmlegi de ıarup atıvērdi. Al ēy nā-bekār. ‘Amr eyitdi: Ne anursın (10) tōnun ıyırmalıdır anı da ıar, dedi. Fırūz āh yalvarup kerem eyle (11) ‘Ayyār dīnı ‘ākına olsun beni rūsūyā ētme yeter, dedi. ‘Amr-ı ‘Ayyār eyitdi: (12) Hū imdi tōnıdan geçdim. Bir pāre oyna Kinābū Bānū seyr eylesin. Fırūz eyitdi: (13) Breh ne bileyim oynamaı ben mahara degūlim, dēdikde ‘Ayyār-ı cihān eyitdi: Oyna yosa (14) imdi depelerim, dēdikde zārūrī oynamaa başladı. ‘Amr-ı ‘Ayyār ebtāndan bir def (15) ıarup almaa başladı. Hārīf ıramadan yoruldı. Kinābū Bānū ise (16) ol pūte ūzerinde seyr ēdūp hayrān olup gūlmekden bayıldı. Bu daı (17) oynarken begler gelūp ēridiler. Gōrdiler āhları ‘uryān, tūrmayup oynar [29-b] (1) başına ūdiler. Breh meded āhum kendine gel. Bir kıız iūn dīvāne olup (2) oyunma size dūmez. Siz hōd bir ‘āıl kiisiz, dēdiler. Fırūz cānı acısından (3) ēy la‘ınler ya ben rızām ile mi oyundum gōrmez misiz aruda hamı, siz dīvāne (4) siz ki benden ‘āl umarsız, dedi. Baın libāıız geyi, ‘āyıbdır, dēdiler. Fırūz (5) breh gōrmez misiız ol ‘Ayyār bir attāl imi. Bizi dōge dōge oydı. Anı (6) tūtayım dēmeyūp bilmem ne sōylersiz? Ba a gōbdemi apan aıyla ne hāle (7) koydı, dēdikde bildiler ki hāl nedir, mabūl begleri ūzerlerinden libāların ıarup (8) āha geydirdiler ve at ekūp āhım niūn kendini bōyle vāraya bıraursın, (9) bilmedigi ādemi tenhā ardınca gider mi, zāhir bir ‘ayyār ki yūz bi ‘askeri (10) iinde kıızı apup gōtūrdi. Kimseden pervāı olmaya. Anı elinden (11) o i gelūr, dēdiler. Hārīfı ayak ūzre tūraca dermānı yo idi. (12) Beriden ‘Amr da ēy Bānū gel gidelim, dēyūp laife ēdere ‘askeri İslāma geldi. (13) Bānūyı anasına teslīm ēdūp ‘Amr sūrūp Hāmzaya geldi ve cūmle avāli (14) hıāye eyledi. Begler taın eylediler. ‘Amr tekrār cūmlesin

¹³ Hāmza-nāme’ni On dōrdūnci Cüz’i. [Soldaki yazı]

hazırları düğüne (15) başladılar. Nikāh oldu. Begler öñüne düşüp ta'zīm ile gerdek-
hāneye (16) götürdiler. Allāh mübārek eyleye, dēyüp içeri qodılar. Dönüp ser-ā-
perdeye geldiler. (17) 'Amr-ı Ma'dī ile Bānū birbirinden murād alup murād
vêrdiler. İşte Sultān-ı 'Ādiyānıñ [30-a] (1) bu kızdān bir oğlu olur. Adına Kerb
Ġāzī dēyeler. Yüz kıat babasından (2) bahādır ola. Ġamzadan sonra altı cild kitābı
vardır, maḥallinde beyān olunur. Andan (3) êrtesi 'Amr-ı Ma'dī ser-ā-perdeye
gelüp Ġamzaya baş kıoyup yerinde kıarār eyledi ammā (4) bu kıarıfdan Fîrûz 'Amr-ı
'Ayyārıñ elinden ol şerbeti içüp artık kıurmağa mecālî (5) kıalmayup artık kıızdan
bize fā'ide yok, dēyüp kıyārına gitdi. Ġamza ise (6) kıaçanı kıoğmaz. Ba'dehū
'Amr-ı Ma'dīye eyitdi: Birāder, bize izin vêr sen bunda otur zevk (7) eyle, ben de
Mekkeye varup yār-ı ġārımız 'Amrıñ duḡteri ile bir zemān şafā êdelim, (8) dēyüp
cümleye vedā' êdüp revān oldu. Mekkeye yakīn geldikde 'Amr ileri (9) müjdeye
gelüp 'Abdü'l-Muṭṭalib, eşrāflar ile bir yerlerde otururlar. Cümlesi melûl. (10)
'Amr ellerin öpüp Şāḫib-kırān geldi dēyü müjde eyledi. Ba'dehū elemiñiz nedir
(11) dēyü şormağa ḫicāb êdüp 'acabā Ehl-i Mekkedēn bir ulu kimse mi vefāt
eyledi, (12) dēyüp Ġamzanıñ serāyına geldi. Cāriye 'Amrı gördikde feryāda
başlayup (13) bizim kıadınımız ġā'ib oldu, dēdikde 'Amr āḫ êdüp ne uğradıġıñ
bilmedi. (14) Eleminden peder māderine gitmeyüp segirdüp Ġamzaya kıarşı geldi.
Feryād eyledi. (15) Ser-ver şāşup nedir 'Ayyār, dēdikde 'Amr, n'olsa gerek
āteşlere yandım. Şöyle bir kıızdan (16) kııkdım, kıızım ġā'ib olmış. Bir kimesneden
olmadı illā Esmādan oldu. Ben saña [30-b] (1) bu kıadar, kıız vêrmem dēdim,
kıomadıñ. Bunları hep ben kıfr êderdim. Ben bir fakīr 'Ayyārım. Saña Nuşirevān
(2) gibi ve Sultān-ı Kıāf gibi 'ālî-şān kimselerin kıızı gerekdir, dēdikde Ġamza
serāsime (3) zîrā henüz dahī bir yıllık olmamışdı. İşte Ġamza yine dîvāneye döndi.
Eyitdi: Hele (4) ḫaberiñ kıogrisin alalım ol şacı bişikden olduysa ben bilürem aña
ne'ylerim (5) imdi, dēyüp pederine bulaşmadan yalnız bir cānibe kıutup gitdi. 'Amr
begler ile (6) Mekkeye geldiler ammā Ġamza ne kıarafa kıtdiġiñ bilmez. Hemān
tevekkül 'Aşkıarı şalıvêrüp (7) gitdi. Kendi ḫālîne kıodı. Ne cānibe kıider ise çekilüp
gitdi 'Aşkıar kıuvvetiyle (8) aḡşam olduġda bir dîraḡt altına geldi. 'Aşkıardan inüp
licāmın alup (9) öte şaldı. Kendü de ḫ'āba vardı. Bu kıarıfdan 'asker de kıaġılup her
biri (10) bir cānibe gitdi. 'Amr dahī ticārete başladı ammā beriden Ġamza şabāḫ
olduġda (11) 'Aşkıar süvār olup bir cānibi kıutup gitdi. Bir ġün bir der-bende uğradı.
(12) Gördi bir alay ḫarāmîler bāzer-ġānları ortaya almışlar, mālların alup (13) 'inād
êdeni kıatl êderler. Ser-ver ol ḫālî görüp dāl tîġ olup kendini (14) ḫarāmîlere urup

cümlesin kırdı. Bāzer-gānlar bunları görüp Emīriñ ayağına (15) düşdiler. Meger ḥarāmīleriñ mağārada mekānları var idi. Ol mağārayı bulup (16) çok māl var ey Ser-ver, bu māl seniñdir, dēdiler. Ser-ver eyitdi: Ne'yleyim ben māl¹⁴ [31-a] (1) koyacak yèrim yok velākin sizler nereden gelüp nereye giderseniz, 'acāibātdan ne gördiñiz, (2) dēdi. Bāzer-gānlar, ey Ser-ver çok diyārlar gezdik lākin Rūmda Ḥarḥanya dērler (3) bir şehir var. Şāhına Gerdūs Şāh dērler. Būt-perestdir. Ol şāhıñ bir kız (4) vardır. Adına Rābi'a-i Pelās-pūş dērler. Ol nigārıñ ḥüsn ü cemālī dillerde dāstān (5) olmuştur. Ḥikmet bunda kim ol kız bu ḥüsn ü leṭāfetle 'İsānıñ vālidesi Meryem gibi (6) 'uzlet ēdüp kimseye karışmaz dā'imā şavma'a içinde 'ibādet ve ruhbānlık ihtiyār (7) eylemiştir. Yanında erkek ādem anup söyleseler öldürmekle ḵanā'at etmez, erkek (8) koyun eti bile yemez, şöyle zāhidedir. İşte biz de ol nigārıñ vaşfın eşidüp (9) ḥayrān olduk. Ḥüsnde bī-naẓīrdır, dēyüp ol kadar vaşf eyledi ki Ser-ver bi'z-ẓarūrī (10) meyl eyledi. Bāzer-gānlar eyitdi: Ey Ser-ver, filān ḥācede ol kızın taşvīri (11) vardır. Hele bir görin anıñ bir taşvīri biñ altuna satılır. Ol ḥāce taşvīriñ (12) görüp 'aşık olur. Cümle mālın ol yola şarf ēdüp müflis oldu. (13) Şimdi ol taşvīr ile eglenür, dēdiler. Ser-ver, söyleyin getürsün görelim, (14) dēdi. Ol ḥāceyi getürüp taşvīri Ḥamzaya 'arz eyledi. Ser-ver eline alup (15) naẓar ētdikde 'aklı gitdi. Hemān tasvīri ḵoynuna koyup ol ḥāceye eyitdi: (16) Ey ḥāce, zāhir bu taşvīriñ şāhibi saña almak mümkün degüldür imdi bunu [31-b] (1) baña vēr işte ḥarāmīlerden aldığım cümle mālı saña vereyim, var ser-māye eyle (2) bu sevdādan geç, dēdi. Ḥāce du'ā ēdüp rāzī oldu. Ser-ver ol kadar māl (3) ol ḥāceye vērüp ḡanī eyledi. Ba' dehū Ser-ver bunlara vedā' ēdüp revān (4) oldu. Birkaç gün gitdi. Bir gün bir yere geldi. Gördi bir koyun sürüsü yayılup (5) gezer. Ḵuzunun da ḵurnaḵda vaḳti birkaç çōbān koyun güderler. Ḥamza yaḳīn gelüp birine selām (6) vērdi. 'Aleyke alup Ḥamzaya cüz'ī iltifāt eyledi. Ḥamza ḵavḡā olmasun dēyü, (7) çōbān ḵarındaş, ḵarnımız aç. Südden ḵaymaḵdan neñ var, getür yēyelim, dēdi. Ol (8) çōbān eyitdi: Kişi hīç yok olur mı, şabr eyle birazdan koyun gelür, süd şaḡar (9) yoḡurt ḵaymaḵ yaparız, yēyesin, dēdi. Ḥamza bunun kināyesin görüp eyitdi: (10) Ey ḵarındaş ne cimrī kimse olursun. Bārī bir ḵuzı boḡazla bahāsın vèrelim, dēdi. (11) Çōbān ḵahḵaha ile gülüp ṭayaḵın gösterüp şunu yemek cā'iz midir, (12) dēdi. Ḥamza ḡazaba gelüp baka şol nā-bekārī ḵabāḥat benimdir ki saña minnet ēderim, (13) dēyüp varup bir begendigi ḵuzıyı tutup çōbān breh şaḵın,

¹⁴ Yıldız Serāy-ı Hümāyūn Cenāb-ı Mülūkānesi Tīmūr-ḥānesi'nde müstaḥdem Čāvuşān-ı Ḥazret-i Şehr-yārīleri ḵırā'at etmiştir. Fī 17 Kānūn-i Şānī Sene 303 [Soldaki yazı.]

déyince boğazladı. (14) Çōbān yetişüp Ser-vere bir tayağ urdı. Hamza anı hāya şaymayup arka (15) vērüp men^c eyledi. Çōbān hāy nā-bekār temürden misin, déyüp üzerine (16) tekrār geldikde Ser-ver âteş olup elinden kuzıyı yere koyup bir eliyle tayağın¹⁵ [32-a] (1) çeküp elinden aldı ve bir eliyle çehresine bir sille öyle urdı ki çōbān birkaç kerre (2) cerh olup ağızından burnundan kan gelüp zīr ü zeber oldu. Bu çōbāna kılağuz (3) çōbān dērler idi. Lākin Şāhib-kırān sillesine uğrayup yıkıldı. Hamza kuzıyı (4) pāk şoyup bir şiş peydā édüp âteş yakup pişürmege başladı. Çōbānıñ güçile (5) ‘aqlı başına gelüp yerinden tırup, dur nā-bekār, şafā ile kuzı yemek nêçe olur, (6) déyüp yine tayağın kapup urmağ diledi. Hamza, breh ahmağ, dahā uşlanmadıñ mı, (7) déyüp çeküp bir kulağın kıparup eline vērdi. Bu kerre kılağuz Çōbān feryād (8) édüp imdi katlan nā-bekār, varup şāhibine haber vereyim, ol kuzıyı seniñ (9) burnundan getüreyim, déyüp gitdi. Rāvī eydür: Meger Rūm Diyārı ser-ħaddinde bir vilāyet (10) dahı var idi. Adına Tā’if dērler. Ol diyārda ekşer göçer ulular olur idi. (11) Ol zemānda bir begleri var idi. Adına Qartūs-i dīvāne dērler idi. Kırk sekiz arış (12) kaddi çekerti. ‘Azīm kuvvetli lākin ‘aqlında biraz ħiffet var idi. İki biñ obaya beg (13) idi. Bu koyunlar anıñ idi. Kulağuz Çōbān kulağın eline alup Qartūs Dīvānına (14) geldi. Ağlayup kulağın atıvērdi. Qartūs, breh nedir bu kulağın, neye kıpardın, (15) dēdi. Çōbān eyitdi: Bir atlu geldi, kuzı istedi vērmedim. Kendi boğazladı, ben de (16) bir tayağ urdum. Arka tıutup men^c eyledi. Hıç aldırmadı. Bir dahı urayım, dēdim. Bir sille [32-b] (1) urdı. ‘Aqlım gitmiş. Uyandım. Gördüm kuzı pişmelü olmuş. Yine hücüm eyledim. İşte (2) kulağım kıparup elime vērdi, dēdi. Qartūs-i dīvāne kağıyup yerinden (3) tırup iki biñ eli tıabakalı çōbānlar ile sürüp Hamzanıñ oldığı (4) maħalle geldi. Hamza pişürüp karnı toyunca yēdi, gideyim dērken gördi (5) bir iki biñ eli deste-çüblü çōbānlar ile kırk sekiz ārış kaddi çekeri bir ħarīf (6) bunların öñince gelüp ērişdi. Ol kulağı kıpan çōbān yanında, Hamzayı (7) gösterüp işte budır, dēdi. Qartūs-i dīvāne nazar édüp Hamzayı gördi (8) kendi oturdığı şofada oturup a‘lā kuzı yemiş. Breh hāy nā-bekār, déyüp (9) yōridi. Hamza yerinden tırınca ħamle teklīfı eylemek yok, nā-bekār, déyüp bir kötek (10) urdı. Emīr-i ‘ālem arqasın ber-ā-ber vērüp kalkmış iken bir dizi üzre çöküp (11) gözlerinden âteşler çıkdı. Ser-ver şıçrayup rahşına süvār olup bir dahı urdı. (12) Hamza, breh katı ħamle teklīfı déyüp Hamza aña urdı.

¹⁵ Töp-ħānelioghı’nda Altūnī-zāde Maħallesı’nde Muħammed Emīn bendeleri kırā’et édüp Ĥāfız Muħammed Efendi ve Ĥāfız Feyzī Efendi ve Receb Efendi diñlemişlerdir. Oquyanı, diñleyeni, yazanı rahmetiñle yarlığagıl yā Ġanī! El-Ĥatt bākī ve’l-‘ömrü fānī. Ft 4 Zī’l-Ĥicce Sene 305 [Yan yazı]

Ḳartūs da deste-çūbuḡ ber-ā-ber (13) vērūp şavurdı ammā begendi. Bir zemān sürüşüp eyü cenk eylediler. Āhir Ser-ver (14) bir darb urup yıķup göğsüne çıķdı. Dāl ḡançer olup diledi ki başın (15) kese, zīrā pek ġazaba gelmişdi. Ol birileri çağırıp kıyma Ser-ver, dīvānedir (16) ķulun olsun, dēdiler. Ḳartūs da ‘aķlın cem‘ ēdūp yavrucuğum kesme [33-a] (1) saḡa çok kızılca vēreyim, dēyūp yalvarmağā başladı. Emīr-i ‘Arab aḡvālī bilūp hemān üstünden (2) ķalkdı. Mūsūlmān ol, dēdi. Ḳartūs, Mūsūlmānlık ne ile olur, baḡa öğret, dēdi ammā (3) ol Ḥamza dēmiş idi ki, baḡa Sa‘d-i Şāmī dērler, dēyū bu kez Ḥamza eyitdi ki: Sa‘d-i Şāmī Taḡrısı (4) birdir, dēyūp īmāna geldi. Andan, çōbānlara, ben Mūsūlmān oldum, siz de olun (5) yoḡsa cümleñizi ķatl ēderim, dēdikde cümlesi Mūsūlmān oldılar. Bu kerre ol Ḳulağuz Çōbāna, (6) gel sen de Mūsūlmān ol, dēdi. ‘Īnād ētmeyūp Mūsūlmān oldu. Andan Ḳartūs eyitdi: (7) Yā Sa‘d-i Şāmī gel bizim ile obaya varalım, anda ķoyun çokdur. Seniñle yēyelim, dēdi. Ḥamza (8) gördi dīvāne ḡaylī ġarīb dōstdur, yanına dūşūp gitdiler. Ḳartūsun bir büyük (9) çerğesi var idi. Ser-ver gördi, varup ķarār eyledi. Ba‘dehū koyun ķuzı boğazlayup (10) ķavmile emr eyledi, Sa‘d-i Şāma ziyāfet gerekdir, dēdi. Bu ķadar ta‘ām getürdūp yēmege başladılar. (11) Ḥamza da ġayret ēdūp bir ķuzı yēdi. Ba‘dehū sofrayı ķaldırıp dağıldılar. Meger Ḳartūsun (12) bir küçük oğlu var idi, Çōbān Peççe dērlerdi, getirūp Ḥamzanıñ elin (13) öpdürdi. Ser-ver gördi bir ķalpaklı sümüklüce oğlandır, oḡşayup du‘ā eyledi. (14) Gördi ḡadd-i zātında babası gibi dīvāne-şekl. Ėy Ḳartūs, bu sağ olur ise inşāallāḡ (15) er olur, dēdi. Ḳartūs şafā ile ‘işrete başladı. Ol gün anda kalup ērtesi (16) Şāḡib-ķırān eyitdi: Ėy dīvāne, seni Allāḡa ışmarladım. Ben giderim, dēdi. Ḳartūs eyitdi: (17) Yā Sa‘d-i Şāmī ķanda gidersin, seni pek sevdim. Artık senden ayrılmam, dēdi. Ḥamza [33-b] (1) Ėy dīvāne buraya yaķın Şehr-i Ḥarcana varmış. Anda giderim, dēdi. Ḳartūs, ben de giderim (2) belki anda dōğüşmek lāzım gele, ben saḡa ķāvurları hep kırarım, dēdi. Ḥamza gördi (3) bir eglence yoldaş yalnızlıkda ‘ālem yoķ, n’ola gidelim, dēdi. Ḳartūs opasın (4) bir ihtiyār çōbāna ışmarlayup ben Sa‘d-i Şāmī ile giderim. Sen oğlumı gözet, (5) dēyūp ışmarladı. Derd-mend başına geleceğın bildi andan yol içün (6) kırķ koyun sōğüş ēdūp kırķ dāne büyük boğaca pişürūp Ḥamza, breḡ bunları (7) ne’ylerdin, dēdi. Ḳartūs-i dīvāne eyitdi: Yā Sa‘d-i Şāmī, hep kendim götüririm, kimse (8) lāzım degül, dēdi. Ya bu ķadar ān kim bir yaz günidir, ķoķar, dēdi. Dīvāne eyitdi: Sen (9) muķayyed olma, ben ķoķmağā ķomam, dēyūp bir büyük sofra içine doldurup deste- (10) çūbuḡ şapın sofraya geçürūp omuzına urup yōri gidelim, dēdi. (11) Ser-ver ḡayrān

oldı bunun kuvvetine, ‘Amr-ı Ma‘diden bēş beter. Ba‘dehū Ser-ver (12) ‘Aşķara binüp Dīvāne, oğlın öpüp ve ķavmine vedā‘ édüp revān oldu. (13) Bunca ağır yük ile ‘Aşķardan gēr ķalmayup gāh yanınca gāh ardınca giderdi (14) ammā Ħamza ‘aşķ sevdāsıyla ķarnı acıķduğın bilmezdi. Dīvāne hem yürü ve hem (15) arķasından bu ķadar yük yüküz ķarnı acıķdı. Ħamzaya baķup yā Sa‘d-i Şāmī (16) yemek yemezsin, dēdi. Server, ēy Dīvāne, ne tūz ķarnıñ acıķdı ben yemem sen (17) istersen birāz yē, dēdi. Ben yerim, dēyüp başladı koyunları eliyle ķoparup [34-a] (1) yēmege çün ķonaķ yēri geldi. Bir şu kenārında ‘Aşķardan inüp ķondılar. Yā Ķartūs, (2) getür ta‘āmı yēyelim, dēdi. Ķartūs şofrayı yēre ķodı. Cümlesin yēdiler. Andan (3) yola revān oldılar. Bir gün Ħarcana şehrine gelüp bir ĥāna ķondılar. Ħāncı bir ķoca (4) ādem idi. Ħamza bēş altun vērüp ēy pīr işte saña miftāh aķçasın bize (5) bir eyüce ota vēr, dēdi. Ķoca, bēş altunı görüp şafāsından bir müferriħ (6) ota açdı. Şāhib-ķırān Ķartūs ile ol otaya ķondılar. Andan (7) Ħamza çıkarup Ķocaya bēş altun daķı vērüp var bize biraz nevāle getür, (8) dēdi. Andan pāzāra vardı. Vāfir ta‘ām ve şarāb alup andan meclis ķurdu. (9) Oturdılar. Ħamza ol gün ol gece şafālandılar. Dīvāne bol yērde büyümiş oturmaķdan (10) cānı şıķıldı otadan kalkup taşra çıķdı Ħamza (11) ammā bu Dīvāne, ĥāndan çıķup giderek pāzārda vardı (12) Tahte’l-Ķal‘ aya geldi. Sıcak ta‘āmları gördi, aғzınıñ şuları aķmağa (13) başladı. Āķir bir aşķı dükkānına girüp ta‘ām istedi. Aşķı gördi bir toymaz (14) ĥarīf, bol bol ta‘āmları ķurtardı. Getirüp Dīvāne yēmege başladı ve bitürdi. (15) Yine getürdi aşķı, ķurtarmaķdan uşandı ammā bu ise toymak bilmez. Şöyle kim (16) aşķının ķazanlarında bir şey ķalmadı. Cümlesini yēdi. Yine getür, dēdi. Artıķ (17) ķalmadı ser-ver, ne getüreyim? Şabāh gel, dēdikde Dīvāne eyitdi: Böyle eli bir gitmez ĥarīf [34-b] (1) görmedim, dēyüp ĥōşāf pārelerine gözin gidüp pāresiyle bile getürdiler. (2) Anların daķı dibiñ gösterdi. Andan ķalkup ķapuya doğrı gitdi. Ħidmet-ķārlar (3) öñüne gelüp devletlü aķça vēr, dēdiler. Dīvāne, naşıl aķça, ben aķça bilmem, daķı var ise (4) getür, dēdi. Be hey ĥarīf, dīvāne misin, bunları breh bād-ı hevāya mı vērirler? Bunda kimseye (5) zulm olmaz, dēdiler. Dīvāne, ben aķça bilmem şavulun yolumdan. Şimdi beni Sa‘d-i (6) Şāmī ister, dēdi. Bunı görenler bu ĥarīf dīvāne ancaķ, kimi ser-ĥōşdur kimi ķallāşdır (7) dēdiler. Aşķı ise zindāna ķorum eger kimsesi gelüp aķça vērür ise ĥalāş ēder, (8) dēyüp her taraftan etegine şarıldılar. Andan ķolluğa ādem uçurdılar. Dīvāne (9) gördi kim olmaz, bunları silkivērdikde her biri bir tarafa yuvarlandı. Dīvāne ķapuya yōridi. (10) Aşķı öñin alup yapışayım şandı. Dīvāneniñ kellesi kızup aғzı (11) köpürdi. Aşķının

kellesine bir mušta urup tarmâr oldu. Breh breh kan (12) eyledi d y p  av  a b y di.  ehrin i i h y h y ile t ldi. Kimi t b   (13) kimi kepeng  ır  ı ile  zerine y ridikde D v ne birini  elinden  ır  ı alup (14) bir  nda yigirmi otuz pehlev n depeledi. ‘ lemi fen ya v rdi amm  bu taraftan  amza (15) ne ‘aceb D v ne gelmedi, d y  efk rda iken  ula ına heng me  v z   ri di. (16)  ayır ‘  met deg ld r, d y   ı rayup t  ra geldi. Ne g rdi,  alk birbirin ba arak [35-a] (1) ka up gel rl r. D v neni  elinde bir  ır   bunları    ne  atm   yerde g kde. (2) Sa‘d-ı   m  Tanrısı birdir gidi   vurlar, d y p  ır  layup gel r.  amza t rd         (3) ne‘yler bu D v ne, d y p  ri  p bir sille n  e urd ysa teker meker oldu. (4) Nedir g n h m y  Sa‘d-i   m  beni neye d gd n d y  a lama a ba ladı.  amza eyitdi: Breh deli (5) bu  demleri n  e bir d   p  ld r rsin, d di. D v ne, ne bileyim Ser-ver,  arn m (6) ac  dı y mek istedim v rdiler  onra a  a d y  ya am  ald lar. Ben ise a  a nedir bilmem. (7) Beni d gdiler. Ben de anları d gd m. Bir alay c ns z   vurlar gitdiler  ldiler ben  ld rmedim, (8) d di. Hele D v neyi i er  alup oturd lar amm  bu taraftan ba  yard  ların bir nicesi (9) fery d  dere  Gerd s   h D v n na gel p  ehre  u  ıfat iki ki i geldi.   yle (10) eylediler.  ar m ler midir, bize oldu olaca  yok dur.  dem ba ına   di ve bu  adar  dem (11) hel k eylediler. F l n  h nda o alarına girdiler. D d fery d, d y p a lad lar. Gerd s   h (12)   zaba gel p  anı bevv b n ve ser-heng n, varu   unları t tup g t rin, d y  emr eyledi. (13) Andan bu  adar  dem ger  ile h n t rafına y ridiler. Bu a v lden h nc     h (14) olup    ib- ır na geldi. Be hey Ser-ver, siz bu d v neni  bilmez miydi  yalnız ni  n (15) ol D v neyi t  ra g nderdin?   te  imdi i  m   il oldu. N  e cev b (16) v rirsin, d dikde  amza eyitdi: Ne‘yley m, oldu olaca  bir d v nelik eylemi . L z m [35-b] (1) gel r ise   ha cev b v ril r, d yince h n  apus n  ald lar ve h n i ine (2) t ld lar. Andan  uba ı y  aru    up h ni h nc  d dikde h nc     ne gel p (3) buyur, d dikde  anı bunda iki h r m   onm  ,  an   o adadır, d di. Meger D v ne de (4) h nc n n ar asında idi. Hem n  alk D v neyi g rdikde i te   tilimiz budur, d dikde (5) amm   uba ı hayl  fed i ge  n r idi, D v neni  ya asından t tup eyitdi:  evir bir elin (6) ba lay m, d yince D v neni  g zleri  ararup ol  uba ı kemerinden  apup elma gibi (7)   yle fırlatdı kim h n ortasından a a   it p h rd oldu. Andan yan nca olanları (8) birer iki er a a   atdı. A a ıda her kime t  ınd  ise ol bile hel k oldu. (9) Andan a a   in p c mlesin    ne  atup kimin mu t ve kimin sille ve kimi  kemerinden (10)  apup birbirine urmak ile bunları  ırup fen  v rdi. An  g r p  a an  a ana (11) oldu.  alk  apudan

taşra olunca çok âdem ayak altında helâk oldu. (12) El-kışsa bir sâ'atde iki yüz kadar âdem öldi ve kimse kalmadı. Dahâ çok kıırdı ammâ (13) Hânzadan korkdı. Hâncı Hamzanın yanına girüp eyitdi: Be hey Ser-ver, bu Dīvāneyi bilmeden (14) boş kıorsun. Ortalık harâb oldu. Hânın içi leş ile tıldı. (15) Şâh ile düşmân olmağ olur mı, eger şâh kendi gelür ise nêçe olur, dèdi. (16) Her âdem nêçe ölse gerek cevâbın olsun, şimden gerü Dīvāne saña icâzetdir, (17) saña kaçd edenlerin işin gördikde Dīvāne bu kadar fırsat bulunca deste- [36-a] (1) çubun kıapup taşra nerdübân başına gelince şâh tarafından Tehemten-i Rûmî ve Behmen-i (2) Rûmî da'vâ-yı merd ile iki üç bin âdem ile gelüp hânı kıapatdı. Tehemten ve Behmen (3) ikisi bir nice müte'ayyin pehlevânlar ile içeri girüp Tehemten cümleden evvel nerdübâna (4) yörirdi. Yakîn Kıartūs-i dīvāne eyitdi: Breh nereye nâ-bekâr, dèyü başına bir deste- (5) çub inince yapıyaşı oldu. Düşürüp yakasından kıapup ardınca (6) gelen Behmene çarpdı. Breh ne'ylere bu Dīvāne, dèyince olmayup anı da kıkdardı. Ardınca (7) Ne kadar âdem bulundıysa birbiri üzerine cân vèrdiler. Andan aşağı inüp (8) hân içinde bulunanlara çomak şalıp şöyle buldı kim cân kıurtulmadı. Ol kaçanlar gelüp (9) Gerdūs Şâha şikâyet eylediler. Breh breh bir kimse yok mıdır, dèyince Şehrüz ve Bihruz nâm (10) iki ser kıaplanın dağı gönderdi. Bèş bin âdem ile anlar da gelüp hâna kıoyuldılar. (11) Dīvāne öğlerine gelüp nereye gidersiñiz gidi kıāvurlar, Sa'd-i Şâmî kıulı sizi (12) hâliñize kıor mı, dèyü üzerlerine sürüp bunlarında başların yarup kıalanın tarmâr (13) eyledi. Bunlar da şâha gelüp bu kez şâh kıazab ile diledi kim kendi vara. Vezîri (14) eyitdi: Şâhım ne'ylersin buña erlik ile cevâb vèrilmez. Hîle gerekdir ve illâ devlet elden (15) gider. Sen otur ziyâfet kıaydı gör, ben varup anları getürem, dèyüp bir nice âdem (16) ile hâna geldi. Hâncı öğüne düşüp içeri getürdi. Hânzaya selâm vèrdi. (17) Hânzâ 'aleyke alup hoş geldiñ, dèdikde ammâ Kıartūs ise işârete kıakar. Hânzâ eyitdi: [36-b] (1) Dīvāne şabr eyle görelim, dèyince vezîr eyitdi: Ser-ver, şâhımız size selâm ederler sizleri (2) da'vet etdiler. Sen ise Pehlevân Tehemten imişsin. Bize, iki harâmî geldi (3) şöyle eyledi dèyü hilâf anlatdılar. Kıogrı niçün şâhımıza gelmediñiz, dèyüp 'özrler (4) dileyüp buyurun, dèdikde Hânzâ, ne'yleyim müsâfiriz yab yab kıonusuruz dèyü bu hâna kıonduğ. (5) Lâkin bize râhat vèrmediler. Her gelen tut kıap dèyü geldi. Bu deli ise kıayrı (6) şerri bilmez. Taħammül edemeyüp elinden kıatâlar kııkımış, ma'zûr ola, dèdikde vezîr de (7) eyü olmış anlar da vardıkları yerde âdem gibi varsunlar, dèdi. Buyurun gidelim, dèyü (8) ibrâm edince vesveseye uğradı velâkin n'ola varalım, dèyüp 'Aşkara (9) binüp Dīvāne dağı nereye gidersin,

dédikde ol da, ber-ā-ber gidüp hele Dīvāne (10) gelüp içeri girdiler. Şāh taht üzerinde ve Şehrūz-ı Rūmī pāy-ı taht şandalyesinde (11) oturmuş. Hamza dēr, bunlara selām vērđi. Şāh ta'zīm ile selāmın alup (12) şafā geldiniz, dēyüp tahta teklīf eyledi. Hamza da hayır biz tahtda oturdığımız (13) yokdur. Şandalye-nişin oluriz, dēdikde şāh buyurđı. İki müsāfir şandalye getürdüp (14) tahta karşı tūrđılar. Buyur ser-ver, dēnildikde Hamza eyitdi: No'la oturalım ammā bizi (15) bu şandalye çekmez. Pāy-ı taht belki getüre, dēdi. Rūm pehlevānları görüp, bre görün (16) şol nā-bekārın lāfın, dēdiler. Hele görelim, dēyüp birbirine işārete başladılar. Hamzaya tekrār, buyurun, (17) dēyü teklīf olundı, Hamza lenger vērince yapıyaşı oldı. Bu kerre evvelkine oturdı. Ol daḥi kezālik [37-a] (1) bi'l-cümle kırılup ehl-i dīvān ta'accübe vardılar. El-kışsa bu şandalyeler altmış bēş (2) āriş kaddlüye taḥammül ēde, buña ētmeye dēdiler. Bu kerre Şāh Bihrūza bakup, bu pehlevānlar müsāfirimizdir. (3) Bu günlük sen gayrı şandalyede otur, dēdikde niçün kalkayım varsun begendigi yērde (4) otursun, dēyüp hareket ētmedi. Hamza yanına gelüp, ser-ver niçün şāh emrine (5) muḥālefet ēdersin, dēyüp yaḳasından tutup bir cānibe fırlatdı. Bihrūz teker meker olunca (6) Hamza yērine geçüp oturdı. Beriden Qartūs da Hamzadan görüp ol da birin (7) fırladup yērine oturdı. Şāha bunların men' i güç gelüp bunları biri sağ (8) pāy-ı tahta ve biri şol pāy-ı tahta geçüp qarār eylediler ammā şāhın cānı şıkıldı. (9) Vezīr, şabr eyle şāhım, dēdi. Şehrūz ile Bihrūz, şāhın karşıasına gelüp şehā (10) bu ne olmaz işdir, bī-gāne gelüp bizim 'ırzımız yıḳa, dēdiler. Şāh da yabana söylemen, (11) ilk ile niçün kalkmadınız, dēyüp men' eyledi. Herkes oturdılar. Vezīr ileri (12) gelüp Hamzaya ḥōş geldiñ, şafā geldiñ, kandan gelüp kanda gidersin ve size kim (13) derler ve bu dil-āver kimdir, dēdikde Hamza eyitdi: Şāhım ben Şām-ı Şerīfde oluram. Adıma Sa' d-i Şāmī (14) dērler ve bu diyārlara düşdüm. Bu dil-āveri yolda buldum ve kendime bend eyledim, dēyüp geçen (15) mā-cerāyı söyledi. Şāhın pehlevānları gülüp bu ḥōd cüşşede dōrt sen kadar (16) var, başdım dersin, 'aklı olan buna nice inanur, dēdiklerinde Hamza elem çeküp yerinden [37-b] (1) işāret eyledi. Qartūs daḥı karşıasına geldi. Eyitdi: Baḳ a dil-āver, yapış kemerimden (2) beni kaldır görsünler şöyle kim kaldır men saña bēş yüz tāziyāne ururum, dēdikde (3) Qartūs eyitdi: Yā Sa' d-i Şāmī, beni niçün dōgersin, ben seni kaldırabilsem kul mı olur (4) ēdüm, dēyüp ağlamağa başladı. Hamza ise, yabana söyleme gidi delī, elbette kemerime (5) yapış ve iḳdām eyle ve bu ḥuşuşda şāh saña çok ri'āyet ēder, dēyü ibrām eyledi. (6) Qartūs-i dīvāneniñ gözleri kızardı. Gayretinden ve hem ḳorḳusından nā-çār (7) el kemere

urup dişlerin kıçırdadup üç def a zūr eyledi. Āhîr yüzinden (8) kıan gelüp şalıvêrdi. Nevbet Ĥamzaya geldikde, yā Kıartūs lenger vêr, dèyü (9) kemerinden tıutup şakın kendini boş kıoma yoħsa bês yüz tâziyâne gene ĥâzırdır, (10) dèyü yā Allāh dèyüp kıapdı. Dīvâne lenger vêrdi olmadı. Elma gibi kıapdı (11) başı üzerine aldı ve gene yêrine kıoydı. Gerdūs Şāh ve ehl-i dīvān ĥayrān (12) olup parmak ışırdılar. Kıartūs segirdüp pāy-ı taħt olup beni efendimden (13) recā eyle, dögmesün, dèyü ağlamağa başladı. Gerdūs Şāh gülüp Ser-ver (14) benim ĥatırım içün günāhın ‘afv eyle, dèdi. Ĥamza da ĥōş şimdi ‘afv eyledim, (15) dèyüp oturdı. Ba‘ dehū ta‘ām yèyüp meclis kıuruldı. Bir iki cām devr eyledikde (16) her biri neşāt olup ortadan ĥicāb kıalkdı. Birbirine laťfeye başlayup [38-a] (1) Sa‘d-i Şāmī, bu Dīvāneye erlik ile ġalebe êtme degüldür. Delī buña maħabbet êtmişdir. Me‘cūr (2) kıaldırmağa itimān eylemişdir yoħsa nêçe kıābil öyle bir dīvi kıaldırmaķ, dèyüp (3) işāret êdereķ pek söylemege başladılar ve Ĥamzaya eşitdirdiler. Ĥamza elem (4) çeküp eyitdi: Şāhım bu senin pehlevānların ĥasede düşdi. Buyurun göñlünden (5) geķen kıalksun, kemer tıutalım, eger ġalebe êderler ise altına oturayım, dèdikde Şehrüz (6) ve Bihrüz bahāne isterler idi. İkisi bir kezden kıalkdılar. Evvel sen tıut dèmege (7) başladılar. Emīr-i ‘Arab eyitdi: İkiñiz birden geliñ, dèyüp ikisi birden (8) ol kemere urup ol kıadar zūr eylediler ki burunlarından kıan geldi ammā olmadı (9) zerre kıadar ĥareķet êtdiremediler. Nerre‘-i ‘Arab ve Şāħib-kırān-ı Şark u Ėarb ikisin (10) daħı birer elma gibi kıapup ta başına ber-ā-ber kııkardı. Andan yine yêre kıoydı (11) ve gelüp pāy-ı taħta oturdı. Cümle ehl-i dīvān ĥayrān oldılar ve cevāba (12) kıādir olamadılar. Bu kerre Şāħib-kırānın şecā‘at tamarları cūşa gelüp hemān (13) miyānından ezder pōstından olmış kemendin çözüp kııkardı. İlmegin (14) sağ kıolına geķürdi. Muştın yêre kıoydı. Buyur şāhım, ne kıadar pehlevānların var ise (15) gelüp tıutsunlar eger kıolumı dizimden ayırmağa kıādir olurlar ise ben de daħı da‘vā-yı (16) merd êtmeyem, dèdi. Şāh daħı pehlevānlarına kıakıp ne tıurursuñuz, istediği olan [38-b] (1) tıutsun, dèyü işāret êdince bunlar ġayrete düşdi. Rūm pehlevānları birer birer tıutdılar (2) burunlarından kıan geldi olmadı. Cümle birden tıutun dèdikde cümlesi bir kezden (3) yapışup çalışagördiler, kıābil olup muştın dizinden ayıramadılar. Ĥār ĥār şolumağa (4) başladılar. Ser-ver-i ‘ālem bir kez kemeri nice silkti ise yètmiş seksen miķdārı Rūm dil-āverleri (5) bir kezden yüzleri üzre kıapandılar. Şāh ve ehl-i dīvān engüşt ber-dehān (6) olup āferīn êdüp kıuvvet ise ancak olur, dèdiler. Emīr-i ‘Arab eyitdi: (7) Bu da hüner degüldür, ne kıadar ‘askerin var, dèdikde, Gerdūs Şāh eyitdi: Seksen (8) biñ Rūm dil-āverlerine

mālikim, dèdikde Ȧamza eyitdi: Şāhım yarın anların cümlesi (9) silāh-pūş olsunlar. Ben bilā-silāh ve bilā-cebe anlar ile muḥārebe èdeyim. Eger beni ḳatlı (10) èderler ise ḳanım ḥelāl olsun. Siz de temāşā eyleyesiz, dèdi. Şāh zemān vèrüp (11) èrtesi gün seksen biḡ Rūm ‘askeri meydāna geldiler. Ȧamza buyurdi: Bir vāfir za‘ferān (12) ezüp meydān kenārına ḳoydılar. Ba‘dehū cenke şalā oldı. Ȧamza bī-silāh ‘Aşḳara (13) binüp bir elinde siper ve bir elinde temürsüz nīze, nīzenūḡ ucına bir yağlık şarup (14) za‘ferāna batırup at sürüp öḡüne çarpa çarpa öte başına çıkup (15) gene yağlığı za‘ferāna batırup gene ‘Aşḳarı sürdi. Beri başına çıktı. (16) Böyle böyle seksen biḡ bahādır da birin ḳomadı. Cümlesin nişānları alaca ṭanaya (17) döndi. Cümle parmak ısırup ḥayrān ḳaldılar. Ḥattā Gerdūs Şāh er olunca [39-a] (1) böyle gerekdir, dèyüp taḥsīn eyledi ve ziyāde maḥabbet èdüp ber-ḥurdār ol Ser-ver, dèyüp (2) ḥil‘at-i fāḡire geyürdi. Ȧamza ne ètdi ise ‘aşḳ sevdāsıyla ètdi. Gece gündüz (3) zıkrı fikri ol idi ammā bu taraftan Bānū da bir gün ṭayesine eyitdi: Bu Sa‘d-i Şāmī (4) dèdikleri kimseniḡ ‘aceb erliklerin eşidirim eger ere varsam şu dil-āvere varırım, (5) dèyüp ḳaldı. Bu taraftan Gerdūs Şāh Ser-vere maḥabbet èdüp eyitdi: Şimden sonra (6) cihān pehlevānısın, beni bırakma dèyü recā eyledi. Zīrā bildi ki ḡāyet bahādır. Ȧamza ḳulunum (7) şāhım, dèyüp dīvāna gelüp gitmege başladı. Gerdūs Şāh ise vūzerāsına, ne‘ylesem ki (8) kızım Rābi‘a’i rāzī¹⁶ èdüp şu dil-āvere vèrüp dāmād edinsem. Cihāna müstaḳill (9) şāh olurdum, dèyü tenhāca anardı. Ȧamza taḥammül den ḳaldı. Āteş-i ‘ışḳ (10) ile derūnı yandı. Ri‘āyet yerinde ammā zaḥm-ı ‘ışḳa çāre yok. Rāvī eydür: Ol ‘aşrda (11) zemīnde Verşe Freng nām bir şahş-ı kemān çeker tīr-endāz zuhūr ètmiş idi kim oḳu (12) taşda temürde eglenmez idi. Ol diyār ḥalkı her sene Ḳayşarīye ḥarāç vèrir idi. (13) Ammā bu zuhūr èdeli vèrmediginden eyā ne bahāne olsa kim Ḳayşardan ḥarāç alsam (14) dèyü mülāḥaza ile düşünüp bir gün cebe-ḥānesine girüp seyr èderken dīvārda (15) ḳadīm-i eyyāmdan aşılımış bir kemān gördi. Alup sildi süpürdi. Ḳurayım dèdi (16) mümkün olmadı. Yayıcıları cem‘ èdüp ‘arz eyledi. Hīçbir ferd ḳurmaḡa ḳādir olmadı. (17) Āḡir ḥatırına geldi ki Ḳayşardan ḥarāç almaḡa bundan eyü bahāne olmaz dèyüp tīz [39-b] (1) bir nāme yazup düzüp ve kemānı elçiye vèrüp gönderdi. Elçi ‘azm èdüp Ḳayşara (2) geldi. İcāzet ile içeri girdi. Verşeniḡ nāmesin şundi ve kemānı (3) öḡüne ḳodı. Ḳayşarī de nāmeyi vezīr eline vèrüp oḳıdı. Mefhūmı bu ki ben ki Verşe (4) Frengim. Sen de Ḳayşarsıḡ. Seniḡ mā-

¹⁶ Metinde *rızā* şeklinde yazılmıştır.

beynimizde Һarāç Һuṣūṣı muḳarrer olmağla (5) saṇa bir kemān gönderdim ki kendi kemānımdır. Eger taht-ı ḥükümetinde Һurar ve çekerek bulunur ise (6) saṇa Һarāç-güzār olurum ve illā Һurar çekerek bulunmaz ise sen baṇa Һarāç-güzār (7) olasın. Eger ‘inād edersen Һ asker çeküp üzerine varmak muḳarrerdır, vaḳtine (8) ḥāzır ol, demiş. Һayṣar buni eşidüp bu nā-bekar Freng bize ne ‘aceb (9) ṣanıcı oldu, dēyü elci’i bir yere Һondırup pehlevānlarına ‘arz eyledi. Aṣlā (10) çekerek degül Һurar bile bulunmadı. Vüzerāṣı eyitdiler: Bu kemān Verṣeniṇ degüldür ḥāṣā ki (11) ol çekmege ḳādir ola. Bu ḳadīmden ḳalmışdır ve buni yapan üstād Һurup ve çeküp (12) ok atan için yapmamış. Ancak izḥār-ı ma‘rifet etmiş. Nihāyet Һarcanada (13) Gerdūs Ṣāh ḳatına Sa‘d-i Ṣāmī nām bir dil-āver gelmiş, Һurar çekerek ise ol çekerek, (14) dediler. Һayṣar buni eşidüp tiz bir nāme yazup elci’i da‘vet edüp cümle (15) pehlevānlarım ḥidmete dağılmışdır. Yanımda kimse yokdur ḥālā Һarcanada Gerdūs Ṣāh (16) yanında Sa‘d-i Ṣāmī bir pehlevān vardır aṇa götürün çekerek ise ne güzel eger çekemez ise [40-a] (1) aṇa Һarāç irsāl edeceğim. Bu minvāl üzre bir nāme gönderdi. Çünkü nāme Gerdūs (2) Ṣāha vāṣıl oldu. Elci daḥı kemānı öṇüne ḳodı. Gerdūs nāmeyi alup mefhūmun (3) bildi. Hemān Ḥamza Ṣāḥib-ḳırān tebessüm edüp el urup kemānı eline alup (4) ṣehā himmetiṇizde bunun işi āsāndır velākin ibtidā sā‘ir pehlevānlar yapıṣup görsünler (5) belki bize teklif olunmadı. Biz de Һurar çekerek dēyeler, dēyüp ortaya ḳodı. Cümle pehlevānlar (6) birer yapıṣup gördiler ḳābil olmayacak, du‘ā bizden yaṇa tamām Ser-ver, dēyüp andan (7) Nerre’-i ‘Arab buyurdi. Āteṣ getürdiler a‘lā ḳızardı. Yumṣadup andan Ser-ver-i (8) ‘ālem bir dizi üzre ḳalkup on yedi kerre çekdi bi’l-cümle pehlevānlar ḥayrān ḳaldılar. (9) Anıṇla daḥı ḳanā‘at etmeyüp kendiniṇ saht-ı kemānıṇ daḥı ḳabzaya alup ḳilā-yı ‘ıṣḳ (10) ile ṣağā ṣola yetmiş kerre çekdi. Durma çekerek iken zūr-ı Ṣāḥib-ḳırāna ṫāḳat (11) getüremeyüp kütür kütür pāre pāre olup yere döküldi. Ne ğarīb temāṣā bunun ṣāḥibi (12) ne aḥmak imiş ki bir diyārdan bir diyāra bunun gibi kemānı gönderir, ne’yleyim bunda olaydı (13) ḳaḳ başına ḳarpardım. Götürün başına ḳalsun, dēyü ḳırıkların elçiniṇ (14) üzerine anı vardi. Cümle ehl-i dīvān ḥayrete düşüp taḥṣin eylediler. (15) Elci keferesi ḥör ḥaḳir kemānıṇ ḳırıkların alup ḳıḳup gitdi. Һayṣara gelüp (16) ḥālī ḥaber vardi eşidüp ḥayrān ḳaldı ve nihāyede ḥazṣ edüp bī-iḥtiyār (17) maḥabbet edüp maḥabbet-nāme ve ḳılıç ve ḳaftān ve envā‘-ı hediyye gönderdi. Çünkü elci [40-b] (1) Verṣe ḥuzūrına geldi. Kemānıṇ pārelerin öṇüne ḳodı. Vāḳı‘a-ı ḥālī ḥaber vardi. (2) Verṣeniṇ ‘aḳlı gidüp görür müsün bu Һayṣarī dedikleri pelīdi ben kendine gönderdüm (3) çekin dēyü, kendi

diyar-be-diyār Sa‘d-i Şām dedikleri harīfīn bunun ta‘n-āmīz (4) cevāblar eşitdireyor. Āteş-i maḥẓ olup bu intikāmı Sa‘d-i Şāma ve Qayşara kırsam (5) adım Verse olmasun, dēyüp ‘asker cem‘ine meşgūl oldılar. Ammā rāwī eydür: Bu taraftan (6) Ḥamza ise gün be-gün derd-i ‘ışkı efzūn olup ve ḥālını kimseye ifāde edemeyüp (7) gece tenhāsında āh u fiḡān ile ağlamak kendüye yār edindi. Qarṭūs-i dīvāne ise (8) karşıasına geçüp ne ağlarsın Ser-ver seni kim dögdü baña ḥaber vēr, dēr idi. Ḥamza da (9) be hey Dīvāne kim döge gerek, benim derdim ‘ilāç kabūl etmez. Ne şorarsın, sen bir (10) dīvānesin, dedi. Hele ol gece geçüp şabāḥ oldı. Ḥamza eyitdi: Gel Dīvāne, seniñ (11) ile şehrdan çıkup def‘-i ḡam edelim, dedikde Dīvāne, n’ola, dēyüp ikisi rahşlara (12) süvār olup şahrāya çıkup vāfir tolaşdılar. Aḥşam oldı. Qarṭūs-i dīvāne (13) be hey Ser-ver, aḥşamdır nece bir gezersin bārī bir bāğa varalım kırnımız acıkdı, (14) dedi. Ḥamza, n’ola, dēyüp lākin şehrdan ḥaylī uzak gitmişler idi. Yolu bulamayup (15) giderek bir ḥişār mānendi bir bāğa erdiler. Şöyle ki kıpunıñ bir kınadın kıpamışlar (16) ve bir kınadın daḥı kıpayacaklar. Ḥamza ‘Aşkıarı sürüp geldi. Mūsāfiriz ‘āşıkılar (17) yol ḡā’ib eyledik. Şehre varamadık. Bu gece bizi mihmānlıḡa kabūl edin, dedikde [41-a] (1) ḥayır Ser-ver bu bāḡ Şāḥıñ kıızı Rābi‘a Bānūnuñdur. Kendisi bundadır. Kırkarız içeri (2) bī-gāne almazız kıabil degüldür, dediler. Ḥamza Rābi‘a nāmıñ eşidüp Bānūya bizim kızarımız (3) nedir? Aḥşam yatar şabāḥ kıalkar gideriz, kimseniñ ḥaberi bile olmaz dēyü ikdām eyledi. (4) Ḥayır mümkün degüldür. Kıpuyı çevirttiler. Ḥamza kıpuyı kıpatmadı. Otuzdan ziyāde harīf (5) ikdām edegördiler olmadı. Āḥir şamataya başladılar. Bunlar gördi olmaz, Ḥamza eyitdi: (6) Be hey ādemler biz de kıatı yabancı degüliz. Pād-şāḥıñ pāy-ı taḥt pehlevānı Sa‘d-i Şāmī (7) benim. Nigār da āḡāḥ olsun. Belki destūr vērir, hele baḡce ustasına ḥaber vēr (8) gelsün, dēr iken usta kııkageldi. Ḥamzayı gördükde, ḥāy sultānım şafā (9) geldiñiz. Bāḡ siziñdir. Bu ‘acemī oḡlandı, sizi bilmezler. Bānū bundadır. Başları kıorķusundan (10) kıstāḥlıḡ etmişler ma‘zūr buyurun, dēyüp önlerine düşdi. Ḥamza daḥı (11) ḥā şöyle, hey usta oḡlancıklar bize çok cefā etdiler biz ḥōd şikārdan (12) gelür iken yol yanılup bunda geldik, dēyüp bir kıöşke gelüp oturdılar. (13) Eṭrāfda dıraḡ-sitān meyveler kıuşatmış ve şükufe ile zerrīn olmuş kıaşrıñ (14) ortasında bir ḥavīz-ı fevvāreler ve kıaşrıñ önünde bir nehr-i cārī akar. Cennetden nişān (15) vērür. Hele usta gelüp vāfir ni‘met ve şerbet getürüp yēdiler. Ba‘deḥū meclis kıırılıp (16) bāde-i gül-fāmı ortaya getürüp devre başladılar. Tamām kelleler germ olıcaḡ, Dīvāne (17) eyitdi: Yā Sa‘d-i Şāmī böyle şafālı maḡām olmaz. Her nesnesi bol,

artık bunda oturalım. Şehre [41-b] (1) gitmeyelim, dedi. Hamza da, kosalar cānıma minnet idi ammā kıomazlar. Bu g nl k g  ile kıodılar (2) kıapuda g rmedin mi, d y p y y p i erek n m-mest olup Em r-i ‘Araba bir m kd r def‘-i (3) h c b gel p feth-i kel m ile  y usta hele B n  buralara yak n deg l ne c nibde (4) otururlar? Bizden  g h olup incinmeyeler, dedi. Usta eyitdi: Bel  bundadır (5) amm  bir da ı an ma ki ba ıma bel  get r rs n, dedi. Hamza eyitdi: B n  deg l (6) senin B n  dedigin  ah n h t n  mıdır, dedi. Usta, hayır  ah n kıızı R bi‘a (7) d r. Bir bed-a l kt r ve r hib h  esi vardır, bir eski p   r hib derler a a da (8) kendi gibi pel slar geydirir ke   eyledi. Kiliseden ta ra kı kma a r z  vermez, babası (9) ser yına g  le gel r. Bunda h d  ok zem n idi ki gelmemi  idi, bu dem bilmem n’old  ki (10) ic zet alm   geldi, d y p s zi  ayrı semte d   rdi amm  Em rin  ula ına (11) andan  ayrı s z girmez. B de i ince ‘ı  ı ‘aleven p met ‘-ı  abr n yak dı (12) amm  ne olsa kim  unda gelmi  iken nig rı get r p g r  mege bir ‘il c olsa, d y  (13) cev nib-i erba‘ aya ba ar iken  ar uda bir k  k g rdi m mlar yanar, c n ba ına (14)  ı rayup  y b  -b n B n   u  ar udaki k  kde olup bizi g rmes n, d yince (15) b  -b n eyitdi: Y  Sa‘d-i   m , s zi ne ‘aceb d r z eyledin? Andan  ayrı cev b n (16) yok mıdır? Biz h d size ‘ zrimiz dedik, l tf eyle bir da ı an ma f ri  ol.  af m za [42-a] (1) olalım, dedi. Hamza, h   imdi an mayım, dedi. Amm  g  linden bu har f d v nedir (2) ancak, an  an mayayım da kimi an ayım, c n n  ar b ben  ar b a l  af  hen z (3) cef ya u rad . Biraz da ı oturup l kin h zm  demey p ke f-i esr r  d p (4) ba  a  y b  -b n, s z n do rus  ben B n n n ‘   ıyım, ta v ri kıoynumdadır. (5) An n ‘ı  ından b - ar r ve terk-i diy r  d p bunda geldim ki ya iyilik ya kıılı la alayım (6) vel kin   hdan  ok l tf g rd m. H c b mdan   madım eger H    te‘ l  an  ba a (7) l y k g rmese beni tenh  bu b  a g ndermez idi. İmdi   m dim Cen b-ı H   ’dan budur ki (8) B n  ile bu b  da m l k t  dem. H c b perdesi yırtıldı  abra mec lim kıalmad , ke f-i (9) esr r eyledim, dedi. B  -b n ve s ’irleri bu haberden h z n ve b  a ald klarına (10) pe m n oldılar. Bu ma al de an  g rdiler ol  a r-ı mu‘all dan bir h b   retli c riye (11) z h r eyledi. Bir elinde  em‘a bir elinde bir altun ma raba ile  u alma a gel r. C riye (12) ol  adar g zel ki ancak olur. Hamzan n ‘  lı gitdi amm  bu gelen kimdir usta, (13) B n  mıdır, bizim bunda m   fir oldu ımız hab r alup ri‘ yet n  erbet mi g nderdi, dedikde (14) b  -b n, hayır s lt n m  u alma a gel r z r  B n  bu  udan i mez  ayrı (15)  udan i er, dedi. Meger bu gelen c riye adına Ser-ver-i N z derler idi. (16) Hayli zem ndan ber  b  -b n bu a ‘   k idi l kin

vaşlına fırsat bulamazdı. (17) Gördi kim Ȧamza keşf-i esrâr etti bu dağı eyitdi: Yâ Sa‘d-i Şâmî, neçe ki Bânûya [42-b] (1) ‘âşıkısın, elin érmez. Ben de bu gelen cāriyeye ‘âşıkam. Ȧademiñiz mübârek olduğından (2) nihâyet ben çağırmam, luţfıñızdan siz da‘vet buyurun. Ola kim gele, bizim ile hem-meclis (3) ola. İhtimâldir ki eglene kıala, dedi. Emîr-i ‘Arab ma‘kûl dedıñ şâyed Bânû ile (4) mülâkâtımıza sebep ola, dèyince cāriye dağı nehrin kenârına geldi. Ȧamza da kıaşrdan (5) başın çıkarup şafâ geldiñ kıadınım, gel bir kıadeğ bâdemiz iç, âşinâlık kisb edelim, (6) dedikde, gel sulţânım elem çekme, bunda müsâfir vardır. Da‘vete icâbet lâzımdır, (7) muğâlefet cā‘iz degüldür. Gene şâhımızıñ maqbûli Sa‘d-i Şâmîdir, bî-gâne degüldür, dedi. (8) Râvî eydür: Ol ‘aşrda meclise da‘vet etmek ‘ayb degül idi belki gelmese ‘ayb idi. (9) Ser-ver-i Nâz gördi kim içdâm ziyâde, maşrabayı anda kıodı. Gelüp kıaşra kııkup (10) Emîrin elini öpdı. Şafâ geldiñ, dèyüp sâkî cām şındı. Alup nûş eyledi. (11) Ba‘dehû Ȧamza dağı bu da benim ‘ışkıma bir de bâğ-bân ‘ışkına, bir de Ket-hüdây büstāniyān şındı (12) biri biri ardınca dört cām nûş eyledi. Fi-l-hāl mest olup be yörü n’olsa (13) gerek bu da bir gündür, cāriye hemān ben degülim, biri dağı gelsün, şuyı alsun, dèyüp (14) meclis kenârına çökedüşdi. Bâğ-bānıñ yüregi ditremege başladı. Şafāsından (15) bu mağallde Kıartūs-i dīvāne bir de benim elimden iç dèyü tutup şabdağ öpdı. (16) Ne güzelce kızcağız olur, dèyüp cāmı eline şındı. Bâğ-bān eyitdi: Ben bu kıadar (17) zemāndır ‘âşıklığın çekerim. Bir merğabāsın görmedim, bu gidi delî yüzime kıarşu öpse [43-a] (1) ne dèmekdir dèyü ğazaba geldi. Ȧamza vâkıf olup otur gidi delî, kimseniñ ma‘şūkasına (2) el uzatma, dèyüp tenbîh eyledi. Kıartūs, hōş ammā ne lâzım, dèyüp işte bunlar (3) bunda ‘ıyş ‘işretde ammā bu kıarafdan Bânû şuşayup bre görüñ şol cāriye (4) n’oldı şı getürin, dèyince Cānfedā nām cāriye segirtti. Meger köşk bekçisiniñ (5) ve bostāncılarıñ her biriniñ birer ma‘şūka cāriyelerden var idi. Birer birer geldiler. (6) Her gelen kıaşr-ı meclise da‘vet edüp cāriyelere fetîli yutdurup kendülerin (7) oturdup şafāya vardılar. Ba‘dehû Gül-endām cāriye geldi. Bunları bu hâlde görüp (8) bre Bânû ötede âteş oldu siz bunda ne kıidmete geldiñiz, başıñızdan kıor kımaz mısıñız, (9) dèyüp hıţâb eyledikde cāriyeler eyitdiler: Yabana söyleme bu müsâfir, şâhıñ maqbûli (10) Sa‘d-i Şâmîdir, bî-gâne degül, gel bir kıadeğ de sen iç bile gidelim, dediler. Bânû da elem çeker. (11) Sa‘d-i Şâmî sağ olsun, Bânūnuñ ‘âşıkıdır bizi recā eder belki Bânû da bu meclise (12) teşrîf ede, cümlemiz birlikde olavuz, dèyü dil uçurup ol dağı n’olsa gerek (13) bunlara ne olur ise bağı da ol olur, dèyüp gelüp meclise oturdı. ‘Iyş (14) ü nûşa başladılar. Kıartūs-i

dīvāne bu hālî görüp yā Sa‘d-i Şāmî herkes ma‘şûkî (15) buldı seni ile ben kaldım. Bize de Allāh kerîmdir ammā bundan sonra gelen benimdir, seni (16) ma‘şûkî bunda imiş ol da gelirse hōş, gelmez ise var çek götür, dēdi. (17) Nerre‘-i ‘Arab, şus bre gidi delî, Bānū eşitmesin, dēyüp ‘ālemlerine vardılar.¹⁷ [43-b] (1) O yaña Bānū gördi kim giden gelmedi aḥşamdan müsāfir āvāzın eşitmiş idi. Bunda (2) bir nokta var ancak zararlı ‘alāmet degüldür, dēyüp tāyesine eyitdi: Sen gel var sen de (3) bu kızlara ne oldu, dēyince tāye daḥî tîz eline bir degnek alup şu olduğu yere (4) geldi. Gördi maşrabā тұrur kızlar қаşра her biri birer ‘āşıkı koltuğında hem-meclis (5) olup bāde nūş ederler öfkelenüp bre қаһbeler sizi bunda şuya mı gönderdiler (6) yoḥsa yēyüp içmege mi, dēyüp yukarı çıkup degnek kaldırınca Қартūs-i dīvāne (7) işte ben de naşībim buldum cānım kadın öfkelenme қо şafālarında olsun biz de (8) dōšek ile şafālanalım, dēyüp kucaklayup şap şap öpmege (9) başladı. Tāye ise ne ebleh bu ḥarîf dīvāne midir, ‘ayb degül mi āḥir vaktimde (10) beni rüsvāy eyledin, dēdi. Ḥamza daḥî bu ne hāl, қо şunı edebin ile otur, dēyince (11) olmadı, Dīvāneniñ gözi kızmış, eyitdi: Yā Sa‘d-i Şāmî, ‘aceb hālî var, sâ‘iriñ (12) görmezsiñ hemān beni mi görürsün, şafā kūşesi hemān bu degül, dēyüp bir kūşeye (13) çeküp bir el yukarudan ve bir el aşağıdan қапup bir tenhā kūşeye varınca (14) maşlahatı daḥî uyandı. Tōnun çıkarmağa taḥammül edemeyüp çeküp ağını (15) yırttı. Kendiniñ ise tōnı yok. Ḥāzır, der-hāl arkasını yere getirüp (16) buña bir қolan çekdi. Tāye daḥî altında, yüzler қарası kimse görmesün, āḥir vaktimde¹⁸ [44-a] (1) başıma geleni, dēyüp gözleri süzüldi ve illā tamām her biri қalıba tolu geldiginden (2) şafā édüp açmazdan eyü seyre rāst geldim, bu da bir gündür bu Dīvāne ile şafā (3) edelim, oldu olacak, Bānū ne dērse dēsün, dēyüp қалқup bilā-ḥicāb (4) el ele yapışup тonsuz қаşра çıkup meclis kenārına oturup ‘ālemden fāriğ (5) olup ‘işrete başladılar. Bu yañadan, Bānū gördi kim tāye daḥî gelmedi, ne özge temāşadır (6) bu, giden gelmez bu mel‘ūnlara ne hāl olmak gerek? Şusuzluқ cānıma kār eyledi, (7) dēdi. Bunun bir mu‘temed ‘āqıl cāriyesi var idi. Anı gönderdi. Ol daḥî bunları (8) bir kūşede temāşā édüp naқşların çıkarup ve maşraba bulup toldırup (9) Bānūya gelüp Naқір Қıtmір haber vērди ammā bunun bir ma‘şūқası var idi, Behrām (10) Freng dērler idi, gāyet tīgından la‘în idi, birkaç kerre Bānūyı Gerdūs Şāhdan (11) Bānūyı isterdi, vērmedi ve hem

¹⁷ Hālā bu kitāb Māliye Ḥazīne-i Celīlesinde Beytü’l-Māl Oḥasında kırā‘at olunmuşdır. 25 Kānūn-i Evvel Sene 92 ve Fī Zi‘l-Ḥicce Sene 93.

¹⁸ Tōp-ḥāne-i ‘Āmirede İkinci Şanāyi‘ Alayının Kısım Üçünci İ‘dādiyye Taburının Beşinci Bölüğünde Ḥasen ‘Ākif Efendi kırā‘at eylemişdir.

ere varmaz, dēdi. Ol da ben güçile alup ber-murād (12) olurum, dēyüp birkaç kerre cenk ēdüp yorilup başa çıkamadı āhir cāsūslar (13) Bānū da bu bāğa geldikde gelüp haber vērdiler. Ol la‘īn on iki biñ ‘asker (14) ılgar ēdüp gelüp bāğı ortaya alup kuşatdılar. Bānūya haber eyitdiler. Cān (15) başına şıçradı. Nēçe olur hāl, şehir de ırak kim babasına haber ēdelim? Bu meclisde (16) t̄āye eyitdi: Ey Bānū-yı cihān, eger kā’il olursañ varup seniñ ağızından Sa‘d-i Şāmīye [44-b] (1) söyleyelim, eger biñ Behrām gibi la‘īn olur ise de haqqlarından gelür, dēdi. Bānū eyitdi: (2) Bre meded, var geçdim suçundan, hemān bir maşlahat gör, dēdi. T̄āye segirdüp gelüp (3) Şāhib-kırān dahı henüz kalkmışdı. Bu nasıl ‘askerdir, dēyüp ‘aklı ile bildi ki Bānūya kaşd ēdüp (4) geldiler. Kartūsa baqardı ki kalka dēyü. Ol ise harekete mecālī yok. Ol maḥallde t̄āye gelüp (5) Ser-veriñ elin öpüp dil-āver Bānū-yı cihān ḥāk-i pāye yüzler sürüp bu gelen ‘askeriñ (6) ser-dārına Behrām-ı tīg-zen dērler. Bānūya ‘āşıkdır. İşte gelmişdi. Yalnız yola şikār ēde. (7) Eger kābil ise gerçi bizi bilmezler ammā babam ḥātırıyçün bu belāyı def’ etsün, dēyü (8) buyurdılar, dēdikde Ser-ver āh ēdüp işte buraları ādemi helāk ēder. Ya benim babasına (9) iltiyāmım Bānū içün degül midir ḥōşımıdı hemān sağ olsunlar hele bize düşeni (10) bizler edā ēdelim, dēyüp ‘Aşkarı ḥāzır idi. Kartūsa, bre kalk, dēyüp bir iki depme urdı. (11) Gördi kalkmağa dermānı yok. Maḥmūr ol dıraht dibinde birağup kendi yalnız ‘Aşkara süvār (12) olup bāğ kapusından taşra çıkup ‘ışkile öyle bir na‘ra urdı kim ol vādiler şadālar (13) vērdi. Ḥuşūşā ma‘şūkası nazarında recā da etmiş ola. Hemān bir niyāz-ı āteş gibi (14) kendüsin ol ‘askere urdı. Cenk ēdüp giderken Behrām karnıña rāst gelüp (15) hāy raḳībim la‘īn, seni kor mıyım ki ‘ālemdede sağ olasın, dēyüp ḥamlesin men‘ ēdüp (16) bir tīg urup atıyla kendüsin çār-pāre eyledi. Ba‘dehu Ser-ver-i ‘ālem erişüp ‘ālem-i ‘ālem-dārı (17) çalup yere bıraḳdı. Ser-ver-i ‘ālem kaçanı koğmaz iken Bānūnuñ şevḳına vāfir koğup [45-a] (1) kırdı. Kimse kurtulmadı illā atı yügrük olan kurtuldu. Ser-ver-i ‘ālem dönüp bāğa geldi. (2) Bānū, kaşrdan bu olan cenkleri temāşā ēderdi. Ser-veriñ böyle erligin görüp taḥsīn (3) eyledi. Bāğa gelürken Ser-veri alur göz ile baḳup biñ cān ile ‘āşık olup (4) maḥabbet eyledi. Ḥavācim dēdikleri la‘īn yabana söyler, nēçe olsa ki ben bu dil-āver ile (5) mülākī olsam, dēyüp fikre düşdi. Ammā bu taraftan Gerdūs Şāha haber etdiler ki (6) Bānūyı bāğda oldıgın Behrām Freng haber alup on iki biñ ‘asker ile gelüp muḥāşara (7) etmiş, dēdiklerinde şāhiñ ‘aklı gidüp, bre tiz olun, dēyüp cümle Ḥarcana şehrinin (8) fedāileri vāfir ‘asker ile ılgar ēdüp gelüp gördiler ki Ḥamza yalnız başıyla tamām etmiş. (9) T̄urmayup filān mālī bostāncılara cem‘ etdirüp

bāğa taşdır. Gerdūs (10) Şāh görüp Ser-verē du‘ālar eyledi. Ba‘dehū Gerdūs Şāh Ser-verē eyitdi: Bu ġanīmet (11) māl hep cümle seniñdir, dēdi. Ħamza eyitdi: Ħayır şāhım, ben sipāhım. Bugün bunda isem yarın (12) bir yerde daħı giderem, kañğı diyāra varsam seniñ gibi şāhlar baña ri‘āyet ēderler. İşte (13) göresiñiz eyyām-ı devletiñizde şafāmız var, dēyüp bir ħabbesini qabūl eylemedi. Gerdūs (14) Şāh ta‘accüb ēdüp ba‘dehū su‘āl eyledi: Ėy dil-āver, ‘aceb maħallinde bulunmıssıñ (15) ammā bu la‘īniñ muqaddem geleceğın ħaber aldıñız mı idi? Ser-ver eyitdi: Ħayır şāhım, dün (16) bizim Dīvāne ile şikāra çıkdım idi. Gezüp döndükde yol azıdup aħşam zemānı (17) bunda geldik. Bizi ićerü qomaq istemediler. Yabanda qalayazdıq. Hele sonra ustaları [45-b] (1) bizi bilüp ićerü aldı. Bize ri‘āyet eyledi. Bendeniz de şabāħ qalkup gidelim dērken (2) böyle bir kıssa zuhūr eyledi. Geldigimize ħikmet ol imiş. Bu kadar ħidmetde bulunduk, (3) dēdi. Gerdūs Şāh ‘aẓīm şād oldı. Ba‘dehū Ser-ver-i ‘ālemi yanına alup ‘izzet birle (4) şehre getürdi. Ħamza, Qartūsı anda unuttı. Dīvāne bāğda yatup qaldı. Emīr-i ‘Arab da (5) gene kendi oldığı serāya varup ata tīmār ēdüp rāħata vardı. Gerdūs (6) Şāh daħı taħta varup vüzerāsına ħitāb ēdüp ne dersiñiz, revā degül midir, işte (7) ol olmasa kızım ġitmiş idi. Böyle bir ādemi dāmād ētmek devlet degül midir lākin (8) şanemler ħışmına uğrasın ħ‘ācesi la‘īne ki şöyle bir nāzenīni recā minnet-keş eyledi, (9) dēdi. Vüzerāsı eyitdiler: Hemān ola vēriñ kızını ġavġā eksik olmaz, dēdi. Gerdūs (10) Şāh eyitdi: Hele kıza tanışalım, birkaç sözüüm vardır söyleyeyim. Ümīddir ki sözüümden (11) çıkmaya, dēdi. İşte böyle qaldı ammā bu taraıdan Qartūs Dīvāne, yatarak maħmūrılığı (12) ġitdi. Uyanup ġördi yanında kimse yok. Yērinden turup aşağı yukarı gezerek (13) Bānūnuñ qaşrı altına ġelüp bülend-āvāz ile ħaykırup ev şāħibi bizim Sa‘d-i Şāmī (14) bunda mıdır, dēdikde Bānū ise Ħamzaya ‘āşık olup ol ġün üzerinden ol (15) pelāsları çıkarup atdı. Muqaddem atlās libās geymegi severdi. Anıñ (16) ićün atlās-püş dērler idi. Sonra ruhbān olup pelās-püş dērlerdi. [46-a] (1) İşte bu maħallde yine muraşşa‘ atlās qabāların geyüp evvelde de ġüzel dibelek ġüzel (2) oldı. Tāye ġörüp ēy Bānū sonra ħ‘āceñ incinūr, dēdi. Bānū eyitdi: (3) Ħ‘ācem yabana söyler. Ħić şāh kıızı ruhbān olur mı ammā āħ nēce ēdebilsem Sa‘d-i Şāmī (4) ile āşınalık ētsem gerek, dērken Dīvāne de böyle ħaykırdı. Tāye eyitdi: (5) İşte bizim ‘āşıkımız ġeldi. Ėy Bānū, bununla āşınalık eyle ki Sa‘d-i Şāmī ile (6) āşınalığa sebep ola, zīrā bunun qulıdır. Bununla aña bir ħaber ġöndermek olur, dēdi. (7) Bānū, bre meded imdi qağıriñ, ġelsin. Dīvāneden bir ħaber alayım, dēdi. Tāye (8) varup ġel yā Qartūs, seni Bānū ister, dēdi. Dīvāneyi tāye‘i ġörüp (9)

şarılup hây bizimki ne işlersin, dëyüp bir yol öpdi. Tāye, bre ‘āyibdır, (10) Bānū bakıyor, dëyüp öñüne düşüp getürdi. Dīvāne, Bānūyı niķāb ile gördükde (11) tapu kıılup ne buyurıñız, dëdikde Bānū eyitdi: Ėy Dīvāne, sen Sa‘d-i Şāmīniñ kulu (12) mısıñ, dëdi. Qartūs, belī kuliyim, dëdi. Bānū eyitdi: Ya Sa‘d-i Şāmī evlenmez mi, dëdi. (13) Dīvāne eyitdi: Anı bilmem ammā ben evlenürüm. Bu bizimkini baña vër, dëdi. Tāye, bre sus hey (14) Dīvāne gör hele Bānū ne söyler. Bānū eyitdi: Ėy Dīvāne şabr eyle, ben bunu saña vëririm lākin (15) Sa‘d-i Şāmī ne söyler, hiç evlenmem dër mi? Qartūs eyitdi: Bāriz ağlar, beni uyumağa kómoz, (16) şamāta éder. Āh vāh éder. Ben, ne çağırırsıñ, dërim. Baña kaçır, beni dögmek ister. (17) Bir güzel kıza ‘āşıkam, dëyüp kóynundan bir pāre deri üzerinde şüret var, aña [46-b] (1) bakup āh éder. Çok ağlar. Beni cānımdan bezdirdi ve bu diyāra ol kıızdan (2) ötüri geldi, dëdi. Bānū tāyesine bakup ‘aceb kimiñ kıızına ‘āşıkdır, bu diyārlarda (3) benden güzel kıız var mıdır, dëdi. Tāye eyitdi: Bre hey kadınım, ol saña ‘āşıkdır. (4) Hiç şübhe yokdur ammā ben bir nesne fikr êtdim, dëdikde Bānū eyitdi: Nêçe? Tāye eyitdi: (5) Bir tezkire yazup aḥvālınıñı ‘arz êtseñiz. Ben Dīvāne ile bile varsam, baña ne cevāb (6) vërür görsem, dëdikde Bānu, eyü dëdiñ, dëyüp bir tezkire yazup bir boğça tón gömlek (7) kóyup tāye eline vërüp gönderdi. Ammā bāğ şehre ḥayli ırak idi. Hele şehre (8) gelüp Ḥamzanıñ serāyına geldiler. Ḥidmet-kārlara su‘āl êdüp Ser-ver kándadır? (9) Şāh dīvānındadır, dëdiler. Tāye Qartūsa eyitdi: Ben kápuda tırayım sen gir içeri (10) Ser-vere bir uşul ile gel, seni taşrada isterlerdi ammā şaķın kimse tıymasun, (11) dëdi. İşte şöyle işāret eyle, dëyüp ta‘līm eyledi. Dīvāne, olsun, dëyüp kendi (12) güyā vardı. Bedestān dellālī gibi çağırdılar. Dīvāne serāya gelüp dīvāna girdikde (13) Ḥamzayı görüp şavt-ı a‘lā ile yā Sa‘d-i Şāmī, hele gel taşra çık. Aḥşam benimle (14) yatan bizimki bile geldi. Baña güzelce kāğıd vërdi. Sa‘d-i Şāmīye vër, kimse görmesün, (15) dëyesiye kalmayup suş bre delī, dëyüp bir tabanca urdı. Ser-ver-i ‘ālem kādır olsa (16) gëce bāğda bile yatdıñın tıyurmazdı ammā ne fā’ide, Dīvāne ‘aceb ḥıds êtdi (17) ammā hele anlamadılar. Zīrā Dīvāneniñ edāyı ġarībesin herkes anlamazdı lākin¹⁹ [47-a] (1) Ḥamza tıyulduķ dëyüp ‘aklı gitdi. Qartūs Dīvāneyi öñüne kátup çıkup gitdi. Tāye (2) Emīriñ ġazabın görüp hây gördüñ mi bizim geldigimiz ḥazẓ êtmedi. Evlāsı buña görünmemekdir (3) dëyüp ol boğça ile espābı²⁰ Ser-veriñ ḥidmet-kārlarına vërdi.

¹⁹ İşbu kitabı Qāsım Pāşada Catma Mescid Maḥallesinde Ḥasen Ağanıñ Qahvesinde İsmā‘īl Haķķī Efendi kırā‘at eyledi. Fī 25 Kānūn-i Evvel Sene 302. [Yan yazı]

²⁰ Sözcük metinde sin harfi ile yazılmıştır.

Ser-ver geldikde (4) dē ki dün gēce müsāfir oldıgınız hāne şāhibi getürdi. Ma‘zūr buyursunlar, dēyüp (5) gitdi. Beriden Hamza taşra çıkdı. Qanı t̄āye, dēdi. Qartūs eyitdi: Sen kaçırsın (6) kaçdı, dēdi. Ser-ver eyitdi: Bre nā-bekār delī öyle mi söylerler, begler ortasında ‘ayb (7) degül midir, dēyüp serāyına geldi. Bir miqdār gāzabı sākın sebeb oldıkdā tezkireyi okıdı. (8) Gördi Bānūnuñ kendi hātıdır. Dēmiş ki, ēy dil-āver-i ‘ālem ol gēce müsāfir olup siziñ (9) ile āşinālıq ēdemedik. İşte bu libāsları t̄āyem ile gönderdim ki āşnālığa sebeb (10) olabile. Siz ki benim size meyl ü maḥabbetimin küllī olmışdur hemān babamdan isteyin muḥālefet (11) etmez vērir. Benden ötürü bir ad çıkarmışlar er sevmez deyü, gerçi öyle idi ammā siziñ (12) mübārek cemāliziñi göreliden berü bī-qarār olup ol da‘vāyı ferāğat eyledim. Hemān recām (13) budur ki cāriye qabūl buyurasınız, dēmiş. Ser-ver bu cevābları nāmede görüp şafāsından (14) ‘aqlı gitdi ve Qartūsı söyletdi: Bre Dīvāne, saña nāmeyi kim vērdi, dēdikde Qartūs dahı (15) ol bāğda uykudan kalkıp seni ararken kaşır altına vardım. Seni çağırdım. Bizimki (16) gelüp gel seni Güzelce ister dēdi. Ben de vardım meger ol Güzelce seni begenüp Sa‘d-i Şāmī (17) evlenmek ister mi, dēdi. Ben, her gēce ağlar, dēdim. İşte baña ol kāğıdı yazup²¹ [47-b] (1) vērdi. Bu espāblar ile bizimki büyük kadın ber-ā-ber geldi. İşte ol gitmiş, dēdi. (2) Ser-ver Dīvāneye ētdiği işe nādim oldı. Ben bundan dīvāne olmuşım, dēyüp boğçayı (3) getürüp şafālar eyledi. Bu taraftan t̄āye de Bānūya gelüp aḥvālī beyān eyledi. (4) Ben tezkireyi koyup gitdim. Şonra bilmem nēce oldı, dēyüp Bānū melūl oldı. ‘Aceb şol (5) dil-āver beni istemez mi yoḥsa Dīvāne bir tel mi kırdı, görelim nēce olur, dēyüp otururken (6) atan şāh geldi, dēdiler. Bānū kaşden ḥastalığa urdı yatdı. Ḥuddāmına ışmarladı ki (7) mizācı ḥōş degüldür, dēyeler. Bu kerre Gerdūs Şāh, kızın erkek istemez dēyü naşīḥat (8) etmege geldi. Ḥādimler karşı varup koltuğına girüp kaşra getürdiler. Bañar ki kızı (9) karşılaya. Bre Rābi‘a niçün gelmedi, dēdikde sulṭānım bir miqdār ḥasta olmuşdur (10) yatar, dēdiler. Şāh yanına gelüp gördi yatur. Kızım nedir ḥāliziñ ne zemāndan beri (11) ḥastasın, dēdi. Ben seni Sa‘d-i Şāmiye vērmeğe isterim, bilmem sözüm geçer mi, dēdi. (12) Bānū bu ḥaberi eşidüp şafāsından ağladı. Devletim ata, ḥāşā ki ben seniñ sözine (13) muḥālefet ēdem zīrā ḥasta olmama bā‘ iş gēçen gēce bir düşün²² gördüm, korıldım, dēdi. (14) Şāh eyitdi: Kızım varup saña ḥekīm göndereyim, dēdi. Bānū eyitdi: Benim cānım

²¹ Bāğ civārında Zencīrlükuyuda ‘Āşık ‘Alī Beg Maḥallesinde Murād Ağanın Qahvesinde Behā‘ü’l-dīn Efendi kırā‘at etmişdir. Fī 26 Tişrīn-i Evvel Sene 302.

²² Metnin anlamına göre sözcüğün düşün olması gerekmektedir.

ata, baña hekīm (15) lāzım degüldür. Benim bir yerim ağrımaz, korkdum, dedi. Ve hem kalkıp oturdu. Şāh hazz edüp (16) hā şöyle kızım, bu maḥallde sen de ḥasta olma ammā nasıl düş gördün, dedikde Rābi‘a Bānū (17) eyitdi: Devletüm ata, vāḳı‘amda gördüm kıyāmet kopmış bir alay ādemi zebāniler zencirler ile cehenneme tutup [48-a] (1) getürdiler ve bir alay ādemi daḥı melekler ‘izzet ile cennete getürürler. Ben de gönülümde dedüm ki hele (2) ben dünyāya karışmadım, ruhbānlık etdim, günāhım yokdur cehennemden kurtuldum cennete giderim derken (3) birkaç zebāniler gelüp baña yapışup cehenneme götürmek istediler. Ben feryād etdim: Benim suçum (4) nedir? Anlar eyitdiler: Bundan büyük günāh mı olur peder māderiñ sözine muḥālefet edersin, (5) dediler. Ben de yemīn etdim. Bir daḥı anların sözlerinden çıkmayayım, dedim. Yine beni āzād etdiler. (6) İşte ol eelden ḥasta oldum. Ba‘dehū ṭāye daḥı söze gelüp bir miḳdār Bānūnuñ (7) ḥālinden ifāde eyledi. İşte Bānū ‘aşk āteşiyle ḥastalığa bā‘iş oldu, (8) deyinice şāh bu ḥaberdan mesrūr olup çünki böyledir gözüm nūrı, ben seni Sa‘d-i Şāmīye (9) vèrem. Bārī şöyle bir dil-āvere naşīb olasin, dedikde Bānū da fermān sizindir, (10) emriñizden ṭaşra işim yokdur, dedi. Şāh ziyāde hazz edüp ber-ḥurdār ol, (11) deyi vāfir du‘ālar eyledi. Andan serāyına gelüp vüzerāsına vuḳū‘ı üzre bildirdi. (12) Anlar da hazz edüp müjde içün Ḥamzaya eyitdiler: Şāhımızñ size ‘azīm luṭfı (13) vardır, müjdeye geldik. Bānūyı sizi vèrmege ‘ahd olundu, dediler. Ḥamza, ‘ömrleri (14) çok olsun. Biz anların iḥsān-dīdeleriyüz. Anlar bizi dāmādlığa ḳabūl edince (15) bize yok demek düşmez. Nihāyet gene bir yerde ḳarār-dāde degülüz. Birgün bunda, beş gün (16) ḡayrı yerdeyiz. Eger böyle ‘ayıbımız ile ḳabūl ederlerse ne güzel, deyi bir miḳdār istiḡnā [48-b] (1) eyledi. Andan kalkıp Gerdūs Şāha geldiler. Ḥālī ḥikāyet eylediler. Şāh şād (2) olup hemān düğün ḳaydı görülsün, deyi bir peyk-i zinde gelüp erişdi. Nedir, deyinice (3) ol peyk, nāmeyi şundu. Alup müṭāla‘a edüp mefhūmında demiş ki, ben ki Ḳayşar-ı Rūmum. (4) Sen ki Gerdūs Şāhsıñ. Nāmem vuşūlünde ma‘lūm ola ki Verşe Frengiñ size gönderdiğim (5) kemān ḳırṭāsını bahāne edüp bizden ḥarāç almak ḳaşdına ‘asker çekmiş. Üzerime (6) geliyor. İmdād maḥallidir. Ḥālā yanımda aña cevāb vèrür ādemim yokdur. Gerek ki Sa‘d-i Şāmīyi (7) neçe aḡalım ve ne yüz ile teklīf edelim, dedikde vüzerāsı eyitdi: Bunda öyle iḳtizā (8) eyledi. Sa‘d-i Şāmī daḥı hazz eder, hemān da‘vet edüp teklīf buyuruñ, görelim (9) ne cevāb eder, dediklerinde Ḥamzāyı da‘vet edüp Ser-ver size bu sürūr maḥallinde (10) teklīf etmege yüzümüz yokdur lākin şöyle bir ḥādişe vāḳı‘a oldu, ne buyurursıñız, (11) deyi Ḳayşarıñ nāmesini gösterüp sizi yalnız

göstersek zaḥmet olur, (12) göndermesek bize ‘adāvet eder. Eger rāzī olursanız bilece varalım, dèdikde Ḥamza (13) gülüp niçün elem çekersin şāhım, ben ḥazḡ ederim. Evvelā şimdi düğün ederim (14) dèrsek bu kadar ḥarāç lāzım idi, devletinde varup ol la‘īniḡ ḥaḡḡından (15) gelüp ‘askerin kırup māl-ı ḡanāimi alup getürüp düğün maşrafına şarf (16) édiḡ, zaḥmet olmaz ise bilece buyurun, seyrü temāşā edin, dèdi. Ba‘ dehū Ḥamzaya [49-a] (1) bir ḥil‘at geyirüp altı biḡ ‘asker alup yola revān oldılar. Bu taraftan Verşe‘-i Freng (2) daḡı ‘azm-i Ḳayşarī eyledi. Cāsūslar Ḳayşara ḡaber getürdiklerinde üç kerre (3) yüz biḡ ‘asker cem‘ olup ḡal‘a öḡüne çıkdılar. Ol gün Verşe daḡı erişüp (4) Ḳayşara muḡābil ḡondı. Nāme gönderüp def‘a ḥarāç ḡaleb eyledi. Ḳayşara dişine (5) taş yok bildiginden, ḡerü ḡalmasun, dèyü ḡaber gönderdiginde értesi cenk (6) olup Verşe Ḳayşarī ‘askerine fenā vèrdi. Aḡşam dönüp ḡondılar. Ḳayşarī (7) ziyāde eleme düşdi. Gerdūs ile Sa‘d-i Şāmī gelüp yetişmedi, ḡāl nèce olur (8) yarın yine cenk olur ise bizi bozar, ḡal‘aya girmek lāzım gelür, dèyüp (9) ādem gönderüp üç güne dek gelecek pehlevānlarım vardır, dèyü mühlet ḡaleb (10) eyledikde mel‘ūn gülüp diler ise on gün mühlet ammā yok yère cān gezdirir. (11) Hemān erkenden ḡarāçı gönderseḡ ve illā zōrum ile vilāyetim ḡarāb édüp (12) tācu taḡtın elinden aluram, dèyü ḡaber gönderdi. Ḳayşar bu elemde iken cāsūslar gelüp (13) Gerdūs Şāḡ ile Sa‘d-i Şāmī geldi, dèyü ḡaber vèrdiler. Ḳayşar şād olup ḡarşu (14) çıkup istikbāl eyledi. Buluşup ḡorüşdi. Ḳayşarī, Ḳartūs Dīvāneyi begendi ammā (15) Ḥamzanıḡ cüşşesi az olmaḡla, bunda ne ḡadar erlik ola, dèyü Ḥamzaya muḡayyed olmayup (16) Ḳartūsa ‘azīm iltifāt eyledi. Ḥamza, Ḳayşarıḡ iltifātın ḡörüp ḡücüne gelüp (17) ecmāl ḡodı. Hele ḡonup ḡabl-ı şād-mānī urdılar. Ol taraftan Verşe eşidüp nedir aşlı [49-b] (1) dèdi. Bilenler Ḥarcana Şāḡi Gerdūs ile kemānı kıran Sa‘d-i Şāmī dèdikleri pehlevān gelmiş, (2) dèyü ḡaber vèrince la‘īn, ḡorḡum baḡa ḡalebe éde, dèyü yüregi aḡzına gelüp ziyāde eleme (3) düşdi. Çün şabāḡ oldu, cenk-i ḡarbīler ḡalınup ‘azm-i meydān kıldılar, şāfflar baḡlandı ammā kim (4) gire dèr iken Ḥamza emriyle Ḳartūs meydāna girüp na‘ra urup er ḡaleb eyledikde (5) Verşe Freng Sa‘d-i Şāmī bu mıdır, dèdikde bilenler, ḡayır bu Sa‘d-i Şāmīniḡ maḡlūb ḡulıdır, (6) dèdiler. Başın şalup biriḡiz varuḡ, baḡlayup getürin, dèdikde Freng Begleri (7) birer birer meydāna girdikde Dīvāne birer deste-çüb ile fenā vèrdi. ‘Āḡıbet Verşe (8) Freng at sürüp Ḳartūsa ber-ā-ber oldu. Cenke ḡurdılar. Verşe ḡördi kim ḡaşm (9) ḡavī, şan‘at ile bir oḡ urup gergedānıḡ düşürdi. Ḳartūs yıkılıp (10) ayaḡı altında ḡaldı. Tīz yine kendin devşirüp ḡalkḡmadı. Verşe şıçrayup (11) ḡöḡsine binüp iki

elin kâfâsına bend édüp Hamza murâd eylese, kırtarır idi (12) lâkin muqayyed olmadı. ‘Âlem dibine gönderdi. Andan Gerdûs Şâh pehlevânlarından (13) biri girdi, helâk oldu. Biri de zaḥm-dâr oldu ve kimin esîr eyledi. Aḥşam (14) olup dönüp kıondılar. Şâhlar taḥta geçüp begleri başına cem‘ oldılar. (15) Kıayşar melûl maḥzûn, ḥâlim nêçe olur? Sa‘d-i Şâmî de meydâna girmiyor. Bârî (16) gire idi, göreydik. Ol da cevâb vèremez ise erkenden kıal‘ aya gire idik [50-a] (1) dèyüp fikre düşdükdè Gerdûs eyitdi: Êy şeh-r-yâr, küstâhlık olmasun, bir ḥatâ édüp (2) iltifât èdecek âdemi bilmediñiz, bu bozgınlık anıñ şemeresidir. Kıartûs-i dīvâne (3) bâlâ-kadd cesed görmek ile aña iltifât eylediñiz. Sa‘d-i Şâmî bu evzâ‘dan ḥâtırı kıaldı (4) Şâḥib-kırân menzilesinde olanlar peleng-ṭabî‘at olur, iltifât isterler. Bu gün meydâna (5) girmemek ile Kıartûsı esîr ètdürüp ḥalâşına muqayyed olmamağa sebeb oldur, (6) dèyince Kıayşar, bilmedim, da‘vet olunsun, dèr iken Şâḥib-kırân gelüp perdeniñ arasından (7) bunları diñlerdi. Ḥazẓ édüp içeri girüp selâm vèrince bî-iḥtiyâr Kıayşar ayağa (8) kıalkdı ve kıarşulayup ḥoş geldin, şafâ geldin, ḥidmetde ri‘âyetde kıuşûr çokdur (9) ve Gerdûs Şâh ḥâtırıyçün ‘afv buyurun, dèdi. Ḥamzanıñ ḥâtırı ḥoş olup (10) elem çekme şâḥım, Verşe kimdir ki andan size elem gele, bir ḥîle-kâr mel‘ûndur. Ḥüşûşâ Dīvâneyi (11) ḥaqqından mağlûb-gerlik eyledi. Buyurursanız şimdi varup ḥalâş édüp getüreyim, (12) dèdikde, muḥâṭaradur Server, bu iş cihânıñ şâḥib-kırânı Ḥamza elinden gelür. Bu kıadar ‘asker (13) içinde elinden esîr ala, dèdikde, Ḥamza ğayrete gelüp yerinden ṭırdı. Görün (14) kıadır olur muyum olmaz mıyım, hemân siz du‘âya meşğûl olun, dèyüp üzerine bir siyâḥ (15) pûşide örtüp ‘azm-i düşmân eyledi. Bu kıarıfdan ise Verşe buyurdı, Kıartûsı (16) siyâset meydânına getürdiler. Eyitdi: Nêçesin? Baña kıul olur musun yoḥsa başın (17) keseyim mi, dèdi. Dīvâne eyitdi: Ben Sa‘d-i Şâmî kıuluyum, ğayrıya kıul olmam. Tîz baña yemek [50-b] (1) getürün yoḥsa sizi Sa‘d-i Şâmîye söylerim, gelür sizi döğer dèdikde eyitdiler: Eger bize kıul (2) olursanız yemek vèririz, dèdiler. Dīvâne kıarılup bunlara söğmege başladı. Meger kim (3) Ḥamza gelmiş idi. Verşe Freng daḥı ğazaba gelüp bre cellâd, dèyince Ḥamza içeri (4) girüp benim Sa‘d-i Şâmî êy nâ-bekâr, ne istersin dīvânedən dèyüp üzerinde olanı (5) ṭağıdup Kıartûsunḡ bendlerin kıırup Kıartûs daḥı ol zencîrleri eline alup (6) ikisi bunlara girişdiler. Kıartûs bunları ṭağıdup maṭbaḡ çadırına geldi. Kıazanları (7) önüne çeküp yemege başladı. Bu kıarıfdan Verşe Freng şaşup kıaldı. Ḥamza na‘ra (8) urup eyitdi: Êy mel‘ûn, kaçma yarın meydân ortasında seni bulayım, dèyüp (9) kıapuya ṭogrılup önüne geleni ḥûrd èderek ṭaşra çıkup ‘Aşkara süvâr oldu. (10) Andan na‘ra urup

kıandasın yā Qarṭūs, dedi. Qarṭūs daḥı, yā Sa‘d-i Şāmī bundayım, dēyüp (11) Şāhib-
 kırānıñ öñüne geldi. Hamza baḳup gördi kim dīvāne kucağında vāfir yaḥnī (12) ve
 ekmek almış, yüzi gözi kıazan kıarasıyla ālūde olmuş. Hamza bunı görüp (13) bre nā-
 bekār delī açlıkıdan öldün mi, dēdikde Qarṭūs eyitdi: Ne‘yleyim yā Sa‘d-i Şāmī,
 (14) istedim vērmediler. Benim ise kıarnım acıkdı. Güçle fırsat buldum. Devletinde
 ma‘zūr (15) olsun, dedi. Hamza, gel gidelim Dīvāne, dēyüp gülerək öñüne kıatup
 revān oldılar. (16) Bu taraıdan Kıayşar daḥı dīvānıñ dağıtımayup Sa‘d-i Şāmī bir
 maşlaḥat gördi mi, da‘vāsıñıñ [51-a] (1) ‘uhdesinden geldi mi dēr iken Şāhib-kırān
 ile Qarṭūs-i dīvāne la‘l-reng pelenge dönmişler (2) çıkageldiler. Kıayşar-ı Rūm
 Şāhib-kırānı görüp şād olup ayağa kıurup gülerək (3) eyitdi: Merḥabā Misder şafā
 geldiniz, dēyüp tekrār ‘özrlər dileyüp o kıatāt ḥil‘at geyürdi. Eyitdi: (4) Ser-ver
 niçün Verşe mel‘ūnı öldürmedin, dēdikde Emīr-i merdān eyitdi: Şāhım cihān-gır
 olanlar (5) ḥaşmın kendi dārından öldürmekden büyük ‘ayb olmaz. Benim ‘amelim
 yokdur ammā yarın inşāallāh (6) görürsün ol ḥamlede ne ederim. Dūnyāya
 gelmedige döndüreyim, dedi. Kıayşarī begleri (7) eyitdiler: Ser-ver öyle deme
 Verşe Freng özge ḥarīıdır, dēdiler. Hamza bunların bu sözinden (8) elem çeküp
 lākin bunların gözleri kıorķmış, açmaz kıodı. Hele meclis kıurılıp ba‘dehū herkes (9)
 mekānına varup şabāḥa muntazır oldılar. Çün ol gece geçüp şabāḥ oldu, kūsler
 döğüldi (10) iki taraıdan at fıl gergedānlar yine süvār olup bölük bölük ‘azm-i
 meydān edüp şāfflar (11) bağılayup nazar ber-meydān edüp ‘acabā bu dem
 meydāna kim gire ve erlik nāmıñ kim kıazana (12) dēdiklerinde Verşe Freng at
 sürüp meydāna girdi ve na‘ra urup kıandasın (13) yā Sa‘d-i Şāmī bugün meydāna
 seni isterim gel görelim devlet ḥümāsı kimin başına kıonar (14) ve ecel sākīsı cāmı
 kime nūş eder, dērken Şāhib-kırān-ı ‘ālem daḥı Kıayşara vedā‘ edüp (15) ‘Aşkıarı
 sürüp ‘aşk eyledi ve eyitdi: Yā Verşe niçün dün ḥareket etmedin şimdi (16) ‘aceb
 lāf urursun? Verşe eyitdi: Yā Sa‘d benim nāmıma düşmez ki menzil-gāḥıma gelen
 (17) kimseye yaman kıaşd edem yoḥsa sağ mı çıkarur idim, dēdikde Hamza eyitdi:
 Yabana [51-b] (1) söyleme, ḥamle eyle mel‘ūn, dēyüp söyleşerek ırğaşıdılar. Verşe
 Freng nīzesin (2) kıapup meydān başına vardıkda büyük mīḥ üzerine durup erişüp
 bir nīze (3) ḥavāle eyledi. Şāhib-kırān aşıla sipere muḳayyed olmayup sīne gerüp
 kıurdu (4) ammā bilmeyenler eyitdiler: Hey dirīgım Sa‘d-i Şāmī kıorķdı ve şāşdı ve
 ‘aqlını aldırdı. Nēce (5) ola ḥālī, dēyince nīze sīneye kıaḳın gelince Hamza kıol
 şunup nīzeyi tutup dibinden (6) zābt eyledi Verşe Freng yel gibi gelür iken mīl gibi
 kıaldı Verşe nedir aşlı (7) dēyü gözün açdı gördi Hamza nīzesin kıutup muḥkem zābt

eylemiş (8) koyuvir nā-bekār yoḥsa şimdi çeker elin toğrarım, dedi. Ser-ver kâdir iseñ (9) baña ne minnet êdersin hemân bildiginden qalma, dedi. Freng çekdi alamadı (10) Şāhib-kırān işte böyle alınur dēyüp Verseniñ eliniñ derisi nīzede qaldı. (11) Anıñ nīzesin yere atup ve kendiniñ semek nīzesin eline aldı. Eyitdi: Êy mel'ün (12) ġāfil olma nīze öyle urulmaz işte böyle urılır, dēyüp buña bir nīze öyle urdı kim (13) Verse dañı cān havliyle siperiñ ber-ā-ber vērüp siperini Şāhib-kırān Verseniñ ensesinden (14) toqundi. Terzi ignesi atlasdan ne resme ġüzār êder ise öyle geçüp ol mel'ünün (15) sinesine erişüp arkasından bir qarış belmān gösterdikden sonra Hamza zūr êdüp (16) nīze ile ol mel'ünü qaldırıp havāya ol fırlatdı ki yedi sekiz nīze boyı havāya gidüp (17) andan yere düşdükte hırd olup helāk oldu. İşte burada Şāhib-kırān-ı 'ālem [52-a] (1) da'vāsınıñ 'uhdesinden geldi. Yüz biñ Verse 'askeri bir uğurdan yöriyüp Ser-vere hücum (2) êtdiler. Emīr-i merdān na'ra urup yanar āteş gibi bunlara bir girişdi kim bölük bölük eyledi. (3) Beriden Qartūs-i dīvāne dañı kükrerüp Sa'd-i Şāmī büyük qāvurı öldürdi ben de öbürlerin (4) öldüreyim dēyüp gergedānıñ sürüp erişüp ol da bir cānibden kırmağa başladı. (5) Anıñ ardınca Gerdūs Şāh dañı yöridi. Qayşar 'askeri yörümedi. Bir zemān cenk olup (6) Emir-i 'Arab yetişüp 'alemleri yıqıp tuğların perīşān eyledi. Freng 'askeri şınup (7) qaçdı. Rūm 'askeri ardına düşüp kıra qoğa diyārlarına gelince nicesi deryāya (8) dökülüp ġarq ve ba'zı gemilere düşüp qaçdılar. Az kimse kırtuldı. Ba' dehū dönüp yüz biñ (9) 'askeriñ māl u mülkin zabt êdüp bī-qıyās māl cem' êtdiler. Ser-ver-i 'ālem bu kadar māl-ı ġanāimi (10) dört²³ bölük êdüp bir bölüğün 'askere üç bölüğün Gerdūsa teslim eyledi. İşte 'ahdim (11) yerine geldi, dedi. Qayşar Ser-veri 'azīm ri'āyet êdüp murād eyledi ki bir zemān bırakmaya. (12) Ser-ver qā'il olmadı, 'ışk derūnına te'sīr eylemişdi. Āhır Qayşar icāzet vērüp dürlü (13) hediyyeler bağısladı vezīrin bunlara qoşup üç konaq yer gönderdi. Ba' dehū vedā'laşup (14) döndiler. Hamza Gerdūs Şāh ile revān olup bir ġün Harcana şehrine geldiler. Bānūya (15) müjdeciler varup baban Sa'd-i Şāmīle selāmet geldiler, dēyüp müjdelediler. Bānū şād olup (16) gelenlere çok ihsān eyledi. Şāh dañı şehre dāñil oldu ba' dehū tahta qarār eyledi. (17) Dügün tedārükine başladı ve eṭrāfına nāmeler elçiler gönderüp düğüne da'vet êtdiler. [52-b] (1) El-hāşıl her cānibden envā'-ı hediyyeler gelüp vērüp maqbüle geçüp ol şahrāda 'azīm (2) cem'ıyyet oldu. Qayşar dañı vezīri gönderüp 'azīm yād-ġar u hediyyeler

²³ Metinde sözcük yanlış yazılmıştır.

gönderdi. (3) Kırk gün düğün olup yémeler içmeler bu üslub düğüne otuz güne varup (4) her gün ‘işret şādılıklar olurdu ve Şāhib-kırān dağı olduğı serāydan Hārcana Begleri (5) önüne düşüp ta‘zīm ile dīvāna getürürler idi. Karṭūs-i dīvāne ise şagduç (6) rengine Ser-veriñ yanında şom şom şorudurdu. Hāmza şabr eyle Dīvāne, on gün (7) dağı kaldı, dēr idi. İşte bunlar bunda ammā bu tarafından çünkü Şāhib-kırān (8) ‘Amriyye Bānūnuñ firākıyla terk-i diyār édüp bir cānibe düşdi. Begleri cümle dağıldılar. (9) ‘Amr-ı ‘Ayyār ise ticārete başladı. İşte bunun üzerine bir zemān geçdi. Gördiler (10) Hāmzadan hıçbir eşer zuhūr étmedi, āhır yakīn olan beglerine bir araya cem‘ olup (11) ‘Amr-ı ‘Ayyārı da‘vet édüp üstüne gülüvv édüp èy ser-bāz-ı cihān, Hāmza gibi (12) bir ser-ver-i şāhib-kırānımız içimizden terk-i diyār édüp gā‘ib ola, hıç muḳayyed (13) olmayasın, inşāf mıdır, birkaç gün ‘ālemi ayak altına alup eṭrāfı gezmege (14) kādirsın. Niçün bir ḫaber almağa sa‘y étmezsin, dèyüp ‘Ayyār-ı cihāna ta‘n étdiler. (15) ‘Amr-ı ‘Ayyār, ne‘yleyeyim, beni istemedi. Güçile varacağ degülim ya benim de kızım anıñ yüzinden (16) zāyi‘ oldı. Ben de ol eelden bir miḳdār elem çekdim, dèdi. Begler, kerem eyle [53-a] (1) ‘Ayyār bizlere bir ḫaber getür, dèyüp iḳdām étdiler. ‘Amr da gördi olmaz evvelinde murādı idi (2) ammā bir miḳdār istiḡnā étdi. Ba‘dehū tenhāsına gelüp fikr édüp ben bu ‘Arabı ‘acabā ḳanda bulurum, (3) tebdīl-i şüret étmişdir zīrā aşlā Hāmza nāmı anılmadı imdi ben bundan ḫaber alursam (4) yine Medāyinde aluram, dèyüp hemān ‘Amr-ı ‘Ayyār ‘azm-i Medāyin édüp bir gün Medāyine geldi. Şāhıñ dīvānına bir şüret (5) ile dāḫil olup bir yerde ṭurdu. Göreyim ne söylerler hıç Hāmzadan söz (6) açarlar mı, dèyüp ṭurdu. Nā-gāh gördi birkaç ser-hengler içeri girüp Şāha (7) du‘ā édüp sulṭānım Rūm diyārından birkaç ḫāceler geldi şāhıma buluşmağa icāzet (8) isterler emriñiz nedir, dèdiklerinden, gelsün, dèyü icāzet vèrdi. Ḥāceler şāha (9) buluşup pāy-ı taḫṭıñ būs édüp hediiyyelerin vèrdiler. Maḳbūl geçüp bunlara (10) yer gösterdiler, oturdılar. Şerbet vèrüp içdiler. Meger bu ḫāceler ki şāha gelüp (11) buluşdıḳları andan ötüri idi ki şāh tarafından Ḥāce Dānā tenbīh étmiş ki (12) böyle eṭrāf u eknāfdan ḫāceler ve seyyāḫlar gelseler elbetde şāha buluşup su‘āl (13) édüp gezdigiz diyārlarda zulm yāḫūd bir pehlevān var mı, dèyü ḫaber alup diḳḳat édüp (14) ḫīn-i ḫacetde nāme yazup da‘vet ederlerdi. Şāh da ol ḫācelere su‘āl (15) édüp ziyāde iḫsān éderdi. Çünkü bunlar geldi, şāh gene su‘āl édüp (16) ḫāceler eyitdiler: Rūm diyārından gelüriz, dèdiler. Ya ol diyārda ne görдіңiz, ḫavādişden (17) ne var, dèdi. Ḥāceler du‘ā édüp şāhım, sāye-i ‘adlinde ortalıḳ emīn lākin [53-b] (1) Rābi‘a Bānū bir gün Hāmzaya eyitdi:

Ser-ver, siziñ icāzetiñiz (2) ile şāh babama kim oldıǵıñızı söylemek isterim. Şāyed īmāna (3) gele, dēdi. Hāmza, n'ola ma'kūl, dēdi. Bānū da babasınıñ yanına (4) gelüp eyitdi: Devletim ata, beni vėrdiǵıñiz ādemi bilūr misiñiz, kimdir, dēdi. (5) Bu kerre Gerdūs Şāh eyitdi: İşte Şām Vilāyetinde bir pehlevān (6) ancağ, dēdi. Bānū eyitdi: Yok devletim ata, ol ismi dillerde (7) söylenen Hāmza Şāhib-kırāndır ki Diyār-ı Kāfda Sultān-ı Kāf Esmā Perī (8) nām bir kız almış Hāzret-i Süleymān 'aleyhi's-selām neslinden imiş. (9) İşte hālā ol perī bunda taht ile getürdi ve baña şöyle (11) hikāye eyledi ammā devletim ata, bu sırrı şağla zīrā murādı biri (12) vardır, dēdi. Gerdūs Şāh şād olup inşāallāh başımıza devlet (13) [kūşu] kōndı, dēyüp 'azīm şafālar eyledi. Ol demde ādem şalup (14) Ser-veri da'vet eyledi. Ser-ver-i 'ālem, e yā neler ola, dēyüp geldikse de [54-a] (1) kākup Ser-veriñ ayaǵına düşdi. Ser-ver kōmayup bunıñ elin öpdı. (2) Şāhım nedir aşlı, dēdi. Gerdūs Şāh 'özrin dileyüp Mūsūlmān (3) oldı ve Ser-ver gāyet maḥabbet eyledi. Hāmza eyitdi: Şāhım, bu sırrı (4) kimseye açma, bu diyār kavmini cümle İslāma getüresin. Şāh, n'ola, dēdi. (5) İşte bunlar şafā eylediler. Ba' dehū kızına vāfir du'ālar ēdüp Ser-ver ile şöḥbete (6) başladılar. İşte bunlar bunda 'ıyş ü nūş étmede, 'Amr-ı 'Ayyār da intizārda (7) ammā sen kışşayı bir yüzden diñle. Rāvī öyle rivāyet ēder ki meger mürd olan (8) Verşe Frengiñ iki qarındaşı var idi. Birine Behmen-i Mağribī ve birine (9) Behrām-ı Mağribī dērlerdi. Ammā bu Behmen diyār-ı Mağribiñ bir cānibine (10) hüküm ēderdi. İşte Verşe Frengiñ Kayşarī cenkinde mürd olmuş, sonra hem (11) oğulları varup helāk olmuşlar. Behmen-i Mağribī kaçıyup vilāyetinde (12) ne kadar 'askeri var ise cem' ēdüp levāzımın her ne ise görüp (13) yüz biñ 'asker ile göç ēdüp gemilere binüp 'azm-i Rūm ēdüp (14) gitdiler. Bir gün gelüp Rūm diyārına kadem başdı. Kayşarıñ üstüne (15) yōridiler. Kayşarıñ cān başına şıçrayup 'asker cem'ine başladı.²⁴ [54-b] (1) Gene bir mektūb yazup Gerdūs Şāhiñ vilāyetine gönderdi. Ahvāli bildirüp (2) Sa'di istediler ammā bu tarafından Behrām birgün Kayşara muqābil olup (3) ertesı nāme yazup yā Kayşar, beni Verşe gibi şanma, başın saña gerekse aldıǵıñ (4) mālı vėresin, dēmiş. Kayşar bu cevābı eşidüp ortaya tīg bırakup (5) elçiye bu yüzden ḥaber vėrdiler. La'īn gāzaba gelüp emr eyledi, alaylar bağladılar. (6) Beriden Kayşar da alay bağlayup meydāna kim gire dērken Behmeniñ küçük (7) qarındaşı Behrām meydāna girüp mübāriz taleb eyledi. Kayşar 'askerinden (8) Bedrūn-ı Rūmī Behrāma muqābil olup cenke başladılar.

²⁴ Kırā'at ētdi bu kitābı cümle fānī
Raḥmet böyle okuyana ve diñleyene Ḥaqq bānī [Üsteki yazı]

Aralarından bir nice ھاٲا (9) geçdi. Āhir Bedrūn fırsat bulup Behrāmı helāk etti. Behmen (10) āh    p meyd na girmek diledi. Hem n p y-ı taht pehlev nı (11) olan  ay ar at s r p Bedr na bir g r z urup hel k eyledi. (12) Beriden  ar n n m bir dil aver girdi. Ol da hel k oldu. Āhir (13) iki ‘asker birbirine gir p ‘az m cenk oldu.  ay ar ‘askeri boz lup (14)  a up  al‘aya gir p cenk y rlerin alup  urdılar. Bu kerre Behmen [55-a] (1)  ay arın m lını yagma    p ve  al‘ay  mu   sara  tdiler amm  bu  arafdan (2) Gerd s   ha  ay arın n mesi gel p ma‘l m oldu da  amzaya bak p y  (3)   hib- ır n-ı zem n a v l-i  ay ar   yle.  ay ar bizden imd d eylemi . (4) Ne‘ylemek gerek, d dikde Ser-ver, emr   h n, d di. Gerd s   h  az  (5)    p ba‘deh  beglerine bak p imdi bug n sizler de ted r k g r n  (6) yarın g   d r, d di.   nki a  am oldu, Ser-ver-i ‘ lem ser y-ı     ına (7) gel p B n  ile oturup c n   hb tin  tdiler. Ba‘deh    hib- ır n eyitdi: (8)    B n -y  cih n m, seni All ha em net eyledim, gene bizlere pederin  ile (9) sefer d  di, giderim l kin sa a em netim budur ki  ol b z -bendi (10) al, d y p bir cev hir b zu-bend  ıkar p v rdi.   te bu b z -bendi (11) o lum R stem n b z sına bend eyle, kim bil r d ny  h lidir, eger bunda (12) gelmezsem o lum  terbiye eyle, yigit oldu da benim h lim bey n    p o lum  (13) ba a g nder, d di.   marlayacakların   marladı. Ba‘deh   rtesi g   d r, (14) d y p ‘asker i inde nid  olundu. Herkes   tar n y kled p yola rev n oldu. (15) Birg n  ay ar  g r ndi l kin  ay ar   al‘aya  apanm   idi. Mu addem²⁵ [55-b] (1) el ilik ile giden vezir gel p Sa‘d-i   m  geliyor d y  m jde eyledi. (2)  ay ar   d olup hem n  al‘a  apular n a up c mle ‘askeriyle    ra  ı dılar. (3) Behmen,  ay arın  ı dı ın g r p hem n at s r p  ay arın   n  (4) alup  or mıy m seni, d rken Gerd s   h n ‘ lemleri g r ndi. Beriden (5)  amza Behmeni meyd nda g rd kde hem n ‘A  ar  s r p mu   bil oldu. Behmen (6) g r p h y n -bek r sen kimsin, d dikde,  urma  amle eyle Sa‘d-i   m yim, v c du  (7)    fe-i r z-g rdan  aldıray m. Behmen, h y ben seni isterim, d y p  amle eyledi. (8) Ser-ver men‘    p bu a bir n ze urup ciger-g h  boyn , beriden le ker-i k ff r da (9) y riy p Em r-i ‘Arab kend sin bunlara urup   n ne gelene am n v rmey p (10)  atl eyledi.   rt s d v ne de r st geldigine am n v rmey p  ırdı. (11)  ay arın ‘askeri de y riy p bir cenk-i ‘az m oldu. Fi-l-h l Ma rib ‘askerin  (12)  a ıtdılar.  a an  a ana oldu, ardlar n alup  ab  ha dek  ırdılar. (13)   yle kim y z bin  demden bin  dem  aldı. Le den ba dan gezilmez

²⁵  a  b  ır  ’da Yoruc  H sey n A anın  ahvesinde mahd m  H l l  av    ır ’at  tm  dir. Ft 14  ub   Sene 307. [Yan yazı]

(14) oldu ve bu ‘askerin mālı dökülüp kaldı. Kayşar şād handān (15) dönüp Ser-ver-i ‘āleme ziyāde ta‘zīm eyledi. Birbiri üzerine üç kat hil‘at²⁶ [geyürdi.] [56-a] (1) Ba‘dehū ol mālī Kayşara ‘arz êtdiler. Kayşar, Şāhib-kırāna bağışladı. (2) Hamza eyitdi: Hayır şāhım baña māl gerekmez, ‘askere bahş êdiñ, dēdi. Kayşar da (3) ma‘kūl görüp Ser-veriñ saḥāvetine (4) āferīn eyledi. Cümle ol mālī (5) ‘askere bahş êtdiler. Cümlesi (6) Şāhib-kırāna du‘ālar (7) êtdiler. Ser-ver-i ‘ālem (8) Rūm diyārında (9) dāstān nice (10) erlikleri beyān (11) olunur.

(12) Bu celse de bunda tamām oldu.

Tahrīrān fī evā’ili min Şehri Şaferi’l-Ḥayr li-Sene Tis’ine ve Mi’eteyn ve Elf.

1290²⁷

²⁶ Fī 4 Kānūn-i Şānī Sene 300 Ta’rīḫiyle Şehr Emānet Cāvuşları Dāvūdpāşalı Çāvuş kırā’at êdüp refīklarından Naḥl-bendli Ḥālid Cāvuş ve Tekfūrtağlı Muḥammed Ağa gūş urmuşlardır. Cenāb-ı Allāh Ḥazret-i Hamza ve bēgleri rażiya’llāhü te’ālā Ḥazretlerinin şefā’atlerine nā’il eyleye. Āmīn bi-ḥürmeti Seyyidi’l-Mürselīn. [Alttaki yazı]

²⁷ [Bu cild] 1873 Senesinin Nisān Ayının başında yazıldı. [Tercümesi.]

5. DİZİN

a ünlem

a. 3a/01, 21b/05, 24a/08,
26a/11, 27b/10, 29b/06, 37b/01,
42a/04

ab ?

a. 7a/15, 7a/17

‘**abā** < **Ar.** yünün dövülmesiyle elde
edilen kaba kumaştan yapılmış bol,
geniş giyecek

‘a.+lar 2a/04

‘**abā-pūş** < **Ar.+Far.** aba giyen, derviş

‘abā-pūş ol- “derviş olmak”

‘a. o.-miş 18b/11

‘**Abdü’l-Muṭṭalib** özel ad

‘A. 10a/01, 13b/13, 14a/07,
14a/09, 30a/09

‘**Abkar** özel ad

‘A.+ı 23a/14

‘**acabā** < **Ar.** acaba

‘a. 14a/15, 22a/14, 27a/01,
30a/11, 51a/11, 53a/02

‘**acāibat** < **Ar.** acayip şeyler, acayip
mahluklar

a.+dan 31a/01

‘**aceb** < **Ar.** acaba, şaşılacak şey

‘a. 15b/13, 19b/16, 20a/09,
22a/03, 22a/13, 22b/07, 27b/05,
34b/15, 39a/04, 39b/08, 41b/15,
43b/11, 45a/14, 46b/02, 46b/16,
47b/04, 51a/16

‘**acele** < **Ar.** çabuk, tez

‘acele et- “acele etmek”

‘a. è.-mesün 5a/14

‘**acemī** < **Ar.** acemi

‘a. 41a/09

acı acı

a. 12b/02

a.+sından 29b/02

acı- acımak

a.-dı 11a/12, 19a/02

a.-yup 18b/12

acıķ- acıkmak

a.-dı 33b/15, 33b/16, 35a/06,
40b/13, 50b/14

a.-duğın 33b/14

‘**āciz** < **Ar.** aciz, güçsüz

‘āciz ol- “aciz olmak”

‘ā. o.-up 6a/04

aç aç, tok karşıtı

a. 26b/07, 31b/07

aç- açmak

a. 2b/09, 2b/17, 7a/05

a.-arlar mı 53a/06

a.-dı 19a/12, 34a/06, 51b/07

a.-ma 54a/04

a.-man 26a/02

a.-maz 5b/04, 20b/08, 22b/13, 51a/08

a.-mazdan 44a/02

a.-up 4b/04, 6a/07, 19b/17, 55b/02

açıl- açılmak

a.-dı 23a/10

a.-mı 6b/01

a.-sun 19a/05

açlık açlık

a.+dan 50b/13

ad ad, isim

a. 47a/11

a.+ım 40b/05

a.+ıma 23a/05, 37a/13

a.+ına 18b/07, 30a/01, 31a/04, 32a/10, 32a/11, 42a/15

a.+ını 7b/03, 14b/02

a.+ıyla 8a/02

‘**adāvet** < **Ar.** düşmanlık, yağılık

‘a. 22b/04, 48b/12

‘a.+im 24a/10

ādem < **Ar.** adem

ā. 5b/17, 7b/18, 8b/06, 12b/12, 13a/06, 26a/04, 27b/10, 31a/07, 34a/04, 34b/08, 35a/10, 35a/10, 35a/13, 35b/11, 35b/12, 35b/16, 36a/02, 36a/07, 36a/10, 36a/15, 36b/07, 49a/09, 53b/13, 55b/13

ā.+den 55b/13

ā.+i 44b/08, 45b/07, 47b/17, 48a/01, 50a/02, 53b/04

ā.+im 48b/06

ā.+i 14a/18, 21a/14, 29b/09

ā.+ler 4a/08, 7a/01, 16a/14, 16b/04, 21b/04, 41a/06

ā.+leri 35a/05

‘**ādet** < **Ar.** adet, alışkanlık

‘ā. 6b/04

‘ā.+i 21b/12

adım adım

a. 13b/13

‘**Ādiyān** özel ad

‘**Ā.** 15b/05, 15b/17, 16b/07, 17b/06, 23b/02

‘**Ā.**+ıñ 29b/17

‘**Ādiye Bānū** özel ad

‘**Ā.** 18b/04, 25a/03, 25a/07, 25a/10, 26b/05, 26b/08

‘**Ā.**+nıñ 18a/18

‘**Ā.**+ya 18a/16

‘**adl** < **Ar.** doğruluk

‘a.+nde 53a/17

adlu adlı

a. 9a/11

āferīn < **Far.** aferin, bravo

ā. 21b/13, 23b/14, 38b/06, 56a/04

āfet < **Ar.** çok güzel insan

ā. 27b/04

‘**afv** < **Ar.** 1. Suçunu bağışlama. 2. Özür dileme.

‘a. 50a/09

‘a.+ı 24b/04

‘afv èt- “affetmek”

‘a. è.-üp 18a/02

‘afv eyle- “affetmek”

‘a. e- 25a/05, 25a/11, 25a/16, 37b/14

‘a. e-dim 37b/14

‘a. e-yesin 24a/13

ağ ağ

a.+ını 43b/14

āgāh < **Far.** bilgili, haberli, uyanık

āgāh ol- “bilmek”

ā. o.-up 35a/13, 41b/04

ā. o.-sun 41a/07

ağır 1. çok, bol, kalabalık

a. 9b/07

2. ağır, ağırlık

a. 33b/13

ağız ağız

a.+ı 34b/10

a.+ımızdan 18a/04

a.+ın 19b/17

a.+ına 20a/10, 49b/02

a.+ından 10a/12, 32a/02, 44a/16

a.+ınıñ 34a/12

ağla- ağlamak

a.-dı 8b/14, 13a/16, 18b/12, 25a/07, 47b/12

a.-dılar 35a/11

a.-mağa 35a/04, 37b/04,
37b/13

a.-mağ 40b/07

a.-r 46a/15, 46b/01, 47a/17

a.-rdı 28a/12

a.-rsın 40b/08

a.-yup 25a/02, 25a/05, 25a/07,
26a/16, 32a/14

ağrı- ağrımak

a.-maz 47b/15

ağırlık nikahta kız tarafına verilen
para, başlık

a.+ı 4b/09

ağlaş- ağlaşmak

a.-up 14a/14

āh < **Far.** ah, feryat

a. 30a/13, 40b/07, 44b/08,
46a/03, 46a/16, 54b/10

āh vāh < **Ar.** inleyip sızlama

āh vāh èt- “inlemek,
sızlanmak”

ā. è.-er 46a/16

aḥbār < **Ar.** haberler

a. 2a/03

‘**ahd** < **Ar.** and, yemin

‘a.+im 52a/10

‘ahd olun- “yemin edilmek”

‘a. o.-dı 5a/14, 48a/13

aḥfā < **Ar.** en gizli

a.+dan 19b/05

āḥir < **Ar.** son, sonraki, en sonra

ā. 2b/08, 3b/10, 4b/03, 10b/10,
11b/01, 11b/11, 11b/15, 12b/04,
13b/08, 13b/10, 15b/09, 15b/10,
15b/17, 16b/12, 17a/07, 18b/16,
18b/16, 24a/04, 27a/03, 32b/13,
34a/13, 37b/07, 39a/17, 41a/05,
43b/09, 43b/16, 44a/12, 52a/12,
52b/10, 54b/09, 54b/12

aḥmāk < **Ar.** ahmak, sersem

a. 32a/06, 40a/12

a.+lar 7a/14

aḥşam akşam

a. 30b/08, 40b/12, 41a/03,
45a/16, 46b/13, 49a/06, 49b/13,
55a/06

a.+dan 43b/01

a.+dır 40b/13

aḥvāl < **Ar.** durumlar, haller

a. 6b/10, 12a/08, 18a/17,
19b/06, 20b/06, 55a/03

a.+den 35a/13

a.+i 14a/03, 16a/11, 20a/17,
29b/13, 33a/01, 47b/03, 54b/01

a.+in 17a/05, 17a/13, 27b/13

a.+inizi 24b/01

a.+iñizi 46b/05

aķ- akmak

a.-ar 41a/14

a.-maġa 34a/12

aķça akçe, küçük gümüş para

a. 34b/03, 34b/03, 34b/03,
34b/05, 34b/07, 35a/06, 35a/06

a.+sın 34a/04

aķdar- yere yıkmak, alt etmek,
yenmek, devirmek

a.-dı 36a/06

‘**aķıbet** < **Ar.** nihayet, son

‘ā. 49b/07

‘**aķıl** < **Ar.** akıl, us

‘ā. 13a/19, 21a/13, 29b/02,
29b/04, 44a/07

‘ā.+ı 13a/10, 18a/18, 19a/12,
23b/15, 27b/01, 31a/15, 32a/05,
37a/16, 40b/02, 42a/12, 44b/03,
45a/07, 47a/01, 47a/14

‘ā.+ım 26b/12, 32b/01

‘ā.+ında 32a/12

‘ā.+ını 51b/04

‘ā.+ın 32b/16

‘ā.+lar 10b/15

‘**aķılāne** < akıl (Ar.) + āne (Far.)
akıllıca

‘ā. 9a/13

aķrabā < **Ar.** aralarında soy yakınlığı
olanlar

a. 2b/04

al- almak; evlenmek

a. 3b/11, 6b/04, 7b/16, 26b/09,
28a/15, 28b/12, 29a/09, 55a/10

a.-a 12a/07, 19a/10, 27a/15,
50a/13

a.-alım 30b/04

a.-amadı 9a/16, 51b/09

a.-an 19a/16

a.-aram 13a/05

a.-ayım 42a/05, 46a/07

a.-dı 4b/04, 7a/01, 10a/10,
12b/07, 15a/01, 15b/02, 19a/16,
22a/07, 23a/14, 23b/01, 27a/10,
28b/09, 32a/01, 37b/11, 45b/01,
51b/11

a.-dığım 7a/02, 31b/01

a.-dığımı 26a/11

a.-dıđıñ 54b/03	a.-mış 19a/07, 41b/10, 50b/12, 53b/08
a.-dıđıñız 3b/11	
a.-dıķda 13a/09	a.-mışlar 30b/12
a.-dıķları 13a/17	a.-sam 39a/13
a.-dıķlarına 42a/09	a.-sın 6a/13
a.-dılar 6a/14, 8a/06, 17b/10, 24b/12, 25a/13, 35a/06, 35b/01	a.-sun 5a/07, 42b/13
a.-dım 13a/03	a.-uñ 17b/01
a.-dıñ 26b/17	a.-up 4b/05, 6a/03, 7b/02, 8a/11, 12a/13, 12b/05, 15a/03, 15b/09, 16a/03, 17b/12, 17b/15, 18a/07, 18a/12, 18b/17, 19a/11, 19b/14, 20a/12, 20a/13, 21a/01, 21a/04, 21a/08, 21a/12, 22a/02, 22b/02, 23a/17, 23b/05, 23b/17, 24b/06, 26b/14, 28a/08, 28a/09, 28a/13, 28b/14, 29b/17, 30b/08, 30b/12, 31a/14, 31b/06, 32a/13, 34a/08, 34b/10, 34b/13, 35a/08, 36a/17, 36b/11, 39a/15, 40a/02, 40a/03, 40a/09, 40a/15, 42a/13, 42b/10, 43b/03, 44a/11, 44a/14, 45a/06, 45b/03, 48b/03, 48b/15, 49a/01, 50b/05, 52b/13, 53a/13, 54b/14, 55b/04, 55b/12
a.-dıñız 17a/09	
a.-dıñız mı 45a/15	
a.-dıysa 12a/07	
a.-ınca 7a/11, 27a/02	
a.-ırız 16a/05	
a.-ıveresin 25b/11	
a.-madı 5b/02	
a.-mağa 3a/07, 5b/11, 39a/17, 42a/11, 42a/14, 52b/14	
a.-maķ 17a/04, 25b/08, 31a/16, 48b/05	
a.-mam 22b/10	
a.-maya 5a/17	a.-ur 4b/07, 5a/08, 5a/08, 5b/07, 45a/03
a.-mayup 15b/06	
a.-mazız 41a/02	a.-uram 21b/16, 49a/12, 53a/04
a.-mazsıñız 22b/09	a.-urız 22b/09

a.-urlardı 6b/05

a.-ursam 53a/03

a‘lā < **Ar.** (daha, en, pek) yüksek

a. 32b/08, 40a/07, 46b/13

alaca karışık renkli

a. 38b/16

‘alāka < **Ar.** ilgi, ilişki

‘a.+n 28b/11

‘alāmet < **Ar.** işaret, iz, nişan

‘a. 34b/16, 43b/02

alay genellikle üç tabur ve bunlara bağlı birliklerden oluşan asker topluluğu

a. 30b/12, 35a/07, 47b/17, 48a/01

a.+lar 10a/08

alay bağla- “asker saf saf olmak, savaş düzenine girmek”

a. b.-yup 7b/16, 23a/10, 54b/05, 54b/06

aldad- aldatmak

a.-mışlar 3a/12

aldır- 1. önem vermek, değer vermek

a.-madı 32a/16

2. kaptırmak

a.-dı 51b/04

‘ālem < **Ar.** dünya, cihan

‘ā. 2a/01, 2a/03, 2a/04, 3a/06, 3a/15, 6b/01, 7a/15, 8a/12, 8a/13, 13b/05, 13b/06, 14b/10, 15b/08, 20a/07, 21a/02, 24a/01, 33b/03, 44b/16, 47a/08, 49b/12, 51a/14, 51b/17

‘ā.+de 11b/13, 15b/03, 16a/12, 44b/15

‘ā.+dedir 19a/04

‘ā.+den 44a/04

‘ā.+e 6b/08, 15a/08, 24a/04

‘ā.+i 14a/10, 34b/14, 52b/13

‘ā.+inde 8a/13

‘ā.+iñ 7b/07

‘ā.+lere 24a/04

‘ā.+leri 52a/06, 55b/04

‘ā.+lerinde 5b/13

‘ā.+lerine 43a/17

‘ālem-dār < ‘ālem (Ar.) + dār (Far.) bayrak taşıyan

‘a.+ı 44b/16

‘ālevlen- alevlenmek

‘a.-di 3b/06

‘a.-üp 41b/11

‘**aleyhi’s-selām** < **Ar.** “Ona selam olsun.” manasında peygamberin adı anılırken kullanılan bir söz

‘a. 10b/14, 53b/08

‘**aleyke** < **Ar.** senin üzerine

‘a. 31b/06, 36a/17

alıkoy- alıkoymak

a.-dum 24a/16

alım alma işi, alım

a. 17a/06

alın- alınmak, alma işi yapılmak

a.-ur 51b/10

‘**Alīm Ḥakīm** özel ad

‘A.+dir 13b/02

‘**ālī-šan** < **Ar.** şan ve şerefi büyük olan

‘ā. 30b/02

Allāh < **Ar.** Allah, Tanrı

A. 19b/09, 20a/07, 29b/16, 37b/10, 43a/15

A.+a 33a/16, 55a/08

A.+ıñ 3a/06, 8b/16, 9a/17, 9b/05, 11a/10, 11b/04

Allāhü Ekber < **Ar.** Tanrı uluların ulusudur

A. 8a/02, 9b/16,

Allāhü Te’ālā < **Ar.** Ulu Tanrı

A. 12a/03

A.+nıñ 11b/18

A.+ya 13a/04

alt alt

a.+ına 21a/05, 30b/08, 38a/05, 45b/13, 47a/15, 52b/13

a.+ında 16b/12, 35b/11, 43b/16, 49b/10

altı altı (Sayı adı)

a. 30a/02, 49a/01

altmış altmış

a. 37a/01

altun altın

a. 17b/02, 22b/08, 22b/11, 26b/08, 26b/10, 26b/10, 34a/04, 34a/07, 42a/11

a.+a 31a/11

a.+ı 26b/14, 26b/17, 27a/02, 34a/05

altunlık altınlık

a. 16a/02

ālūde < **Far.** bulaşmış, bulaşık

ā. 50b/12

āmāde < **Far.** hazır, hazırlanmış

āmāde ol- “hazır olmak”

ā. o.-dılar 22a/06

amān < **Ar.** eminlik, korkusuzluk;
bağış, bağışlama

a. 6a/07

amān ver- “göz açtırmayarak
ve yardım almaya fırsat bırakmayarak
kıyasıya hırpalamak”

a. v.-meyüp 55b/09,
55b/10

‘**amel** < **Ar.** iş, niyet

‘a.+im 51a/05

‘**āmīr** < **Ar.** amir

‘ā.+i 13b/04

ammā < **Ar.** fakat, ama

a. 2b/05, 3a/05, 4a/10, 5b/13,
5b/16, 6b/12, 7b/04, 8a/12, 8b/02,
8b/06, 8b/16, 9a/06, 9a/15, 9a/17,
9b/07, 11a/16, 11b/04, 12a/04,
12a/13, 12b/02, 13a/08, 13b/04,
13b/13, 13b/17, 15a/01, 15a/10,
15a/13, 15b/02, 15b/08, 15b/17,
16a/17, 17a/02, 17a/15, 17b/11,
18a/16, 18b/05, 19a/01, 19a/02,
19a/03, 19b/07, 20a/04, 20a/06,
20b/05, 20b/10, 20b/12, 21b/08,
21b/16, 22a/06, 22b/08, 23b/01,
23b/05, 23b/13, 24b/13, 25a/08,
25a/14, 26b/15, 26b/17, 27b/04,
28b/02, 28b/03, 30a/03, 30b/06,

30b/10, 32b/13, 33a/02, 33b/14,
34a/11, 34a/15, 34b/14, 35a/08,
35b/05, 35b/12, 36a/17, 36b/14,
37a/08, 38a/08, 39a/03, 39a/10,
39a/13, 40b/05, 41b/01, 41b/05,
41b/10, 41b/12, 42a/01, 42a/12,
43a/02, 43a/03, 43a/15, 44a/09,
44b/07, 45a/05, 45a/15, 45b/11,
46a/03, 46a/13, 46b/04, 46b/07,
46b/10, 46b/16, 46b/17, 47a/11,
47b/16, 49a/10, 49a/14, 49b/03,
51a/05, 51b/04, 52b/07, 53a/02,
53b/11, 54a/07, 54a/09, 54b/02,
55a/01

‘**Amr** özel ad

‘A. 2b/02, 4a/10, 4b/11,
8a/09, 15a/06, 15b/14, 16b/14,
17a/01, 21b/16, 22b/12, 26b/05,
28a/07, 28a/13, 28a/17, 28b/09,
28b/11, 28b/14, 29a/06, 29a/09,
29b/12, 29b/13, 29b/14, 30a/08,
30a/10, 30a/13, 30a/15, 30b/05,
30b/10, 53a/01

‘A.+a 4a/01, 5a/13, 5b/02,
8a/09, 15b/10

‘A.+ı 28b/14, 30a/12

‘A.+ın 3a/13

‘A.+ıı 5a/11, 8a/06, 23b/15,
27b/01, 28b/03, 30a/07

‘**Amr-ı** ‘**Ayyār** özel ad.

‘A. 2b/07, 2b/09, 2b/13, 2b/14, 3a/01, 3b/15, 4a/02, 4a/07, 4b/01, 4b/02, 4b/13, 4b/15, 4b/18, 5b/04, 15a/05, 15b/11, 19a/06, 21a/07, 21b/04, 21b/06, 21b/08, 21b/10, 21b/13, 22a/12, 22a/15, 22b/09, 22b/13, 23b/04, 23b/17, 26a/14, 27b/05, 27b/12, 27b/15, 28a/02, 28a/14, 28b/06, 28b/07, 29a/01, 29a/04, 29a/07, 29a/11, 29a/14, 52b/09, 52b/15, 53a/04, 54a/06

‘A.+a 20b/15, 22b/04, 26a/13, 26b/04

‘A.+ı 15a/04, 15b/09, 21a/03, 52b/11 ‘A.+ım 28a/09

‘A.+ıñ 2a/07, 3b/07, 22a/11, 28a/17, 30a/04

‘Amr-ı Ma‘dī özel ad

‘A. 3b/02, 4b/14, 5a/04, 14b/16, 15a/01, 15a/07, 15a/10, 15a/13, 15b/05, 16a/12, 16a/16, 16b/03, 16b/05, 16b/08, 16b/10, 17a/02, 17a/14, 17a/15, 17b/02, 17b/05, 17b/06, 17b/15, 18a/05, 21a/16, 21b/01, 21b/01, 21b/04, 21b/06, 21b/07, 21b/09, 21b/11, 21b/12, 21b/13, 21b/14, 22a/07, 22b/01, 23a/14, 23a/15, 23a/17, 23b/03, 23b/07, 23b/09, 23b/12,

24b/09, 25a/02, 25a/15, 25b/04, 26a/07, 26a/09, 26a/10, 26a/16, 26a/17, 26b/01, 26b/03, 26b/07, 27b/11, 29b/17, 30a/03

‘A.+den 15b/08, 15b/16, 33b/11

‘A.+i 17b/05, 17b/17

‘A.+niñ 16a/11, 16b/11, 22a/03, 23b/05, 24b/14, 25b/12

‘A.+niñdir 24a/11

‘A.+ye 15a/13, 18a/17, 22a/09, 22b/03, 23a/16, 30a/06

‘A.+yi 22b/05, 23a/14, 24a/09, 27a/05

‘Amriyye Bānū özel ad

‘A. 2a/06, 19a/15

‘A.+nuñ 19a/12, 20a/11, 52b/08

‘A.+yı 3a/07, 19a/11

ān < Ar. lahza, an

ā. 33b/08

ana anne

a. 19a/17

a.+dır 25a/03

a.+sına 29b/13

‘an‘ane < Ar. rivayet, gelenek

‘a. 14b/15

ancak Ancak, bu kadar.

a. 7b/18, 9a/04, 20a/07,
34b/06, 38b/06, 39b/12, 42a/02,
42a/12, 43b/02, 53b/06

anda orada

a. 2b/05, 6b/01, 10b/04,
11a/11, 12a/04, 12b/17, 14a/19,
14b/14, 17a/15, 17a/16, 19a/08,
26a/03, 27a/17, 33a/07, 33a/15,
33b/01, 33b/02, 34b/14, 42b/09,
45b/04

a. mıdır 20b/16

andan ondan

a. 8a/09, 9b/06, 10b/16,
12a/10, 12b/17, 21a/10, 22a/15,
25b/07, 30a/02, 33a/04, 33a/06,
33b/05, 34a/02, 34a/06, 34a/08,
34a/08, 34b/02, 34b/08, 35a/13,
35b/02, 35b/07, 35b/09, 36a/07,
38a/10, 40a/06, 40a/07, 41b/11,
41b/15, 48a/11, 48b/01, 49b/12,
50a/10, 50b/10, 51b/17, 53a/11

anı onu

a. 5a/08, 6b/13, 7b/03, 12b/12,
14a/14, 16a/10, 18b/14, 21b/09,
23a/11, 27a/16, 29a/10, 29b/05,
31b/14, 35b/10, 36a/06, 40a/14,

42a/02, 42a/06, 42a/10, 44a/07,
46a/13

anı onun

a. 2a/06, 3b/04, 3b/14, 8b/01,
12b/14, 13b/02, 15a/05, 15b/13,
17a/04, 17a/12, 22b/03, 24a/09,
27b/11, 27b/13, 29b/10, 31a/11,
32a/13, 42a/05, 45b/15, 50a/02,
51b/11, 52a/05, 52b/15

a.+çün 9b/01, 20a/10

a.+dır 12a/01

a.+la 26a/05, 29a/01, 40a/09

anlar onlar

a. 5b/08, 7a/05, 7a/08, 7a/09,
7b/08, 8b/12, 9b/10, 10a/17, 13b/16,
16a/14, 17a/04, 17a/16, 19a/16,
23a/02, 25a/01, 27b/12, 36a/10,
36b/07, 38b/09, 48a/04, 48a/12,
48a/14

a.+a 17a/04, 28a/01

a.+dan 5b/07

a.+ı 10b/17, 14a/04, 35a/07,
36a/15

a.+ın 5b/16, 38b/08, 48a/05,
48a/14

a.+ı 5b/15, 34b/02

a.+la 13b/01

añ- anmak, hatırlamak, sözünü etmek

a.-alım 48b/07

a.-ardı 39a/09

a.-ayım 42a/02

a.-ma 41b/05, 41b/16

a.-madım 42a/06

a.-mayayım 42a/02

a.-mayım 42a/01

a.-up 31a/07

aña ona

a. 5a/13, 9a/09, 11b/18, 12a/03, 12b/07, 22a/14, 25a/08, 25b/15, 27a/14, 29a/07, 30b/04, 32b/12, 39b/16, 40a/01, 41b/07, 46a/06, 46a/17, 48b/06, 50a/03

añıl- hatırlanmak, söz konusu olmak

a.-madı 53a/03

añla- anlamak

a.-dığınız 3a/13

a.-dup 9a/15

a.-madık 3a/14

a.-madılar 46b/17

a.-madınız 11a/09

a.-mayup 16b/14

a.-mazdı 46b/17

añlat- anlatmak

a.-dılar 36b/03

‘ār < Ar. utanma

‘ā. 5a/11, 13b/04

ara 1. ara, yer

a.+dan 14a/08, 14a/09, 16a/08, 27a/08

a.+sına 5b/12, 10b/01

a.+sında 10b/03

a.+sından 50a/06

a.+ya 52b/10

a.+yı 21b/10

2. esna, vakit, sıra

a.+da 13a/01

a.+larından 54b/08

ara- aramak

a.-dı 27a/04

a.-madık 27a/03

a.-mağa 26a/06

a.-rken 47a/15

a.-rsınız 17b/06

a.-yup 10b/03, 15b/10, 15b/11

‘Arab < Ar. Arap

‘A. 13b/01, 27a/13, 38a/09,
40a/07, 43a/17

‘A.+1 19a/09, 53a/02

ard art, arka

a.+ımca 9b/01, 28a/14

a.+ına 8b/13, 13b/12, 24b/15,
28a/17, 52a/07

a.+ınca 10a/05, 15a/04,
28b/03, 29b/09, 33b/13, 36a/05,
36a/06, 42b/12, 52a/05

a.+ından 8a/02, 19b/06

a.+ların 55b/12

arış arşın

a. 5b/18, 9b/08, 9b/09, 32a/11,
32b/05, 37a/02

arğa sırt, arka

a. 22a/06, 31b/14, 32a/16

a.+sın 32b/10

a.+sına 15b/07

a.+sında 35b/04

a.+sından 28b/07, 33b/15,
51b/15

a.+sını 43b/15

a.+ya 23b/01

arlan- utanmak

a.-mağda 29a/04

artık 1. bundan sonra, başka

a. 3b/01, 3b/06, 6a/15, 12a/11,
23b/10, 30a/05, 33a/17, 41a/17

2. daha çok, daha fazla

a. 13b/13, 30a/04, 34a/16,

‘arz < Ar. bir büyüğe sunma,
gösterme, bildirme, önüne koyma

‘a. 27b/07

‘arz et- “bir büyüğe sunmak”

‘a. è.-seniz 46b/05

‘a. è.-diler 56a/01

‘arz eyle- “bir büyüğe
sunmak”

‘a. e.-di 21a/03,
24b/06, 31a/14, 39a/16,
39b/09

‘arzu < Ar. istek, heves

‘a.+m 23a/01

āsān < Far. kolay

ā.+dır 40a/04

āṣār < Ar. eserler

ā. 2a/03

āsāyiş < Far. rahat, huzur

ā. 24a/05

aşl < Ar. asıl, kök, temel

a. 42a/02

a.+ı 49a/17, 51b/06, 54a/02
a.+ın 16a/08
aşıl- asılmak
a.-mıſ 39a/15
‘Āşım özel ad
‘Ā.+ıñ 3a/13
‘āſī < **Ar.** karşı gelen, haydut; günahkar
‘ā. 12a/03
‘ā.+lerden 11b/18
‘asker < **Ar.** er
‘a. 7b/18, 9a/05, 9b/07, 9b/10, 9b/12, 9b/17, 11b/08, 11b/17, 12a/03, 13a/08, 13a/12, 13a/13, 13a/15, 13b/07, 18a/15, 18b/08, 24a/06, 27a/07, 27a/10, 27a/15, 28a/17, 30b/09, 39b/07, 40b/05, 44a/13, 45a/06, 45a/08, 48b/05, 49a/01, 49a/03, 50a/12, 54a/13, 54a/15, 54b/13, 55a/14
‘a.+den 6b/02, 12b/15, 27a/09, 28b/03, 28b/07
‘a.+dir 44b/03
‘a.+e 9b/16, 10a/04, 10a/14, 13a/04, 24a/02, 44b/14, 52a/10, 56a/02, 56a/05
‘a.+i 8a/05, 8b/02, 10a/05, 10b/01, 13b/11, 24a/02, 24a/03,

29b/12, 38b/11, 52a/01, 52a/05, 52a/06, 52a/07, 54a/12, 54b/13, 55b/11
‘a.+im 12b/06, 13a/16, 24a/10
‘a.+ime 11b/02
‘a.+imiz 8b/03
‘a.+in 8a/18, 8b/08, 9b/13, 11b/09, 13b/07, 18b/16, 48b/15
‘a.+inden 23a/11, 54b/07
‘a.+ine 9b/11, 13a/05, 14a/17, 18b/13, 23a/12, 49a/06
‘a.+ıñ 12b/15, 14b/09, 28a/15, 29a/03, 29b/09, 38b/07, 44b/05, 52a/09, 55b/11, 55b/14
‘a.+isiñiz 7a/05
‘a.+iyle 11b/05, 11b/14, 13b/16, 22a/05, 24a/03, 55b/02
‘a.+siñiz 10a/07
aſlā < **Ar.** hiçbir vakit
a. 9a/16, 26a/06, 39b/09, 51b/03, 53a/03
‘aşr < **Ar.** yüzyıl
‘a.+da 39a/10, 42b/08
aşağı aşağı
a. 2b/12, 4a/09, 4b/03, 14a/09, 19b/03, 19b/03, 27a/09, 35b/07, 35b/08, 35b/09, 36a/07, 45b/12

a.+da 35b/08

a.+dan 43b/13

aşçı aşçı

a. 34a/13, 34a/13, 34a/15,
34b/07, 34b/10

a.+lar 10b/03

a.+nın 34a/16, 34b/11

‘**āşık** < **Ar.** aşık

‘ā. 27b/08, 42a/16

‘ā.+am 42b/01, 46a/17

‘ā.+dır 44b/06, 46b/02,
46b/03

‘ā.+ı 43b/04

‘ā.+ıdır 43a/11

‘ā.+ım 27b/11

‘ā.+ımız 46a/05

‘ā.+ıyım 42a/04

‘ā.+lar 40b/16

‘ā.+sın 26a/17, 42b/01

‘āşık èt- “aşık etmek”

‘ā. è.-diler 2a/07

‘āşık ol- “aşık olmak”

‘ā. o.-dı 15b/05,
22b/14, 27a/13,

‘ā. o.-dum 25b/06,

‘ā. o.-up 22a/08,
45a/03, 45b/14

‘ā. o.-ur 31a/12,

‘**āşıklık** aşıklık

‘ā.+ın 42b/17

āşinālīk < **Far.+Tü.** bildik, tanıdık

ā. 21b/05, 42b/05

ā.+a 46a/06, 47a/09

ā.+ımız 16a/17

āşinālīk èt- “tanışmak”

ā. è.-edemedik 47a/09

ā. è.-sem 46a/04

āşinālīk eyle- “tanışmak”

ā. e.- 46a/05

‘**aşk** < **Ar.** sevgi

‘a. 33b/14, 39a/02, 48a/07,
51a/15

‘a.+ı 16b/11

‘a.+ına 11a/11, 29a/11

‘a.+ıyla 16a/01

‘**aşkar** < **Ar.** doru at

‘a. 10b/05, 12b/15, 30b/07,
30b/11

‘a.+a 5b/01, 15b/09, 33b/12,
36b/08, 38b/12, 44b/11, 50b/09

ˆa.+dan 30b/08, 33b/13,
34a/01

ˆa.+e 11a/09

ˆa.+ı 5b/05, 10b/12, 12b/16,
12b/17, 23b/03, 30b/06, 38b/15,
40b/16, 44b/10, 51a/15, 55b/05

ˆa.+ın 10b/05

ˆa.+ıñ 10b/04

at at

a. 12b/18, 14a/06, 14a/19,
23b/02, 23b/16, 23b/16, 29b/08,
38b/14, 49b/08, 51a/10, 51a/12,
54b/11, 55b/03

a.+a 45b/05

a.+ı 12b/12, 28b/03, 45a/01

a.+ın 12b/11, 12b/13, 12b/14

a.+ıyla 44b/16

a.+ların 12b/10

at- atmak

a.-an 39b/12

a.-ardı 19b/12

a.-arlardı 11a/02

a.-arsınız 14a/13

a.-dı 19b/14, 35b/08, 45b/15

a.-ıverdi 19b/03, 29a/09,
32a/14

a.-up 10b/13, 51b/11

ata baba

a. 47b/12, 47b/14, 47b/17,
53b/04, 53b/06, 53b/11

a.+n 47b/06

a.+sın 18b/07

āteş < Far. ateş

ā. 3b/06, 18a/12, 31b/16,
32a/04, 39a/09, 40a/07, 40b/04,
43a/08, 44b/13, 52a/02

ā.+e 19a/01

ā.+iyle 48a/07

ā.+ler 23b/13, 32b/11

ā.+lere 30a/15

atıl- atılmak

a.-dı 10b/06, 28b/13

atlan- ata binmek, atlanmak

a.-dılar 10a/06

aṭlās < Ar. üstü ipek, altı pamuk
kumaş

a. 6b/15, 45b/15, 46a/01

a.+dan 51b/14

a.+ı 5a/03

aṭlās-pūş < atlas (Ar.) + pūş (Far.)
atlas kumaştan giyinmiş (kimse)

a. 45b/16

atlu atlı
a. 32a/15

āvāz < **Far.** ses, seda
ā.+ı 34b/15
ā.+ın 43b/01

‘avret < **Ar.** kadın, zevce, avrat
‘a. 14a/13, 19a/09, 19b/17

ay yılın on iki bölümlerinden her biri
a. 5a/12
a.+ı 20a/05

ayaḵ ayak
a. 19b/03, 21a/07, 28a/06, 29b/11, 35b/11, 52b/13
a.+a 50a/07, 51a/02
a.+ı 49b/10
a.+ıma 27b/10
ayağına gel- “alçak gönüllülük göstererek birinin yanına gelmek”
a.+ıma g.-esiñiz 2b/11
a.+ına 18b/01, 25a/15, 27b/04, 30b/14, 54a/01
a.+ları 10b/05
ayaḵ bas- “bir yere varmak, ulaşmak”
a. b.-maya 8a/17

ayaḵ teri bir yere gönderilen veya çağırılan kimseye zahmetine karşılık verilen para, bahşiş ayak kirası
a. t. 26b/04

a‘yān < **Ar.** bir memleketin ileri gelenleri
a‘. 19b/11
a‘.+ı 2b/05

‘ayb < **Ar.** utanılacak şey, kusur, ayıp, leke
‘a. 42b/08, 42b/08, 43b/09, 47a/06, 51a/05
‘a.+dır 4b/06, 29a/03, 29b/04, 46a/09
‘a.+ımız 48a/16

ayır- ayırmak
a.-amadılar 38b/03
a.-mağa 38a/15

ayna < **Far.** ayna
a. 20a/10, 20a/10
a.+ya 20a/08

Ayna Şāh Özel ad.
A. 20a/10
A.+ı 20b/01
A.+ıñ 20a/13

ayrıl- ayrılmak

a.-dım 24a/16

a.-mam 8b/15, 33a/17

a.-up 24a/06, 28b/03

ayu ayı

a. 26b/07

‘**ayyār** < **Ar.** hilekar, dolandırıcı

‘a. 2a/06, 3a/10, 3b/09, 3b/10, 4b/10, 4b/17, 21a/05, 21a/07, 21b/15, 21b/15, 26a/11, 26a/13, 26b/09, 28b/17, 29a/02, 29a/06, 29a/11, 29b/05, 29b/09, 30a/15, 53a/01

‘a.+ı 27a/15, 52b/11

‘a.+ım 30b/01

‘a.+ıñ 3b/03, 3b/05, 3b/08, 3b/12, 5a/05, 19a/07

‘**Ayyār-ı Cihān** özel ad

‘A. 2b/06, 3a/04, 3a/17, 4b/04, 4b/08, 5a/13, 20b/16, 21a/04, 22a/07, 26b/10, 26b/14, 27a/08, 27a/10, 29a/13

‘A.+a 52b/14

‘A.+ı 27b/12

‘**ayyārān** < **Ar.** ayyarlar, aldatanlar

‘a. 2b/08

‘**ayyārılık** < **Ar.+Tü.** hilekarlık, dolandırıcılık

‘a.+ı 4a/06

az az

a. 49a/15, 52a/08

a.+dır 8b/03

‘**azāb** < **Ar.** işkence, keder.

‘a. 14a/17, 14b/07

‘a.+dır 14b/08

āzād < **Far.** kurtulmuş, serbest, azat

āzād èt- “serbest bırakmak”

ā. è.-diler 48a/05

āzād eyle- “serbest bırakmak”

ā. e.-di 18a/09

‘**azamet** < **Ar.** büyüklük, ululuk

‘a.+iyle 14b/05

azıd- yolunu kaybetmek, yoldan çıkmak

a.-up 45a/16

‘**azīm** < **Ar.** büyük, ulu, iri

‘a. 15a/17, 16b/09, 19b/04, 32a/12, 45b/03, 48a/12, 49a/16, 52a/11, 52b/01, 52b/02, 53b/13, 54b/13, 55b/11

‘a.+inde 14a/03

‘**azm** < **Ar.** kasıt, niyet, karar

‘a. 8a/07, 18a/16, 23a/11, 39b/01, 49a/02, 49b/03, 50a/15, 51a/10, 53a/04, 54a/13

‘azm eyle- “karar kılmak”
 ‘a. e.-di 5b/15
bā-şifāt < **Far.+Ar.** sıfatlı, vasıflı
 b.+ıñ 2a/01
bā-ḥuṣūṣ < **Far.+Ar.** hususiyle, en çok, hele
 b. 3b/12
baba baba
 b. 19a/17
 b.+m 22a/14, 44b/07
 b.+ma 53b/02
 b.+mdan 47a/10
 b.+mın 22a/13
 b.+ñ 52a/15
 b.+sı 33a/14, 41b/08
 b.+sına 44a/15, 44b/08
 b.+sından 30a/01
 b.+sınıñ 53b/03
bā-bend < **Far.** bağlı
 b. 26a/12
bāc < **Far.** vergi, haraç
 b. 6b/03, 6b/05, 7b/07, 7b/08, 7b/09, 7b/10, 7b/16
 b.+ını 7b/13
bacaḵ bacak

b. 27b/15
 b.+ından 21b/08
bāc-dār < **Far.** geçiş vergisi tahsildarı
 b.+um 7a/02
bād-ı hevā < **Far.** bedava
 b.+ya mı 34b/04
bāde < **Far.** şarap, içki
 b. 41b/11, 41a/16, 43b/05
 b.+miz 42b/05
ba‘ dehū < **Ar.** ondan sonra
 b. 5a/10, 5b/01, 6a/06, 7b/05, 8a/07, 8b/11, 12b/10, 13b/10, 13b/14, 14b/06, 15b/06, 16a/02, 16a/04, 17a/02, 17b/08, 17b/17, 18b/13, 18b/17, 20a/13, 20a/17, 20b/06, 20b/11, 21a/06, 22b/12, 23a/17, 23b/17, 24b/09, 24b/13, 25b/01, 25b/02, 25b/04, 25b/14, 26b/08, 27b/02, 28a/05, 28a/13, 28b/15, 30a/06, 30a/10, 31b/03, 33a/09, 33a/11, 33b/11, 37b/15, 38b/12, 41a/15, 42b/11, 43a/07, 44b/16, 45a/10, 45a/14, 45b/03, 48a/06, 48b/16, 51a/08, 52a/08, 52a/13, 52a/16, 53a/02, 54a/05, 55a/05, 55a/07, 55a/13, 56a/01
bāğ < **Far.** bağ, bahçe

b. 41a/01, 41a/09, 44b/12,
46b/07

b.+a 26a/04, 40b/13, 40b/15,
42a/07, 42a/09, 44a/13, 45a/01,
45a/03, 45a/09

b.+da 42a/08, 45a/06, 45b/04,
46b/16, 47a/15

b.+ı 26a/03, 44a/14

b.+ına 27a/17

bāğ-bān < Far. bahçıvan, bağcı

b. 41b/14, 41b/15, 42a/04,
42a/09, 42a/14, 42a/16, 42b/11,
42b/16

b.+ıñ 42b/14

bağçe < Far. bahçe

b. 41a/07

bağlu bağlı

b. 24b/17, 27b/16

bağır- bağırmak

b.-dı 10a/16

bağışla- bağışlamak, vermek

b.-dı 52a/13, 56a/01

b.-rım 17b/15

bağla- 1. durdurmak, alıkoymak,
engel olmak

b.-yup 7b/16, 23a/11

b.-dılar 18b/17

2. bağlamak, sarmak

b.-dılar 54b/05

b.-yım 35b/06

b.-yup 10b/11, 16a/02, 21a/16,
49b/06, 54b/06

3. hasıl etmek

b.-yup 51a/11

bağlan-kuşanmak

b.-dı 49b/03

bahā < Far. kıymet, bedel, değer

b. 4b/10, 17a/07, 17a/16

b.+sın 17a/13, 17b/01, 17b/02,
31b/10

b.+sını 17a/06

bahādır < Far. cesur, yiğit

b. 30a/02, 38b/16, 39a/06

b.+larındanuz 11b/07

bahāne < Far. 1. bahane, vesile, sebep

b. 39a/13, 39a/17

b.+siyle 2a/07, 19b/12

2. kusur, noksan, garaz

b. 38a/06

bahāne èt- “bir şeyin gerçek
sebebini gizleyerek uydurma sebep
ileri sürmek”

b. è.-üp 4a/11, 48b/05

baḥīl < **Ar.** hasis, cimri, tamahkar

b. 2b/15

baḥr < **Ar.** deniz

b. 12b/04

baḥş < **Far.** bağış, ihsan

baḥş ét- “karşılıksız olarak vermek, bağışlamak”

b. è.-diler 56a/05

b. è.-iñ 56a/02

baḥş eyle- “karşılıksız olarak vermek, bağışlamak”

b. e.-di 14b/11

bā' iş < **Ar.** sebep olan

b. 47b/13, 48a/07

bak- bakmak

b. 4a/11, 20b/16, 21b/02, 24a/08, 27b/10, 29a/01, 29b/06, 37b/01, 42a/04

b.-a 31b/12

b.-am 8a/14

b.-ar 36a/17, 41b/13, 47b/08

b.-ardı 44b/04

b.-arken 19b/13

b.-arlar 14a/02

b.-ayor 46a/10

b.-ın 29b/04

b.-up 2a/09, 8a/16, 9b/15, 10a/16, 17b/05, 21b/01, 21b/04, 26a/13, 33b/15, 37a/02, 38a/16, 45a/03, 46b/01, 46b/02, 50b/11, 55a/02, 55a/05

bakıl- bakılmak

b.-maz 11b/01

bākī < **Ar.** baki, geri kalan; bundan başka

b.+ñiz 9a/06

b.+si 7b/16

bālā-ḳadd < **Far.** uzun boylu

b. 50a/03

bal-mūmu balmumu

b.+na 28b/17

Bānū özel ad

B. 2a/07, 18b/05, 19b/03, 20a/04, 20a/05, 20b/07, 22b/03, 22b/06, 22b/13, 23a/01, 23a/04, 23a/05, 23a/08, 23a/14, 23a/16, 23b/01, 27b/07, 27b/07, 28a/10, 29b/12, 29b/17, 39a/03, 41a/09, 41b/03, 41b/05, 41b/06, 41b/14, 42a/08, 42a/14, 42b/03, 43a/03, 43a/08, 43a/10, 43a/11, 43a/17, 43b/01, 44a/03, 44a/05, 44a/13, 44a/16, 44b/01, 44b/05, 44b/09,

45a/02, 45b/14, 46a/02, 46a/02,
46a/05, 46a/07, 46a/08, 46a/10,
46a/11, 46a/12, 46a/14, 46a/14,
46b/02, 46b/04, 46b/06, 47b/04,
47b/06, 47b/12, 47b/14, 48a/07,
48a/09, 52a/15, 53b/03, 53b/06,
55a/07, 55a/08

B. mıdır 42a/13

B.+nuñ 20b/05, 22a/10,
23a/14, 23b/02, 27a/17, 27b/05,
28a/08, 28a/13, 42a/04, 43a/11,
44b/17, 45b/13, 47a/08, 48a/06

B.+nuñdur 41a/01

B.+ya 8a/09, 20b/06, 22a/08,
22b/01, 22b/12, 23a/09, 27b/06,
28b/02, 41a/02, 42a/17, 44a/09,
44a/14, 44b/03, 44b/06, 47b/03,
52a/14

B.+yı 2a/07, 2a/09, 22a/13,
22b/11, 23a/15, 23b/04, 25b/11,
26b/09, 26b/15, 26b/17, 27a/17,
27b/05, 28b/07, 29b/13, 44a/10,
44a/11, 45a/06, 46a/10, 48a/13

baña bana

b. 2a/09, 4b/16, 5a/12, 7b/07,
11b/02, 11b/06, 12b/03, 14a/12,
14a/13, 15b/11, 17b/10, 19a/03,
19b/01, 19b/06, 20b/09, 20b/15,
22a/16, 22b/07, 26a/08, 27b/08,
27b/09, 28a/09, 31b/01, 33a/02,

33a/03, 36a/03, 39b/06, 40b/08,
42a/06, 43a/13, 45a/12, 46a/13,
46a/16, 46b/05, 46b/14, 47a/17,
47b/14, 48a/03, 49b/02, 50a/16,
50a/17, 51b/09, 53b/09, 55a/13,
56a/02

bār-gāh < **Far.** girmek için izin almak
lazım gelen, girilebilecek yer, çadır,
yüksek divan

b. 23a/01, 23a/09, 28a/05,
28a/15

b.+a 24b/16

b.+ı 10a/09

b.+ına 11a/07, 13a/09, 22a/10,
27b/03

b.+ların 22a/06, 27a/07

bāri < **Far.** bari, hiç olmazsa

b. 13a/17, 31b/10, 40b/13,
48a/09, 49b/15

bāriz < **Ar.** aşık, meydanda, açık

b. 46a/15

baş- basmak, baskın yapmak; alt
etmek, yenmek

b.-arağ 34b/16

b.-dı 12a/17, 29a/05, 54a/14

b.-dım 37a/16

b.-maya 8a/17

baş baş

b. 2b/06, 6a/09, 19a/04,
19b/03, 20a/14, 21a/04, 21a/07,
23a/04, 24a/07, 24a/13, 26b/11,
30a/03, 35a/08

b.+a 44a/12

b.+dan 10a/08, 55b/13

b.+ı 29a/03, 37b/11

b.+ım 25b/15

b.+ıma 21b/10, 44a/01

b.+ımız 8b/02

b.+ımıza 11a/10, 41b/05,
53b/12

b.+ın 2b/09, 12b/18, 17b/03,
23b/02, 32b/14, 42b/05, 49b/06,
50a/16, 54b/03

b.+ına 5b/09, 6b/05, 14a/18,
18b/15, 19a/12, 28b/12, 29b/01,
32a/05, 33b/05, 35a/10, 36a/01,
36a/04, 38a/10, 38b/14, 38b/15,
40a/13, 40a/13, 41b/13, 44a/15,
49b/14, 51a/13, 51b/02, 54a/15

b.+ından 19b/15

b.+ını 6a/06, 23b/16

b.+ının 11a/16

b.+ınız 12a/13

b.+ınızdan 43a/08

b.+ıyla 45a/08

b.+ları 41a/09

b.+larına 5b/17

b.+ların 36a/12

b.+um 9b/05

baş göster- “belirmek, ortaya
çıkma”

b. g.-mediler 6a/15

b. g.-üp 4a/07

başka başka

b. 9a/02, 9a/03, 17a/15

başla- başlamak

b.-dı 9b/15, 10b/07, 15a/11,
16a/03, 18a/01, 19b/15, 29a/08,
29a/14, 29a/15, 30b/10, 32a/04,
33a/01, 33a/15, 33b/17, 34a/13,
34a/14, 35a/04, 37b/04, 37b/13,
39a/07, 42b/14, 43b/09, 50b/02,
50b/07, 52a/03, 52a/17, 52b/09,
54a/15

b.-dık 11b/11

b.-dılar 6b/01, 6b/10, 10a/05,
13a/09, 14a/14, 18b/15, 20b/01,
24b/13, 26a/06, 29b/15, 33a/10,
36b/16, 38a/03, 38a/07, 38b/04,
41a/05, 41a/16, 43a/14, 44a/05,
54a/06, 54b/08

b.-yup 30a/12, 37b/16

başlı başlı

b. 21b/10

batır- batırmak

b.-up 38b/14, 38b/15

bayıl- bayılmak

b.-dı 29a/16

bayram bayram

b. 3a/02

bāzār < Far. pazar, çarşı; alışveriş

b. 4b/03

bāzer-gān < Far. tüccar, bezirgan, tacir

b. 15a/11, 15a/14, 18a/02,
18a/08

b.+a 18a/03

b.+dan 25b/06

b.+ı 18a/09

b.+lar 6a/11, 6a/16, 6b/10,
15a/15, 30b/14, 31a/02, 31a/10

b.+lara 7b/08

b.+ları 30b/12

b.+ların 15b/06

bāzer-gānlık < Far.+Tü. tacirlik

bāzer-gānlık ét- “ticaret
yapmak”

b. è.-erlerdi 17a/03

ba‘zı < Ar. bazı, kimi

b. 10b/03, 11a/13, 52a/08

bāzū < Far. kolun omuz ile dirsek
arasındaki kısmı, pazı

b.+sına 55a/11

bāzu-bend < Far. kolbağı

b. 55a/10

b.+i 55a/09, 55a/10

be ünlem

b. 4a/15, 34b/04, 35a/14,
35b/13, 40b/09, 40b/13, 41a/06,
42b/12

be- < Far. 1. sözcüklere -e halini verir
2. -e kadar anlamını verir

b.-diyār 40b/03

b.-gün 40b/06

hāne-be-hāne 27a/04

bed-aḥlāk < Ar.+Far. huyu ve ahlakı
kötü olan (kimse)

b.+dır 41b/07

bedestān < Far. değerli eşya ve
mücevherlerin alınıp satıldığı çarşı

b. 46b/12

bed-ḥūy < Far. kötü huylu, huysuz

b. 22b/02

Bedrūn özel ad

B. 54b/08, 54b/09

B.+a 54b/11

bed-şifat < **Far.+Ar.** kötü vasıflı

b. 22b/02

beg bey

b. 32a/12, 51b/06

b.+ler 2a/06, 2b/07, 2b/08,
2b/12, 2b/14, 2b/17, 3a/04, 3a/11,
3a/14, 3b/02, 3b/08, 3b/16, 4b/10,
5a/15, 5b/02, 8b/01, 8b/07, 8b/11,
18a/14, 25a/12, 29a/17, 29b/14,
29b/15, 30b/05, 47a/06, 52b/16

b.+lerdir 22b/05

b.+lere 2a/09, 5b/13, 8a/16,
8b/16

b.+leri 2b/11, 11a/17, 20a/16,
24b/07, 29b/07, 32a/11, 49b/06,
49b/14, 51a/06, 52b/04, 52b/08

b.+lerinden 16a/09

b.+lerine 18a/13, 52b/10,
55a/05

begen- beğenmek

b.-di 32b/13, 49a/14

b.-digi 31b/13, 37a/03

b.-medigin 28a/14

b.-mez 15b/03

b.-üp 47a/16

Behmen < **Far.** 1. zeki, anlayışlı,
kavrayışlı 2. İran hükümdarlarından
İsfendiyar'ın oğlu Erdşir'in lakabı

B. 36a/02, 54a/09, 54b/09,
54b/14, 55b/03, 55b/05, 55b/07

B.+e 36a/06

B.+i 55b/05

B.+iñ 54b/06

Behmen-i Mağribī özel ad

B.+i 54a/08, 54a/11

Behmen-i Rūmī özel ad

B. 36a/01

Behrām < **Far.** Acem
pehlivanlarından birinin adı

B. 44a/09, 44b/01, 44b/14,
45a/06, 54b/02, 54b/07

B.+a 54b/08

B.+ı 54b/09

Behrām-ı Tīg-zen özel ad

B. 44b/06

Behrām-ı Mağribī özel ad

B. 54a/09

bekçi bekçi

b.+sinin 43a/04

bekle- beklemek

b. 6b/03

	b.-rken 20b/11	8b/10, 8b/15, 9b/02, 9b/04, 9b/16,
	b.-yüp 6b/11	10a/09, 10b/01, 11a/08, 11a/13,
bél	bel	11b/14, 11b/17, 12a/04, 12a/06,
	b.+inizden 20a/15	12a/13, 12b/02, 13a/03, 13a/04,
belā < Ar.	kötülük, felaket, bela	13a/06, 13a/16, 13b/01, 14a/12,
	b. 41b/05	16b/14, 16b/15, 17b/07, 17b/10,
	b.+lar 13a/12	18a/13, 19a/09, 19a/17, 21b/02,
	b.+sıyla 26b/17	21b/10, 22a/04, 22a/14, 22a/15,
	b.+yı 44b/07	22b/08, 23b/08, 23b/11, 24a/15,
belī < Far.	evet	24a/16, 25b/05, 25b/08, 25b/10,
	b. 12a/15, 16a/16, 22b/09,	25b/13, 25b/16, 26b/01, 26b/04,
	41b/04, 46a/12	26b/06, 26b/13, 27a/05, 27b/08,
belki	belki	27b/10, 28a/01, 28a/04, 28a/07,
	b. 3a/12, 3b/14, 5a/17, 17b/14,	28a/08, 28a/09, 29a/02, 29a/03,
	20a/06, 26a/02, 27a/05, 33b/02,	29a/13, 29b/03, 30a/07, 30a/16,
	36b/15, 40a/05, 41a/07, 42b/08,	30b/01, 30b/01, 30b/04, 30b/16,
	43a/11	32a/15, 33a/04, 33a/16, 33b/01,
bellü	belli, açık, aşık	33b/02, 33b/04, 33b/09, 33b/16,
	b. 26a/10	33b/17, 34b/03, 34b/05, 35a/06,
belmān ?		35a/07, 35a/07, 36a/15, 37a/13,
	b. 51b/15	37b/03, 38a/15, 38b/09, 39b/03,
belür-	ortaya çıkmak, belirlemek	40b/02, 42a/02, 42a/04, 42b/01,
	b.-medi 15b/14	42b/02, 42b/13, 42b/16, 43a/15,
ben	ben	43b/07, 44a/11, 45a/04, 45a/11,
	b. 2b/11, 3b/16, 4a/08, 4b/16,	46a/13, 46a/14, 46a/16, 46b/04,
	5b/12, 7a/01, 7b/06, 7b/07, 8b/07,	46b/05, 46b/09, 47a/16, 47a/17,
		47b/02, 47b/04, 47b/11, 47b/12,
		48a/01, 48a/02, 48a/03, 48a/05,
		48a/08, 48b/03, 48b/13, 50a/17,
		52a/03, 52b/16, 53a/02, 53a/03,
		55b/07

b.+den 2b/03, 5b/11, 7b/08,
19a/04, 19a/16, 27b/12, 28b/06,
29b/04, 46b/03, 47a/11

b.+i 7b/06, 9a/17, 11a/09,
11a/14, 16b/15, 19a/13, 21b/07,
22a/14, 23a/06, 26b/15, 27b/15,
29a/01, 29a/11, 34b/05, 35a/04,
35a/07, 37b/02, 37b/03, 37b/12,
38b/09, 39a/06, 42a/07, 43b/10,
46a/15, 46a/16, 46b/01, 47b/05,
48a/05, 52b/15, 53b/04, 54b/03

b.+i mi 43b/12

b.+im 2b/02, 2b/11, 3a/11,
3a/13, 3b/15, 4a/10, 4a/12, 4a/16,
4b/08, 4b/08, 4b/12, 6a/01, 7a/02,
7b/03, 8b/17, 9b/04, 10a/01, 11b/12,
12a/09, 12a/11, 12a/12, 13a/06,
13a/16, 18b/01, 19a/14, 19a/15,
21a/10, 24a/09, 24a/10, 24a/12,
25a/04, 25a/11, 26a/15, 27b/09,
27b/11, 28a/14, 37b/14, 40b/09,
41a/07, 42b/11, 42b/15, 44b/08,
47a/10, 47b/14, 47b/15, 48a/03,
50b/04, 50b/14, 51a/05, 51a/16,
52b/15, 55a/12

b.+imdir 17b/09, 31b/12,
43a/15

b.+imle 5b/12, 8b/17, 12a/07,
21a/14, 46b/13

bend < **Far.** bağ, yular

b. 11a/17, 18b/17, 24b/10,
25a/07, 27b/04, 37a/14, 49b/11

b.+in 25a/13, 28a/08, 28a/13

b.+lerin 12b/05, 24b/12,
50b/05

bend eyle- “bağlamak”

b. e.- 55a/11

bende < **Far.** kul, köle

b. 4b/09, 10b/10, 10b/15,
11a/01, 16b/14, 24a/01, 27b/16

b.+ñiz 45b/01

b.+ñize 25b/11

Benī-‘Ād özel ad

B. 15b/09

B.+a 15a/10, 15a/13, 15b/12

beñze- benzemek

b.-r 20a/08

beñzer benzer

b. 9b/13, 12b/09, 19b/13

ber < **Far.** üzere

b.-dehān 38b/05

b.-hevā 19b/02

b.-keşān 11a/06

ber-ā-ber < **Far.** beraber

b. 32b/10, 32b/12, 36b/09,
38a/10, 47b/01, 49b/08, 51b/13

ber-ḥurdār < **Far.** berhudar olan,
mesut olan

b. 22b/12, 39a/01, 48a/10

beri beri; -den bu yana

b. 4a/14, 38b/15, 47b/10

b.+den 10b/07, 11a/04,
24a/03, 29b/12, 30b/10, 37a/06,
47a/05, 52a/03, 54b/06, 54b/12,
55b/04, 55b/08

berḳ sağlam, sıkı, muhkem,
kuvvetli

berḳ ur- “sağlamlaştırmak”

b. u.-up 9b/14

ber-meydān < **Far.+Ar.** meydana
giden

b. 51a/11

ber-murād < **Far.** arzusuna kavuşan,
dileğine eren

b. 25b/13, 44a/11

berü beri

b. 9a/09, 42a/16, 47a/12

besbellü besbelli

b. 12b/02

bêş beş (sayı adı)

b. 9b/09, 33b/11, 34a/04,
34a/05, 34a/07, 36a/10, 37a/01,
37b/02, 37b/09, 48a/15

beter daha kötü, çok kötü, beter

b. 33b/11

bevvābān < **Ar.** kapıcılar

b. 35a/12

beyān < **Ar.** anlatma, bildirme.

beyān èt- “anlatmak”

b. è.-üp 55a/12

beyān eyle- “anlatmak”

b. e.-di 16a/11, 47b/03

beyān olun- “anlatılmak”

b. o.-ur 8a/12, 30a/02,
56a/10

b. o.-una 20b/04

beyāz < **Ar.** beyaz, ak

b. 14b/01

beyt < **Ar.** mesken, hane, ev, oda, oba

b. 9a/08, 12a/02

b.+ini 9a/08, 9a/10

Beytu’llāh < **Ar.** Kabe, cami, mescit
gibi ibadet edilen yer.

B.+ı 9a/07

Beytü’l-Muḳaddese < **Ar.** *Muḳaddes*
Ev 1. Kudüs 2. Kudüs Camii

B.+yi 9a/11

bezdır- bezdirmek, bıktırmak

b.-di 46b/01
bezm < **Ar.** içkili, eğlenceli meclis
b. 25b/02
bırak- bırakmak
b. 28b/04
b.-dı 12b/17, 44b/17
b.-dılar 14a/18
b.-ma 39a/06
b.-madı 15a/12
b.-maya 52a/11
b.-up 9b/04, 13a/02, 26b/10,
44b/11, 54b/04
b.-ursın 29b/08
biçik kesik, kesilmiş
b.+den 30b/04
bī-dīn < **Far.+Ar.** dinsiz
b. 28a/03
bī-gāne < **Far.** yabancı
b. 37a/10, 41a/02, 42b/07,
43a/10
bī-hūde < **Far.** beyhude, faydasız
b. 28a/03
bī-ḥadd < **Far.+Ar.** hadsiz, sınırsız
b. 21a/09
Bīhrūz özel ad

B. 36a/09, 37a/05, 37a/09,
38a/06
B.+a 37a/02
bī-ḥuzūr < **Far.+Ar.** huzursuz
b. 26a/14
bī-iḥtiyār < **Far.+Ar.** kendiliğinden,
elde olmayarak
b. 40a/16, 50a/07
bī-ḫarār < **Far.+Ar.** kararsız
b. 22b/14, 42a/05, 47a/12
bī-ḫayd < **Far.+Ar.** kayıtsız
bī-ḫayd ol- “aldırmaz olmak”
b. o.-up 17b/17
bī-ḫiyās < **Far.+Ar.** ölçüsüz
b. 52a/09
bī-ḫuṣūr < **Far.+Ar.** kusursuz,
eksiksiz, tam
b. 17b/02
bil- bilmek
b.-di 33b/05, 39a/06, 40a/03,
44b/03
b.-digimizden 17a/13
b.-diginden 49a/05, 51b/09
b.-dik 4a/05
b.-dikde 24a/12

b.-diler 13b/05, 14b/07,
20a/02, 20a/10, 29b/07

b.-emedi 11b/01, 11b/15,
27b/05

b.-enler 49b/01, 49b/05

b.-eyim 13b/01, 29a/13,
35a/05

b.-irler 4a/15

b.-mede 20b/04

b.-meden 35b/13

b.-medi 17b/17, 30a/13

b.-medigij 29b/09

b.-mediler 14b/07, 14b/08

b.-medim 50a/06

b.-mediñ mi 21b/07

b.-mediñiz 50a/02

b.-mem 7b/07, 14a/01,
29b/06, 34b/03, 34b/05, 35a/06,
41b/09, 46a/13, 47b/04, 47b/11

b.-meyenler 51b/04

b.-meyüz 15b/12

b.-mez 23a/15, 30b/06,
34a/15, 36b/06

b.-mez misiñiz 5b/04

b.-mez miydiñ 35a/14

b.-mezdi 33b/14

b.-mezler 41a/09, 44b/07

b.-miş 8b/17

b.-üp 4a/04, 5b/15, 6a/13,
6a/14, 17b/05, 21a/03, 33a/01, 45b/01

b.-ür 7b/15, 12a/04, 16b/16,
21b/10, 21b/12, 21b/12, 23a/15,
55a/11

b.-ür misin 4b/18, 21b/09

b.-ür misiñiz 53b/04

b.-ürem 4a/10, 9a/17, 21b/16,
21b/16, 22b/08, 30b/04

b.-üriz 4a/14

b.-ürlerdi 17a/05

b.-ürseñ 26a/13

b.-ürsin 18b/02, 21b/11,
25a/04, 25a/11, 26b/13

b.-ürsiñiz 15a/06, 24a/10

bilā-cebe < Ar. zırhsız

b. 38b/09

bilā-ḥicāb < Ar. utanmaz

b. 44a/03

bilā-silāḥ < Ar. silahsız

b. 38b/09

bi'l-cümle < Ar. hep, bütün

b. 37a/01, 40a/08

bildir- bildirmek

b.-di 14b/09, 19a/08, 48a/11

b.-emedi 16b/12

b.-esiz 20b/09

b.-eyim 13a/04, 22a/04

b.-iñ 7b/13

b.-irim 21b/07

b.-medim 13a/01

b.-üp 20a/17, 54b/01

bile 1. birlikte, beraber 2. dahi, de
3. ile

b. 2b/05, 6b/15, 8a/09, 8b/11,
8b/17, 11b/15, 22b/10, 24a/09,
25a/12, 28b/01, 31a/08, 34b/01,
35b/08, 39b/10, 41a/03, 43a/10,
46b/05, 46b/14, 46b/16

bilece 1. birlikte, beraber 2. dahi, de
3. ile

b. 8b/15, 48b/12, 48b/16

bilin- bilinmek

b.-mez 8b/04

bilmezlik cahillik

b. 18b/02

bī-mecāl < Far.+Ar. halsiz, dermansız

bī-mecāl ol- “takatsiz kalmak”

b. o.-up 10b/11

bin- binmek

b.-iñ 28a/17

b.-üp 8b/11, 12b/15, 15b/09,
19a/10, 28a/17, 33b/12, 36b/09,
38b/13, 49b/11, 54a/13

bī-naẓīr < Far.+Ar. eşsiz, eşi
bulunmayan

b.+dir 31a/09

biñ bin

b. 4b/13, 7a/07, 7a/09, 8a/05,
8b/02, 8b/03, 8b/06, 9b/09, 9b/12,
12a/02, 13b/01, 13b/11, 18a/15,
22a/05, 24a/02, 24a/03, 26b/09,
27a/07, 27a/15, 29b/09, 31a/11,
32a/12, 32b/03, 32b/05, 36a/02,
36a/10, 38b/08, 38b/11, 38b/16,
44a/13, 44b/01, 45a/03, 45a/06,
49a/01, 49a/03, 52a/01, 52a/08,
54a/13, 55b/13, 55b/13

bī-pāyān < Far. sonsuz, tükenmez

b. 9b/12

bī-pervā < Far. çekinmeksizin,
sakınmadan

b. 7a/02

bir bir, tek; aynı

b. 2a/04, 2b/02, 3a/05, 3b/09,
3b/14, 3b/16, 3b/16, 3b/17, 4a/09,
4b/12, 5a/08, 5a/13, 5b/02, 6a/04,
6a/05, 6a/06, 6b/08, 6b/12, 7b/02,

8a/10,	8a/11,	8a/13,	9a/04,	9a/09,	25b/06,	25b/08,	25b/10,	25b/13,
9a/11,	9a/11,	9a/14,	9a/16,	9b/01,	26a/03,	26a/05,	26a/08,	26a/11,
9b/07,	9b/09,	9b/11,	9b/13,	9b/16,	26a/12,	26b/02,	26b/07,	26b/07,
10a/03,	10a/11,	10a/11,	10a/13,		26b/16,	27a/04,	27a/04,	27a/06,
10a/14,	10b/06,	10b/11,	10b/16,		27a/06,	27a/12,	27a/13,	27a/13,
10b/17,	11a/14,	12a/03,	12a/04,		27a/15,	27b/04,	27b/10,	27b/11,
12a/04,	12a/09,	12b/12,	12b/13,		27b/12,	28a/05,	28a/11,	28a/13,
12b/18,	13a/04,	13a/07,	13a/18,		28b/08,	28b/12,	28b/13,	28b/14,
13b/11,	13b/13,	14a/01,	14a/05,		29a/07,	29a/12,	29a/14,	29b/01,
14a/06,	14a/14,	14a/14,	14a/19,		29b/02,	29b/05,	29b/09,	30a/01,
14a/19,	14b/01,	14b/12,	15a/05,		30a/07,	30a/09,	30a/11,	30a/15,
15a/13,	15a/14,	15a/17,	15a/18,		30a/16,	30b/01,	30b/03,	30b/05,
15b/06,	15b/09,	15b/13,	15b/15,		30b/08,	30b/10,	30b/11,	30b/11,
16a/01,	16a/01,	16a/02,	16a/04,		30b/11,	30b/12,	31a/03,	31a/03,
16a/08,	16a/09,	16a/14,	16b/01,		31a/11,	31a/11,	31b/04,	31b/04,
16b/15,	16b/16,	17a/15,	17b/11,		31b/04,	31b/10,	31b/13,	31b/14,
18a/01,	18a/01,	18a/02,	18a/04,		31b/16,	32a/01,	32a/01,	32a/04,
18a/10,	18a/15,	18a/18,	18b/02,		32a/07,	32a/09,	32a/11,	32a/15,
18b/02,	18b/04,	18b/06,	19a/03,		32a/16,	32a/16,	32a/16,	32b/05,
19a/09,	19b/04,	19b/08,	19b/08,		32b/05,	32b/09,	32b/10,	32b/11,
19b/09,	19b/13,	19b/13,	19b/14,		32b/13,	32b/14,	33a/08,	33a/11,
19b/17,	20a/02,	20a/04,	20a/07,		33a/12,	33a/13,	33b/03,	33b/04,
20a/08,	20a/09,	20a/12,	20b/03,		33b/08,	33b/09,	34a/01,	34a/03,
20b/07,	20b/07,	20b/13,	20b/14,		34a/03,	34a/03,	34a/05,	34a/05,
21a/12,	21a/13,	21a/13,	21b/10,		34a/13,	34a/13,	34a/16,	34a/17,
22a/01,	22a/09,	22a/10,	22a/14,		34b/09,	34b/11,	34b/14,	35a/01,
22b/01,	22b/02,	22b/06,	22b/15,		35a/03,	35a/05,	35a/07,	35a/08,
23a/02,	23a/11,	23a/16,	23a/18,		35a/16,	35b/05,	35b/12,	36a/03,
23b/03,	23b/06,	23b/07,	23b/08,		36a/04,	36a/09,	36a/15,	37a/05,
23b/12,	23b/15,	23b/17,	24a/01,		37b/15,	38a/02,	38a/06,	38b/02,
24a/03,	24a/15,	24a/16,	24b/02,		38b/04,	38b/05,	38b/11,	38b/13,
25a/02,	25a/09,	25b/04,	25b/05,		38b/13,	38b/13,	38b/16,	39a/03,

39a/11, 39a/14, 39a/15, 39b/01,
 39b/05, 39b/09, 39b/13, 39b/14,
 39b/16, 40a/01, 40a/08, 40a/12,
 40a/12, 40b/09, 40b/13, 40b/13,
 40b/15, 40b/15, 40b/15, 40b/16,
 41a/12, 41a/14, 41a/14, 41b/02,
 41b/05, 41b/07, 41b/07, 41b/12,
 41b/13, 41b/16, 42a/10, 42a/11,
 42a/11, 42a/11, 42b/05, 42b/11,
 42b/11, 42b/13, 42b/15, 42b/17,
 43a/10, 43b/02, 43b/03, 43b/12,
 43b/13, 43b/13, 43b/13, 43b/16,
 44a/02, 44a/07, 44a/08, 44a/09,
 44b/02, 44b/10, 44b/12, 44b/13,
 44b/16, 45a/12, 45a/13, 45b/02,
 45b/03, 45b/07, 45b/08, 46a/06,
 46a/07, 46a/09, 46a/17, 46a/17,
 46b/04, 46b/05, 46b/06, 46b/06,
 46b/10, 46b/15, 47a/07, 47a/11,
 47b/05, 47b/09, 47b/13, 47b/15,
 47b/17, 48a/01, 48a/05, 48a/06,
 48a/09, 48a/15, 48a/15, 48a/16,
 48b/02, 48b/10, 49a/01, 49b/09,
 50a/01, 50a/10, 50a/14, 50b/16,
 51b/02, 51b/12, 51b/15, 52a/01,
 52a/02, 52a/03, 52a/05, 52a/10,
 52a/11, 52a/14, 52b/08, 52b/09,
 52b/10, 52b/12, 52b/14, 52b/16,
 53a/01, 53a/02, 53a/04, 53a/04,
 53a/05, 53a/13, 53b/01, 53b/05,
 53b/08, 54a/07, 54a/09, 54a/14,
 54b/01, 54b/02, 54b/08, 54b/11,

54b/12, 55a/10, 55a/15, 55b/08,
 55b/11

b.+den 38a/07, 38a/07, 38b/02

b.+dir 33a/04, 35a/02

b.+in 38b/16

b.+ine 28b/12

birāder < Far. 1. erkek kardeş 2. dost

b. 21b/05, 30a/06

b.+imiz 25b/12

b.+ler 24b/01

b.+sin 21b/06

biraz biraz

b. 32a/12, 33b/17, 34a/07,
 42a/03

b.+dan 31b/08

birbiri birbiri

b. 36a/07, 55b/15

b.+n 34b/16

b.+nden 24a/06, 29b/17

b.+ne 9b/17, 35b/10, 36b/16,
 37b/16, 54b/13

birer birer

b. 4b/05, 7a/10, 14a/17,
 14a/18, 35b/08, 38a/10, 38b/01,
 38b/01, 40a/06, 43a/05, 43a/05,

43a/05, 43b/04, 49b/07, 49b/07,
49b/07

biri bir tanesi, herhangi biri

b. 2b/07, 8a/06, 9b/13, 27a/09,
30b/09, 34b/09, 37a/07, 37a/08,
37b/16, 42b/12, 42b/12, 42b/13,
43b/04, 44a/01, 49b/13, 49b/13,
53b/11

b.+leri 32b/15

b.+n 37a/06

b.+ne 15b/04, 24b/12, 31b/05,
54a/08, 54a/08

b.+nin 12b/11

b.+niñ 7a/10, 12b/11, 26a/09,
34b/13, 43a/05

b.+ñiz 8b/12, 49b/06

birkaç birkaç, az sayıda

b. 4a/01, 15b/12, 15b/16,
16b/09, 18a/09, 19a/05, 25b/02,
31b/04, 31b/05, 32a/01, 44a/10,
44a/12, 45b/10, 48a/03, 52b/13,
53a/06, 53a/07

b.+ından 15b/12

birlik tek, bir olma durumu, birlik

b.+de 43a/12

bī-silāh < Far.+Ar. silahsız

b. 38b/12

bī-şümār < Far. sayısız, pek çok

b. 9b/17

bī-tāḳat < Far.+Ar. takatsız, güçsüz

bī-tāḳat ol- “takatsız kalmak”

b. o.-dılar 10b/10

bī-teklīf < Far.+Ar. teklifsiz

b. 16a/17, 16b/08

bitür- bitirmek

b.-di 34a/14

bī-vefā < Far.+Ar. vefasız

b. 19a/09

bī-vefālīḳ < Far.+Ar.+Tü.
vefasızlık

bī-vefālīḳ èt- “vefasızlık
etmek”

b. è.-ersin 4a/05

biz biz

b. 2b/09, 4a/05, 7a/05, 11b/04,
11b/11, 31a/08, 36b/12, 40a/05,
41a/06, 41a/11, 41b/16, 43b/07,
48a/14

b.+de 7b/11

b.+den 2b/03, 7a/04, 7b/09,
7b/10, 15b/02, 40a/06, 41b/04,
48b/05, 55a/03

b.+e 16b/17, 17a/13, 25a/08,
30a/05, 30a/06, 34a/04, 34a/07,
35a/10, 36b/02, 36b/05, 39b/08,
40a/05, 41a/11, 43a/15, 44b/09,
45b/01, 48a/15, 48b/12, 50b/01

b.+i 5a/16, 7b/11, 11b/09,
11b/16, 17a/01, 18a/06, 18a/07,
21b/11, 26a/12, 28b/08, 29b/05,
36b/14, 40b/17, 41b/14, 43a/11,
44b/07, 45a/17, 45b/01, 48a/14,
49a/08

b.+im 13b/01, 18a/03, 18a/05,
20b/16, 30a/13, 33a/07, 37a/10,
41a/02, 42a/13, 42b/02, 45a/16,
45b/13, 46a/05, 47a/02

b.+imki 46a/09, 46b/14,
47a/15, 47b/01

b.+imkini 46a/13

b.+ler 2b/17, 3a/14, 4a/14,
5a/09, 5a/15, 7a/07, 7a/08, 7b/09,
7b/09, 11a/11, 11b/05, 11b/10,
11b/12, 15a/02, 15a/05, 15a/18,
17a/10, 17a/12, 25b/14, 44b/10

b.+lere 3a/07, 3a/16, 11a/13,
53a/01, 55a/08

b.+leri 3a/08, 12a/17

b.+üm 3a/14, 8b/03, 27a/11

bi'z-żarūrī < **Ar.** ister istemez

b. 31a/09

boğaca poğaça, çörek

b. 33b/06

boğça bohça

b. 46b/06, 47a/03

b.+yı 47b/02

boğaz boğaz

b.+ın 27a/10

b.+ına 21a/13

boğazla- boğazlamak

b. 31b/10

b.-dı 31b/13, 32a/15

b.-dılar 14b/14

b.-yup 33a/09

bol çok, bol

b. 34a/09, 34a/14, 34a/14,
41a/17

bostāncı < **Far.** saray teşkilatında,
padişah saraylarının korunması ile
vazifeli olan kimseler

b.+lara 45a/09

b.+ların 43a/05

boş boş

b. 35b/14, 37b/09

boy boy

b.+ı 51b/16

boynuzboynuz

b.+unda 6b/09

boyun boyun

b.+ı 55b/08

b.+una 23b/02, 23b/16

boz- bozmak

b.-ar 49a/08

b.-dum 8b/08

b.-up 7b/03, 12b/06, 18b/16

bozgunluk bozgun, yenilgi,
mağlubiyet

b. 50a/02

bozıl- bozulmak

b.-up 8a/05, 54b/13

bozul- bozulmak

b.-madan 7b/12

b.-mamış 6a/11

b.-up 10a/08

bölük parça, kısım, bölüm

b. 51a/10, 51a/10, 52a/02,
52a/02, 52a/10

b.+ün 52a/10, 52a/10

böyle böyle

b. 2b/13, 3a/15, 3a/17, 3b/08,
3b/09, 3b/13, 3b/14, 4a/05, 4a/15,
4b/06, 6b/10, 9a/01, 10a/15, 10b/02,

11a/03, 11b/02, 12a/08, 12b/03,
13a/02, 15b/03, 16a/16, 17b/08,
21a/14, 23b/09, 24b/02, 24b/17,
25a/15, 26a/10, 26a/12, 27b/08,
29a/03, 29b/08, 34a/17, 38b/16,
38b/16, 39a/01, 41a/17, 45a/02,
45b/02, 45b/07, 45b/11, 46a/04,
48a/16, 51b/10, 51b/12, 53a/12

b.+dir 48a/08

bre ünlem

b. 2b/17, 4a/08, 4a/09, 6a/03,
36b/15, 43a/03, 43a/08, 43a/17,
43b/05, 44b/02, 44b/10, 45a/07,
46a/07, 46a/09, 46a/13, 46b/03,
46b/15, 47a/06, 47a/14, 47b/09,
50b/03, 50b/13

breh ünlem

b. 7a/01, 10a/06, 10a/14,
16a/12, 18a/13, 19a/14, 19b/03,
19b/03, 20a/07, 23a/15, 23b/05,
28a/15, 28a/15, 28a/16, 28b/04,
28b/11, 28b/13, 29a/02, 29a/02,
29a/04, 29a/05, 29a/06, 29a/07,
29a/13, 29b/01, 29b/05, 31b/13,
32a/06, 32a/14, 32b/08, 32b/12,
33b/06, 34b/04, 34b/11, 34b/11,
35a/04, 36a/04, 36a/06, 36a/09,
36a/09

bu bu

b. 2b/04, 2b/05, 3a/01, 3a/04,	23a/15, 23b/05, 23b/06, 23b/14,
3a/10, 3b/02, 3b/08, 3b/13, 3b/15,	24a/10, 24a/11, 24b/14, 24b/14,
4b/17, 5a/14, 5a/15, 5a/18, 5b/02,	24b/16, 24b/16, 25a/04, 25a/06,
5b/06, 5b/13, 6a/12, 6a/15, 6b/08,	25a/09, 25a/11, 25a/14, 26a/04,
6b/11, 7a/11, 7a/12, 7b/01, 7b/01,	26a/06, 26a/07, 26a/11, 26a/11,
7b/04, 7b/04, 7b/04, 7b/18, 8a/12,	26a/15, 26a/16, 26b/01, 26b/13,
8a/15, 8b/06, 8b/07, 8b/08, 8b/08,	26b/14, 27a/10, 27a/11, 27a/14,
8b/09, 8b/15, 8b/16, 8b/17, 9a/01,	27b/05, 27b/13, 28a/02, 28a/07,
9a/06, 9a/08, 9a/12, 9a/13, 9b/02,	29a/03, 29a/07, 29a/16, 30a/01,
9b/03, 9b/16, 10a/06, 10a/07, 10a/16,	30a/04, 30b/01, 30b/09, 30b/16,
10b/01, 11a/05, 11a/06, 11a/07,	31a/05, 31a/16, 31b/02, 32a/02,
11a/08, 11a/10, 11a/16, 12a/07,	32a/07, 32a/13, 32a/14, 33a/03,
12a/09, 12b/02, 12b/02, 12b/07,	33a/05, 33a/10, 33a/14, 33b/08,
12b/07, 13a/02, 13a/02, 13a/03,	33b/15, 34a/11, 34a/15, 34b/06,
13a/04, 13a/05, 13a/08, 13a/13,	34b/14, 35a/03, 35a/05, 35a/08,
13a/15, 13a/16, 13a/19, 13b/03,	35a/10, 35a/13, 35a/13, 35a/14,
13b/05, 13b/06, 13b/07, 13b/08,	35b/13, 35b/17, 36a/06, 36a/13,
13b/09, 13b/13, 13b/17, 14a/05,	36b/04, 36b/05, 36b/15, 36b/17,
14b/03, 14b/09, 14b/12, 14b/13,	37a/01, 37a/02, 37a/02, 37a/03,
14b/14, 14b/15, 15a/08, 15a/09,	37a/10, 37a/13, 37a/14, 37a/14,
15a/13, 15b/05, 15b/05, 15b/08,	37a/15, 37b/05, 38a/01, 38a/04,
15b/14, 15b/15, 15b/17, 16a/04,	38a/12, 38b/07, 39a/03, 39a/03,
16a/11, 16b/01, 16b/13, 16b/16,	39a/05, 39a/13, 39b/03, 39b/08,
17a/03, 17a/05, 17a/06, 17a/09,	39b/10, 39b/11, 40a/01, 40b/02,
17b/07, 17b/09, 17b/09, 18a/02,	40b/04, 40b/05, 40b/17, 41a/01,
18a/07, 18a/16, 18b/05, 18b/07,	41a/09, 41b/01, 41b/09, 42a/01,
18b/08, 19a/05, 19a/06, 19a/08,	42a/07, 42a/08, 42a/09, 42a/10,
19a/09, 19a/17, 19b/07, 19b/07,	42a/12, 42a/14, 42a/15, 42a/17,
20a/03, 20a/07, 20a/14, 20a/16,	42b/01, 42b/11, 42b/13, 42b/15,
20b/05, 20b/05, 20b/10, 20b/11,	42b/16, 42b/17, 43a/03, 43a/07,
20b/12, 20b/15, 21a/11, 21b/01,	43a/09, 43a/11, 43a/14, 43b/03,
22a/06, 22b/07, 22b/13, 22b/16,	43b/09, 43b/10, 43b/12, 44a/02,

44a/02, 44a/05, 44a/06, 44a/06,
44a/13, 44a/15, 44b/03, 44b/05,
44b/07, 45a/02, 45a/04, 45a/05,
45a/10, 45a/15, 45b/02, 45b/11,
46a/01, 46a/13, 46b/01, 46b/02,
47a/09, 47a/13, 47b/01, 47b/03,
47b/07, 47b/12, 47b/16, 48a/08,
48b/09, 48b/14, 49a/01, 49a/12,
49b/05, 50a/02, 50a/03, 50a/04,
50a/12, 50a/12, 50a/15, 50b/07,
50b/16, 51a/07, 51a/11, 52a/09,
52b/03, 52b/07, 53a/02, 53a/10,
53b/05, 53b/11, 54a/03, 54a/04,
54a/09, 54b/02, 54b/04, 54b/05,
54b/14, 55a/01, 55a/10, 55b/14,
56a/12

b.+dır 4b/08, 5a/18, 32b/07,
35b/04

b.+dur 9b/02, 9b/03, 24a/12,
42a/07, 47a/13, 55a/09

b. mıdır 49b/05

b.+na 37a/16

b.+nca 33b/13

b.+nı 3b/11, 4a/11, 16b/09,
20a/03, 31a/16, 34b/06, 39b/08,
39b/11, 39b/14, 46a/14, 50b/12

b.+nuş 8b/10, 9a/10, 9a/16,
12a/19, 12b/12, 14a/02, 16a/07,
18a/01, 21b/05, 26a/17, 28a/03,
31b/09, 33b/11, 40a/04, 40a/11,

40a/12, 40b/03, 44a/07, 44a/09,
46a/06, 52b/09, 54a/01

b.+nuşla 46a/05, 46a/06

b.+ ға 8b/03, 11b/06, 12b/09,
12b/13, 13b/09, 24b/07, 25a/16,
25b/13, 28b/09, 36a/14, 37a/02,
38a/01, 42a/16, 43b/16, 47a/02,
51b/12, 55b/08

bunlar bunlar

b. 4b/04, 7a/03, 7b/06, 8a/12,
10b/16, 12b/15, 13a/01, 17a/12,
18b/15, 20b/04, 23a/10, 24b/02,
36a/13, 38b/01, 41a/05, 43a/02,
52b/07, 53a/15, 54a/05, 54a/06

b.+a 4b/04, 9b/10, 14a/02,
17a/14, 24b/01, 31b/03, 36b/11,
43a/13, 50b/02, 50b/06, 52a/02,
52a/13, 53a/09, 55b/09

b.+dan 8a/11

b.+dır 14a/03

b.+ı 4b/04, 10a/07, 10a/18,
14b/17, 17b/04, 17b/05, 17b/10,
17b/12, 17b/12, 24a/17, 26b/09,
30b/01, 30b/14, 33b/06, 34b/04,
34b/09, 35a/01, 35b/10, 37a/07,
43a/07, 44a/07, 50a/07, 50b/06

b.+in 2b/06, 7a/01, 8b/06,
11b/01, 12b/10, 17b/10, 17b/16,
32b/06, 51a/07

b.+ında 36a/12
b.+ıñ 7b/15, 12b/05, 37a/07,
51a/08
buçuk buçuk
b. 19a/14
bugün bugün
b. 2b/15, 10a/15, 45a/11,
51a/13, 55a/05
Buhtu'n-Naşr özel ad
B. 9a/11
bul- bulmak
b. 26b/09
b.-a 26b/15
b.-amadı 26a/02
b.-amadılar 15b/12, 26a/07
b.-amadım 3a/03
b.-amayup 40b/14
b.-amazdı 42a/16
b.-ayım 50b/08
b.-dı 3b/04, 17b/01, 36a/08,
43a/15
b.-dum 37a/14, 43b/07,
50b/14
b.-madı 19a/08, 27a/04
b.-madılar 15b/10
b.-madım 5b/12

b.-maz 7b/04
b.-sañ 22a/01
b.-unca 35b/17
b.-up 10b/12, 12b/16, 19a/11,
20a/03, 24b/11, 27a/17, 30b/15,
44a/08, 54b/09
b.-ursañız 17a/13
b.-urum 12a/13, 26b/17,
53a/02
b.-uversin 26b/04
bulaş- bulaşmak, çatmak, sataşmak
b.-madan 30b/05
b.-mamışsın 28a/03
b.-mayup 18b/11
bulud bulut
b. 14a/14, 14a/16
bulun- bulunmak
b.-anlara 36a/08
b.-dı 28a/16
b.-dıysa 36a/07
b.-duķ 45b/02
b.-madı 11b/14, 39b/10
b.-maz 39b/06
b.-mıışsıñ 45a/14
b.-sun 26b/05

b.-ur 26b/03, 39b/05

buluş- buluşmak

b.-dıkları 53a/11

b.-mağa 23a/03, 53a/07

b.-up 13a/19, 18a/11, 20b/06,
49a/14, 53a/09, 53a/12

bunda buraya; burada

b. 4a/03, 4a/05, 7a/02, 7b/06,
7b/11, 11b/04, 11b/07, 13a/19,
16a/13, 16a/13, 16b/02, 17a/02,
17b/06, 19a/13, 20b/12, 21b/04,
21b/09, 23a/10, 24a/14, 25a/06,
25b/06, 26a/01, 26a/08, 26a/08,
26a/09, 27a/13, 28b/08, 30a/06,
31a/05, 34b/04, 35b/03, 40a/12,
41a/12, 41a/17, 41b/09, 42a/05,
42a/13, 42b/06, 43a/03, 43a/08,
43a/16, 43b/01, 43b/05, 45a/11,
45a/17, 48a/15, 48b/07, 49a/15,
52b/07, 53b/09, 54a/06, 55a/11,
56a/12

b.+dır 41a/01, 41a/09, 41b/04

b.+ki 42b/14

b. mıdır 45b/14

b.+yım 50b/10

bundan buradan

b. 7a/11, 13b/06, 15a/01,
39a/17, 43a/15, 47b/02, 48a/04,
53a/03

bura buraya

b.+lara 41b/03

b.+ları 44b/08

burada burada

b. 25a/01, 51b/17

buraya buraya

b. 4a/04, 33b/01

burmak bükmek, çevirmek

b. 7b/12

burun burun

b.+larından 38a/08, 38b/02

b.+undan 10a/12, 32a/02,
32a/09

bûs < Far. öpme, öpücük

bûs èt- “öpmek”

b. è.-üp 53a/09

buyur- emretmek; söylemek, demek;
rica etmek

b. 35b/03, 36b/14, 38a/14

b.-asıңыз 47a/13

b.-dı 21a/05, 36b/13, 38b/11,
40a/07, 50a/15

b.-dılar 44b/08

b.-ıñız 46a/11
b.-ırsıñız 23a/03
b.-mıñlar 21a/08
b.-sunlar 47a/04
b.-un 5a/01, 16b/02, 16b/03, 16b/07, 36b/04, 36b/07, 36b/16, 38a/04, 41a/10, 42b/02, 48b/16, 50a/09
b.-uñ 3a/03, 28a/06, 48b/08
b.-ursañız 50a/11
b.-ursıñız 48b/10
bülend-āvāz < Far. yüksek ses
b. 45b/13
büt-perest < Far. *büt-perest* puta tapan
p.+dir 31a/03
bütün bütün, hep
b. 20a/12, 28a/17
büyü- büyümek
b.-di 34b/12
b.-miş 34a/09
büyük büyük
b. 13b/12, 19b/16, 20a/02, 21a/10, 33a/08, 33b/06, 33b/09, 47b/01, 48a/04, 51b/02, 51a/05, 52a/15
b.+dür 11b/13

cā'iz < Ar. işlenilmesinde cevaz olan; olabilir, olur

c. 42b/07

c. midir 31b/11

cā'ize < Ar. yol yiyeceği; hediye, bahşiş

c.+sin 21b/12, 22a/02

cām < Far. sırça cam; bardak, kadeh

c. 10b/02, 37b/15, 42b/10, 42b/12

c.+ı 42b/16, 51a/14

cān < Far. can, ruh

c. 6a/02, 8b/01, 9a/02, 10a/02, 11b/11, 12a/18, 20a/01, 23a/08, 36a/07, 36a/08, 41b/13, 44a/14, 45a/03, 49a/10, 51b/13, 54a/15, 55a/07

c.+ı 11a/12, 19b/17, 29b/02, 34a/10, 37a/08

c.+ım 4b/08, 9b/04, 43b/07, 47b/14

c.+ıma 22b/11, 26b/03, 41b/01, 44a/06

c.+ımdan 46b/01

c.+ına 5b/09

c.+ları 6b/08

cānān < **Far.** sevgili, gönül verilmiş, maşuka

c. 42a/02

Cānfedā özel ad

c. 43a/04

cānib < **Ar.** taraf, cihet, yan

c.+de 41b/03

c.+den 52a/03, 52b/01

c.+e 5b/15, 10a/16, 10b/06, 15b/15, 16b/13, 24b/14, 27a/06, 28b/13, 30b/05, 30b/07, 30b/10, 37a/05, 52b/08

c.+i 5b/02, 30b/11

c.+ine 15b/09, 19b/13, 54a/09

cānsız < **FAr.+Tü.** cansız

c. 35a/07

cārī < **Ar.** cereyan eden, akan, geçen, yürüyen

c. 41a/14

cāriye < **Ar.** para ile satın alınan halayık, hizmetçi kız

c. 30a/12, 42a/10, 42a/11, 42a/15, 42b/04, 42b/13, 43a/03, 43a/04, 43a/07, 47a/13

c.+ler 5a/04, 5b/07, 43a/09

c.+lerden 43a/05

c.+lere 43a/06

c.+n 19a/17

c.+ñizdir 25b/16

c.+si 44a/07

c.+ye 42b/01

cāsūs < **Ar.** casus

c.+lar 44a/12, 49a/02, 49a/12

c.+ları 11b/09

cāsūslik < **Ar.+Tü.** casusluk

c.+a 27a/16

cebe-hāne < **Far.** barut, kurşun, gülle ve benzerleri gibi harb malzemesi ve bunların bulunduğu yer

c.+sine 39a/14

cebel < **Ar.** dağ

cebel-i ‘Abkar “Abkar dağı”

c.-i ‘A.+ı 23a/14

cebel-i Kubeys “Kubeys dağı”

c.-i K.+ı 13b/14

cebel-i Nūr “Nur dağı”

c.-i N.+da 13b/16

Cebelü’l-Bekar < **Ar.** Bekar dağı

c.+ıñ 15b/06

cebr < **Ar.** zor, zorlama

c. 3b/11

cefā < Ar. cefa, eziyet

c.+da 25a/02

c.+lar 25a/08

c.+ya 42a/03

cefā èt- “eziyet etmek”

c. è.-erim 26a/14

c. è.-diler 41a/11

c. è.-din 23b/08

c. è.-e 15a/13

c. è.-üp 18b/04

cehennem < Ar. cehennem

c.+de 14a/16

c.+den 48a/02

c.+e 47b/17, 48a/03

cellād < Ar. 1. insanı kesen, asan
kimse 2. çok merhametsiz

c. 50b/03

celse < Ar. oturma, oturum

c. 56a/12

cem^ç < Ar. toplama, yığma

c.+ine 5b/06, 40b/05, 54a/15

cem^ç èt- “toplanmak”

c. è.-diler 52a/09

c. è.-dirüp 45a/09

c. è.-ince 13a/12

c. è.-üp 5a/15, 32b/16,
39a/16, 54a/12

cem^ç ol- “toplamak”

c. o.-dı 11a/17, 26b/08

c. o.-dılar 49b/14

c. o.-up 49a/03, 52b/10

cemāl < Ar. yüz güzelliği

c. 20a/01, 27b/04

c.+i 31a/04

c.+iñizi 47a/12

cemīle < Ar. güzel

c. 15a/18, 27a/12

cem^ç iyyet < Ar. topluluk

c. 52b/02

Cenāb-ı Hakk < Ar. Allah

C.+dan 42a/07

cenk < Far. savaş, vuruşma

c. 13a/07, 22a/04, 49b/03,
54b/14, 55b/11

c.+dir 12a/05

c.+e 10b/06, 11b/11, 11b/12,
18b/15, 38b/12, 49b/08, 54b/08

c.+imiz 13b/01

c.+inde 54a/10

c.+leri 19a/07, 45a/02

cenk èt- “savaşmak”

c. è.-dik 12a/16

c. è.-diler 24a/04

c. è.-er 7a/15, 7a/17

c. è.-erdi 8a/01, 10b/09

c. è.-erem 12a/06

c. è.-erler 11a/06

c. è.-üp 23b/10,
44a/12, 44b/14

cenk eyle- “savaşmak”

c. e.-di 10a/11, 12a/07

c. e.-diler 32b/13

cenk ol- “savaş yapılmak”

c. o.-dı 24a/08, 54b/13

c. o.-up 49a/05, 52a/05

c. o.-ur 49a/08

cennet < Ar. cennet, uçmak

c.+den 41a/14

c.+e 48a/01, 48a/02

cerh < Ar. yaralama, yaralanma

cerh ol- “yaralanmak”

c. o.-up 32a/02

cesed < Ar. ceset

c. 50a/03

cevāb < Ar. cevap, yanıt

c.+a 38a/11

c.+ı 54b/04

c.+ın 4b/15, 41b/15

c.+ıñ 35b/16

c.+lar 8b/11, 40b/04

c.+ları 3a/10, 47a/13

c.+larını 28a/02

cevāb èt- “cevap vermek”

c. è.-er 48b/09

cevāb ver- “cevap vermek”

c. v.-di 13a/19

c. v.-elim 21b/01

c. v.-emez 49b/16

c. v.-eyim 11a/13

c. v.-irsün 35a/15

c. v.-sünler 12b/13

c. v.-ür 46b/05, 48b/06

cevāb veril- “cevap verilmek”

c. v.-ür 35b/01

c. v.-mez 36a/14

cevāhir < Ar. cevherler

c. 5a/03, 15b/02, 22b/08,
22b/11, 55a/10

c.+i 13a/17

c.+lerin 20a/12

cevānīb < **Ar.** taraflar, yanlar

c. 41b/13

cevher < **Ar.** cevher, maya, öz

c.+i 9b/14

cevelān < **Ar.** dolaşma, dolanma;
gezinme

c. 23a/12

ciger-gāh < **Far.** ciğerin bulunduğu
yer

c.+ı 55b/08

ciger-gūşe < **Far.** evlat, sevgili

c.+m 25a/04

cihān < **Ar.** dünya, alem

c. 4a/04, 4b/06, 10b/13,
22a/13, 22b/11, 22b/13, 23a/08,
26b/02, 26b/10, 27b/13, 39a/06,
44a/16, 44b/05, 52b/11

c.+a 39a/08

c.+da 5a/07, 12b/02

c.+ım 55a/08

c.+ıñ 50a/12

cihān-gīr < **Far.** cihanı, dünyayı zapt
eden

c. 51a/04

cild < **Ar.** cilt

c. 30a/02

c.+i 2a/02

cimri < **Far.** pinti, cimri

c. 31b/10

cum'a < **Far.** cuma

c. 8a/10

cümle < **Ar.** bütün, hep

c. 2b/05, 2b/08, 8a/18, 12a/10,
13b/04, 13b/14, 14a/10, 14a/19,
14b/11, 17b/16, 18a/07, 18b/17,
20a/02, 20a/16, 24b/07, 25b/03,
29b/13, 31a/12, 31b/01, 38a/11,
38b/02, 38b/17, 39b/14, 40a/05,
40a/14, 45a/07, 45a/11, 52b/08,
54a/04, 55b/02, 56a/04

c.+den 36a/03

c.+miz 43a/12

c.+ñiz 10a/15

c.+ñizi 14a/08, 33a/05

c.+si 5a/02, 6a/08, 8a/07,
10a/06, 19b/15, 24b/11, 30a/09,
33a/05, 38b/02, 38b/08, 56a/05

c.+sin 8a/06, 8b/05, 12a/04,
14a/04, 14a/19, 17b/16, 29b/14,
30b/14, 34a/02, 35b/09, 38b/16

c.+sini 34a/16

c.+ye 30a/08

cünün < **Ar.** delirme, çıldırma, delilik

c. 23b/11

cüşse < **Ar.** gövde, beden

c.+de 37a/15

c.+si 49a/15

cüst ü cū < **Far.** arayıp sorma, araştırma

cüst ü cū eyle- “arayıp sormak, araştırmak”

c. e.- 15b/11

cüş < **Far.** coşma, kaynama

c.+a 38a/12

cüz ĩ < **Ar.** az, pek az, az miktarda

c. 31b/06

çadır < **Far.** çadır

ç.+lar 10b/01, 10b/02

ç.+ına 50b/06

çağır- çağırma

ç.-dılar 46b/12

ç.-dım 47a/15

ç.-ıñ 46a/07

ç.-ırsıñ 46a/16

ç.-mam 42b/02

ç.-up 32b/15

çaķ < **Far.** dağınık

ç. 40a/13

çaķ ol- “dağılmak”

ç. o.-up 18a/18

çal- 1. vurmak, çarpmak, atmak

ç.-sun 40a/13

ç.-up 44b/17

2. saz aletini konuşturmak

ç.-dılar 24a/05

ç.-mağa 29a/15

çalın- katmak, karıştırmak, sürmek

ç.-up 49b/03

çalış- vuruşmak, çarpışmak

ç.-a gör- “vuruşuvermek”

ç. g.-diler 38b/03

çäre < **Far.** çare

ç. 27a/01, 39a/10

çarp- 1. bulaştırmak

ç.-a 38b/14, 38b/14

2. vurmak

ç.-ardım 40a/13

ç.-dı 36a/06

çār-päre < **Far.** dört parça, dört kısım

ç. 44b/16

çārşū < **Far.** çarşı, pazar

ç.+ya 16a/02

çehre < Far. yüz, surat

ç.+sine 32a/01

çek- Bir şeyi tutup kendine veya başka bir yöne doğru yürütmek, üzerinde bulunan bir silahla saldırmak için davranmak; tartıda ağırlığı olmak.

ç. 43a/16

ç.-di 4b/11, 4b/12, 15a/04, 19a/10, 23a/17, 40a/08, 40a/10, 43b/16, 51b/09

ç.-diler 10b/11, 11a/01, 13a/12

ç.-dim 52b/16

ç.-emez 39b/16

ç.-er 32b/05, 39a/11, 39b/05, 39b/06, 39b/10, 39b/13, 39b/13, 39b/16, 40a/10, 43a/10, 51b/08

ç.-erdi 5b/18, 9b/09, 32a/12

ç.-erim 42b/17

ç.-eriz 18a/08, 40a/05

ç.-ersin 23b/07, 48b/13

ç.-in 40b/03

ç.-me 28b/06, 42b/06, 50a/10

ç.-mege 39b/11

ç.-mez 36b/15

ç.-miş 48b/05

ç.-seler 13b/12, 13b/12

ç.-sin 25a/10

ç.-sünler 10b/15

ç.-üp 2a/04, 7a/01, 8a/04, 8b/06, 10a/04, 11b/17, 12b/18, 14a/13, 15a/01, 15a/12, 18b/08, 18b/10, 21a/01, 24a/01, 27b/16, 29b/08, 32a/01, 32a/07, 37a/16, 38a/04, 39b/07, 39b/11, 43b/13, 43b/14, 50b/07, 51a/08

çekil- çekilmek

ç.-üp 15b/08, 30b/07

çekiş- mücadele etmek, çekişmek

ç. 19a/17

çerge < Far. süreklilik

ç.+si 33a/09

çeşm ?

ç. 20b/10, 20b/16

çevir- çevirmek

ç. 35b/05

ç.-medi 7b/18

ç.-mezsınız 9a/05

ç.-üp 23b/02, 23b/16

çevirt- çevirtmek

ç.-diler 41a/04

çık- çıkmak

ç. 46b/13
ç.-a 17b/02
ç.-ageldi 41a/08
ç.-ageldiler 51a/02
ç.-amadı 44a/12
ç.-ar 2b/12, 29a/06, 29a/08
ç.-ardı 38a/10
ç.-armışlar 47a/11
ç.-dı 6a/06, 6a/10, 10b/11,
14b/12, 14b/15, 17a/12, 19b/17,
32b/11, 32b/14, 34a/10, 38b/15,
47a/05
ç.-dığın 55b/03
ç.-dıkda 18a/03
ç.-dıkdan 20a/09
ç.-dılar 12b/14, 12b/15,
49a/03, 55b/02
ç.-dım 30a/16, 45a/16
ç.-dın 13b/07
ç.-mağa 41b/08
ç.-maya 45b/11
ç.-mayayım 48a/05
ç.-maz 5b/05
ç.-mı 36b/06
ç.-mı 14a/01

ç.-up 8a/07, 13a/08, 13b/14,
14a/19, 16a/02, 16b/06, 16b/08,
20b/14, 22a/02, 22a/05, 23b/16,
26b/16, 27a/03, 27a/09, 28a/04,
34a/11, 35b/02, 38b/14, 40a/15,
40b/11, 40b/12, 42b/09, 43b/06,
44a/04, 44b/12, 47a/01, 49a/14,
50b/09

çıkār- çıkarmak

ç. 29a/10

ç.-amazsın 21b/05

ç.-ayım 29a/08

ç.-dı 38a/13

ç.-dılar 20a/08

ç.-ma 11a/14

ç.-mağa 43b/14

ç.-up 2b/10, 20a/11, 24b/08,
29a/09, 29a/15, 29b/07, 34a/07,
42b/05, 44a/08, 45b/15, 55a/10

ç.-ur 51a/17

çifte çift

ç. 9b/15

çōbān < Far. çoban

ç. 31b/05, 31b/07, 31b/08,
31b/11, 31b/13, 31b/14, 31b/15,
32a/01, 32a/03, 32a/15, 32b/06,
33a/12

ç.+a 32a/02, 33b/04

ç.+ıı 32a/04

ç.+lar 32b/03, 32b/05

ç.+lara 33a/04

çoğal- çoğalmak

ç.-dı 15b/09

çok çok

ç. 5a/07, 6b/11, 11a/08,
12a/13, 12b/12, 13a/12, 13a/16,
16a/09, 17a/11, 20a/15, 22b/02,
25b/08, 26a/14, 27b/06, 29a/08,
29b/11, 30b/16, 31a/02, 33a/01,
35b/11, 35b/12, 37b/05, 41a/11,
41b/09, 42a/06, 46b/01, 48a/14,
52a/16

ç.+da 4b/09

ç.+dur 15b/04, 33a/07, 50a/08

ç.+ı 20b/03

çokluk çokluk; çoğunlukla

ç. 10a/06, 24a/01, 28b/02

çomak ucu topuzlu değnek

ç. 36a/08

çök- çökmek, oturmak

ç.-edüſdi 42b/14

ç.-üp 32b/10

çöz- çözmek

ç.-meden 8a/09

ç.-üp 38a/13

çul < **Ar.** genellikle kıldan yapılmıſ kaba dokuma

ç.+lar 14b/03

çün < **Far.** çünkü

ç. 34a/01, 49b/03, 51a/09

çünki < **Far.** çünkü

ç. 2a/03, 2a/09, 3b/10, 5a/06,
5b/18, 6b/09, 8a/16, 9b/13, 12a/12,
14a/03, 19b/10, 23a/10, 24a/13,
26b/02, 28a/02, 40a/01, 40a/17,
48a/08, 52b/07, 53a/15, 55a/06

da dahi

d. 3a/02, 4b/03, 6a/04, 7a/14,
8b/12, 9b/10, 10a/17, 11a/10, 11a/14,
11a/16, 12a/07, 12a/19, 12b/07,
12b/08, 12b/13, 13b/08, 13b/09,
13b/16, 13b/16, 15a/06, 15a/09,
15b/11, 15b/15, 17a/16, 17b/01,
17b/10, 17b/15, 18a/08, 18b/15,
19b/15, 20b/12, 21a/09, 21a/13,
21b/08, 21b/09, 21b/16, 22a/05,
22a/08, 22b/12, 22b/16, 23a/02,
24b/02, 24b/04, 25a/12, 25a/16,
26a/01, 26a/03, 26b/05, 27a/14,
27a/14, 27b/07, 27b/07, 28a/02,
28a/13, 28b/09, 28b/09, 29a/07,
29a/10, 29b/12, 31b/05, 32b/12,

32b/16, 33a/11, 36a/06, 36a/10,
36a/13, 36b/07, 36b/09, 36b/12,
37a/06, 37a/06, 37a/10, 37b/14,
38b/07, 38b/16, 39a/03, 40b/08,
41a/07, 41b/01, 41b/07, 42a/02,
42b/04, 42b/11, 42b/13, 43a/10,
43a/11, 43a/13, 43a/16, 44a/02,
44a/11, 44a/13, 44b/13, 45b/04,
48a/09, 48a/12, 49b/16, 52a/03,
53a/01, 53a/14, 53b/03, 54a/06,
54b/06, 54b/12, 55b/08, 56a/02

dād ü feryād < **Far.** feryad, eyvah

d. 13a/14, 35a/11

dadı < **Far.** dadı, daye

d.+lar 20a/17

dağıd- dağıtmak

d.-ırım 10b/01

dağıl- dağılmak

d.-dılar 33a/11, 52b/08

d.-mışdır 39b/15

d.-mişlardı 13a/13

dağıt- dağıtmak

d.-mayup 50b/16

daha daha

d. 24b/02, 32a/06, 35b/12

dahı de, dahi

d. 3b/11, 3b/14, 5a/08, 6a/11,
6a/16, 7b/17, 8a/01, 8a/04, 10a/05,
10b/06, 11b/04, 12b/15, 13a/04,
15a/07, 16a/10, 16a/14, 17b/16,
18b/05, 19a/09, 25a/14, 25b/07,
25b/09, 26a/05, 26b/10, 27b/16,
29a/04, 29a/16, 32a/10, 32a/16,
32b/11, 34a/07, 34b/02, 34b/03,
36a/10, 36b/09, 37b/01, 38a/10,
38a/15, 38a/16, 40a/02, 40a/09,
40a/09, 40b/16, 41a/10, 41b/05,
41b/16, 42a/03, 42a/17, 42b/04,
42b/11, 42b/13, 43a/12, 43b/03,
43b/10, 43b/14, 43b/16, 44a/05,
44a/07, 44b/03, 45a/12, 45b/06,
47a/14, 48a/01, 48a/05, 48a/06,
48b/08, 49a/02, 49a/03, 50b/03,
50b/05, 50b/10, 50b/16, 51a/14,
51b/13, 52a/03, 52a/05, 52a/16,
52b/02, 52b/04, 52b/07

dahī de, dahi

d. 7a/03, 10b/07, 13a/16,
19a/17, 30b/03, 30b/10, 36b/17

dāhil < **Ar.** dahil

d. 22a/10, 52a/16, 53a/05

dā'im < **Ar.** devamlı, sürekli

dā'im ol- "devam etmek"

d. o.-sun 5a/16

dā'imā < **Ar.** her vakit, daima

d. 28a/12, 31a/06
dā'ire < **Ar.** daire, çevre, sınır
d.+sinden 23b/16
daḳḳ < **Ar.** çalma, vurma
daḳḳ eyle- “çalmak, vurmak”
d. e.-di 2b/07
d. e.-diler 4a/02
dāl < **Ar.** iki kat olmuş, kanbur
d. 7b/16, 23a/17, 23b/13,
30b/13, 32b/14
dal- dalmak, kendini bir şeye
kaptırmak
d.-up 12b/04
dāmād < **Far.** damat, güvey
d. 39a/08, 45b/07
dāmādlık < **Far.+Tü.** damatlık
d.+a 48a/14
dānā < **Far.** bilen, bilici
d. 53a/11
dāne < **Far.** adet, tane
d. 6b/13, 19b/04, 19b/05,
33b/06
dār < **Far.** ev; yer, mekan
d.+ından 51a/05
ḍarb < **Ar.** vurma, dövme

d. 10a/11, 23a/18, 32b/14
d.+en 16a/05
dāstān < **Far.** ün, şan; destan
d. 10b/18, 15a/08, 31a/04,
56a/09
da'vā < **Ar.** dava
d. 10b/02
d.+sı 7a/14
d.+sını 50b/16, 52a/01
d.+yı 36a/02, 38a/15, 47a/12
da'vet < **Ar.** davet, ziyafet
d. 42b/02, 50a/06
d.+e 42b/06
da'vet et- “davet etmek”
d. è.-diler 36b/02,
52a/17
d. è.-er 24a/13
d. è.-erlerdi 53a/14
d. è.-in 16a/13
d. è.-mek 42b/08
d. è.-üp 24a/15,
26a/02, 39b/14, 43a/06,
48b/08, 48b/09, 52b/11
da'vet eyle- “davet etmek”
d. e.-di 16b/03, 25b/12,
53b/14

da‘vet-nāme < **Ar.+Far.** davet
mektubu

d.+ler 25b/03

davran- davranmak, bir işe
hazır olmak

d.-up 10b/06

de dahi

d. 2b/04, 2b/15, 2b/16, 3b/12,
3b/16, 4a/12, 5b/12, 7b/06, 9a/10,
10a/09, 10b/11, 10b/16, 10b/18,
11a/09, 11a/16, 11a/18, 11b/11,
12a/04, 12a/04, 12a/06, 12b/02,
13a/03, 13a/08, 13a/12, 14a/14,
16b/15, 20b/10, 21b/10, 22a/14,
22a/15, 22b/08, 23a/03, 23b/06,
23b/08, 24a/03, 24a/10, 24a/12,
24a/16, 25a/15, 25b/07, 25b/08,
25b/13, 25b/14, 26b/04, 26b/06,
27a/02, 27b/08, 28a/01, 28a/01,
28a/16, 29a/09, 30a/07, 30b/09,
30b/09, 31a/08, 32a/15, 33a/04,
33a/06, 33b/01, 35a/07, 35b/03,
36b/06, 38a/15, 38b/10, 39b/03,
39b/04, 40a/05, 41a/06, 42b/01,
42b/11, 42b/11, 42b/15, 43a/10,
43a/15, 43b/02, 43b/07, 43b/07,
44a/15, 44b/01, 45b/01, 46a/01,
46a/04, 47a/16, 47b/03, 47b/16,
48a/01, 48a/05, 49b/13, 49b/15,

52a/03, 52b/15, 52b/16, 53b/14,
55a/05, 55b/10, 55b/11, 56a/12

dè- demek, söylemek

d. 11a/14, 47a/04

d.-di 2b/04, 2b/11, 2b/14,
2b/17, 3a/14, 3b/04, 3b/15, 3b/16,
4a/03, 4a/07, 4a/08, 4a/10, 4a/13,
4a/16, 4a/17, 4b/02, 4b/10, 4b/12,
4b/13, 4b/14, 4b/15, 4b/17, 4b/18,
4b/18, 5a/04, 5a/08, 5a/10, 5a/13,
5a/14, 5b/01, 5b/07, 7a/03, 7a/05,
7a/08, 7a/11, 7b/08, 8a/14, 8b/01,
8b/03, 8b/12, 8b/16, 9a/01, 9a/04,
9a/15, 9b/06, 10b/18, 11a/02, 11a/10,
11a/16, 11b/05, 11b/05, 11b/07,
11b/07, 11b/14, 12a/12, 12a/14,
12a/15, 12a/15, 12a/18, 12a/19,
12b/03, 12b/11, 12b/14, 13a/05,
13b/02, 13b/08, 14a/02, 14a/04,
14a/07, 14a/07, 14a/09, 15b/11,
15b/15, 15b/16, 16a/14, 16b/01,
16b/03, 16b/13, 16b/16, 17a/01,
17a/09, 17a/14, 17b/08, 17b/15,
18b/04, 18b/15, 19a/15, 20a/15,
20b/09, 20b/16, 21a/08, 21b/01,
21b/04, 21b/06, 21b/07, 21b/08,
21b/10, 21b/12, 21b/14, 21b/15,
21b/16, 22a/12, 22a/12, 22a/15,
23a/02, 23a/04, 23a/07, 23a/08,
23a/16, 23b/07, 23b/09, 23b/10,
23b/12, 24a/16, 24b/02, 24b/09,

25a/03,	25a/10,	25a/15,	25a/16,	50a/17,	50b/10,	50b/15,	51a/06,
25b/11,	25b/14,	25b/14,	25b/16,	51b/08,	51b/09,	52a/11,	52b/16,
26a/01,	26a/05,	26a/10,	26a/12,	53a/17,	53b/03,	53b/03,	53b/04,
26a/14,	26a/17,	26a/17,	26b/02,	53b/06,	53b/12,	54a/02,	54a/04,
26b/03,	26b/03,	26b/04,	26b/05,	55a/04,	55a/06,	55a/13,	56a/02
26b/07,	26b/10,	26b/13,	27b/12,				
28a/09,	28b/06,	28b/10,	28b/11,	d.-digi	18a/10		
29a/01,	29a/02,	29a/03,	29a/06,	d.-digin	5a/06		
29a/07,	29a/10,	29a/11,	29b/04,	d.-digiñ	41b/06		
31a/02,	31a/14,	31b/02,	31b/07,	d.-digiñiz	7b/14		
31b/09,	31b/10,	31b/12,	32a/15,	d.-dik	41b/16		
32b/02,	32b/07,	33a/02,	33a/02,				
33a/06,	33a/07,	33a/10,	33a/15,	d.-dikde	3b/13,	6a/02,	6a/04,
33a/16,	33a/17,	33b/01,	33b/02,	6a/07,	7b/15,	8b/14,	9a/05,
33b/03,	33b/07,	33b/08,	33b/08,	11a/09,	11b/02,	11b/13,	12a/08,
33b/10,	33b/16,	33b/17,	34a/02,	13b/03,	14a/03,	16a/16,	17b/04,
34a/05,	34a/08,	34a/16,	34b/04,	17b/05,	17b/06,	19a/13,	21a/07,
34b/06,	35a/05,	35a/08,	35b/03,	21b/06,	21b/11,	22a/04,	22b/09,
35b/15,	36b/07,	36b/15,	37a/09,	25a/02,	25a/12,	27b/01,	27b/14,
37b/14,	38a/16,	38b/10,	39a/15,	28a/13,	28a/17,	29a/13,	29a/14,
40b/10,	40b/14,	41b/01,	41b/04,	29b/07,	30a/13,	30a/15,	30b/02,
41b/05,	41b/06,	42a/01,	42a/01,	33a/05,	34a/17,	35a/16,	35b/02,
42a/09,	42a/15,	42b/03,	42b/07,	35b/03,	35b/04,	36a/17,	36b/04,
43a/16,	43b/10,	44a/07,	44a/11,	36b/06,	36b/09,	36b/13,	37a/03,
44b/01,	44b/02,	45a/11,	45b/03,	37a/13,	37b/02,	38a/05,	38b/02,
45b/09,	45b/09,	45b/11,	46a/02,	38b/07,	38b/08,	40b/11,	40b/17,
46a/06,	46a/07,	46a/08,	46a/12,	42a/13,	42b/06,	44b/08,	45b/14,
46a/12,	46a/12,	46a/13,	46b/02,	46a/11,	46b/04,	46b/06,	47a/14,
46b/03,	46b/11,	47a/05,	47a/06,	47b/09,	47b/16,	48a/09,	48b/07,
47a/16,	47a/17,	47b/01,	47b/11,	48b/12,	49b/05,	49b/06,	50a/12,
47b/11,	47b/13,	47b/14,	47b/15,	50a/13,	50b/01,	50b/13,	51a/04,
48a/10,	48b/16,	49b/01,	50a/09,	51a/17,	55a/04,	55b/06	

d.-dikleri 7a/12, 21a/16,
39a/04, 40b/02, 40b/03, 45a/04,
49b/01

d.-diklerinde 8a/14, 23a/03,
37a/16, 45a/07, 48b/09, 51a/12

d.-diklerinden 53a/08

d.-diler 2b/09, 2b/13, 2b/14,
3a/01, 3a/08, 3a/10, 3a/17, 3b/17,
4b/11, 5a/01, 5a/13, 5a/15, 5a/16,
5b/04, 7a/04, 7a/09, 7b/10, 8a/08,
12b/12, 13a/15, 15b/04, 15b/14,
16a/10, 17a/16, 17b/01, 18a/18,
19b/10, 29b/02, 29b/04, 29b/11,
30b/16, 31a/13, 32b/16, 34b/03,
34b/05, 34b/07, 36b/16, 37a/02,
37a/10, 38b/06, 39b/14, 41a/02,
43a/10, 46b/09, 47b/06, 47b/10,
48a/05, 48a/13, 49b/06, 50b/02,
51a/07, 53a/16

d.-dim 30b/01, 32a/16,
47a/17, 48a/05

d.-diñ 42b/03, 46b/06

d.-düm 11a/08, 48a/01

d.-me 51a/07

d.-medi 26a/12

d.-medin 10b/16

d.-mege 5a/11, 11a/09,
29a/08, 38a/06

d.-mek 11b/15, 26b/06, 48a/15

d.-mekdir 26a/16, 43a/01

d.-meye 19b/03

d.-meyesin 3a/05

d.-meyüp 3a/09, 29b/06

d.-miş 4b/01, 33a/03, 39b/08,
47a/08, 47a/13, 48b/03, 54b/04

d.-r 5b/09, 10a/01, 10b/12,
10b/13, 12a/05, 13b/06, 14a/07,
15b/04, 20a/04, 36b/11, 40b/08,
41a/08, 49b/04, 50a/06, 51a/01,
52b/07

d.-r mi 46a/15

d.-rdim 25b/09

d.-rim 46a/16

d.-rken 14a/15, 23a/11,
32b/04, 45b/01, 46a/04, 48a/02,
51a/14, 54b/06, 55b/04

d.-rler 5b/18, 9a/17, 9b/08,
10a/14, 11b/06, 13b/08, 14b/13,
15a/17, 15a/18, 16a/13, 18b/07,
19b/08, 22b/01, 23a/05, 25b/05,
27a/12, 27a/16, 27b/12, 31a/02,
31a/03, 31a/04, 32a/03, 32a/10,
32a/11, 33a/03, 37a/13, 37a/14,
41b/07, 42a/15, 44a/10, 44b/06,
45b/16

d.-rlerdi 3b/09, 33a/12, 45b/16, 54a/09	35a/06, 35a/12, 36a/04, 36a/12, 36b/03, 36b/04, 36b/05, 36b/07, 36b/17, 37b/05, 37b/08, 37b/10, 37b/13, 38b/01, 39a/06, 39a/09, 39a/14, 39b/09, 40a/13, 40b/03, 41a/03, 41b/12, 42b/15, 43a/01, 43a/12, 44b/04, 44b/07, 47a/11, 47b/07, 48a/11, 48a/16, 49a/05, 49a/09, 49a/12, 49a/13, 49a/15, 49b/02, 49b/02, 51b/07, 53a/08, 53a/13, 55b/01
d.-rse 44a/03	d.-yün 14a/12
d.-rsek 48b/14	d.-yüp 3b/01, 4a/11, 4b/05, 6b/04, 7a/12, 7b/04, 7b/06, 7b/16, 8b/05, 8b/10, 9a/13, 9b/16, 10a/03, 10a/10, 10a/16, 10b/08, 11b/09, 11b/11, 11b/12, 12a/08, 12b/09, 12b/14, 13a/07, 13a/18, 13b/17, 14a/11, 14a/13, 14b/17, 15a/03, 15a/06, 15a/06, 15a/14, 15b/07, 16b/03, 16b/08, 17b/12, 18a/08, 18a/08, 18a/13, 18a/16, 18b/03, 18b/08, 19a/03, 19a/05, 19a/10, 19b/01, 19b/02, 19b/07, 19b/16, 20a/07, 20a/09, 20b/03, 20b/07, 20b/10, 20b/16, 21a/02, 21a/05, 21a/17, 22a/01, 22a/04, 22b/03, 22b/06, 22b/10, 22b/11, 22b/12, 23a/16, 23b/12, 23b/15, 24a/15, 24b/15, 25a/07, 25b/11, 26a/06, 26a/16, 26b/14, 26b/16, 27a/02,
d.-rsen 21a/17	
d.-rseñiz 26b/06	
d.-rsin 37a/16	
d.-rsinüz 45b/06	
d.-señiz 4a/10	
d.-sün 44a/03	
d.-ye 11b/10	
d.-yeler 5a/12, 30a/01, 40a/05, 47b/07	
d.-yesin 18a/08	
d.-yesiye 46b/15	
d.-yeyim 4a/04	
d.-yince 28a/15, 31b/13, 35b/01, 35b/06, 36a/06, 36a/09, 36b/01, 41b/14, 42b/04, 43a/04, 43b/03, 43b/10, 48a/08, 48b/02, 50a/06, 50b/03, 51b/05	
d.-yü 5a/12, 5b/11, 5b/12, 6a/13, 6b/01, 11a/15, 11b/14, 14a/02, 14a/12, 15a/01, 15a/05, 17a/07, 20a/11, 26a/02, 26b/17, 27a/01, 28a/08, 30a/10, 30a/11, 31b/06, 33a/03, 34b/15, 34b/16, 35a/04,	

27a/06, 27b/02, 27b/05, 28a/01,
 28a/04, 28a/06, 28a/08, 28a/15,
 28b/04, 28b/05, 28b/06, 28b/09,
 28b/12, 28b/12, 28b/13, 29a/05,
 29a/08, 29b/12, 29b/16, 30a/05,
 30a/08, 30a/12, 30b/05, 31a/09,
 31b/13, 31b/15, 32a/06, 32a/07,
 32a/09, 32b/08, 32b/09, 32b/12,
 33a/01, 33a/04, 33b/05, 33b/09,
 33b/17, 34b/01, 34b/08, 34b/12,
 35a/02, 35a/03, 35a/11, 36a/15,
 36b/03, 36b/08, 36b/12, 36b/16,
 37a/04, 37a/05, 37a/11, 37a/14,
 37b/04, 37b/10, 37b/15, 38a/02,
 38a/07, 39a/01, 39a/01, 39a/05,
 39a/07, 39a/17, 40a/05, 40a/06,
 40b/05, 40b/11, 40b/14, 41a/10,
 41a/12, 41b/02, 41b/10, 42b/10,
 42b/13, 42b/16, 43a/02, 43a/02,
 43a/09, 43a/13, 43a/17, 43b/02,
 43b/06, 43b/08, 43b/12, 44a/01,
 44a/03, 44a/12, 44b/03, 44b/10,
 44b/10, 44b/15, 45a/05, 45a/07,
 45a/13, 46a/09, 46a/10, 46a/17,
 46b/06, 46b/11, 46b/11, 46b/15,
 47a/01, 47a/03, 47a/04, 47a/07,
 47b/02, 47b/04, 47b/05, 48b/02,
 48b/11, 49a/08, 50a/01, 50a/14,
 50b/04, 50b/08, 50b/10, 50b/15,
 51a/03, 51b/01, 51b/10, 51b/12,
 52a/03, 52a/15, 52b/14, 53a/01,

53a/04, 53a/06, 53b/13, 53b/14,
 55a/10, 55a/14, 55b/07

debelen- debelenmek, hareket etmek

d.-mege 19b/15

def < **Far.** tef

d. 29a/14

def < **Ar.** def etme, savma

d. 40b/11, 41b/02

def' èt- "kovmak"

d. è.-sün 44b/07

def a < **Ar.** defa, kere, kez

d. 7b/01, 7b/14, 13a/03,
 13a/05, 37b/07, 49a/04

defn < **Ar.** ölüyü gömmek.

defn èt- "defnetmek,
 gömmek"

d. è.-diler 20a/12

deg- ulaşmak, erişmek

d.-medik 15a/05

deger değer

d. 17b/01

degme her

d. 15b/02

degnek değnek

d. 43b/03, 43b/06

degül değil

d. 2b/03, 3a/02, 3a/03, 4a/06,
14a/16, 24a/05, 28b/01, 33b/08,
39b/10, 41b/03, 41b/05, 42b/08,
43a/10, 43b/12

d.+dir 3b/03, 3b/14, 4a/16,
9a/02, 9a/06, 13a/17, 13a/19, 16a/16

d.+dür 9b/05, 25a/11, 31a/16,
34b/16, 38a/01, 38b/07, 39b/10,
41a/02, 41a/04, 42b/07, 42b/07,
43b/02, 47b/07, 47b/15

d.+im 19a/17, 21b/02, 29a/13,
42b/13, 52b/15

d.+iz 41a/06

d.+üz 11b/04, 48a/15

d. mi 7b/16, 43b/09

d. midir 44b/09, 45b/06,
45b/07, 47a/07

d. misiniz 12a/14

d. miyim 8b/07, 19a/17

dek kadar, değin

d. 9a/09, 10b/18, 49a/09,
55b/12

deli deli, çılgın

d. 35a/04, 36b/05, 37b/04,
38a/01, 42b/17, 43a/01, 43a/17,
46b/15, 47a/06, 50b/13

dellāl < Ar. tellal, alıcı ve satıcı
arasında vasıta olan kimse

d.+ı 46b/12

d.+ler 6a/12

dem < Far. zaman, çağ

d. 9b/15, 19a/06, 24b/16,
27a/02, 41b/09, 51a/11

d.+de 6b/16, 19b/05, 19b/14,
23a/03, 23a/13, 53b/13

dênîl- söylenmek

d.-dikde 36b/14

depe tepe

d.+lerine 14a/18

depele-tepelemek, ayakları altında
ezmek

d.-di 34b/14

d.-rim 29a/14

depme tekme

d. 22b/06, 44b/10

der-anbār < Far. anbarda

d. 26b/15

der-bend < Far. boğaz, dar geçit

d.+e 30b/11

derd < Far. dert, gam, keder

d. 40b/06

d.+im 40b/09

derd-mend < Far. dertli

d. 33b/05

d.+i 27a/10

der-ḥāl < Far. derhal, hemen

d. 43b/15

deri deri

d. 46a/17

d.+si 51b/10

dermān < Far. ilaç, çare; derman, güç

d. 20a/04

d.+ı 29b/11, 44b/11

dert < Far. dert, gam, keder

d.+den 26b/01

derūn < Far. iç, içeri; gönül, kalp, yürek

d.+ı 39a/10

d.+ına 52a/12

d.+una 3b/07

d.+unda 9b/14, 16b/11

dervīş < Far. derviş

d. 2a/04, 18b/10

deryā < Far. deniz

d. 10a/04, 19b/10, 19b/12

d.+ya 52a/07

deryā-miṣāl < Ar. derya gibi

d. 10a/04

dest < Far. el

d. 23b/15

deste-çüb < Far. değnek, sopa

d. 36a/04, 36a/05, 49b/07

d.+lu 32b/05

d.+uñ 32b/12, 33b/09, 35b/17,
36a/01

destür < Far. izin, müsaade

d.ver- 41a/07

deve deve

d. 4b/13, 4b/18, 5a/01, 5a/02,
5a/02, 7a/09, 8a/06

deveci deveci

d. 4b/14, 4b/16

d.+sin 4b/16

devlet < Ar. devlet

d. 19b/11, 36a/14, 45b/07,
51a/13, 53b/12

d.+im 47b/12, 53b/04, 53b/06,
53b/11

d.+inde 27b/16, 48b/14,
50b/14

d.+iñizde 45a/13

d.+üm 47b/17

devletlü < **Ar.+Tü.** refah, saadet ve nimet sahibi; vezir ve müşir gibi büyük rütbe sahiplerine verilen bir unvan

d. 20b/16, 25a/10, 25a/16, 26a/07, 34b/03

d.+ler 17b/05

devr < **Ar.** dönme, bir şeyin etrafını dolaşma

d. 37b/15

d.+e 41a/16

devrān < **Ar.** devir, zaman, çağ

d. 9b/06

devşir- derlemek, toplamak

d.-üp 49b/10

deyr < **Ar.** manastır, kilise

d. 22a/12

deyyār < **Ar.** biri, bir kimse, bir fert

d. 5b/02

deyyūs < **Ar.** deyyus

d. 29a/02

dıraḥ-sitān < **Far.** ağaçlık yer

d. 41a/13

dıraḥt < **Far.** ağaç

d. 30b/08, 44b/11

dırāz < **Far.** uzun

d. 41b/15

dīb dip

d.+inde 44b/11

d.+inden 51b/05

d.+ine 24a/01, 49b/12

d.+iñ 34b/02

dībā < **Far.** renkli dokuma motiflerle süslü lüks bir çeşit ipek kumaş

d. 7a/09

dibelek 1. büsbütün, tamamiyle; ebedi

d. 3b/05, 46a/01

dikḳat < **Ar.** dikkat

d. 27b/05

dikḳat ét- “dikkat etmek”

d. è.-üp 53a/13

dil dil

d. 5b/03, 43a/12

d.+lerde 31a/04, 53b/06

dil-āver < **Far.** yiğit, yürekli

d. 5a/09, 6a/05, 16b/13, 37a/13, 37b/01, 39b/13, 44b/05, 45a/04, 45a/14, 47a/08, 47b/05, 54b/12

d.+dir 16b/10, 24a/15

d.+e 39a/04, 39a/08, 48a/09

d.+i 37a/14

d.+iñ 27b/10
d.+ler 8a/03
d.+leri 23a/15, 38b/04
d.+lerin 15a/03, 24b/10
d.+lerine 38b/08
dile- dilemek, istemek
d.-di 6a/03, 6a/06, 15a/13, 18a/03, 26a/01, 28b/14, 32a/06, 32b/14, 36a/13, 54b/10
d.-digi 8a/06
d.-r 5a/10, 6a/11, 13b/02, 49a/10
d.-yüp 24b/06, 36b/04, 51a/03, 54a/02
dīn < Ar. din
d. 22a/13, 22b/07, 25b/07, 25b/10, 28a/06
d.+densin 15a/14
d.+e 24a/13
d.+iñ 11a/11, 29a/11
d.+iñizden 12a/15
dinle- dinlemek
d. 20b/13, 54a/07
d.-rdi 50a/07
dirīg < Far. esirgeme, ah, eyvah
d.+ım 51b/04

dirsek dirsek
d.+ine 28b/15
diş diş
d.+ine 49a/04
d.+iñe 21b/15
d.+lerin 37b/07
ditre- titremek
d.-mege 42b/14
dīv < Far. dev
d. 18b/06, 18b/07
d.+i 38a/02
d.+ler 19a/10
dīvān < Ar. büyük meclis
d. 19b/11, 37a/01, 37b/11, 38a/11, 38b/05, 40a/14
d.+a 39a/07, 46b/12, 52b/05
d.+da 8a/13, 18a/06
d.+ın 18a/12
d.+ına 21a/01, 32a/13, 35a/09, 53a/04
d.+ındadır 46b/09
d.+ıñ 50b/16
Dīvāne özel ad
D. 18b/02, 21a/12, 29b/01, 29b/03, 33a/08, 33a/14, 33a/16, 33b/01, 33b/08, 33b/12, 33b/14,

33b/16, 34a/09, 34a/11, 34a/14,
34a/17, 34b/03, 34b/05, 34b/06,
34b/08, 34b/09, 34b/13, 34b/15,
35a/03, 35a/05, 35b/03, 35b/16,
35b/17, 36a/06, 36a/11, 36b/01,
36b/09, 36b/09, 37b/10, 40b/09,
40b/10, 40b/11, 41a/16, 44a/02,
45a/16, 45b/04, 46a/04, 46a/10,
46a/11, 46a/13, 46a/14, 46a/14,
46b/05, 46b/11, 46b/12, 46b/16,
47a/14, 47b/02, 47b/05, 49b/07,
50a/17, 50b/02, 50b/11, 50b/15,
52b/06

D.+den 46a/07, 50b/04

D.+dir 25a/04, 32b/15, 42a/01

D. mi 4a/08

D. midir 43b/09

D. misin 34b/04

D.+niñ 34b/10, 35a/01,
35a/14, 35b/05, 35b/06, 43b/11,
46b/17

D.+sin 40b/10

D.+ye 16b/12, 30b/03, 38a/01,
47b/02

D.+yi 35a/08, 35a/15, 35b/04,
35b/13, 46a/08, 50a/10

đivānelik < **Far.+Tü.** delilik, divanelik

d. 35a/16

đivār < **Far.** duvar

d.+da 39a/14

diyār < **Ar.** memleket, ülke

d. 5b/03, 12a/14, 15a/16,
15b/01, 18a/16, 18b/17, 27a/11,
39a/12, 40b/03, 42a/05, 52b/08,
52b/12, 53b/07, 54a/09, 54a/04

d.+a 16b/01, 16b/16, 21a/11,
40a/12, 45a/12, 46b/01

d.+da 15a/18, 32a/10, 53a/16

d.+dan 40a/12

d.+dansıñız 17a/09

d.+ı 32a/09

d.+ıma 12a/11

d.+ımıza 12a/16, 25b/14

d.+ın 19b/08

d.+ına 13b/05, 18a/06, 19a/07,
30a/05, 54a/14

d.+ında 15a/17, 56a/08

d.+ından 53a/07, 53a/16

d.+ınıñ 7a/06

d.+lar 31a/02

d.+lara 37a/14

d.+larda 46b/02, 53a/13

d.+larına 52a/07

diz diz

d.+i 4b/08, 32b/10, 40a/08
d.+imden 38a/15
d.+inden 38b/03
d.+ine 28b/16
dizil- dizilmek
d.-di 2b/07
doğrı doğru
d. 34b/02
d.+sı 42a/04
doğur- doğurmak
d.-ur 20a/06
doğun- değmek
d.-dıkda 28a/12
d.-up 14a/18
dolaş- dolaşmak
d.-up 12b/16
doldur- doldurmak
d.-up 33b/09
dōst < **Far.** sevilen kimse, dost
d.+dur 33a/08
d.+umuz 26a/11
dög- dövmek
d.-di 40b/08
d.-diler 35a/07
d.-düm 35a/07

d.-dün 35a/04
d.-e 29b/05, 29b/05
d.-er 50b/01
d.-ersin 37b/03
d.-mek 46a/16
d.-mesün 37b/13
d.-se 40b/09
d.-üp 35a/05
dögül- dövülmek
d.-di 51a/09
dögüş- dövüşmek
d.-mek 33b/02
dök- dökmek
d.-erlerdi 10b/04
d.-üverdi 22b/12
dökül- dökülmek
d.-di 40a/11
d.-üp 13a/13, 14b/10, 52a/08,
55b/14
dön- dönmek
d. 9b/02
d.-di 9a/17, 16b/12, 28b/17,
30b/03, 38b/17
d.-diler 3b/02, 52a/14
d.-dükde 45a/16

d.-ecek 13b/06
d.-em 9b/04
d.-erek 19b/03
d.-eyim 13a/18
d.-medi 15a/05
d.-mek 13b/03
d.-mem 9a/16, 26b/13
d.-mişler 51a/01
d.-üp 12a/15, 13a/05, 13b/03,
15a/06, 15b/17, 18b/05, 18b/11,
18b/13, 21a/17, 24a/06, 29b/16,
45a/01, 49a/06, 49b/14, 52a/08,
55b/15
döndür- döndürmek
d.-eyim 51a/06
dördüncü dördüncü
d. 2a/02
dört dört (sayı adı)
d. 12b/06, 13a/15, 37a/15,
42b/12, 52a/10
döşek yatak, döşek
d. 43b/08
d.+de 13a/10
du‘ā < Ar. dua
d. 40a/06
d.+dan 26b/16

d.+lar 6a/14, 45a/10, 48a/11,
54a/05, 56a/06
d.+ya 8b/10, 50a/14
du‘ā èt- “dua etmek”
d. è.-erek 18b/05
d. è.-üp 8a/06, 31b/02,
53a/07, 53a/17
du‘ā eyle- “dua etmek”
d. e.-di 21a/05, 22b/12,
23a/04, 25a/04, 25b/16,
33a/13
duḡter < Far. kız, kerime
d.+i 25b/05, 30a/07
dur- durmak
d. 29a/05, 32a/05
d.-ma 40a/10
d.-up 51b/02
dübür < Ar. bir şeyin gerisi, arkası
d.+lerinden 14a/18
düğün düğün
d. 48b/02, 48b/13, 48b/15,
52a/17, 52b/03
d.+e 29b/14, 52a/17, 52b/03
dükkan < Ar. dükkan
d.+ına 34a/13
dün gece

d. 27a/16, 45a/15, 47a/04,
51a/15

dünyā < **Ar.** dünya

d. 9a/05, 9a/08, 12a/03,
55a/11

d.+da 10a/15, 26a/10

d.+dan 2a/04

d.+sınız 22b/09

d.+ya 8a/11, 8a/15, 48a/02,
51a/06

dürlü çeşitli, türlü

d. 52a/12

düş rüya

d. 47b/16

d.+ün 47b/13

düş- düşmek

d.-di 8b/13, 18b/01, 23b/02,
23b/16, 27a/06, 28b/15, 38a/04,
38b/01, 41a/10, 45a/05, 49a/07,
49b/03, 52b/08, 54a/01, 55a/09

d.-diler 8b/05, 10b/13, 15a/10,
28a/17, 30b/15

d.-dük 2b/17, 16b/01

d.-dükde 23b/04, 50a/01,
51b/17

d.-düm 37a/14

d.-eni 44b/09

d.-er mi 25a/08

d.-mez 12a/12, 29b/02,
48a/15, 51a/16

d.-üp 13b/03, 16b/04, 19a/06,
24b/15, 25a/15, 29b/15, 33a/08,
36a/16, 40a/14, 46a/10, 52a/07,
52a/08, 52b/05

düşmān < **Far.** düşman, yağı

d. 9b/13, 15a/09, 35b/15,
50a/15

d.+ların 14b/05

düşün- düşünmek

d.-üp 39a/14

düşür- düşürmek

d.-di 41b/10, 49b/09

d.-diler 10b/07

d.-dün 5b/03

d.-üp 36a/05

düz- düzmek

d.-üp 24b/05, 39b/01

ebābīl < **Ar.** dağ kırlangıcı

e. 14a/16

ebleh < **Ar.** pek akılsız, ahmak, bön,
alık

e. 43b/09

ebnā < Ar. oğullar

e.+ya 22b/12

ebtān iç, derûni

e.+dan 29a/14

Ebrehe özel ad

E. 7a/12, 7a/15, 7b/07, 7b/14,
7b/14, 8a/16, 8b/09, 9b/07, 9b/11,
10a/06, 10a/09, 10b/08, 11a/16,
11a/18, 11b/01, 11b/07, 11b/12,
11b/15, 12a/02, 12a/18, 12b/01,
12b/04, 12b/08, 12b/10, 12b/12,
13a/05, 13a/16, 13b/08, 14b/15,
18a/14, 19a/07

E.+dir 7a/15

E.+niñ 8a/03, 8b/02, 10a/13,
11a/06, 11a/12, 12a/04, 12a/08,
13b/03

E.+ye 8a/17, 9b/06, 11a/04,
11b/16, 13a/07, 13b/03, 13b/18,
14a/03, 14a/17

E.+yi 10b/02, 13a/08

Ebrehe bin Eşreme özel ad

E. 7a/06, 8a/13, 17a/10

ecel < Ar. ömrün sonu, hayatın son
demi

e. 51a/14

ecl < Ar. sebep, illet

e.+den 48a/06, 52b/16

ecmal < Ar. erkek develer

e. 49a/17

edā < Ar. tarz, üslup

e.+yı 46b/17

edā èt- “yerine getirmek”

e. è.-elim 44b/10

edeb < Ar. edep, iyi terbiye

e.+in 43b/10

èdin- edinmek

è.-di 40b/07

è.-sem 39a/08

efendi < Rum. efendi

e.+ler 4a/03

e.+m 9a/04, 21a/08

e.+mden 37b/12

e.+miz 11b/08

efkār < Ar. düşünceler

e.+da 34b/15

efzūn < Far. fazla, çok

e. 40b/06

eger < Far. eğer

e. 4b/02, 4b/02, 9a/06, 9a/10,
9a/17, 9b/01, 11a/01, 11a/14, 11b/17,
12a/01, 12a/04, 16a/05, 16b/17,

19a/04, 22b/04, 26b/01, 26b/06,
27b/09, 34b/07, 35b/15, 38a/05,
38a/15, 38b/09, 39a/04, 39b/05,
39b/07, 39b/16, 42a/06, 44a/16,
44b/01, 44b/07, 48a/16, 48b/12,
50b/01, 55a/11

egerle- eyer vurmak, eyerlemek

e.-yüp 5b/05

eglence eğlence

e. 33b/03

eglen- eğlenmek

e.-e 42b/03

e.-mez 39a/12

e.-üp 15b/16

e.-ür 31a/13

ehl < Ar. sahip, malik

e. 13b/05, 14a/01, 14b/11,
15a/09, 17b/11, 30a/11, 37a/01,
37b/11, 38a/11, 38b/05, 40a/14

ekmek ekmek

e. 50b/12

eknāf < Ar. canipler, yanlar, taraflar

e.+dan 53a/12

Ekrem özel ad

E. 14b/08

ekşer < Ar. en çok, daha ziyade

e. 32a/10

eksik bir bölümü olmayan, noksan,
natamam, eksik

e. 45b/09

el el

e. 6b/09, 13b/06, 23a/18,
23b/03, 23b/17, 28a/10, 28b/14,
37b/07, 40a/03, 43a/02, 43b/13,
43b/13, 44a/04

e.+den 36a/14

e.+e 8a/18, 9b/02, 10a/16,
18b/14, 44a/04

e.+i 27b/16, 32b/03, 32b/05,
34a/17

e.+imden 6a/02, 10a/02,
17b/09, 28a/14, 29a/01, 42b/15

e.+ime 22b/10, 32b/02

e.+imizden 12a/01, 18a/07

e.+in 24a/18, 33a/12, 35b/05,
42b/01, 44b/05, 49b/11, 51b/08,
54a/01

e.+inde 7a/17, 24a/14, 25a/11,
35a/01, 38b/13, 38b/13, 42a/11,
42a/11

e.+inden 7b/02, 13a/14,
23b/04, 27b/13, 27b/14, 28b/15,
29b/10, 30a/04, 31b/16, 32a/01,

34b/13, 36b/06, 49a/12, 50a/12,
50a/13

e.+ine 14b/15, 19b/14, 21a/09,
28b/09, 31a/14, 32a/07, 32a/13,
39b/03, 40a/03, 42b/16, 43b/03,
46b/07, 50b/05, 51b/11

e.+ini 42b/10

e.+iniñ 51b/10

e.+iyle 9a/10, 31b/16, 32a/01,
33b/17

e.+lerin 30a/10

e.+lerinden 11a/15, 17b/12

el çek- “vazgeçmek”

e. ç.-üp 2a/04, 18b/10

el-hāşıl < **Ar.** hasılı, netice itibariyle,
sözün kıyası, kısacası

e. 5a/02

elbet < **Ar.** kati olarak, mutlaka

e.+de 10b/01, 53a/12

e.+te 37b/04

elçi elçi

e. 11b/10, 12a/12, 13a/17,
39b/01, 40a/02, 40a/15, 40a/17

e.+i 39b/09, 39b/14

e.+ler 52a/17

e.+nin 40a/13

e.+sınız 12a/12

e.+ye 39b/01, 54b/05

e.+yem 21a/02

e.+yüz 5a/09, 11b/10

elçilik elçilik

e. 11b/08, 55b/01

elem < **Ar.** acı, üzüntü, dert, keder

e. 13a/13, 50a/10

e.+de 49a/12

e.+e 49a/07, 49b/02

e.+imden 23b/08

e.+indedir 15b/13

e.+inden 27b/02, 30a/14

e.+ınız 30a/10

elem çek- “üzüntü duymak”

e. ç.-di 4b/11, 15a/04,
19a/10

e. ç.-üp 8b/06, 15a/01,
15a/12, 37a/16, 38a/03,
51a/08

e. ç.-me 28b/06,
42b/06, 50a/10,

e. ç.-er 43a/10

e. ç.-ersin 48b/13

e. ç.-dim 52b/16

el-hāşıl < **Ar.** hasılı, sözün kıyası

e. 52b/01

el-kıṣṣa < **Ar.** hulasa, hasılı, sözün kıyası

e. 10b/10, 35b/12, 37a/01

elleṣ- hayırlaşmak için birbirinin elini tutup sallamak

e.-eyüm 7b/06

elli elli (sayı adı)

e. 22a/05, 24a/02, 24b/10

elma elma

e. 35b/06, 37b/10, 38a/10

emānet < **Ar.** emanet

e. 17b/14, 55a/08

e.+im 55a/09

emdi şimdi

e. 3a/03

emek zahmet, emek

e.+üm 27b/02

emīn < **Ar.** emniyetli, korkusuz (yer)

e. 53a/17

emīr < **Ar.** bir kavmin, bir şehrin başı, beyi

e.+iṣ 18b/01, 30b/14, 41b/10, 42b/10, 47a/02

Emīr-i ‘Ālem özel ad

E. 2a/01, 32b/10

Emīr-i ‘Arab özel ad

E. 4b/10, 8a/01, 33a/01, 38a/07, 38b/06, 42b/03, 45b/04, 52a/06, 55b/09

E.+a 41b/02

Emīr-i Cihān özel ad

E. 10b/13, 26b/02

Emīr-i Merdān özel ad

E. 20b/12, 26a/01, 51a/04, 52a/02

Emlāk Ṣāh < **Ar.** özel ad

E. 19b/08, 19b/12, 19b/14, 20a/16, 20b/02

emr < **Ar.** emir, buyruk

e. 8b/15, 9a/17, 9b/05, 11a/10, 11b/04, 12a/01, 12a/08, 14a/12, 24a/05, 25a/12, 55a/04

e.+ine 37a/04

e.+iṣ 53a/08

e.+iṣizden 48a/10

e.+iyle 3a/06, 9a/10, 14a/16, 49b/04

emr ét- “emretmek”

e. è.-üp 24b/09

emr eyle- “emir vermek”

e. e.-di 12b/05, 12b/10,
13a/18, 14a/05, 18a/14,
19a/10, 24a/07, 24b/12,
26b/14, 33a/10, 35a/12,
54b/05

Endelūs Endülüs

e. 15a/17, 15b/07, 18a/06,
24a/02

e.+den 27a/03

e.+e 16a/01, 21a/01

e.+i 20b/14

endīše < **Far.** endiše

e. 27a/01

engüşť < **Far.** parmak

e. 38b/05

ense ense

e.+sinden 51b/13

envāʿ < **Ar.** çeşitler, türlüler

e. 40a/17, 52b/01

er yiğit, kahraman, asker

e. 10a/03, 12b/08, 33a/15,
38b/17, 47a/11, 49b/04

e.+e 2b/02, 3a/13, 15b/02,
22b/04, 39a/04, 44a/11

e.+i 15b/02

ër- erişmek, kavuşmak

è.-diler 40b/15

è.-işdi 32b/06

è.-mez 42b/01

erbaʿ a < **Ar.** dört (sayı adı)

e.+ya 41b/13

ëriş- erişmek, ulaşmak; varmak

è.-di 8a/03, 11a/04, 28b/09,
34b/15, 48b/02

è.-diler 29a/17

è.-dim 28b/05

è.-emezdi 28b/05

è.-üp 6a/04, 7a/01, 8b/13,
18b/01, 23b/12, 24a/01, 24a/04,
35a/03, 44b/16, 49a/03, 51b/02,
51b/15, 52a/04

ërişdir- eriştirmek, ulaştırmak

è.-emezler 12a/03

erkek erkek

e. 8a/11, 20a/08, 31a/07,
31a/07, 47b/07

erken erken

e.+den 49a/11, 49b/16

erlik yiğitlik, kahramanlık

e. 12a/17, 23a/16, 36a/14,
38a/01, 49a/15, 51a/11

e.+im 8b/17

e.+in 45a/02

e.+leri 56a/10

e.+lerin 39a/04

erte ertesi, gelecek sabah

è.+si 24b/04, 30a/03, 33a/15, 38b/11, 49a/05, 54b/03, 55a/13

èriş- erişmek

è.+üp 52a/04

eşer < **Ar.** nişan, iz, alamet

e. 52b/10

eşhâb < **Ar.** sahipler

e. 14a/02, 15a/08

esîr < **Ar.** esir

e. 50a/13

e.+leri 24b/09

esîr èt- “esir almak”

e. è.-diñ 23a/15

e. è.-üp 23a/13, 24a/09, 24a/10

esîr ètdür- “esir aldirmek”

e. è.-üp 50a/05

esîr eyle- “esir almak”

e. e.-di 49b/13

esîr ol- “esir olmak”

e. o.-dıgın 11a/05

e. o.-dık 11b/03

eski eski

e. 41b/07

Esmâ özel ad

E. 19a/01, 19a/08, 20b/10

E.+dan 30a/16

E.+nın 19a/12

E.+ya 19a/08

Esmâ Perî özel ad

E. 18b/06, 18b/08, 18b/12, 19a/01, 19a/13, 19b/01, 53b/07

E.+den 18b/08, 19b/05

E.+ye 18b/11, 19a/01

espâb < **Ar.** esvab elbiseler, giysiler

e.+ı 47a/03

e.+lar 47b/01

esrâr < **Ar.** sırlar

e. 42a/03, 42a/09, 42a/17

Estefenos-ı Yûnânî özel ad

E. 11b/06

esved < **Ar.** siyah, kara

e. 13a/14

Esved bin Makşûd özel ad

e. 9b/08

êşit- duymak, işitmek

è.-di 8a/16, 14a/07
 è.-digin 22a/03
 è.-dikde 3a/11
 è.-diler 6a/16
 è.-dim 21a/10
 è.-irim 39a/04
 è.-irşiniz 5b/06
 è.-medişiz mi 7a/02
 è.-mesin 43a/17
 è.-miş 5b/14, 16a/11, 43b/01
 è.-mişşinizdir 25b/04
 è.-üp 6a/15, 15a/04, 15b/05,
 16b/02, 17a/14, 18a/14, 20b/07,
 23a/06, 25b/06, 26b/10, 27a/12,
 28a/02, 31a/08, 39b/08, 39b/14,
 40a/16, 41a/02, 47b/12, 49a/17,
 54b/04
êşitdir- işittirmek
 è.-diler 38a/03
 è.-eyor 40b/04
eşrâf < **Ar.** şeref ve itibar sahibi
 kimseler, ileri gelenler
 e. 13b/14
 e.+lar 30a/09
 e.+ları 2b/10
et et

e.+i 31a/08
êt- yapmak, etmek, kılmak
 è. 28b/08
 è.-di 9a/02, 11b/03, 12b/03,
 17a/09, 18b/06, 22a/16, 22b/03,
 22b/06, 27b/06, 39a/02, 39a/02,
 42a/17, 46b/16, 53a/02, 54b/09
 è.-digi 18a/13, 25a/05, 47b/02
 è.-digiş 23b/06
 è.-digişiz 9a/06
 è.-dik 12a/16
 è.-dikde 27a/05, 31a/15
 è.-diler 2a/07, 3b/05, 4b/05,
 6a/10, 6b/14, 10a/17, 11a/05, 11b/09,
 14b/04, 14b/05, 14b/09, 17a/06,
 20a/13, 20b/04, 20b/06, 20b/07,
 24a/03, 24a/04, 24b/04, 25b/02,
 36b/02, 41a/11, 45a/05, 48a/05,
 52a/02, 52a/09, 52a/17, 52b/14,
 53a/01, 55a/01, 55a/07, 56a/01,
 56a/05, 56a/07
 è.-dim 8b/08, 13a/01, 13a/04,
 23b/09, 25a/16, 46b/04, 48a/02,
 48a/03, 48a/05
 è.-diş 22b/07, 22b/07, 23a/15,
 23b/08, 29a/05
 è.-dişiz 11b/02, 12a/13,
 26b/12

è.-e 3b/13, 10a/15, 10b/17,
15a/13, 37a/02, 43a/12, 44b/06,
49b/02

è.-ebilsem 46a/03

è.-ecegim 40a/01

è.-ecek 3a/16, 50a/02

è.-ecekdir 11a/13

è.-egördiler 41a/05

è.-eler 12a/12

è.-eli 39a/13

è.-elim 8a/18, 17b/11, 30a/07,
40b/11, 42b/05, 44a/03, 44a/15,
44b/10, 48b/07

è.-em 8b/01, 8b/10, 16b/16,
24a/16, 28a/08, 42a/08, 47b/13,
51a/17

è.-emedik 47a/09

è.-ememişlerdir 9a/09

è.-emeyüp 2b/16, 22b/14,
36b/06, 40b/06, 42a/03, 43b/14

è.-emez miyim 23b/12

è.-emezler 9a/09

è.-en 12a/01, 14a/10

è.-eni 30b/13

è.-enlerin 35b/17

è.-er 3b/04, 4b/09, 5b/07,
6b/12, 7a/16, 7b/01, 8b/16, 9a/08,
10b/03, 11b/17, 11b/18, 12a/04,
17a/03, 18a/05, 19b/09, 20a/05,
20a/07, 20b/13, 24a/13, 24b/14,
27b/03, 34b/07, 37b/05, 43a/11,
44b/08, 46a/16, 46a/16, 46b/01,
48b/08, 48b/09, 48b/12, 51a/14,
51b/14, 54a/07

è.-erdi 7a/14, 8a/01, 10b/10,
12b/04, 26a/03, 27a/10, 45a/02,
53a/15, 54a/10

è.-erdim 30b/01

è.-erek 18b/05, 29b/12,
35a/09, 38a/03, 50b/09

è.-erem 5b/01, 12a/06, 23a/06

è.-erim 9b/03, 10b/02, 19b/02,
25b/10, 25b/13, 26a/14, 26a/16,
28a/01, 31b/12, 33a/05, 48b/13,
48b/13, 51a/06

è.-eriz 14a/10

è.-erken 39a/14

è.-erler 11a/06, 14a/02,
16a/10, 18b/06, 30b/13, 36b/01,
38a/05, 38b/10, 43b/05, 45a/12

è.-erlerdi 13b/15, 14b/03,
16a/07, 17a/04, 53a/14

è.-erlerse 48a/16

è.-ermişiniz 14a/08
è.-ersen 16b/17
è.-erseñ 39b/07
è.-ersin 2b/13, 3a/15, 4a/05,
4b/06, 27a/01, 27b/08, 29a/07,
37a/05, 48a/04, 51b/09
è.-ersiniz 6a/02, 10a/02,
11a/09
è.-esiñ 25a/15
è.-esiniz 23a/06
è.-eyim 24a/13, 38b/09
è.-in 16a/13, 48b/16
è.-ince 13a/12, 36b/08,
38b/01, 48a/14
è.-indi 20a/17
è.-iñ 3b/17, 14a/08, 40b/17,
48b/16, 56a/02
è.-iyor 5a/17
è.-me 18b/02, 28b/08, 29a/11,
38a/01
è.-mede 54a/06
è.-medi 7b/03, 9b/04, 19b/01,
20a/09, 37a/04, 47a/02, 52b/10
è.-medim 25b/08
è.-mediñiz 51a/15

è.-mege 20b/01, 28a/09,
47b/08, 48b/10
è.-mek 3a/17, 9a/07, 25a/09,
25a/09, 42b/08, 45b/07
è.-mekden 3b/14
è.-mem 4b/16, 17a/01
è.-mesün 5a/14, 22b/02
è.-meye 37a/02
è.-meyem 38a/16
è.-meyüp 33a/06, 40a/09
è.-meyüz 16b/17
è.-mez 7b/14, 12a/01, 23a/08,
28b/06, 31a/07, 40b/09, 47a/11
è.-mezler 13b/08, 27b/12
è.-mezsın 52b/14
è.-miş 18b/03, 23b/11, 24b/02,
39a/11, 39b/12, 44b/13, 45a/07,
45a/08, 53a/11
è.-mişdi 18a/02
è.-mişdir 38a/01, 53a/03
è.-mişken 13a/02, 22b/04
è.-mişler 27b/04, 41a/10
è.-mişlerdi 17a/15
è.-mişsin 21a/12
è.-sem 22b/08, 46a/04
è.-señiz 46b/05

è.-sün 44b/07
 è.-üp 2a/06, 2a/07, 2a/09,
 2b/03, 2b/06, 3a/06, 3a/11, 3a/16,
 4a/11, 5a/15, 6a/05, 6a/14, 6b/01,
 7b/02, 7b/05, 7b/13, 7b/17, 8a/02,
 8a/06, 8a/07, 8b/12, 9a/12, 10a/01,
 10a/03, 10b/01, 10b/12, 10b/17,
 10b/18, 11a/03, 12a/17, 12b/18,
 13b/04, 13b/14, 13b/17, 14b/01,
 16b/07, 16b/09, 16b/13, 16b/15,
 17a/02, 17a/11, 18a/02, 18a/15,
 18b/04, 18b/04, 18b/10, 18b/17,
 19a/01, 19a/02, 19b/11, 20b/01,
 20b/02, 20b/11, 21a/14, 22a/11,
 22b/13, 23a/07, 23a/09, 23a/09,
 23a/12, 23a/13, 23b/06, 23b/10,
 23b/17, 24a/09, 24a/10, 24a/12,
 24a/15, 24b/01, 24b/03, 24b/03,
 24b/04, 24b/07, 24b/09, 24b/12,
 25a/02, 25b/01, 25b/10, 25b/16,
 26a/02, 26a/07, 26a/11, 26b/17,
 27a/02, 27a/03, 27a/07, 27a/08,
 27a/17, 27b/07, 27b/09, 28b/17,
 29a/16, 29b/13, 30a/08, 30a/11,
 30a/13, 31a/06, 31a/12, 31b/02,
 31b/03, 32a/04, 32a/08, 32b/07,
 32b/16, 33a/11, 33b/06, 33b/12,
 38b/06, 39a/01, 39a/05, 39a/08,
 39a/16, 39b/01, 39b/14, 40a/03,
 40a/16, 40a/17, 42a/03, 42a/05,
 43a/06, 44a/02, 44a/08, 44a/12,

44a/14, 44b/03, 44b/08, 44b/14,
 44b/15, 45a/08, 45a/14, 45b/05,
 45b/06, 46b/08, 47b/15, 48a/10,
 48a/12, 48b/03, 48b/05, 48b/08,
 48b/09, 49a/11, 49b/11, 50a/01,
 50a/07, 50a/11, 51a/10, 51a/11,
 51a/14, 51b/15, 52a/09, 52a/10,
 52a/11, 52b/08, 52b/11, 52b/11,
 52b/12, 53a/02, 53a/04, 53a/07,
 53a/09, 53a/13, 53a/13, 53a/15,
 53a/15, 53a/17, 54a/05, 54a/12,
 54a/13, 54a/13, 54b/10, 55a/01,
 55a/05, 55a/12, 55b/08

ètdir- yaptırmak, ettirmek

è.-di 6a/12

è.-emediler 38a/09

è.-eyim 3a/03

è.-se 12a/01

è.-üp 45a/09, 50a/05

etek kenar

e.+ine 34b/08

eṭrāf < Ar. etraf

e. 15a/08, 53a/12

e.+da 5b/06, 41a/13

e.+ı 52b/13

e.+ına 52a/17

e.+ında 12b/16, 25b/02

ev	ev	e.+den 8b/04, 46a/01
	e. 7b/02, 45b/13	e.+inde 53a/01
	e.+de 4a/08	e.+ki 8b/07
	e.+i 2b/15	e.+kine 36b/17
	e.+idir 11b/18	evvelā < Ar. evvela, her şeyden önce
	e.+in 11b/18	e. 4a/12, 4b/13, 5a/01, 5b/06, 14b/01, 22b/10, 48b/13
evlā < Ar. daha uygun, daha layık, daha iyi, üstün		evzā' < Ar. haller, vaziyetler
	e.+sı 47a/02	e.+dan 50a/03
evlād < Ar. çocuklar		ëy < Ar. nida için, nidaya yanıt için kullanılır; "hey, yahu, bana bak!" gibi anlamlara gelir
	e. 8a/11, 19b/09, 20a/17	ë. 2b/08, 3a/04, 3a/11, 3b/13, 4a/04, 4b/06, 4b/17, 6a/02, 7a/05, 7b/06, 7b/11, 8b/07, 9a/02, 10a/02, 11b/01, 12a/16, 13a/06, 16a/16, 16b/07, 16b/13, 17b/09, 18b/03, 21a/09, 22a/13, 22b/07, 25a/02, 25a/08, 25a/14, 25b/12, 27a/10, 27b/07, 27b/15, 28a/03, 28a/10, 28a/14, 28b/10, 29a/09, 29b/03, 29b/12, 30b/16, 31a/02, 31a/10, 31a/16, 31b/10, 33a/14, 33a/16, 33b/01, 33b/16, 34a/04, 41b/03, 41b/14, 42a/04, 44a/16, 45a/14, 46a/02, 46a/05, 46a/11, 46a/14, 47a/08, 50a/01, 50b/04, 50b/08, 51b/11, 52b/11, 55a/08
	e.+dan 20a/15	
	e.+ı 19a/17	
	e.+ıñ 19b/09	
evlen- evlenmek		
	e.-mek 47a/17	
	e.-mem 46a/15	
	e.-mez mi 46a/12	
	e.-ürüm 46a/13	
evşāf < Ar. sıfatlar, kaliteler		
	e. 3b/05	
evvel < Ar. önce, ilk, birinci		
	e. 7a/16, 8a/16, 12b/06, 36a/03, 38a/06	
	e.+de 2b/04	

eyā < **Ar.** “Ey, hey!” anlamına gelen ve Arapça sözcük ve terkiplere giren nida edatıdır

e. 39a/13

eyi iyi

e. 6a/11

eyit- söylemek, demek, anlatmak

e.-di 2a/09, 2b/13, 2b/14, 3a/01, 3a/04, 3b/01, 3b/03, 3b/10, 3b/13, 3b/15, 4a/04, 4a/10, 4a/13, 4a/17, 4b/01, 4b/06, 4b/11, 4b/13, 4b/13, 4b/14, 4b/15, 4b/17, 4b/18, 5a/09, 5a/13, 5b/04, 6b/02, 7a/04, 7a/09, 7b/06, 7b/11, 8b/15, 11a/07, 11a/09, 11a/10, 11b/01, 11b/03, 11b/05, 11b/07, 11b/07, 11b/12, 11b/13, 11b/15, 11b/16, 12a/16, 12a/18, 12a/19, 12b/01, 14a/07, 14a/09, 14a/11, 16b/14, 16b/17, 17a/01, 17b/07, 17b/09, 19a/15, 21b/06, 21b/07, 21b/08, 21b/09, 21b/15, 21b/16, 22a/12, 22a/13, 22a/15, 22b/09, 23a/02, 23a/04, 23a/05, 23b/07, 23b/09, 23b/10, 24a/02, 25a/10, 25a/13, 25b/04, 25b/11, 25b/14, 26a/07, 26a/09, 26a/10, 26b/02, 26b/03, 26b/03, 26b/04, 26b/05, 26b/08, 26b/17, 27a/11, 27b/07, 27b/10, 28a/03, 28a/07, 28a/08, 28a/13, 28b/10,

28b/11, 29a/01, 29a/02, 29a/04, 29a/06, 29a/06, 29a/09, 29a/11, 29a/12, 29a/13, 30a/06, 30b/03, 30b/16, 31a/10, 31a/15, 31b/08, 31b/09, 32a/15, 33a/03, 33a/06, 33a/16, 33a/16, 33b/07, 33b/08, 34a/17, 35a/04, 35a/16, 35b/05, 35b/13, 36a/04, 36a/14, 36a/17, 36b/01, 36b/14, 37a/13, 37b/01, 37b/03, 38a/04, 38a/07, 38b/06, 38b/07, 38b/08, 39a/03, 39a/05, 40b/10, 41a/05, 41a/17, 41b/04, 41b/05, 41b/15, 42a/17, 42b/16, 43b/02, 43b/11, 44a/16, 44b/01, 45a/10, 45a/11, 45a/15, 45b/10, 46a/02, 46a/04, 46a/11, 46a/12, 46a/13, 46a/14, 46a/15, 46b/03, 46b/04, 46b/04, 46b/09, 47a/05, 47a/06, 47b/14, 47b/14, 47b/17, 48b/07, 50a/01, 50a/16, 50a/17, 50b/08, 50b/13, 51a/03, 51a/03, 51a/04, 51a/15, 51a/16, 51a/17, 51b/11, 53b/01, 53b/04, 53b/05, 53b/06, 54a/03, 55a/07, 56a/02

e.-diler 2b/08, 2b/12, 2b/17, 3b/16, 7a/03, 7a/05, 7a/08, 7a/09, 7b/08, 12b/11, 15a/15, 17a/10, 39b/10, 43a/09, 44a/14, 45b/09, 48a/04, 48a/12, 50b/01, 51a/07, 51b/04, 53a/16

e.-ür 5b/16, 32a/09, 39a/10,
40b/05, 42b/08

eyile- yapmak, etmek

e. 5a/09, 8b/15, 11a/11,
11a/13, 11a/15, 14b/17, 15b/11,
18a/03, 18b/01, 20b/12, 23b/11,
25a/03, 25a/04, 25a/05, 25a/11,
25a/16, 25b/16, 26b/02, 28a/11,
28a/11, 29a/10, 30a/07, 31b/01,
31b/08, 36b/01, 37a/09, 37b/05,
37b/13, 37b/14, 41b/16, 46a/05,
46a/14, 46b/11, 51b/01, 52b/06,
52b/16, 55a/11, 55a/12, 55b/06

e.-di 2b/07, 3b/07, 3b/08,
3b/09, 5b/15, 6a/04, 6b/11, 7b/17,
8a/04, 8a/09, 9a/10, 9a/14, 9a/14,
10a/11, 12a/05, 12a/07, 12b/05,
12b/09, 12b/10, 12b/10, 12b/12,
13a/08, 13a/18, 13b/09, 14a/03,
14a/05, 14a/19, 14b/06, 14b/11,
15a/06, 15b/12, 15b/17, 16a/09,
16a/11, 16b/03, 16b/08, 16b/09,
16b/11, 16b/15, 17a/08, 17a/15,
17b/10, 17b/13, 17b/17, 18a/07,
18a/09, 18a/11, 18a/14, 19a/03,
19a/10, 20a/04, 20b/12, 21a/03,
21a/05, 22a/03, 22b/04, 22b/06,
22b/12, 23a/04, 23a/09, 23a/12,
23a/13, 24a/05, 24a/07, 24b/06,
24b/06, 24b/07, 24b/12, 25a/04,
25a/08, 25a/12, 25a/12, 25b/01,

25b/12, 25b/16, 26a/16, 26b/14,
26b/15, 27a/02, 27b/07, 28a/07,
28a/13, 28b/13, 29b/14, 30a/03,
30a/10, 30a/11, 30a/14, 31a/09,
31a/10, 31a/14, 31b/03, 31b/06,
31b/15, 32a/16, 33a/09, 33a/10,
33a/13, 34b/12, 35a/12, 36a/13,
36b/03, 36b/12, 37a/11, 37b/01,
37b/05, 37b/07, 39a/01, 39a/06,
39a/16, 39b/09, 41a/03, 41b/08,
42a/11, 42b/10, 42b/12, 43a/02,
44a/06, 44b/16, 45a/03, 45a/04,
45a/10, 45a/14, 45b/01, 45b/02,
45b/08, 46b/11, 47b/03, 47b/03,
48a/07, 48a/11, 48b/01, 48b/08,
49a/02, 49a/04, 49a/14, 49a/16,
49b/13, 50a/11, 50a/15, 51a/15,
51b/03, 51b/06, 52a/02, 52a/06,
52a/10, 52a/11, 52a/16, 52a/16,
53b/11, 53b/13, 53b/14, 54a/03,
54b/05, 54b/07, 54b/11, 55b/01,
55b/07, 55b/10, 55b/15, 56a/04

e.-dik 40b/17

e.-dikde 37b/15, 43a/09,
49a/10, 49b/04

e.-diler 4a/02, 17a/16, 29b/14,
32b/13, 35a/10, 35a/11, 36a/09,
37a/08, 38a/08, 40a/14, 48b/01,
54a/05

e.-dim 8b/08, 13a/03, 17b/08,
23a/06, 24a/15, 25a/02, 32b/01,
37a/14, 37b/14, 42a/09, 47a/12,
55a/08

e.-din 4b/14, 43b/10

e.-diñ 24b/17, 41b/15

e.-diñiz 50a/03

e.-medi 45a/13

e.-mek 32b/09, 55a/04

e.-miş 22a/08, 35a/16, 51b/07,
55a/03

e.-mişdi 52a/12

e.-mişdir 9a/03, 31a/07,
38a/02

e.-ñ 19a/04

e.-r 11b/04, 18b/14, 28b/13,
35a/03, 36a/06, 53b/14

e.-rim 30b/04

e.-rsen 11a/15

e.-rsin 23a/16, 33b/07, 36a/14

e.-rsiñiz 10a/15

e.-se 28b/01, 49b/11

e.-sem 39a/07

e.-sin 25a/12, 29a/12

e.-sün 5a/10, 13b/02, 24a/14,
25a/03

e.-ye 26a/02, 29b/16

e.-yesin 24a/13

e.-yesiz 38b/10

e.-yeyim 52b/15

e.-yim 12a/16, 22a/13, 23b/08,
25a/14, 27a/02, 30b/16, 36b/04,
40a/12, 50b/13

e.-yüm 21b/16, 35a/16

e.-yüp 3b/07

eyü iyi

e. 4b/07, 7a/11, 9a/12, 9a/13,
9b/04, 10a/11, 28a/11, 32b/13,
36b/07, 39a/17, 44a/02, 46b/06

e.+ce 34a/05

e.+dir 20a/15

e.+sine 2b/03

eyyām < Ar. günler, gündüzler

e. 45a/13

e.+dan 39a/15

ez- ezmek

e.-üp 38b/12

ezder < Far. layık, münasip, yaraşık

e. 38a/13

fāhire < Ar. onurlu, şanlı, şerefli;
kıymetli

f. 39a/02

fā'ide < **Ar.** fayda

f. 7a/04, 30a/05, 46b/16

fā'ide étme- “yararlı
olmamak”

f. è.-z 7b/14

fā'ide gör- “faydasını
görmek”

f. g.-ürsün 20a/15

fakır < **Ar.** fakir

f. 14b/11, 30b/01

fāriğ < **Ar.** vazgeçmiş, çekilmiş

fāriğ ol- “vazgeçmek,
çekilmek”

f. o.- 41b/16

f. o.-up 44a/04

fāris < **Ar.** atlı

f. 7a/07

faşıl < **Ar.** aralık, ara

f. 24a/03

fedā < **Ar.** gözden çıkarma, uğruna
verme

f. 8b/02

f.+dır 9b/05

fedāi < **Ar.** canını esirgemeyen,
mühim bir maksat uğruna canını
vermeye hazır bulunan

f. 35b/05

f.+leri 45a/08

fenā < **Ar.** yok olma, yokluk,
ölmeklik; kötü

f. 24a/04, 35b/10, 49a/06,
49b/07

f.+ya 34b/14

ferāğat < **Ar.** vazgeçme, el çekme

ferāğat ét- “feragat etmek”

f. è.-iñ 14a/08

f. è.-mezler 27b/12

ferāğat eyle- “feragat etmek”

f. e.-di 3b/07

f. e.-dim 47a/12

ferāmūş < **Far.** unutmama, hatırdan
çıkma

ferāmūş eyle- “unutmak”

f. e.-di 3b/07

ferd < **Ar.** birey, fert

f. 39a/16

fermān < **Far.** emir, buyruk

f. 48a/09

feryād < **Far.** feryat, bağışma,
çağırışma

f. 13a/14, 35a/11

f.+a 14a/14, 30a/12

feryād èt- “feryat etmek”
f. è.-dim 48a/03
f. è.-derek 35a/09
f. è.-üp 13b/04, 26a/07,
28b/17, 32a/07
feryād eyle- “feryat etmek”
f. e.-di 30a/14
fesād < Ar. bozukluk
f.+ı 20b/11
fesād èt- “bozukluk çıkarmak”
f. è.-diñiz 12a/13
feth-i kelām < Ar. söze başlama
f. 41b/03
fetīl < Ar. yaralara konulan tiftik
f.+i 43a/06
fettān < Ar. fitne ve fesada teşvik
eden, fenalık yapan, ayartan
f.+dır 21b/13
fevt < Ar. bir daha ele geçmemek
üzere kaybetme, elden çıkma,
kaçırma
f.+de 27a/15
fevvāre < Ar. içinden su fişkıran şey,
fıskıye
f.+ler 41a/14
fırlat- hızla atmak, fırlatmak

f.-dı 35b/07, 37a/05, 51b/16
f.-up 37a/07
figān < Far. ızdırap ile bağırıp
çağırma, inleme
f. 40b/07
fıkr < Ar. fikir, düşünce
f. 7b/04
f.+e 45a/05, 50a/01
f.+i 39a/03
f.+im 26b/12
f.+in 28a/01
fıkr èt- “düşünmek”
f. è.-dim 46b/04
f. è.-erdim 30b/01
f. è.-üp 2b/06, 7b/05,
10b/18, 12b/18, 19a/02,
26b/17, 27a/02, 53a/02
fi’l-cümle < Ar. sonunda
e. 8a/05
fīl < Ar. fil
f. 9b/12, 13b/12, 13b/18,
13b/18, 14a/02, 14a/19, 14b/01,
14b/01, 14b/02, 14b/02, 14b/09,
15a/08, 51a/10
f.+e 13b/17
f.+i 8b/03

f.+ler 13b/05

f.+lere 12a/10

f.+leri 12a/09, 13a/12, 13b/11

filān < **Ar.** falan

f. 20a/04, 21b/05, 31a/10,
45a/09

fi-l-ḥāl < **Ar.** bu anda, hemen, şimdi

f. 6b/07, 42b/12, 55b/11

filori < **Fr.** altın para

f. 26b/02

firāk < **Ar.** ayrılık, ayrılma

f.+ıyla 52b/08

Fir'avun < **Ar.** Allahlık iddiasında
bulunduğu için Hz. Musa'nın
mücadele ettiği Mısır hükümdarı

F. 13b/09

Firūz özel ad

F. 27a/11, 27b/03, 27b/14,
28a/05, 28a/16, 28b/09, 28b/10,
28b/13, 28b/17, 29a/02, 29a/05,
29a/06, 29a/08, 29a/12, 29b/02,
29b/04, 30a/04

F.+uñ 27b/03, 28a/02, 28b/03

Firūz Şāh özel ad

F. 27b/06, 28a/10, 29a/10

fitne < **Ar.** bozma

f. 10a/14

freng < **Far.** Anglosakson, Cermen
veya Latin ırklarının birinden olan
kimse

f. 39b/08, 44a/10, 45a/06,
49b/06, 49b/08, 51b/09, 52a/06

f.+im 39b/04

fuḳarā < **Ar.** yoksul, fakir

f.+ya 14b/04

furşat < **Ar.** fırsat

f. 35b/17, 42a/16, 50b/14,
54b/09

fülān < **Ar.** herhangi bir şahıs, biri,
belirsiz bir şey, filan

f. 7b/07, 7b/14

f.+ı 35a/11

ḡadmendi < **Ar.** ḡad: gelen gelici,
mend: sahip.

ḡ. 4b/16

ḡāfil < **Ar.** gafıl

ḡ. 7a/05, 51b/12

ḡāh < **Far.** kah, zaman edatı

g. 33b/13, 33b/13

ḡā'ib < **Ar.** kayıp

ḡā'ib eyle- "kaybetmek"

ḡ. e.-dik 40b/17

ġā'ib ol- "kaybolmak"

ġ. o.-a 52b/12

ġ. o.-dı 15b/13, 30a/13

ġ. o.-mış 30a/16

ġalebe < Ar. galip gelme, yenme, üstünlük

ġalebe ét- "yenmek"

ġ. è.-e 49b/02

ġ. è.-erler 38a/05

ġ. è.-me 38a/01

ġ. è.-miş 23b/11

ġālib < Ar. üstün gelen

ġ.+dir 12a/16

ġam < Ar. tasa, kaygı, üzüntü

ġ. 40b/11

ġanāim < Ar. ganimetler

ġ.+i 14b/10, 48b/15, 52a/09

ġanī < Ar. zengin, varlıklı

ġ. 31b/03

ġ.+sine 14b/11

ġanīmet < Ar. savaşta düşmandan alınan mal

ġ. 14b/12, 45a/10

ġaraż < Ar. hedef, maksad, gaye

ġ.+ı 26a/10

ġarb < Ar. batı

ġ. 5b/14, 38a/09

ġarībe < Ar. evvelce görülmemiş tuhaf, şaşılacak şey

ġ.+sin 3b/05, 46b/17

ġarīb < Ar. 1. kimsesiz, zavallı

ġ. 33a/08, 42a/02, 42a/02

2. tuhaf, şaşılacak, bambaşka

ġ. 40a/11

ġarķ < Ar. suya batma; batma

ġ. 52a/08

ġarķ ol- "boğulmak"

ġ. o.-mışlar 11a/18

Ġaşamřam özel ad

Ġ. 4a/13

Ġaşamřam-ı Ĥicāzī özel ad

Ġ. 3b/15, 4a/01, 4a/03, 4a/08, 4a/16, 4b/01, 4b/06, 4b/12, 4b/17, 5a/08

ġavġā < Far. kavga

ġ. 34b/12, 45b/09

ġāyet < Ar. çok, fazla, son derece

ġ. 20b/02, 28a/02, 39a/06, 44a/10, 54a/03

ġayret < Ar. çalışma, çabalama

ğ. 10a/07, 10a/17, 10b/09,
13b/04, 13b/17, 33a/11

ğ.+e 13b/08, 38b/01, 50a/13

ğ.+inden 37b/06

ğ.+iñiz 10a/07

ğayrı < **Ar.** başka, özge, diğer

ğ. 2b/09, 3b/03, 4b/15, 9b/11,
19a/06, 26a/03, 26a/11, 37a/03,
41b/10, 41b/11, 41b/15, 42a/14,
48a/16

ğ.+ya 50a/17

ğazā < **Ar.** din uğruna savaş

ğ.+da 8b/15

ğ.+larda 8b/17

ğ.+ıñ 8a/08

ğazap < **Ar.** dargınlık; kızma, hiddet,
öfke

ğ. 19a/14, 36a/13

ğ.+a 23a/18, 26a/14, 28a/02,
31b/12, 32b/15, 35a/12, 43a/01,
50b/03, 54b/05

ğ.+ı 12a/09, 47a/07

ğ.+ın 47a/02

ğ.+ıñ 19a/17

ğazab-ālūde < **Ar.+Far.** gazaba
bulaşmış, öfkeli

g. 23b/05

gēce gece

g. 19b/08, 34a/09, 39a/02,
40b/07, 40b/10, 40b/17, 46b/16,
47a/04, 47a/08, 47a/17, 47b/13,
51a/09

g.+si 8a/10

geç- geçmek

g. 31b/02

g.-di 18a/01, 24b/06, 26a/12,
52b/09, 54b/09

g.-dim 25a/14, 28b/17,
29a/12, 44b/02

g.-en 6b/03, 37a/14, 38a/05,
47b/13

g.-er mi 47b/11

g.-erken 16a/08

g.-üp 6b/14, 7a/03, 10b/05,
11a/17, 21a/06, 24b/13, 37a/06,
37a/08, 40b/08, 40b/10, 49b/14,
51a/09, 51b/14, 52b/01, 53a/09

geçir- geçirmek

g.-üp 20a/16

geçün- geçinmek, taslamak, öyle
saymak

g.-ür 35b/05

geçür- geçmesini sağlamak, geçirmek

g.-di 38a/14

g.-üp 33b/10

gedā < Far. dilenci, yoksul

g.+yım 2b/11

gel- gelmek

g. 2b/12, 4a/04, 4a/09, 14a/06,
28a/14, 29b/01, 29b/12, 33a/06,
33a/07, 34a/17, 40b/10, 42b/05,
42b/06, 43a/10, 43b/02, 46a/08,
46b/10, 46b/13, 47a/16, 50b/15,
51a/13

g.-di 5a/11, 5b/16, 6a/01,
6b/12, 8a/13, 10a/09, 10a/12, 10b/02,
12a/16, 16a/01, 16a/09, 16a/13,
17a/11, 17b/03, 18b/08, 19a/11,
21b/09, 22a/10, 23a/02, 23a/13,
25b/10, 26b/16, 27a/13, 27a/15,
27b/03, 28a/02, 28a/08, 29b/12,
29b/13, 30a/10, 30a/12, 30a/14,
30b/08, 31b/04, 32a/14, 32a/15,
32b/04, 33a/04, 34a/01, 34a/12,
34b/16, 35a/09, 35a/14, 36a/16,
36b/02, 36b/05, 37b/01, 38a/08,
38b/02, 39a/17, 39b/02, 40b/01,
40b/16, 41b/10, 42b/04, 43a/01,
43a/07, 43b/04, 45a/01, 46a/05,
46b/02, 46b/14, 47a/07, 47b/01,
47b/06, 47b/08, 49a/13, 50b/06,
50b/11, 52a/01, 52a/11, 53a/04,
53a/07, 53a/15

g.-di mi 51a/01

g.-digimiz 47a/02

g.-digimize 45b/02

g.-digine 55b/10

g.-digiñizi 16b/02

g.-diğinden 44a/01

g.-dik 2b/09, 3a/05, 3a/07,
41a/12, 45a/17, 48a/13

g.-dikde 2a/09, 11b/09,
13b/11, 14a/05, 14a/15, 16b/06,
21a/11, 24a/14, 24b/15, 30a/08,
31b/16, 37b/08, 44a/13, 47a/03

g.-dikleriñ 2b/06

g.-dikse 53b/14

g.-diler 3b/05, 6a/08, 8a/07,
13a/14, 13b/13, 14a/03, 15a/12,
17a/05, 19b/12, 19b/16, 20a/13,
25b/04, 29b/16, 30b/06, 38b/11,
43a/05, 44b/04, 46b/08, 48b/01,
52a/14, 52a/15

g.-dim 10a/03, 25b/06,
27b/11, 28a/07, 28a/09, 42a/05,
44a/02

g.-din 16b/07, 42b/10, 50a/08,
50a/08

g.-diniz 3a/12

g.-diñ 8b/14, 9b/01, 13b/05,
21a/05, 23a/07, 28a/06, 28a/11,

28b/10, 36a/17, 37a/12, 37a/12,
42b/05

g.-diñiz 2b/10, 2b/14, 3a/04,
4b/05, 11b/07, 16a/15, 16b/13,
17b/05, 25b/07, 36b/12, 41a/09,
43a/08, 51a/03

g.-düm 16b/16

g.-e 33b/02, 42b/02, 50a/10,
53b/03

g.-ecegin 15b/15, 33b/05,
45a/15

g.-ecek 49a/09

g.-elim 16b/01

g.-en 7a/16, 7a/17, 20a/15,
36a/06, 36b/05, 42a/12, 42a/15,
42b/01, 43a/06, 43a/15, 44b/05,
51a/16

g.-ene 55b/09

g.-eni 44a/01, 50b/09

g.-enlere 52a/16

g.-esin 19a/15

g.-esiñiz 2b/11

g.-eyim 27b/08

g.-ince 7b/05, 36a/01, 51b/05,
52a/07

g.-iñ 38a/07

g.-irse 43a/16

g.-iyor 48b/06, 55b/01

g.-iyorlar 7a/07

g.-meden 3b/06, 11b/17

g.-medi 21b/04, 34b/15,
43b/01, 44a/05, 47b/09

g.-medige 51a/06

g.-medik 11b/12

g.-mediniz 16a/15, 36b/03

g.-mekde 9b/10

g.-memiş 41b/09

g.-mese 42b/08

g.-mesin 8b/12

g.-meyüp 9b/10

g.-mez 43a/16, 44a/06

g.-mezden 8a/15

g.-mezsem 55a/12

g.-miş 18b/15, 21a/10, 24a/08,
39b/13, 41b/12, 49b/01, 50b/03

g.-mişdi 24b/15, 32b/15,
44b/06

g.-mişdik 11b/08

g.-mişler 10b/17

g.-mişlerdi 18a/15

g.-mişsiñiz 4a/12

g.-seler 12a/03, 53a/12

g.-sin 14a/07, 16a/13, 26a/05,
46a/07

g.-sün 15a/04, 19a/05, 21b/03,
41a/08, 42b/13, 53a/08

g.-üp 2b/07, 4a/02, 4a/07,
4b/08, 5a/10, 6a/09, 6a/13, 6a/14,
6b/03, 6b/10, 7b/16, 10a/17, 11b/02,
13a/07, 13a/10, 13a/19, 13b/03,
13b/09, 14a/07, 14b/06, 15a/06,
15a/14, 15b/07, 15b/14, 15b/17,
16a/02, 16a/03, 16a/11, 16a/15,
17b/12, 17b/13, 18a/06, 18a/10,
18b/09, 18b/11, 19a/06, 19a/08,
19a/12, 19b/04, 19b/13, 20b/06,
20b/11, 20b/14, 21a/01, 21a/04,
22a/02, 22a/11, 22b/13, 23a/01,
23a/18, 23b/02, 23b/07, 24a/18,
24b/05, 24b/17, 26a/03, 26a/06,
26a/14, 26b/11, 27a/11, 27a/14,
28b/09, 29a/17, 30a/03, 30a/09,
31a/01, 31b/05, 31b/12, 32a/02,
32a/05, 32b/06, 34a/03, 34b/03,
34b/07, 35a/09, 35a/12, 35b/02,
36a/02, 36a/08, 36a/10, 36a/11,
36a/13, 36b/10, 37a/04, 37a/07,
37a/09, 37a/10, 37a/12, 37a/12,
37b/08, 38a/11, 38a/12, 38a/15,
39a/07, 40a/15, 41a/12, 41a/15,
41b/03, 42b/09, 43a/13, 44a/09,
44a/13, 44a/14, 44b/02, 44b/04,
44b/14, 45a/06, 45a/08, 45b/13,

46b/08, 46b/12, 47a/16, 47b/03,
47b/10, 48a/03, 48a/06, 48a/11,
48b/02, 48b/15, 49a/07, 49a/12,
49a/16, 49b/02, 50a/06, 50a/13,
50b/03, 52b/01, 53a/02, 53a/10,
53b/04, 54a/14, 54b/05, 55a/02,
55a/07, 55b/01

g.-ür 5b/11, 8a/11, 9b/07,
12a/02, 29b/11, 31b/08, 35a/02,
35b/01, 35b/15, 41a/12, 41b/09,
42a/11, 42a/14, 44b/01, 49a/08,
50a/12, 50b/01, 51b/06

g.-ürdi 28b/04

g.-ürdim 24b/02

g.-ürem 21a/02, 22a/12,
22a/16

g.-üriz 15a/16, 53a/16

g.-ürken 45a/03

g.-ürler 35a/01

g.-ürlerdi 6b/07

g.-ürse 12a/03, 12a/13

g.-ürüz 7a/05

gelin gelin

g. 20a/02

gemi gemi

g.+lere 52a/08, 54a/13

gene yine

g. 4a/07, 7a/03, 9a/09, 17b/11,
18a/02, 18b/02, 19a/02, 19a/03,
24a/11, 25a/16, 26a/08, 28b/10,
37b/09, 37b/11, 38b/15, 38b/15,
42b/07, 45b/05, 48a/15, 53a/15,
54b/01, 55a/08

gër geri

g. 33b/13

ger- germek

g.-üp 51b/03

gerçek gerçek

g. 26a/17

g.+den 20b/03, 21b/13

g. mi 26a/13

g.+sin 25a/08

gerçi < **Far.** gerçi

g. 12a/13, 19a/02, 44b/07,
47a/11

gerdek gerdek

g.+e 8a/10

gerdek-hâne < **Türk.+Far.** gerdeğe

girilen ev, yer

g.+ye 29b/15

Gerdüs özel ad

G. 40a/02, 49a/07, 49b/01,
50a/01, 54b/01

G.+a 52a/10

Gerdüs Şāh özel ad

G. 31a/03, 35a/09, 35a/11,
37b/11, 37b/13, 38b/07, 38b/17,
39a/05, 39a/07, 39b/13, 39b/15,
45a/09, 45a/10, 45a/13, 45b/03,
45b/05, 45b/09, 47b/07, 49a/13,
49b/12, 50a/09, 52a/05, 52a/14,
53b/05, 53b/12, 54a/02, 55a/04

G.+a 36a/09, 40a/01, 45a/05,
48b/01, 55a/02

G.+dan 44a/10

G.+ıñ 55b/04

G.+sıñ 48b/04

gerek gerek

g. 4a/10, 8b/04, 9b/16, 23b/10,
30a/15, 35b/16, 40b/09, 42b/13,
43a/12, 44a/06, 46a/04, 55a/04

g.+dir 10a/16, 11b/03, 25b/16,
30b/02, 33a/10, 36a/14, 39a/01,
48b/06

g.+mez 56a/02

g.+se 54b/03

g.+sıñız 10a/16

gergedan gergedan

g. 12b/13, 12b/15

g.+ı 12b/17

g.+ın 49b/09

g.+ıñ 12b/16, 52a/03

g.+lar 51a/10

germ < Far. sıcak

germ ol- “ısınmak, hararet kazanmak, mec. öfkelenmek”

g. o.-dı 8b/06

g. o.-ıcak 41a/16

gèrü 1. bir daha, sonra

g. 23a/18, 35a/13, 35b/16

2. geri

g. 49a/05

g.+den 7a/07

g.+ye 9b/04, 14a/01, 27a/02

getir- getirmek

g.-üp 33a/12, 34a/14, 43b/15

getür- getirmek

g. 15b/11, 20b/15, 26b/09, 31b/07, 34a/02, 34a/07, 34a/16, 34b/04, 53a/01

g.-di 17b/04, 24a/01, 27b/01, 34a/15, 36a/16, 45b/04, 46a/10, 47a/04, 53b/09

g.-digi 7b/13

g.-digimiz 7b/09

g.-diklerinde 49a/02

g.-diler 11a/07, 11a/18, 13a/09, 17a/07, 19a/01, 21a/04, 24a/07, 24b/10, 34b/01, 40a/07, 47b/08, 48a/01, 50a/16

g.-diñ 19a/13

g.-düm 12a/10

g.-düp 17b/02, 33a/10

g.-e 36b/15

g.-em 36a/15

g.-emeyüp 40a/11

g.-esin 54a/04

g.-esün 13b/06

g.-esiz 18b/14

g.-eyim 32a/09, 34a/17, 50a/11

g.-in 43a/04, 49b/06

g.-iñ 28a/16

g.-mişdi 7b/04

g.-sün 31a/13

g.-ün 12b/13, 50b/01

g.-üp 8a/18, 9b/02, 13a/11, 16b/05, 20a/14, 22b/11, 25a/13, 31a/14, 41a/15, 41a/16, 41b/12, 47b/03, 48b/15

g.-ürdi 14b/02

g.-üriz 7a/08

g.-ürler 48a/01, 52b/05
g.-ürsün 41b/05
gètürd- getirtmek
g.-üp 20a/17, 36b/13
gey- giymek
g.-iñ 29b/04
g.-megi 45b/15
g.-üp 2a/05, 5b/01, 22b/15, 46a/01
g.-ürdi 8a/07, 39a/02, 55b/15
geydir- giydirmek
g.-diler 29b/08
g.-ir 41b/08
g.-üp 12b/05
geyir- giydirmek
g.-üp 49a/01
geyür- giydirmek
g.-di 51a/03
g.-üp 24a/17, 24b/07
gez- gezmek
g.-digiz 53a/13
g.-dik 31a/02
g.-er 31b/05
g.-erdi 12b/16
g.-erek 45b/12

g.-erken 27a/17
g.-ersin 40b/13
g.-mege 52b/13
g.-üp 17a/03, 45a/16
gezdır- gezdirmek,
dolaştırmak
g.-ir 49a/10
gezil- gezilmek, dolaşılmak
g.-mez 55b/13
gibi gibi
g. 2b/11, 2b/15, 3b/11, 7b/11, 8a/06, 8b/10, 9a/02, 9b/15, 12a/03, 13b/09, 14b/14, 15b/15, 16a/15, 19a/14, 22b/16, 23a/07, 24a/07, 27b/10, 28a/03, 28b/04, 28b/16, 30b/02, 30b/02, 31a/05, 33a/14, 35b/06, 36b/07, 37b/10, 38a/10, 40a/12, 41b/08, 44b/01, 44b/13, 45a/12, 46b/12, 51b/06, 51b/06, 52a/02, 52b/11, 54b/03
gidi deyyus, pezevenk
g. 28b/11, 29a/02, 35a/02, 36a/11, 37b/04, 42b/17, 43a/01, 43a/17
gir- girmek
g. 46b/09
g.-di 27b/03, 39b/02, 49b/13, 51a/12, 54b/12

g.-dikde 46b/12, 49b/07
g.-diler 35a/11, 36b/10
g.-e 23a/11, 49b/04, 49b/16, 49b/16, 51a/11, 54b/06
g.-mek 10a/16, 49a/08, 54b/10
g.-memek 50a/05
g.-men 5b/12
g.-mez 41b/11
g.-mişdi 14b/15
g.-miyor 49b/15
g.-seler 6b/09
g.-üp 21a/01, 23a/04, 28a/05, 34a/13, 35b/13, 36a/03, 39a/14, 47b/08, 49b/04, 50a/07, 50b/04, 53a/06, 54b/07, 54b/13, 54b/14
giriş- kavgaya tutuşmak
g.-di 52a/02
g.-diler 50b/06
git- gitmek
g. 7a/04, 9b/02, 29a/01
g.-di 5b/02, 5b/06, 8b/11, 15a/04, 15b/08, 18b/05, 19a/11, 21a/01, 22a/02, 26a/02, 26a/06, 26a/12, 26b/16, 27a/01, 27b/01, 30a/05, 30b/05, 30b/07, 30b/07, 30b/10, 30b/11, 31a/15, 31b/04, 32a/09, 34b/02, 40a/15, 42a/12,

45b/12, 47a/01, 47a/01, 47a/05, 47a/14
g.-digiñ 30b/06
g.-dikçe 16b/11
g.-dikden 22b/14
g.-diler 6a/14, 9b/06, 13a/08, 18a/16, 28b/07, 33a/08, 35a/07, 54a/14
g.-dim 47b/04
g.-edelim 5a/06
g.-elim 8b/02, 9b/05, 16b/03, 25b/14, 29b/12, 33b/03, 33b/10, 36b/07, 43a/10, 45b/01, 50b/15
g.-em 12a/11
g.-en 11b/14, 43b/01, 44a/06, 55b/01
g.-er 14a/01, 18a/10, 19b/02, 26a/08, 27a/11, 30b/07, 36a/15
g.-er mi 26b/11, 29b/09
g.-erdi 33b/13
g.-erek 34a/11, 40b/15
g.-erem 45a/12
g.-erim 9b/02, 26b/11, 33a/16, 33b/01, 33b/01, 33b/04, 48a/02, 55a/09
g.-eriz 15a/16, 41a/03

g.-erken 19b/04, 27a/04,
44b/14

g.-ersin 15a/14, 22a/12,
33a/17, 36b/09, 37a/12

g.-ersiniz 7a/08, 31a/01,
36a/11

g.-esiz 12a/14

g.-eyim 21b/11, 32b/04

g.-medi 13b/13

g.-mege 6b/10, 39a/07

g.-mek 6b/14, 7a/03, 8b/11,
13a/02

g.-meyelim 41b/01

g.-meyüp 30a/14

g.-mez 14a/01, 34a/17

g.-miş 15b/15, 19a/08, 32b/01,
45b/07, 47b/01

g.-mişler 2b/15, 11b/15,
40b/14

g.-sünler 12b/11

g.-üp 12a/09, 12b/18, 19b/06,
25b/03, 34b/01, 36b/09, 40b/02,
45a/07, 51b/16

gitmek gitmek

g.+de 18b/05

gizli gizli

g. 19b/05

göbde gövde

g.+mi 29b/06

göç göç, sefer

g.+dür 55a/06, 55a/13

göç- göçmek, hicret etmek

g. ét- 18a/15, 54a/13

göçer gezer, göçebe

g. 32a/10

gögüs göğüs

g.+i 9b/15

g.+ine 6a/06, 49b/11

g.+üne 28b/16, 32b/14

gök gök

g.+de 35a/01

g.+den 14b/07

g.+e 14a/02

g.+leri 14a/09

gömlek gömlek

g. 29a/07, 46b/06

g.+i 29a/09

g.+in 20a/11

gönder- göndermek

g. 21b/11, 55a/13

g.-di 3a/08, 6b/04, 7b/07,
9b/10, 11b/16, 12a/08, 13a/18,
13b/11, 13b/18, 15a/04, 16a/14,
19a/03, 19a/05, 19b/07, 23a/13,
24a/18, 27a/16, 36a/10, 39b/01,
40a/01, 40a/17, 42a/13, 44a/07,
46b/07, 49a/12, 49b/12, 52a/13,
52b/02, 54b/01

g.-digi 20b/05

g.-diginde 49a/05

g.-digim 48b/04

g.-diler 43b/05

g.-dim 39b/05, 47a/09

g.-din 35a/15

g.-düm 40b/02

g.-eyim 13a/17, 47b/14

g.-ir 5b/09, 40a/12

g.-ir miydi 27b/10

g.-mek 46a/06

g.-mesek 48b/12

g.-mez 42a/07

g.-miş 7a/16

g.-mişdi 11b/08, 14a/17

g.-señ 49a/11

g.-üp 5b/08, 7b/05, 18b/09,
19a/10, 26a/04, 49a/04, 49a/09,
52a/17, 52b/02

gönül gönül

g. 27a/13

g.+den 23a/08

g.+i 5a/05, 19a/05

g.+inden 21b/15, 28a/03,
42a/01

g.+üm 2a/09

g.+ümden 48a/01

g.+ünden 9b/01, 12b/04,
38a/04

gör- görmek

g. 5a/05, 12a/18, 15a/02,
18a/12, 19b/01, 20b/16, 25a/02,
25a/08, 28a/01, 36a/15, 44b/02,
46a/14

g.-di 4a/07, 4b/02, 6a/05,
6b/13, 9b/03, 9b/14, 10b/14, 11a/18,
13a/10, 13b/18, 15b/08, 15b/16,
17a/08, 19a/06, 20a/14, 24a/04,
24b/16, 27a/07, 27b/06, 29a/05,
30b/12, 31b/04, 32b/04, 32b/07,
33a/08, 33a/09, 33a/13, 33a/14,
33b/02, 34a/12, 34a/13, 34b/09,
34b/16, 39a/15, 41a/05, 41b/13,
42a/17, 42b/09, 43b/01, 43b/04,
44a/05, 44b/11, 45b/12, 47a/08,
47b/10, 49b/08, 50b/11, 51b/07,
53a/01, 53a/06

g.-di mi 50b/16
g.-digi 19b/11
g.-diginiz 4a/16
g.-dikde 18b/09, 28a/05,
30a/12, 35b/04, 35b/17
g.-diklerinde 3b/09
g.-diler 2a/06, 3b/02, 9b/11,
14a/14, 14a/16, 14b/06, 17a/07,
17b/01, 19b/17, 20a/06, 20a/08,
20a/10, 23a/11, 24b/10, 26a/05,
29a/17, 40a/06, 42a/10, 45a/08,
52b/09
g.-diñiz 31a/01, 53a/16
g.-dük 11b/10
g.-dükde 41a/08, 46a/10,
55b/05
g.-düm 25b/08, 32b/01,
42a/06, 47b/13, 47b/17
g.-dün 47b/16
g.-dün mi 19a/09, 47a/02
g.-e 28a/01
g.-ebile 3b/17
g.-eliden 47a/12
g.-elim 2b/02, 3b/11, 4b/07,
4b/13, 5a/01, 8b/16, 16a/14, 17a/06,
17b/11, 18b/14, 21b/03, 31a/13,

36b/01, 36b/16, 47b/05, 48b/08,
51a/13

g.-emezlerdi 28b/01
g.-enler 16b/06, 34b/06
g.-esiniz 45a/13
g.-eydik 49b/16
g.-eyim 3b/16, 12b/08,
26b/06, 53a/05
g.-in 31a/11
g.-iñ 5b/10, 19a/03
g.-medim 34b/01, 42b/17
g.-mediñ mi 41b/02
g.-medüm 21b/04
g.-mek 50a/03
g.-mese 42a/07
g.-mesün 41b/14, 43b/16,
46b/14
g.-mez 12a/02
g.-mez misiniz 29b/05
g.-mez misiz 29b/03
g.-mezsiñ 43b/12
g.-miş 15b/15, 27b/09
g.-sem 46b/06
g.-señ 11b/03
g.-sün 12b/08, 25a/10, 28a/01

g.-sünler 37b/02
g.-ün 50a/13, 55a/05
g.-ünj 21a/08, 36b/15, 43a/03
g.-üp 2a/09, 3b/08, 6a/03, 8a/04, 8a/08, 8b/17, 9a/14, 10a/05, 10a/09, 10b/08, 11a/07, 11b/09, 14a/14, 14a/15, 14b/03, 16a/08, 17b/03, 17b/06, 19a/13, 19b/08, 20b/05, 22a/02, 24b/16, 26a/17, 28a/16, 28b/01, 30b/13, 30b/14, 31a/12, 31b/09, 34a/05, 35b/10, 36b/15, 37a/06, 43a/07, 43a/14, 45a/02, 45a/10, 46a/02, 46a/08, 46b/13, 47a/02, 47a/13, 49a/16, 50b/12, 51a/02, 54a/12, 55b/03, 55b/06, 56a/03
g.-ür müsün 40b/02
g.-ürsiniz 11b/02
g.-ürsün 7b/14, 11a/01, 20a/15, 27b/14, 43b/12, 51a/06
g.-ürsünler 40a/04
g.-ürsünüz 7b/08
görüŖ- görüşmek, krŖ. görüş-
g.-üp 7b/06
göröl- görölmek
g.-sün 48b/02
görün- görünmek
g.-di 55a/15, 55b/04

g.-medi 3b/02
g.-memekdir 47a/02
görünmez ol- “görölmemek”
g. o.-dı 10a/08
görüŖ- görüşmek, krŖ. görüş-
g.-di 49a/14
g.-diler 24a/18
g.-mege 41b/12
göster- göstermek
g. 23a/16
g.-di 17b/04, 22b/11, 24b/13, 34b/02
g.-dikden 51b/15
g.-diler 53a/10
g.-eyim 13a/06, 28a/04
g.-ir 8a/14
g.-medi 2b/07
g.-mediler 6a/15
g.-mek 28b/02
g.-sek 48b/11
g.-üp 4a/07, 31b/11, 32b/07, 48b/11
götür- götürmek
g. 43a/16
g.-di 23b/05, 29b/10

g.-diler 29b/16
g.-en 24b/09
g.-in 35a/12
g.-irim 33b/07
g.-mek 48a/03
g.-ün 40a/13
g.-ün 39b/16
g.-üp 6b/02, 12a/11, 21a/07,
24a/08, 24a/09
g.-ürsin 28b/11
göz göz
g. 45a/03
g.+den 28b/02
g.+i 19a/05, 43b/11, 50b/12
g.+in 6a/07, 19a/12, 34b/01,
51b/07
g.+iñ 7a/05
g.+leri 4a/12, 9b/14, 23b/01,
35b/06, 37b/06, 44a/01, 51a/08
g.+lerinden 12b/17, 23b/13,
32b/11
g.+üm 24b/17, 28a/01, 48a/08
gözet- gözetlemek
g. 33b/04
g.-esin 19b/06
g.-mekden 20b/09

gözetme gözetleme
g.+de 19b/07
gözlü gözlü
g. 5a/01
ġulām < Ar. tūyū, bıyığı çıkmamış
delikanlı, genç; köle, esir, kölemen
ğ. 7a/10
ġulūvv < Ar. haddini aşma, ileri
gitme, aşkınlık, taşkınlık
ġulūvv èt- “ileri gitmek”
ğ. è.-üp 52b/11
ġurbet < Ar. gurbet
ğ. 17b/08
ğ.+e 5b/03
ġurūr < Ar. gurur
ğ.+dan 11a/08
ğ.+umdan 13a/03
ğ.+uñ 9a/14
güç 1. zulüm, haksızlık, eziyet,
sitem
g. 41b/01, 41b/09, 44a/11
g.+ile 8a/05, 10a/13, 52b/15
2. güç, zor
g. 12b/09, 13b/13, 27a/02,
32a/04, 37a/07, 50b/14

gücüne gel- “alınmak, gücüne,
ağrına gitmek”

g. g.- 49a/16

güher < Far. elmas, cevher; inci;
değerli taş

g. 18b/14

gül- gülmek

g.-di 12a/09, 28a/12

g.-erek 4a/04, 7a/03, 50b/15,
51a/02

g.-mekden 29a/16

g.-üp 4a/09, 21b/06, 21b/13,
22a/04, 26b/13, 27b/14, 31b/11,
37a/15, 37b/13, 48b/13, 49a/10

gül-endām < Far. gül boylu, nazik,
güzel endamlı

g. 43a/07

gül-fām < Far. gül renkli, gül gibi
rengi kızıl olan

g.+ı 41a/16

gümle- gümlmek, "güm" diye ses
çıkarmak

g.-di 9b/17

gün gün

g. 6b/12, 10b/17, 12b/02,
15a/13, 15b/09, 15b/12, 15b/16,
16a/01, 16b/09, 18a/15, 19a/05,

20b/13, 25b/02, 25b/04, 30b/11,
31b/04, 31b/04, 33a/15, 34a/03,
34a/09, 38b/11, 39a/03, 39a/14,
40b/06, 45b/14, 48a/15, 48a/15,
49a/03, 49a/10, 50a/04, 52a/14,
52b/03, 52b/04, 52b/06, 52b/13,
53a/04, 53b/01, 54a/14, 54b/02,
55a/15

g.+den 18a/09

g.+dür 42b/13, 44a/02

g.+e 20a/06, 49a/09, 52b/03

g.+i 20a/05

g.+idir 33b/08

g.+lerde 17a/05

günāh < Far. günah

g. mı 48a/04

g.+ı 27b/05

g.+ım 35a/04, 48a/02

g.+ın 37b/14

gündüz gündüz

g. 39a/02

günlük günlük

g. 37a/03, 41b/01

gürle- gürlemek

g.-mege 9b/15

gürz < Far. silah olarak kullanılan ağır topuz

g. 6a/06, 13a/07, 23b/15, 54b/11

g.+ine 23b/15

g.+iyle 13a/07

güş < Far. kulak

g.+un 7b/12

güş-māl < Far. kulak bükme, ihtar etme

g. 25a/06

güt- gütmek

g.-erler 31b/05

güyā < Far. güya, sözde, sanki

g. 46b/12

güzār < Far. geçme, geçiş

g. 51b/14

güzel güzel, yakışıklı, iyi

g. 15b/03, 39b/16, 42a/12, 46a/01, 46a/01, 46a/17, 46b/03, 48a/16

g.+ce 42b/16, 46b/14, 47a/16, 47a/16

g.+sin 21b/11

güzellik güzellik

g.+de 7a/10

hā < Ar. ha (Ünlem)

h. 4b/10, 5a/14, 41a/11, 47b/16

h'āb < Far. *h'āb* uyku, rüya

h.+a 30b/09

habbe < Ar. buğday, arpa gibi ufak ve yuvarlak olan şeyler, taneler

h. 22a/01

h.+sini 45a/13

haber < Ar. haber

h. 4a/08, 8a/13, 14a/05, 15b/14, 20b/15, 21a/07, 27a/13, 49a/02, 49a/13, 53a/01

h.+den 42a/09, 48a/08

h.+e 3a/10

h.+i 7a/11, 13b/03, 26a/04, 41a/03, 47b/12

h.+im 26a/15

h.+in 30b/04

h.+leri 5b/16, 15b/14, 19a/08

haber al- “öğrenmek”

h. a.-ayım 46a/07

h. a.-dı 22a/07

h. a.-dınız 45a/15

h. a.-mağa 52b/14

h. a.-up 42a/13,
45a/06, 53a/13

h. a.-ursam 53a/03

haber èt- “haber vermek”

h. è.-diler 45a/05

h. è.-elim 44a/15

haber eyit- “haber vermek”

h. e.-diler 44a/14

haber gönder- “haber
göndermek”

h. g.-di 13b/18, 49a/12

h. e.-diginde 49a/05

h. g.-mek 46a/06

h. g.-üp 5b/08, 7b/08

haber ol- “haber gelmek”

h. o.-dı 18a/16

haber uçur- “haber
göndermek”

h. u.-dı 7a/12

haber vèr- “haber vermek”

h. v.- 40b/08, 41a/07

h. v.-di 15a/07, 18b/12,
40a/16, 40b/01, 44a/09

h. v.-diler 26a/06,
44a/13, 54b/05

h. v.-eyim 32a/08

h. v.-iñ 19b/06

h. v.-ince 49b/02

Habeş < Ar. Afrika’nın doğusunda,
Yemen’in karşı kıyısında bulunan ve
halkının çoğu Hristiyan olan,
Habeşistan kıtasında yaşayan yerli
halk

H. 14a/14

habs < Ar. hapis

h. 24b/16

habs èt- “hapsetmek”

h. è.-elim 17b/11

h. è.-mişdi 18a/02

h. è.-mişsin 21a/12

h. è.-elim 25a/09

habs eyle- “hapsetmek”

h. e.-di 17b/13, 17b/17,
18a/07

ḥāce < Far. *ḥāce* hoca, efendi

h. 31a/11, 31a/16, 31b/02,
53a/11

h.+de 31a/10

h.+ler 53a/07, 53a/08, 53a/10,
53a/12, 53a/16, 53a/17

h.+lere 53a/14

h.+m 46a/03

h.+ŋ 46a/02

h.+si 41b/07, 45b/08

h.+ye 31a/15, 31b/03

h.+yi 31a/14

hācet < **Ar.** ihtiyaç, lüzum, gereklilik

h. 27a/09

h.+de 53a/14

hadd < **Ar.** sınır

h.+indir 19a/14

hadd-i zātında “zaten, esasen, yaratılıştā, aslında, oluşunda” 8b/05, 22b/16, 33a/14

hıds < **Ar.** konuşan, konuşmacı

hıds ét- “konuşmak”

h. è.-di 46b/16

hādīm < **Ar.** hizmet eden, işe yarayan

h.+ler 26a/05, 47b/08

hādiše < **Ar.** vakıa, hadise

h. 48b/10

hāk < **Far.** toprak

h. 21a/16, 24b/05, 44b/05

hākāret < **Ar.** hakaret

hākāret ét- “hakaret etmek”

h. è.-e 10a/15

hakikat < **Ar.** hakikat, gerçek

h. 3b/09

hakikatsiz < **Ar.+Tü.** gerçek olmayan

h. 21a/13

hakīr < **Ar.** itibarsız, değersiz, adi, bayağı

h. 40a/15

Hakḳ < **Ar.** Allah, Tanrı

H. 5a/18, 9a/03, 9a/08, 9a/10, 11a/04, 12a/02, 13b/15, 14a/03, 14a/16, 14a/17, 14b/05, 14b/09, 17a/11, 27a/03, 42a/06

H.+a 19b/10

H.+ına 14b/16

H.+ından 6b/07, 6b/12, 14a/06, 48b/14, 50a/11

H.+ıŋ 13a/03

H.+larından 44b/01

hāl < **Ar.** şimdiki zaman, durum

h. 8b/04, 11a/14, 18b/15, 24a/18, 28b/05, 29b/07, 43b/10, 44a/06, 44a/15, 49a/07

h.+de 43a/07

h.+e 11a/03, 29b/06

h.+i 6a/03, 8a/04, 8a/08, 10a/05, 10a/09, 10b/08, 11a/07, 14a/13, 14b/03, 18b/08, 20b/09,

28a/16, 28a/17, 30b/13, 40a/16,
40b/01, 43a/14, 48b/01, 51b/05

h.+idir 55a/11

h.+im 49b/15, 55a/12

h.+ime 29a/01

h.+imiz 5b/11

h.+in 16b/12, 26a/17

h.+inden 48a/07

h.+ine 30b/07

h.+ini 40b/06

h.+iñ 3b/08, 25a/02, 43b/11,
47b/10

h.+iñize 36a/12

h.+ler 11a/08

h.+leri 23b/09, 24b/16

hālā < Ar. şimdi, henüz

h. 7a/06, 12a/09, 39b/15,
48b/06, 53b/09

halāş < Ar. kurtulma, kurtuluş

halāş ét- “kurtulmak”

h. è.-diñ 22b/07

h. è.-er 34b/07

h. è.-ersiñiz 6a/02,
10a/02

h.ina 50a/05

h. è.-mege 28a/09

h. è.-üp 18b/04, 50a/11

halāş ol- “kurtulmak”

h. o.-amazsın 27b/14,
29a/01

h. o.-mazlardı 6b/09

h. o.-urız 11a/15

halife < Ar. *ḥalīfe* Hz. Muhammed'in
vekili olarak Müslümanların
imamlığını ve din koruyuculuğunu
yapmakla görevli kimse

h.+leriñ 14b/02

halk < Ar. insanlar

h. 16a/07, 34b/16, 35b/04,
35b/11

h.+ı 8b/01, 39a/12

h.+iñ 16a/08

hamdüli'llāh < Ar. Allah'a
hamdolsun, Allah'a şükür

h. 25a/05

hāmle < Ar. hamile

h. 20a/05, 20a/07

hamle < Ar. hamle, ileriye atılma

h. 32b/09, 32b/12

h.+de 51a/06

h.+sin 44b/15

hamle ét- “bakınmak”

h. è.-er 10b/03	33a/03, 33a/03, 33a/07, 33a/11,
hamle eyle- “hamle yapmak”	33a/17, 33b/02, 33b/06, 33b/14,
h. e.- 23b/11, 51b/01,	34a/04, 34a/07, 34a/09, 34a/10,
55b/06	34b/14, 35a/02, 35a/04, 35a/16,
h. e.-di 7b/17, 55b/07	36a/17, 36a/17, 36b/04, 36b/11,
hamle kıl- “hamle yapmak”	36b/12, 36b/14, 36b/17, 37a/04,
h. k.-dı 8a/02	37a/06, 37a/13, 37a/16, 37b/04,
	37b/14, 38a/03, 38b/08, 38b/11,
Hamza özel ad	38b/12, 39a/02, 39a/06, 39a/09,
H. 3b/13, 5b/16, 6a/15, 6b/08,	40a/03, 40b/06, 40b/08, 40b/10,
7b/07, 8a/10, 8b/06, 8b/07, 8b/16,	40b/14, 40b/16, 41a/02, 41a/04,
9a/15, 9b/10, 10a/07, 10b/14, 11a/09,	41a/05, 41a/10, 41b/01, 41b/05,
11a/16, 11b/01, 11b/04, 11b/04,	42a/01, 42a/17, 42b/04, 42b/11,
11b/04, 11b/05, 11b/08, 11b/12,	43a/01, 43b/10, 45a/08, 45a/11,
11b/16, 12a/15, 12a/16, 12b/03,	45b/04, 47a/01, 47a/05, 48a/13,
12b/09, 12b/16, 13a/16, 13b/16,	48b/12, 49a/16, 49b/04, 49b/11,
14b/16, 15a/04, 15b/16, 16a/09,	50a/12, 50a/13, 50b/03, 50b/03,
17a/04, 17a/12, 17a/14, 17b/07,	50b/07, 50b/11, 50b/12, 50b/15,
17b/09, 17b/10, 17b/11, 17b/13,	51a/07, 51a/17, 51b/05, 51b/07,
18a/17, 18b/03, 18b/05, 18b/10,	51b/15, 52a/14, 52b/06, 52b/11,
19a/03, 19a/07, 21a/08, 21b/08,	53a/03, 53b/03, 53b/07, 54a/03,
22b/05, 23a/07, 23a/11, 23b/03,	55b/05, 56a/02
23b/09, 23b/10, 24a/04, 24a/08,	H.+dan 17b/16, 21a/02,
24b/01, 24b/04, 24b/06, 24b/12,	24a/16, 30a/02, 35b/13, 37a/06,
24b/14, 24b/15, 25a/08, 25a/12,	52b/10, 53a/05
25a/16, 26a/09, 26a/17, 26b/03,	H.+dır 12b/06
26b/08, 26b/08, 26b/13, 27b/15,	H.+nın 11a/04, 11a/18,
30a/05, 30b/02, 30b/03, 30b/06,	11b/13, 13a/12, 13a/14, 16a/12,
30b/10, 31b/05, 31b/06, 31b/09,	16b/14, 17a/03, 17a/08, 17a/10,
31b/12, 31b/14, 32a/03, 32a/06,	17b/04, 18a/03, 21b/03, 24a/07,
32b/04, 32b/09, 32b/12, 32b/12,	24a/14, 30a/12, 32b/03, 33a/12,

35b/13, 42a/12, 46b/08, 49a/15,
50a/09

H.+ya 3a/11, 3b/04, 4a/13,
7b/05, 8a/03, 12b/05, 12b/13, 12b/14,
15a/02, 15a/06, 15a/10, 15a/12,
15b/14, 18a/04, 18a/11, 22b/05,
22b/14, 23a/13, 25a/03, 28a/03,
29b/13, 30a/03, 30a/14, 31a/14,
31b/06, 33b/15, 36a/16, 36b/16,
37a/12, 37b/08, 38a/03, 45b/14,
48a/12, 48b/16, 49a/15, 53b/01,
55a/02

H.+yı 11a/06, 11b/15, 22b/06,
32b/06, 32b/07, 41a/08, 46b/13,
48b/09

Ḥamza ʾ-i Şāhib-kırān özel ad

H. 2b/10, 6a/01, 6a/16,
13a/06, 27b/10

Ḥamza bin ʿ Abdü'l-Muṭṭalib özel ad

H. 10a/01

ḥān < Ar. *ḥān* han, kervansaray

ḥ. 35a/13, 35b/01, 35b/01,
35b/07, 36a/08

ḥ.+a 34a/03, 36a/10, 36a/16,
36b/04

ḥ.+da 35a/11

ḥ.+dan 34a/11, 55b/14

ḥ.+ı 36a/02

ḥ.+ıḡ 35b/14

ḥāncı < Ar.+Tü. hancı

ḥ. 34a/03, 35a/13, 35b/02,
35b/02, 35b/13, 36a/16

ḥ.+nıḡ 35b/04

ḥaṇṇer < Ar. *ḥāṇṇer* hançer

ḥ. 32b/14

ḥāne < Far. *ḥāne* ev

ḥ. 27a/04, 27a/04, 47a/04

ḥani < E.T. *kanı* "Nerede, ne oldu,
nerede kaldı." anlamlarında kullanılan
bir söz

ḥ. 35b/02

ḥār ḥār < Ar. *ḥarr* sıcak, hararetli

ḥ. 38b/03

ḥarāb < Ar. yıkık, viran

ḥarāb èt- "harap etmek"

ḥ. è.-dirse 12a/01

ḥ. è.-üp 9a/12, 49a/11

ḥarāb ol- "harap olmak"

ḥ. o.-dı 35b/14

ḥarāṇ < Ar. *ḥarāṇ* vaktiyle Müslüman
olmayan teb'adan alınan vergi

ḥ. 6b/03, 6b/05, 39a/12,
39a/13, 39a/17, 39b/04, 40a/01,
48b/05, 48b/14, 49a/04

h.+1 49a/11

ḥarāḥ-güzār < ḥarāḥ (Ar.) + güzār (Far.) haraḥ veren

h. 39b/06, 39b/06

ḥarāmī < Ar. hırsız, haydut, yol kesen

h. 5b/17, 6a/02, 6b/07, 6b/12, 35b/03, 36b/02

h.+ler 5b/17, 6a/01, 6a/15, 30b/12

h.+ler midir 35a/10

h.+lerden 31b/01

h.+lere 5b/06, 30b/14

h.+leri 5b/14

h.+leriñ 30b/15

ḥarāmīlık < Ar.+Tü. hırsızlık, haydutluk

h. 23b/06, 25a/08

h.+a 15a/10

ḥarām-zāde < Ar.+Far. nikahsız doğan çocuk, piç; mec. soysuz, ahlaksız kimse

h. 6b/07, 10a/13

ḥarbī < Ar. *harbe* harbe, tüfek doldurmaya, en çok temizlemeye yarayan demirden veya ağaçtan yapılmış çubuk

h.+ler 49b/03

ḥarbe < Ar. harbe, tüfek doldurmaya, en çok temizlemeye yarayan demirden veya ağaçtan yapılmış çubuk

h.+ler 11a/02

ḥarca- < Ar. *ḥarc* +Tü. a- *ḥarca-* harcamak, sarf etmek

h.-yayım 26b/03

Ḥarcana özel ad

H. 33b/01, 34a/03, 45a/07, 49b/01, 52a/14, 52b/04

H.+da 39b/12, 39b/15

ḥarc < Ar. *ḥarc* bir iş için harcanan para, masraf

h. eyle- “harcamak”

h. e.- 26b/02

ḥareket < Ar. hareket

h.+e 44b/04

ḥareket ét- “hareket etmek”

h. è.-er 20a/07

h. è.-medi 20a/09, 37a/04

h. è.-me 28b/08

h. è.-mediñiz 51a/15

ḥareket ètdir- “hareket ettirmek”

h. è.-emediler 38a/09

harem < **Ar.** harem

h.+e 20a/17

h.+inde 7a/15, 7a/17, 8b/09

h.+ine 14b/10

Harhanya özel ad

H. 31a/02

harîf < **Ar.** güven vermeyen, aşağı görülen, bayağı kimse

h. 10a/14, 10a/16, 16a/09, 27a/11, 29a/15, 32b/05, 34a/14, 34a/17, 34b/04, 34b/06, 41a/04, 42a/01, 43b/09

h.+dir 21a/13, 22b/02, 51a/07

h.+i 27b/02

h.+iñ 28b/16, 29b/11, 40b/03

harîr < **Ar.** ipek

h. 5a/02

hased < **Ar.** kıskançlık, çekememezlik

h.+e 38a/04

hased èt- “kıskanmak”

h. è.-üp 26a/11

hâşıl < **Ar.** olan, ortaya çıkan, görünen

hâşıl èt- “ortaya çıkmak”

h. è.-mez 28b/06

haşm < **Ar.** *haşm* düşman

h. 11b/13, 49b/08

h.+ı 29b/03

h.+ın 51a/05

haşm ol- “düşman olmak”

h. o.-asın 21a/14

hâşş < **Ar.** *hâşş* mahsus, özel

h. 16a/17

h.+ına 55a/06

hâşşa < **Ar.** *hâşşa* bir kimseye ya da bir şeye özel olan nitelik, kuvvet, güç

h. eyle- “güç vermek”

h. e.-mişdir 9a/03

hasta < **Far.** hasta

h. 47b/09

h.+sın 47b/11

hasta ol- “hasta olmak”

h. o.-mıdır 47b/13

h. o.-mama 47b/16

h. o.-dum 48a/06

hastalık < **Far.+Tü.** *hasta* hastalık

h.+a 47b/06, 48a/07

hâşâ < **Ar.** asla, katiyen, hiçbir vakit, Allah göstermesin, uzak olsun

h. 7a/14, 7a/14, 9b/04, 39b/10,
47b/12

ḥaṭā < **Ar.** *ḥaṭā* yanlış, yanlışlık;
günah; kabahat, kusur

h. 54b/08

h.+lar 36b/06

h.+sına 12b/04

ḥaṭā èt- “hata etmek”

h. è.-di 11b/03

h. è.-dim 25a/16

h. è.-üp 50a/01

ḥaṭā eyle- “hata etmek”

h. e.-dim 13a/03

ḥaṭā ol- “hata olmak”

h. o.-acağın 9a/14

ḥāṭır < **Ar.** *ḥāṭır* düşünme, akılda
tutma, hafıza, zihin, akıl, yâd; birine
karşı duyulan saygı, sevgi

h. 6b/06, 24b/01

h.+ı 17a/14, 17b/10, 24a/09,
25a/14, 44b/07, 50a/03, 50a/09,
50a/09

h.+ım 25a/11, 37b/14

h.+ımız 3a/09

h.+ına 39a/17

h.+ınız 9a/04

ḥatt < **Ar.** çizgi

h.+ıdır 47a/08

ḥattā < **Ar.** hatta, hem de, bile

h. 2a/07, 15b/01, 24a/14,
38b/17

ḥātūn < **Ar.** *ḥātūn* kadın

h. 20a/06, 20a/07

h.+ı 20a/02

h.+ı mıdır 41b/06

h.+uñ 20a/12

havā < **Ar.** *ḥevā* hava

h.+dan 19b/13

h.+ya 51b/16, 51b/16

Ḥavācim özel ad

H. 45a/04

ḥavādiş < **Ar.** havadis

h.+den 53a/16

ḥavāle < **Ar.** bir işi veya bir şeyi
başka birine bırakma, ısmarlama

h. 51b/03

ḥavāle eyle- “göndermek”

h. e.-di 6a/04, 8a/04

ḥavf < **Ar.** korku, korkma

h. 13b/03

h.+a 15a/10

ḥavīẓ < **Ar.** *ḥavẓ* havuz

ḥ. 41a/14

ḥavl < **Ar.** *hev*/korku, korkma

ḥ.+iyle 51b/13

hāy < **Far.** vay, eyvah

h. 4b/10, 10a/09, 11a/05,
17b/06, 17b/07, 21b/05, 23b/14,
28a/06, 31b/15, 32b/08, 34b/12,
41a/08, 44b/15, 46a/09, 47a/02,
55b/06, 55b/07

hāy hūy hay huy, ah vah

h. 34b/12

hāya < **Ar.** *ḥayā* utanma, sıkılma

ḥ. 31b/14

ḥayf < **Ar.** yazık, heyhat

ḥ. 3b/09, 20a/03

ḥayf èt- “hayıflanmak”

ḥ. è.-di 9a/02

ḥayır < **Ar.** iyi, faydalı, hayırlı, yarar

ḥ. 12a/01, 34b/16, 36b/12,
41a/01, 41a/04, 41b/06, 42a/14,
45a/11, 45a/15, 49b/05, 56a/02

ḥ.+ı 36b/05

ḥaykır- haykırmak

ḥ.-dı 46a/04

ḥ.-dılar 10b/09

ḥ.-up 10a/06, 14a/06, 45b/13

ḥaylī < **Far.** epeyice, çokça; oldukça

ḥ. 10a/10, 12b/02, 23a/17,
26b/08, 33a/08, 35b/05, 40b/14,
42a/16, 46b/07

ḥayrān < **Ar.** çok beğenen

ḥayrān kal- “çok beğenmek”

ḥ. ḵ.-dı 40a/16

ḥ. ḵ.-dılar 38b/17,
40a/08

ḥayrān ol- “hayran olmak”

ḥ. o.-dı 33b/11

ḥ. o.-dılar 8a/08,
16b/06, 38a/11

ḥ. o.-duḵ 31a/09

ḥ. o.-up 13a/11,
20b/08, 29a/16, 37b/11

ḥayret < **Ar.** şaşma, şaşıрма,
şaşakalma, ne yapacağını bilememe

ḥ.+e 12b/04, 40a/14

ḥāzır < **Ar.** huzurda, göz önünde
bulunan

ḥ. 22a/06, 43b/15, 44b/10

ḥ.+dır 37b/09

ḥāzır ol- “hazır olmak”

h. o.- 9b/15, 21a/17,
39b/08

h. o.-an 2b/05, 18a/13

h. o.-uñ 8a/17

hāzırlan- < **Ar.**+**Tü.** hazırlanmak

h.-dılar 18a/14

hāzin < **Ar.** hazine muhafızı,
hazinedar

h.+ine 20a/17

hazîne < **Ar.** *hazîne* hazine

h.+sinden 14b/15, 17a/12

h.+sine 17b/15

hazîne-dār < **Ar.** *hazîne-dār* hazinenin
idare ve muhafazasına memur edilen
kimse

h.+ı 26b/14

hazm < **Ar.** benimseme, kabul etme

hazm ét- “katlanmak,
dayanmak, sabretmek”

h. è.-emeyüp 42a/03

Hazret < **Ar.** saygı anlamında verilen
unvan

H.+leri 8a/15

H.+lerinden 5a/18, 14b/08

H.+lerini 8a/10

H.+lerinden 13b/15

Hazret-i Hamza özel ad

H 2a/01

Hazret-i Hızır özel ad

H. 10b/14, 11a/03

Hazret-i Resül-i Ekrem özel ad

H. 8a/15, 14b/08

Hazret-i Süleymân özel ad

H. 53b/08

Hazret-i Yahyâ özel ad

H. 14b/14

hazz < **Ar.** hoşlanma, zevklenme;
sevinç, memnunluk

h. 19a/03, 55a/04

h.+ı 25a/10

h.+ları 29b/14

hazz ét- “memnun olmak,
hoşlanmak”

h. è.-er 48b/08

h. è.-erim 48b/13

h. è.-medi 47a/02

h. è.-üp 2b/12, 23a/09,
24b/07, 25b/16, 40a/16,
47b/15, 48a/10, 48a/12,
50a/07

hazz eyle- “memnun olmak”

h. e.-di 16b/11, 17a/08

hediyye < Ar. hediye, armağan

h. 7a/08, 7b/04, 40a/17

h.+ler 52a/13, 52b/01, 52b/02

h.+lerin 53a/09

h.+ñiz 7a/09

h.+sin 24b/06

h.+yi 24b/04

hekīm < Ar. hekim

h. 47b/14, 47b/14

h.+ler 13a/10

helāk < Ar. mahvolma, ölme

h.+ine 13b/10

helāk èt- “mahvetmek”

h. è.-di 54b/09

h. e.-e 10b/17

h. è.-er 44b/08

h. è.-erim 19b/02,
26a/16

h. è.-üp 17a/11

helāk eyle- “öldürmek”

h. e.-di 12a/05, 12b/12,
14a/19, 14b/05, 54b/11

h. e.-diler 35a/11

helak ol- “ölmek”

h. o.-dı 7a/17, 7b/01,
35b/08, 35b/11, 49b/13,
51b/17, 54b/12

h. o.-dılar 14b/07

h. o.-mış 13a/12

h. o.-mışlar 54a/11

h. o.-mışlardır 22b/03

h. o.-urum 26b/01

helāl < Ar. helal

h. 38b/10

hele madem, mademki; uyarma
anlamında

h. 2b/03, 2b/12, 2b/17, 3b/04,
4a/09, 4a/17, 11a/11, 11b/14, 12a/07,
12b/07, 13b/12, 17b/11, 17b/14,
22a/02, 23a/17, 25b/09, 26b/15,
30b/03, 31a/11, 35a/08, 36b/09,
36b/16, 40b/10, 41a/07, 41a/15,
41b/03, 44b/09, 45a/17, 45b/10,
46a/14, 46b/07, 46b/13, 46b/17,
48a/01, 49a/17, 51a/08

hem < Far. hem

h. 4a/12, 4a/14, 5b/07, 12b/02,
14a/01, 14a/08, 18a/11, 18a/11,
20b/15, 21b/03, 22b/02, 26a/14,
27b/11, 27b/12, 33b/14, 33b/14,
37b/06, 43b/04, 44a/11, 47b/15,
54a/10

hemân < **Far.** hemen, derhal, o anda, çabuk

h. 4a/06, 4b/08, 5a/12, 5b/15, 6b/16, 7b/12, 14a/13, 15a/03, 17a/01, 18b/03, 19a/10, 19b/02, 19b/04, 23a/13, 23a/16, 23b/15, 24a/06, 26b/05, 26b/06, 26b/09, 26b/11, 26b/12, 27a/08, 28b/08, 30b/06, 31a/15, 33a/01, 35b/04, 38a/12, 40a/03, 42b/13, 43b/12, 43b/12, 44b/02, 44b/09, 44b/13, 45b/09, 47a/10, 47a/12, 48b/02, 48b/08, 49a/11, 50a/14, 51b/09, 53a/04, 54b/10, 55b/02, 55b/03, 55b/05

hem-meclis < hem (Far.) + meclis (Ar.) bir mesele için bir araya gelmiş insan topluluğu

h. 42b/02

hengāme < **Far.** kavga, gürültü

h. 34b/15

henüz < **Far.** henüz, hâlâ

h. 19b/17, 30b/03, 42a/02, 44b/03

hep hep

h. 23b/07, 25a/01, 30b/01, 33b/02, 33b/07, 45a/11

her < **Far.** her

h. 4b/15, 5a/01, 6a/12, 6b/06, 7a/10, 8a/06, 9b/13, 10a/16, 10a/17, 11a/02, 14a/18, 15a/12, 17a/13, 18a/14, 23a/13, 24b/12, 30b/09, 34b/08, 34b/09, 35b/08, 35b/16, 36b/05, 37b/16, 39a/12, 41a/17, 43a/05, 43a/06, 43b/04, 44a/01, 47a/17, 52b/01, 52b/04, 54a/12

herkes < **Far.** herkes

h. 6a/13, 9a/02, 37a/11, 43a/14, 46b/17, 51a/08, 55a/14

h.+e 6b/06

hey hey

h. 4a/15, 34b/04, 35a/14, 35b/13, 40b/09, 40b/13, 41a/06, 41a/11, 46a/13, 46b/03, 51b/04

heybet < **Ar.** heybet

h. 16b/05

h.+inden 11a/18

hıfz < **Ar.** ezberleme

hıfz ét- “ezberlemek”

h. è.-er 9a/08, 11b/18

h. è.-mek 9a/07

hışm < **Ar.** evlilik yoluyla birbirine bağlı olan kimseler

h. 2b/04

hışm < **Far.** *hışm* kızgınlık, öfke

h.+ına 28b/10, 45b/08

hıyānet < Ar. *hıyānet* hayınlık

h. 12a/01

hicāb < Ar. utanma, sıkılma

h. 16b/12, 37b/16, 41b/03,
42a/08, 44a/03

h.+a 2b/17

h.+ımdan 42a/06

hicāb ét- “utanmak”

h. è.-üp 30a/11

Hicāzī < Ar. Hicaz’a mensup

H. 4a/01, 4a/09, 4a/17, 5a/09,
15a/11

H.+leriñ 7b/02

hiç < Far. hiç

h. 2b/08, 6b/14, 11a/13,
11b/10, 12b/03, 14b/06, 18b/11,
19b/01, 26b/10, 31b/08, 32a/16,
46a/03, 46a/15, 46b/04, 52b/12,
53a/05

hiçbir < Far.+Tü. hiçbir

h. 15b/14, 26b/15, 39a/16,
52b/10

hidāyet < Ar. Hak yoluna, doğru yola
sevketme

h. 11a/04

hidmet < Ar. iş, hizmet, vazife

h. 3a/04

h.+e 39b/15, 43a/08

h.+de 45b/02, 50a/08

h.+iñ 16b/15

h.+iñizde 23a/06

hidmet ét- “hizmet etmek”

h. è.-em 16b/16,
24a/16

hidmet-kār/hidmet-kār < Ar. *hidmet-*
kār hizmetkar, hizmetçi

h. 23a/09

h.+lar 34b/02

h.+lara 46b/08

h.+larına 47a/03

hiffet < Ar. *hiffet* hafiflik

h. 32a/12

hikāye < Ar. hikaye

hikāye ét- “anlatmak”

h. è.-diler 20b/07

hikāye eyle- “anlatmak”

h. e.-di 29b/14, 53b/11

hikāyet < Ar. hikaye

hikāyet eyle- “anlatmak”

h. e.-diler 48b/01

hikmet < Ar. hakimlik, sebep

h. 8b/05, 18a/01, 31a/05,
45b/02

hilāf < Ar. zıt, yalan

h. 36b/03

hil'at < Ar. eskiden padişah ve ya
vezir tarafından takdir edilen,
beğenilen kimseye giydirilen süslü
elbise, kaftan

h. 8a/07, 12b/05, 18b/14,
24a/17, 24b/07, 24b/13, 39a/02,
49a/01, 51a/03, 55b/15

hile < Ar. oyun, aldatma

h. 13a/06, 26a/09, 36a/14

h.+si 26a/09

hile-kār < Ar.+Far. hilekar

h. 50a/10

himmet < Ar. gayret, emek, çalışma,
çalalama

h.+iñizde 40a/04

hīn < Ar. an, zaman, vakit, sıra

hīn-i hacet “gerektiği zaman”
53a/14

hisāb < Ar. hesap

h.+ı 6a/10

hisāb èt- “hesap etmek”

h. è.-üp 7b/13

hişār < Ar. kuşatma, etrafını alma

h. 40b/15

Hiş özel ad

H. 6b/03

Hişām bin ‘Alkamen özel ad

H.+iñ 8b/07

hiṭāb/hiṭāb < Ar. *hiṭāb* hitap

hiṭāb èt- “söylemek”

h. è.-üp 27b/07, 45b/06

hiṭāb eyle- “söylemek”

h. e.-dikde 43a/09

hiṣān < Ar. kalkan ve sıçrayan

h. 42a/09

hōd/hōd < Far. *hōd* kendi

h. 3a/16, 4a/05, 7b/09, 29b/02,
37a/15, 41a/11, 41b/09, 41b/16

hōr < Far. *hōr* değersiz, bayağı, hakir

h. 40a/15

hōş < Far. *hōş* iyi, güzel

h. 4a/10, 4a/17, 16b/02,
17a/01, 23b/10, 26b/13, 37b/14,
42a/01, 43a/02, 43a/16, 47b/07,
50a/09

h.+ça 28a/11

h.+dır 3b/16

Һ.+мıdı 44b/09
 Һōş geldiң “hoş geldin”
 Һ. g. 23a/07, 28a/06,
 36a/17, 37a/12
 Һ. g.+iz 4b/05, 16a/15,
 17b/05, 21a/05
 Һōş geldin “hoş geldin”
 Һ. g. 16b/07, 50a/08
Һōşāf < **Far.** hoşaf
 Һ. 34b/01
Һudā < **Far.** Tanrı
 Һ. 8a/14, 8b/05, 8b/16,
 18a/01, 18b/03
Һudā-vendi < **Far.** hüdavendlik,
 hükümdarlık, sahiplik
 Һ.+ңize 10a/14
Һuddām/ Һuddām < **Ar.** *Һuddām*
 hizmetçiler
 Һ.+ı 16a/06
 Һ.+ına 47b/06
Һurd / Һүрд < **Far.** *Һurd* küçük, ufak;
 kırık
 Һүрд ёт- “dağıtmak”
 Һ. ё.-erek 50b/09
 Һүрд еyle- “ezmek”
 Һ. е.-di 28b/13

Һurd ol- “kırılmak”
 Һ. о.-up 35b/07, 51b/17
Һurde bin ‘Ayyār özel ad
 Һ. 27a/16
Һушӯш < **Ar.** *Һушӯш* konu, husus
 Һ. 18a/01
 Һ.+da 24a/11, 37b/05
 Һ.+dan 16b/15
 Һ.+ı 39b/04
Һушӯшā < **Ar.** *Һушӯшā* bilhassa,
 özellikle
 Һ. 44b/13, 50a/10
Һушӯшан < **Ar.** *Һушӯшān* hususi olarak,
 özellikle
 Һ. 22b/05
Һушӯр < **Ar.** hazır bulunma
 Һ. 25a/03, 27b/13
 Һ.+ına 40b/01
 Һ.+unda 19a/13, 27b/11
Һү < **Ar.** *Һү* Allah
 Һ. 29a/12
Һүб < **Far.** *Һүб* hoş, güzel, iyi
 Һ. 42a/10
Һүбān < **Far.** *Һүбān* güzeller, iyiler
 Һ.+ı 23a/07

hüb-şüret < Far.+Ar. *hüb-şüret* güzel
yüzlü

h. 22b/05

hücüm < Ar. hücum

hücüm ét- “saldırmak”

h. è.-diler 10a/17,
11b/09, 24a/02, 52a/01

h. è.-üp 10b/12

hücüm eyle- “saldırmak”

h. e.-dim 32b/01

hükm < Ar. hüküm, emir, komuta

h. 12a/16

hükm ét- “hükmetmek”

h. è.-erdi 54a/10

hükümet < Ar. hükümet

h.+inde 39b/05

hümā < Far. devlet kuşu

h.+sı 51a/13

hüner < Far. hüner

h. 38b/07

h.+in 28b/02

hürmet < Ar. saygı

hürmet ét- “saygı göstermek”

h. è.-üp 14b/01

hüsn < Ar. güzel, iyi; güzellik, iyilik

h. 20a/01, 31a/04, 31a/05

h.+de 31a/09

ılğa - dört nala koşmak

1.-r 44a/14, 45a/08

ırak uzak

1. 44a/15, 46b/07

ırğaş- sallanmak

1.-dılar 51b/01

‘**ırz** < Ar. şan, şeref, namus, iffet

1.+ımız 37a/10

1.+ıyız 7b/12

1.+um 21b/16

ısrı- ısırmak

1.-dılar 37b/12

1.-up 38b/17

ışmarla- emanet etmek; tenbih etmek,
tavsiye etmek

1.-dı 19b/05, 20b/08, 33b/05,
47b/06, 55a/13

1.-dığı 24b/03

1.-dılar 18a/08

1.-dım 33a/16

1.-yacakların 55a/13

1.-yup 33b/04

‘**ışk** < Ar. aşk

1. 39a/09, 40a/09, 44b/12,
52a/12

1.+a 39a/10

1.+1 3b/06, 40b/06, 41b/11

1.+ıma 42b/11

1.+ına 42b/11

1.+ından 42a/05

‘ıyş < Ar. yaşayış, yaşama

‘ı. 43a/03, 43a/13

‘ış ü nüş “yiyip içme” 25b/02,
54a/06

i- yardımcı ekeylem, yardımcı
eylem

i.-di 4b/03, 4b/15, 5b/14,
5b/17, 5b/18, 6b/04, 6b/16, 7a/13,
7a/16, 7b/01, 7b/18, 8a/16, 8b/04,
8b/06, 9a/12, 9a/13, 9b/07, 9b/07,
9b/08, 9b/09, 9b/11, 9b/12, 9b/13,
9b/13, 10a/10, 10a/13, 10a/14,
11a/03, 11a/04, 11a/06, 11b/12,
11b/15, 12b/10, 14a/05, 14a/17,
14b/01, 14b/13, 14b/14, 15b/04,
16a/12, 17a/15, 17a/16, 18b/07,
18b/12, 19b/08, 20a/05, 20a/05,
20a/06, 23a/01, 25a/09, 25b/07,
25b/07, 25b/15, 26a/03, 26a/04,
26b/15, 27a/16, 27b/10, 28b/03,
29b/11, 30b/15, 32a/03, 32a/10,
32a/10, 32a/11, 32a/11, 32a/12,

32a/13, 32a/13, 33a/03, 33a/09,
33a/12, 34a/04, 35b/04, 35b/05,
38a/06, 39a/03, 39a/11, 39a/12,
39a/12, 40b/08, 40b/14, 41b/01,
41b/09, 41b/09, 42a/07, 42a/15,
42a/16, 42b/08, 42b/08, 43a/05,
43b/01, 44a/07, 44a/09, 44a/10,
44a/10, 44b/09, 44b/10, 45a/15,
45a/16, 45b/07, 45b/16, 46b/07,
47a/11, 48b/14, 49b/11, 49b/16,
50b/03, 52b/05, 52b/07, 53a/01,
53a/11, 54a/08, 55a/15

i.-dik 49b/16

i.-dim 12b/02, 37b/04, 51a/17

i.-ken 3a/17, 5b/05, 7a/16,
7b/01, 8b/17, 10a/01, 10b/03, 10b/12,
10b/13, 18a/10, 19b/02, 20a/04,
27a/13, 32b/10, 34b/15, 40a/10,
41a/08, 41a/12, 41b/12, 41b/13,
44b/17, 49a/12, 49b/04, 50a/06,
51a/01, 51b/06

i.-miş 3b/09, 11a/10, 16a/09,
20a/02, 23b/14, 24a/17, 27a/15,
29b/05, 40a/12, 43a/16, 45b/02,
53b/08

i.-mişsin 36b/02

i.-se 3b/03, 4b/09, 4b/17,
5a/08, 5a/10, 5b/08, 5b/11, 5b/16,
6a/11, 6a/16, 6b/05, 6b/15, 7a/12,
7b/09, 9a/07, 9a/10, 9a/12, 9b/01,

9b/05, 11a/14, 11b/17, 12a/02,
12a/05, 12b/08, 13b/02, 14a/11,
15b/04, 16a/05, 16a/07, 16b/10,
19a/04, 19b/06, 20a/03, 20b/09,
23a/13, 24a/13, 24a/14, 26b/01,
27b/14, 28a/10, 28b/05, 29a/15,
30a/05, 30b/07, 33a/14, 34a/15,
34b/03, 34b/07, 34b/07, 35a/06,
35b/01, 35b/08, 35b/15, 36a/17,
36b/02, 36b/05, 37b/04, 38a/05,
38a/14, 38a/15, 38b/04, 38b/06,
38b/10, 39a/02, 39a/07, 39b/05,
39b/06, 39b/13, 39b/16, 39b/16,
40b/06, 40b/07, 43a/13, 43a/16,
43b/09, 43b/15, 44b/01, 44b/04,
44b/07, 45b/14, 48b/16, 49a/08,
49a/10, 49b/16, 50a/15, 50b/14,
51b/14, 52b/05, 52b/09, 54a/12,
54a/12

i.-sem 45a/11

i.-señ 28a/14, 51b/08

i.-señiz 10a/03

‘**ibādet** < Ar. ibadet

i. 31a/06

i.+e 2a/05

ibram < Ar. can sıkacak derecede
ısrar etme, üstüne düşme; zorlama

i. 36b/08, 37b/05

ibrişim < Far. kalınca bükülmüş ipek
iplik

i.+iñ 28b/01

ibtidā < Ar. ilk önce, ilkin, başta

i. 29a/06, 40a/04

icābet < Ar. kabul etme, uyma

i. 42b/06

icāzet < Ar. izin, ruhsat

i. 23a/03, 39b/02, 53a/07

i.+dir 35b/16

i.+iniz 53b/01

icāzet al- “izin almak”

i. a.-mı 41b/10

icāzet vēr- “izin vermek”

i. v.-di 21a/03

i. v.-üp 23a/03, 52a/12,
53a/08

iç iç

i.+i 34b/12, 35b/14

i.+imizden 52b/12

i.+ince 41b/11

i.+inde 7a/14, 13a/07, 14b/12,
20b/03, 24b/17, 25a/07, 29b/10,
31a/06, 36a/08, 50a/13, 55a/14

i.+ine 10b/05, 16b/05, 33b/09,
35b/01

i.+lerinde 7a/13

iç- içmek

i. 42b/05, 42b/15, 43a/10

i.-di 21a/06

i.-diler 53a/10

i.-er 42a/15

i.-erek 41b/02

i.-mege 16a/03

i.-mege mi 43b/06

i.-meler 52b/03

i.-mez 42a/14

i.-üp 30a/04

içeri içeri

i. 29b/16, 36a/16, 36b/10, 39b/02, 41a/01, 46b/09, 50b/03, 53a/06

içerü içeri

i. 20a/17, 21a/04, 23a/04, 28a/05, 35a/08, 36a/03, 45a/17, 45b/01, 50a/07

i.+den 4a/02

i.+ye 4b/04

içün için, maksadıyla, amacıyla

i. 2b/02, 3a/08, 3a/09, 3a/15, 3b/04, 5b/03, 5b/08, 7b/12, 14a/02, 15b/02, 15b/02, 17a/04, 17a/14,

17b/07, 17b/10, 18a/02, 18a/05, 22a/09, 24a/09, 25a/11, 25a/14, 28a/07, 28b/02, 29b/01, 33b/05, 37b/14, 39b/12, 44b/07, 44b/09, 45b/16, 48a/12, 50a/09

ifāde < Ar. ifade

ifāde ét- “anlatmak”

i. è.-emeyüp 40b/06

i. è.-üp 24a/12

ifāde eyle- “anlatmak”

i. e.-di 48a/07

iftirā < Ar. iftira

i.+dan 26a/15

iğvā < Ar. azdırma, azdırılma, baştan çıkarma, çıkarılma, yolunu şaşırtma

i. 13b/10

igne iğne

i.+si 51b/14

iḥsān < Ar. iyilik etme

i.+ın 25b/08

iḥsān ét- “bağışlamak”

i. è.-diler 14b/05

i. è.-er 19b/09

i. è.-erdi 53a/15

iḥsān eyle- “iyilik etmek”

i. e.-di 52a/16

iḥsān-dīde < Ar.+Far. iyilik görmüş

i.+leriyüz 48a/14

iḥtār < Ar. *iḥtār* uyarma

iḥtār eyle- “uyarmak”

i. e.-di 9a/14

iḥtimāl < Ar. ihtimal

i.+dir 42b/03

iḥtiyāc < Ar. *iḥtiyāc* ihtiyaç, muhtaçlık

i.+ı 10b/17

iḥtiyār/ iḥtiyār < Ar. *iḥtiyār* seçme, seçilme

i. 17b/08, 23b/09, 31a/06, 33b/04

i.+ı 25a/11

iḥdām < Ar. gayret ve sebatla çalışma, devamlı çalışma

i. 42b/09

iḥdām ét- “gayret ve sebatla çalışmak, devamlı çalışmak”

i. è.-diler 53a/01

i. è.-egördiler 41a/05

i. è.-üp 10b/01

iḥdām eyle- “gayret ve sebatla çalışmak, devamlı çalışmak”

i. e.- 37b/05

i. e.-di 41a/03

iki iki (sayı adı)

i. 4b/08, 7a/07, 7a/16, 7b/14, 9b/06, 9b/08, 10a/06, 11b/10, 13a/15, 16a/02, 19b/05, 21a/11, 21b/08, 23a/10, 24a/06, 32a/12, 32b/03, 32b/05, 35a/09, 35b/03, 35b/12, 36a/02, 36a/10, 36b/02, 36b/13, 37b/15, 44a/13, 44b/10, 45a/06, 49b/11, 51a/10, 54a/08, 54b/13

i.+miz 11b/04

i.+ñiz 38a/07

i.+si 7b/15, 11a/18, 36a/03, 38a/06, 38a/07, 40b/11, 50b/06

i.+sin 9b/09, 38a/09

i.+sine 8a/04

i.+şer 35b/08

iklīm < Ar. ülke, diyar

i. 7b/09, 12a/06

ikrār < Ar. dil ile söyleme, bildirme

i.+ımdan 26b/13

ikrār ét- “bildirmek”

i. è.-diñiz 26b/12

ikrār eyle- “bildirmek”

i. e.-miş 22a/08

iktizā < Ar. lazım gelme, gerekme

i. 48b/07

il vilayet, memleket, ülke, yurt

i.+inde 7b/02

‘**ilāç** < **Ar.** derde deva olan şey, ilaç

i. 40b/09, 41b/12

i‘lām < **Ar.** bildirme, bildirilme, anlatma

i. 24b/03

ile ile

i. 3a/09, 3b/10, 3b/11, 3b/13, 3b/15, 4a/01, 4a/02, 5a/06, 5a/07, 5a/18, 5b/06, 6a/13, 6b/06, 7a/15, 7a/16, 7a/17, 7b/01, 7b/02, 7b/04, 7b/06, 8a/03, 9a/15, 9b/07, 9b/10, 9b/12, 10a/07, 10a/11, 10b/02, 10b/09, 11a/08, 11a/15, 11a/17, 11b/08, 12a/17, 12b/09, 13a/06, 13a/13, 13b/05, 13b/07, 13b/11, 13b/13, 13b/14, 14a/06, 14a/12, 14b/03, 14b/15, 14b/16, 15a/01, 15b/01, 16a/05, 16a/06, 16a/14, 16a/17, 16b/01, 16b/04, 16b/05, 16b/07, 17a/03, 17a/06, 17a/09, 17a/16, 17b/07, 17b/07, 17b/09, 17b/12, 17b/13, 17b/16, 18a/15, 18b/02, 18b/17, 19a/14, 19a/16, 20b/01, 20b/02, 21a/12, 22a/10, 22b/06, 23b/08, 24a/05, 24a/18, 24b/10, 25a/07, 25b/08, 25b/09,

27a/15, 27a/15, 27b/01, 27b/05, 27b/13, 28b/14, 29b/15, 29b/17, 30a/07, 30a/09, 30b/05, 31a/13, 31b/11, 32a/04, 32a/05, 32b/03, 32b/05, 33a/02, 33a/07, 33a/15, 33b/04, 33b/13, 34a/06, 34b/12, 34b/13, 35a/13, 35b/10, 35b/14, 35b/15, 36a/02, 36a/02, 36a/03, 36a/10, 36a/13, 36a/14, 36a/16, 36b/11, 37a/09, 37a/11, 38a/01, 38b/09, 39a/10, 39a/14, 39b/02, 40a/10, 40b/07, 40b/11, 41a/13, 41b/01, 41b/03, 41b/09, 42a/08, 42a/11, 42b/02, 42b/03, 43a/15, 43b/08, 43b/10, 44a/02, 44a/11, 44b/03, 44b/12, 45a/03, 45a/03, 45a/04, 45a/06, 45a/08, 45a/16, 45b/03, 45b/13, 46a/04, 46a/05, 46a/10, 46b/05, 46b/10, 46b/13, 47a/03, 47a/09, 47a/09, 47b/01, 47b/17, 48a/01, 48a/16, 48b/07, 49a/07, 49a/11, 49a/13, 49b/01, 49b/07, 49b/09, 50a/03, 50a/05, 50b/14, 51a/01, 51b/13, 51b/16, 52a/14, 52a/15, 52b/05, 53a/05, 53b/02, 53b/09, 54a/05, 54a/13, 55a/07, 55a/08, 55b/01

i. mi 29b/03

i.+n 24a/14

ileri ileri

i. 13b/11, 13b/13, 14a/07,
26b/11, 30a/08, 37a/11

ilerü ileri

i. 11b/14, 12b/18, 21a/04,
28b/03

i.+ye 7b/15, 9b/10, 14a/01

ilhām < **Ar.** Allah tarafından insanın
gönlüne bir şey doğdurulma

i. 27a/05

ilk ilk

i. 37a/11

illā < **Ar.** 1. ...den başka, meğer 2.
aksi halde 3. ille, mutlaka 4. yalnız

i. 7b/14, 30a/16, 36a/14,
39b/06, 44a/01, 45a/01, 49a/11

ilmek iğreti düğüm, ilmik

i.+in 38a/13

iltifāt < **Ar.** 1. yüzünü çevirip bakma
2. dikkat 3. hatır sorma, gönül alma

i. 49a/16, 50a/04

i.+ın 49a/16

iltifāt et- “dikkat etmek”

i. è.-ecek 50a/02

iltifāt eyle- “yüzünü çevirip
bakmak”

i. e.-di 31b/06

i. e.-diñiz 50a/03

iltiyām < **Ar.** yara kapanma, onulma

i.+ım 44b/09

īmān < **Ar.** iman, inanma; İslam
dinini kabul etme

i.+a 6a/08, 6a/09, 25b/03,
27b/11, 33a/04, 53b/02

imdād < **Ar.** yardım

i. 13b/16, 18b/09, 48b/06,
55a/03

imdi şimdi

i. 2a/09, 3a/12, 3b/17, 4b/01,
4b/09, 5a/17, 5b/10, 5b/11, 6b/07,
7b/16, 8b/09, 9a/12, 9a/13, 9b/05,
11a/10, 12b/05, 16b/02, 21a/15,
21b/11, 22b/04, 23b/11, 23b/11,
23b/12, 24a/11, 25a/09, 25b/10,
26a/01, 26b/06, 26b/09, 28a/04,
28a/14, 28b/08, 30b/05, 31a/16,
32a/08, 42a/01, 42a/07, 46a/07,
53a/03, 55a/05

imkān < **Ar.** imkan, olarak

i. 3a/02

imtiḥān < **Ar.** imtihan, sınama

imtiḥān et- “denemek,
sınamak”

i. è.-iyor 5a/17

in- inmek

i. 4a/09
i.-di 14b/07
i.-ince 36a/05
i.-iñ 14a/09
i.-üp 4b/03, 6a/06, 12b/17, 19b/04, 27a/09, 30b/08, 34a/01, 35b/09, 36a/07
‘**inād** < **Ar.** ısrar, ayak direme, dediğinden vazgeçmeme
‘inād èt- “inat etmek, diretmek”
‘i. è.-eni 30b/13
‘i. è.-ersen 39b/07
‘i. è.-meyüp 33a/06
inan- inanmak
i.-ur 37a/16
i.-urlardı 7a/14
‘**ināyet** < **Ar.** lütuf, ihsan, iyilik
i. 13b/15
ince tiz (ses), pes karşıtı
i. 4a/02
incin- incinmek
i.-meyeler 41b/04
i.-ür 46a/02
incit- kötü söz veya davranışla birini kırmak, üzme

i.-mezdi 15a/15
indir- indirmek
i.-sünler 14a/04
i.-üp 28b/07
inkār < **Ar.** reddetme, tanımama
inkār èt- “reddetmek”
i. è.-mem 4b/16
i. è.-üp 3a/11
inşāf < **Ar.** insaf
i. mıdır 3a/17, 3b/13, 13a/02, 25a/15, 52b/13
inşāfsızlık < **Ar.+Tü.** insafsızlık
i. 29a/07
insān < **Ar.** insan, adam
i.+dan 14a/19
inşāallāh < **Ar.** Allah isterse, Allah nasip ettiyse
i. 10b/16, 33a/14, 51a/05, 53b/12
intikām < **Ar.** intikam
i. 5b/11, 7b/01
i.+ı 12b/07, 40b/04
i.+ım 13a/03
intizār < **Ar.** bekleme
i.+da 54a/06

irsāl < **Ar.** gönderme, gönderilme,
yollanma

irsāl ét- “göndermek,
yollamak”

i. è.-ecegim 40a/01

İsā < **Ar.** Hz. İsa

i. 28a/10

i.+nın 31a/05

işbāt < **Ar.** ispat

işbāt eyle- “ispat etmek”

i. e.-din 4b/14

isim < **Ar.** isim, ad

i. 20a/11

i.+i 53b/06

İslām < **Ar.** İslam

İ. 15a/09, 24a/03, 25b/09

İ.+a 25b/10, 29b/12, 54a/04

İ.+dır 17b/11

İ.+ı 24b/11

iste- istemek; aramak

i.-di 13b/04, 14b/16, 18b/09,
32a/15, 34a/13

i.-digi 27b/06, 38a/16

i.-digim 4b/10

i.-digimiz 3a/14

i.-diginiz 7b/16

i.-dikden 17a/01

i.-diler 6b/14, 8b/11, 48a/03,
54b/02

i.-dim 35a/06, 50b/14

i.-medi 52b/15

i.-mediler 45a/17

i.-mek 27a/13

i.-mem 8b/12, 15b/04

i.-mez 47b/07

i.-mez mi 47b/05

i.-miş 22a/08

i.-r 2a/07, 5a/05, 5a/08,
22a/14, 23a/03, 34b/06, 46a/08,
46a/16, 47a/16

i.-r mi 47a/17

i.-rdi 44a/11

i.-rim 4b/09, 4b/13, 4b/18,
10a/10, 24a/16, 47b/11, 51a/13,
53b/02, 55b/07

i.-rlar 38a/06, 50a/04, 53a/08

i.-rlardi 46b/10

i.-rse 5a/07, 5a/13

i.-rsen 33b/17

i.-rsin 4b/02, 4b/13, 19a/16,
50b/04

i.-rsiniz 4a/03, 7a/03, 11b/16

i.-sen 4b/15

i.-yen 3a/15

i.-yin 47a/10

i.-yiñ 2b/02, 2b/04

i.-yüp 14a/10

istiğfār < **Ar.** Allah’tan günahın bağışlanmasını isteme

istiğfār èt- “tövbe etmek”

i. è.-erdi 12b/04

i. è.-dim 13a/04

istiğnā < **Ar.** aza kanaat etme, tok gözlülük

i.+sı 3b/07

i.+sını 3b/08

istiğnā èt- “tok gözlü davranmak”

i. è.-er 3b/04

i. è.-di 53a/02

istiğnā eyle- “kanaat getirmek, kanaat etmek”

i. e.-di 48a/16

istikbāl < **Ar.** istikbal

i. 16b/07, 49a/14

istimālet < **Ar.** teselli etme, avutma

i. 18b/13

iş iş

i. 3b/14, 7b/06, 11b/02, 12b/03, 12b/03, 13a/02, 21a/14, 24a/01, 29b/11, 35a/15, 50a/12,

i.+dir 18b/02, 37a/10

i.+e 13a/11, 47b/02

i.+i 18a/13, 40a/04

i.+im 48a/10

i.+in 35b/17

i.+ine 7a/04

i.+iñ 12b/08

i.+ler 8b/08

işāret < **Ar.** işaret

i.+e 36a/17, 36b/16

işāret èt- “işaret etmek, göstermek”

i. è.-di 22a/16

i. è.-erek 38a/03

i. è.-ince 38b/01

işāret eyle- “işaret etmek, göstermek”

i. e.- 46b/11

i. e.-di 37b/01

işle- yapmak, çalışmak

i.-rsin 46a/09

‘işret < Ar. içki, içki içme, içki kullanma

i. 52b/04

i.+de 25a/07, 43a/03

i.+e 16b/09, 17b/17, 33a/15, 44a/05

‘işret ét- “içki içmek”

‘i. è.-er 27b/03

işte işte

i. 3a/08, 4a/12, 4b/10, 4b/14, 5b/04, 6b/10, 7b/15, 8a/11, 8a/12, 10a/02, 10b/16, 11a/06, 12a/08, 13a/01, 13b/01, 14a/02, 14b/03, 15a/08, 16a/09, 17a/02, 17a/16, 18a/17, 18b/02, 19b/07, 20a/14, 20b/04, 20b/06, 20b/12, 21b/02, 22a/15, 23a/09, 23b/08, 24a/08, 24a/14, 24a/16, 24b/17, 25b/06, 25b/12, 28b/05, 28b/06, 29b/17, 30b/03, 31a/08, 31b/01, 32b/01, 32b/07, 34a/04, 35a/15, 35b/04, 43a/02, 43b/07, 44b/06, 44b/08, 45a/12, 45b/06, 45b/11, 46a/01, 46a/05, 46b/11, 47a/09, 47a/17, 47b/01, 48a/06, 48a/07, 51b/10, 51b/12, 51b/17, 52a/10, 52b/07, 52b/09, 53b/05, 53b/09, 54a/05, 54a/06, 54a/10, 55a/10

it- bir şeyi güç uygulayarak ileri götürmek, ileriye sürmek

i.-üp 35b/07

i‘tibār < Ar. saygı gösterme, ehemmiyet verme

i‘tibār bul- “itibar görmek”

i‘. b.-maz 7b/04

i‘tibār ét- saygı göstermek”

i‘. è.-medi 7b/03

i‘. è.-mezler 13b/08

iṭimān < Ar. emin bulma, emniyet etme

i. 38a/02

ittifāk < Ar. birleşme, uyuşma

i. 17a/05

ittifāk ét- “birleşmek”

i. è.-üp 7b/02

iyilik iyilik

i. 3b/10, 5a/06, 14a/12, 16a/05, 22b/08, 42a/05

izhār < Ar. gösterme, meydana çıkarma

i. 39b/12

izin < Ar. izin

i. 30a/06

‘izzet < Ar. 1. değer, kıymet; yücelik, ululuk

i. 24b/11, 45b/03, 48a/01

2. hürmet, saygı; ikram

i. 24a/15

ķabā < Ar. üste giyilen elbise, cübbe, kaftan

ķ.+ların 46a/01

ķabāhat < Ar. kabahat, suç

ķ. 31b/12

ķ.+e 25a/05

ķ.+i 24a/14

ķ.+iñ 9a/15

ķabāhat ét- “hata yapmak, suç işlemek”

ķ. è.-miş 24b/02

ķabāhat eyle- “hata yapmak, suç işlemek”

ķ. e.-dim 25a/02

ķabar- böbürlenmek, gururlanmak

ķ.-up 21b/14

Ka‘be < Ar. Hicaz’da Mekke-i Mükerrreme’de Harem-i Şerif’in hemen hemen ortasında bulunan kutsal bina

K. 7b/02, 7b/03, 8a/17, 8b/09, 11b/18, 12a/05, 12a/09, 12a/11, 12b/06, 13b/06, 13b/09, 13b/10, 13b/14, 13b/15, 14b/10, 15a/16

K.+i 17a/11

K.+m 7b/03

K.+niñ 12b/07

K.+sini 13b/05

K.+ye 10b/16, 13a/16, 14b/01

K.+yi 11b/17, 12a/10, 18a/11

Ka‘betu’llāh < Ar. Kabe’nin bir başka adı

k. 9a/07, 13b/02

ķābil < Ar. kabul eden, kabul edici

ķ. 3a/01, 19a/04, 38a/02, 38b/03, 40a/06, 41a/02, 44b/07

ķabīle < Ar. kabile

ķ.+sine 15a/03

ķabūl < Ar. kabul

ķ. 47a/13

ķabūl ét- “kabul etmek”

ķ. è.-diler 6a/10

ķ. è.-erlerse 48a/16

ķ. è.-esiniz 23a/06

ķ. è.-eyim 24a/13

ķ. è.-iñ 40b/17

ķ. ě.-ince 48a/14
ķ. ě.-medi 9b/03
ķ. ě.-mesũn 22b/01
ķ. ě.-mez 23a/07,
40b/09
ķ. ě.-ũp 11a/03,
24b/04, 24b/11
ķabũl eyle- “kabul etmek”
ķ. e.-di 24b/06
ķ. e.-medi 45a/13
ķabza < **Ar.** tutacak, tutamak yeri
ķ.+ya 40a/09
ķaç kaç
ķ. 26a/12
ķaç- kaçmak
ķ.-an 35b/10, 55b/12
ķ.-ana 35b/10, 55b/12
ķ.-anı 30a/06, 44b/17
ķ.-anlar 36a/08
ķ.-ardı 28b/01
ķ.-arım 28a/09
ķ.-dı 13b/07, 47a/06, 52a/07
ķ.-dılar 8a/05, 52a/08
ķ.-ma 50b/08
ķ.-mak 6a/03

ķ.-masun 12b/08
ķ.-up 21a/10, 27a/06, 28b/02,
35a/01, 54b/14
ķaçan ne zaman
ķ. 5a/06
ķaçır- kaçırmak
ķ.-dılar 18b/16
ķaçķun kaçak, firari
ķ. 21a/16
ķadar < **Ar.** kadar
ķ. 4b/10, 4b/11, 4b/12, 5a/18,
5b/08, 6a/10, 6b/12, 7b/04, 7b/18,
8b/08, 8b/08, 8b/17, 9b/02, 10a/06,
10a/07, 11a/06, 12a/09, 12b/07,
13a/02, 13a/02, 13a/15, 13a/16,
13b/05, 13b/06, 13b/07, 16a/05,
16b/17, 18a/07, 22b/03, 22b/06,
23a/15, 23b/14, 24a/10, 25a/06,
26b/14, 27a/07, 28b/06, 29a/03,
30b/01, 31a/09, 31b/02, 33a/10,
33b/08, 33b/15, 35a/10, 35a/13,
35b/12, 35b/17, 36a/07, 37a/15,
38a/08, 38a/09, 38a/14, 38b/07,
42a/12, 42b/16, 45b/02, 48b/14,
49a/15, 50a/12, 52a/09, 54a/12
ķadd < **Ar.** boy
ķ.+i 5b/18, 9b/08, 9b/09,
23a/17, 23b/13, 32a/12, 32b/05

ḳaddlū < Ar.+Tü. boylu

ḳ.+ye 37a/02

ḳadeḥ < Ar. bardak, küçük bardak,
içki bardağı

ḳ. 42b/05, 43a/10

ḳadem < Ar. ayak, adım

ḳ. 54a/14

ḳ.+iñiz 25b/09, 42b/01

ḳadın kadın

ḳ. 43b/07, 47b/01

ḳ.+ım 42b/05, 46b/03

ḳ.+ımız 30a/13

ḳadīm < Ar. eski

ḳ. 39a/15

ḳ.+den 39b/11

ḳadır < Ar. değer, kıymet

ḳ. 16b/16

ḳādir/ ḳāḏir < Ar. *ḳādir* kudret sahibi,
kudretli, kuvvetli, güçlü

ḳ. 3b/12, 5a/11, 16b/17,
21b/03, 28a/14, 38a/12, 38a/15,
39a/16, 39b/11, 46b/15, 50a/14,
51b/08

ḳ.+sin 21b/07, 52b/14

ḳadr-ṣinās < Ar. kadirşinas, kadirbilir

ḳ. 22b/05

Ḳāf < Ar. masallarda zümrüd-i anka
kuşunun yaşadığı rivayet olunan dağ

Ḳ. 10a/02, 19a/14, 30b/02,
53b/07

Ḳ.+a 20b/06

Ḳ.+da 8b/08, 18b/06, 53b/07

Ḳ.+ıñ 19a/15

ḳafā < Ar. kafa, baş

ḳ.+sına 49b/11

ḳafā-dār < Ar.+Far. kafaca birbirine
denk olan arkadaş

ḳ. 8a/03, 10a/05

kāfir < Ar. kafir

k. 9a/11, 11a/17, 14a/15

k.+den 9a/01

k.+e 23b/07

k.+ler 10b/07, 10b/12

ḳaftān daha çok gönül almak ve
mükafatlandırılmak için giydirilen
üstlük, süslü elbise

ḳ. 40a/17

ḳ.+ıñ 29a/06

kāğıd < Far. *kāğaz* biti, mektup

k. 46b/14

k.+ı 47a/17

ḳahbe < Ar. namussuz kadın

ķ.+ler 43b/05

ķahķaha < **Ar.** kahkaha

ķ. 31b/11

ķahr < **Ar.** ok kederlenme, çok üzüntü duyma

ķ.+ından 22b/03

ķahr t- “mahvetmek, helak etmek”

ķ. .-er 12a/04

ķahramān < **Far.** kahraman

ķ.+lar 10a/18

ķā'il < **Ar.** razı olmuŗ, boyun eęmiŗ; inanmıŗ, aklı yatmıŗ

ķ. 44a/16, 52a/12

ķak- vurmak, itmek

ķ.-ır 46a/16

ķakı- azarlamak, paylamak

ķ.-rsın 47a/05

ķ.-yup 32b/02, 54a/11

ķal- kalmak

ķ.-a 42b/03

ķ.-anıŗ 36a/12

ķ.-ayazdık 45a/17

ķ.-dı 8a/14, 12b/04, 14a/01, 14b/10, 17a/02, 17a/12, 19a/03, 39a/05, 39a/09, 40a/16, 45b/04,

45b/11, 49b/10, 50a/03, 50b/07, 51b/06, 51b/10, 52b/07, 55b/13, 55b/14

ķ.-dılar 8b/12, 28b/07, 38b/17, 40a/08

ķ.-dım 43a/15

ķ.-ma 51b/09

ķ.-madı 13a/03, 14a/19, 14b/12, 19b/03, 34a/16, 34a/17, 35b/12, 42a/08

ķ.-masun 9a/04, 49a/05

ķ.-mayup 30a/05, 33b/13, 46b/15

ķ.-mıŗ 14b/14, 21a/13

ķ.-mıŗdır 39b/11

ķ.-up 16b/12, 16b/16, 33a/15

ķ.-ur 5b/07

ķ.-ur mı 4b/12

ķal'a < **Ar.** kale, hisar

ķ. 49a/03, 55b/02

ķ.+lara 25b/03

ķ.+ya 22a/05, 49a/08, 49b/16, 54b/14, 55a/15

ķ.+yı 55a/01

ķalb < **Ar.** yrek

ķ.+dir 26b/12

ķ.+ine 13b/03, 27a/04

ķaldır- kaldırmak

ķ. 37b/02

ķ.-abilsem 37b/03

ķ.-ayım 55b/07

ķ.-ınca 43b/06

ķ.-maġa 38a/02

ķ.-mak 38a/02

ķ. men 37b/02

ķ.-mışlar 2b/15

ķ.-up 13a/09, 33a/11, 51b/16

ķālīb < **Ar.** kalıp

ķ.+a 44a/01

ķalk- kalkmak

ķ. 44b/10

ķ.-a 44b/04

ķ.-ar 41a/03

ķ.-ayım 37a/03

ķ.-dı 24b/16, 33a/02, 37b/16,
50a/08

ķ.-dılar 38a/06

ķ.-madı 49b/10

ķ.-madınız 37a/11

ķ.-maġa 44b/11

ķ.-mış 32b/10

ķ.-mışdı 44b/03

ķ.-sun 38a/05

ķ.-up 2b/05, 5a/10, 6a/08,
12a/11, 15a/03, 34a/10, 34b/02,
40a/08, 44a/03, 45b/01, 47a/15,
47b/15, 48b/01, 54a/01

ķallāř < **Ar.** kalles

ķ.+dır 34b/06

ķalpaklı kalpaklı

ķ. 33a/13

Kāmil özel ad

K. 20a/11, 20a/13

ķan kan

ķ. 10a/12, 13a/10, 32a/02,
34b/11, 37b/08, 38a/08, 38b/02

ķ.+a 11a/18

ķ.+ım 38b/10

ķanā'at < **Ar.** kısmete razı olma, bir
şeyi yeter görüp fazlasını istememe

ķanā'at ét- "yetinmek"

ķ. è.-meyüp 40a/09

ķ. è.-mez 31a/07

ķanā'at eyle- "yetinmek"

ķ. e.- 14b/17

ķanat kapı, pencere, dolap gibi
dikine açılıp kapanan şeylerin kapaġı

ķ.+ın 40b/15, 40b/16

ķanaķor özel ad

ķ.+ı 18b/17

ķ.+uı 18b/16

ķ.+ıyı 18b/16

ķanda nerede

ķ. 5b/15, 6a/02, 6b/06, 7a/08,
10a/02, 14a/11, 17a/13, 20a/03,
22a/12, 26a/06, 26a/13, 27a/11,
28b/11, 33a/17, 37a/12, 53a/02

ķ.+dır 15b/11, 46b/08

ķ.+sın 15b/07, 50b/10, 51a/12

ķandan nereden

ķ. 22a/11, 27a/10, 37a/12

ķangı hangi

ķ. 17a/09, 35b/03, 45a/12

ķ.+sıdır 11b/01, 13b/01

ķanı hani, nerede

ķ. 13b/04, 14a/06, 35a/12,
35b/03, 47a/05

ķap ķacak kap kaçak

ķ. 10b/04

ķap- kapmak

ķ. 36b/05

ķ.-acak 23b/03

ķ.-dı 37b/10, 37b/10

ķ.-dılar 8a/05, 10a/13

ķ.-mış 20a/03

ķ.-up 23b/04, 29b/10, 32a/06,
35b/06, 35b/10, 36a/01, 36a/05,
38a/10, 43b/13, 51b/02

ķ.-uverdi 23b/04

ķapa- kapamak

ķ.-mışlar 40b/15

ķ.-yacaklar 40b/16

ķ.-yor 20a/01

ķ.-yup 2b/06, 3b/01, 23b/04

ķapan- kapanmak

ķ.-dılar 38b/05

ķ.-mış 55a/15

ķapat- kapatmak

ķ.-dı 36a/02

ķ.-madı 41a/04

ķapdır- kaptırmak

ķ.-dı 19a/11

ķapķara kapķara

ķ. 14b/06

ķaplan kaplan

ķ.+ın 36a/10

ķapu kapı

ķ.+da 41b/02, 46b/09

ķ.+dan 35b/11
ķ.+ların 55b/02
ķ.+nın 40b/15
ķ.+sın 2b/06, 4a/02
ķ.+sına 2a/07
ķ.+sından 28a/05, 28a/15,
44b/12
ķ.+sını 35b/01
ķ.+ya 2b/07, 34b/02, 34b/09,
50b/09
ķ.+yı 2b/07, 2b/09, 2b/17,
4b/03, 41a/04, 41a/04
kār < Far. iş, güç
ķ. 3b/07, 44a/06
ķar kar
ķ.+ı 2b/14
ķara 1. kara
ķ. 5a/01
ķ.+sıyla 50b/12
2. ayıp
ķ.+sı 43b/16
ķarār < Ar. karar
ķarār ét- “kararlaştırmak”
ķ. è.-üp 6b/01
ķarār eyle- “karar vermek”

ķ. e.-di 15b/17, 20b/12,
25b/01, 30a/03, 33a/09,
52a/16
ķ. e.-diler 37a/08
ķarar- rengi karaya dönmek,
siyahlaşmak
ķ.-up 23b/01, 35b/06
ķarār-dāde < Ar. karar bulmuş, karar
etmiş
ķ. 48a/15
kārbān < Far. kervan
k.+a 6b/08
kārbān-serāy < Far. kervansaray
k.+ına 16a/01
k.+ın 16a/06
ķarın karın
ķ.+ı 32b/04, 33b/14, 33b/15
ķ.+ım 35a/05, 50b/14
ķ.+ımız 31b/07, 40b/13
ķ.+ın 16a/04, 20a/07
ķ.+ında 20a/06
ķ.+ın 33b/16
ķ.+ına 44b/14
ķarındaş kardeş
ķ. 3b/13, 15a/02, 31b/07,
31b/10

ķ.+ı 54a/08, 54b/07

ķ.+ım 12b/01

ķ.+ımız 17a/12

ķ.+ındır 3a/16, 25a/06

ķ.+ıñız 24a/08

ķ.+ıyım 16b/14

ķ.+ları 4a/15, 15b/13, 17a/03,
18a/03

ķ.+larım 18b/03, 21a/11,
21a/15

ķ.+larımı 25a/09

ķ.+ların 15a/03, 21b/03,
24a/07

ķ.+larına 14b/17, 15a/02,
17a/08

ķ.+larını 17b/04

ķ.+larıyuz 17a/10

ķarış karış

ķ. 51b/15

ķarış- ilgilenmek, müdahale etmek,
el atmak, karışmak

ķ.-madım 48a/02

ķ.-mam 11b/17

ķ.-masanız 9a/12

ķ.-maz 31a/06

ķarş özel ad

ķ. 6b/02

ķarşu karşı

ķ. 7b/18, 8a/07, 8a/17, 9b/06,
10a/03, 12a/06, 12a/16, 13b/15,
16b/06, 19b/01, 28b/09, 30a/14,
36b/14, 42b/17, 47b/08, 49a/13

ķ.+da 29b/03, 41b/13

ķ.+daki 41b/14

ķ.+mda 27b/16

ķ.+sına 37a/09, 37b/01,
40b/08

ķarşula- karşılamak

ķ.-ya 47b/09

ķ.-yup 50a/08

ķartūs özel ad

ķ. 32a/13, 32a/14, 32b/12,
32b/16, 33a/02, 33a/06, 33a/14,
33a/15, 33a/16, 33b/01, 33b/03,
34a/01, 34a/02, 34a/06, 36a/17,
37a/06, 37b/01, 37b/03, 37b/08,
37b/12, 43a/02, 46a/08, 46a/12,
46a/15, 47a/05, 47a/14, 47a/14,
49b/04, 49b/09, 50a/15, 50b/05,
50b/06, 50b/10, 50b/10, 50b/13

ķ.+a 44b/04, 44b/10, 46b/09,
49a/16, 49b/08

ķ.+ı 45b/04, 50a/05

ķ.+uñ 33a/08, 33a/11, 50b/05

Ḳarṭūs-i Dīvāne özel ad

Ḳ. 32a/11, 32b/02, 32b/07,
33b/07, 36a/04, 40b/07, 40b/12,
42b/15, 43a/14, 43b/06, 45b/11,
50a/02, 51a/01, 52a/03, 52b/05,
55b/10

Ḳ.+niṅ 37b/06

Ḳ.+yi 47a/01, 49a/14

ḳaṣd < **Ar.** niyet, kasıt

ḳ.+ım 12b/06

ḳ.+ına 13b/09, 17a/11, 48b/05

ḳaṣd ét- “kasdetmek”

ḳ. è.-em 51a/17

ḳ. è.-en 12a/01

ḳ. è.-enlerin 35b/17

ḳ. è.-er 11b/17

ḳ. è.-üp 10b/17, 44b/03

ḳaṣden < **Ar.** kasten, bile bile, isteyerek

ḳ. 47b/06

kāse < **Far.** kâse

k. 4b/05

ḳasem < **Ar.** yemin, and

ḳasem ét- “yemin etmek”

ḳ. è.-üp 8b/12

ḳaṣr < **Ar.** köşk, kaşane, saray

ḳ. 42a/10, 43a/06, 47a/15

ḳ.+a 42b/09, 44a/04, 47b/08

ḳ.+da 43b/04

ḳ.+dan 42b/04, 45a/02

ḳ.+ı 45b/13

ḳ.+ıṅ 41a/13, 41a/14

kāṣki < **Far.** keşke

k. 26b/12

ḳat 1. huzur, ön

ḳ.+ına 39b/13

2. kez, defa, misil

ḳ. 30a/01, 55b/15

ḳat- katmak, eklemek

ḳ.-mıṣ 35a/01

ḳ.-up 10a/18, 35b/09, 47a/01,
50b/15

ḳaṭār < **Ar.** birbiri ardınca sıralanmış hayvan sürüsü, dizisi

ḳ.+ın 55a/14

katat ?

k. 51a/03

ḳatı çok, çok fazla, pek şiddetli, iyice, sıkı

ḳ. 3a/04, 8b/03, 19b/16,
21a/10, 32b/12, 41a/06

ḳātil < **Ar.** katil

.+imiz 35b/04
atıl < **Ar.** öldürme
 atıl t- “öldürmek”
 . .-em 8b/01
 . .-erim 9b/02,
 33a/05
 . .-erler 30b/13,
 38b/09
 . .-me 18b/01
 . .-üp 19a/01
 atıl eyle- “öldürmek”
 . e.-di 55b/10
atlan- katlanmak
 . 32a/08
attāl < **Ar.** çok katleden, öldürücü
 . 29b/05
avgā < **Far.** kavga
 . 31b/06
 .+sı 25b/07
avī < **Ar.** kuvvetli, güçlü
 . 49b/09
avl < **Ar.** lakırdı, söz
 . 5a/14
avm < **Ar.** insan topluluğu
 .+i 14b/03, 25b/02

.+ine 33b/12
 .+ini 54a/04
 .+iñ 14b/06
 .+le 33a/10
āvur < **Far.** dinsiz kimse, gavur
 .+ı 52a/03
 .+lar 35a/02, 35a/07, 36a/11
 .+ları 33b/02
avuşdır- kavuşturmak
 .-up 28a/10
ayd < **Ar.** bağlama, bağ
 .+ı 36a/15, 48b/02
 .+ında 27a/13
āyil < **Ar.** *ka 'il* razı olmuş, boyun eğmiş
 . 3a/03
aydār özel ad
 . 15a/01, 17a/03, 17a/10,
 24a/18
aymak kaymak
 . 31b/09
 .+dan 31b/07
ayşar özel ad
 . 39b/14, 48b/03, 49a/12,
 49a/13, 49b/15, 50a/06, 50a/07,
 50b/16, 51a/02, 52a/05, 52a/11,

52a/12, 52b/02, 54b/03, 54b/04,
54b/06, 54b/07, 54b/13, 55a/03,
55a/03, 55b/02, 55b/14, 56a/01,
56a/02

Ḳ.+a 39b/01, 40a/15, 40b/04,
49a/02, 49a/04, 49a/04, 51a/14,
54b/02, 56a/01

Ḳ.+dan 39a/13, 39a/17

Ḳ.+ıñ 5a/07, 48b/11, 49a/16,
54a/14, 54a/15, 55a/01, 55a/02,
55b/03, 55b/03, 55b/11

Ḳ.+sıñ 39b/04

Ḳayşarī özel ad

Ḳ. 39b/03, 39b/08, 40b/02,
49a/02, 49a/06, 49a/06, 49a/14,
51a/06, 54a/10, 55a/15, 55a/15

Ḳ.+ye 39a/12

Ḳaytār özel ad

Ḳ. 54b/11

ḳaz- kazmak

ḳ.-mışlardı 10b/04

ḳazā < **Ar.** kaza, bela

ḳ.+yı 27a/09

ḳ.+ya 11a/10

ḳazan kazan

ḳ. 50b/12

ḳ.+ları 50b/06

ḳ.+larında 34a/16

ḳazan- kazanmak

ḳ.-a 51a/11

ḳazı- kazımak

ḳ.-r 6a/16

kebīr < **Ar.** büyük, ulu

k. 13b/18, 13b/18, 14b/01

kefere < **Ar.** kafirler, Hakkı
tanımayanlar

k.+si 40a/15

kelām < **Ar.** söz, lakırdı

k. 41b/03

k.+ından 22a/11

kelle < **Far.** baş, kafa

k.+ler 41a/16

k.+m 9b/03

k.+si 34b/10

k.+sine 34b/11

k.+sini 28b/13

kemān < **Far.** yay

k. 39a/11, 39a/15, 39b/05,
39b/10, 48b/05, 49b/01

k.+a 28b/14

k.+ı 39b/01, 39b/02, 40a/02,
40a/03, 40a/12

k.+ımdır 39b/05

k.+ıñ 40a/09, 40a/15, 40b/01

kemend < **Ar.** uzakta bulunan herhangi bir şeyi tutup çekmek üzere atılan ucu ilmekli uzun ip

k.+in 38a/13

k.+ler 10b/13

kemer < **Far.** kemer

k. 14b/12, 14b/13, 17b/07, 17b/09, 23b/17, 38a/05

k.+e 17a/16, 37b/07, 38a/08

k.+i 14b/16, 15a/02, 17a/04, 17a/06, 17a/09, 17b/03, 17b/12, 17b/14, 23b/08, 38b/04

k.+imden 37b/01

k.+ime 37b/04

k.+inden 35b/06, 35b/09, 37b/09

k.+ine 15a/05, 23b/03

kemik kemik

k.+leri 13a/10, 28b/17

kenār < **Far.** kenar, çevre

k.+a 10b/11, 27a/09

k.+ına 11b/08, 13b/13, 19b/10, 38b/12, 42b/04, 42b/14, 44a/04

k.+ında 13b/18, 28a/15, 34a/01

kendi kendi

k. 3b/12, 5a/18, 5b/05, 5b/13, 7b/02, 7b/05, 7b/15, 8a/13, 9a/08, 11b/05, 12a/04, 13a/15, 14b/05, 22b/13, 24a/11, 25b/09, 26b/16, 28b/02, 29a/01, 30b/07, 32a/15, 32b/08, 35b/15, 36a/13, 39b/05, 40b/03, 41b/08, 44b/11, 45b/05, 46b/11, 47a/08, 51a/05

k.+m 13a/04, 33b/07

k.+me 37a/14

k.+mi 9b/16, 13a/01, 21b/07, 26a/16

k.+n 49b/10

k.+ne 29b/01, 40b/02

k.+ni 29b/08, 30b/13, 37b/09

k.+niñ 40a/09, 43b/15, 51b/11

k.+ñizi 11b/02

k.+si 41a/01

k.+siyle 26b/16

kendü kendi

k. 13b/05, 30b/09

k.+lerin 21a/12, 43a/06

k.+mi 22a/04

k.+ne 5a/11

k.+sin 21a/03, 22a/09, 28a/04,
44b/14, 44b/16, 55b/09

k.+ye 12b/03, 13a/11, 18b/04,
40b/07

k.+yi 8a/18, 13a/05, 19a/12

kepeng kepenk

k. 34b/13

Kerb Ġāzī özel ad

K. 30a/01

kerem < Ar. cömertlik, el açıklığı,
lütuf, bağış

kerem ét- “bağışlamak”

k. è.-üp 25a/02

kerem eyle- “lutfetmek,
bağışlamak”

k. e.- 18a/03, 28a/11,
29a/10, 52b/16

kerīm < Ar. ulu, büyük

k.+dir 43a/15

kerre defa, kez, kere

k. 2b/04, 3b/02, 3b/08, 5a/15,
5b/02, 6a/12, 6b/11, 8b/02, 12b/06,
15b/05, 20a/16, 22b/13, 26a/04,
26a/07, 26a/12, 32a/01, 32a/07,
33a/05, 36b/17, 37a/02, 38a/12,
40a/08, 40a/10, 44a/10, 44a/12,
47b/07, 49a/02, 53b/05, 54b/14

kes- kesmek

k.-e 6a/07, 32b/15

k.-eyim mi 50a/17

k.-me 32b/16

k.-üp 14b/04, 15a/11, 20b/02

keşān-ber-keşān < Far. zorla, çeke
çeke sürükleye sürükleye götürmek

k. 11a/06

keşf < Ar. keşif

k. 42a/03, 42a/08, 42a/17

keşīš < Ar. papaz, kilise papazı

k. 41b/08

Ket-ḥūdāy Būstāniyān özel ad

K. 42b/11

keyf < Ar. keyif

k.+in 16a/04

Keyḥūsrev özel ad

K. 14b/13

kez kez, defa, kere

k. 33a/03, 36a/13, 38b/04

k.+den 38a/06, 38b/02, 38b/05

kezālik < Ar. keza, bu

k. 36b/17

ķıçırdad- gıcırdatmak

ķ.-up 37b/07

ķıl- kılmak, yapmak, etmek
ķ.-dı 8a/02
ķ.-dılar 49b/03
ķ.-up 23b/14, 27b/04, 46a/11
ķılā < Ar. kaleler, surlar
ķ. 40a/09
ķılağuz Ćōbān özel ad
ķ. 32a/02, 32a/07
ķılıç kılıç
ķ. 40a/17
ķ.+la 42a/05
ķır- kırmak, bozguna uğratmak
ķ. 14a/12
ķ.-a 10a/18, 52a/07
ķ.-ardı 35b/12, 55b/10
ķ.-arım 33b/02
ķ.-arız 14a/08
ķ.-dı 10a/07, 13a/16, 30b/14,
45a/01, 47b/05
ķ.-dılar 55b/12
ķ.-mağā 10a/05, 52a/03
ķ.-sunlar 14a/04
ķ.-up 13a/08, 35b/10, 48b/15,
50b/05

ķırān < Ar. çok talihli, çok kuvvetli
hükümdar
ķ. 49b/01
ķırdır- kestirmek, boğazlatmak
ķ.-dı 13b/07
ķırık kırık
ķ.+ların 40a/13, 40a/15
ķırıl- helak olmak, telef olmak,
ölmek
ķ.-dı 24a/10
ķ.-mış 13a/10
ķ.-up 37a/01
ķırķ kırk (sayı adı)
ķ. 5b/18, 6b/13, 9b/08, 32a/11,
32b/05, 33b/06, 33b/06, 52b/03
ķırmızı < Ar. al, kızıl renk
ķ. 6b/15
ķırķās < Ar. kağıt, kağıt tabakası,
sahife
ķ.+ını 48b/05
ķıřķan-kıskanmak
ķ.-ur 26a/12
ķıřřa < Ar. kıssa, hikaye
ķ. 8a/15, 45b/02
ķ.+dan 15a/09
ķ.+ları 20b/05

ķ.+sı 15a/08
ķ.+sın 18a/14
ķ.+sını 8a/16
ķ.+yı 6a/15, 15b/05, 20b/12,
54a/07
ķıy- kıymak, feda etmek
ķ.-a 24b/15
ķ.-amadı 6a/05
ķ.-ar 18a/17
ķ.-ma 6a/07, 32b/15
ķıyāfet < Ar. kıyafet
ķ.+ine 22a/09
ķıyāmet < Ar. kıyamet
ķ. 47b/17
ķ.+e 9a/09, 10b/18
ķıyās < Ar. kıyas
ķıyās ēt- “kıyas etmek”
ķ. ē.-diler 20b/04
ķ. ē.-erdi 26a/03
ķız kız, kız çocuğu
ķ. 4a/15, 4a/16, 5a/07, 15b/02,
26a/06, 26a/08, 26b/03, 27b/01,
27b/10, 28a/07, 28b/05, 28b/12,
29b/01, 30b/01, 31a/05, 46b/03,
53b/08
ķ.+a 45b/10, 46a/17

ķ.+cağız 42b/16
ķ.+dan 4b/12, 28b/17, 30a/01,
30a/05, 30a/15, 46b/01
ķ.+ı 2b/02, 3a/13, 4a/13,
5a/08, 15b/01, 15b/01, 15b/03,
16b/14, 22a/07, 26a/11, 27a/12,
27a/15, 27b/04, 28b/04, 29b/10,
30b/02, 31a/03, 41a/01, 41b/06,
46a/03, 47b/08
ķ.+ıdır 4a/16
ķ.+ım 3a/11, 3a/14, 3b/01,
4a/11, 4a/12, 4b/12, 22a/12, 22a/15,
22b/04, 25b/16, 30a/16, 39a/08,
45b/07, 47b/10, 47b/14, 47b/16,
52b/15
ķ.+ımı 5b/12, 15b/03
ķ.+ın 2a/07, 3a/15, 4b/07,
5a/07, 16a/05, 19a/07, 27a/14, 47b/07
ķ.+ına 22b/01, 46b/02, 54a/05
ķ.+ını 45b/09
ķ.+ınığ 26a/03
ķ.+ıı 4a/14, 4a/17, 16a/01,
25b/13, 26a/01, 31a/10
ķ.+ııız 3a/07
ķ.+ıyım 23a/05
ķ.+la 28b/11
ķ.+lar 22b/02, 43b/04

 .+lara 43b/03
 ız- kızmak
  .-mış 27a/01, 43b/11
  .-up 34b/10
 ızar- kızarmak
  .-dı 37b/06, 40a/07
 ızg n kızgın
  . 3b/03
 ızıl kızıl, parlak kırmızı renk
  . 5a/01, 11a/18
 ızılca altın
 k. 33a/01
 ızmış  ok ısınmış, kızmış
  . 14a/17
ki < Far. ki bağlacı
 k. 2b/11, 2b/11, 3a/11, 3b/13,
 4b/08, 5a/15, 5a/18, 6a/16, 6b/08,
 6b/12, 7a/15, 8a/18, 8b/01, 8b/07,
 8b/09, 9a/07, 9b/02, 9b/03, 9b/04,
 9b/11, 10a/18, 10b/17, 11a/09,
 11a/14, 12a/10, 13a/04, 13a/05,
 13a/19, 13b/05, 13b/18, 14a/07,
 14a/14, 14b/01, 14b/07, 14b/13,
 14b/13, 15b/01, 16a/17, 16b/13,
 16b/16, 17a/03, 17a/13, 17b/17,
 18a/05, 18a/16, 18b/06, 19a/14,
 19b/05, 19b/14, 20a/02, 20a/05,

20a/10, 20a/14, 20b/03, 20b/08,
 20b/13, 21b/12, 22a/07, 22a/16,
 22b/03, 22b/05, 22b/06, 22b/08,
 23a/06, 23a/11, 23b/08, 24a/12,
 24a/16, 24b/14, 25a/05, 25b/05,
 25b/09, 25b/10, 26a/09, 26a/10,
 26b/15, 27a/13, 27a/15, 28a/07,
 28b/07, 29a/07, 29b/04, 29b/07,
 29b/09, 31a/09, 31b/12, 32a/01,
 32b/14, 33a/03, 33a/03, 38a/08,
 39a/06, 39a/07, 39a/17, 39b/03,
 39b/03, 39b/05, 39b/10, 40a/12,
 40b/15, 41b/05, 41b/09, 41b/09,
 42a/05, 42a/07, 42a/12, 42a/17,
 42b/03, 44b/03, 44b/04, 44b/15,
 45a/04, 45a/05, 45a/08, 45b/08,
 45b/10, 46a/05, 47a/04, 47a/08,
 47a/09, 47a/10, 47a/13, 47b/06,
 47b/08, 47b/12, 48a/01, 48b/03,
 48b/03, 48b/04, 48b/04, 48b/06,
 50a/10, 51a/16, 51b/16, 52a/11,
 53a/10, 53a/11, 53a/11, 53b/07,
 54a/07, 55a/09

kilise < Far. kilise

k.+den 41b/08

k.+ye 12a/11

kim kim, kimse

k. 3b/17, 4b/07, 6a/06, 6a/10,
 6b/04, 6b/13, 7a/10, 8a/13, 8b/17,
 9b/13, 9b/17, 10a/07, 10a/11, 10b/02,

10b/04, 10b/14, 11b/16, 12a/11,
13b/18, 15a/13, 16a/04, 17b/04,
22b/06, 23a/07, 23a/11, 23a/13,
23a/16, 23a/18, 26a/01, 28a/11,
28b/12, 28b/14, 31a/05, 33b/08,
34a/15, 34b/09, 35b/07, 36a/08,
36a/13, 37a/12, 37b/02, 39a/11,
39a/13, 40b/08, 40b/09, 41b/12,
42a/17, 42b/02, 42b/09, 43b/01,
44a/05, 44a/15, 44b/12, 47a/14,
49b/03, 49b/08, 50b/02, 50b/11,
51a/11, 51a/11, 51b/12, 52a/02,
53b/02, 54b/06, 55a/11, 55b/13

k.+den 17a/09, 20a/03

k.+dir 4a/03, 8b/09, 12b/09,
27b/15, 37a/13, 42a/12, 50a/10,
53b/04

k.+e 35b/08, 51a/14

k.+i 42a/02

k.+in 35b/09, 35b/09, 49b/13

k.+iñ 6a/12, 7a/05, 26a/10,
35b/09, 46b/02, 51a/13

k.+lersiñiz 11b/05

k.+sin 19a/13, 21b/06, 23a/04,
23a/15, 55b/06

kimesne kimse

k.+den 30a/16

k.+niñ 21b/02

k.+ye 23a/01

kimi kimi, kimisi

k. 34b/06, 34b/06, 34b/12,
34b/13

k.+niñ 5a/03, 5a/04

kimse kimse

k. 4a/03, 5b/02, 6b/05, 7b/03,
9a/09, 11b/15, 13b/08, 14b/11,
15b/03, 15b/07, 16a/16, 17b/17,
18a/09, 23a/02, 31b/10, 33b/07,
35b/12, 36a/09, 39b/15, 43b/16,
45a/01, 45b/12, 46b/10, 46b/14,
52a/08

k.+de 13a/02

k.+den 9a/06, 29b/10

k.+dir 6a/05

k.+ler 2b/11

k.+leriñ 30b/02

k. mi 30a/11

k.+niñ 20a/02, 39a/04, 41a/03,
43a/01

k.+si 34b/07

k.+ye 3b/01, 15b/03, 31a/06,
34b/04, 40b/06, 51a/17, 54a/04

k.+ye mi 4b/07

Kinābūḳ Bānū özel ad

K. 22a/07, 22a/11, 22b/16,
23a/05, 25b/05, 25b/10, 27a/12,
29a/12, 29a/15

K.+dur 27b/06

K.+yı 25b/13

kināye < **Ar.** maksadı üstü kapalı bir
şekilde ve dolayısıyla anlatan söz

k.+sin 31b/09

kisb < **Ar.** iş, güç, kazanç

k. 42b/05

kīse < **Far.** kese

k.+lerin 17b/02

kişi insan, adam, kimse

k. 6a/09, 11b/10, 27a/10,
31b/08, 35a/09

k.+dir 10a/06

k.+ler 7b/06

k.+siz 29b/02

kitāp < **Ar.** kitap

k. 7a/13

k.+ı 30a/02

ko- 1. izin vermek, müsaade
etmek 2. koymak

ķ. 22b/10, 25a/09, 29a/01,
29a/03, 43b/07, 43b/10

ķ.-dı 7b/03, 17b/14, 17b/15,
20b/08, 22b/13, 26a/02, 26a/11,
30b/07, 34a/02, 39b/03, 40a/02,
40a/05, 40b/01, 42b/09, 49a/17,
51a/08

ķ.-dığından 19b/01

ķ.-dılar 14b/02, 20a/11,
21a/06, 29b/16, 41b/01

ķ.-ma 37b/09

ķ.-madı 27a/03, 38b/16

ķ.-madıñ 30b/01

ķ.-maķ 45a/17

ķ.-mam 12b/07, 33b/09

ķ.-man 10a/06

ķ.-mañ 10b/08, 24a/02

ķ.-mayup 6b/15, 54a/01

ķ.-maz 46a/15

ķ.-mazlar 41b/01

ķ.-mışdur 7b/12

ķ.-r mı 36a/12

ķ.-r mıyım 44b/15, 55b/04

ķ.-rsam 40b/04

ķ.-rsun 35b/14

ķ.-rum 34b/07

ķ.-salar 41b/01

ķoca yaşlı, ihtiyar, pir

	ķ. 34a/03, 34a/05		ķ.+ları 21b/14
	ķ.+ya 34a/07		ķomŗu komŗu
ķoŗ-	kovmak		ķ. 4a/16
	ķ.-a 10a/18, 52a/07	ķon-	konmak, konaklamak,
	ķ.-maz 30a/06, 44b/17		oturmak
	ķ.-up 44b/17		ķ.-ar 51a/13
ķoķ-	koku ķıkarmak, kokmak		ķ.-dı 16a/02, 19b/13, 49a/04,
	ķ.-ar 33b/08		53b/13
	ķ.-maga 33b/09		ķ.-dıktan 20b/14
ķol	kol		ķ.-dılar 24a/06, 34a/01,
	ķ. 23b/17, 51b/05		34a/03, 34a/06, 49a/06, 49b/14
	ķ.+ına 38a/14		ķ.-duk 36b/04
	ķ.+umı 38a/15		ķ.-mak 16a/16
	ķol şun- “el uzatmak”		ķ.-mış 35b/03
	ķ. ř.-up 51b/05		ķ.-mışlar 9b/11
ķolan	enli őrme kuşak, yassı ip		ķ.-up 49a/17
	ķ. 43b/16	ķonak	konuk olunan yer, bir konaklık
ķolayla-	kolaylamak		yer
	ķ.-yınca 29a/08		ķ. 8a/14, 34a/01, 52a/13
ķolluķ	kola giyilen zırh	ķondır-	kondurmak, misafir etmek
	ķ.+a 34b/08		ķ.-up 39b/09
ķoltuķ	omuz başının altında, kolun	ķonuř-	konuşmak
	gövde ile birleřtiŗi yer		ķ.-urız 36b/04
	ķ.+ına 47b/08	ķop-	kopmak
	ķ.+ında 43b/04		ķ.-an 32b/06
			ķ.-mış 47b/17

kopar- koparmak

ķ.-dın 32a/14

ķ.-up 32a/07, 32b/02, 33b/17

ķorkķ- korkmak

ķ.-ar 5b/10

ķ.-arım 26a/08, 27b/02

ķ.-arız 18a/17, 41a/01

ķ.-arum 11a/09

ķ.-dı 21b/13, 35b/13, 51b/04

ķ.-dum 47b/13, 47b/15

ķ.-ma 28a/09

ķ.-maz 13b/08

ķ.-maz mısıңыз 43a/08

ķ.-mış 51a/08

ķ.-sun 11b/13

ķ.-up 9a/01, 13b/07, 17b/16

ķorkķu korku

ķ.+um 49b/02

ķ.+ndan 22a/01

ķ.+sından 9a/17, 37b/06

ķ.+sundan 41a/09

ķorkķud- korkutmak

ķ.-ursun 27b/15

ķoř- koşmak

ķ.-up 52a/13

ķov- kovmak

ķ.-ar 28b/04

ķoy- koymak

ķ. 4a/06

ķ.-acak 31a/01

ķ.-an 7b/11

ķ.-dı 28b/08, 29b/07, 37b/11, 38a/10, 38a/14

ķ.-dılar 8a/10, 38b/12

ķ.-un 5b/04

ķ.-up 6a/09, 21a/04, 22a/09, 23a/04, 28a/05, 30a/03, 31a/15, 31b/16, 46b/07, 47b/04

ķ.-uverdi 15b/06

ķ.-uvereyim 24a/12

ķ.-uvermek 18a/02

ķ.-uverüp 21a/15, 24a/17

ķ.-uvir 51b/08

ķoyul- üzerine saldırmak, şiddetle girmek, dalmak

ķ.-dılar 36a/10

ķoyun koyun, kucak

ķ. 31a/08, 31b/04, 31b/05, 31b/08, 33a/07, 33a/09, 33b/06

ķ.+lar 32a/13

ķ.+ları 33b/17

ķoyun kollar arası, kucak

ķ.+undan 46a/17

ķ.+umdadır 42a/04

ķ.+una 31a/15

kōk kaynak, kōken

k.+lerin 6a/16

kōle kōle, esir

k.+ler 7a/10

kōpek kōpek

k.+ler 14a/09

kōpūr- kōpürmek; çok kızmak,
birdenbire öfkelenmek, feveran etmek

k.-di 34b/11

kōşk < Far. kōşk, kasır

k. 41b/13, 43a/04

k.+de 41b/14

k.+e 41a/12

kōtek < Far. sopayla atılan dayak

k. 23a/16, 32b/09

ķucak kucak

ķ.+ında 50b/11

ķucakla- kucaklamak

ķ.-yup 43b/08

ķul kōle

ķ. 12a/18, 18a/06, 24b/12,

50a/16, 50a/17, 50b/01

ķ.+ı 12a/15, 21b/02, 36a/11

ķ.+ı mısıı 46a/12

ķ.+ıdır 46a/06, 49b/05

ķ.+ım 12a/04, 21a/10

ķ.+ııuz 13a/14

ķ.+ıyım 46a/12

ķ.+lar 5a/03

ķ.+ları 10a/12

ķ.+larııuz 7a/06, 11b/06

ķ. mı 37b/03

ķ.+umı 21a/16

ķ.+umuı 21a/11

ķ.+un 6a/07, 8b/15, 32b/16

ķ.+unum 39a/06

ķ.+uı 25b/05

ķ.+uıuz 25b/16

ķ.+uyum 50a/17

ķulağuz Çōbān özel ad

ķ. 32a/13

ķ.+a 33a/05

ķulak kulak

ķ.+dan 2a/07, 15b/05, 25b/06

ķ.+ı 32b/06

ķ.+ım 32b/02
ķ.+ın 32a/07, 32a/13, 32a/14,
32a/14
ķ.+ına 12b/01, 28a/08, 28a/12,
34b/15, 41b/10
ķ.+ında 12a/19
ķulluķ kulluk, k  lelik
ķ.+unı 6a/09
ķum  ş < Ar. kumaŗ
ķ.+ı 5a/02
ķumŗal kumsal
ķ. 19b/13
ķur- kurmak, hazırlamak,
d  zenlemek
ķ.-ar 39b/05, 39b/06, 39b/10,
39b/13, 40a/05
ķ.-ayım 39a/15
ķ.-dı 34a/08
ķ.-ıralıdan 9a/09
ķ.-maŗa 39a/16
ķ.-up 6b/16, 22a/06, 27a/07,
39b/11
ķur'  n < Ar. ķur'  n-ı Kerim
ķ. 14a/03
ķurb  n < Ar. kurban
ķ. 14b/04

ķ.+lar 20b/02
ķureyŗi B  n     zel ad
ķ. 19b/03, 19b/05, 20b/05,
20b/06, 20b/07
ķurı kuru
ķ. 2b/14, 2b/17
ķurıl- kurulmak
ķ.-up 41a/15, 51a/08
ķurnaķ ?
ķ.+da 31b/05
ķurŗaķ kursak
ķ.+ı 19b/16
ķ.+ını 19b/16
ķurtar- kurtarmak
ķ.-dı 34a/14
ķ.-ır 49b/11
ķ.-maķdan 34a/15
ķ.-sın 17b/13
ķurtul- kurtulmak
ķ.-a 8b/01
ķ.-dı 45a/01, 52a/08
ķ.-dık 12a/18
ķ.-dum 48a/02
ķ.-madı 36a/08, 45a/01
ķ.-sam 15b/04

kurul- kurulmak

ķ.-dı 37b/15

kurut- yok etmek

ķ.-dı 15a/11

ķuř- kusmak

ķ.-ardı 13a/10

ķuřūr < **Ar.** kusur

ķ. 50a/08

ķuřūr ět- “kusur etmek”

ķ. ě.-meyüz 16b/17

ķuř ķuř

ķ. 19b/13, 19b/15, 20a/03

ķ.+ı 53b/13

ķ.+ları 14a/16

ķ.+uı 19b/06, 19b/14, 19b/16

ķuřat- ķuřatmak

ķ.-dılar 44a/14

ķ.-mış 41a/13

ķuvvet < **Ar.** kuvvet

ķ. 11a/05, 23b/14, 26b/12,
38b/06

ķ.+e 12b/02

ķ.+im 8b/17

ķ.+in 23b/14

ķ.+ine 9a/15, 10b/15, 33b/11

ķ.+iyle 17b/09, 30b/07

ķuvvetli < **Ar.+Tü.** kuvvetli

ķ. 32a/12

ķuyu ķuyu

ķ. 10b/03

ķ.+da 23a/01

ķ.+nuı 10b/05

ķuzu ķuzu, ķrř. ķuzu

ķ. 31b/10, 32a/05, 32a/15,
32b/01, 32b/08, 33a/09, 33a/11

ķ.+yı 31b/13, 31b/16, 32a/03,
32a/08

ķuzu ķuzu, ķrř. ķuzı

ķ.+nun 31b/05

ķüçük ķüçük

k. 33a/12, 54b/06

ķ.+den 4a/14

ķüffār < **Ar.** kafirler

k. 10a/05, 55b/08

ķüh < **Far.** dağ

k. 8b/08, 10a/02, 18b/06

ķüllī < **Ar.** çok

k. 47a/10

ķūs < **Far.** ķös, eski savařlarda,
alaylarda deve veya araba üstünde
taşınarak çalınan büyük davul

k.+ler 9b/15, 51a/09

küs- küsmek

k.-di 15a/02

küstāhlık < **Far.+Tü.** saygısız, kaba, terbiyesiz (kimse)

k. 50a/01

küstāhlık ét- “küstahlık etmek”

k. è.-mişler 41a/10

küşe < **Far.** köşe

k.+de 44a/08

k.+si 43b/12

k.+ye 43b/12, 43b/13

kütük kütük

k.+iyle 10a/11

kütür kütür tazelikten dolayı çıkan ses

k. k. 40a/11

lāf < **Far.** söz, lakırdı

l. 51a/16

l.+ın 36b/16

l.+lar 28a/02

la‘īn < **Ar.** kovulmuş, nefret kazanmış; istenilmeyen

l. 7a/12, 8a/17, 10a/10, 10a/12, 11a/05, 13a/06, 13a/11, 13b/09, 14a/06, 29a/01, 44a/10,

44a/13, 44b/01, 44b/15, 45a/04, 49b/02, 54b/05

l.+e 8b/10, 45b/08

l.+i 18b/14, 19a/01

l.+iñ 45a/15, 48b/14

l.+ler 7b/11, 10b/08, 29b/03

laḳab < **Ar.** lakap

l.+ını 15b/15

lākin < **Ar.** ama, fakat

l. 4b/16, 4b/18, 9b/10, 10a/13, 10a/17, 11a/02, 12b/11, 14b/12, 15a/18, 20a/01, 20a/08, 21b/05, 23a/17, 26b/11, 27a/15, 28a/12, 31a/02, 32a/03, 32a/12, 36b/05, 40b/14, 42a/03, 42a/16, 45b/07, 46a/14, 46b/17, 48b/10, 49b/12, 51a/08, 53a/17, 55a/09, 55a/15

la‘l < **Ar.** kırmızı, al

l. 51a/01

la‘net < **Ar.** fena, kötü, uğursuz

l. 14a/11

laṭīfe < **Ar.** güldürecek tuhaf ve güzel söz ve hikaye, şaka

l. 4a/06

l.+ye 37b/16

laṭīfe ét- “şaka yapmak”

l. è.-erek 29b/12

lāubālī < **Ar.** saygısız, çekinmesi olmayan

l. 16b/10

lāyık < **Ar.** layık, yakışır, yakışık

l. 3a/17, 12a/02, 16a/16, 27b/09, 42a/07

l. mıdır 21a/14

lāyık ol- “layık olmak”

l. o.-a 3a/12

lāzım < **Ar.** gerek

l. 12a/13, 33b/02, 33b/08, 35a/16, 43a/02, 47b/15, 48b/14, 49a/08

l.+dır 42b/06

Lendehā özel ad

l. 7a/17

lenger < **Far.** gemiyi yerinde mıhlamak için denize atılan zincir ve bu zincirin ucundaki çapa

l. 36b/17, 37b/08, 37b/10

leş < **Far.** leş

l. 10a/08, 35b/14

l.+den 55b/13

leşker < **Far.** asker

l. 55b/08

letāfet < **Ar.** latiflik, hoşluk, güzellik

l.+le 31a/05

levāzım < **Ar.** lazım olan şeyler, gerekli şeyler; yaşamak, geçinmek, yolculuk için lüzumlu olan nesneler

l.+ın 54a/12

libās < **Ar.** elbise

l. 45b/15

l.+ınız 29b/04

l.+ları 20a/01, 47a/09

l.+ların 29b/07

licām < **Ar.** hayvanın ağzına vurulan gem

l.+ın 30b/08

likā-bed < likā (**Ar.**) + bed (**Far.**) çirkin yüzlü

l.+ra 23a/02

likin < **Far.** lâkin

l. 3a/03, 3a/05, 7b/03, 8b/12, 11a/07, 11a/09, 11a/11, 13a/03, 13a/05, 16a/05, 16b/11

luṭf < **Ar.** hoşluk, güzellik, iyilik

l. 42a/06

l.+ı 48a/12

l.+ınızdan 42b/02

l.+unuz 5a/16

l.+uyla 13a/03

luṭf èt- “lutf etmek”
 l. è.-diñ 22b/07
 luṭf eyle- “lutf etmek”
 l. e.- 8b/15, 11a/11,
 18b/01, 25a/04, 41b/16
mā-‘adā < **Ar.** –den başka
 m. 19b/01, 21a/11
mā-beyn < **Ar.** iki şeyin arası, aradaki
 şey, ara
 m.+imizde 39b/04
 mā-beyn ol- “arası açılmak”
 m. o.-dum 17b/07
ma‘būd < **Ar.** kendisine ibadet
 olunan, tapınılan
 m.+um 27b/09
mā-cerā < **Ar.** macera
 m.+sı 24a/17
 m.+yı 37a/15
māder < **Far.** anne, ana
 m.+den 20a/09
 m.+ine 30a/14
 m.+iñ 48a/04
Ma‘ dī özel ad
 M. 3b/10
maḡlūb < **Ar.** maḡlup, yenilmiş,
 yenilen (kimse)

m. 49b/05
maḡlūb-gerlik ?
 m. 50a/11
Maḡrib < **Ar.** garb, batı tarafında olan
 memleketler; Afrika’nın Mısır
 ötesindeki şimal (kuzey) kısmı
 M. 15a/16, 18a/05, 18a/16,
 19a/07, 20b/13, 21a/09, 24b/10,
 55b/11
 M.+de 15b/01
 M.+den 15a/16
Maḡribī < **Ar.** Magribli, Fas
 halkından, Mısır ötesi Kuzey Afrika
 halkından olan kimse
 m.+ η 54a/09
maḡrūr < **Ar.** maḡrur, gururlu
 m. 24b/01
maḡrūr-āne < **Ar.** maḡrurcasına,
 kendini beğenerek
 m. 8b/11
maḡāra < **Ar.** mağara
 m.+da 30b/15
 m.+dan 6a/10
 m.+ya 5b/18
 m.+yı 30b/15
maḡabbet < **Ar.** sevgi

m.+im 47a/10

maḥabbet èt- “sevgi duymak”

m. è.-mişdir 38a/01

m. è.-üp 39a/01,
39a/05, 40a/17

maḥabbet eyle- “sevgi
duymak”

m. e.-di 23a/06

m. e.-di 27b/07,
45a/04, 54a/03

maḥabbet-nāme < maḥabbet (Ar.) +
nāme (Far.) sevgisini bildiren yazılı
kağıt

m. 40a/17

maḥall < Ar. yer; dem; fırsat; caiz,
münasip

m.+de 3b/15, 8a/01, 9a/06,
10a/17, 10b/14, 11a/17, 18a/02,
23b/03, 28a/11, 42a/10, 42b/15,
44b/04, 46a/01, 47b/16

m.+e 19b/12, 32b/04

m.+i 4a/06

m.+idir 48b/06

m.+inde 8a/12, 20b/04,
30a/02, 45a/14, 48b/09

m.+ine 22b/10

maḥbūbe < Ar. sevilmiş, sevilen
(kadın)

m. 5a/04, 7a/10

maḥmūr < Ar. *maḥmūr* sarhoşluğun
verdiği sersemlik

m. 44b/11

Maḥmūd özel ad

M. 14b/02

maḥmūrlık < Ar.+Tü. *maḥmūrlık*
mahmurluk

m.+ı 45b/11

maḥrūm < Ar. bahtsız, nasipsiz

m. 14b/12

maḥşūş < Ar. mahsus

m.+dur 7b/08

maḥz < Ar. halis, katkısız, sade; tam;
ta kendisi, aslı

m. 40b/04

maḥzūn < Ar. mahzun, hüznü

m. 3b/02, 49b/15

mā'il < Ar. hevesli, istekli, düşkün

mā'il ol- “hevesli olmak”

m. o.-up 2a/09

maḥām < Ar. durulan, durulacak yer,
durak

m. 41a/17

maḳbūl < **Ar.** kabul olunmuş, beğenilen

m. 3b/17, 14b/02, 29b/07, 53a/09

m.+e 52b/01

m.+ı 42b/07, 43a/09

m.+ümüzdir 4b/02

maʿkūl < **Ar.** akıllıca, akla uygun

m. 42b/03, 53b/03, 56a/03

māl < **Ar.** varlık, servet

m. 5b/03, 5b/06, 6a/10, 6b/11, 7b/09, 13a/17, 14b/10, 14b/12, 17a/11, 30b/16, 30b/16, 45a/11, 48b/15, 52a/09, 52a/09, 52a/09, 56a/02

m.+dan 13b/07

m.+dır 3b/03

m.+ı 5a/17, 5a/18, 5b/07, 7b/13, 14b/11, 30b/16, 31b/01, 31b/02, 45a/09, 54b/04, 55b/14, 56a/01, 56a/04

m.+ım 12b/07

m.+ımız 18a/07

m.+ımızdan 5a/15

m.+ın 18b/17

m.+ını 55a/01

m.+ı 31a/12

m.+ların 17b/16, 21a/12, 21a/15, 30b/12

māl-ā-māl < **Ar.** çok dolu, dopdolu

m. 9b/12

mālik < **Ar.** sahip

m. 12b/02

m.+im 38b/08

maʿlūm < **Ar.** bilinen, belli

m.+uğuzdur 9a/07

maʿlūm ol- “belli olmak”

m. o.-a 48b/04

m. o.-dışda 18a/12, 55a/02

maʿnā < **Ar.** anlam

m.+sı 4a/15

maʿnen < **Ar.** manen, ruhça

m. 17b/08

mānend < **Ar.** benzer, eş

m.+i 40b/15

maʿnevī < **Ar.** manevi

evlād-ı maʿnevī “birinin kendine evlat edindiği kimse” 19b/09

māniʿ < **Ar.** engel

māniʿ ol- “engel olmak”

m. o.-amazsın 9a/11

m. o.-dı 25b/15

manşüb < **Ar.** memuriyete konulmuş,
memuriyette bulunan

m.+ın 25b/01

ma'rifet < **Ar.** marifet

m. 39b/12

Ma'rūf özel ad

M. 16b/09, 17a/08, 24a/04

Ma'rūf Şāh özel ad

M. 15a/18, 15b/01, 15b/07,
16b/06, 16b/10, 16b/12, 16b/16,
17a/07, 17a/14, 17b/01, 17b/15,
18a/01, 21a/01, 21a/03, 21a/05,
21a/06, 21a/17, 22a/05, 23a/12,
24a/01, 24a/03, 24a/06, 24b/17,
25b/11, 25b/14, 26a/02, 26b/04,
26b/07, 27a/14

M.+a 16a/04, 17b/08, 17b/14,
18a/06, 20b/15, 21a/04, 22a/16,
24b/02, 24b/04, 25a/12

M.+dan 22a/08

M.+ı 24b/08

M.+ı 16a/07, 16a/10, 17b/13,
22a/07, 23a/05, 25b/05, 27a/12

maşhara < **Ar.** maskara, soytarı

m. 29a/13

maşlahat < **Ar.** iş, emir, önemli iş

m. 3b/17, 26b/06, 44b/02,
50b/16

m.+a 2b/09, 3a/04

m.+ı 43b/14

m.+ımız 2b/12

maşraf < **Ar.** masraf, gider

m.+ına 48b/15

maşraba < **Ar.** maşrapa

m. 42a/11, 43b/04, 44a/08

m.+yı 42b/09

ma'şūk < **Ar.** sevilen, sevilmiş
(erkek)

m.+ı 43a/14, 43a/16

m.+umı 28b/11

ma'şūka < **Ar.** sevilen, sevilmiş
(kadın)

m. 43a/05

m.+sı 44a/09, 44b/13

m.+sına 43a/01

maṭbah < **Ar.** mutfak

m. 50b/06

mazhar < **Ar.** nail olma, şereflenme

mazhar ol- “nail olmak,
erişmek”

m. o.- 19b/10

mazlūm < **Ar.** zulüm görmüş

m. 14b/13

ma' zūr < Ar. özürlü, özürü olan

m. 41a/10, 47a/04

ma' zūr ol- "özürlü olmak"

m. o.-a 36b/06

m. o.-sun 3a/03,
50b/14

mecāl < Ar. güç, kuvvet

m.+i 30a/04, 44b/04

m.+im 42a/08

me' cūr < Ar. ecr ve sevabı verilmiş
olan

m. 38a/01

meclis < Ar. oturulacak, toplanılacak
yer

m. 22a/10, 34a/08, 37b/15,
41a/15, 42b/14, 43b/04, 44a/04,
51a/08

m.+de 44a/15

m.+e 42b/08, 43a/06, 43a/11,
43a/13

Medāyin yer adı, eski İran'da Dicle
civarında yedi şehrin adı olup İslam
fetihleri sırasında başkenti teşkil
ediyordu

M. 53a/04

M.+de 3b/11, 53a/04

M.+e 53a/04

meded < Ar. yardım, imdat

m. 14a/10, 28a/10, 28b/05,
28b/17, 29b/01, 44b/02, 46a/07

medḥ < Ar. övme

medḥ èt- "methetmek"

m. è.-üp 2a/09

m. è.-di 22b/06

meḥḥūm < Ar. sözden çıkarılan
anlam, kavram

m.+ı 18a/12, 39b/03

m.+ında 48b/03

m.+uḥ 40a/02

meger < Far. meğer, oysa ki, halbuki

m. 5b/17, 12a/13, 19b/12,
24b/14, 27b/06, 30b/15, 32a/09,
33a/11, 35b/03, 42a/15, 43a/04,
47a/16, 50b/02, 53a/10, 54a/07

mekān < Ar. yer, mahal

m. 6a/01

m.+ına 5b/16, 51a/09

m.+ları 5b/14, 30b/15

mekkāre < Ar. hileci, düzenbaz

m. 19a/14, 27b/15

Mekke < **Ar.** Hicaz'da Hz. Muhammed'in doğduğu ve Kabe'nin bulunduğu şehir

M. 2b/05, 2b/10, 8a/07, 8b/01, 13b/14, 14a/01, 14b/03

M.+de 11b/04, 18a/04

M.+den 18a/15, 30a/11

M.+niñ 13a/18, 14b/11

M.+ye 8a/13, 15b/17, 18a/10, 19a/11, 30a/07, 30a/08, 30b/06

mektüb < **Ar.** mektup

m. 18a/04, 18a/10, 54b/01

m.+ı 18a/05, 18a/11

melā'ın < **Ar.** melunlar

m.+ler 10a/02

melek < **Ar.** melek

m.+ler 48a/01

Melik Kaytās özel ad

M. 12a/14

melül < **Ar.** mahzun

m. 3b/02, 30a/09, 47b/04, 49b/15

mel'ün < **Ar.** lanetlenmiş

m. 13b/04, 49a/10, 50b/08, 51b/01, 51b/11

m.+dur 50a/10

m.+ı 51a/04, 51b/16

m.+lara 44a/06

m.+uñ 51b/14

memāt < **Ar.** ölüm

m.+ı 10b/02

men' < **Ar.** yasak etme

m.+i 37a/07

men' èt- "menetmek"

m. è.-üp 6a/05, 44b/15, 55b/08

men' eyle- "menetmek"

m. e.-di 31b/15, 32a/16, 37a/11

menākıb < **Ar.** menkabeler, övülecek vasıflar

m.+dır 8a/12

mendil < **Ar.** mendil

m. 22b/10

mengüş < **Far.** küpe

m. 12a/19, 12b/01

menzile < **Ar.** derece, rütbe, yükseklik derecesi

m.+sinde 50a/04

menzil-gāh < menzil (Ar.) + gāh (Far.) menzil yeri, konak

m.+ıma 51a/16

merd < **Far.** adam, insan; özü sözü doğru, yiğit

m. 2a/01, 2a/04, 12b/02, 36a/02, 38a/16

merdçe < **Far.+Tü.** mertçe, yiğitçe

m.+dir 12b/01

merdān < **Far.** mertler, insanlar, erkekler, yiğitler

m. 26a/01, 51a/04, 52a/02

m.+dan 20b/12

merdāne < **Far.** ere, erkeğe yakışacak yolda, mertçe, erkekçe

m. 8a/01, 12a/06

merḥabā < **Ar.** merhaba

m. 51a/03

m.+sın 42b/17

Meryem < **Ar.** Hz. İsa'nın annesi

M. 31a/05

Mesīḥ < **Ar.** Hz. İsa

M. 22a/16

mesrūr < **Ar.** memnun, sevinmiş

m. 48a/08

mest < **Far.** sarhoş

m. 42b/12

meşakkat < **Ar.** zahmet, güçlük, zorluk

m.+ler 4b/12

meşgūl < **Ar.** meşgul

meşgūl ol- "meşgul olmak"

m. o.-dı 2a/05

m. o.-dılar 13a/11, 16b/09, 40b/05

m. o.-un 8b/10, 50a/14

meşhūr < **Ar.** ünlü, tanınmış (kimse)

m.+dır 15b/01

meşreb < **Ar.** yaradılış, huy, karakter

m.+dir 18b/02

metā' < **Ar.** sermaye, elde bulunan varlık

m.+ı 41b/11

meydān < **Ar.** meydan

m. 21b/10, 23a/10, 23a/12, 38b/12, 49b/03, 50b/08, 51a/10, 51b/02

m.+a 21b/02, 23a/11, 38b/11, 49b/04, 49b/07, 49b/15, 50a/04, 51a/11, 51a/12, 51a/13, 54b/06, 54b/07, 54b/10

m.+da 55b/05

m.+dan 13a/09

m.+ına 50a/16

meyl < **Ar.** eğilme, eğiklik

m. 47a/10
meyl  t- ‘‘g n l vermek’’
m.  .-mi ken 22b/04
meyl eyle- ‘‘g n l vermek’’
m. e.-di 31a/10
meyve < Far. meyve
m.+ler 41a/13
mez d < Ar. arttırma ile yapılan satı 
m.+a 17a/06
mift h < Ar. anahtar
m. 34a/04
m h < Far. m h,  ivi
m. 51b/02
mihm nlık < Ar.+T . misafirlik
m.+a 40b/17
Mihr  zel ad
M.+i  19a/02
Mihr-i Nig r  zel ad
M. 18b/10, 22b/16
M.+dan 4b/11, 5b/10
M.+1 3b/07, 3b/11, 18b/12
M.+i  2a/05, 3b/06, 5b/04
mik d r < Ar. miktar
m. 3b/16, 12a/09, 12b/18,
16a/04, 18b/02, 18b/04, 25b/08,

26b/02, 26b/07, 26b/07, 41b/02,
47a/07, 47b/09, 48a/06, 48a/16,
52b/16, 53a/02
m.+1 18a/15, 38b/04
min  r < Ar. yırtıcı ku  gagası
m.+larında 14a/16
minnet < Ar. minnet
m. 5b/09, 22b/11, 26b/03,
41b/01
minnet  t- ‘‘minnet etmek’’
m.  .-erim 31b/12
m.  .-ersin 51b/09
minnet-ke  < minnet (Ar.) + ke 
(Far.) minnet  eken, minnet altında
bulunan
m. 45b/08
minv l < Ar. tarz, yol, suret,  ekil
m. 40a/01
Misder  zel ad
M. 51a/03
miy n < Far. orta, meyan, ara, aralık
m.+ından 38a/13
miz c < Ar. huy, tabiat
m.+1 47b/07
mu  all  < Ar. y ce, y ksek
m.+dan 42a/10

muğān < Far. ateşe tapanlar

m.+dan 22a/12

muḥaddiṣān < Ar. hadis ile meşgul olan, Hz. Muhammed'in sözlerini toplamış olan kimseler

m. 2a/03

muḥāl < Ar. mümkün olamayan, olamaz, olmaz, olmayacak

m. 5a/05

muḥālefet < Ar. muhaliflik, uygunsuzluk, aykırılık

m. 42b/07

muḥālefet èt- "karşı davranışta bulunmak, karşı çıkmak"

m. è.-em 47b/13

m. è.-ersin 37a/05,
48a/04

m. è.-mez 47a/10

muḥārebe < Ar. harb etme, savaşma; harb, savaş, savaşta yapılan çarpışmalardan her biri

muḥārebe èt- "savaşmak"

m. è.-eyim 38b/09

muḥāṣara < Ar. kuşatma, etrafını çevirme

muḥāṣara èt- "etrafını kuşatmak"

m. è.-diler 55a/01

m. è.-miş 45a/06

muḥāṭara < Ar. *muḥāṭara* tehlike, zarar, ziyan

m.+dur 50a/12

muḥkem < Ar. tahkim edilmiş, sağlam kılınmış, sağlam, berk, sağlamlaştırılmış, kuvvetli

m. 27b/04, 51b/07

muḥtāc < Ar. ihtiyacı olan, kendisine bir şey lazım olan, bir eksiği olup onu tamalamak isteyen

muḥtāc ol- "muhtaç olmak"

m. o.-a 8b/09

muḥābele < Ar. karşılık verme, karşılama

m. 24a/05

muḥābil < Ar. karşı, karşılık

m. 49a/04

muḥābil ol- "karşı karşıya gelmek"

m. o.-up 18b/15,
54b/02, 54b/08

m. o.-dı 55b/05

muḥaddem < Ar. önde olan, önden giden; değerli, üstün

m. 16a/17, 25b/15, 45a/15,
45b/15, 55a/15

mukarrer < Ar. kararlaşmış

m. 22a/04, 39b/04

m.+dir 39b/07

mukayyed < Ar. kayıtlı, bağlı,
bağlanmış

mukayyed ol- “korumak,
gözetmek”

m. o.-ma 33b/09

m. o.-madı 2b/08,
49b/12

m. o.-madınız 8b/04

m. o.-mamağa 50a/05

m. o.-mayasın 52b/12

m. o.-mayup 49a/15,
51b/03

mukbil < Ar. ikballi, kutlu, mutlu

m. 25a/13

muntazır < Ar. intizar eden, gözleyen,
bekleyen

m. 51a/09

m.+dır 3a/10

murād < Ar. arzu, istek, dilek; maksat

m. 5b/07

m.+ı 3b/03, 3b/14, 3b/16,
4b/03, 7b/01, 11b/17, 12a/05, 16a/03,
16a/14, 53a/01, 53b/11

m.+ım 4b/08, 12a/05, 12a/09

m.+ın 23b/09

m.+ıñ 4b/17, 8b/14

m.+ıñız 9a/07

m.+um 25b/15

murād al- “dileğine
kavuşmak”

m. a.-up 8a/11, 29b/17

murād èt- “istemek”

m. è.-er 4b/09

m. è.-medim 25b/08

m. è.-üp 25b/10

murād eyle- “istemek”

m. e.-di 9a/10, 52a/11

m. e.-se 28b/01,
49b/11

murād vèr- “dileğine
kavuşmak”

m. v.-diler 8a/11,
29b/17

muraşşa' < Ar. kıymetli taşlarla
bezenmiş

m. 46a/01

murğ < Far. kuş

m. 19b/04

muşāḥabet < Ar. sohbet etme,
konuşma, görüşme

m.+inden 16b/10

muşāḥib < Ar. biriyle sohbette
bulunan, konuşan, arkadaş

m.+i 16a/08

muşt < Far. yumruk, tokat

m. 35b/09

m.+ın 38a/14, 38b/03

mušta < Ar. parmağın biri bükülüp
sivrilterek vurulan yumruk

m. 34b/11

mu‘teber < Ar. itibarlı, hatırı sayılır,
saygın

m.+iñ 10a/04

mu‘temed < Ar. kendisine itimad
edilen, inanılıp güvenilen kimse

m. 44a/07

mübārek < Ar. bereketli

m. 8a/10, 25b/09, 28a/12,
47a/12

mübārek ol- “hayırlı olmak”

m. o.-a 8a/08

m. o.-dığından 42b/01

mübārek eyle- “mübārek
etmek”

m. e.-ye 29b/16

mübārız < Ar. döğüşe kalkışan;
kuvvetli münakaşaya girişen

m. 23a/12, 54b/07

mücevher-püş < Ar. elmaslı elbise
giyen

m. 6b/13

müdārā < Far. yüze gülme, dost gibi
görünme

müdārā èt- “dost gibi
görünmek”

m. è.-medi 19b/01

müferriḥ < Ar. ferahlık veren, iç açan,
iç açıcı

m. 34a/05

müflis < Ar. iflas etmiş, parasız,
züğürt

m. 31a/12

mühlet < Ar. bir işin yapılması için
verilen zaman, vade

m. 5a/12, 5a/14, 49a/09,
49a/10

müjde < Far. müjde

m. 3a/09, 48a/12

m.+ye 30a/09, 48a/13

müjde ét- “müjdeli haber vermek”

m. è.-diler 11a/05

müjde eyle- “müjdeli haber vermek”

m. e.-di 30a/10, 55b/01

müjdecî < **Far.+Tü.** müjdeli haber veren

m.+ler 52a/15

müjdele- < **Far.+Tü.** müjdelemek

m.-diler 52a/15

mükāfāt < **Ar.** ödül

mükāfāt ét- “bir hizmet ve iyiliğe karşı iyilik yapmak”

m. è.-er 18a/05

mükāfāt ol- “ödüllendirmek”

m. o.-a 22b/08

mükerrem < **Ar.** muhterem, aziz, saygıdeğer

Mekke-i Mükerreme: Aziz

Mekke şehri. 2b/10

m.+i 7b/02

mülāḥaza < **Ar.** iyice düşünme; düşünce

m. 39a/14

mülākāt < **Ar.** görüşme

m.+ımıza 42b/04

mülākāt ét- “görüşmek”

m. è.-em 42a/08

mülākī < **Ar.** buluşan, görüşen

mülākī ol- “görüşmek”

m. o.-sam 45a/05

mülk < **Ar.** mülk

m.+in 52a/09

mūm < **Far.** mum

m.+lar 41b/13

mümkin < **Ar.** mümkün

m. 24a/05, 31a/16, 39a/16, 41a/04

münāsib < **Ar.** münasip, uygun

m. 9a/06

mürd < **Far.** ölmüş

mürd ol- “ölmek”

m. o.-an 54a/07

m. o.-mı 54a/10

müsāfir < **Ar.** misafir

m. 36b/13, 42a/13, 42b/06, 43a/09, 43b/01, 47a/04, 47a/08

m.+imizdir 37a/02

m.+iz 36b/04, 40b/16

müsellim < **Ar.** teslim eden, veren

m. 2a/01, 2a/04

müstakill < Ar. müstakil, bağımsız

m. 39a/08

müsülmān < Ar. müslüman

m. 12a/17, 12a/18, 14a/15,
21a/17, 23a/08, 24b/07, 24b/08,
24b/11, 25a/01, 25b/03, 26a/04,
33a/02, 33a/04, 33a/05, 33a/06,
33a/06, 54a/02

m.+a 23b/07

m.+ı 15a/15

m.+ız 15a/16

müsülmanlık < Ar.+Tü. müslümanlık

m. 33a/02

müşāvere < Ar. danışma, bir iş
üzerinde konuşma

müşāvere èt- “danışmak,
konuşmak”

m. è.-üp 2a/06

müşkil < Ar. güç, zor, çetin

m.+den 22b/07

müşkil ol- “zor, çetin olmak”

m. o.-dı 8b/04, 35a/15

müşterī < Ar. müşteri, alıcı

m. 3b/04

mütāla‘a < Ar. okuma, tetkik

m. 48b/03

müte‘ayyin < Ar. meydana olan,
meydana çıkan

m. 36a/03

müyesser < Ar. kolay gelen,
kolaylıkla olan

m. 26b/01

nā-bekār < Far.+Ar. işsiz, işe yaramaz

n. 3b/03, 3b/10, 5a/05, 6a/03,
10a/09, 18a/13, 21b/15, 23a/15,
25a/14, 26a/11, 28a/14, 28b/04,
28b/13, 29a/04, 29a/09, 31b/15,
32a/05, 32a/08, 32b/08, 32b/09,
36a/04, 39b/08, 47a/06, 50b/04,
50b/13, 51b/08, 55b/06

n.+dır 27b/15

n.+ı 21b/02

n.+ıñ 36b/16

n.+lar 6a/02, 11a/05, 11b/01,
14a/12, 17b/07, 17b/09, 28a/16

nā-bekārī < Far.+Ar. işsiz, işe
yaramaz

n. 31b/12

nā-çār < Far. çaresiz, ister istemez

n. 11a/01, 24a/05, 37b/06

nādim < Ar. nedamet duyan, pişman
olan

n. 25a/05, 47b/02

nā-gāh < **Far.** ansızın, birdenbire

n. 9b/16, 10b/04, 14a/18, 53a/06

nā-hakk < **Far.+Ar.** haksız; beyhude, boş

n. 14b/13

na'im < **Ar.** bollukta yaşayış

n. 20b/01

nākılān < **Ar.** anlatanlar

n. 2a/03

Nakır Kıtımır özel ad

N. 44a/09

naql < **Ar.** anlatma

n. 20b/07

naql ét- "aktarmak, anlatmak"

n. è.-diler 3b/05

naql eyle- "aktarmak, anlatmak"

n. e.-di 22a/03

naqş < **Ar.** resim

n.+ların 44a/08

nām < **Far.** isim, ad

n. 2a/07, 9b/08, 14a/05, 26a/07, 36a/09, 39a/11, 39b/13, 43a/04, 53b/08, 54b/12

n.+ı 6b/08, 11b/13, 12a/11, 53a/03

n.+ıma 51a/16

n.+ında 27b/11

n.+ıñ 17a/14, 41a/02, 51a/11

nā-ma' kûl < **Far.+Ar.** makul olmayan, akla uygun gelmeyen

n. 11a/12

nām-dār < **Far.** namlı, ünlü

n. 15b/03, 16a/16, 24a/15

nāme < **Far.** mektup

n. 13a/18, 20b/14, 39b/01, 39b/14, 40a/01, 40a/01, 49a/04, 53a/14, 54b/03

n.+de 47a/13

n.+ler 52a/17

n.+m 21a/02, 21a/15, 48b/04

n.+si 55a/02

n.+sin 21a/07, 39b/02

n.+sini 48b/11

n.+ye 21b/01

n.+yi 20b/15, 20b/16, 21a/08, 21a/09, 39b/03, 40a/02, 47a/14, 48b/03

nā-murād < **Far.** muradına erişememiş

n.+ımdır 27b/12

na‘ra < **Ar.** nara, yüksek sesle
bağırma

n. 6a/01, 9b/16, 11b/12,
11b/14, 23b/03, 23b/17, 44b/12,
49b/04, 50b/07, 50b/10, 51a/12,
52a/02

n.+sın 10a/01

n.+sından 13a/13

naşıl < **ne** (Türk) + **asl** (Ar.) nasıl

n. 3a/11, 4b/18, 8b/07, 21b/06,
23b/15, 34b/03, 44b/03, 47b/16

naşīb < **Ar.** nasip, kismet

n.+im 43b/07

naşīb ét- “eriştirmek”

n. è.-üp 27b/09

naşīb ol- “mutluluk veren
güzel şeylere erişmek, ulaşmak,
kavuşmak”

n. o.-asın 48a/09

naşīḥat < **Ar.** öğüt

naşīḥat ét- “öğüt vermek”

n. è.-em 28a/08

n. è.-mege 47b/07

naşīḥat eyle- “öğüt vermek”

n. e.- 28a/11

n. e.-di 9a/13

nā-ümīd < **Far.** ümitsiz, ümidi kırılmış

n. 27a/04

nāz u na‘īm < **Far.** refah ve bolluk
içinde olma

n. 20b/01

naẓar < **Ar.** bakma, göz atma

n.+ına 17a/07

n.+ında 44b/13

naẓar ét- “bakmak”

n. è.-di 27b/05

n. è.-dikde 31a/15

n. è.-üp 27a/07,
32b/07, 51a/11

nāzenīn < **Far.** cilveli, oynak

n.+i 45b/08

nāzil < **Ar.** yukarıdan aşağı inen, inici

n. 14b/09

naẓīr < **Ar.** benzer, eş

n.+leri 7a/10

ne ne, hangi, nasıl, ne şekilde

n. 2b/02, 2b/13, 3a/04, 4a/03,
4a/08, 4a/10, 4b/02, 4b/11, 4b/12,
4b/13, 6b/05, 6b/08, 8a/14, 8b/16,
8b/17, 9b/05, 9b/17, 10a/14, 10a/15,
11a/15, 11b/04, 11b/12, 11b/15,
12a/02, 12a/07, 12a/16, 13b/01,

13b/06, 14a/07, 14b/07, 15a/14,
 16b/13, 17b/06, 19a/04, 19a/14,
 19a/15, 19a/16, 19b/06, 19b/16,
 20b/09, 21a/07, 21a/08, 21b/01,
 21b/11, 21b/13, 21b/14, 21b/16,
 22a/13, 22b/07, 22b/08, 23a/03,
 23a/16, 23b/08, 23b/10, 25a/03,
 25a/05, 25a/08, 25a/09, 25a/12,
 25a/14, 25b/15, 26a/15, 26a/16,
 27a/01, 27a/02, 27b/05, 27b/15,
 28b/11, 28b/13, 29a/09, 29a/13,
 29b/06, 29b/06, 30a/13, 30a/15,
 30b/04, 30b/06, 30b/07, 30b/16,
 31a/01, 31b/10, 33a/02, 33b/07,
 33b/16, 34a/17, 34b/15, 34b/16,
 35a/03, 35a/05, 35a/16, 36a/06,
 36a/07, 36a/14, 36b/04, 36b/14,
 37a/10, 38a/14, 38a/16, 38b/07,
 39a/02, 39a/07, 39a/13, 39b/08,
 39b/16, 40a/11, 40a/12, 40a/12,
 40b/08, 40b/09, 41b/03, 41b/09,
 41b/12, 41b/15, 42b/12, 42b/16,
 43a/01, 43a/02, 43a/04, 43a/08,
 43a/12, 43a/13, 43b/03, 43b/09,
 43b/10, 44a/03, 44a/05, 44a/06,
 45b/06, 46a/09, 46a/11, 46a/14,
 46a/15, 46a/16, 46b/05, 46b/16,
 47b/10, 48a/16, 48b/07, 48b/09,
 48b/10, 49a/15, 50b/04, 50b/13,
 51a/06, 51b/09, 51b/14, 52b/15,
 53a/05, 53a/16, 53a/17, 53b/14,
 54a/12, 54a/12, 55a/04

n.+dir 3a/04, 3b/16, 4a/15,
 7a/09, 8b/14, 11a/05, 11b/17, 16a/14,
 19a/17, 23b/06, 23b/09, 26b/13,
 28b/10, 29a/07, 29a/07, 29b/07,
 30a/10, 30a/15, 32a/14, 35a/04,
 35a/06, 41a/03, 47b/10, 48a/04,
 48b/02, 49a/17, 51b/06, 53a/08,
 54a/02

n.+ler 5b/07, 8b/08, 8b/10,
 17b/10, 28a/01

n.+ı 31b/07

n'ol- “ne olur, ne çıkar,
 şaşılır mı; nedir, ne olabilir”

n.-a 5a/12, 8a/14,
 8b/01, 8b/16, 11a/16, 12b/14, 16b/03,
 17b/01, 18a/08, 23b/11, 24a/13,
 25b/11, 25b/14, 26b/11, 26b/13,
 33b/03, 36b/08, 40b/11, 40b/14,
 53b/03, 54a/04

n.+ye 2b/06, 3b/12, 8b/14,
 16a/13, 21b/03, 21b/07, 28b/10,
 32a/14, 35a/04

n.+yler 24a/14

neccār < Ar. marangoz

n.+lar 3a/02

nêçe nasıl

n. 3b/14, 4a/13, 5a/10, 5b/11,
 8b/04, 11b/02, 11b/03, 13b/02,
 17b/17, 26a/06, 28b/05, 29a/02,

32a/05, 35a/03, 35a/05, 35b/15,
35a/15, 35b/16, 37a/16, 38a/02,
40b/13, 42a/17, 44a/15, 45a/04,
46a/03, 46b/04, 47b/04, 47b/05,
48b/07, 49a/07, 49b/15, 51b/04

n.+sin 50a/16

neden neden

n. 14b/07

nefer < **Ar.** rütbesi olmayan asker, er

n. 24b/10

nefes < **Ar.** soluk

n. 13a/09

n.+iñiz 28a/12

nefeslü < **Ar.+Tü.** nefesli

n. 28a/11

nehr < **Ar.** akarsu, çay; ırmak

n. 41a/14

n.+iñ 42b/04

nerdübān < **Far.** merdiven

n. 36a/01, 36a/03

nere nereye

n.+den 15a/14, 31a/01

n.+ye 6a/04, 15a/14, 26a/08,
27a/01, 28b/04, 31a/01, 36a/04,
36a/11, 36b/09

Nerre-i ‘**Arab** özel ad

N. 5b/13, 38a/09, 40a/07,
43a/17

nesl < **Ar.** nesil, kuşak

n.+inden 53b/08

nesne nesne

n. 26a/12, 28b/06, 46b/04

n.+ler 5a/05

n.+si 41a/17

n.+ye 27a/04

neşāt < **Ar.** sevinç, neşe, şenlik

n. 37b/16

nevāht < **Far.** *nevāht* saz çalma

nevāht ét- “saz çalmak”

n. è.-üp 24b/01

nevāle < **Ar.** yiyecek içecek; bir tek
porsiyon

n. 34a/07

nevbet < **Far.** sıra; sıra ile görülen iş

n. 37b/08

Nevfil özel ad

N. 15a/01, 17a/03, 17a/09,
24a/18

neyle- ne yapmak

n.-yeyim 3a/05

nice çok, birçok, hayli

n. 6a/11, 6a/11, 6b/08, 8b/10,
10b/09, 11a/12, 12b/09, 13a/06,
14a/06, 16a/14, 24a/09, 25a/06,
26a/09, 36a/03, 36a/15, 38b/04,
52a/07, 54b/08, 56a/09

n.+si 35a/08

niçün niçin

n. 2b/14, 4a/05, 4b/06, 11b/07,
12a/15, 12a/19, 16a/15, 17a/01,
19a/13, 24b/17, 27b/07, 29b/08,
35a/14, 36b/03, 37a/03, 37a/04,
37a/11, 37b/03, 47b/09, 48b/13,
51a/04, 51a/15, 52b/14

nidā < **Ar.** çağırma, bağırma,
seslenme

nidā ét- “çağırma,
seslenmek”

n. è.-dirdi 6a/12

nida ol- “çağırma,
seslenmek”

n. o.-undı 55a/14

Nigār özel ad

N. 41a/07

N.+ı 41b/12

N.+ıı 31a/04, 31a/08

nigeh-bān < **Far.** gözcü, bekçi

n. 20b/10

nihān < **Far.** gizli, saklı

nihān ol- “saklanmak”

n. o.-madı 28b/02

nihāyet < **Ar.** son, uç

n. 5a/12, 14b/07, 16b/01,
25b/07, 25b/15, 39b/12, 42b/02,
48a/15

n.+e 40a/16

niḳāb < **Ar.** peçe, yüz örtüsü

n. 46a/10

niḳāb-dār < **Ar.+Far.** perdedâr,
perdeci

n. 23a/11

nikāḥ < **Ar.** evlenme töreni

nikāḥ ol- “nikahlanmak,
evlenmek”

n. o.-up 8a/09

n. o.-dı 29b/15

ni‘met < **Ar.** azık, yiyecek

n. 41a/15

nīm-mest < **Far.** sarhoşça, biraz
sarhoş

n. 41b/02

nispeten < **Ar.** nispetle, -a göre, -a
kıyasla, oranla

n. 15a/10

nişān < **Far.** nişan, iz, belirti

n. 15b/16, 27a/04, 41a/14

n.+ı 6a/13

n.+ın 26a/07

n.+ları 38b/16

n.+ların 6a/14

niyāz < **Ar.** yalvarma, yakarma

n. 44b/13

niyāz èt- “yalvarmak, dua etmek”

n. è.-eriz 14a/10

niyāz eyle- “yalvarmak, yakarmak”

n. e.- 25a/03

niyyet < **Ar.** niyet

niyyet eyle- “niyetlenmek”

n. e.-di 13b/09

nīze < **Far.** kargı, mızrak, süngü, harbe

n. 38b/13, 51b/02, 51b/05, 51b/12, 51b/12, 51b/16, 51b/16, 55b/08

n.+de 51b/10

n.+nūṣ 38b/13

n.+sin 7a/01, 51b/01, 51b/07, 51b/11, 51b/11

n.+yi 51b/05

noḳta < **Ar.** nokta

n. 43b/02

nümāyān < **Far.** görünen, meydana olan

nümāyān ol- “görünmek”

n. o.-up 10b/14

nūr < **Ar.** nur

n.+ı 24b/17, 48a/08

nūṣ < **Far.** içki, iştret

n. 25b/02

n.+a 43a/14

nūṣ èt- “içki içmek”

n. è.-diler 4b/05

n. è.-er 51a/14

n. è.-erim 10b/02

n. è.-erler 43b/05

n. è.-mede 54a/06

nūṣ eyle- “içki içmek”

n. e.-di 42b/10, 42b/12

Nūṣirevān özel ad

n. 12a/06, 30b/01

n.+a 5b/08, 7a/08, 8b/08

n.+ıṣ 5a/08

Nūṣu’r-revān özel ad

	n.+ındır 7b/10		o.+umı 18b/01, 33b/04, 55a/12
o	o		o.+uñ 13a/15
	o. 17a/05, 43b/01, 51a/03		oğlancık çocuk, küçük çocuk
	o.+nda 26b/12		o.+lar 41a/11
	o.+nlarda 17a/05		oğşa- okşamak, taltif etmek
	o.+nları 27b/16		o.-yup 33a/13
	o.+nun 4b/03		ok ok
oba	oymak, boy, kabile		o. 19b/12, 19b/14, 19b/14, 28b/14, 28b/14, 28b/15, 39b/12, 49b/09
	o.+ya 32a/12, 33a/07		o.+lar 11a/02
oğlan	evlat; erkek çocuğu		o.+u 39a/11
	o. 14a/13, 20a/08		okı- okumak
	o.+a 20a/11		o.-dı 39b/03, 47a/07
	o.+dır 33a/13, 41a/09		oku- okumak
oğul	evlat; erkek çocuğu		o.-dı 18a/12
	o.+ı 4b/16, 5a/02, 20b/03		o.-yup 21a/09
	o.+ım 55a/12		ol o, üçüncü tekil kişi adılı
	o.+ın 33b/12		o. 2a/04, 2b/02, 4a/07, 4a/16, 5a/16, 5b/09, 5b/14, 5b/15, 5b/17, 5b/18, 6a/03, 6a/04, 6a/10, 6a/10, 6b/04, 6b/11, 6b/12, 6b/16, 7a/13, 7a/14, 7a/15, 7b/01, 8a/01, 8a/04, 8a/08, 8b/10, 9a/08, 9b/06, 9b/06, 9b/12, 9b/13, 9b/15, 9b/17, 9b/17, 10a/04, 10a/05, 10a/08, 10a/09,
	o.+ları 8a/03, 11b/14, 12a/14, 54a/11		
	o.+larımı 12a/05		
	o.+u 4b/14, 7a/16, 7a/16, 30a/01, 33a/12		
	o.+um 12b/07, 18b/01, 55a/11		
	o.+uma 24b/15		

10b/08, 10b/14, 11a/17, 11b/18,
12a/05, 12a/07, 12b/07, 12b/08,
12b/08, 13a/01, 13a/13, 13a/17,
13b/09, 13b/12, 14a/04, 14a/08,
14a/13, 14b/01, 14b/06, 14b/11,
14b/16, 15a/15, 15a/18, 15b/01,
15b/02, 15b/06, 15b/11, 16a/01,
16a/05, 16a/08, 16a/10, 16a/12,
16b/04, 16b/05, 17a/06, 17b/03,
18a/03, 18a/04, 18a/08, 18a/09,
18a/09, 18b/09, 19a/01, 19b/05,
19b/12, 19b/14, 19b/16, 20b/08,
21a/09, 21a/11, 21a/12, 21a/16,
21b/09, 22a/08, 22b/03, 22b/06,
23a/03, 23a/13, 24a/14, 25a/07,
26a/12, 27a/02, 27a/08, 27a/09,
27a/10, 27a/11, 27b/01, 27b/02,
27b/07, 27b/13, 28a/14, 28a/16,
28a/17, 28b/06, 28b/06, 28b/11,
29a/16, 29b/05, 30a/04, 30b/04,
30b/13, 30b/15, 31a/03, 31a/04,
31a/05, 31a/08, 31a/09, 31a/10,
31a/11, 31a/12, 31a/13, 31a/14,
31a/15, 31b/02, 31b/03, 31b/07,
32a/08, 32a/10, 32a/11, 32b/06,
32b/15, 33a/03, 33a/05, 33a/15,
34a/06, 34a/09, 34a/09, 35a/15,
35b/06, 35b/08, 36a/08, 36b/09,
36b/17, 37a/06, 38a/08, 38a/08,
39a/03, 39a/10, 39a/12, 39b/11,
39b/13, 40b/10, 42a/10, 42a/12,
42b/08, 43a/12, 43a/13, 43a/16,

44a/07, 44a/11, 44a/13, 44b/04,
44b/04, 44b/11, 44b/12, 44b/14,
45b/02, 45b/07, 45b/14, 45b/14,
46b/01, 46b/03, 47a/03, 47a/08,
47a/12, 47a/15, 47a/16, 47a/17,
47b/01, 48a/06, 48b/03, 48b/14,
49a/03, 49a/17, 49b/16, 50b/05,
51a/06, 51a/09, 51b/14, 51b/16,
51b/16, 52a/03, 52b/01, 52b/16,
53a/14, 53a/16, 53b/06, 53b/09,
53b/13, 54b/12, 56a/01, 56a/04

o.+dur 50a/05

ol- olmak

o. 9b/16, 10b/15, 19b/10,
21a/17, 22b/12, 28a/09, 29a/02,
29a/04, 33a/02, 33a/06, 39a/01,
39b/08, 41b/16, 48a/10

o.-a 2b/13, 3a/12, 3a/13,
3b/13, 3b/17, 5a/01, 5a/02, 5a/02,
5a/03, 5a/04, 8a/08, 8b/09, 9b/17,
11a/14, 13b/06, 19b/16, 22b/08,
25b/09, 25b/09, 27b/05, 28a/07,
28a/11, 28a/11, 30a/02, 36b/06,
36b/14, 39b/11, 42b/02, 42b/03,
42b/04, 44b/13, 45b/09, 46a/06,
48b/04, 49a/15, 51b/05, 52b/12,
53b/14

o.-abile 47a/10

o.-acağın 9a/14

o.-acak 9a/15, 11a/11, 35a/10,
35a/16, 44a/03

o.-alar 25b/14

o.-alım 42a/01

o.-am 8b/15, 10b/12, 27b/08,
29a/03

o.-amadılar 38a/12

o.-amazsın 9a/11, 27b/14,
29a/02

o.-an 2b/05, 3a/07, 3a/15,
5b/06, 5b/07, 6b/04, 6b/05, 7a/06,
7b/07, 13a/11, 13b/04, 13b/18,
16a/12, 18a/13, 18b/13, 20a/01,
20a/12, 21a/02, 23a/01, 24a/11,
25b/03, 37a/16, 38a/16, 45a/01,
45a/02, 52b/10, 54a/07, 54b/11

o.-anda 6b/06

o.-anı 50b/04

o.-anlar 15a/09, 15a/09,
50a/04, 51a/04

o.-anları 35b/07

o.-asın 21a/13, 21a/14,
21a/17, 39b/07, 44b/15, 48a/09

o.-avuz 43a/12

o.-aydı 40a/12

o.-ayım 6a/07

o.-dı 2a/05, 4b/01, 5b/05,
6b/10, 7a/17, 7b/01, 8b/04, 8b/06,
8b/17, 10a/08, 10a/12, 10b/16,
11a/01, 11a/08, 11a/11, 11a/17,
12a/08, 12b/17, 13a/15, 13a/15,
13b/10, 14a/15, 14b/02, 15a/07,
15a/09, 15b/05, 15b/13, 15b/13,
16b/13, 18a/12, 18a/16, 18b/08,
20b/03, 20b/07, 22a/04, 22a/10,
22b/14, 22b/16, 23a/08, 23a/10,
23a/17, 23b/13, 24a/08, 24b/07,
25a/01, 25b/15, 26a/06, 26a/12,
26b/05, 26b/08, 27a/05, 27a/13,
28a/10, 29b/15, 30a/08, 30a/13,
30a/16, 31a/12, 31b/02, 31b/04,
32a/02, 33a/06, 33b/11, 33b/12,
34b/11, 35a/03, 35a/10, 35a/15,
35a/16, 35b/07, 35b/08, 35b/11,
35b/11, 35b/14, 36a/05, 36b/17,
38b/12, 39b/09, 40a/02, 40b/10,
40b/12, 41b/09, 43a/04, 43a/08,
43b/03, 44a/03, 45b/03, 46a/02,
47b/02, 47b/04, 47b/04, 48a/07,
48b/10, 49b/03, 49b/08, 49b/13,
49b/13, 50b/09, 51a/09, 51b/17,
52a/16, 52b/02, 52b/16, 54a/03,
54b/12, 54b/13, 55a/06, 55a/14,
55b/05, 55b/11, 55b/12, 55b/14,
56a/12

o.-dığı 24b/16, 32b/03,
43b/03, 45b/05, 52b/04

o.-dığım 4b/16
o.-dığımız 42a/13
o.-dığın 4a/05, 5b/15, 11a/05,
26a/13, 45a/06
o.-dığına 12b/03
o.-dığından 3a/02, 26a/04,
42b/01
o.-dığınız 47a/04
o.-dığınız 53b/02
o.-dığın 4b/14
o.-dık 11b/04
o.-dıkda 18a/12, 47a/07,
55a/02
o.-dılar 5b/13, 8a/08, 10b/08,
10b/10, 13a/11, 14b/07, 15a/09,
15b/10, 16b/06, 16b/10, 17b/17,
20b/10, 22a/06, 24b/08, 24b/12,
33a/05, 34a/03, 38a/11, 40b/05,
42a/10, 49a/01, 49b/14, 50b/15,
51a/09
o.-dınız 4a/08, 12a/15
o.-dıysa 6a/13, 30b/04
o.-duğumuz 16b/17
o.-duğ 12a/18, 31a/09
o.-duğda 30b/08, 30b/10,
55a/12

o.-dum 17b/07, 25b/06,
33a/04, 48a/06
o.-duğuz 17b/08
o.-ıcağ 41a/16
o.-ınca 35b/11
o.-ma 33b/09, 47b/16, 51b/12
o.-madı 2b/08, 5a/11, 23b/01,
28b/03, 30a/16, 37b/10, 38a/08,
38b/02, 39a/16, 39a/16, 41a/05,
43b/11, 49b/12, 52a/12
o.-madığından 5a/05
o.-madığına 24b/03
o.-madık mı 15a/03
o.-madınız 8b/04
o.-mağla 39b/04
o.-mağ 35b/15, 44a/06
o.-mam 50a/17
o.-mama 47b/13
o.-mamağa 50a/05
o.-mamağın 7a/13
o.-mamışdı 30b/03
o.-masa 27b/09, 45b/07
o.-masun 31b/06, 40b/05,
50a/01
o.-maya 29b/10
o.-mayacak 40a/06

o.-mayasın 52b/13

o.-mayup 12a/05, 16a/06,
20b/09, 36a/06, 49a/15, 51b/03

o.-maz 2a/06, 2b/13, 3b/02,
4a/07, 4b/03, 5a/16, 7a/11, 9a/01,
9a/16, 9b/03, 15b/03, 22b/06, 22b/07,
26b/01, 26b/06, 29a/05, 34b/05,
34b/09, 37a/10, 39a/17, 41a/03,
41a/05, 41a/17, 45b/09, 48b/16,
51a/05, 53a/01

o.-maz mı 4b/15, 20a/04

o.-maz mıyım 50a/14

o.-mazlardı 6b/09

o.-mazsañ 11a/01

o.-mazsın 27b/09

o.-mış 9b/12, 13a/12, 18b/11,
19a/07, 19b/10, 20a/02, 20a/05,
20b/03, 22a/04, 24b/11, 25a/05,
27a/14, 30a/16, 32b/01, 36b/07,
38a/13, 41a/13, 50b/12, 54a/10

o.-mışım 47b/02

o.-mışlar 11a/18, 54a/11

o.-mışlardır 22b/03

o.-mışsın 21b/14

o.-mışdur 31a/05, 47a/10,
47b/09

o.-sa 6b/07, 9a/05, 15b/03,
23b/10, 30a/15, 39a/13, 41b/12,

41b/12, 42b/12, 43a/12, 45a/04,
46b/15

o.-sam 45a/05

o.-sun 3a/03, 4a/17, 5a/16,
11a/11, 19a/04, 24b/01, 26b/06,
29a/11, 32b/16, 35b/16, 38b/10,
41a/07, 43a/11, 43b/07, 46b/11,
48a/14, 50b/15

o.-sunlar 38b/09, 44b/09

o.-un 8b/10, 33a/04, 45a/07,
50a/14

o.-unca 37a/05, 38b/17

o.-unur 30a/02

o.-uñ 4b/01, 5b/12, 8a/17

o.-up 2a/04, 2a/05, 2a/09,
5b/01, 5b/05, 6a/04, 6b/16, 7b/16,
8a/03, 8a/09, 8b/13, 8b/17, 10a/05,
10a/15, 10b/11, 10b/14, 10b/18,
11a/05, 12a/17, 12a/18, 13a/11,
13a/18, 13b/15, 14b/04, 14b/09,
16b/04, 16b/11, 17b/17, 18a/06,
18a/18, 18a/18, 18b/10, 18b/15,
20b/08, 22a/08, 22b/14, 22b/15,
22b/16, 23b/01, 23b/07, 24b/12,
25b/03, 27a/04, 29a/16, 29b/01,
30b/11, 30b/13, 31b/16, 32a/02,
32b/11, 32b/14, 35a/14, 37b/12,
37b/12, 37b/16, 38b/03, 38b/06,
40a/11, 40b/04, 40b/06, 40b/12,

41b/02, 41b/04, 41b/14, 42b/12,
43a/01, 43b/05, 44a/05, 44b/12,
45a/03, 45b/14, 45b/16, 47a/08,
47a/12, 48a/08, 48b/02, 49a/03,
49a/06, 49a/13, 49b/14, 50a/09,
51a/02, 51a/10, 51b/17, 52a/05,
52a/14, 52a/15, 52b/03, 52b/10,
53a/05, 53b/12, 54b/02, 54b/08,
55b/02

o.-ur 3b/12, 3b/14, 3b/14,
4b/11, 5a/06, 5b/11, 7b/15, 8b/04,
9a/01, 9a/03, 9a/12, 9a/13, 9b/06,
11a/04, 13a/06, 15b/03, 19b/06,
20b/09, 21b/03, 26a/09, 26b/13,
27b/02, 27b/14, 28b/05, 30a/01,
31a/12, 32a/05, 32a/10, 33a/02,
33a/14, 33a/15, 35b/15, 37b/03,
38b/06, 42a/12, 42b/16, 43a/13,
43a/13, 44a/15, 44b/01, 46a/06,
47b/05, 48a/04, 48b/11, 49a/07,
49a/08, 49b/15, 50a/04

o.-ur mı 11b/10, 31b/08,
35b/15, 46a/03

o.-ur musun 50a/16

o.-ur muyum 50a/14

o.-uram 37a/13

o.-urdu 18a/09, 52b/04

o.-urdum 39a/09

o.-uruz 2b/04, 11a/15, 36b/13

o.-urlar 38a/15

o.-ursan 13b/06

o.-ursan 44a/16, 50b/02

o.-ursan 48b/12

o.-ursin 4a/06

o.-ursun 31b/10

o.-urum 26a/14, 26b/02,
39b/06, 44a/12

o.-uruz 15a/18

olmak olmak

o.+la 49a/15

olun- olunmak

o.-a 20b/04

o.-dı 5a/14, 14a/12, 36b/17,
48a/13, 55a/14

o.-madı 40a/05

o.-sun 50a/06

o.-ur 8a/12, 56a/11

omuz omuz

o. 28a/13

o.+ına 28b/15, 33b/10

on on (sayı adı)

o. 2a/01, 7a/06, 8b/02, 8b/07,
20a/06, 24a/03, 26b/09, 40a/08,
44a/13, 45a/06, 49a/10, 52b/06

opa oba

o.+sın 33b/03

ora yerin uzunluğuna işaret etmek
içindir. O yer, o mahal, o cihet

o.+larda 15b/10, 15b/16

orta orta, ara

o.+dan 37b/16

o.+sında 20a/16, 41a/14,
47a/06, 50b/08

o.+sından 35b/07

o.+ya 30b/12, 40a/05, 41a/16,
44a/14, 54b/04

ortalık ortalık, yeryüzü

o. 35b/14, 53a/17

o.+ı 15a/11

oğa oda

o. 34a/05, 34a/06

o.+dadır 35b/03

o.+dan 34a/10

o.+larına 35a/11

o.+ya 34a/06

otağ çadır, büyüklere özgü çadır

o. 6b/16

otur- oturmak

o. 6b/03, 28a/07, 30a/06,
36a/15, 37a/03, 43a/01, 43b/10

o.-alım 36b/14, 41a/17

o.-ayım 38a/05

o.-dı 11a/17, 16b/08, 21a/06,
36b/17, 37a/06, 37a/07, 37b/15,
38a/11, 43a/13, 47b/15

o.-dığı 24a/06, 32b/08

o.-dığımız 36b/12

o.-dılar 4b/04, 24b/13, 34a/09,
35a/08, 37a/11, 41a/12, 53a/10

o.-in 17a/01

o.-ırız 3a/01

o.-ıyor 11b/05

o.-makdan 34a/09

o.-miş 24b/11, 27b/03, 36b/11

o.-sun 37a/04

o.-up 2b/15, 8b/10, 16a/03,
17b/03, 32b/08, 42a/03, 44a/04,
55a/07

o.-ur 6b/16, 25a/05

o.-urken 8a/13, 18b/06,
47b/05

o.-urlar 27a/07, 30a/09,
41b/04

oturd- oturtmak

o.-up 43a/07

otuz otuz (sayı adı)

o. 6b/13, 9b/09, 34b/14,
52b/03

o.+dan 41a/04

oyna- oynamak

o. 29a/12, 29a/13

o.-mağa 29a/14

o.-mağı 29a/13

o.-maz 26b/07

o.-r 29a/17

o.-rken 29a/17

öbür öbür

ö.+lerin 52a/03

öfkelen- öfkelenmek, kızmak

ö.-me 43b/07

ö.-üp 43b/05

öğret- öğretmek

ö. 33a/02

öküz öküz

ö. 6b/09

öl- ölmek

ö.-di 20a/06, 35b/12

ö.-digne 19a/02

ö.-diler 35a/07

ö.-düm 23b/10

ö.-dün mi 50b/13

ö.-mek 10a/15

ö.-mem 23b/10

ö.-se 35b/16

ö.-ünce 23b/10

ö.-ürsem 9a/17

öldür- öldürmek

ö.-di 12b/07, 27b/02, 52a/03

ö.-diler mi 15b/14

ö.-eyim 52a/04

ö.-medim 35a/07

ö.-medin 51a/04

ö.-mege 6a/05

ö.-mek 12a/12

ö.-mekden 51a/05

ö.-mekle 31a/07

ö.-mişdi 18b/07

ö.-ürdüm 17b/11

ö.-ürsin 35a/05

‘ömr < **Ar.** ömür, hayat, yaşama

ö.+leri 48a/13

ö.+ünde 11a/02

ön ön, önce

ö. 10b/04

ö.+e 13b/12

ö.+in 7a/01, 10a/10, 23a/14,
23b/05, 34b/10, 55b/03

ö.+ince 32b/06

ö.+inde 26a/04

ö.+lerine 16b/04, 36a/11,
41a/10

ö.+ün 6a/03

ö.+ünde 6a/08, 6a/09, 17b/03,
41a/14

ö.+ünden 10a/13

ö.+üne 10a/09, 10a/18,
10a/18, 24b/10, 29b/15, 34b/03,
35a/01, 35b/02, 35b/09, 36a/16,
38b/14, 39b/03, 40a/02, 40b/01,
46a/10, 47a/01, 49a/03, 50b/07,
50b/09, 50b/11, 50b/15, 52b/05,
55b/09

öp- öpmek

ö.-di 12b/17, 42b/10, 42b/15,
46a/09, 54a/01

ö.-se 42b/17

ö.-üp 24a/18, 30a/10, 33b/12,
44b/05

öpdür- öptürmek

ö.-di 33a/13

öpmek öpmek

ö.+e 43b/08

ört- örtmek

ö.-üp 50a/15

öşür- < **Ar.** onda bir, on parçadan bir
parça

ö.-üp 5b/03

öte öbür taraf, ileri

ö. 7a/13, 27a/05, 27a/06,
30b/09, 38b/14

ö.+de 43a/08

ötür ötürü, dolayı (krş. ötüri)

ö. 16b/15

ötürü ötürü, dolayı (krş. ötüri)

ö. 4b/11, 5b/10, 10b/16,
12a/10, 17a/13, 22a/16, 24a/08,
25b/08, 27b/08, 46b/02, 47a/11,
53a/11

öyle öyle

ö. 4a/13, 4a/17, 4b/11, 4b/12,
5a/10, 6a/12, 6b/12, 9a/03, 12b/13,
17a/02, 18a/05, 18b/06, 20a/05,
20b/13, 21a/13, 21b/04, 23a/16,
23a/18, 24b/14, 27b/09, 28b/12,
32a/01, 38a/02, 44b/12, 47a/11,
48b/07, 51a/07, 51b/12, 51b/12,
51b/14, 54a/07

ö.+dir 11a/14, 16a/17, 22b/09,
26b/02

ö. mi 47a/06

özge başka, diğer

ö. 8a/12, 44a/05, 51a/07

‘özü < **Ar.** özür

ö.+imiz 41b/16

ö.+in 24b/05, 54a/02

ö.+iñ 24b/03

ö.+ler 36b/03, 51a/03

pād-šāh < **Far.** padişah, hükümdar

p.+iñ 41a/06

pāk < **Far.** temiz, arı

p. 3a/11, 32a/04

pāre < **Far.** parça

p. 13a/15, 29a/12, 46a/17

p.+lerin 40b/01

b.+lerine 34b/01

pare pāre ét- “parçalamak”

p. è.-diñ 29a/05

pare pāre ol- “parça parça olmak”

p. o.-up 40a/11

b.+siyle 34b/01

parmak parmak

parmağ ıştır- “şaşmak, hayret etmek, şaşma kalmak”

p. 1.-dılar 37b/12

p. 1.-up 38b/17

pāy-ı taht < **Far.** başkent, başşehir

p. 18b/13, 36b/10, 36b/15, 37a/08, 37a/08, 37b/12, 38a/11, 41a/06, 53a/09, 54b/10

p.+a 5a/01

p.+e 44b/05

p.+ime 21a/16

p.+ine 24b/05

pāzār < **Far.** *bāzār* pazar, çarşı, alışveriş

p.+a 34a/08

p.+da 14b/17, 34a/11

Peççe özel ad

p. 33a/12

peder < **Far.** baba

p. 30a/14, 48a/04

p.+ine 30b/05

p.+iñ 55a/08

pehlevān < **Far.** pehlivan

p. 6b/04, 6b/14, 10a/10, 12b/02, 14a/05, 22a/14, 22b/01, 34b/14, 36b/02, 39b/16, 49b/01, 53a/13, 53b/05

p.+ı 9b/09, 27a/14, 41a/06, 54b/10

p.+ım 24a/09

p.+ısın 39a/06

p.+ız 7b/09

p.+lar 6b/14, 36a/03, 37a/02, 40a/04, 40a/05, 40a/08

p.+ları 36b/15, 37a/15, 38b/01

p.+larım 39b/15, 49a/09

p.+larına 38a/16, 39b/09

p.+larından 49b/12

p.+larıñ 38a/04, 38a/14

pek pek, çok

p. 3b/17, 18a/17, 18b/12, 18b/17, 19b/02, 19b/02, 21b/11, 32b/15, 33a/17, 38a/03

pekişdirmek pekiştirmek, katılaştırmak

p. 4b/03

pelās < Far. aba, çul

p.+lar 41b/08

p.+ları 45b/15

pelās-pūş < Far. eski abaya, çula bürünen, fakir

p. 45b/16

peleng < Far. panter

p. 50a/04

p.+e 51a/01

pelīd < Far. alçak, rezil (kimse)

p.+i 40b/02

pencere < Far. pencere

p.+den 2b/09

p.+ye 4a/07

p.+yi 3b/01

pençe < Far. pençe

p. 19b/04

perde < Far. perde

p.+niñ 50a/06

p.+si 42a/08

perī < Far. peri

p. 18b/09, 18b/09, 18b/11, 19a/02, 19a/03, 20b/11, 53b/09

p.+ler 19b/07, 20b/05, 20b/10

p.+lere 20b/08

p.+ye 19b/05

perīşān < Far. dağınık, karışık

perīşān eyle- “dağıtmak”

p. e.-di 52a/06

pervā < Far. korku

p.+sı 29b/10

perverīş < Far. besleme; yetiştirme

p. 20b/01

pes < Far. ard, arka, geri

p. 20b/10, 20b/16
peşīmān < Far. pişman
peşīmān ol- “pişman olmak”
p. o.-dı 42a/10
p. o.-dılar 15a/07
p. o.-ursın 4a/06
peydā < Far. meydanda, açıkta
peydā èt- “ortaya çıkarmak”
p. è.-üp 32a/04
peydā ol- “ortaya çıkmak”
p. o.-sa 6b/07
peygamber < Far. peygamber
p. 14b/14
peyk < Far. haber ve mektup getirip
götüren, haberci
p. 48b/02, 48b/03
pīr < Far. yaşlı, ihtiyar
p. 34a/04
piş- pişmek
p.-melü 32b/01
pīş-keş < Far. peşkeş, hediye,
armağan
b.+in 24b/05
pişür- pişirmek
p.-mege 32a/04

p.-üp 32b/04, 33b/06
pīşvā < Far. reis, başkan
p.+yuz 7a/07
piyāde < Far. yaya, yaya olarak
p. 10b/06
pōst < Far. post
p.+ından 38a/13
pūr-hūn < Far. kan içinde
p.+a 9b/14
pūr-silāh < Far.+Ar. silahlı
p. ol- 5b/05
pūş < Far. örtü, örtünecek şey; elbise
p. 41b/07
pūšte < Far. yığın, tepe
p. 3a/02, 27a/06, 29a/16,
50a/15
p.+den 27a/05, 27a/09
Rabb < Ar. Allah
R. 13b/17
R.+i 26a/15
Rabbū’l-‘ālemīn < Ar. bütün
alemlerin Rabbi
R.+den 13b/16, 14a/10
Rābi’a özel ad
r. 31a/04, 41a/02, 47b/09

r.+dır 41b/06

r.+i 39a/08

Rābi‘a Bānū özel ad

r. 41a/01, 47b/16, 53b/01

rağbet < **Ar.** rağbet, iyi kabul edilme

rağbet èt- “ilgi göstermek”

r. è.-eler 12a/12

rağbet eyle- “ilgi göstermek”

r. e.-di 24b/07

rāḥat < **Ar.** rahat

r. 36b/05

r.+a 45b/05

rāhib < **Ar.** rahip

r. 28a/05, 41b/07, 41b/07

raḥim < **Ar.** rahim, döl yatağı

r. 20a/08

raḥş < **Far.** *raḥş* gösterişli, yürük ve güzel at

r. 22b/15, 28b/12

r.+a 18a/18

r.+ı 23a/18, 23b/02

r.+ım 28a/16

r.+ın 10b/07

r.+ına 6b/16, 8b/11, 16b/04,

32b/11

r.+ıñ 16a/02

r.+ıñıza 28a/17

r.+lara 40b/11

r.+larımız 11b/03

raḳīb < **Ar.** rakip

r.+im 44b/15

rām < **Far.** itaat eden, boyun eğen

rām ol- “boyun eğmek, itaat etmek”

r. o.-a 28a/07, 28a/11

r. o.-mazsın 27b/09

rāst tesadüf, isabet

rāst gel- “rastlamak, tesadüf etmek”

r. g.-meyüp 9b/10

r. g.-üp 13a/07, 44b/14

r. g.-dim 44a/02

r. g.-digne 55b/10

rāst kıl- “tesadüf etmek, denk gelmek”

r. k.-up 23b/14

rāvī < **Ar.** hikaye eden, anlatan

r. 5b/16, 6b/12, 17a/02, 20a/04, 20b/13, 24b/14, 32a/09, 39a/10, 40b/05, 42b/08, 54a/07

rāviyān < Ar. hikaye edenler, anlatanlar

r. 2a/03

raẓīya'llāhü 'anhu < Ar. Allah ondan razı olsun

r. 8a/10

rāzī < Ar. rıza gösteren, kabul eden, boyun eğen

r. 24b/08, 48b/12

r.+yuz 17b/01

rāzī ol- “razı olmak”

r. o.-dı 31b/02

rāzī èt- “razı olup”

r. è.-üp 39a/08

recā < Ar. rica

r. 25b/15

r.+m 24a/12, 47a/12

r.+ḡ 25b/15

r.+sı 25b/13

r.+ya 3a/05

recā èt- “rica etmek, dilemek”

r. è.-er 43a/11

r. è.-erem 23a/06,
25b/10, 25b/13

r. è.-miş 44b/13

recā eyle- “rica etmek, dilemek”

r. e.- 37b/13

r. e.-di 39a/06, 45b/08

redd < Ar. red

redd èt- “reddetmek”

r. è.-ersiniz 11a/09

reīs < Ar. baş, başkan

r.+ine 13a/18

r.+iniz 14a/06

rencīde < Far. incinmiş, kırılmış

rencīde eyle- “incitmek, kalbini kırmak”

r. e.-di 16b/15

reng < Far. 1. renk

r. 51a/01

2. hile, oyun

r. 9a/16, 22a/09

3. suret, şekil

r.+inde 52b/06

resm < Ar. tarz, üslup

r.+e 51b/14

resul < Ar. peygamber, yalvaç

r. 14b/08

revā < **Far.** yakışır, uygun, yerinde

r. 45b/06

revān < **Far.** yürüyen, giden, akan

r. ol- 15b/10, 22b/16, 30a/08,
31b/03, 33b/12, 34a/03, 49a/01,
50b/15, 52a/14, 55a/14

re'y < **Ar.** görme, görüş

r. 9a/06

rızā < **Ar.** razı olma

r. 11a/10

r.+m 29b/03

r.+sı 26a/01

rızā ver- “razı olmak”

r. v.-medi 27b/07

r. v.-mez 41b/08

r. v.-sem 22a/15

ri'āyet < **Ar.** gözetme; sayma, saygı;
ağırlama

r. 39a/10

r.+de 16b/17, 50a/08

ri'āyet ét- “uymak”

r. è.-ecek 3a/16

r. è.-er 37b/05

r. è.-erler 45a/12

r. è.-erlerdi 14b/03

r. è.-üp 25a/16, 52a/11

ri'āyet eyle- “uymak”

r. e.-di 16b/09, 17a/15,
23a/09, 45b/01

ri'āyeten < **Ar.** sayarak, saygı
göstererek

r. 42a/13

rikāb < **Ar.** büyük bir kimsenin katı,
önü

r.+ına 8b/13

rivāyet < **Ar.** söylenti

rivāyet ét- “anlatmak”

r. è.-er 6b/12, 17a/03,
20a/05, 20b/13, 24b/14,
54a/07

r. è.-erler 18b/06

ruhbān < **Ar.** rahipler

r. 22a/09, 45b/16, 46a/03

r.+lık 31a/06

ruhbānlık < **Ar.+Tü.** ruhbanlık

r. ét- 48a/02

rūḥ < **Ar.** can, nefes

r. eyle- 20a/04

Rūm < **Ar.** Rum ülkesi, Rum
ülkesinden olan

R. 32a/09, 36b/15, 38b/01,
38b/04, 38b/08, 38b/11, 48b/03,
51a/02, 52a/07, 53a/07, 53a/16,
54a/13, 54a/14, 56a/08

R.+da 31a/02

Rūmī < **Ar.** Rum ülkesinden olan

r. 54b/08

r.+dir 27a/11

rumuz < **Ar.** remizler, işaretler

r. 9a/14, 11a/08

Rüstem özel ad

R.+iñ 55a/11

rüsvāy < **Far.** rezil, itibarsız,
haysiyetsiz

rüsvāy èt- “rezil etmek”

r. è.-me 29a/11

rüsvāy eyle- “rezil etmek”

r. e.-diñ 43b/10

rü'yā < **Ar.** düş

r. 19b/08

r.+y1 19b/11

rūz-gār < **Far.** zaman, devir; dünya

r. 2a/03

r.+dan 55b/07

sa'ādet < **Ar.** mutluluk

s.+dedir 20a/14

sā'at < **Ar.** saat

s.+de 35b/12

şabā < **Ar.** gün doğusundan esen hafif
ve latif rüzgar

ş. 22b/15

şabāḥ < **Ar.** sabah

ş. 19b/10, 23a/10, 30b/10,
34a/17, 40b/10, 41a/03, 45b/01,
49b/03, 51a/09

ş.+a 51a/09, 55b/12

ş.+1 27b/15

Şabā'il özel ad

Ş. 7a/06, 7a/13

şabr < **Ar.** sabır, dayanma

ş.+a 42a/08

ş.+ın 41b/11

şabr èt- “sabretmek”

ş. è.-dim 13a/01

ş. è.-emeyüp 22b/14

şabr eyle- “sabretmek”

ş. e.- 5a/09, 11a/13,
31b/08, 36b/01, 37a/09,
46a/14, 52b/06

ş. e.-di 12b/09

şaç saç

ş.+1 19a/14, 30b/04

şacıl- dağılmak, yayılmak, perişan olmak

ş.-dı 23b/13

Sa‘d özel ad

S. 51a/16

S.+i 54b/02

Sa‘d-i Şām özel ad

S. 40b/03

S.+a 33a/10, 40b/04

Sa‘d-i Şāmī özel ad

S. 33a/03, 33a/03, 33a/07,
33a/17, 33b/04, 33b/07, 33b/15,
34b/05, 35a/02, 35a/04, 36a/11,
37a/13, 37b/03, 38a/01, 39a/03,
39b/13, 39b/16, 41a/06, 41a/17,
41b/15, 42a/17, 43a/11, 43a/14,
43b/11, 45b/13, 46a/03, 46a/05,
46a/12, 46a/15, 46b/13, 47a/16,
48b/08, 49a/07, 49a/13, 49b/01,
49b/05, 49b/15, 50a/03, 50a/17,
50b/04, 50b/10, 50b/13, 50b/16,
51a/13, 51b/04, 52a/03, 52a/15,
55b/01

S.+dir 42b/07, 43a/10

S.+niñ 46a/11, 49b/05

S.+ye 44a/16, 46b/14, 47b/11,
48a/08, 50b/01

S.+yi 48b/06

S.+yim 55b/06

sa‘d-i şehir-yār < **Ar.** uğurlu, kutlu padişah

s.+iñ 24b/08

şadā < **Ar.** ses

ş. 4a/02

ş.+lar 44b/12

ş.+sını 26b/10

şāde < **Far.** sade, gösterişsiz

ş. 15b/15

şādık < **Ar.** sadakati, içten bağlılığı olan

ş.+ıñ 27b/08

şadr < **Ar.** en baş, en yukarı

ş.+ında 25b/07

şafā < **Ar.** sefa

ş. 32a/05, 33a/15, 42a/02,
43b/12

ş.+da 25a/01

ş.+dadır 27b/01

ş.+lar 47b/03, 53b/13

ş.+larında 43b/07

ş.+mız 45a/13

ş.+mıza 41b/16

ş.+sından 15b/06, 34a/05,
42b/14, 47a/13, 47b/12

ş.+ya 43a/07
ş.+y1 6b/06
şafā èt- “eğlenmek”
ş. è.-elim 30a/07,
44a/02
ş. è.-elim 3a/16,
20b/02, 22a/11, 23a/07,
44a/02
şafā eyle- “eğlenmek”
ş. e.-di 22b/06
ş. e.-diler 54a/05
şafā gel- “hoş geldin, hoş
geldiniz anlamında kullanılan
ağırlama, karşılama sözü”
ş. g.-diñ 37a/12,
42b/05, 42b/10, 50a/08,
ş. g.-diñiz 2b/10,
36b/12, 41a/08, 51a/03
şafālan- < **Ar.+Tü.** neşelenmek, rahata
ermek
ş.-alım 43b/08
ş.-dılar 34a/09
şafāl1 < **Ar.+Tü.** neşeli, eğlenceli
ş. 41a/17
şāff < **Ar.** dizi, sıra
ş. 13b/15

ş.+lar 10a/08, 49b/03, 51a/10
şag diri, canlı, hayatta olan
ş. 33a/14
ş. m1 51a/17
ş. mıdır 20a/09
ş.+dır 20a/10
şag ol- “sağ olmak”
ş. o.-up 10a/15,
19a/04, 43a/11, 44b/09,
44b/15
şag sağ, sol karşıtı
ş. 37a/07, 38a/14
ş.+a 10b/03, 40a/10
ş.+dan 16b/05, 28b/16
şag- sağmak
ş.-ar 31b/08
şagduç düğünde damadın sağında
giden kılavuz
ş. 52b/05
şahāvet < **Ar.** cömertlik, el açıklığı
s.+ine 56a/03
şāhib < **Ar.** sahip
ş.+i 13b/02, 20a/01, 31a/16,
40a/11, 45b/13, 47a/04
ş.+ine 32a/08

şāhib-kırān < **şāhib** (Ar.) + **kırān** (Far.)

her zaman başarı, üstünlük kazanan
hükümdar

ş. 2a/01, 2a/03, 2a/07, 2b/10,
3a/06, 3a/07, 3a/08, 3a/15, 3b/10,
3b/15, 4b/09, 4b/17, 5a/15, 5a/16,
5b/14, 6b/01, 6b/04, 6b/06, 7a/01,
7a/15, 7b/05, 8a/08, 8a/12, 8a/16,
9a/05, 11a/08, 11b/08, 12b/16,
14b/10, 15a/07, 15b/08, 15b/10,
16a/12, 17a/10, 18a/11, 18b/05,
18b/07, 19a/02, 19a/06, 21a/02,
21b/14, 22a/03, 23a/05, 24a/05,
25a/10, 25a/13, 25a/16, 25b/04,
25b/11, 26a/08, 26a/13, 26b/11,
27b/10, 30a/10, 32a/03, 33a/16,
34a/06, 38a/09, 40a/03, 44b/03,
50a/04, 50a/06, 51a/01, 51a/14,
51b/03, 51b/10, 51b/13, 51b/17,
52b/04, 52b/07, 55a/03, 55a/07

ş.+a 3a/09, 3b/12, 5a/09,
5a/10, 6a/14, 7a/12, 10a/17, 18b/09,
18b/11, 22a/02, 23a/01, 24a/12,
25a/03, 35a/14, 40a/10, 56a/01,
56a/06

ş.+ı 20b/11

ş.+dan 4b/07, 5b/10, 20a/05

ş.+dır 6b/08, 53b/07

ş.+ı 7b/07, 50a/12, 51a/02

ş.+ım 21b/10

ş.+ımız 52b/12

ş.+ıñ 3b/08, 4a/14, 5b/12,
18b/14, 24a/18, 24b/05, 26a/04,
38a/12, 50b/11

ş.+larsıñız 9a/03

şāhib-kırānlık < **Ar.+Tü.** hükümdarlık

ş.+dan 18b/10

şahīfe < **Ar.** sayfa

ş. 55b/07

sāhir < **Ar.** büyücü

s. 14a/11

şahrā < **Ar.** kır, ova, çöl

ş. 9b/17, 10a/08

ş.+da 9b/11, 27a/07, 52b/01

ş.+ya 40b/12

ş.+yı 9b/12

saht < **Far.** *saht* kuvvetli, güçlü,
sağlam

s.+++ 40a/09

sā'ir < **Ar.** seyreden, harekette olan,
yürüyen

s. 6a/15, 10b/08, 17b/16,
40a/04

s.+ıñ 43b/11

s.+leri 42a/09

şakın sakın

ş. 18b/01, 31b/13, 37b/09,
46b/10

sākī < **Ar.** kadeh, içki sunan

s. 42b/10

s.+si 51a/14

sākin < **Ar.** sakın, telaşsız

s. 47a/07

şakla- 1. saklamak, gizlemek,
söylememek

ş. 53b/11

2. beklemek, gözetmek,
korumak

ş. 26a/15

ş.-sın 18b/03

şaklan- saklanmak

ş.-mışdır 27a/06

şal- bırakmak

ş.-a 38b/12

ş.-dı 17b/04, 30b/09

ş.-ıverdi 37b/08

ş.-ıverüp 30b/06

ş.-up 36a/08, 49b/06, 53b/13

sal- salmak

s. 28a/13

şallallāhü ‘aleyhi ve sellem < **Ar.**
Selam ve salat onun üzerine olsun

s. 8a/15, 14b/08

Sām < **Far.** Hz. Nuh’un oğlu

S. 10a/11, 13a/07, 23b/15

şan- zannetmek, düşünmek

ş.-dı 34b/10

ş.-ma 54b/03

ş.-up 24a/02, 26a/01

ş.-ursın 29a/09

saṇa sana

s. 2b/12, 4a/04, 4a/09, 7a/04,
7b/10, 10b/17, 11a/14, 13a/06,
14b/16, 19b/09, 21a/14, 21b/07,
22a/15, 22b/08, 23b/11, 26a/10,
26a/14, 26b/09, 28a/04, 28a/07,
30a/16, 30b/01, 31a/16, 31b/01,
31b/12, 33a/01, 33b/02, 34a/04,
35b/16, 35b/17, 37b/02, 37b/05,
39b/05, 39b/06, 46a/14, 46b/03,
47a/14, 47b/14, 54b/03, 55a/09

şan‘at < **Ar.** sanat, ustalık

ş. 49b/09

şandalye sandalye

ş. 21a/06, 36b/13, 36b/15

ş.+de 37a/03

ş.+ler 37a/01

ş.+sinde 25b/01, 36b/10

şandalye-nişîn < Far. sandalyeye
oturan

ş. 36b/13

şanem < Ar. put

ş. 27b/16

ş.+ler 28b/10, 45b/08

şanıcı düşünen, zanda bulunan

ş. 39b/09

şap sap

ş.+ın 33b/10

şapan sapan

ş. 29b/06

ş.+ıñ 28b/09

şar- sarmak, dolamak

ş.-dı 20a/12

ş.-up 11a/17, 38b/13

şarf < Ar. harcama, masraf etme,
gider

şarf êt- “harcamak”

ş. è.-üp 31a/12

ş. è.-iñ 48b/15

şarı sarı

ş. 12b/12

şarıl- sarmak, kuşatmak, muhasara
etmek

ş.-dılar 34b/08

ş.-up 8b/13, 46a/09

şat- satmak

ş.-ıñ 15a/01, 17a/13

şatıl- satılmak

ş.-ur 31a/11

şatım satma, satış

ş. 17a/06

şatmak satmak

ş. 17a/05

şatun al- satın almak

ş. a.-uram 21b/16

şav- savmak, geçiştirmek,
defetmek

ş.-dı 23a/17

şavma‘a < Ar. ibadet yeri, tekke

ş. 31a/06

şavt < Ar. ses, seda

ş. 46b/13

şavul- dağılmak, uzaklaşmak, bir
tarafa çekilmek

ş.-un 34b/05

şavur- kaldırıp atmak, fırlatmak

ş.-dı 32b/13

sa'y < **Ar.** çalış, çabalama; gayret, emek

sa'y èt- "çabalamak"

s. è.-mezsın 52b/14

say- saymak, tutmak, addetmek

s.-mayup 31b/14

sāye < **Far.** gölge

s. 53a/17

sāz < **Far.** silah

s. 5b/01

sebeb < **Ar.** sebep, neden

s. 50a/05

s.+iyle 24a/01

sebeb ol- "neden olmak"

s. o.-a 42b/04, 46a/06

s. o.-abile 47a/09

s. o.-dı 13b/10, 16b/13

s. o.-dıkda 47a/07

s. o.-duñuz 17b/08

secde < **Ar.** secde

s.+ye 14b/04

sefer < **Ar.** yolculuk

s. 55a/09

segird- 1. koşmak (krş. segirt-)

s.-üp 44b/02

2. yürümek

s.-üp 37b/12

3. saldırmak, akın etmek

s.-üp 30a/14

segirt- koşmak (krş. segird-)

s.-di 43a/04

sekiz sekiz

s. 32a/11, 32b/05, 51b/16

seksen seksen

s. 38b/04, 38b/07, 38b/11, 38b/16

selām < **Ar.** selam

s.+dan 21a/09

s.+ın 36b/11

selām èt- "selamlamak"

s. è.-erler 36b/01

s. è.-üp 2b/03, 3a/06,

selām eyle- "selam söylemek"

s.e.-ñ 19a/04

selām ver- "selam vermek"

s. v.-di 31b/05, 36a/16, 36b/11

s. v.-ince 50a/07

selāmet < **Ar.** selamete çıkma, kurtulma

s. 52a/15

semek < Ar. balık

s. 51b/11

semere < Ar. netice

s.+sıdır 50a/02

semt < Ar. taraf, cihet, yön

s.+e 41b/10

sen sen (İkinci tekil şahıs zamiri)

s. 3a/16, 4b/02, 4b/16, 6b/02, 7a/03, 9a/10, 9a/17, 11a/13, 15b/10, 19a/16, 20a/14, 20b/12, 21a/13, 21b/06, 21b/11, 21b/13, 25a/01, 26a/15, 26a/15, 27b/08, 28a/01, 28a/03, 28a/07, 30a/06, 33a/06, 33b/04, 33b/08, 33b/16, 36a/15, 36b/02, 37a/03, 37a/15, 38a/06, 39b/04, 39b/06, 40b/09, 43a/10, 43b/02, 43b/02, 46a/11, 46b/09, 47a/05, 47b/16, 48b/04, 54a/07, 55b/06

s.+de 23b/14

s.+den 3a/05, 8b/15, 13b/08, 27b/08, 33a/17

s.+i 9b/04, 10a/09, 10b/15, 18a/13, 19b/02, 21b/08, 23b/11, 27b/09, 28a/09, 28a/09, 29a/04, 33a/16, 33a/17, 37b/03, 40b/08, 44b/15, 46a/08, 46b/10, 47a/15,

47a/15, 47a/16, 47a/16, 47b/11, 48a/08, 50b/08, 51a/13, 55a/08, 55b/04, 55b/07

s.+in 32a/08, 43a/15

s.+iñ 4a/14, 4a/17, 4b/15, 11b/09, 12a/19, 13a/01, 13b/06, 15b/15, 19a/14, 19a/17, 19b/09, 21a/10, 23a/07, 23b/06, 25a/01, 27b/08, 27b/13, 28b/11, 38a/04, 39b/04, 40b/10, 41b/06, 43a/15, 44a/16, 45a/12, 47b/12

s.+iñdir 13b/17, 30b/16, 45a/11

s.+iñle 33a/07

s.+üñdir 23b/08

sencileyin senin gibi

s. 3b/12, 27b/16

sene < Ar. yıl

s. 39a/12

ser < Far. baş, başkan

s. 36a/10

ser-ā-perde < Far. otağ, padişah çadırı

s.+ye 2a/09, 29b/16, 30a/03

ser-ā-ser < Far. altın veya gümüş telle dokunmuş bir çeşit kıymetli kumaş

s. 14b/03

serāsime < Far. sersem

s. 30b/02

ser-ʿasker < **Far.+Ar.** asker ve ordu kumandanı

s. 25b/01

s.+i 9b/07, 24a/15, 27b/11

s.+idir 16a/12

s.+iñiz 24a/11

serāy < **Far.** saray

s. 55a/06

s.+a 17a/15, 26a/05, 45b/05, 46b/12

s.+dan 52b/04

s.+ıma 24a/15

s.+ına 16a/02, 26a/02, 30a/12, 41b/09, 46b/08, 47a/07, 48a/11

s.+ından 3b/11, 26a/03

s.+ıñ 16a/06

ser-bāz < **Far.** cesur, yiğit

s. 4a/04, 4b/06, 52b/11

ser-dār < **Far.** asker başı, kumandan

s.+ımız 27a/11

s.+ına 44b/06

s.+ıñıza 7b/12

ser-ḥadd < **Far.+Ar.** serhat, hudut, sınır

s.+inde 32a/09

s.+ine 20b/14

ser-heng < **Far.** çavuş

s.+ler 53a/06

ser-hengān < **Far.** çavuşlar

s. 35a/12

ser-ḥōṣ < **Far.** sarhoş

s.+dur 34b/06

ser-keş < **Far.** dik başlı, başkaldıran; inatçı; itaatsiz

s.+leri 7b/11

ser-māye < **Far.** ana mal

s. 31b/01

ser-ver < **Far.** baş, başkan, reis, ulu

s. 4a/10, 4a/16, 6a/03, 6a/07, 6b/16, 8a/04, 8b/01, 8b/15, 9a/02, 9b/04, 9b/13, 10b/18, 11a/10, 16a/15, 16b/02, 18a/15, 23a/03, 23b/02, 23b/14, 24b/07, 25b/15, 26b/01, 30a/15, 30b/13, 30b/16, 30b/16, 31a/02, 31a/09, 31a/10, 31a/13, 31a/14, 31b/02, 31b/03, 31b/16, 32b/11, 32b/13, 32b/15, 33a/09, 33a/13, 33b/11, 33b/11, 33b/16, 34a/17, 35a/05, 35a/14, 35b/13, 36b/01, 36b/14, 37a/04, 37b/13, 39a/01, 40a/06, 40b/08, 40b/13, 41a/01, 44b/08, 45a/15, 46b/08, 47a/03, 47a/06, 47a/13, 47b/02,

48b/09, 50a/12, 51a/04, 51a/07,
51b/08, 52a/12, 52b/12, 53b/01,
54a/01, 54a/03, 54a/05, 55a/04,
55b/08

s.+e 6a/04, 8a/04, 11a/07,
23a/02, 31b/14, 39a/05, 45a/03,
45a/10, 45a/10, 46b/10, 52a/01,
52a/11

s.+i 11a/17, 53b/14

s.+imizi 5b/03

s.+iñ 6a/08, 6a/09, 8b/05,
10a/10, 10a/13, 10a/18, 11a/02,
24a/02, 24b/10, 25a/15, 44b/05,
45a/02, 47a/03, 52b/06, 54a/01,
56a/03

s.+ler 4b/05

Ser-ver-i ‘Ālem özel ad

S. 5b/18, 6a/05, 6a/08, 6a/12,
8a/14, 8b/12, 8b/14, 10a/01, 10a/10,
10a/11, 10b/06, 10b/09, 10b/11,
15a/12, 20b/13, 22a/04, 23a/04,
23a/08, 23b/05, 23b/13, 23b/16,
25b/16, 38b/04, 40a/07, 44b/16,
44b/17, 45a/01, 46b/15, 52a/09,
55a/06, 56a/07

S.+e 53b/14, 55b/15

S.+i 45b/03

S.+iñ 3b/05

Ser-ver-i Nāz özel ad

S. 42a/15, 42b/09

Seteftenos-ı Yūnānī özel ad

S. 11b/06

sev- sevmek

s.-dim 33a/17

s.-er 18b/12

s.-erdi 15a/08, 45b/15

s.-ersin 9b/01

s.-mez 47a/11

sevda < Far. aşk, sevgi

s.+dan 31b/02

s.+sıyla 33b/14, 39a/02

s.+ya 19a/06

Seyf özel ad

S. 6b/02, 7a/09, 8b/14, 8b/16,
9a/16, 9b/03, 9b/15, 11a/10, 11b/05,
11b/07, 11b/13, 11b/16, 12a/14,
12a/15, 12a/19, 12b/14, 12b/18

S.+e 9b/15

S.+i 11a/06

S.+iñ 7b/18

Seyf zū’l-yezn özel ad

S. 6b/11, 6b/13, 6b/15, 7a/04,
7a/11, 7b/05, 7b/10, 7b/17, 8b/13,
8b/14, 10a/04, 11a/07, 11b/03

S.+e 8a/06
S+i 6b/02, 6b/14, 10b/10
S.+iñ 10b/07
seyr < **Ar.** eğlenmek üzere bakma, temaşa
s. 48b/16
s.+e 44a/02
s.+in 16a/07
seyr ét- “seyretmek, bakmak, izlemek”
s. è.- 28b/08
s. è.-erken 39a/14
s. è.-erler 16a/10
s. è.-üp 29a/16
seyr eyle- “geriden gözlemek”
s.e.-sin 29a/12
seyyāh < **Ar.** yolcu
s.+lar 53a/12
sıcak sıcak
s. 34a/12
s.+a 2b/15
şıçra- sıçramak
ş.-makdan 29a/15
ş.-yup 28a/15, 32b/11, 34b/16, 41b/14, 49b/10

ş.-dı 44a/15
cān başına şıçra- “dehşet gelmek, korkmak”
c. b. ş.-up 54a/15
şifat < **Ar.** sıfatlar, vasıflar
ş. 35a/09
şığın- sığınmak
ş.-up 13a/04
şıkıl- sıkılmak, daralmak
ş.-dı 34a/10, 37a/08
şın- bozguna uğramak, hezimete uğramak, yenilmek
ş.-acak 10a/17
ş.-an 13a/13
ş.-up 52a/06
şırık kabuğu sıyrılmış, dalı budağı yontulmuş ince uzun ağaç
ş. 35a/01
ş.+ı 34b/13, 34b/13
şırıkla- birini çok aşırı dövmek
s.-yup 35a/02
sırr < **Ar.** sır
s. 19b/10
s.+ı 53b/11, 54a/03
şıyır- çekerek çıkarmak

ş.-malıdır 29a/10

sihr < **Ar.** büyü, büyücülük

sihr ét- “büyü yapmak”

s. mi è.-erler 14a/01

s. è.-ermişiniz 14a/08

sil- silmek

s.-di 39a/15

silāḥ < **Ar.** silah

s.+ıḡ 5b/01, 29a/06

silāḥ-pūş < **Ar.+Far.** silah kuşanmış

s. 22b/15, 38b/09

silk- silkmek

s.-di 38b/04

s.-iverdikde 34b/09

sille açık el ile el ayası ile vurulan tokat

s. 32a/01, 32a/16, 35a/03, 35b/09

s.+sine 32a/03

sīm < **Far.** gümüş

s. 20a/02

Sīmurğ-vār < **Far.** anka kuşu, masal kuşu gibi

s. 27a/08

sīne < **Far.** göğüs

s. 51b/03

s.+sine 51b/15

s.+ye 51b/05

sipāh < **Far.** asker

s.+ım 45a/11

siper < **Far.** siper

s. 23b/01, 23b/01, 23b/13, 38b/13

s.+e 51b/03

s.+i 10a/04

s.+ini 51b/13

s.+ıḡ 51b/13

sitem < **Far.** sitem

sitem eyle- “sitem etmek”

s. e.-di 15a/06

Sivād özel ad

S. 14a/05, 14a/06, 14a/07, 14a/11

siyāh < **Far.** kara

s. 50a/14

siyāset meydānı < **Ar.** idam cezasının tatbik edildiği meydan

s.+na 50a/16

Siyāvūş özel ad

S. 14b/13

siz siz (İkinci çoğul şahıs zamiri)
s. 4a/12, 5b/04, 5b/10, 7a/04,
8b/09, 9a/12, 10a/15, 11b/05, 12a/14,
14a/13, 15a/06, 17a/01, 17a/09,
17b/08, 24a/10, 25a/06, 25b/07,
28a/16, 29b/02, 29b/03, 29b/04,
33a/04, 35a/14, 38b/10, 42b/02,
43a/08, 47a/10, 50a/14
s.+de 17b/14
s.+den 2b/16, 9b/04, 24a/08,
24a/11, 25b/12
s.+e 4a/10, 9a/03, 11a/08,
11a/08, 14a/12, 17b/15, 18a/04,
29b/02, 36b/01, 37a/12, 41b/16,
47a/10, 48a/12, 48b/04, 48b/09,
50a/10
s.+i 14a/12, 16b/03, 18b/14,
24a/12, 36a/11, 41a/09, 43b/05,
48a/13, 48b/11, 50b/01, 50b/01
s.+in 3a/06, 47a/11
s.+indir 48a/09
s.+inle 23a/02
s.+iñ 2b/11, 5a/17, 7b/11,
7b/14, 9a/02, 9a/06, 16a/15, 16b/02,
23a/06, 25b/09, 28a/12, 47a/08,
53b/01
s.+iñdir 12a/08, 41a/09
s.+iñle 24a/10, 24a/17

s.+ler 2b/10, 5b/11, 7a/08,
9a/02, 9a/05, 14a/08, 31a/01, 55a/05
s.+lere 3a/06
s.+leri 3a/12, 36b/01
şofa < **Ar.** evin ortasında olup
odaların kapılarının açıldığı geniş yer,
salon
ş.+da 32b/08
şofra < **Ar.** sofra
ş. 33b/09
ş.+ya 33b/10
ş.+yı 33a/11, 34a/02
şohbet < **Ar.** sohbet, muhabbet
ş.+e 54a/05
ş.+iñ 55a/07
şohbet ét- “sohbet etmek”
ş. è.-diler 25b/02
şol sol
ş. 37a/08
ş.+a 10b/03, 40a/10
ş.+dan 16b/05, 28b/16
şolu- dar dar, güçlkle ve sıkıntı ile
nefes almak
ş.-mağa 38b/03
şom şom tam, tamamiyle
ş. 52b/06

şon son

ş.+un 21b/05

şonra sonra

ş. 4a/06, 7a/17, 10b/18,
11a/15, 12b/06, 12b/08, 13b/06,
14b/02, 14b/08, 17a/01, 17b/14,
18a/09, 20a/09, 20b/14, 21a/09,
22b/14, 24a/15, 24a/17, 29a/06,
30a/02, 35a/06, 39a/05, 43a/15,
45a/17, 45b/16, 46a/02, 47b/04,
51b/15, 54a/10

şor- sormak

ş.-ar 11a/14

ş.-arsın 40b/09

ş.-mağa 30a/11

ş.-un 11b/16, 12a/07

şorud- somurtmak

ş.-urdu 52b/06

şoruş- birbirine sormak

ş.-dılar 24b/01

şoy- soymak

ş.-dı 29b/05

ş.-up 32a/04

şoyun- soyunmak

ş. 29a/02, 29a/04

ş.-ayım 29a/03

ş.-dum 29b/03

ş.-mağ 29b/02

sög- sövmek

s.-mege 50b/02

sögüş sade suda kaynamış et

s. 33b/06

sök- sökmek

s.-üp 10a/08

söyle- söylemek

s. 4b/07, 9a/05, 22b/01,
26a/13

s.-di 8b/11, 12b/09, 15a/05,
19b/11, 37a/15

s.-diler 5a/11, 9a/01

s.-diğ 4a/13

s.-me 11a/13, 29a/08, 37b/04,
43a/09, 51b/01

s.-mege 38a/03

s.-mek 53b/02

s.-men 37a/10

s.-meyüp 12b/03

s.-miş 21b/02

s.-nen 53b/07

s.-r 2b/02, 19b/02, 26a/15,
45a/04, 46a/03, 46a/14, 46a/15

s.-rim 14a/12, 50b/01

s.-rler 47a/06, 53a/05
s.-rsin 26a/10, 28a/04
s.-rsiniz 11b/10
s.-rsiz 29b/06
s.-seler 31a/07
s.-yelim 5a/09, 44b/01
s.-yeyim 45b/10
s.-yeyüm 9a/04
s.-yün 31a/13
s.-yün 14a/04
s.-yün 12b/06
s.-yüp 11a/12
söylen-söylenmek
s.-e 10b/18
s.-mek 4a/15
söyleş-söyleşmek
s.-erek 51b/01
söylet-söyletmek
s.-di 47a/14
söz söz
s. 4a/15, 41b/11, 53a/05
s.+dir 8b/07
s.+e 48a/06
s.+i 13a/19, 41b/10, 41b/15

s.+in 10b/15, 11a/03, 13a/01,
28a/01
s.+inden 51a/07
s.+ine 47b/12, 48a/04
s.+iyle 21a/11, 21a/14
s.+ler 9a/01, 11a/12, 12b/09,
28a/03
s.+lerden 13b/08
s.+lerinden 9a/16, 48a/05
s.+üm 4a/09, 9a/04, 26a/05,
45b/10, 47b/11
s.+ümden 45b/10
s.+ün 42a/04
s.+ünden 8b/06
s.+ün 9b/03
şu su
ş. 2a/07, 34a/01, 42a/11,
42a/14, 43a/04, 43b/03
ş.+dan 42a/14, 42a/15
ş.+ları 34a/12
ş.+ya mı 43b/05
ş.+yı 42b/13
ş.+yun 10b/04
su 'āl < Ar. soru
su 'āl ét- “sormak”
s. è.- di 17a/08

s. è.- diler 14b/09
s. è.-ecektir 11a/13
s. è.- üp 16b/13,
46b/08, 53a/12, 53a/14,
53a/15
su 'âl eyle- “sormak”
s. e.-di 15b/12, 16a/09,
45a/14
s. e.-ye 26a/02
şubaşı bir memleketin düzeninin
korunmasına bakan kimse
ş. 35b/02, 35b/05, 35b/06
şuç kabahat, hata
ş. 23b/08
ş.+ı 24b/03, 25a/01
ş.+ın 25a/04, 25a/11
ş.+ları 25a/09
ş.+um 19a/15, 24a/11, 24a/12,
48a/03
ş.+undan 24b/06, 25a/14,
44b/02
şulh < Ar. barış
şulh ol- “barışmak”
ş. o.-up 13a/18
sultân < Ar. padişah, hükümdar

s. 2a/06, 2b/08, 15b/05,
15b/17, 16b/07, 17b/06, 19a/14,
23a/07, 29b/17, 30b/02, 53b/07
s.+ım 9a/04, 22a/11, 41a/08,
42a/14, 42b/06, 47b/09, 53a/07
şun- sunmak
ş.-dı 4b/05, 21a/08, 39b/02,
42b/10, 42b/11, 42b/16, 48b/03
şus- konuşmayı kesmeyi emir ve
tembih etmeye yarar
ş.- 43a/17, 46a/13, 46b/15
şuşa- susamak
ş.-yup 43a/03
şusuzluk susuzluk
ş. 44a/06
süd süt
s. 16b/14, 31b/08
s.+den 31b/07
Süheyl özel ad
S. 6a/07, 8a/02
Süheyl-i Harâmî özel ad
S. 5b/17, 6a/02
Süheyl bin Āsūd özel ad
S. 9b/08
Süleymân özel ad
S.+a 23a/01

şümme < Ar. tekrar ve tekrar

s. 7a/14

sümüklü sümüklü

s.+ce 33a/13

süpür- süpürmek

s.-di 39a/15

sür- önüne koyup götürmek, sevk etmek

s.-di 38b/15

s.-üp 13b/11, 14a/06, 21a/16, 22a/10, 23a/01, 23a/14, 23a/18, 23b/03, 24b/05, 27a/08, 27b/02, 28b/04, 29b/13, 32b/03, 36a/12, 38b/14, 40b/16, 44b/05, 49b/08, 51a/12, 51a/15, 52a/03, 54b/11, 55b/03, 55b/05

sür'at < Ar. çabukluk, hız

s.+te 22b/16

s.+le 28b/02

süre < Ar. Kuran'ın ayrıldığı 114 bölümden her biri

s. 14b/09

şüret < Ar. biçim, görünüş, kılık

ş. 27a/08, 46a/17, 53a/03, 53a/04

ş.+ine 28a/05

şüretli < Ar.+Tü. biçimli, görünüşlü

ş. 42a/10

sürü sürü

s.+si 31b/04

sürür < Ar. sevinç

s. 48b/09

sürüş- birbirine değmek, birbirine sürünmek

s.-üp 32b/13

süvār < Far. ata binmiş, binici

süvār ol- "ata binmek"

s. o.-am 10b/12

s. o.-dı 5b/05, 12b/17, 50b/09

s. o.-up 5b/01, 6b/16, 8b/13, 16b/04, 18a/18, 22b/16, 30b/11, 32b/11, 40b/12, 44b/11, 51a/10

süvāri < Far. atlı asker

s.+miz 7a/07

süzül- süzölmek

s.-di 44a/01

şabdağ şapadarak, birdenbire, aniden

ş. 42b/15

şād < Far. sevinçli

ş. 55b/14

şād ol- “sevinmek” 48b/01,
49a/13, 51a/02

ş. o.-dı 28a/10, 45b/03

ş. o.-dılar 10b/08,
15a/09

ş. o.-up 11a/05,
14b/04, 24b/12, 52a/15,
53b/12, 55b/02

şādlık < **Far.+Tü.** memnunluk

ş. 20b/02

ş.+lar 52b/04

şād-mānī < **Far.** sevinç

ş. 49a/17

şāh < **Far.** padişah

ş. 7a/15, 7a/17, 7b/01, 10a/09,
16a/17, 16b/13, 16b/16, 16b/17,
17a/08, 17b/04, 20a/11, 21a/07,
21a/08, 21a/13, 24a/04, 24a/07,
24a/16, 25a/01, 25b/06, 26a/03,
26b/08, 35b/15, 35b/15, 36a/01,
36a/13, 36b/10, 36b/11, 36b/13,
37a/02, 37a/04, 37a/10, 37b/05,
38a/16, 38b/05, 38b/10, 39a/09,
45b/06, 45b/10, 46a/03, 46b/09,
47b/06, 47b/10, 47b/14, 47b/15,
48a/08, 48a/10, 48b/01, 52a/16,
53a/11, 53a/14, 53a/15, 53b/02,
54a/04

ş.+a 7b/04, 16a/15, 17b/09,
27a/17, 29b/08, 35b/01, 36a/13,
37a/07, 40a/02, 53a/06, 53a/08,
53a/10, 53a/12

ş.+dan 42a/06

ş.+ı 7a/06, 7a/13, 7b/10,
12a/06, 17a/10, 18a/06, 19b/08,
25b/12, 27a/11, 29a/03, 49b/01

ş.+ım 11b/03, 12b/01, 12b/11,
16b/14, 17b/04, 20a/14, 29b/08,
36a/14, 37a/09, 37a/13, 38a/04,
38a/14, 38b/08, 39a/07, 45a/11,
45a/15, 48b/13, 50a/10, 51a/04,
53a/17, 54a/02, 54a/03, 56a/02

ş.+ıma 53a/07

ş.+ımız 16b/02, 27a/12,
27b/01, 36b/01

ş.+ımıza 36b/03

ş.+ımızı 42b/07, 48a/12

ş.+ına 15a/17, 31a/03

ş.+ı 15a/18, 17b/03, 20b/03,
31a/03, 37a/08, 37a/09, 37a/15,
41a/01, 41b/06, 41b/06, 43a/09,
45a/07, 53a/04, 54b/01, 55a/04

ş.+lar 45a/12, 49b/14

ş.+ları 24b/11, 27b/13, 29a/17

ş.+um 29b/01

Şāh-ı Şabā özel ad

Ş. 14a/07, 17a/10

şahādet < **Ar.** şahitlik, şahitlik etme, tanıklık

şahādet et- “şahitlik etmek”

ş. è.-diler 24b/04

şāhid < **Ar.** şahit, tanık

şāhid ol- “şahit olmak”

ş. o.-uñ 4b/01

şahş < **Ar.** kişi, kimse

ş. 39a/11

Şām Şam.

Ş. 37a/13, 53b/05

şamāta < **Ar.** gürültü, patırtı, yaygara

ş. 46a/16

ş.+ya 41a/05

şān < **Ar.** şan, şöret, ün

ş.+ıma 12a/12

şap öperken dudakların çıkardığı sesi taklit ve tasvir eden yansıma sözcük

ş. 43b/08, 43b/08

şarāb < **Ar.** şarap, içki

ş. 16a/03, 16a/06, 16a/06, 34a/08

şark < **Ar.** doğu

ş. 5b/14, 38a/09

şāş- 1. yoldan çıkmak, ayrılmak, oynamak

ş.-up 23b/04

2. hayret etmek

ş.-dı 51b/04

ş.-dılar 17b/06

ş.-up 30a/15, 50b/07

şāşı şaşı

ş. 4b/02

ş.+dır 4a/12

şāyed < **Far.** eğer

ş. 24b/15, 42b/03, 53b/02

şāyi' < **Ar.** duyulmuş, herkesçe bilinmiş

şāyi' ol- “duyulmak, herkesçe bilinmek”

ş. o.-dı 20b/03

şeb-revān < **Far.** gece gidenler

ş.+a 22b/15

şecā' at < **Ar.** yiğitlik, yüreklilik

ş. 9b/14, 38a/12

şecā' at-şi' ār < **Ar.** yiğit, yürekli

ş. 6b/13

şefā' at < **Ar.** birinin suçundan geçilmesi veya dileğinin yerine getirilmesi için edilen aracılık

şefâ' at eyle- "aracılık etmek"

ş. e.-di 25a/12

şehā < Far. Ey şah!, Ey padişah!

ş. 37a/09, 40a/04

şehr < Far. şehir

ş. 13b/13, 15a/17, 15a/17,
15b/07, 16a/01, 16b/05, 20b/03,
20b/11, 20b/14, 21a/01, 27a/03,
31a/03, 33b/01, 44a/15

ş.+de 17a/06

ş.+den 22a/05, 40b/11, 40b/14

ş.+dir 15a/17

ş.+e 17a/05, 20a/13, 35a/09,
40b/17, 41a/17, 45b/04, 46b/07,
46b/07, 52a/16

ş.+ine 34a/03, 52a/14

ş.+ini 45a/07

ş.+i 13b/18, 25b/02, 34b/12

ş.+lere 25b/03

Şehrūz özel ad

Ş. 36a/09, 37a/09, 38a/05

Ş.+ı Rūmī 36b/10

şehr-yār < Far. padişah, hükümdar

ş. 12a/16, 17b/09, 21a/09,
25b/12, 50a/01

ş.+i 24b/08

şeh-zāde < Far. hükümdar oğlu, prens

ş.+ni 20a/14

ş.+ye 20b/10

ş.+yi 20a/13, 20b/04, 20b/08

Şekkūm özel ad

ş. 15b/15

şekl < Ar. şekil, biçim, kılık

ş. 14b/07, 33a/14

şem'a < Ar. mumlu fitil, muma
batırılmış fitil

ş. 42a/11

şemşīr < Far. kılıç

şemşīr ét- "kılıç sallamak"

ş. é.-elim 8a/18

şenlik güteryüzlülük

ş. 20b/02

şerbet < Ar. şerbet

ş. 2b/16, 4b/05, 21a/06,
41a/15, 53a/10

ş.+i 30a/04

ş. mi 42a/13

şerīf < Ar. şerefli, mübarek, kutsal

ş. 13b/10, 15a/16

ş.+de 37a/13

ş.+e 13b/15

ş.+i 13b/14
ş.+iñ 12a/02
ş.+leridir 9a/08
şerr < **Ar.** kötülük, fenalık
ş.+i 36b/06
ş.+inden 8b/01
şeş-per < **Far.** eski harp aletlerinden altı dilimli topuz
ş. 23b/12
ş.+e 23a/18
şevk < **Ar.** şiddetli arzu; keyif, neşe, sevinç
ş. 5b/06
ş.+ına 44b/17
şey < **Ar.** şey, nesne
ş. 4b/15, 5b/08, 14a/19, 20a/07, 34a/16
ş.+i 6a/12
ş.+iñ 15b/06
şeybe < **Ar.** Kabe'nin temizliğiyle görevli olan kimse
ş.+ye 13a/19
şikār < **Far.** av
ş. 7a/11, 19b/12, 27a/17
ş.+a 45a/16
ş.+dan 41a/11

şikār ét- "yakalamak"
ş. è.-üp 44b/06
şikār-keşende < **Far.** avı çeken
ş. 10a/02
şikāyet < **Ar.** sızlanma, yakınma
ş.+e 15a/12
şikāyet ét- "şikayet etmek"
ş. è.-üp 24b/03
şikāyet eyle- "şikayet etmek"
ş.e.-diler 36a/09
şikāyetçi < **Ar.+Tü.** şikayetçi
ş. 15b/08
şikem- ħ̣āre < **Ar.** aç, obur, boğazına düşkün, aç gözlü
ş. 23b/05, 23b/14, 24b/02, 26a/15
şimden gērū bundan sonra, bundan böyle, artık
ş. 9a/16, 35b/16
şimden şonra bundan sonra, bundan böyle, artık
ş. 39a/05
şimdi şimdi
ş. 2b/04, 3a/10, 5b/05, 5b/10, 6b/10, 8b/04, 9a/01, 11a/11, 11b/01, 11b/15, 12a/01, 13a/01, 13b/04,

15b/13, 17b/10, 19b/02, 23b/06,
23b/09, 25a/05, 27a/01, 27a/14,
27b/01, 29a/12, 29a/14, 31a/13,
34b/05, 35a/15, 37b/14, 48b/13,
50a/11, 51a/15, 51b/08

şîr < **Far.** arslan

ş. 7a/16

şîrâne < **Far.** arslancasına, arslana
yaraşır biçimde

ş. 10b/09

şiş şiş

ş. 32a/04

şol şu

ş. 5a/05, 5b/08, 18a/12,
18b/14, 19b/06, 27a/01, 27a/05,
28b/13, 31b/12, 36b/16, 43a/03,
47b/04, 55a/09

şöyle şöyle

ş. 7a/10, 9b/17, 10a/11,
16a/09, 18a/17, 18b/15, 20b/07,
24a/17, 28a/15, 30a/15, 31a/08,
34a/15, 35a/09, 35b/07, 36a/08,
36b/03, 37b/02, 40b/15, 41a/11,
45b/08, 46b/11, 47b/16, 48a/09,
48b/10, 53b/09, 55a/03, 55b/13

şu şu

ş. 14a/09, 35a/09, 39a/04,
39a/08, 41b/14

ş.+na 20a/03

ş.+nda 22b/10, 41b/12

ş.+nı 4a/11, 28b/12, 31b/11,
43b/10

ş.+nları 35a/12

ş.+nların 14a/05

ş.+nuñ 21b/12, 28a/01

şura şu yer, şu mahal

ş.+dan 21b/09

şübhe < **Ar.** şüphe, kuşku

ş. 21b/14, 46b/04

şükr < **Ar.** görülen iyiliğe karşı
gösterilen memnunluk, minnettarlık

şükr ét- “şükretmek”

ş. è.-diler 14b/04

şüküfe < **Far.** çiçek

ş. 41a/13

tā ne zaman ki

t. 10a/18, 12a/11, 19b/14,
38a/10

ta' accüb < **Ar.** şaşakalma

t.+e 37a/01

ta' accüb ét- “şaşırmak”

t. è.-üp 45a/14

ta' ām < **Ar.** yemek, aş

t. 16a/03, 16a/05, 16a/06,
16a/10, 33a/10, 34a/08, 34a/13,
37b/15

t.+1 34a/02

t.+ları 34a/12, 34a/14

ṭabāk < **Ar.** derileri sepileyip meşin,
kösele yapan kimse

t. 34b/12

ṭabakalı < **Ar.+Tü.** tabakalı

t. 32b/03

tabanca tokat, şamar, sille

t. 7b/15, 46b/15

tābiʿ < **Ar.** boyun eğen, bağlı kalan;
birinin emri altında bulunan

t. 23b/07, 25b/03

ṭabīʿ at < **Ar.** tabiat, yaradılış, huy,
adet, mizaç

t. 50a/04

ṭabl < **Ar.** davul

t. 24a/05, 49a/17

tāc < **Ar.** hükümdarların başlarına
giydikleri cevahirli başlık

t. 5b/09, 14b/12, 14b/13,
14b/16, 15a/02, 15a/05, 17a/04,
17a/06, 17a/09, 17a/16, 17b/03,
17b/07, 17b/09, 17b/12, 17b/13,
23b/08, 49a/12

t.+ların 13a/14

tāc-dār < **Ar.+Far.** taçlı, taç giyen,
padişah, hükümdar

t. 7a/05

ṭafra < **Ar.** rütbe, derece alma

t.+sı 22a/03

ṭağ dağ

t.+a 9b/13, 14a/01, 19b/13

t.+dan 14a/04

ṭağıd- dağıtmak

t.-up 50b/05, 50b/06

ṭağıl- dağılmak

t.-up 30b/09

ṭağıt- dağıtmak

t.-dılar 55b/12

taḥammül < **Ar.** dayanma, katlanma

t.+den 39a/09

taḥammül èt- “dayanmak,
katlanmak”

t. è.-e 37a/02

t. è.-emeyüp 36b/06,
43b/14

taḥşıl < **Ar.** hasıl etme, edilme; ele
geçme, geçirilme

t. 6b/11

taḥşıl èt- “tahsil etmek”

t. è.-erem 5b/01

taḥsīn < **Ar.** güzel bulup takdir etme, beğenip alkışlama

taḥsīn eyle- “beğenmek”

t. e.-di 39a/01, 45a/02

t. e.-diler 29b/14, 40a/14

taḥt < **Far.** taht

t. 27b/03, 36b/10, 36b/10, 36b/15, 37a/08, 37a/08, 37b/12, 38a/11, 39b/05, 41a/06, 53b/09, 54b/10

t.+a 11a/17, 19a/10, 24b/11, 28a/06, 36b/12, 36b/14, 45b/06, 49b/14, 52a/16

t.+da 36b/12

t.+ı 18b/13

t.+ın 16b/08, 49a/12

t.+ına 24a/06, 24b/08

t.+ından 19b/02

t.+ını 14b/02

t.+ın 5b/09, 27b/04, 53a/09

t.+larında 27b/13

taḥte < **Far.** tahta

t. 3a/01, 3a/02

Taḥte’l-Ḳal’a yer adı

T.+ya 34a/12

Ṭā’if yer adı

Ṭ. 32a/10

ṭā’ife < **Ar.** bölük, takım

ṭ.+sinden 6b/03

ṭāḳat < **Ar.** güç, kuvvet

ṭ. 40a/10

ṭaḳdır- taktırmak

ṭ.-madı 12b/01

taḳdīr < **Ar.** beğenme, değer biçme, değer verme

t. 9b/05

taḳdīr èt- “beğenmek”

t. è.-er 8b/16

taḳdīr eyle- “değer biçmek”

t. e.-diler 17a/16

taḳrīb < **Ar.** vesile, bahane

t. 22a/10

ṭaleb < **Ar.** isteme, istenme, dileme

ṭaleb èt- “talep etmek, istemek”

ṭ. è.-erlerdi 13b/15

ṭ. è.-üp 13b/16

ṭaleb èyle- “talep etmek”

ṭ. e.-di 23a/13, 49a/04,
54b/07
ṭ. e.-dikde 49a/09,
49b/04
ṭāli < Ar. talih, kısmet, kader, baht
ṭ.+i 27a/15
ṭ.+in 20a/13
ṭālib < Ar. talip, istekli
ṭ.+dir 22b/01
ṭ.+leri 15b/04
ta' līm < Ar. talim, öğrenme-öğretme
ta' līm eyle- “öğretmek”
t. e.-di 46b/11
ṭama < Ar. doymazlık, çok isteme,
açgözlülük
ṭ. 26b/17
ṭama' èt- “çok istemek”
ṭ. è.-ersin 29a/07
tamām < Ar. tamam, tam, eksiksiz,
tam olma
t. 22b/14, 40a/06, 41a/16,
44a/01
tamām èt- “tamamlamak”
t. è.-miş 45a/08
tamām ol- “tamamlanmak”
t. o.-dı 20a/05

t. o.-mış 56a/12
ṭamar damar
ṭ.+ları 38a/12
ta' mīr < Ar. onarma, düzeltme, bozuk
bir şeyi düzeltme
ta' mīr èt- “tamir etmek,
onarmak”
t. è.-direyim 3a/03
ṭa' n < Ar. sövme, yerme, ayıplama
ṭa' n èt- “ayıplamak”
ṭ. è.-diler 52b/14
ṭa' n-āmīz < Ar.+Far. sövgüyle karışık
t. 40b/03
ṭana dana
t.+ya 38b/16
ṭaniş- müşavere etmek, danışmak,
konuşmak
ṭ.-alım 45b/10
ṭanṭana < Ar. ses çıkarma
ṭ. 9b/16
Taṇrı Tanrı
T.+sı 33a/03, 35a/02
Taṇrılık Tanrılık
T. 7a/14
ṭapu huzur, nezd, makam, kat

tapu kı- “itaat etmek, boyun eğmek”

ṭ. ḳ.-up 46a/11

ṭaraf < Ar. taraf, yan, yön

ṭ.+a 19a/05, 30b/06, 34b/09

ṭ.+dan 2b/05, 5b/13, 7b/04,
10a/17, 11a/02, 11a/16, 13a/08,
13b/13, 13b/17, 15a/12, 15a/13,
15b/08, 15b/17, 17a/03, 18a/14,
18a/16, 18b/05, 19b/07, 20b/05,
20b/10, 22a/06, 23a/10, 23b/05,
24b/14, 30a/04, 30b/09, 34b/08,
34b/14, 35a/08, 39a/03, 39a/05,
40b/05, 43a/03, 45a/05, 45b/11,
47b/03, 49a/01, 49a/17, 50a/15,
50b/07, 50b/16, 51a/10, 52b/07,
54b/02, 55a/01

ṭ.+ına 35a/13

ṭ.+ından 7a/02, 14a/14,
36a/01, 53a/11

ṭ.+ları 15b/11

ṭarıl- darılmak

ṭ.-up 50b/02

ṭarīḳ < Ar. yol

ṭ. 16b/01

ṭ.+ıyla 21a/11

ṭ.+ları 6b/11

tārmār < Far. karmakarışık; dağınık;
perişan

tārmār eyle- “dağıtmak,
perişan etmek”

t. e.-di 36a/12

tārmār ol- “dağılmak, perişan
olmak”

t. o.-dı 13a/15, 34b/11

t. o.-up 23b/01

Ṭārūn özel ad

Ṭ. 54b/12

ṭās < Ar. tas, su kabı

ṭ. 9b/14

taşadduḳ < Ar. sadaka olarak verme,
verilme

t. 14b/05

taşvīr < Ar. tasvir, resim, figür, portre

t. 31a/13

t.+i 31a/10, 31a/11, 31a/14,
31a/15, 42a/04

t.+in 31a/11

t.+iñ 31a/16

taş taş

ṭ. 12a/10, 14a/11, 14a/13,
14a/17, 14a/18, 28b/12, 28b/14,
29a/05, 49a/05

ı.+da 39a/12
 ı.+ı 21b/15, 29a/08
 ı.+ıyla 29b/06
 ı.+ları 28b/16
ıaşı- taşımak
 ı.-yup 14b/10
ıaşıd- taşıtmak
 ı.-ır 45a/09
ıaşımak taşımak
 ı.+dan 16a/06
ıaşıra dışarı
 ı. 12b/14, 12b/15, 22a/05,
 27a/03, 28a/04, 34a/10, 34b/16,
 35a/15, 35b/11, 36a/01, 41b/08,
 44b/12, 46b/13, 47a/05, 48a/10,
 50b/09, 55b/02
 ı.+da 46b/10
ıatlı tatlı
 ı. 12a/18
 ı.+dır 9a/02, 11b/11
ıavāf < **Ar.** hacı olmak üzere
 zamanında ve muayyen usul
 dahilinde Kabe'nin etrafını dolaşarak
 ziyaret etme
 ıavāf ét- "tavaf etmek"
 ı. è.-üp 13b/14

ıavran- davranmak
 ı.-ayım 10b/13
 ı.-up 10b/06
ıavşan tavşan
 ı.+ı 28b/04
ıayak 1. dayanacak değnek, sopa
 ı. 32a/16
 ı.+ın 31b/11, 31b/16, 32a/06
 2. vurma, döğme
 ı. ur- 31b/14
ıayan- 1. güvenmek
 ı.-ma 9a/15
 ı.-up 10b/15
 2. sabır ve tahammül etmek
 ı. 23b/12
 ı.-dı 25b/08
ıāye dadı, sütnine
 ı. 43b/03, 43b/09, 43b/16,
 44a/05, 44a/16, 44b/02, 44b/04,
 46a/02, 46a/04, 46a/07, 46a/09,
 46a/13, 46b/03, 46b/04, 46b/07,
 46b/09, 47a/01, 47a/05, 47b/03,
 48a/06
 ı.+i 46a/08
 ı.+ler 20b/01
 ı.+m 47a/09

t.+sine 39a/03, 43b/02, 46b/02

ta'yīn < **Ar.** 1. bir memuriyete koyma

ta'yīn ét- "tayin etmek, göreve koymak"

t. è.-mişlerdi 17a/15

t. è.-üp 20b/01, 23a/09

2. erzak

t. 6b/05

tazı tazı

t. 28b/04

ta'zīm < **Ar.** saygı gösterme, ikram etme

t. 16b/06, 29b/15, 36b/11, 52b/05, 55b/15

tāziyāne < **Far.** kırbaç, kamçı.

t. 37b/02, 37b/09

te'ālā < **Ar.** "Yüksek olsun." anlamına gelen bir söz olup Allah adıyla birlikte kullanılır

t. 5a/18, 9a/03, 9a/10, 12a/04, 13b/15, 14a/03, 14a/17, 14b/05, 14b/09, 17a/11, 42a/06

t.+nın 9a/08, 11b/18, 12a/02, 14a/16

t.+ya 13a/04

tebdīl < **Ar.** değiştirme, değiştirilme, başka bir hale getirme

t. 27a/08, 53a/03

tebessüm < **Ar.** gülümseme

tebessüm ét- "gülümsemek"

t. è.-üp 40a/03

tedārūk < **Ar.** tedarik, hazırlama

t. 8b/03, 55a/05

t.+e 8b/09

t.+ine 52a/17

tedārūk ét- "tedarik etmek"

t. è.-emeyüp 2b/16

Tehemten özel ad

T. 36a/02, 36a/03, 36b/02

Tehemten-i Rūmī özel ad

T. 36a/01

tek ta ki, maksadıyla, yalnız şu maksatla, olsun da, ancak, yalnız

t. 26b/05, 26b/09, 29a/01

tekerlen- yuvarlanmak

t.-di 10b/05

teker meker yuvarlanmayı ifade eder

t. 35a/03, 37a/05

teklīf < **Ar.** teklif

t. 3a/01, 32b/12, 48b/08

t.+i 32b/09

t.+in 5a/11

t.+leri 29a/03

teklîf èt- “teklif etmek”

t. è.-elim 48b/07

t. è.-mege 48b/10

teklîf eyle- “önermek”

t. e.-di 16b/08, 28a/06,
36b/12

teklîf olun- “teklif edilmek”

t. o.-dı 36b/17

t. o.-madı 40a/05

tekrâr < Ar. tekrar

t. 17a/02, 29b/14, 31b/16,
36b/16, 51a/03

tekrâr èt- “tekrarlamak”

t. è.-üp 10a/01

tel kır- uygunsuz harekette bulunmak,
hata işlemek

t. mi kır.-dı 47b/05

temâşâ < Far. bakıp seyretme

t. 40a/11

t.+dır 44a/05

t.+ya 13b/16

temâşâ èt- “izlemek”

t. è.-diler 20b/06

t. è.-erdi 45a/02

t. è.-in 48b/16

t. è.-üp 44a/08

temâşâ eyle- “izlemek”

t. e.-yesiz 38b/10

temâşâcı < Far.+Tü. bakıp seyreden

t. 5b/11

temür demir

t.+de 39a/12

t.+den misin 31b/15

t.+süz 38b/13

tenbîh < Ar. uyarma, uyarı

tenbîh èt- “tenbih etmek”

t. è.-miş 53a/11

tenbîh eyle- “tenbih etmek”

t. e.-di 43a/02

tenezzül < Ar. kendine aykırı düşen
bir işi veya durumu kabul etme,
alçalma, inme

tenezzül èt- “tenezzül etmek”

t. è.-ersen 16b/17

t. è.-mem 17a/01

tenhâ < Far. yalnız, ıssız, boş; tek

t. 5b/02, 26b/16, 29b/09,
42a/07, 43b/13

t.+ca 39a/09

t.+sına 53a/02
t.+sında 40b/07
tepele- iyice dövmek
t.-rim 29a/04
terbiye < **Ar.** besleyip büyütme
terbiye eyle- “terbiye etmek”
t. e.- 55a/12
terk < **Ar.** bırakma, terk etme
t. 22b/09, 42a/05, 52b/08,
52b/12
terk ét- “terk etmek”
t. è.-üp 16b/15
terle- terlemek
t.-di 20a/10
terzi < **Ar.** terzi
t. 51b/14
tesellî < **Ar.** teselli, avutma
tesellî ver- “avutmak”
t. v.-üp 5b/13
te’sîr < **Ar.** alamet, nişan bırakma
te’sîr eyle- “tesir etmek,
etkilemek”
t. e.-mişdi 52a/12
teslîm < **Ar.** 1. bir emaneti yerine
verme

teslîm ét- “teslim etmek”
t. è.-üp 29b/13
2. bir şeyi yeni sahibine verme
t. 52a/10
teslîm eyle- “teslim etmek”
t. e.-di 8a/09
3. dayanamayıp pes deme
t. 20a/04
teslîm ol- “teslim olmak”
t. o.- 10b/15, 28a/09
t. o.-dı 11a/01
t. o.-mazsañ 11a/01
teşekkürâne < **Ar.** teşekkür edercesine
t. 14b/04
teşrîf < **Ar.** şerefleendirme,
şerefleendirilme, şeref verme
teşrîf ét- “teşrif etmek”
t. è.-e 43a/12
teşvîş < **Ar.** karıştırma, karmakarışık
etme
t. 9b/01
tevâbi‘ < **Ar.** bir kimsenin hizmetinde
bulunanlar, birinin adamları
t. 12b/11, 17b/16, 21a/12
tevbe < **Ar.** tövbe

t. 12b/04, 13a/03

tevekkül < **Ar.** işi Allah’a bırakıp
kaderine razı olma

t. 27a/03, 30b/06

tez < **Far.** tez, çabuk

tez ol- “acele etmek”

t. o.- 29a/02, 29a/04

tezkire < **Ar.** bir şehrin içinde bulunan
resmi daireleri veya şahısları arasında
yapılan yazışmalar

t. 46b/05, 46b/06

t.+yi 47a/07, 47b/04

tıķ- zorla ve iterek sokmak

ķ.-dı 10b/01

ticāret < **Ar.** ticaret, alım satım

t. 17a/12, 21a/11

t.+e 30b/10, 52b/09

tīg < **Far.** kılıç

t. 6a/04, 7b/10, 7b/11, 7b/16,
8a/01, 8a/03, 8a/04, 10a/03, 23b/07,
30b/13, 44b/16, 54b/04

t.+ım 5a/18

t.+ından 44a/10

t.+i 27a/15

t.+iņ 7b/17, 14a/13

tīg-zen < **Far.** kılıç vuran, çeken

t. 44b/06

tīmār < **Far.** yara bakımı

t.+a 13a/09, 13a/11

tīmār ēt- “timar etmek”

t. ē.-üp 45b/05

tīr < **Far.** ok

t. 28b/14

tīr-endāz < **Far.** ok atıcı, ok atan

t. 39a/11

tīz < **Far.** tez, çabuk

t. 18a/18, 18b/09, 19b/11,
22a/09, 24b/02, 28a/04, 28a/16,
33b/16, 39a/17, 39b/14, 43b/03,
45a/07, 49b/10, 50a/17

toğra- parça parça kesmek

t.-rım 51b/08

toğrı doğru

ķ. 4a/13, 16a/01, 16a/15,
19b/04, 36b/03

ķ.+sın 30b/04

toğrıl- doğrulmak

ķ.-up 50b/09

toķun- dokunmak

ķ.-dı 35b/08, 51b/14

ķ.-up 9b/17

tol- dolmak

 .-d  34b/12, 35b/14
  .-d lar 35b/02
 olaş- dolaşmak
  .-d lar 40b/12
 oldır- doldurmak
 t.-up 44a/08
 olu dolu
  . 44a/01
  .+s  9a/05, 12a/03
 on elbise, kıyafet
  . 46b/06
  .+  43b/15
  .+ ndan 29a/12
  .+lar 22b/15
  .+un 29a/10, 43b/14
 onsuz elbisesiz, kıyafetsiz
  . 44a/04
 opal topal
  . 4b/02
  .+dır 4a/12
 oprak toprak
  .+ n 12a/10
  .+ na 8a/17
 opuk topuk
  .+una 28b/16

 oy- doymak
  .-mak 34a/15
  .-maz 34a/13
  .-unca 32b/04
 oyur- doyurmak
  .-up 16a/04
 oz toz.
  .+ n 28b/01
 uğ eskiden sancak tepesine ve
 ba a takılan at kuyruğu
  .+ların 52a/06
 u  me-i şemş r < Ar.+Far. kılı 
  u  me-i şemş r  t- “kılı tan
 ge irmek”
 t.  .-elim 8a/18
 ur- durmak
  . 28b/08, 29a/08
  .-acak 2b/16, 29b/11
  .-amayup 5a/04, 24b/15
  .-amaz 10a/18
  .-ayım 46b/09
  .-d  12b/03, 12b/18, 50a/13,
 51b/03, 53a/05, 53a/06
  .-d ğı 35a/02
  .-d lar 36b/14, 49b/08, 54b/14

.-duk 12a/17
.-ınca 32b/09
.-ıyor 13b/02
.-ma 55b/06
.-mağa 30a/04
.-mayup 14a/02, 29a/17,
45a/09
.-sun 17b/14, 24b/09
.-un 10a/03
.-up 4a/01, 7b/18, 12a/06,
13b/16, 16b/04, 21a/07, 22b/15,
28a/06, 32a/05, 32b/03, 45b/12,
51a/02
.-ur 6a/12, 24b/17, 27b/04,
43b/04
.-urđı 28a/10
.-urken 19a/09
.-urlardı 13b/17
.-ursıyız 10a/14
.-ursuğuz 38a/16
.-urum 4a/11
urgud-durdurmak
.-ırım 27b/16
ut- tutmak
. 36b/05, 38a/06
.-alım 38a/05

.-amadık 12b/12
.-an 28b/15
.-arlar 14a/17
.-ayım 29b/06
.-dı 15a/14, 20a/14
.-dılar 20a/10, 38b/01
.-duk 12b/11
.-madığ 10b/15
.-mak 13a/06
.-mışlardı 6a/01
.-sun 38b/01
.-sunlar 38a/15
.-un 11b/09, 38b/02
.-up 5b/02, 10b/10, 13a/01,
17b/12, 18a/07, 18b/16, 21b/08,
23a/12, 30b/05, 30b/11, 31b/13,
32a/16, 35a/12, 35b/05, 37a/05,
37b/09, 42b/15, 47b/17, 51b/05,
51b/07
uy- duymak
.-acaķ 27b/14
.-ar 6a/16
.-madan 15b/07
.-madım 24b/02
.-masun 46b/10
.-up 15b/15

ıuyul- duyulmak

ı.-duı 47a/01

ıuyur- ıııttirmek, duyurmak,
sezdirmek

ı.-mazdı 46b/16

tüccār < Ar. tacirler, satıcılar

t. 6b/03

t.+dan 6b/05

ıür-ı Nerre özel ad

ı. 18b/07

türbe < Ar. mezar

t.+sinde 2a/05

t.+sinden 5b/04

t.+sine 3b/06

türbe-dār < Ar.+Far. türbeyi bekleyen
ve ona hizmet eden kimse

t. 2a/05

tüyli tüylü

t. 5a/01

u ve

u. 2a/03, 8b/02, 14b/05,
14b/12, 16a/06, 17a/04, 20b/01,
26a/07, 38a/09, 40b/07, 49a/12,
52a/09, 52b/02, 53a/12

uı uı, kenar

u.+ına 38b/13

uıur- uıurmak, koıturmak, hızla
ıöndermek

u.-dı 7a/12

u.-dılar 34b/08

u.-up 43a/12

uıur 1. saadet, bereket, hayır, iyilik

u. 13a/17

2. yol

u.+dan 52a/01

uııra- 1. uııramak, geçici olarak
durmak

u.-madılar 6b/15

u.-mayup 7a/02

u.-dı 30b/11

u.-yup 18a/10

2. tutulmak, yakalanmak,
maruz kalmak

u.-dı 36b/08, 42a/03

u.-dııı 11a/03

u.-dıııı 30a/13

u.-sın 45b/08

u.-yasıı 28b/10

u.-yup 32a/03

uııurıa- ııalmak

u.-dıııız 2b/01

‘uhde < Ar. yapma, becerme

u.+sinden 51a/01, 52a/01

ulaştır- ulaştırmak

u.-asın 18a/04

ulu ulu, saygıdeğer

u. 30a/11

u.+lar 32a/10

u.+ları 4a/01

u.+sı 22a/13, 22b/07, 28a/06

um- ümit etmek, ummak

u.-arım 13a/05

u.-arsanız 7b/09

u.-arsız 29b/04

unut- unutmak

u.-dı 45b/04

u.-mağ 26b/16

ur- vurmak

u.-a 28b/14

u.-ayım 32a/16

u.-dı 9b/17, 10a/04, 10a/11,

11b/12, 13a/05, 19b/15, 23a/16,

23a/18, 23b/12, 28a/02, 28b/12,

28b/15, 31b/14, 32a/01, 32b/01,

32b/10, 32b/11, 32b/12, 44b/10,

44b/12, 44b/14, 46b/15, 47b/06,

51b/12

u.-dılar 8a/03, 10b/09, 14a/11,

49a/17

u.-dıysa 23b/15, 35a/03

u.-dum 11b/14, 32a/16

u.-mağ 32a/06, 35b/10

u.-sam 9b/16

u.-up 6a/01, 6a/06, 8a/05,

9b/14, 13a/07, 13a/14, 19b/04,

23a/18, 23b/03, 23b/03, 23b/15,

23b/17, 23b/17, 25b/04, 28b/14,

30b/14, 32b/14, 33b/10, 34b/11,

37b/07, 38a/08, 40a/03, 44b/16,

49b/04, 49b/09, 50b/08, 50b/10,

51a/12, 52a/02, 54b/11, 55b/08,

55b/09

u.-ursun 51a/16

u.-urum 37b/02

urıl- vurulmak

u.-ur 51b/12

urul- vurulmak

u.-maz 51b/12

‘uryān < Ar. çıplak

u. 29a/17

‘uryān èt- “soymak”

‘u. è.-üp 7b/17, 8a/01,

10a/03

ušan- usanmak, bıkmak, bezmek.

u.-dı 34a/15

uşlad- akıllandırmak, aklını başına getirmek

u.-ayım 18a/13, 23b/11

uşlan- uslanmak, akli başına gelmek

u.-madıñ mı 32a/06

uslandır- akıllandırmak, aklını başına getirmek

u.-ayım 18b/04

usta < Far. usta

u. 41a/08, 41a/11, 41a/15, 41b/03, 41b/04, 41b/06, 42a/12

u.+ları 45a/17

u.+sına 41a/07

uşul < Ar. 1. bir ilmin veya tekniğin asıl mevzuundan önce öğrenilmesi gereken esas, başlangıç bilgisi

u. 46b/10

2. yol, yöntem, tertip, metod

u.+i 28a/04

utan- utanmak

u.-madan 23b/06

uyan- uyanmak

u.-dı 19b/10, 43b/14

u.-dım 32b/01

u.-up 45b/12

uyku uyku

u.+dan 47a/15

uyu- uyumak

u.-mağa 46a/15

uzak uzak

u. 28b/07, 40b/14

uzat- uzatmak

u.-alar 6b/09

u.-ma 43a/02

‘uzlet < Ar. bir yana çekilip kendikendine tenhada yaşama, yalnızlık köşesine çekilme

u. 31a/06

ü < Far. ve

ü. 3b/02, 5b/14, 14b/10, 14b/11, 14b/13, 16a/06, 20b/07, 25b/02, 31a/04, 43a/14, 47a/10, 48b/16, 54a/06

üç üç (Sayı adı)

ü. 5a/12, 6a/09, 8a/02, 8a/14, 12b/06, 36a/02, 37b/07, 49a/02, 49a/09, 52a/10, 52a/13, 55b/15

üçünci üçüncü

ü. 7b/15

ümîd < Far. umut, umma

ü.+dir 8a/18, 45b/10

ü.+i 26b/15
ü.+im 5a/18, 42a/07
üslûb < **Ar.** yol, biçim, usul, tarz
ü. 52b/03
üst üst
ü.+ünde 7a/10
ü.+ünden 33a/01
ü.+üne 18b/08, 23b/17, 26b/11, 52b/11, 54a/14
üstâd < **Far.** üstad, usta, sanatkar
ü. 39b/11
ü.+ı 10b/14
üş- toplanmak, üşüşmek
ü.-di 35a/10
ü.-diler 11b/11, 29b/01
ü.-dügün 16a/08
ü.-üp 10a/12
üzeri üzeri, üzerine, üzerinde
ü.+me 19a/09, 48b/05
ü.+nde 3a/01, 5a/03, 20a/01, 20a/12, 27b/03, 29a/16, 36b/10, 46a/17, 50b/04
ü.+nden 6a/08, 12b/16, 45b/14
ü.+ne 4b/08, 5a/14, 7b/17, 10b/05, 10b/12, 13b/10, 14b/06, 18a/01, 19a/15, 19b/15, 24a/02,

25a/01, 27a/06, 31b/15, 34b/13, 36a/07, 37b/11, 39b/07, 40a/14, 50a/14, 51b/02, 52b/09, 55b/15

üzerleri üzerlerine, üzerlerinde

ü.+nden 29b/07

ü.+ne 36a/12

üzre üzere, üzerine, üstüne

ü. 18a/10, 21a/07, 24a/13, 24b/03, 25b/15, 28a/06, 29b/11, 32b/10, 38b/05, 40a/01, 40a/08, 48a/11

vâdî < **Ar.** vadi

v.+ler 44b/12

vâfir < **Ar.** çok, bol

v. 9a/13, 13a/08, 15b/02, 15b/11, 17a/05, 22b/11, 27a/01, 28a/01, 34a/08, 38b/11, 40b/12, 41a/15, 44b/17, 45a/08, 48a/11, 50b/11, 54a/05

vâkı‘a < **Ar.** 1. vuku bulmuş, olmuş bir iş, gerçek

v. 40b/01

vâkı‘a ol- “vuku bulmak”

v. o.-dı 48b/10

v. o.-ur 20b/09

2. rüya, düş

v.+mda 22a/16, 47b/17

vākıf < **Ar.** bir şeyi elde eden, bir işten haberli olan

v. 43a/01

vakt < **Ar.** vakit, zaman

v.+i 31b/05

v.+imde 43b/09, 43b/16

v.+ine 21a/17, 39b/07

vālide < **Ar.** anne

v. 18b/03, 25a/08

v.+cigim 25a/02

v.+η 25a/14

v.+si 4a/14, 15b/13, 24b/14, 31a/05

v'allāhī < **Ar.** “Allah için, Allah hakkı için” anlamına gelen büyük yemin

v. 26b/01

var var

v. 2b/13, 3a/11, 3b/03, 4b/01, 5a/08, 7b/10, 7b/18, 9a/04, 9a/15, 9b/01, 9b/07, 9b/09, 10a/13, 12a/19, 12b/12, 13b/01, 14a/05, 14a/10, 14a/11, 14b/13, 19a/15, 19b/08, 19b/17, 20a/03, 22a/03, 23b/14, 24a/13, 24a/17, 25a/05, 25b/07, 25b/13, 26a/03, 26a/10, 28b/12, 29a/04, 30b/15, 30b/16, 31a/03, 31b/07, 32a/10, 32a/11, 32a/12, 33a/09, 33a/12, 34b/03, 38a/14,

38b/07, 43a/05, 43b/02, 43b/11, 44a/07, 44a/09, 45a/13, 46a/17, 53a/17, 54a/08, 54a/12

v.+dır 2b/12, 3a/01, 3b/14, 4a/09, 6b/08, 7a/07, 15a/17, 15b/01, 21a/02, 23a/02, 25b/05, 26a/05, 26a/09, 26a/11, 27a/12, 27a/16, 27b/11, 27b/12, 31a/04, 31a/11, 39b/16, 41b/07, 42b/06, 45b/10, 48a/13, 49a/09, 53b/12

v. mı 4a/17, 25a/10, 53a/13

v. mıdır 26a/01, 46b/03

v.+mı 8b/03, 8b/03, 33b/01

var- varmak, ulaşmak

v. 6b/02, 7a/03, 9b/02, 14a/05, 15b/10, 19a/16, 19b/10, 20b/15, 22a/16, 22b/05, 25a/03, 28b/17, 31b/01, 34a/07, 37a/16, 43a/16, 43b/02, 44b/02

v.-a 15a/13, 16a/05, 36a/13

v.-aca 52b/15

v.-alım 3a/10, 5a/09, 8a/17, 33a/07, 36b/08, 40b/13, 48b/12

v.-amadık 40b/17

v.-ayım 3b/16, 27a/05

v.-dı 30b/09, 34a/08, 34a/11, 45b/05, 46b/12

v.-dıkda 11a/12, 51b/02

v.-dıkları 36b/07

v.-dılar 2b/05, 14a/06, 37a/01, 43a/07, 43a/17

v.-dım 47a/15, 47a/16

v.-dır 30a/02

v.-in 2a/09, 11b/16, 12a/07, 12b/10, 14b/17, 16a/13

v.-inca 43b/13

v.-iñ 2b/03, 8b/09, 14a/04, 19a/03, 26a/01

v.-ırım 39a/04

v.-ırsañ 22b/04

v.-madan 13a/16

v.-mağ 39b/07

v.-mañız 9a/13

v.-maz 20a/06, 44a/11

v.-sam 39a/04, 45a/12, 46b/05

v.-sun 37a/03

v.-sunlar 36b/07

v.-uñ 12b/05, 35a/12, 49b/06

v.-up 2a/07, 3b/06, 5a/13, 6b/07, 7b/13, 12b/13, 13b/07, 15a/10, 15b/12, 18b/15, 23a/02, 24a/07, 24a/12, 24b/10, 24b/16, 25a/04, 25a/13, 25b/01, 26a/05, 27a/16, 27a/17, 28b/09, 30a/07, 31b/13, 32a/08, 33a/09, 36a/15, 44a/16,

45b/05, 45b/06, 46a/08, 47b/08, 47b/14, 48b/14, 50a/11, 51a/09, 52a/15, 52b/03, 54a/11

vārta < **Ar.** mec. tehlike, içinden çıkılması güç iş

v.+ya 29b/08

vaşf < **Ar.** vasıf, nitelik, sıfat

v. 2a/07, 31a/09

v.+ın 16a/11, 25b/06, 31a/08

v.+ıñız 23a/06

vāşıl < **Ar.** erişen, ulaşan, kavuşan

vāşıl ol- “vasıl olmak”

v. o.-dı 40a/02

vaşl < **Ar.** ulaştırma, birleştirme; ulaşma, birleşme

v.+ına 42a/16

ve < **Far.** ve

v. 2a/03, 2a/09, 2b/10, 3a/13, 4a/12, 4a/14, 4a/15, 5a/02, 5a/03, 5a/03, 5a/04, 5b/07, 6a/11, 6b/03, 6b/07, 6b/14, 7a/10, 7a/12, 7a/15, 7b/02, 7b/14, 8b/08, 8b/08, 8b/17, 9a/06, 9b/03, 9b/08, 9b/12, 9b/14, 9b/15, 10a/08, 10b/01, 10b/02, 10b/08, 10b/12, 10b/16, 11a/06, 11a/15, 11b/02, 11b/18, 12a/03, 12a/12, 12a/14, 12b/02, 12b/03, 12b/04, 12b/13, 13a/12, 13a/15,

13b/07, 13b/07, 13b/14, 14a/01,
14a/04, 14a/08, 14a/09, 14a/10,
14a/19, 14b/04, 15a/03, 15a/14,
15a/16, 15b/05, 15b/07, 15b/09,
15b/13, 16a/03, 17a/06, 17a/09,
17a/12, 18a/05, 18a/11, 19a/04,
19a/07, 19a/07, 19a/11, 19a/11,
19a/13, 19a/17, 20a/02, 20a/12,
20a/16, 20b/01, 20b/15, 21a/16,
21b/03, 22b/02, 22b/02, 22b/14,
23a/09, 23a/12, 24b/05, 25a/06,
25a/09, 25a/12, 25b/02, 25b/03,
26a/14, 26b/08, 27b/08, 27b/11,
27b/11, 27b/12, 27b/15, 28a/16,
29a/03, 29b/08, 29b/13, 30b/02,
31a/06, 32a/01, 33b/12, 33b/14,
34a/08, 34a/14, 35a/10, 35a/12,
35b/01, 35b/09, 35b/09, 35b/12,
36a/01, 36a/02, 36a/09, 36a/14,
36b/10, 37a/08, 37a/12, 37a/13,
37a/14, 37a/14, 37b/05, 37b/05,
37b/06, 37b/11, 37b/11, 38a/03,
38a/06, 38a/09, 38a/11, 38a/11,
38b/05, 38b/09, 38b/13, 39a/01,
39b/01, 39b/02, 39b/05, 39b/06,
39b/11, 39b/11, 40a/16, 40a/17,
40a/17, 40a/17, 40b/04, 40b/06,
40b/16, 41a/13, 41a/14, 41a/15,
41b/07, 42a/05, 42a/09, 42a/09,
43a/05, 43b/13, 44a/01, 44a/08,
44a/11, 46b/01, 47a/14, 47b/15,
48a/01, 48b/07, 49a/11, 49b/13,

50a/08, 50a/09, 50b/12, 51a/11,
51a/12, 51a/14, 51a/15, 51b/04,
51b/04, 51b/11, 52a/08, 52a/17,
52b/04, 53a/12, 53b/09, 54a/03,
54a/08, 55a/01, 55b/14

vedā' < Ar. veda

vedā' èt- "veda etmek"

v. è.-üp 22b/12,
30a/08, 31b/03, 33b/12, 51a/14

vedā' laş- < Ar.+Tü. vedalaşmak

v.-up 52a/13

vefāt < Ar. vefat, ölüm

vefāt èt- "vefat etmek"

v. è.-üp 18b/10

vefāt eyle- "vefat etmek"

v. e.-di 30a/11

vehm < Ar. kuruntu, yersiz korku

v.+e 8b/05

velākin < Ar. ama, fakat

v. 31a/01, 36b/08, 40a/04,
42a/06

vēr- vermek

v. 26b/04, 30a/06, 31b/01,
34a/05, 34b/03, 37b/08, 40b/08,
41a/07, 46a/13, 46b/14

v.-di 11a/16, 13a/19, 14b/17,
15a/02, 15a/07, 15a/15, 17a/13,

18a/11, 18b/12, 19a/16, 21a/03,
21a/09, 23b/01, 23b/13, 24a/04,
25b/01, 26b/07, 26b/14, 31b/06,
32a/07, 32b/02, 34b/14, 35b/10,
36a/16, 36b/11, 37b/10, 40a/14,
40a/16, 40b/01, 44a/09, 44b/13,
46b/14, 47a/03, 47a/14, 47b/01,
49a/06, 49b/07, 53a/08, 55a/10

v.-diginiz 5a/17, 53b/04

v.-diler 8a/11, 12b/14, 12b/15,
17a/06, 21a/06, 24b/09, 26a/06,
29b/17, 35a/06, 36a/07, 44a/13,
49a/13, 53a/09, 54b/05

v.-ecek 2b/03, 3a/13, 3b/01,
26b/05, 27a/14

v.-elim 5a/15, 21b/01, 26b/05,
31b/10

v.-em 9b/03, 48a/09

v.-emez 49b/16

v.-en 19a/16

v.-esin 3a/09, 21a/15, 25b/13,
54b/04

v.-esin 3a/08

v.-eyim 4a/13, 5a/12, 11a/13,
26b/04, 26b/10, 31b/01, 32a/08,
33a/01

v.-in 12b/10

v.-ince 36b/17, 49b/02, 50a/07

v.-in 19b/07, 45b/09

v.-ir 2b/02, 4b/18, 39a/12,
41a/07, 47a/11

v.-ir misiniz 17a/16

v.-irim 46a/14

v.-iriz 22b/10, 50b/02

v.-irler 34b/04

v.-irler mi 17a/07

v.-irlerdi 6b/06

v.-irlerken 17b/02

v.-irsen 22b/10

v.-irsin 4b/07, 35a/16

v.-irsiniz 7b/07

v.-iyor 20a/01

v.-medi 14b/16, 27b/07,
44a/11

v.-mediginden 39a/13

v.-medigine 15a/07

v.-mediler 36b/05, 50b/14

v.-medim 32a/15

v.-mege 48a/13

v.-mek 15b/02, 15b/04,
22a/14, 25b/07, 27a/02, 47b/11

v.-mem 30b/01

v.-meye 3b/12

v.-meyüp 23b/08, 55b/09,
55b/10

v.-mez 3b/10, 5a/06, 16a/05,
41b/08

v.-mezem 21b/15

v.-mezsın 22a/01

v.-mişdi 17a/04

v.-sem 15b/03, 22a/15

v.-señiz 26b/12

v.-sın 4b/10, 5b/08

v.-sün 5a/12, 7b/13

v.-sünler 12b/13, 12b/14,
13a/17

v.-ün 21b/12, 26b/06

v.-üp 5b/13, 13a/09, 13b/10,
15b/04, 18b/13, 18b/14, 20b/15,
20b/15, 22a/06, 23a/03, 24b/13,
26b/08, 27a/13, 31b/03, 31b/15,
32b/10, 32b/13, 34a/04, 34a/07,
38b/10, 39a/08, 39b/01, 39b/03,
46b/07, 51b/13, 52a/12, 52b/01,
53a/10

v.-ür 34b/07, 41a/15, 46b/06,
48b/06

v.-ürsın 22a/01

vêril- verilmek

v.-di 14b/16

v.-mez 36a/14

v.-ür 35b/01

Verse özel ad

V. 40b/01, 40b/05, 49a/03,
49a/06, 49a/17, 49b/08, 49b/10,
50a/10, 50a/15, 51a/04, 51a/15,
51a/16, 51b/06, 51b/13, 52a/01,
54b/03

V.+niñ 39b/02, 39b/10,
40b/02, 51b/10, 51b/13

Verse Freng özel ad

V. 39a/11, 39b/03, 49a/01,
49b/05, 49b/07, 50b/03, 50b/07,
51a/07, 51a/12, 51b/01, 51b/06

V.+iñ 48b/04, 54a/08, 54a/10

vesvese < **Ar.** vesvese, şüphe; kuruntu

v.+ye 36b/08

veyā < **Ar.+Far.** veya

v. 4b/07, 22b/05

vezîr < **Ar.** vezir

v. 13a/19, 13b/03, 16a/17,
16b/01, 16b/04, 20a/11, 20a/13,
21a/08, 36b/01, 36b/06, 37a/09,
37a/11, 39b/03, 55b/01

v.+e 14a/05

v.+i 10a/13, 13b/04, 13b/09,
13b/11, 36a/13, 52b/02

v.+in 52a/13

v.+ini 16a/14

v.+leri 20a/16

v.+lerine 19b/11

vilāyet < **Ar.** il

v. 7a/13, 32a/09

v.+im 49a/11

v.+imde 25b/05

v.+inde 53b/05, 54a/11

v.+ine 18a/10, 54b/01

vukū' < **Ar.** olma, oluş; bir hadisenin çıkış şekli, cereyanı

v.+ı 48a/11

vuşlat < **Ar.** bir şeye ulaşma, yetişme

v. 26b/01

vuşül < **Ar.** ulaşma, erişme

v.+ünde 21a/15, 48b/04

vü < **Far.** ve

v. 7a/09, 12b/04

vücüd < **Ar.** vücut

v.+um 29a/05

v.+uñ 55b/06

vüzerā < **Ar.** vezirler

v.+sı 39b/10, 45b/09, 48b/07

v.+sına 39a/07, 45b/06, 48a/11

yā < **Ar.** ey, hey

y. 2b/03, 3b/10, 3b/15, 4a/15, 4b/12, 5a/15, 6b/02, 7a/04, 7a/08, 7b/11, 7b/13, 8b/09, 8b/14, 8b/16, 9a/16, 9b/02, 9b/03, 9b/15, 10a/15, 10a/16, 10b/02, 10b/14, 11a/08, 11b/05, 11b/07, 11b/12, 11b/15, 12a/15, 12a/19, 12b/18, 13b/17, 19a/16, 21b/06, 21b/13, 22b/04, 23a/05, 23b/09, 23b/10, 23b/10, 23b/12, 25b/04, 26a/06, 26a/09, 26a/10, 26a/15, 26a/17, 26b/11, 29b/03, 33a/07, 33a/17, 33b/07, 33b/08, 33b/15, 34a/01, 35a/04, 37b/03, 37b/08, 37b/10, 41a/17, 41b/15, 42a/05, 42a/05, 42a/17, 43a/14, 43b/11, 44b/08, 46a/08, 46a/12, 46b/13, 50b/10, 50b/10, 50b/13, 51a/13, 51a/15, 51a/16, 52b/15, 53a/16, 53b/14, 54b/03, 55a/02

yab yavaş, sessiz, azar azar

y. 9b/07, 9b/07, 36b/04, 36b/04

yaban < **Far.** çöl, sahra

y.+da 5b/12, 45a/17

yabancı yabancı

y. 41a/06

yaban yabancı

y.+a 21b/02, 37a/10, 37b/04,
43a/09, 45a/04, 46a/03, 51a/17

yād-gār < **Far.** yadigar, bir kimseyi
veya nesneyi hatırlatacak şey

y. 52b/02

y.+lar 14b/14

yağ- yağmak

y.-ar 14a/15

yağlık sofrada herkesin önüne konan
elbezi, peçete

y. 38b/13

y.+ı 38b/15

yağmur yağmur

y. 28b/16

y. mı 14a/15

yağdır- yağdırmak

y.-up 28b/16

yağma < **Far.** yağma, talan

yağma ét- “yağmalamak”

y. è.-üp 55a/01

yahnī < **Far.** *yahnī* yahni, et yemeği

y. 50b/11

yāhūd < **Far.** veya, yahut

y. 5a/07, 7b/08, 53a/13

yağ- yakmak

y.-dı 41b/11

y.-dılar 19a/01

y.-up 32a/04

yağa yaka

y.+mı 35a/06

y.+sına 20b/13

y.+sından 36a/05

yağasından geçirmek
“oğulluğa kabul etmek, evlat
edinmek”

y.+sından g.-üp 20a/16

yağasından tutmak
“yakalamak, yakalayıp kavramak”

y.+sından t.-up 35b/05,
37a/05

yağın yakın

y. 3a/02, 13b/11, 13b/17,
14a/15, 30a/08, 31b/05, 33b/01,
36a/04, 41b/03, 51b/05, 52b/10

yalan yalan

y. 11a/14, 11b/10

yalnız yalnız

y. 9b/02, 16a/13, 19a/02,
30b/05, 35a/14, 44b/06, 44b/11,
45a/08, 48b/11

yalnızlık yalnızlık, kimsesizlik

y.+da 33b/03

yalvar- yalvarmak

y.-dı 11a/15, 18b/03

y.-mağa 33a/01

y.-up 18a/03, 27b/06, 29a/10

yaman kötü, fena

y. 51a/17

yan yan

y.+ımda 39b/15, 48b/06

y.+ımdan 26b/09

y.+ına 5b/02, 6b/15, 15b/09,
16a/10, 21a/10, 22a/14, 28a/08,
33a/08, 35b/13, 37a/04, 45b/03,
47b/10, 53b/03

y.+ınca 33b/13, 35b/07

y.+ında 7b/18, 8b/02, 8b/05,
16b/16, 24b/08, 31a/07, 32b/06,
39b/16, 45b/12, 52b/06

yan- 1. tutuşmak, parlamak,
alevlenmek

y.-ar 41b/13, 52a/02

y.-dım 30a/15

y.-mışlar 14b/06

2. çok elem, keder veya aşk
acısı çekmek

y.-dı 39a/10

yañ taraf, cihet, yön; tarafa, tarafta

y.+a 5a/14, 40a/06, 43b/01

yanaş- yanaşmak, yaklaşmak

y.-up 22a/14, 22b/01

yañıl- yanılmak, yanlış yapmak, hata
etmek

y.-up 41a/12

yañadan taraftan tarafa

y. 44a/05

yañlış yanlış

y. 3a/12, 3a/13, 3a/14

yap- yapmak

y.-an 39b/11

y.-arız 31b/09

y.-mamış 39b/12

y.-up 7b/03

yapdır- yaptırmak

y.-dığım 12a/11

yapış- yapışmak; girişmek, büyük bir
istek ve hevesle başlamak

y. 37b/01, 37b/05

y.-ayım 34b/10
y.-up 38b/03, 40a/04, 40a/06,
44a/04, 48a/03
yapyaşşı yapyassı
y. 36a/05, 36b/17
yār < **Far.** sevgili, dost
y. 40b/07
yār-ı ġār < **Far.+Ar.** çok vefalı, çok
sadık arkadaşı
g.+ım 2b/04
g.+ımız 30a/07
yar- yarmak
y.-dıkların 35a/08
y.-dılar 19b/17
y.-up 20a/08, 36a/12
yārān < **Far.** dostlar
y. 25a/06
yarar elverişli, uygun
y. 4a/11
yardım yardım
y. 7a/16
yarın yarın
y. 19b/09, 38b/08, 45a/11,
49a/08, 50b/08, 51a/05, 55a/06
yaş yaş

y.+ında 8b/07
yat- yatmak
y.-an 46b/14
y.-ar 41a/03, 47b/10
y.-arağ 45b/11
y.-dı 47b/06
y.-dığın 46b/16
y.-mağda 25a/07
y.-mazlar 27b/13
y.-up 45b/04
y.-ur 13a/10, 47b/10
y.-urken 13a/13
yavru yavru
y.+cuğum 32b/16
yavuzlan- kızmak, azgınlaşmak
y.-dı 18a/17
y.-up 19a/09, 19b/01, 21b/01
yay yay
y. 19b/14
yaycı yaycı
y.+ları 39a/16
yayıl- 1. yayılmak
y.-up 15a/08
2. koyun, inek vb. otlamak
y.-up 31b/04

yaz yaz mevsimi

y. 33b/08

yaz- yazmak

y.-asın 18a/05

y.-up 13a/18, 18a/04, 18a/10,
20b/14, 39b/01, 39b/14, 46b/05,
46b/06, 47a/17, 53a/14, 54b/01,
54b/03

yazı yazgı

y. 11a/10

yazık yazık

y.+dır 26a/08

yè- yemek

y. 33b/17

y.-di 32b/04, 33a/11, 34a/16

y.-diler 34a/02, 41a/15

y.-mege 33a/10, 34a/01,
34a/14, 50b/07

y.-mek 31b/11, 32a/05

y.-mem 33b/16

y.-mez 31a/08

y.-mezsın 33b/16

y.-miş 32b/08

y.-mişdir 7b/15

y.-r 16a/10

y.-rim 33b/17

y.-yelim 31b/07, 33a/07,
34a/02

y.-yesin 31b/09

y.-yüp 16a/03, 37b/15,
41b/02, 43b/06

yèdi yedi (Sayı adı)

y. 5b/17, 7b/09, 12a/06,
40a/08, 51b/16

yegāne < Far. biricik, tek

y. 9b/06

yème yeme

y.+ler 52b/03

yèmek yemek

y. 33b/16, 35a/06, 50a/17,
50b/02

Yemen < Ar. Arap yarımadasının
batı-güney tarafını teşkil eden bölge

Y. 6b/16

Y.+de 18a/09

Y.+den 7a/13

yemîn < Ar. yemin, ant

yemîn èt- “yemin etmek”

y. è.-dim 48a/05

yemîn eyle- “yemin etmek”

y. e.-di 12b/10, 26a/16

yemîn ver- “söz vermek”

y. v.-di 11a/15, 15a/15

yeñi yeni

y. 20a/02

yêr yer, mekân

y. 2b/16, 8a/14, 24b/09,
24b/13, 27a/03, 52a/13, 53a/10

y.+de 15b/14, 16a/16, 26b/15,
27a/06, 34a/09, 35a/01, 35a/02,
36b/07, 37a/03, 45a/12, 48a/15,
53a/05

y.+dedir 26a/08

y.+den 10b/09

y.+deyiz 48a/16

y.+e 12a/03, 14b/14, 19b/13,
20a/12, 23b/04, 26b/16, 28b/08,
28b/15, 31b/04, 31b/16, 34a/02,
38a/10, 38a/14, 39b/09, 40a/11,
43b/03, 43b/15, 44b/17, 49a/10,
51b/11, 51b/17

y.+i 34a/01

y.+im 31a/01, 47b/15

y.+inde 17b/03, 28a/07,
30a/03, 39a/10

y.+inden 4a/01, 10b/06,
16b/04, 22b/15, 32a/05, 32b/02,
32b/09, 37a/16, 45b/12, 50a/13

y.+ine 6b/15, 7b/10, 16a/03,
22b/13, 37a/06, 37a/07, 37b/11,
52a/11

y.+lerde 10b/03, 30a/09

y.+leri 14a/09

y.+lerin 54b/14

yeter yeter, kâfi

y. 9b/02, 25a/06, 29a/11

yetiş- ulaşmak, erişmek

y.-di 28b/05

y.-diler 9b/11

y.-medi 49a/07

y.-üp 8a/01, 15a/05, 23a/18,
23b/04, 31b/14, 52a/06

yetiştir- yetiştirmek

y.-üp 16a/04

y.-emediler 17a/07

yêtmiş yetmiş (Sayı adı)

y. 38b/04, 40a/10

yığ- yığmak, biriktirmek

y.-dılar 14b/10

yık- yıkmak, yenmek, öldürmek

y.-a 37a/10

y.-arım 5b/09

y.-dı 6a/06

y.-dılar 10b/13, 25a/01
y.-mağ 9a/10
y.-mağdır 12a/09
y.-mayınca 7b/03
y.-mışdır 9a/12, 22b/06
y.-up 12a/10, 13b/05, 32b/14,
52a/06
yıkıldır- yıktırmak
y.-mağa 12a/02
yıkıl- yıkılmak
y. 14a/09
y.-dı 10b/12, 32a/03
y.-mış 3a/02
y.-up 16a/07, 19b/15, 49b/09
yıkmağ yıkmak
y. 17a/11
yıl yıl, sene
y. 5a/13
y.+dır 6b/08
yıllık yıllık
y. 25a/06, 30b/03
yırt- yırtmak
y.-arım 21b/08
y.-dı 43b/15

yırtıl- utangaçlığı atıp açılmak,
pervasız olmak
y.-dı 42a/08
yigirmi yirmi (Sayı adı)
y. 34b/14
yigit genç, delikanlı
y. 55a/12
y.+im 23a/04
y.+ler 24a/08
yine yine, gene
y. 5a/04, 10b/13, 12a/13,
12b/18, 13b/10, 16b/14, 20b/08,
22b/10, 25a/03, 25a/12, 26a/16,
29a/05, 30b/03, 32a/06, 32b/01,
34a/15, 34a/16, 38a/10, 46a/01,
48a/05, 49a/08, 49b/10, 51a/10,
53a/04
yoğurt yoğurt
y. 31b/09
yohsa yoksa
y. 3a/13, 5b/09, 11a/04,
11b/11, 14a/08, 22a/01, 26a/14,
29a/04, 29a/13, 33a/05, 37b/09,
38a/02, 43b/06, 47b/05, 50a/16,
50b/01, 51a/17, 51b/08
yok yok

y. 2b/15, 2b/16, 3a/01, 3a/05,
3a/09, 3a/14, 3a/14, 3b/01, 3b/09,
5a/11, 5a/16, 5b/16, 6a/10, 8b/06,
11a/03, 12a/02, 12a/19, 15b/16,
17a/15, 18b/03, 21a/17, 21b/05,
25a/10, 26a/04, 26a/05, 26a/11,
26b/15, 28a/07, 29b/11, 30a/05,
31a/01, 31b/08, 32b/09, 33b/03,
39a/10, 43b/15, 44b/04, 44b/11,
45b/12, 48a/15, 49a/05, 49a/10,
53b/06

y.+dan 14a/10

y.+dır 4a/03, 4a/11, 13b/01

y.+dur 7a/04, 7a/11, 9a/06,
10b/17, 16a/17, 19b/09, 24a/10,
24a/11, 26a/15, 35a/10, 36b/13,
39b/15, 46b/04, 48a/02, 48a/10,
48b/06, 48b/10, 51a/05

y. mıdır 7b/11, 10a/07,
36a/09, 41b/16

y.+um 4a/08

yokla- yoklamak

y.-r mı 17b/12

yol yol

y. 10a/03, 13a/04, 28a/13,
33b/05, 40b/17, 41a/12, 45a/16,
46a/09

y.+a 31a/12, 34a/03, 44b/06,
49a/01, 55a/14

y.+da 9a/13, 9b/03, 19a/11,
37a/14

y.+dan 9b/11

y.+ı 40b/14

y.+ına 9b/05

y.+lar 6b/01, 15a/11

y.+larda 6b/06

y.+larından 15a/11

y.+umdan 34b/05

y.+una 8b/02

y.+unda 6b/03, 6b/03

yoldaş yol arkadaşı

y. 33b/03

y.+ındır 25a/06

yorul- yorulmak

y.-up 44a/12

yorul- yorulmak

y.-dı 16a/07, 29a/15

yöri- yürümek

y. 3b/17, 9b/05, 21b/09,
33b/10, 42b/12

y.-di 32b/09, 34b/09, 36a/04,
52a/05

y.-dikde 34b/13

y.-diler 13b/10, 35a/13,
54a/15

y.-medi 13b/12
y.-mez 13b/18
y.-mezdi 13b/12
y.-yüp 52a/01, 55b/09, 55b/11
yörü- yürümek
y. 33b/14
y.-diler 7b/17
y.-medi 14b/01, 52a/05
y.-mege 6b/01
y.-mez 14a/01
y.-r 13b/12
y.-yün 5a/06
y.-yüp 24a/03
yörük yürük, hızlı giden, çok koşan,
işlek
y. 28b/03
yukarı yukarı
y. 43b/06, 45b/12
yukaru yukarı
y. 35b/02
y.+dan 14a/11, 43b/13
yumşad- yumuşatmak
y.-up 40a/07
yut- yutmak
y.-dı 19b/04, 20a/03

yutdur- yutturmak
y.-up 43a/06
yuvarlan- yuvarlanmak
y.-dı 34b/09
yügrük yürük, hızlı giden, çok koşan,
işlek
y. 45a/01
yük yük
y. 6b/05, 33b/13, 33b/15
y.+i 7a/09
y.+ler 6a/11, 6a/11
y.+leri 8a/09
y.+üz 33b/15
yükled- yükletmek
y.-üp 12a/10, 55a/14
yüksek yüksek
y. 28b/08
Yünān Yunan
y. 11b/06
y.+a 12a/14
yün tüy
y.+ler 5a/03
y.+leri 5a/02
yünlü tüylü
y. 5a/02

yürek yürek

y. 42b/14

yüregi ağzına gel- “birdenbire çok korkmak”

y. a. g.-üp 49b/02

yüz yüz, surat

y. 5a/01, 5b/17, 6a/09, 7b/18, 8a/02, 8b/02, 9b/09, 13b/01, 13b/11, 21a/16, 25b/04, 27a/07, 27a/15, 29b/09, 30a/01, 35b/12, 37b/02, 37b/09, 48b/07, 49a/03, 52a/01, 52a/08, 54a/13, 55b/13

y.+den 54a/07, 54b/05

y.+i 10b/05, 20a/08, 28a/12, 50b/12

y.+ime 42b/17

y.+in 23a/12

y.+inden 37b/07, 52b/15

y.+ine 10a/04, 11a/18

y.+ler 43b/16, 44b/05

y.+leri 38b/05

y.+ümüz 48b/10

y.+ün 24b/05

y.+ünden 20a/15

yüz çevir- “ona karşı gösterdiği ilgiyi kesmek”

y. ç.-medi 7b/18

y. ç.mezsiniz 9a/05

zabt < Ar. 1. sıkı tutma

zabt eyle- “sıkıca tutmak”

z. e.-di 51b/06

z. e.-miş 51b/07

2. silah kuvveti ile bir yeri alma

zabt èt- “silah kuvveti ile bir yeri almak”

z. è.-üp 18b/17, 52a/09

za‘ferān < Ar. safran

z. 38b/11

z.+a 38b/14, 38b/15

zāhide < Ar. çok, aşırı sofı (kadın)

z.+dir 31a/08

zāhir < Ar. görünen, açık, belli, meydana

z. 2b/02, 4b/11, 11a/12, 11b/13, 29b/09, 31a/16

zāhir ol- “ortaya çıkmak, belirlemek”

z. o.-dı 14a/15

zaḥm < Far. zaḥm yara

z. 8a/05, 10b/09, 39a/10

z.+ı 10b/11, 11a/16

zaḥm-dār < **Far.** *zaḥm-dār* yaralı

z. 49b/13

zaḥmet < **Ar.** zahmet, sıkıntı, eziyet, rahatsızlık

z. 48b/11, 48b/16

zaḥmet çek- “sıkıntı çekmek”

z.ç.-di 23a/17

za‘īf < **Ar.** zayıf, güçsüz, kuvvetsiz, takatsız

z. 12a/04

zarāfet < **Ar.** zariflik, naziklik, incelik

z.+dir 3a/05

z.+le 2a/07, 15a/02

zarar < **Ar.** zarar

z.+ımız 41a/02

zarar ét- “zarar etmek”

z. è.-ememişlerdir
9a/09

zarar gör- “zarar görmek”

z. g.-ürsünüz 7b/08,

z. g.-ürsün 7b/14,
27b/14

zararlı < **Ar.+Tü.** zararlı

z. 43b/02

zārılık < **Ar.+Tü.** ağlayıp sızlama

z. 27b/04

zarūrī < **Ar.** zaruri, mecburi, zorunlu

z. 29a/14

zāyi‘ < **Ar.** elden çıkan, kaybolan, yitik; zarar, ziyan

zāyi‘ ol- “ziyan olmak”

z. o.-dı 52b/16

z. o.-dıysa 6a/13

z. o.-ur 11a/04, 27b/02

zebānī < **Ar.** zebani

z.+ler 47b/17, 48a/03

zebūn < **Far.** zayıf, güçsüz, aciz

zebūn ét- “zayıflatmak,
güçsüzleştirmek”

z. è.-üp 12a/17

zemān < **Ar.** zaman, vakit

z. 2a/04, 10a/11, 12a/06,
12b/08, 17b/11, 18a/01, 20a/09,
23b/06, 25a/09, 30a/07, 32b/13,
38b/10, 41b/09, 52a/05, 52a/11,
52b/09, 55a/03

z.+da 2b/13, 6b/04, 9a/11,
32a/11

z.+dan 42a/16, 47b/10

z.+dır 13a/02, 18a/07, 42b/17

z.+ı 45a/16

z.+ından 14b/13

zemîn < Far. yer, yeryüzü

z. 21a/10

z.+de 39a/11

z.+e 13a/14, 23b/17

z.+i 11b/06

zemm < Ar. yerme, kınama; ayıplama

z. 22b/03, 27a/05

zencîr < Far. zincir

z. 24b/17, 25a/07

z.+ler 47b/17

z.+leri 50b/05

Zernāk özel ad

Z. 18b/16

Zernāk Nerre özel ad

Z.+ye 18b/13

zerre < Ar. zerre

z. 38a/09

zerrîn < Ar. altın gibi sarı; parlak

z. 41a/13

z.+e 20b/11

zevk < Ar. zevk

z.+de 8a/12

z. eyle- 30a/06

zî-kıymet < Ar. kıymet sahibi, kıymetli

z. 5a/03, 14b/12

zîbā < Far. süslü

z. 7a/09

zîkr < Ar. anma, anılma

z.+i 39a/03

zîkr eyle- “zikretmek”

z. e.-di 14a/03

zindān < Far. zindan

z. 18a/08

z.+a 34b/07

z.+dan 24a/07, 25a/13

z.+ında 17b/13

zinde < Far. dinç, sağlam, güçlü kuvvetli

z. 48b/02

zîrā < Far. çünkü, şundan dolayı ki

z. 3a/10, 5b/09, 6a/15, 6b/04, 6b/06, 9a/11, 9a/14, 10a/07, 10b/02, 11a/02, 11b/18, 12b/06, 12b/10, 13a/12, 15a/07, 15a/15, 16a/11, 17a/04, 18a/14, 22b/02, 22b/09, 26b/07, 26b/12, 30b/03, 32b/15, 39a/06, 42a/14, 46a/06, 46b/17, 47b/13, 53a/03, 53b/11

zîr ü zeber < Far. altüst

zîr ü zeber eyle- “altüst etmek”

z. e.-di 13a/08

zīr ü zeber ol- “altüst olmak”

z. o.-dı 10a/12, 32a/02

Zīve Perī özel ad

Z. 19a/06, 19a/08

Z.+i 19a/05

ziyāde < **Ar.** ziyade, çok, bol; aşırı, fazla

z. 2a/09, 2b/16, 8b/03, 8b/09, 9b/01, 15a/01, 15a/12, 16b/11, 17a/08, 18b/12, 19a/10, 23a/08, 39a/01, 41a/04, 42b/09, 48a/10, 49a/07, 49b/02, 53a/15, 55b/15

ziyāfet < **Ar.** ziyafet

z. 33a/10, 36a/15

z.+e 24b/13

z.+ler 17a/02

ziyāfet èt- “ziyafet vermek”

z. è.-üp 16b/09

ziyān < **Far.** zarar, ziyan

z. 11a/01, 12a/03

ziyāret < **Ar.** ziyaret

z.+ine 15a/16

ziyāret eyle- “ziyaret etmek”

z. e.-di 18a/11

zuhūr < **Ar.** görünme, meydana çıkma, baş gösterme, türeme

z.+ı 20b/04

zuhūr èt- “görünmek, ortaya çıkmak”

z. è.-diler 6b/14

z. è.-di 18b/06

z. è.-miş 39a/11

z. è.-eli 39a/13

z. è.-medi 52b/10

zuhūr eyle- “görünmek, ortaya çıkmak”

z. e.-di 42a/11, 45b/02

zulm < **Ar.** zulüm, haksızlık, eziyet

z. 34b/05, 53a/13

zūr < **Far.** kuvvet, güç

z. 3b/13, 5a/07, 25b/08, 40a/10, 51b/15

z.+um 49a/11

zūr eyle- “güç kullanmak”

z. e.-di 37b/07

z. e.-diler 38a/08

KAYNAKÇA

- Albayrak, Nurettin. 1997. Hamzanâme. **Türk Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi**. c. 15. İstanbul: Türk Diyanet Vakfı Yayınları: 516- 517.
- Algül, Hüseyin. 1997. Hamza. **Türk Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi**. c. 15. İstanbul: Türk Diyanet Vakfı Yayınları: 500- 502.
- Baysal, Sinem Ceyda. “Hamzanâme (7.Cilt) Gramer Özellikleri, Metin, Sözlük, İndeks”. Yüksek Lisans Tezi. Fatih Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2008.
- Develi, Hayati. 1995. **Evliya Çelebi Seyahatnâmesine Göre 17. Yüzyıl Osmanlı Türkçesinde Ses Benzeşmeleri ve Uyumlar**. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Devellioğlu, Ferit. 2000. **Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Sözlük**. Ankara: Aydın Kitabevi Yayınları.
- Dilçin, Cem. 2009. **Yeni Tarama Sözlüğü**. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Erdal, Marcel. **Old Turkic Word Formation A Functional Approach to the Lexicon I**. Wiesbaden: 1991.
- Gülsevin, Gürer. 2007. **Eski Anadolu Türkçesinde Ekler**. Ankara: Öncü Basımevi.
- Köprülü, Fuat. 1966. **Edebiyat Araştırmaları I**. Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi.
- Meninski, Franciscus a Mesginen. 1680. (yeni baskı: 2000). **Thesaurus Linguarum Orientalium Turcicae, Arabicae, Persicae, /Lexicon Turco-Arabico-Persicum**. I-VI. İstanbul: Türk Dilleri Araştırmaları Dizisi: 27-32.
- Merhan, Aziz, Funda Şan. 2014. **Eski Anadolu Türkçesi Notlar ve Metinler**. İstanbul: Ofis 2005 Yayınevi.
- Özkırımlı, Atilla. Hamzavî. **Türk Edebiyatı Ansiklopedisi**. c. 2. İstanbul: Cem Yayınevi: 601.
- Redhouse, Sir James W. 2000. **A Turkish and English Lexicon / Kitâb-ı Ma‘ânî-i Lehce**. İstanbul: Çağrı Yayınları.
- Samî, Şemseddin.1317. **Kâmûs-ı Türkî**. Dersa‘âdet.
- Samî, Şemseddin (Hazırlayan: Paşa Yavuzarslan), **Kâmûs-ı Türkî**, TDK yayınları, Ankara 2010.
- Sezen, Lütfi. 1991. **Halk Edebiyatında Hamzanâmeler**. Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.
- Sir Gerard Clauson. **An Etymological Dictionary of Pre-Thirteenth-Century Turkish**. Oxford: 1972.

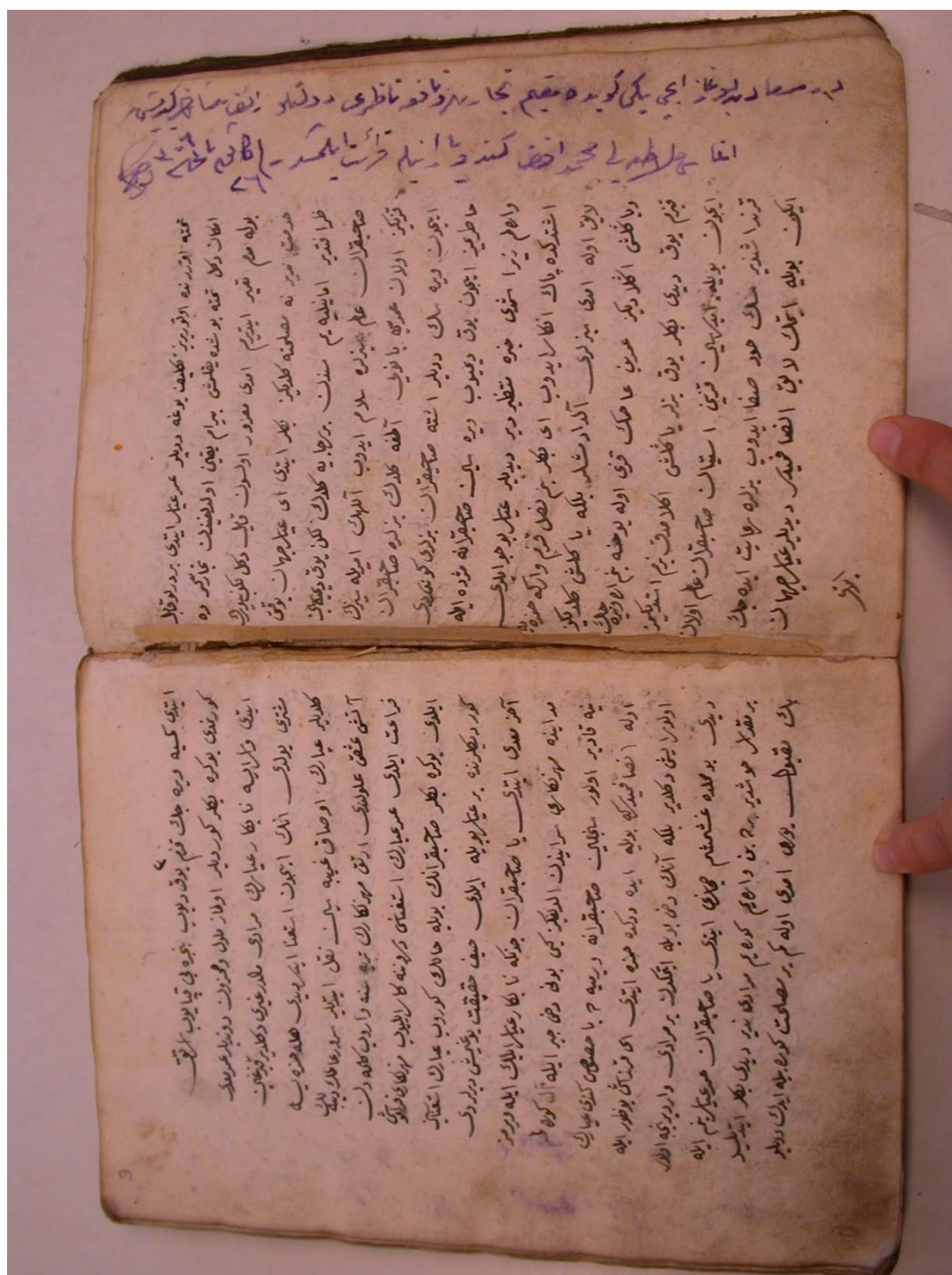
- Steingass, F. 1892. **Comprehensive Persian-English Dictionary**. London.
- Tanıklarıyla Tarama Sözlüğü**, I-VIII, TDK yayınları, Ankara 1965-1977
- Tulum, Mertol. 2011. **17. Yüzyıl Türkçesi ve Sözcükleri**. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Uçman, Abdullah. 1981. Hamzanâme. **Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi**. c. 4. İstanbul: Dergah Yayınları: 91-93
- Yıkılmaz, Arzu. “Hamzanâme: Metin – Dizin”. Yüksek Lisans Tezi. YTÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2005.

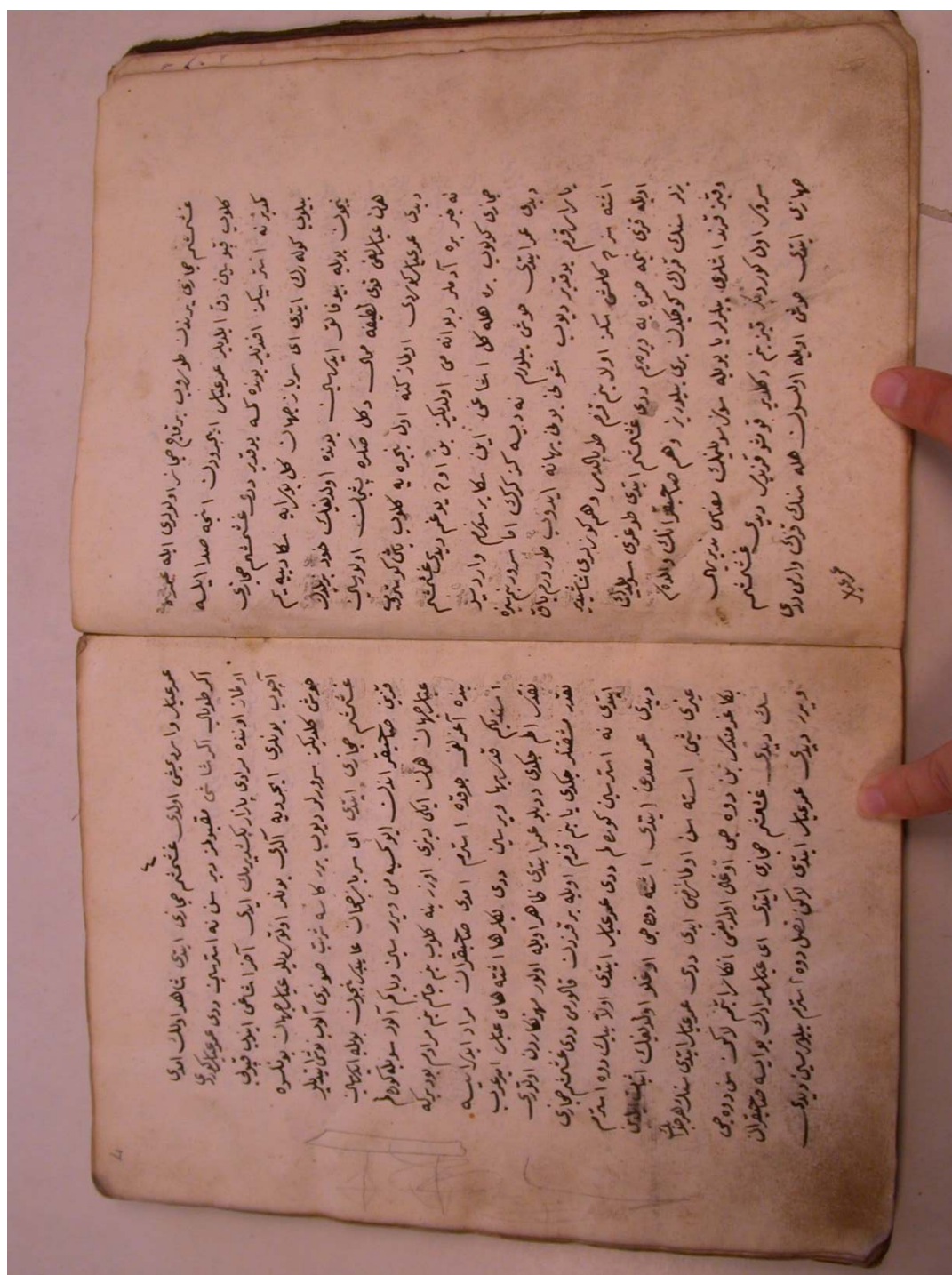
EKLER

Ek 1. Yazma

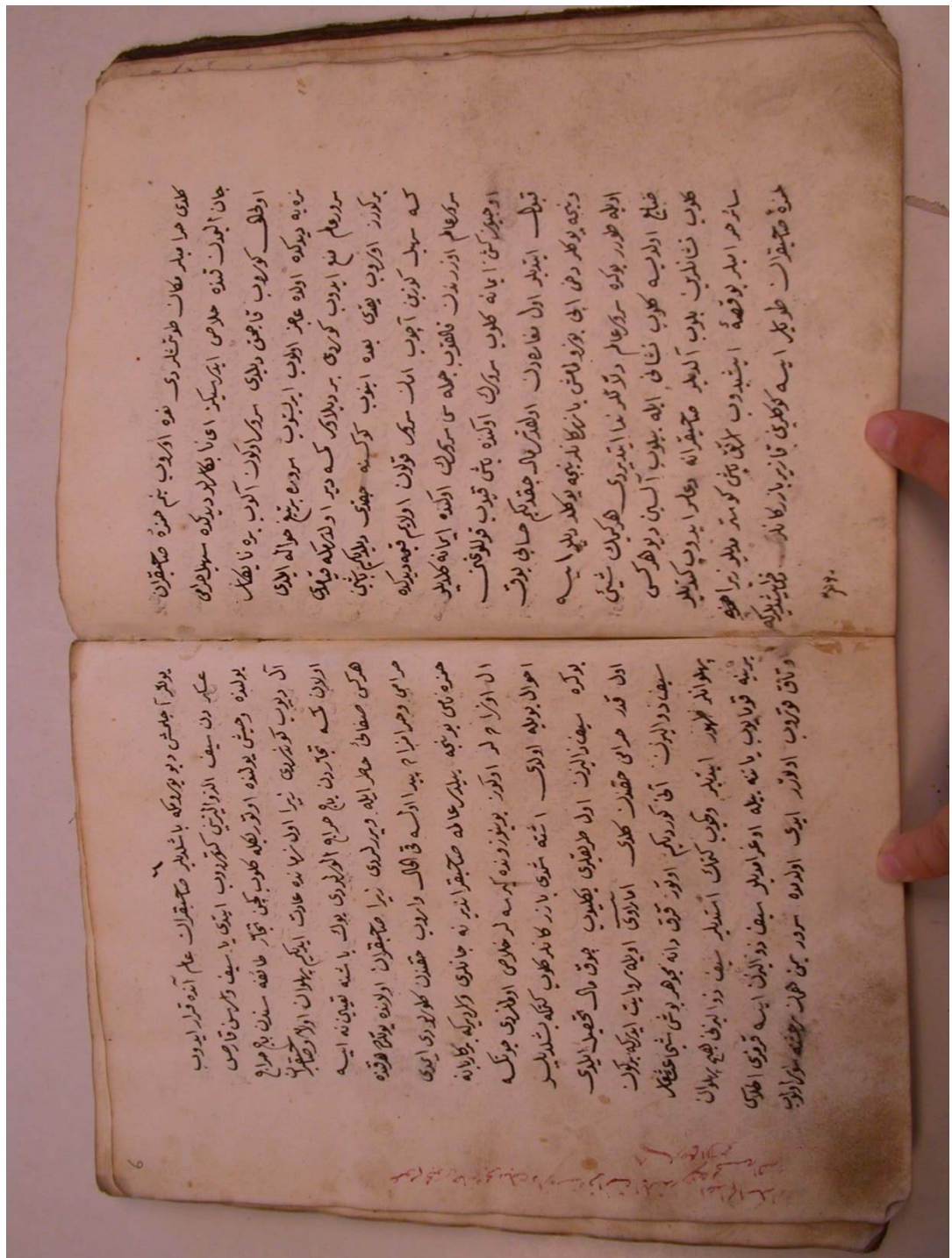

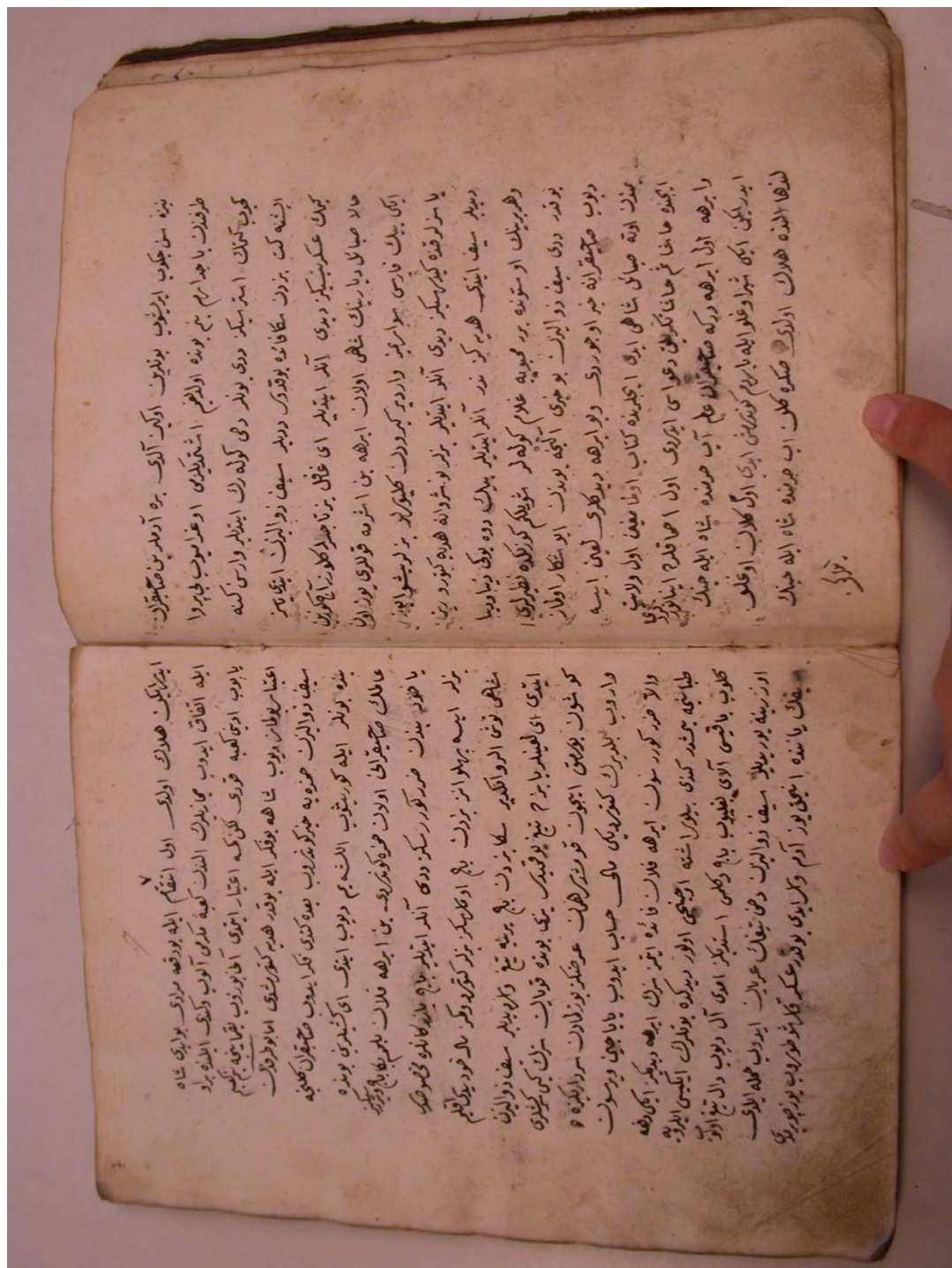
عشتم هم جای برمنف طوروب برقع هم سراسر اولوری الله عیون
 کلاب قویون دن ایلدی عویئل اجمردول آنچه صدا ایلله
 کبر نه استر سیکز اخیلر برنه که یوقیه درق عشتم هم جای
 بیلوب کوله رک ایتی ای سباز جهان کل بزاره سکا دبیبه کم
 یون بولم بیوناق ایریمیف برنه اولدلیک خود بیلور
 هرن عیالانی ذی لطفه ماک دکل صدق پنجم اولدلیک
 دبی عویئل کورک اولدکنه اولد بجه به کلاب یی کوکوش
 نه خبر به آدملر دوانه می اولدلیک بن آدم یونم دیک عشتم
 همای کلاب به هله کل اخاعی این سکا بر سکول وار دیک
 دیک عرایتیک عوش بیلور نه دیکه کرکک اما سوردن بیه
 یار سرقم بدقیر دیوب شرفی بوفا بهانه ایوب طوروب باق
 اشته سرح کلشی سکر اولدیم فتم طوباکس و هم کورری نشیه
 اولد قوی بجه حرم به دیریم درق عشتم ایتی طوعی سباز
 ندر سنی قزک کویئل بری بیلور به و هم صبحقارک والاه
 وقیز قوندا شلری بیلور یا بولم سکر سبیلک صدای سبیلک
 سکر اول کوردیم قیزیم کلابی قونو قونیز دیک عشتم
 همای ایتک عوش اولد اولد اولد هله سنی قزک والری دیک

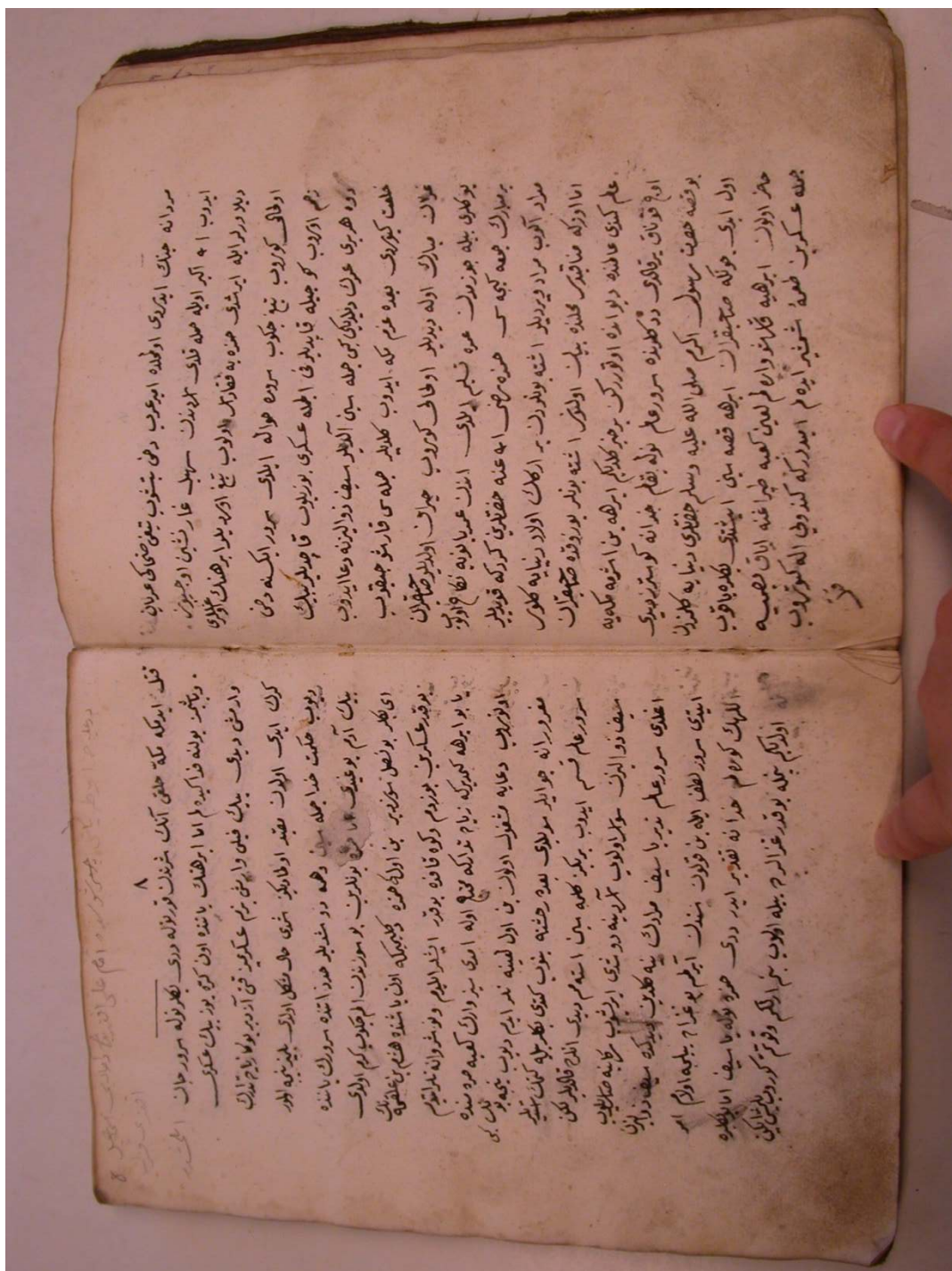
قویون

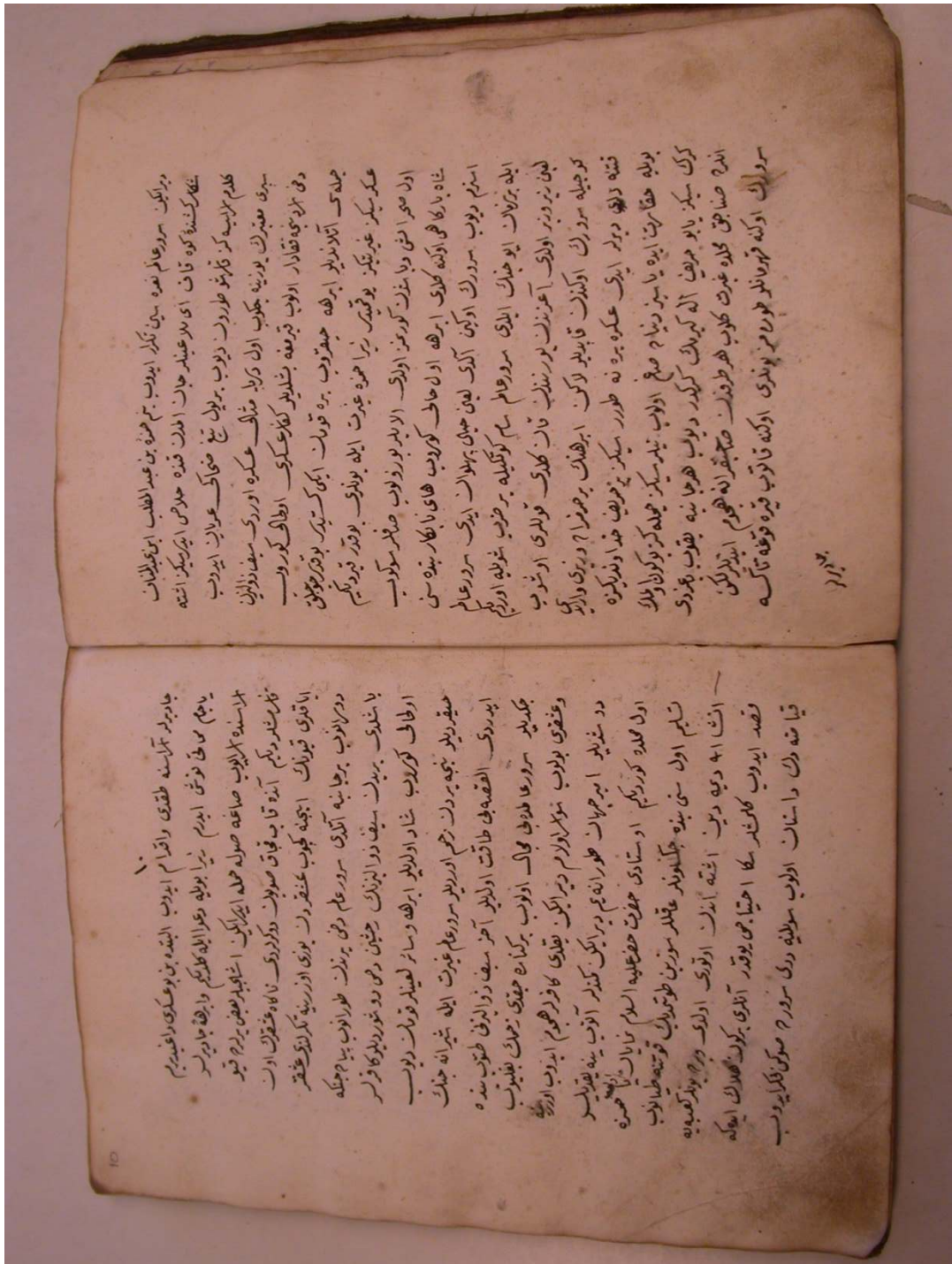
عویئل واسر عیئل اولد عشتم همای ایتی شاه اولد اولد
 اگر طوباک اگر شایش مقبوض دیر سن نه استریم درق عویئل
 ارمان اوندی مرادی بازار کیریک ایک آخر اخاعی ایند قوی
 آجوب بولدی اجمردیه آک بولم اولد بیلور عیالان بولم
 عوش کلکیز سوردل دیوب بر کاسه شرب صورتی آک دق بیلور
 عشتم همای ایتی ای سباز جهان عاییز یون بولم اکتاب
 قزیم صبحقارک ایتک ایتک سبیلک دیک اولد سوبله کولم
 عیالان هرن اکل دیری اوز به کلاب بوم جلم بوم مراد بولم
 بیه آخلف جوقه استم ایدی صبحقارک مراد ایراسه
 استیکم قدر بریا ویریم درق لکله اشته های عیالان ایوب
 نقش الم جلای دویلو عیالانی ظاهر اولد اولد مراد کورک
 قدر مشق کجای یا بوم فتم اولد بر قزرت قالور درق عشتم همای
 ایتی نه استریم کولم درق عویئل ایتی اولد بیک دوه استم
 دبی عویئل ایتک اشته دوه می اوخل اولدلیک ایتک
 عوی بی استه سن اوفا نهن ایدی درق عویئل ایتی سباز
 بلا عویئل بن دوه می اوخل اولدلیک افکار ایتک سن دوه می
 سک دیک عشتم همای ایتک ای عیالانک بوایه صبحقارک
 دیر دیک عویئل ایتی لکن فصل دوه استم بیلور سبیلک

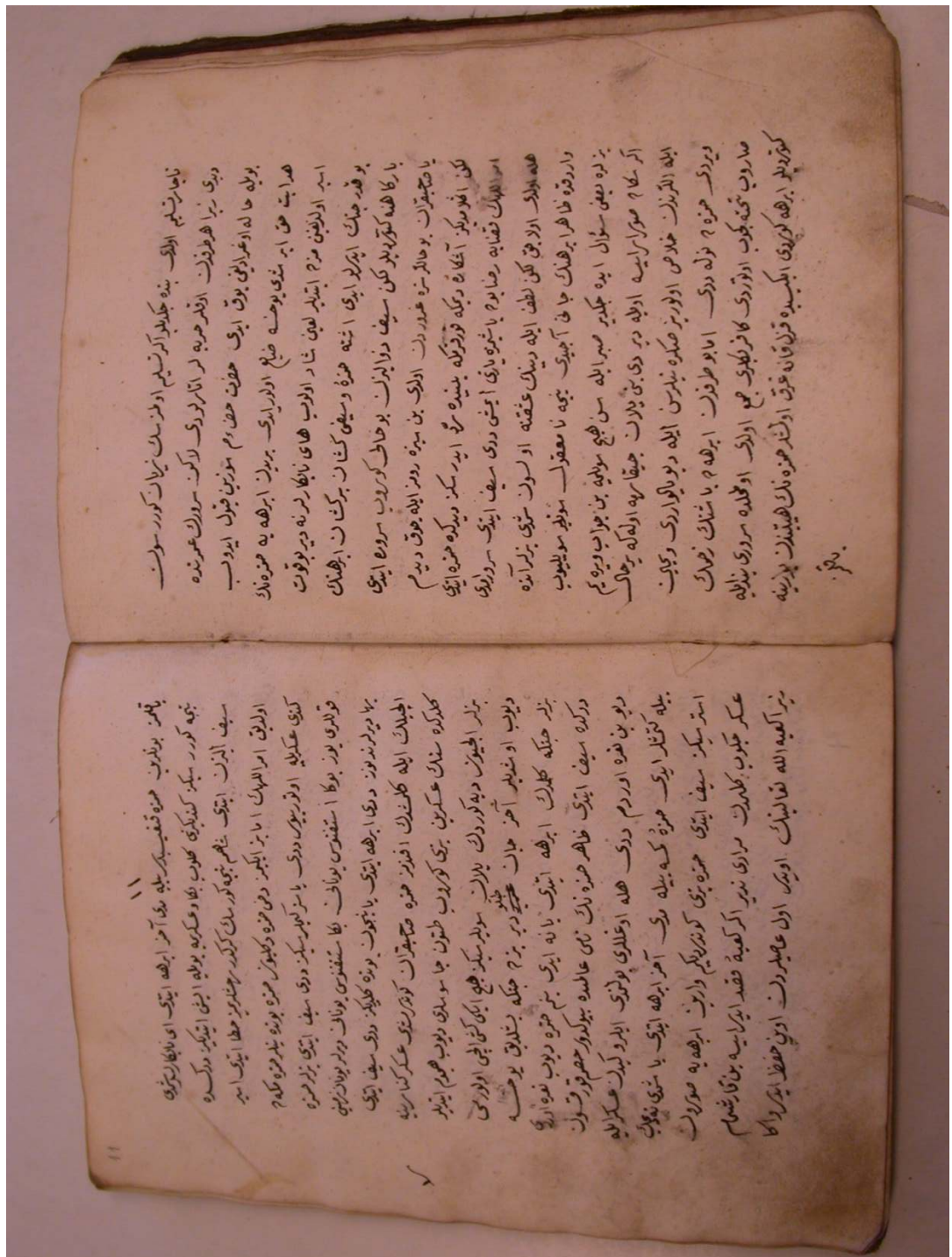

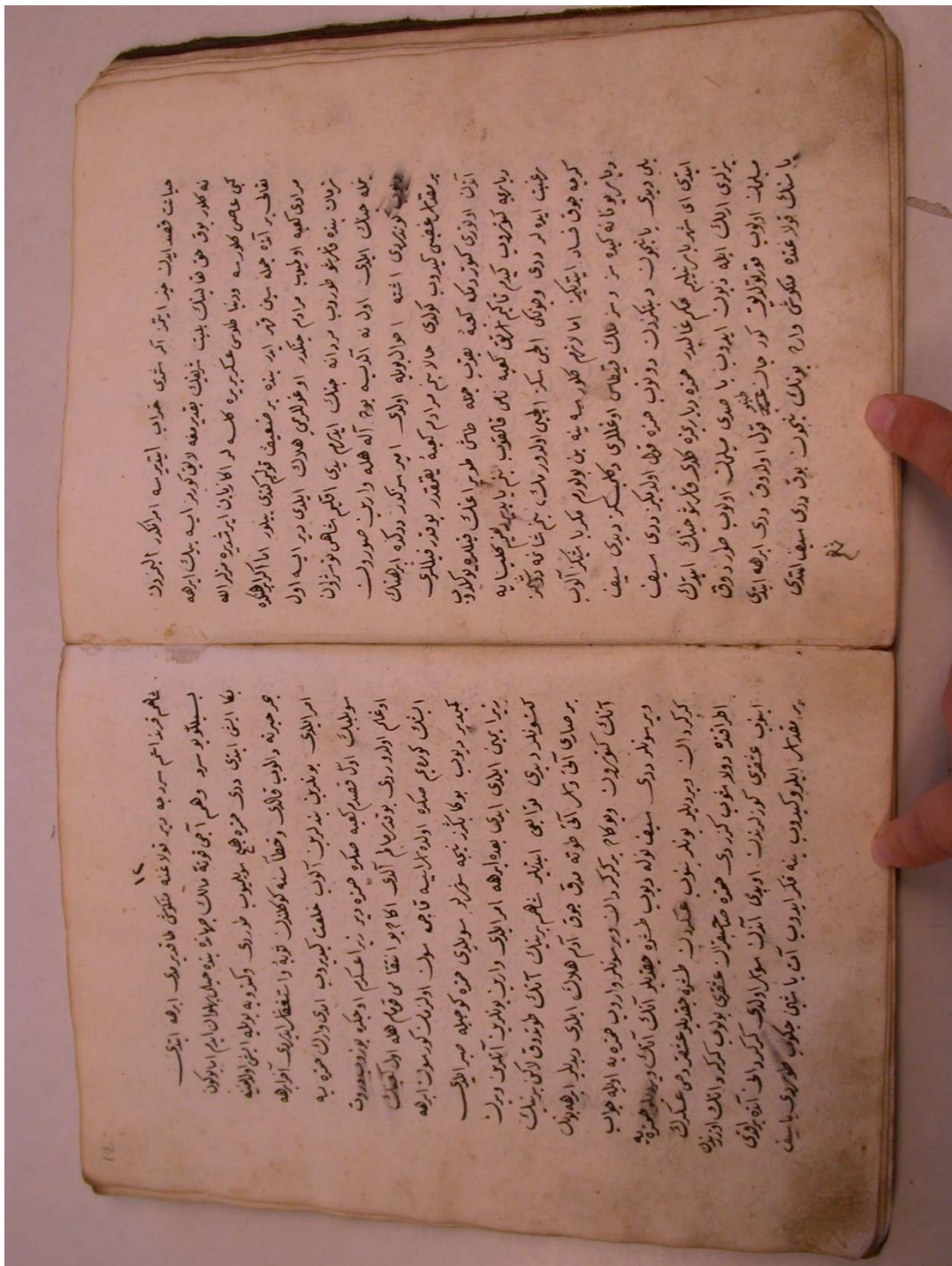

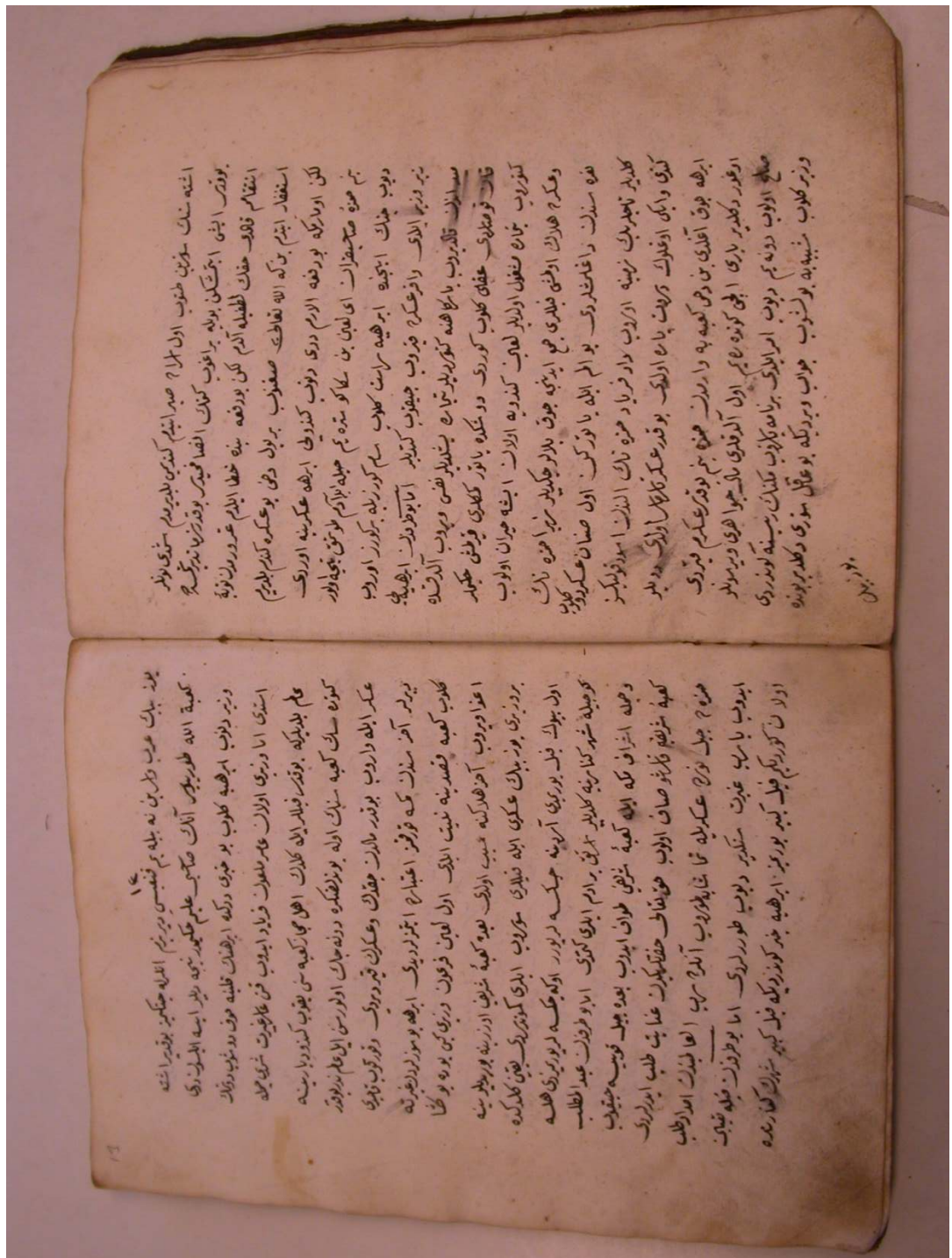

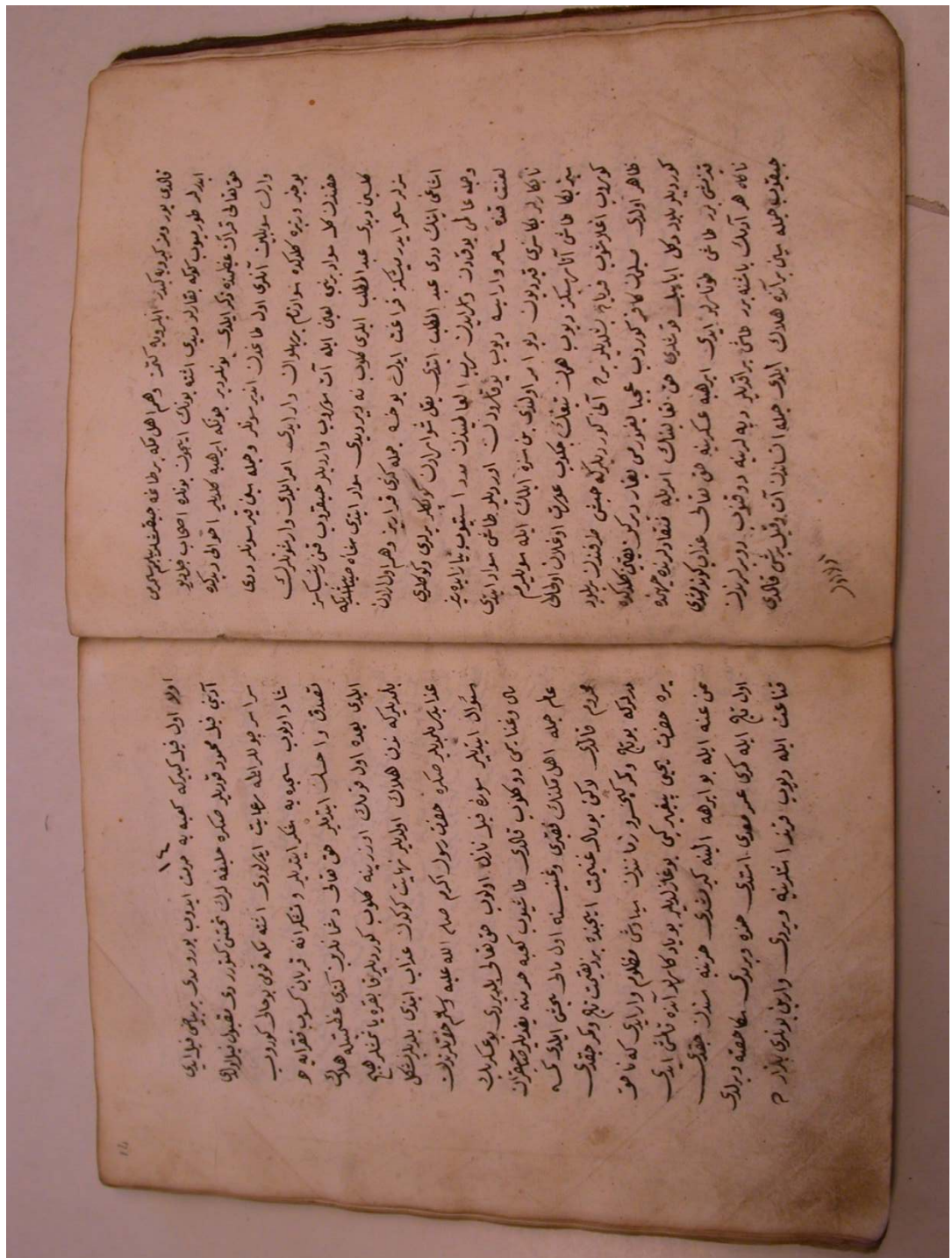

علم فرماستم سرده در قلاغنه مکتوبی فاقدر یک ابره اینک
 بسبب تو سرده و هم آجی فو نه دالک جهانه بنده صلیان ایم ابیون
 بکا اینی اینی دوق مزه هیچ سولیب طردک کتوبه بولیک اینی اراضیه
 جرحینه دالوب قالدک و خطا سنه کولدن قریه واستغفار بیک اواربه
 امرالیک بولین بندوب آلوب خلعت کیدوب اری دارن مزه به
 سولیب اول قصه کعبه صکه مزه در زراعکم ادجه بوزید و دوت
 ادغام الدردرف بوقه عالم آلف اکام بوانتقا می قوم هله امرالیک
 اینک کوریم صکه اوله لایسه قاجم سولت الدردرف کورسوز ابره
 کیدوب دوب بولیک بجه سوز سولای مزه کومبله صبر ایس
 بزمین ایلی اری به ابره امرالیک وارن بولین آتور ورن
 کسولدری لواهی اینیلر غم برینک آنک طردوق کنی برینک
 بر صاف آتی دکر آنی طوته دوق جوق اکم هلاک ایلی دریلر ابره بول
 آنک کتوبول و بولام برکزدان ورسولواروب مزه به ایله جواب
 ورسولور دوق سبب اوله دوب طینه جوقلر آنک آنک ورسولور
 کزدان ورسولور بولور سوب عکدول طینه جوقلر عکدول عکدول
 اطرافه دولا سوب کزدک مزه صحتلر عکفی بولوب ککر دالک اوزول
 اینک عکفی کوزلیند اوبی آنک سولار دالک کزدولف آه بولی
 بر مقدس بولوب کیدوب به فکر ایوب آت با شین جلوب طردوق یا سب

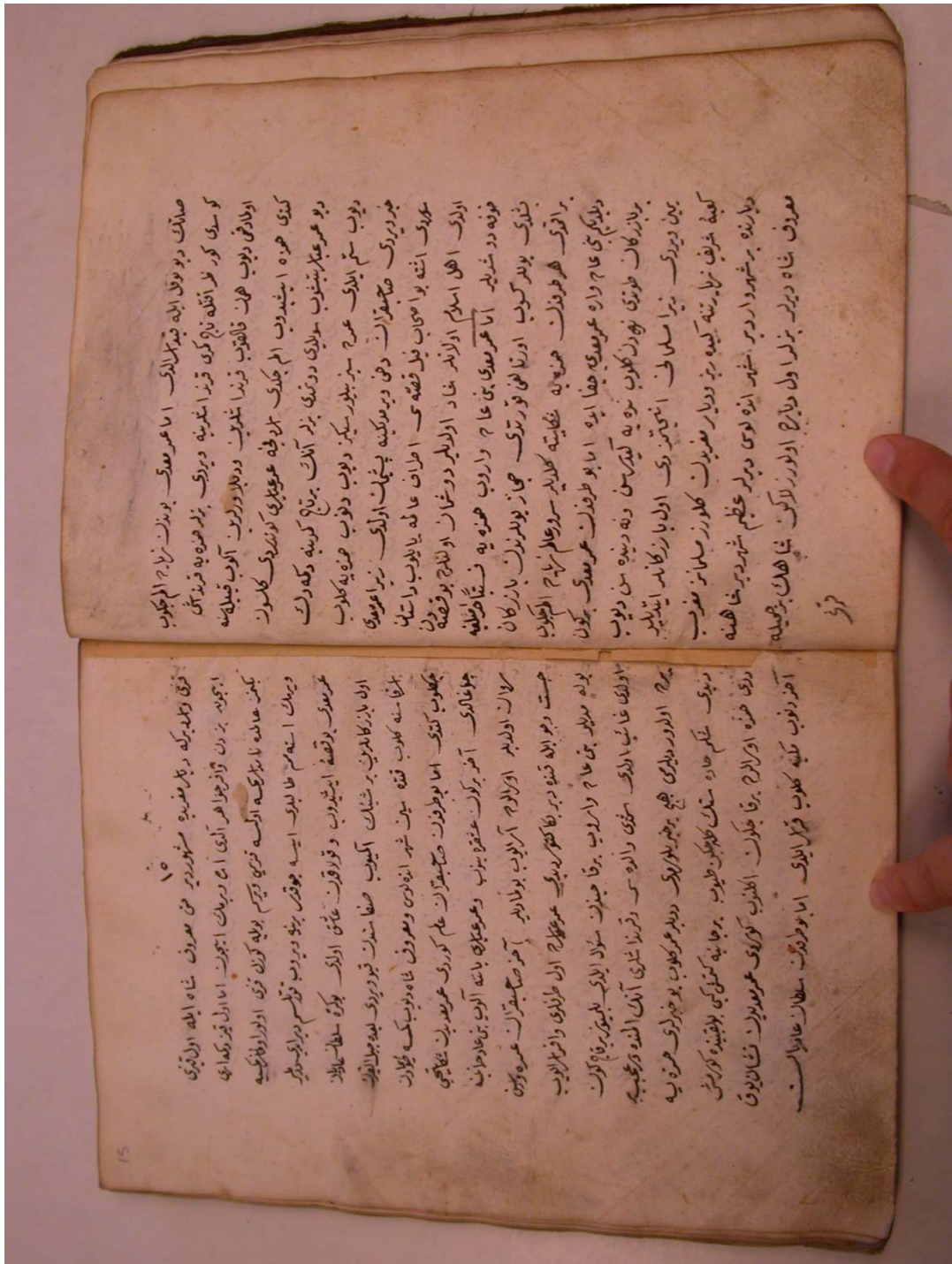
حیانت قصه اینک خبر ایتر آد شری خراب اینترسه امرالیک الجرد
 نه کور بوق حق فایلیک بیت شیلیک قدیمه لای کور ایسه بیک ابره
 بی عاصی کورسه دوبا طوس عکبر به کله لمر اکان ایرشیره مزه الله
 قاطب بر آهه جمله بین تر ابره بنده بر ضعیف توکم کنی بیلور اما کزله
 مرادی کعبه اولیب مرادم جکدر اوغلای هلاک ایلی در ایسه اول
 نرمان بنده کارو طردوب مردانه جنگل ایکم ری اقم شاهن تو نرمان
 جمله جنگل ایلی اول نه آلبه یوم آه هله وارن صورت
 عجب کوزری اشته احوال بولیه ایلی ابر سکر درکده ایلیک
 بر عقل غصی کیدوب کوری حال بر مرادم کعبه یقندر بوقه فیلاک
 آنک اوزی کوزرک کعبه یقرب جمله طاش طرد اغانی خلدی کولای
 دیار به کوزوب کیم قایم نرین کعبه نهی قاطب بن با بهیم کعبه به
 رغبت ایه لمر دوق و بولیک ایلی سکر الجین الدردرف لاش بن شا نه دکر
 کوبه جوق فساد اینیکز اما لرنم ککر سه به بن بولور ککر بیکر آوب
 دیار یونانه کیده سر و سر طاک قیقام اوغلای دکر ککر دوق سیف
 بلی دوق بانجول و بکزدل دوق مزه قول ایلیک دوق سیف
 امیک ای سندر بار نیلیم حکم عالمه مزه دیار نه ککر فارغ جنگل ایلیک
 بولری ایلیک ایله ذوب ایوب با صری سبب ایوب طردوق
 سبب ایوب قوتلوق ککر جار حقیقه قول اولدوق دوق ابره اینی
 یا سبب قلاغنه مکتوبی دارج بولیک بنجول بوق دوق سیف امیک

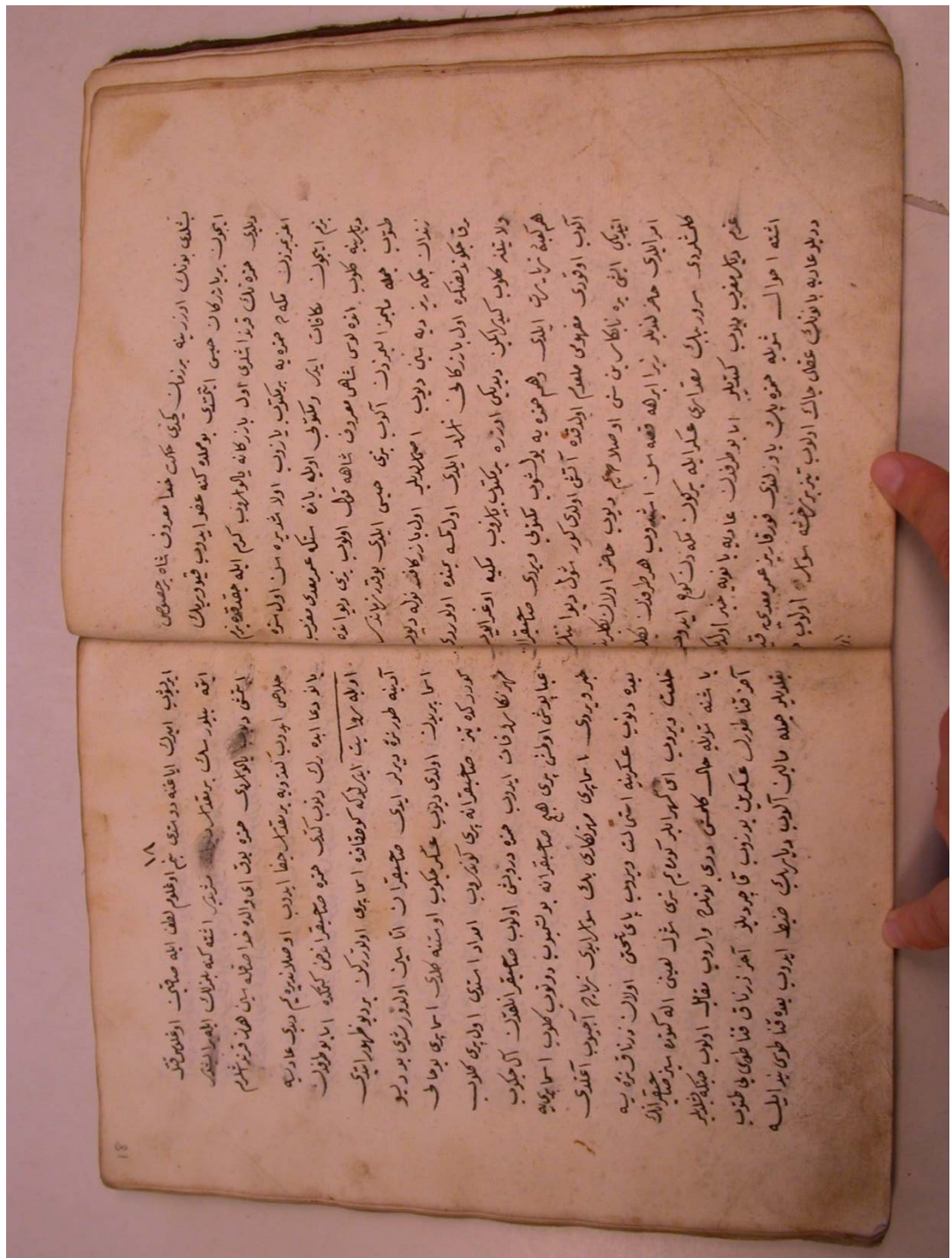

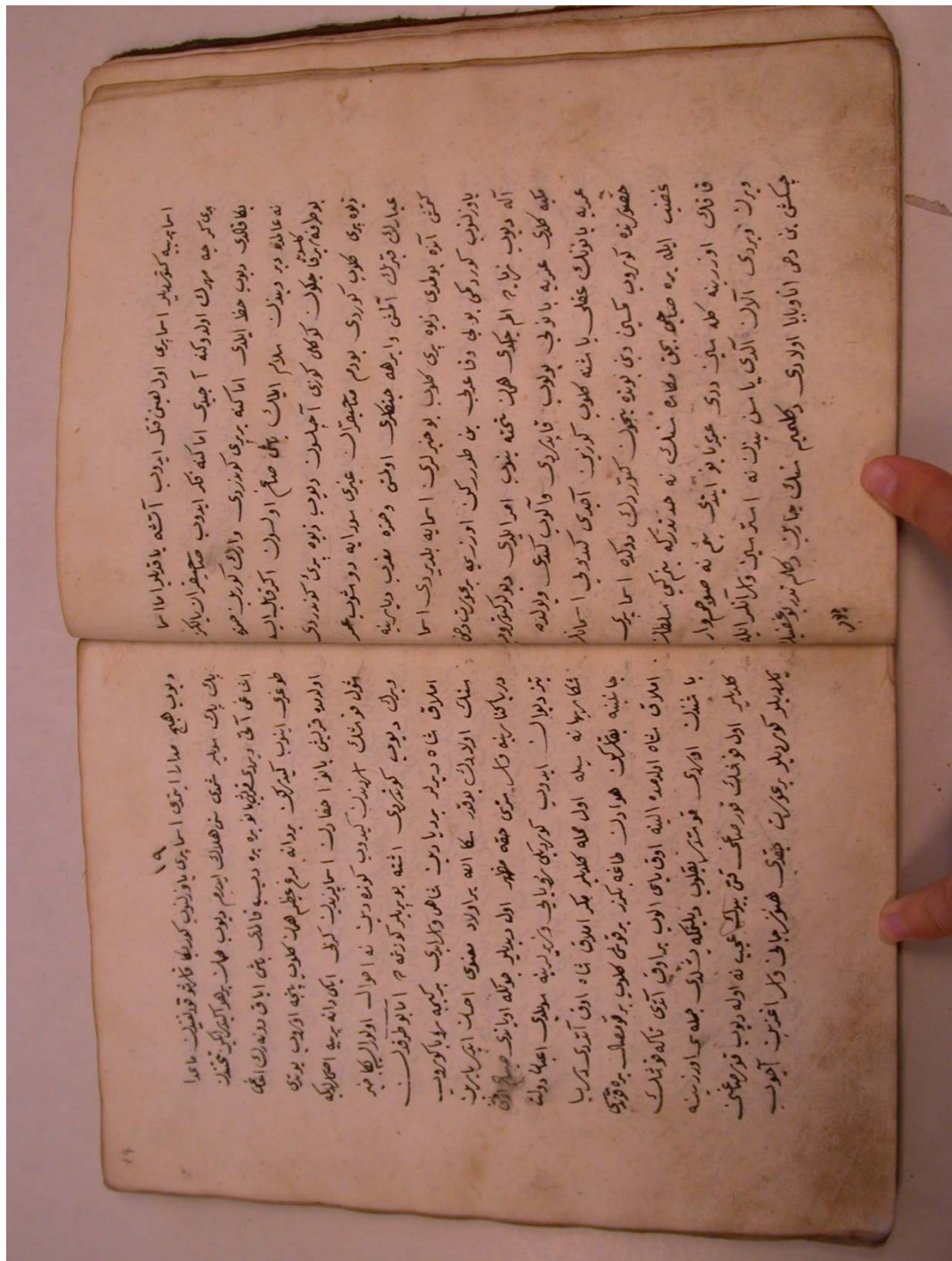

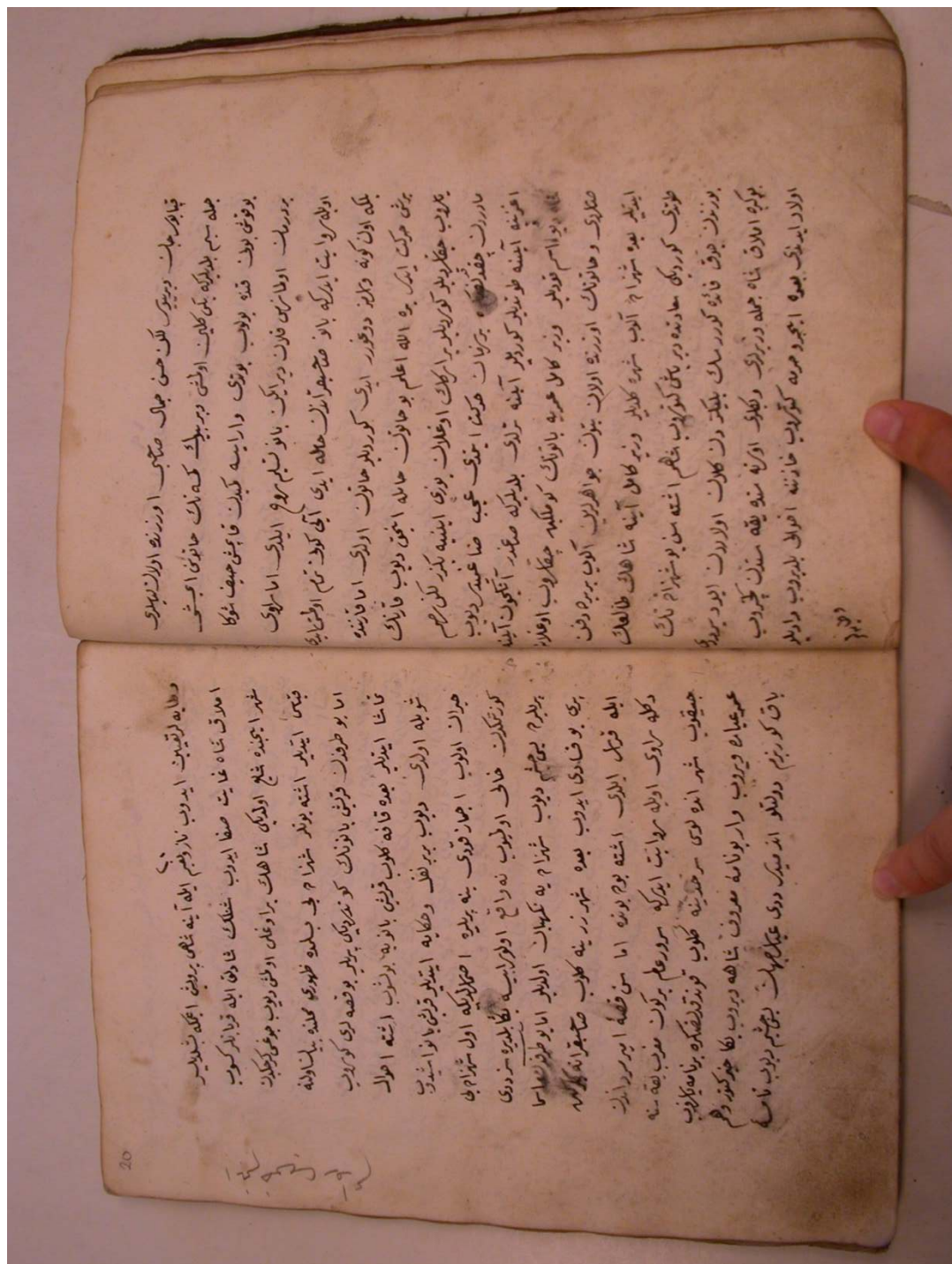
اولا اول خيل كبريك كعبه به مرث ايدوب بورودى برينى خيلاري
 آردى خيل محمود قوريلو صكره حيله لك خمش كنور رى تقيدل نيلاري
 سرا سر جو دل الله سجايت ايلرور ك اننه كه قولى بوجالى كوردوب
 شاد ايدوب سجه به شكري ايتدولر وشكرانه تران كسوب تقا به
 تصديق واحسان ايتدولر حق قافى دشاندولر كزى غلغله هلال
 ايدى بعد اول قوراك اورز ينه كلوب كوردولر قايوش يا خمشه هلال
 بلديك نون هلال اولدولر نرايت كوكول غلاب ايدى بلديك
 عا بريلير صكره حلق سول كرم صم الله عليه وسلم قوريلور
 سول ايتدولر سول خيل ناله اولوب حق قافى ايتدولر وكردولر
 مان وغنا بى دوكلوب قوراك طاشوب كعبه حرمه قوريلور
 علم جمله اهل مكنان قوراك وغنيسته اول مالى موش ايدى كه
 محرم فالدر كنى بولاك غنيق انجند برقيمت نج وكردولر
 مدركه بولنج وكردولر زما نون سياتى مظلوم واريك كه نامور
 يره حفت نجى پيغمبر كى بوغازيلير بوياد كاهلر آره نلش ايدى
 عن عنه ايله بوايهه الله كوردر ك حرمه سندر حقد
 اول نج ايله كزى عمر معوى استك حله ويردولر ماحصه وركولر
 قناعت ايله دويوب قوراك سندر يردولر وارين بولر بلار

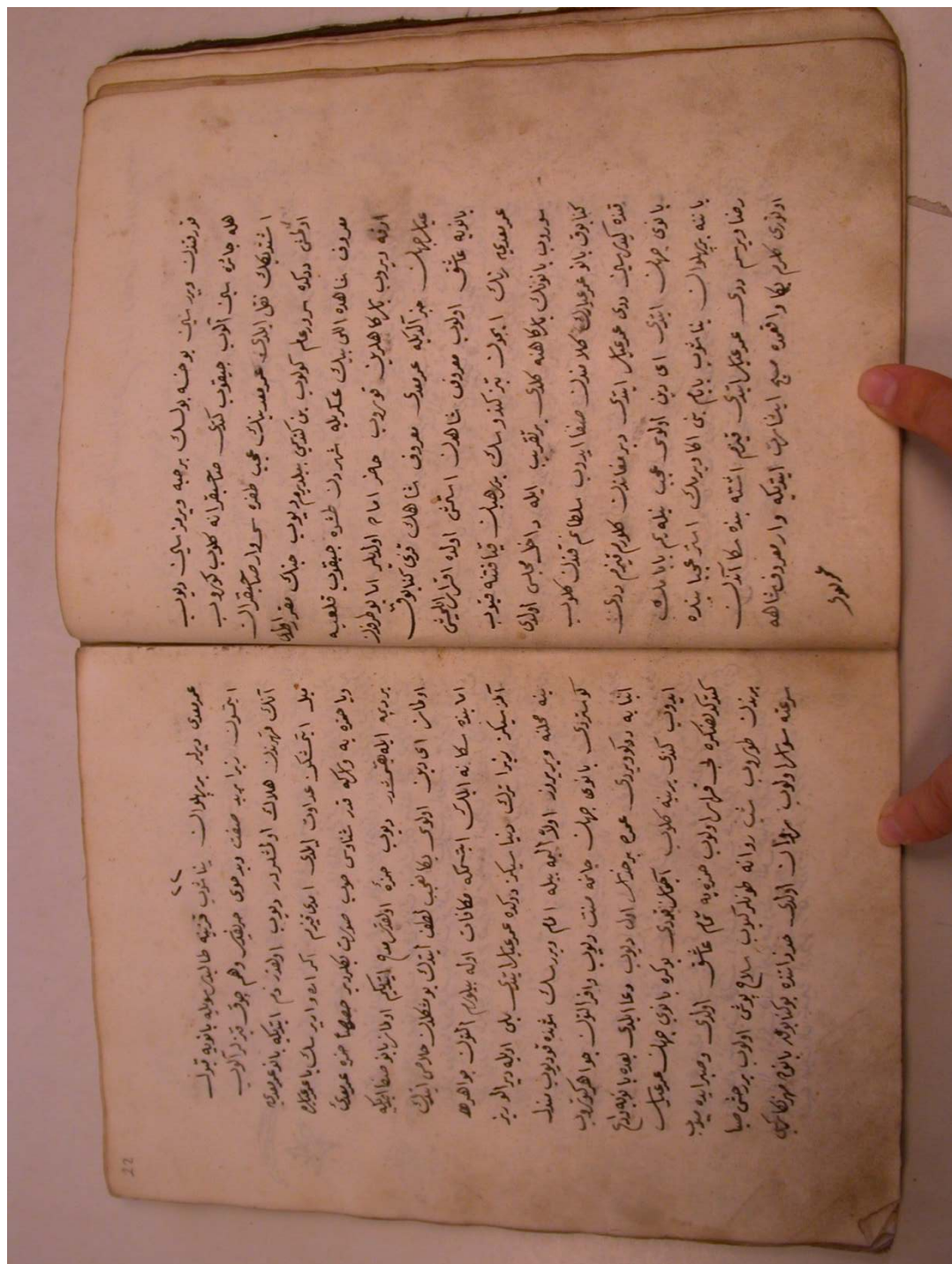
تلاوى يور وركوبه كور ايدوبه كنز وهم اهل كله رطاعه جيفت ياريلير
 ايدولر طور صوب كوك قوراك ريبى اننه بولك ايجولر بولك اصحاب قوراك
 حق قافى تران غلغله فكر ايدى بولور بولك ايهبه كلابلر احوالى وركوب
 وارل سوليت ايدى اول ماخلر ايدوسولر ومله بين قوروسولر دوى
 بولور وركوبه كلكره سوزلم بريلولر وار ايدى ايدولر واريلور
 حقدولر كله سول ريبى اهل الله آت سولوب واريلور حقدولر حق ريب
 كلبين وركوب عبد المطلب ايدى كلوب نه ويردولر سول ايدى ملاء حقدولر
 سول سول ايدى ريبى خراعت ايدى بولور حله كزى قوراك وهر اول اولر
 اشاعى ايدى دوى عبد المطلب انش بول شامران كوكيل يردى كوكيل
 ومله عالم بولدر وركوب ريب اهل مكنان سدا استوب ياريلير
 لغت حله سول واربسه دويوب يوقورولر اوريلور طاش سول ايدى
 نالار ياريلير قورولر دوى سول ايدى بن سول ايدى الله سولير
 سول بول طاش ايدوسولر دويوب هلال حقدولر عورل احوال اولر
 كوريلور احوال سول قوراك ريب ايدى كوريلور حقدولر حقدولر
 طاهر اولر سول ايدى قوراك حق قافى ايدى ايدى حقدولر حقدولر
 كوريلور سول ايدى قوراك حق قافى ايدى ايدى حقدولر حقدولر
 قوراك ريب طاش ايدى ايدى ايدى ايدى ايدى ايدى ايدى ايدى
 ناله هر ايدى ايدى ايدى ايدى ايدى ايدى ايدى ايدى ايدى
 جيفت جمله سول ايدى ايدى ايدى ايدى ايدى ايدى ايدى ايدى

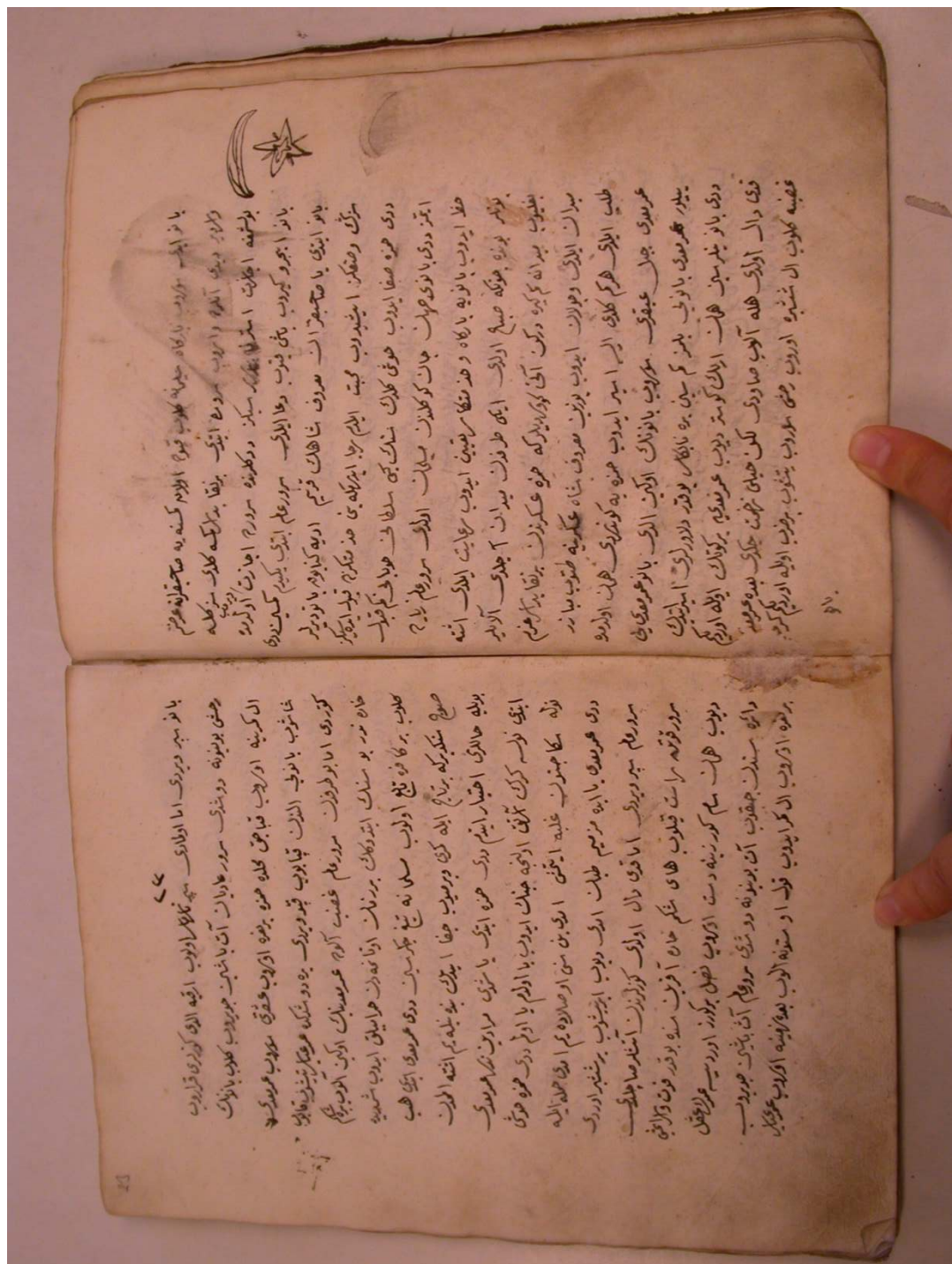

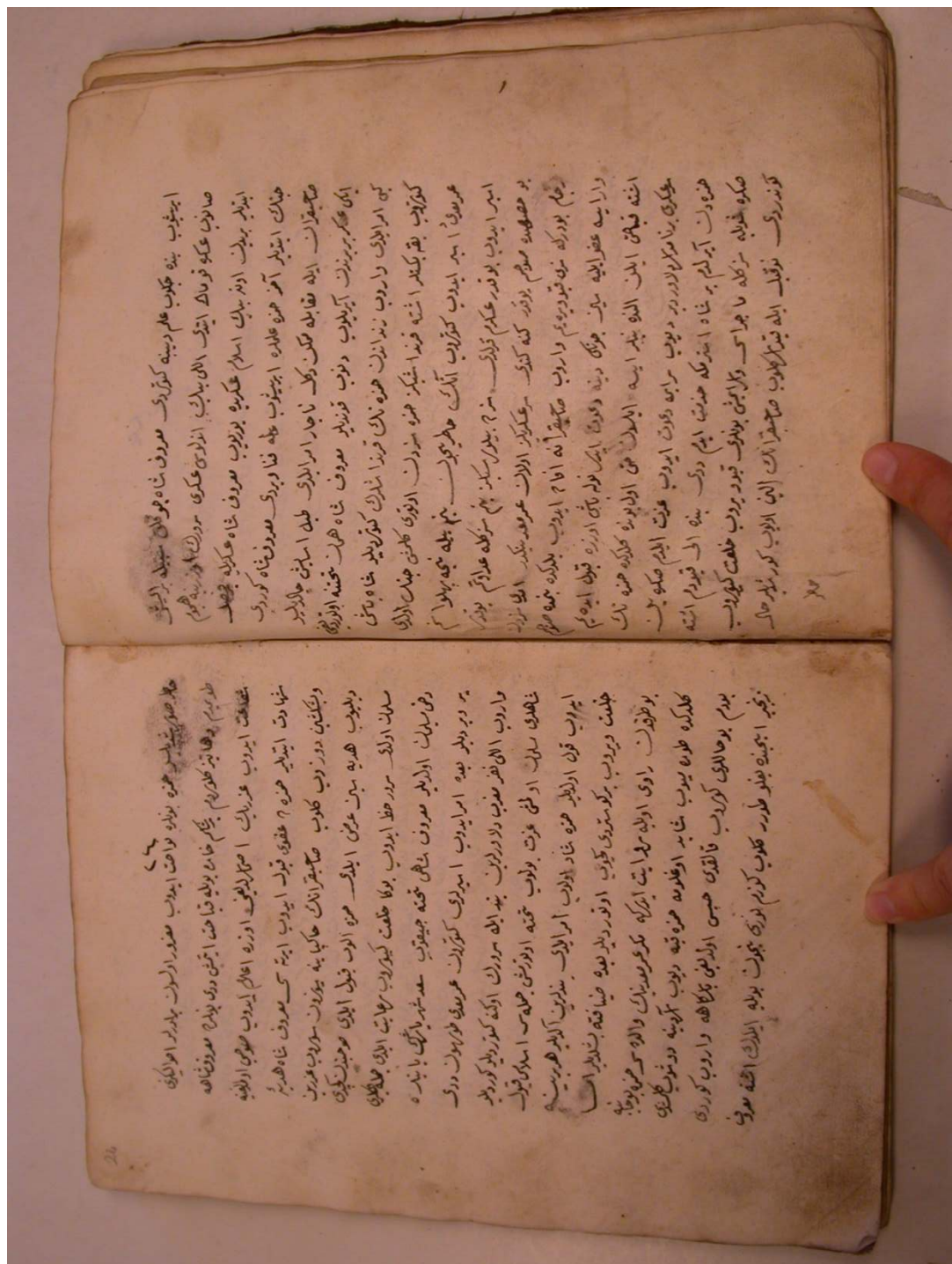

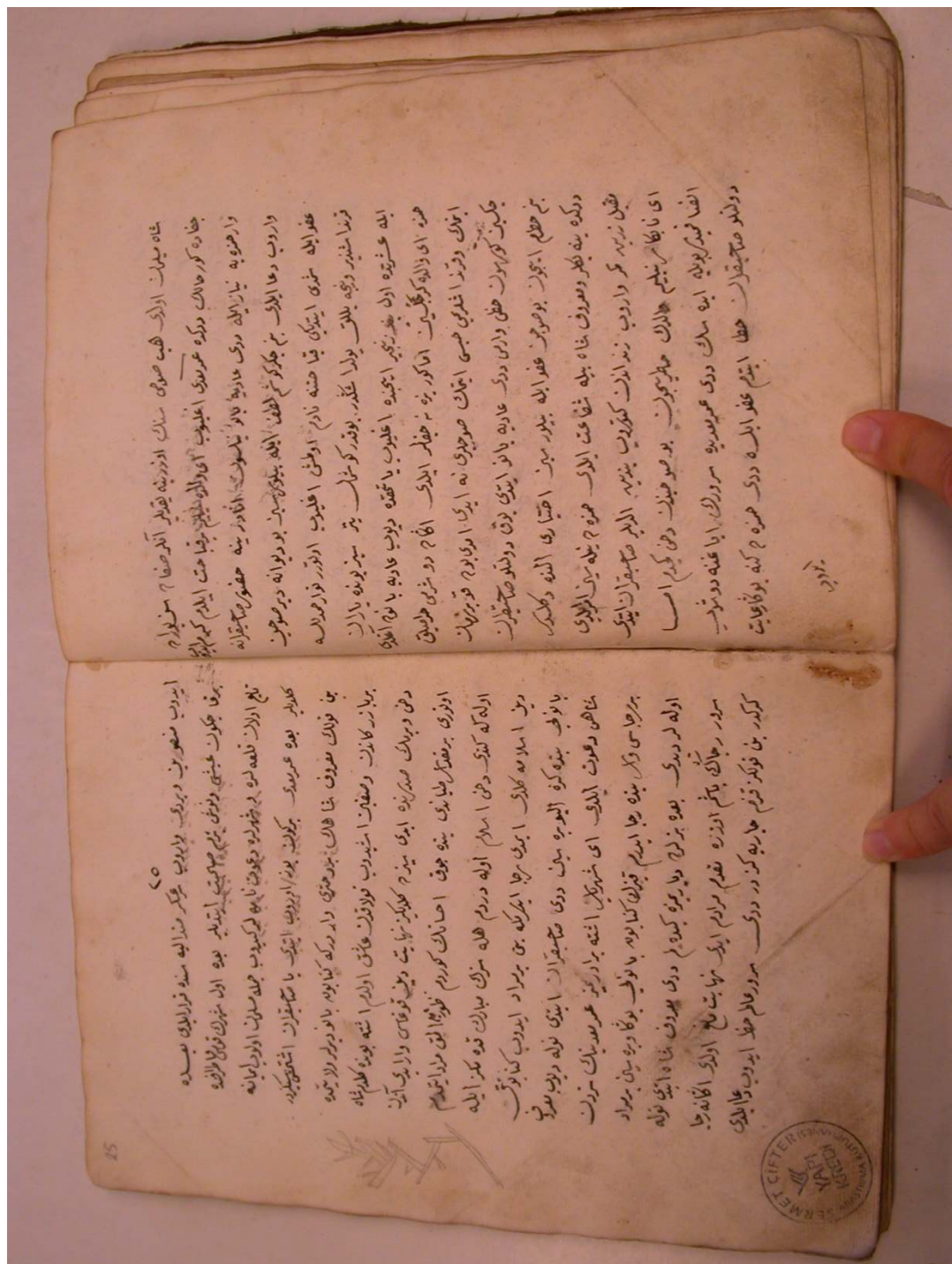

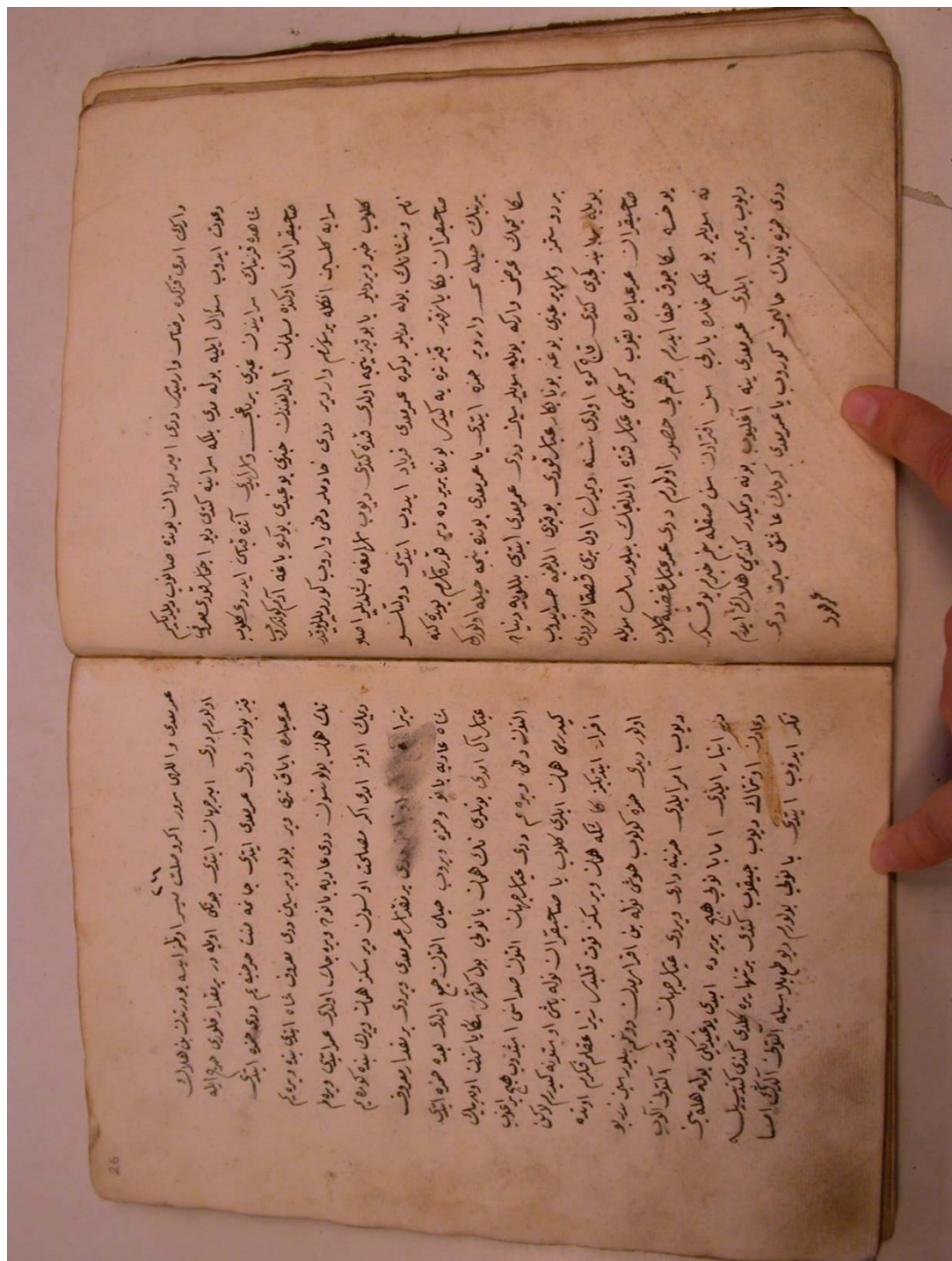

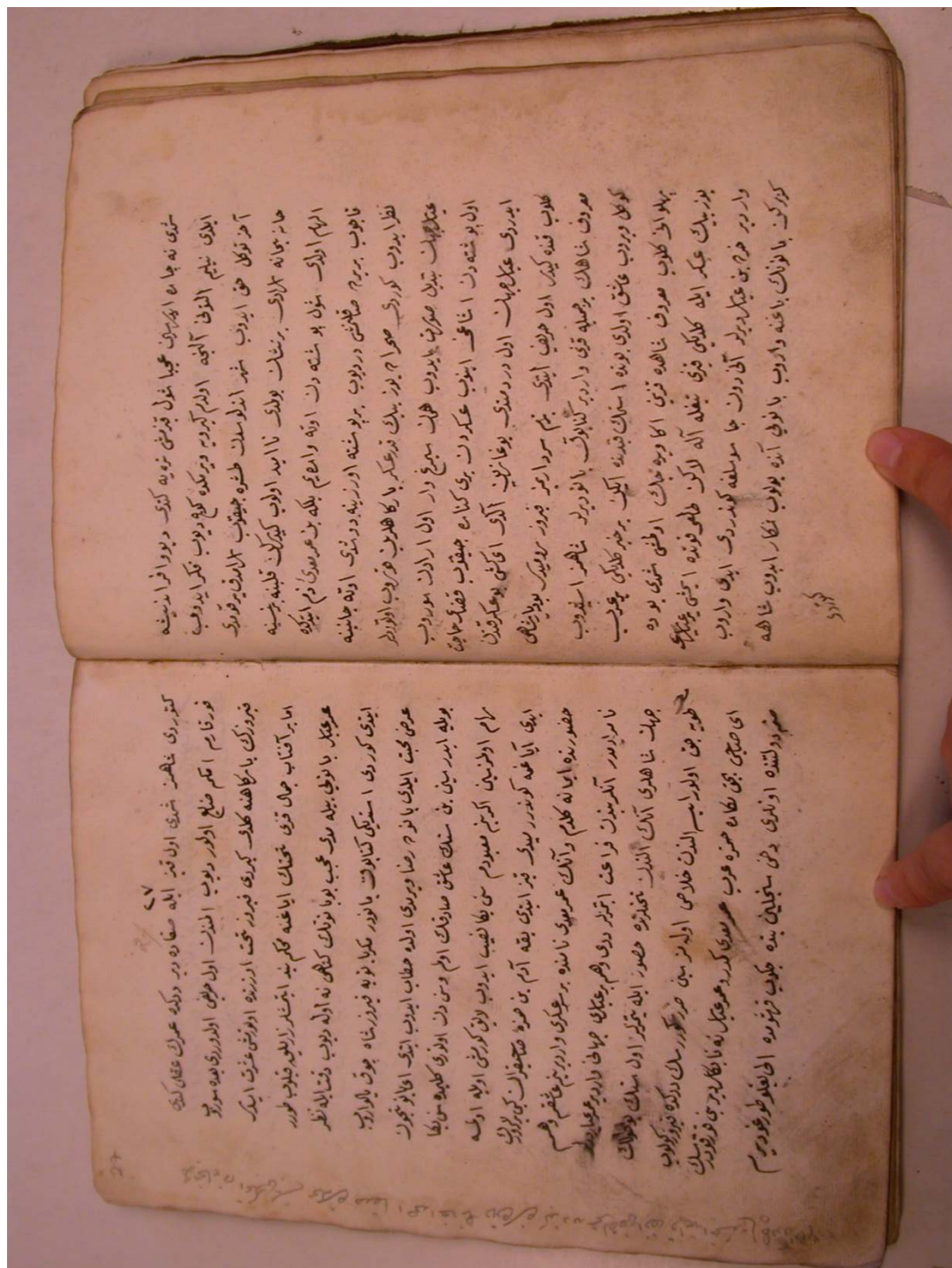

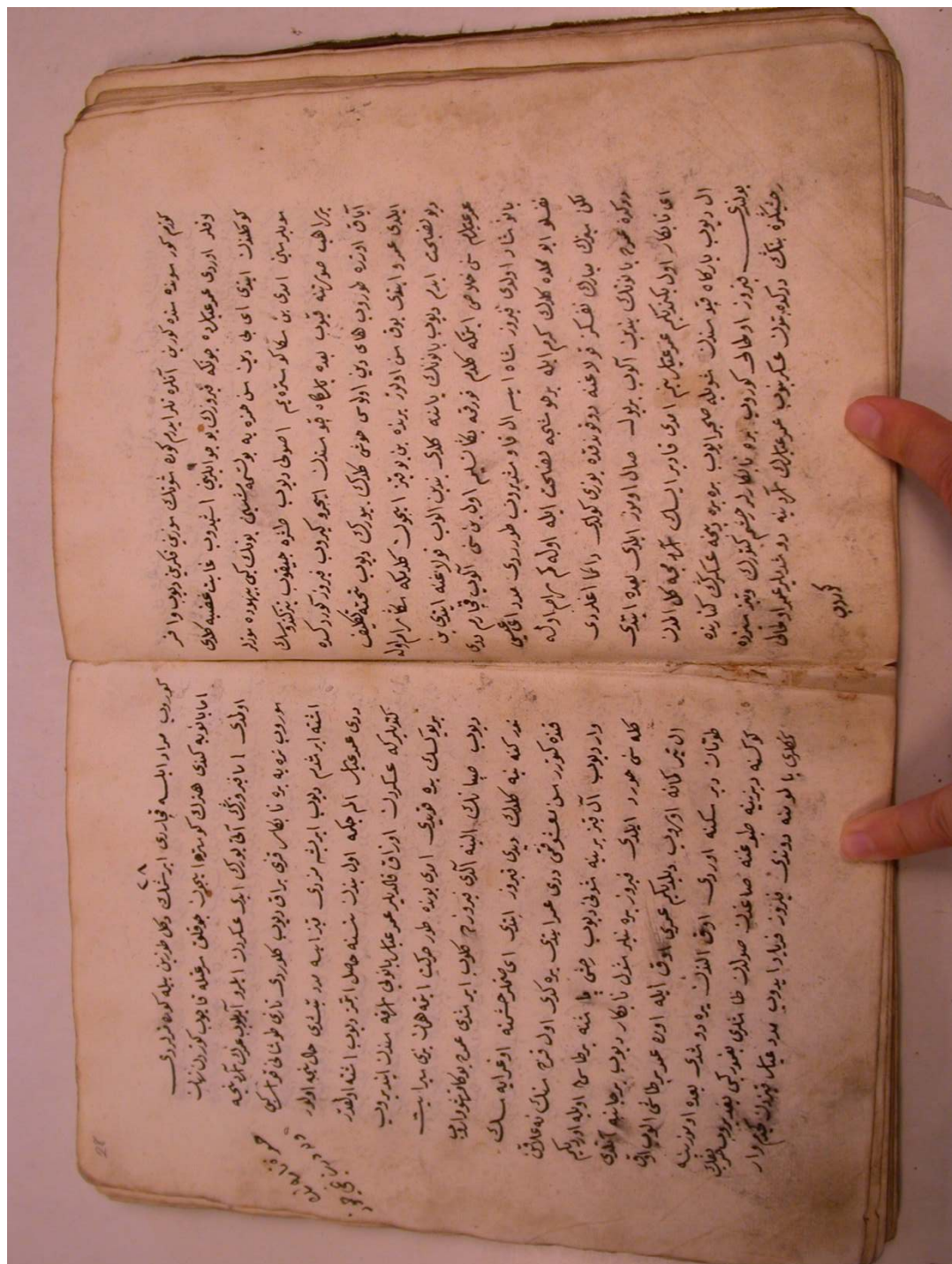

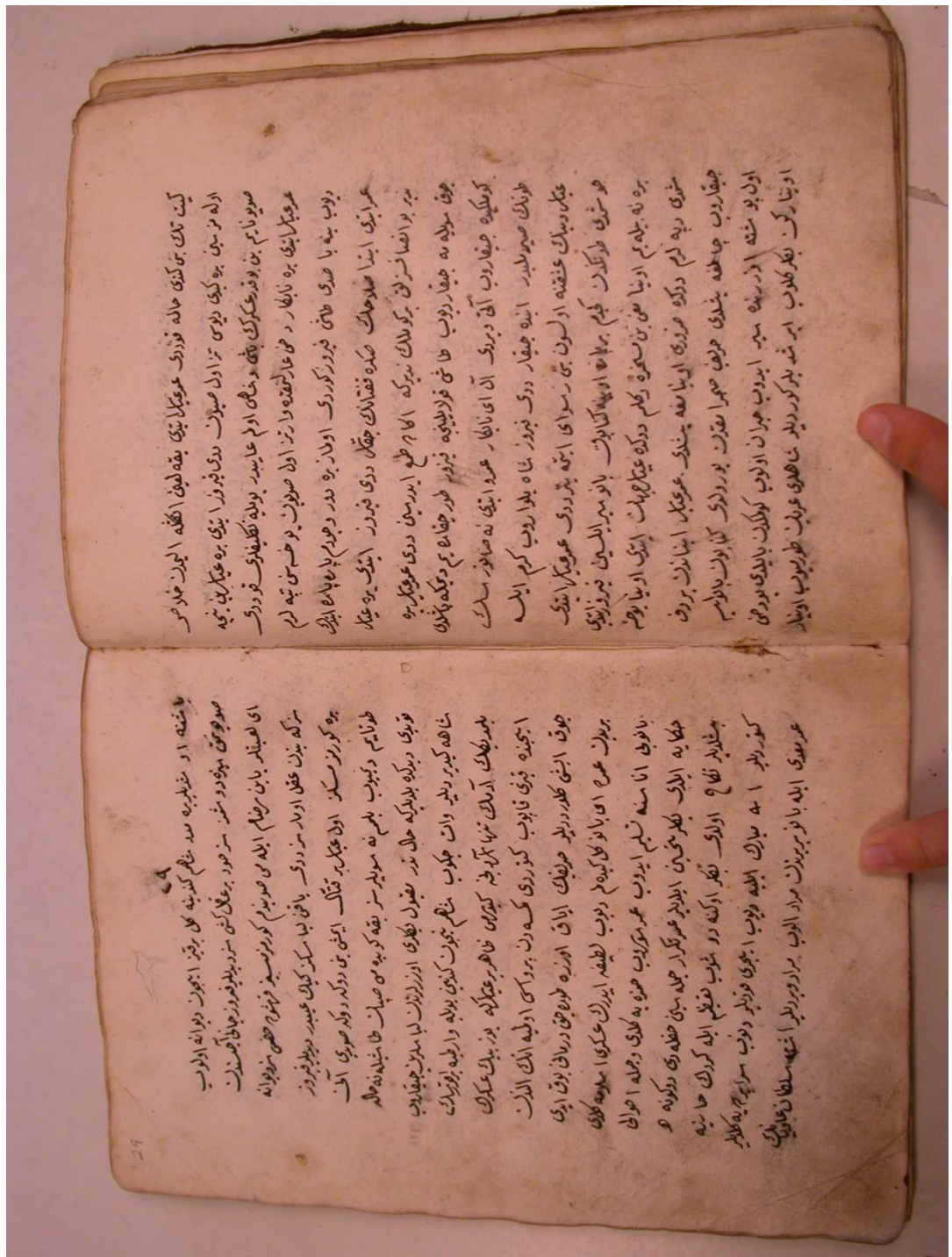

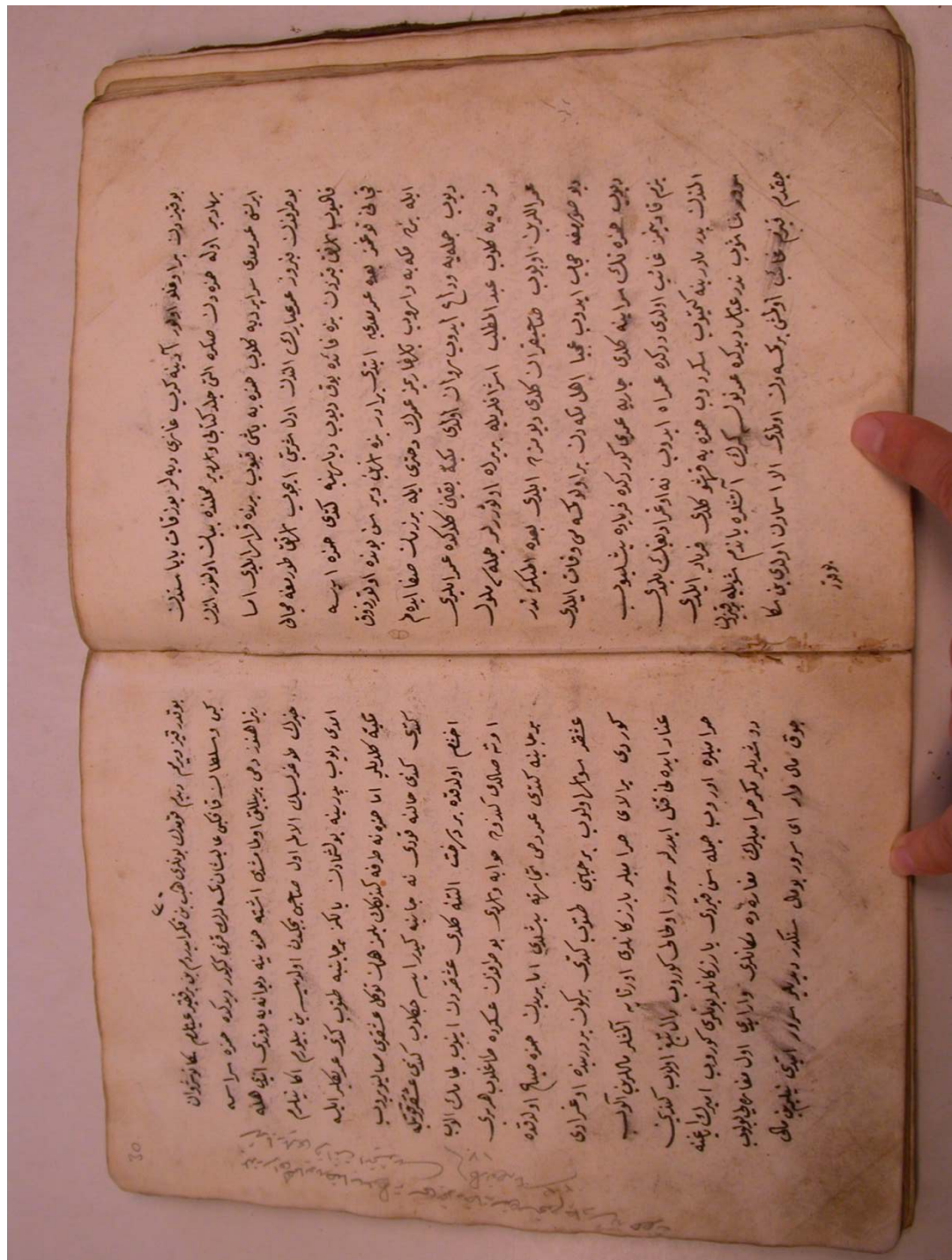

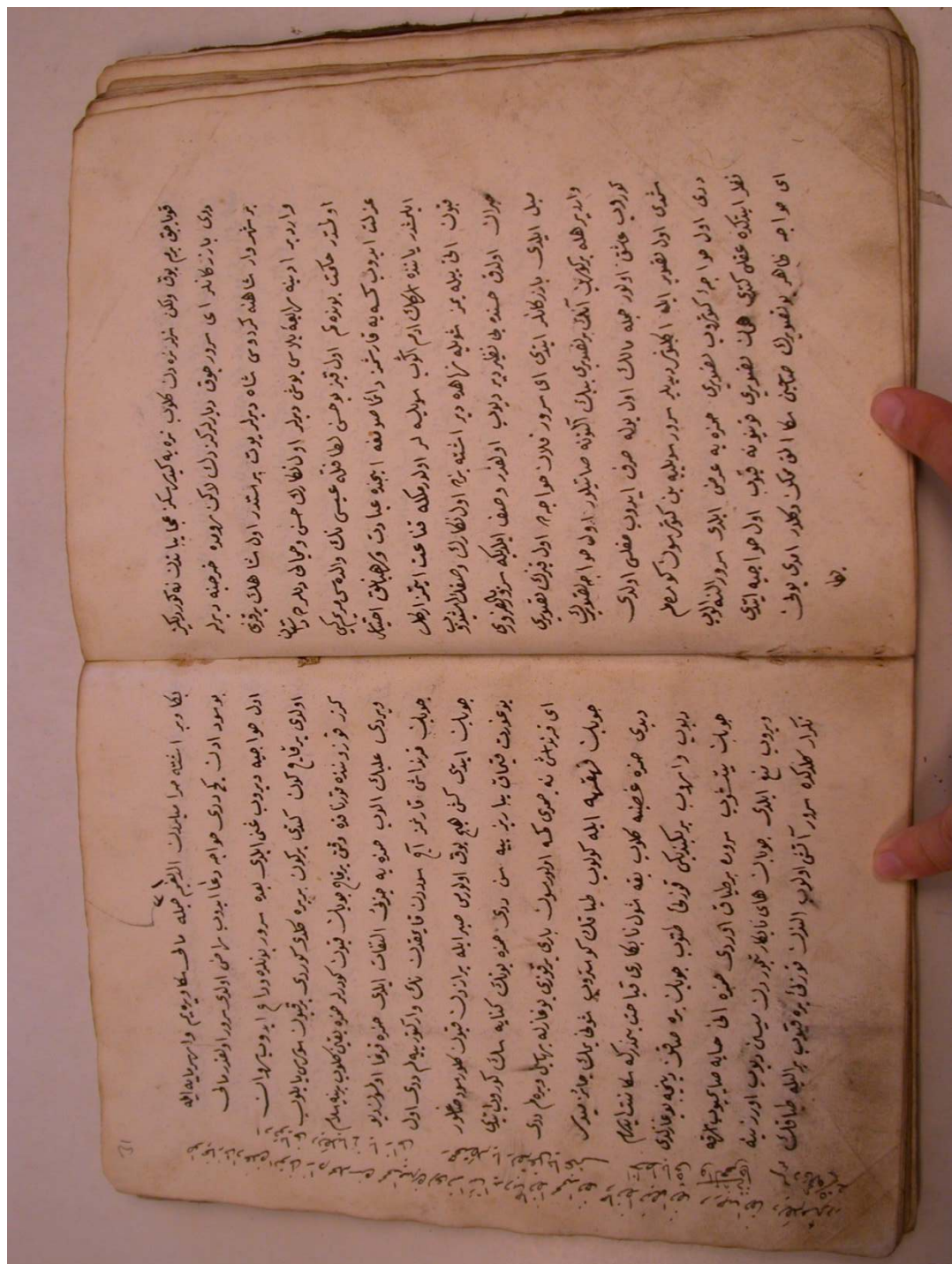

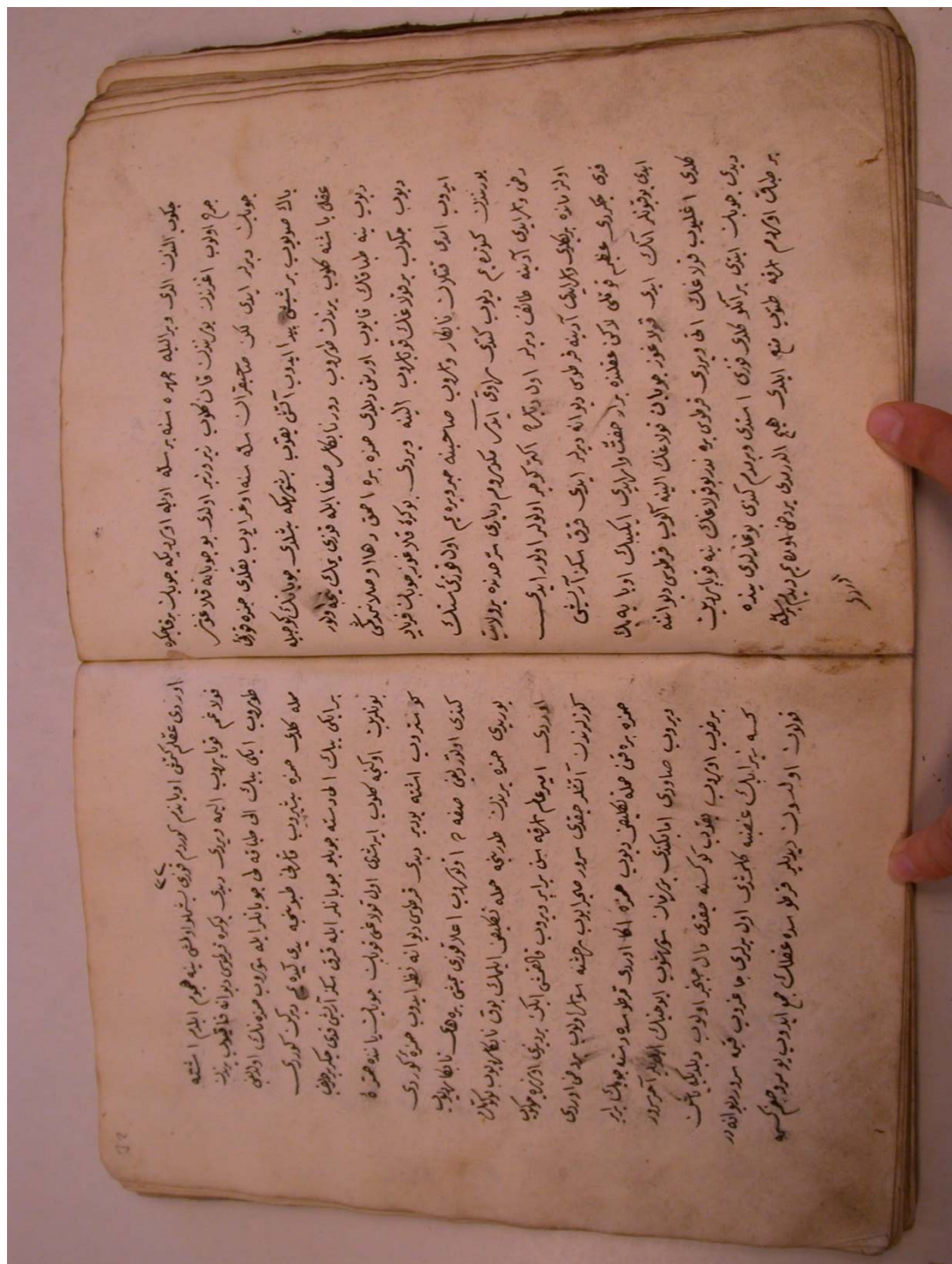

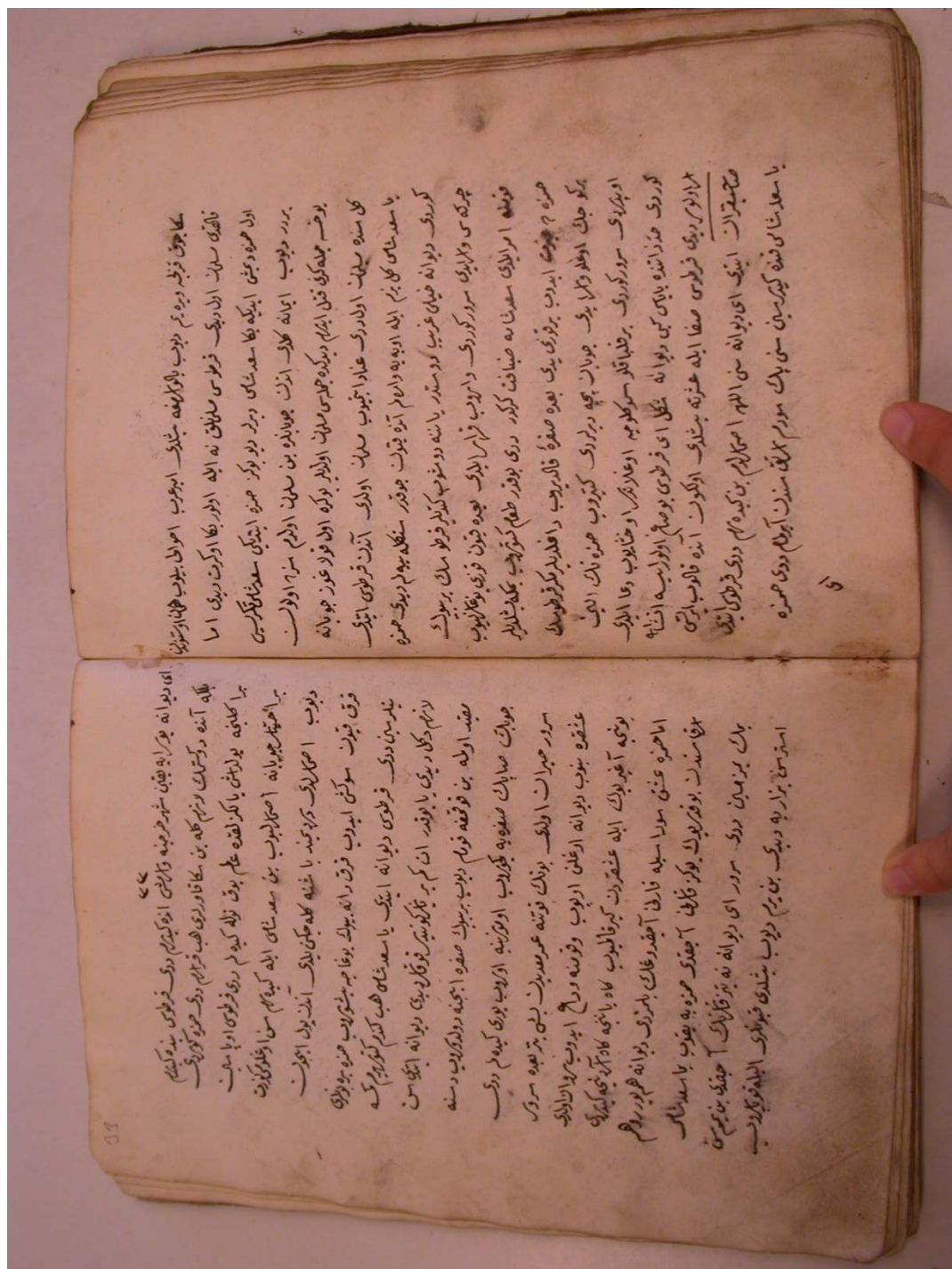

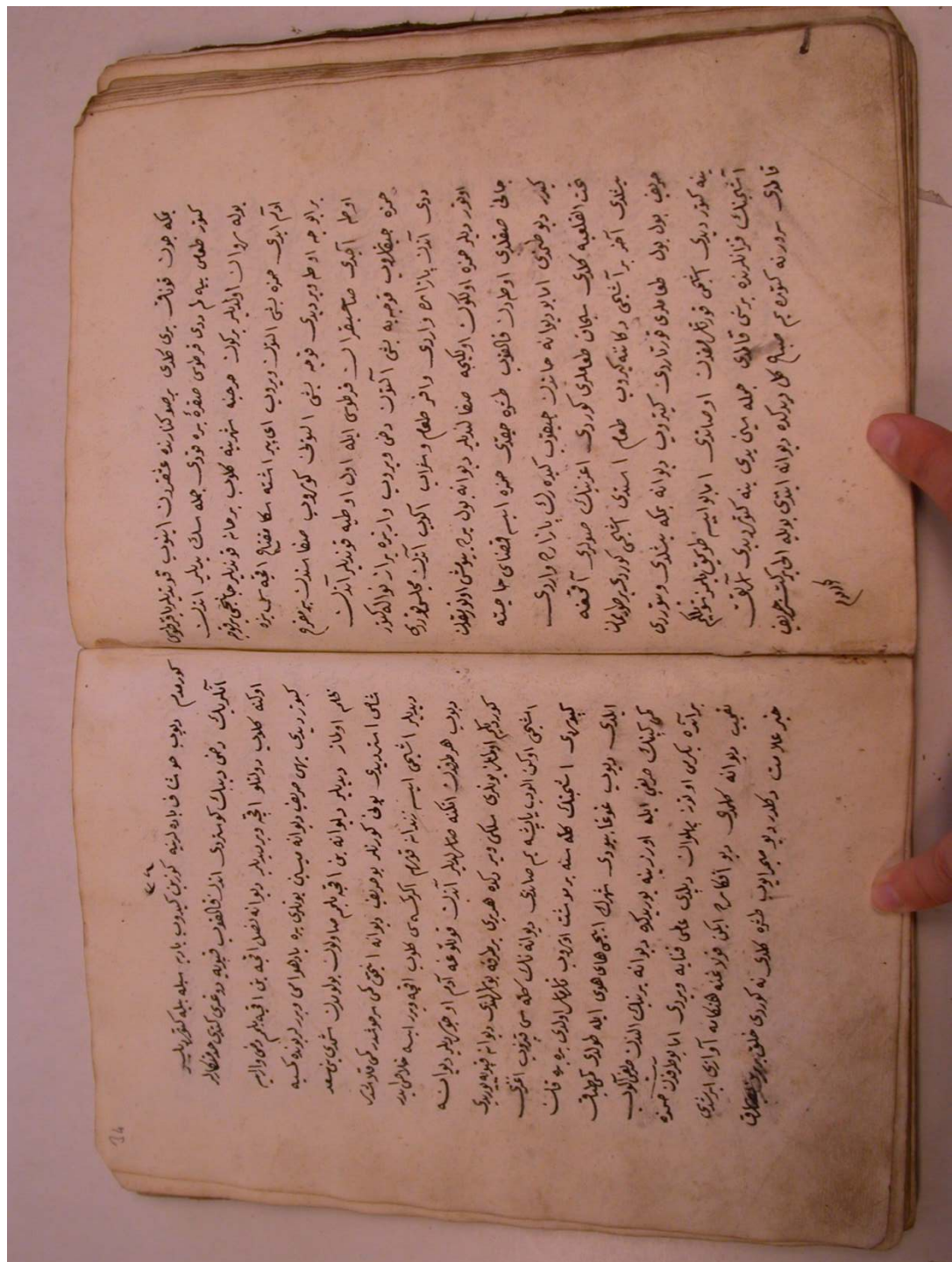

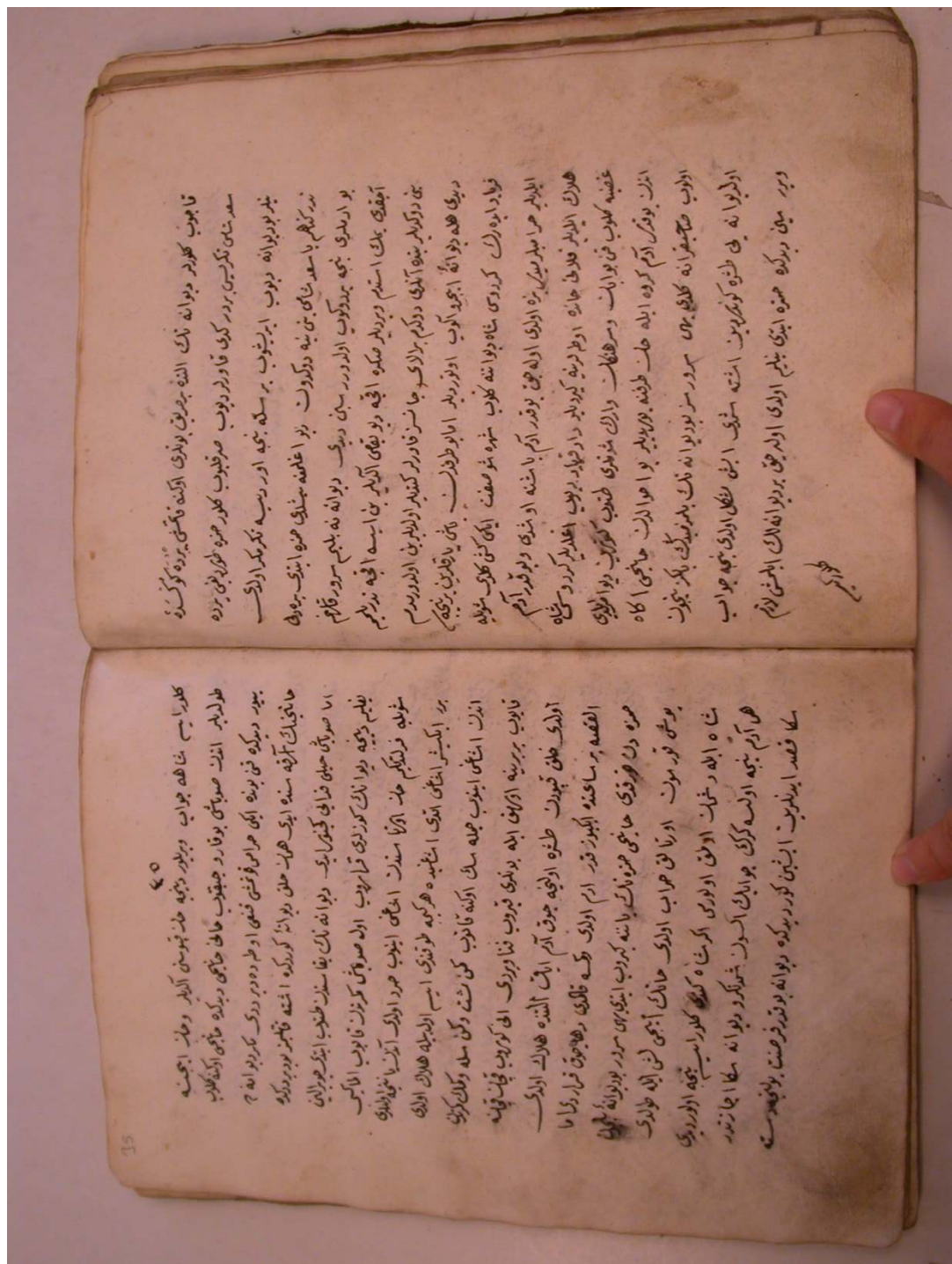

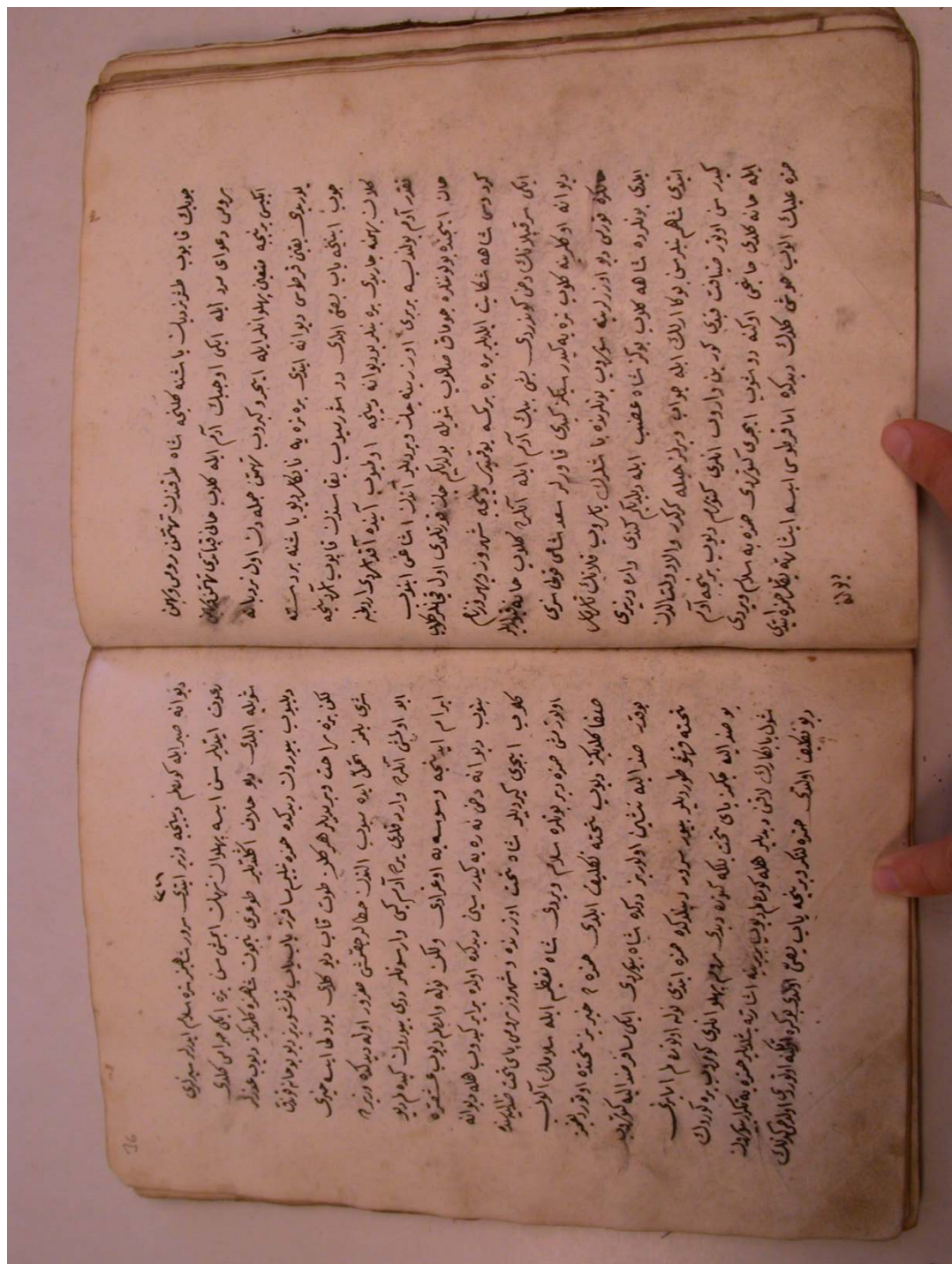

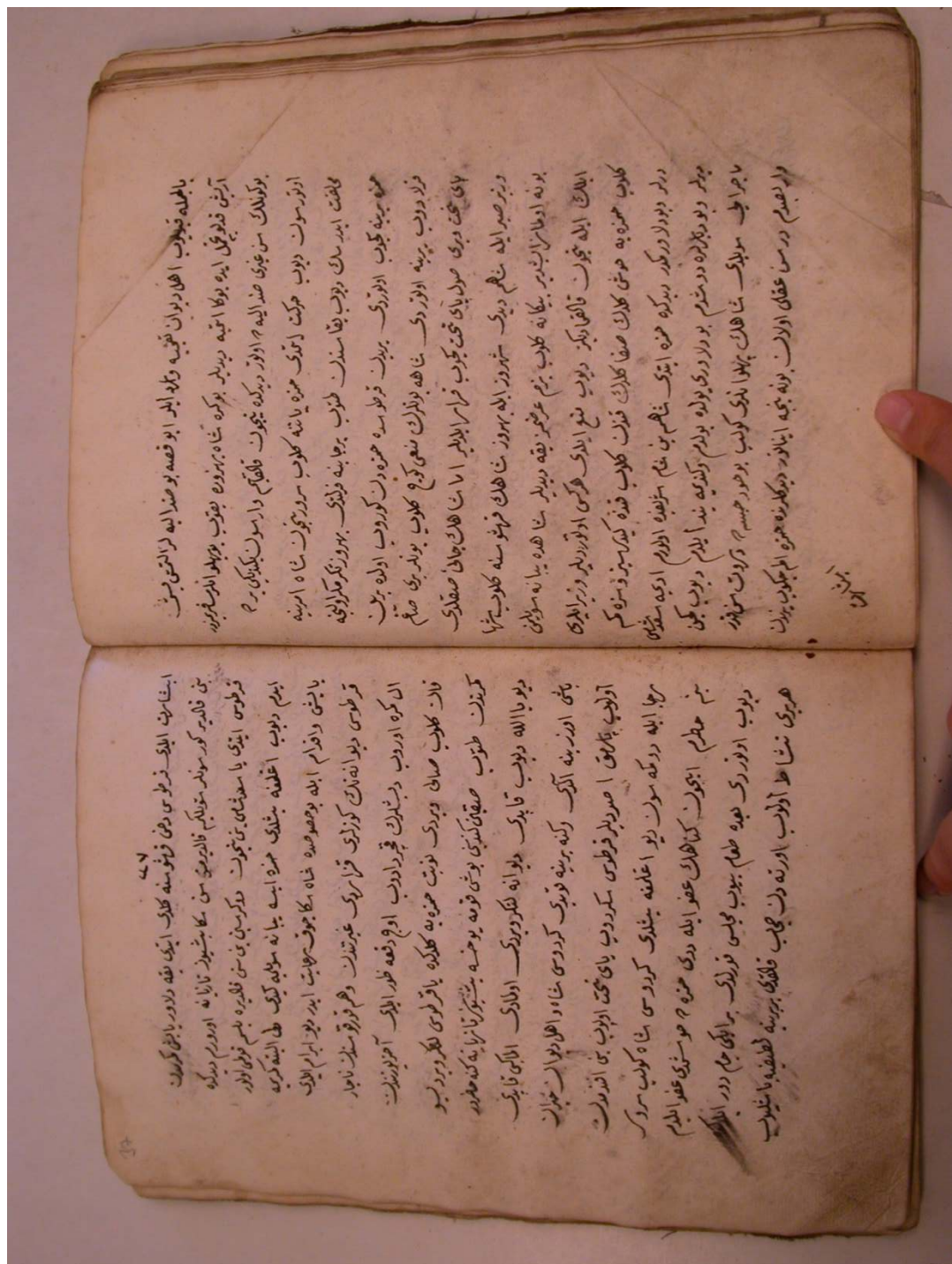

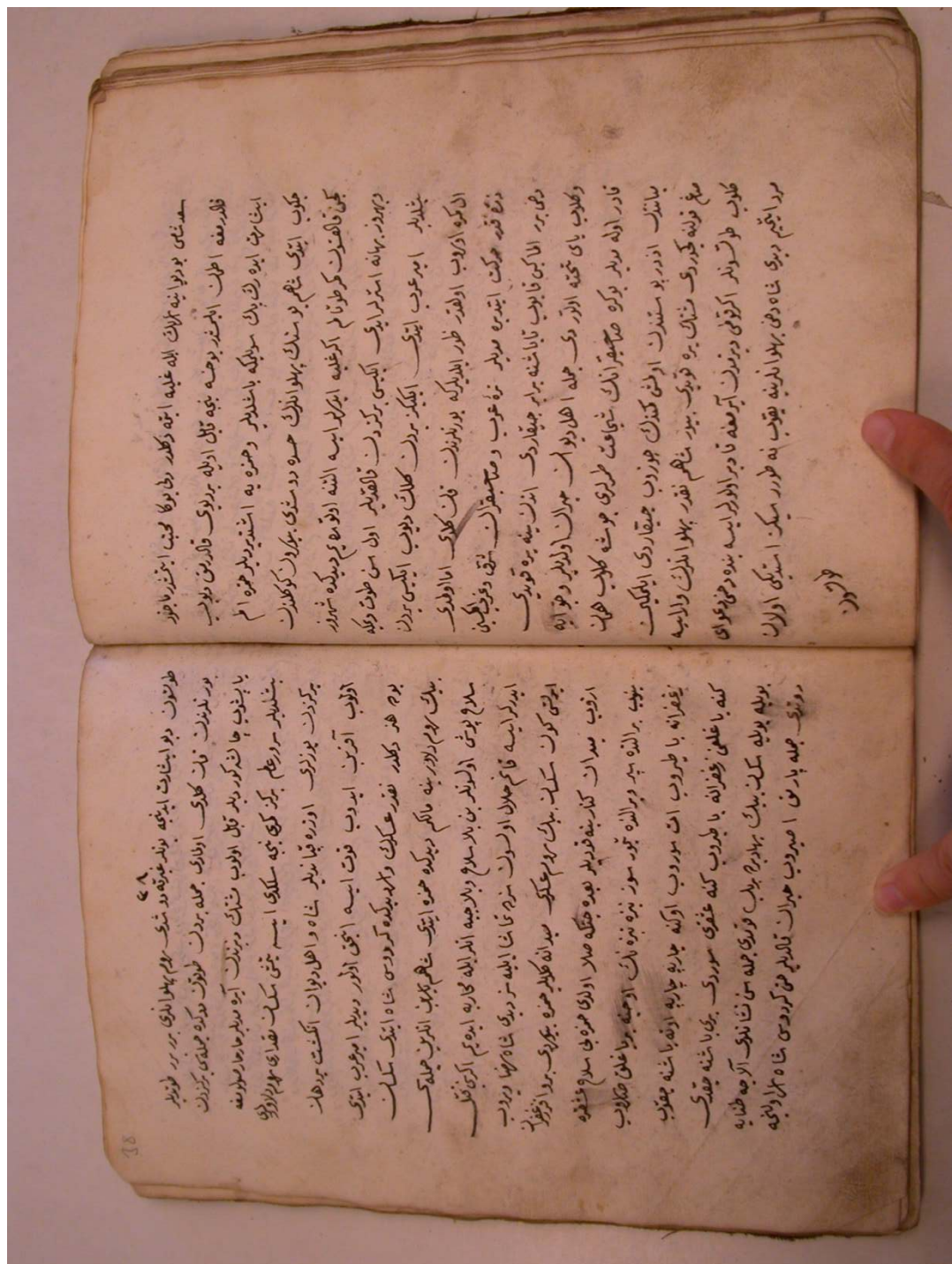
کوردم دیوب صوت فایه لویه کوزین کیوب دایر سله مله کوریدیسو
 آلمریک دخی دیبک کورمزدک ایلر فالقوب قیویه دوعی کیزی مطلقا
 اولکه کلاب دوللو اچیه ویریدیلر دیوانه فصل اقیه بنی اقیه یلم دخی والیم
 کوز دیک بزم صریف دیوانه میبنی یودای به باهوا می ویر لویه کسبه
 قلم اولار دیبای دیوانه بنی اقیه یلم صاوات دیولول شری بتمد
 شای استدیگ یونی کورنلو یوصیف دیوانه ایتی کی سوحش کی قورس
 دیبایر اشیمی ایسم نندام قورم اگرکه سی طوب اقیه ویر ایسه خلاش به
 دیوب هر طولر املکه صکر دیبایر ایزل قوتوغه اتم اوچو دیبایر دیوانه
 کوریکم اولان یودی سلکی ویر که هریری برلوقه ویکلرک دیوانه قیویه دیوب
 اشیمی اکن الوب یایسه بم صاوت دیوانه ناک کله سی قیوب اقرک
 کیدرک اشیمک کله سه برموش ازیوب ناکل اولای به عا ناک
 المک دیوب غوغا بودک شکر ایچهای هوی ایل طولر کیدیلر
 کیکلک طریقی ایل اورارینه لوریکو دیوانه برنک الیز طریقی لوب
 برکده کور او نوز بهلوات ریلکی علی ثایه ویرک ایا دیولولر صوره
 نقیب دیوانه کله دیوانه ایلر قورغده هکله آوری ایزدی
 صبر علامت دکر دیوب صریف طویه کلاب نه کوری خلق بری صریف

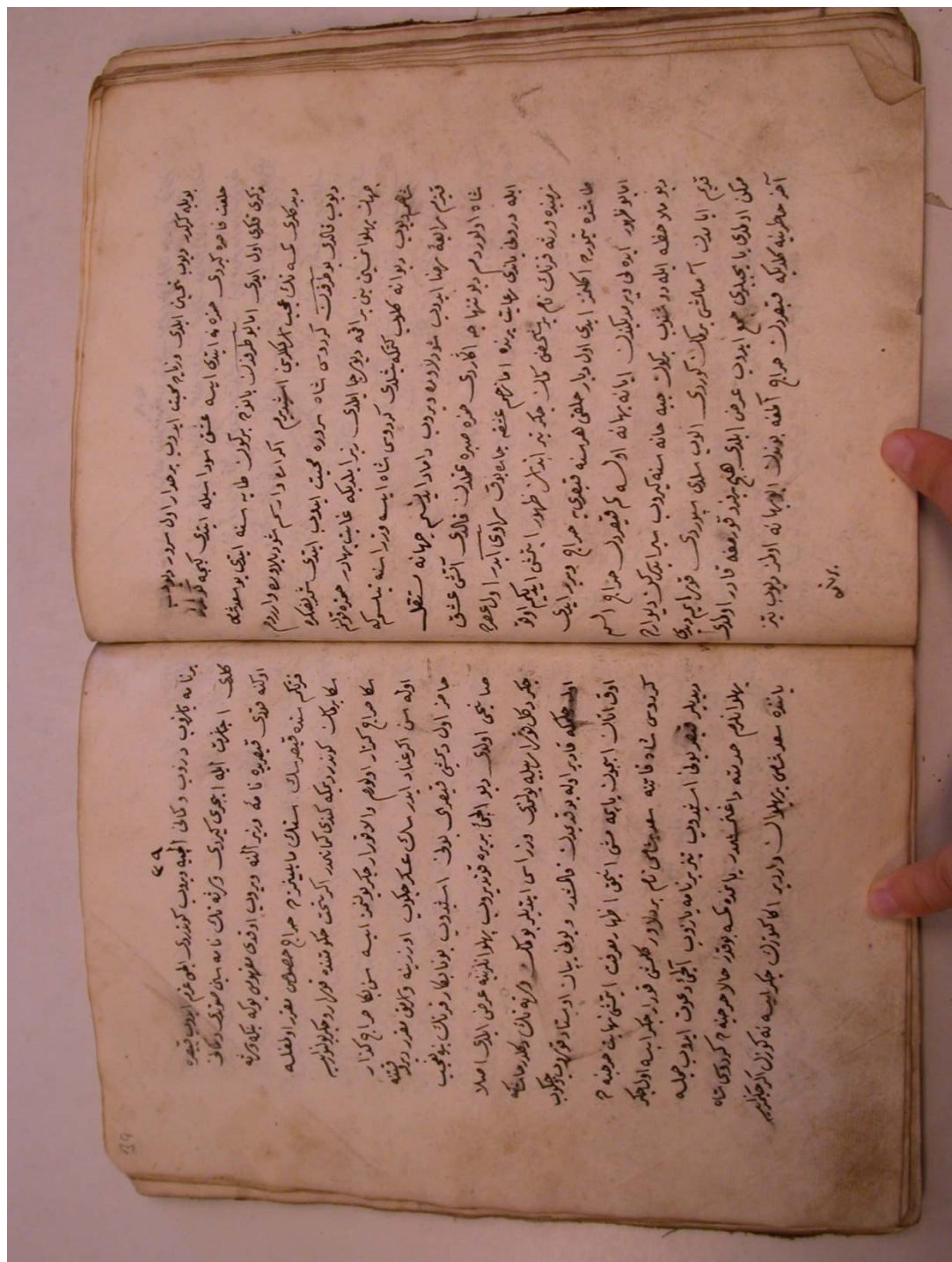
بلکه جوت قوزق ری کلاب برصوکارنه عفتدات ایوب قوریدیلر اولوی
 کوز طلمی به لم دی قورلوی صغیه به قورک جله سک دیبایر ایزل
 دیوانه سزات الیلر برکات صحنه شینه کلاب برعان قوزیلر حاجی یوزم
 اتم ایزک صحنه بنی الیز ویروب ای بهر اشته سکا صغیه اقیه سیم به
 برالو جم او طو ویریک قورم بنی الیوب کوروب صفا سئل بریوب
 اولم ایزک صحنه ایزل قورلوی ایل او طیه قوزیلر ایزل
 جمنه صغریوب قورم به بنی ایزل دخی ویروب وارینه برنک لویه کوز
 دیوب ایزل یازام وارک وافر طلم و سزاب اکوب ایزل یلم دیوب
 اوقور دیوب جمنه اولکجه صفا الیلر دیوانه یول بری بری الیز اولوی
 جانی صغری او طولر فالقوب طویه صغری جمنه ایسم قضای حارک
 کیدر دیوب طوی ایا دیوانه حارک جمنه کله رک یازام وارک
 قوت الفلعه کلاب سجان طعلوی کورک اغزینک صوری اقیه
 سئلر ایز براشیمی دکانه کورک طلم استی ایتی کوریکر طریقی
 صغری یول یول طعلوی قورک کیدرک دیوانه بلکه سئلر و سوری
 صغری کیدر ایتی قورک لول او صاندک ایا دیوانه طریقی یلم سئلر
 آشیملر قوزیلر برشی قالی جله می یولی به کوریکر کلاب
 قادی سرورنه کوزم صغری کل دیوب دیوانه ایزی دیوانه ایبرک شریف

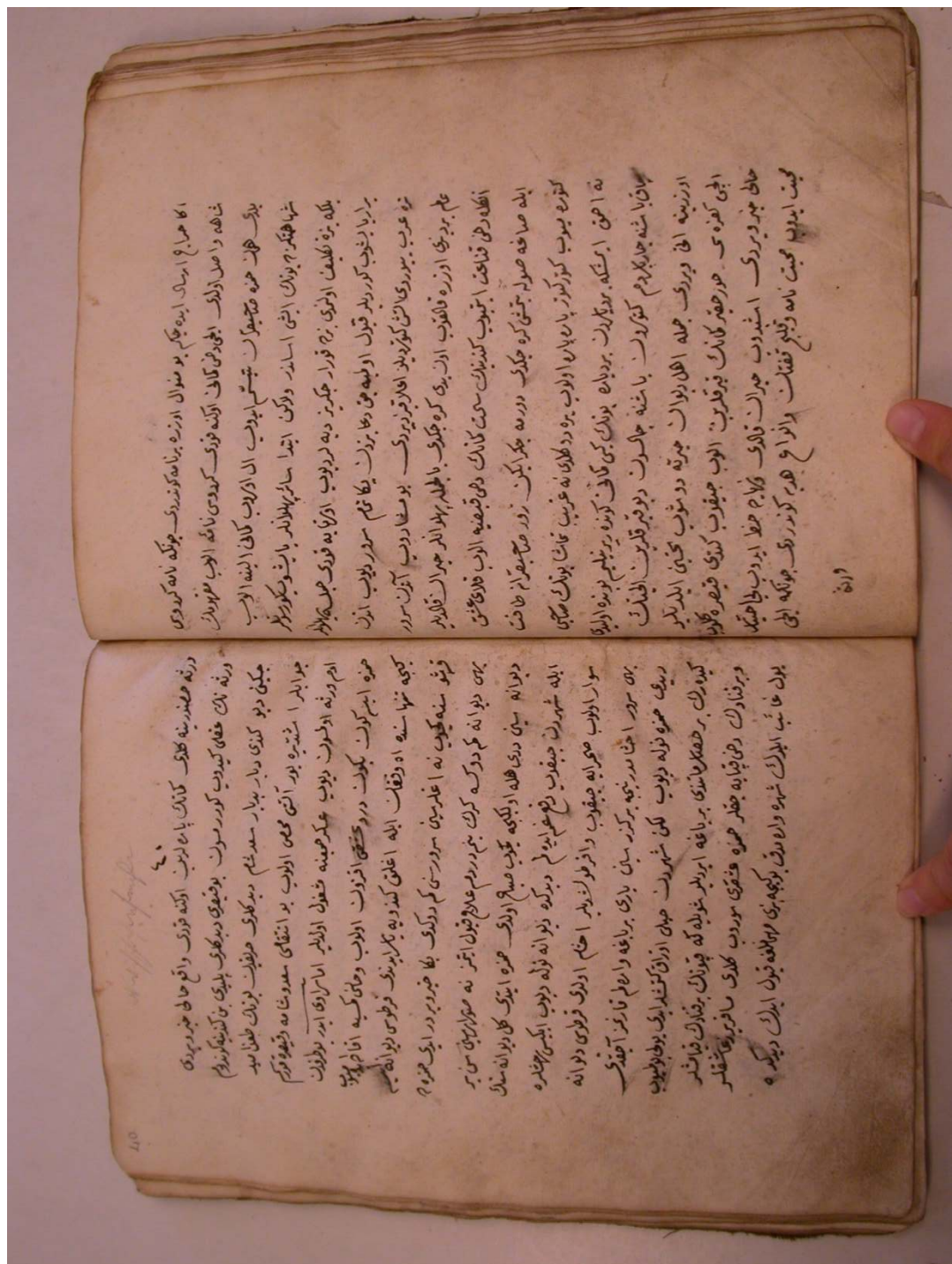

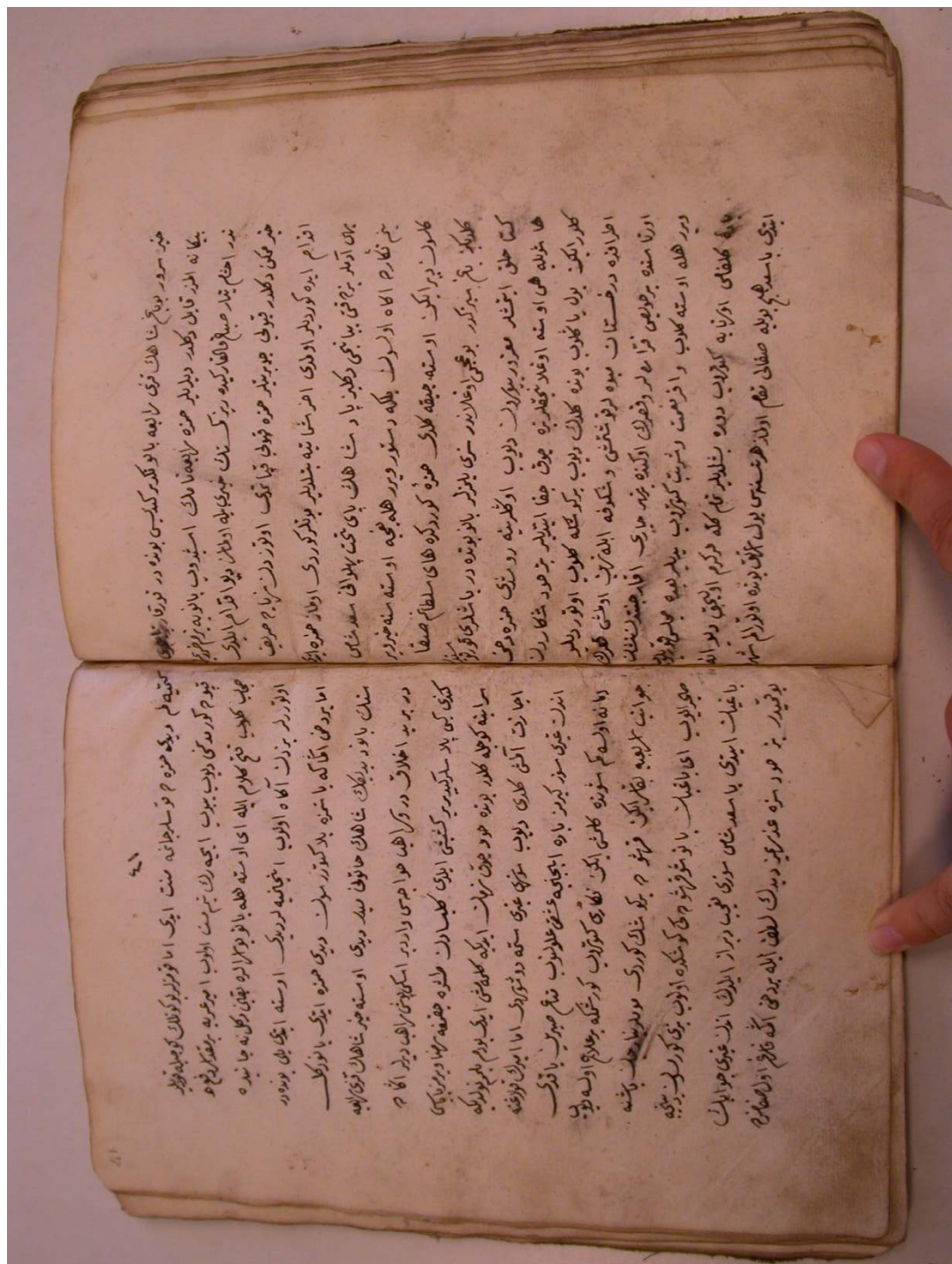

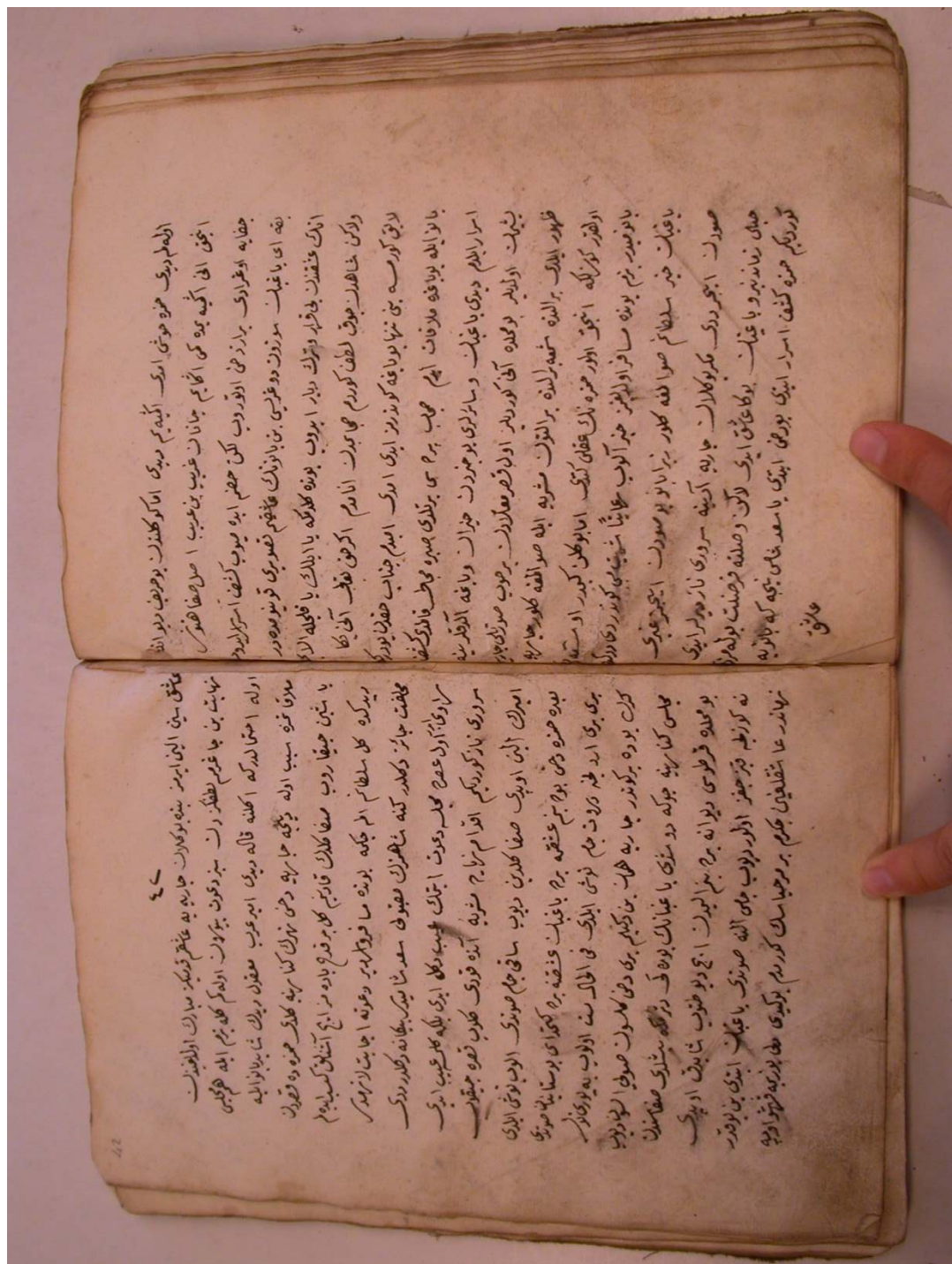

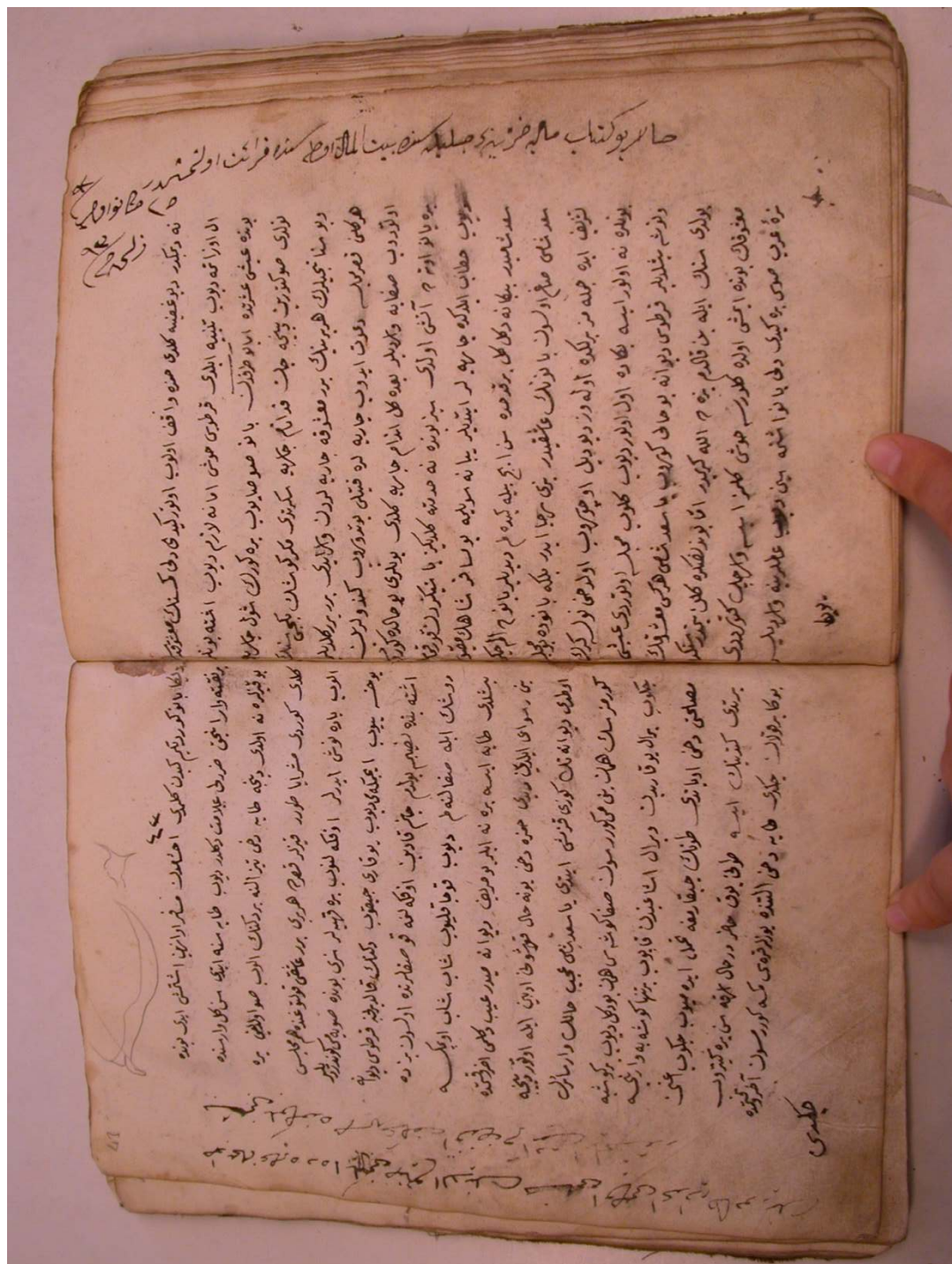

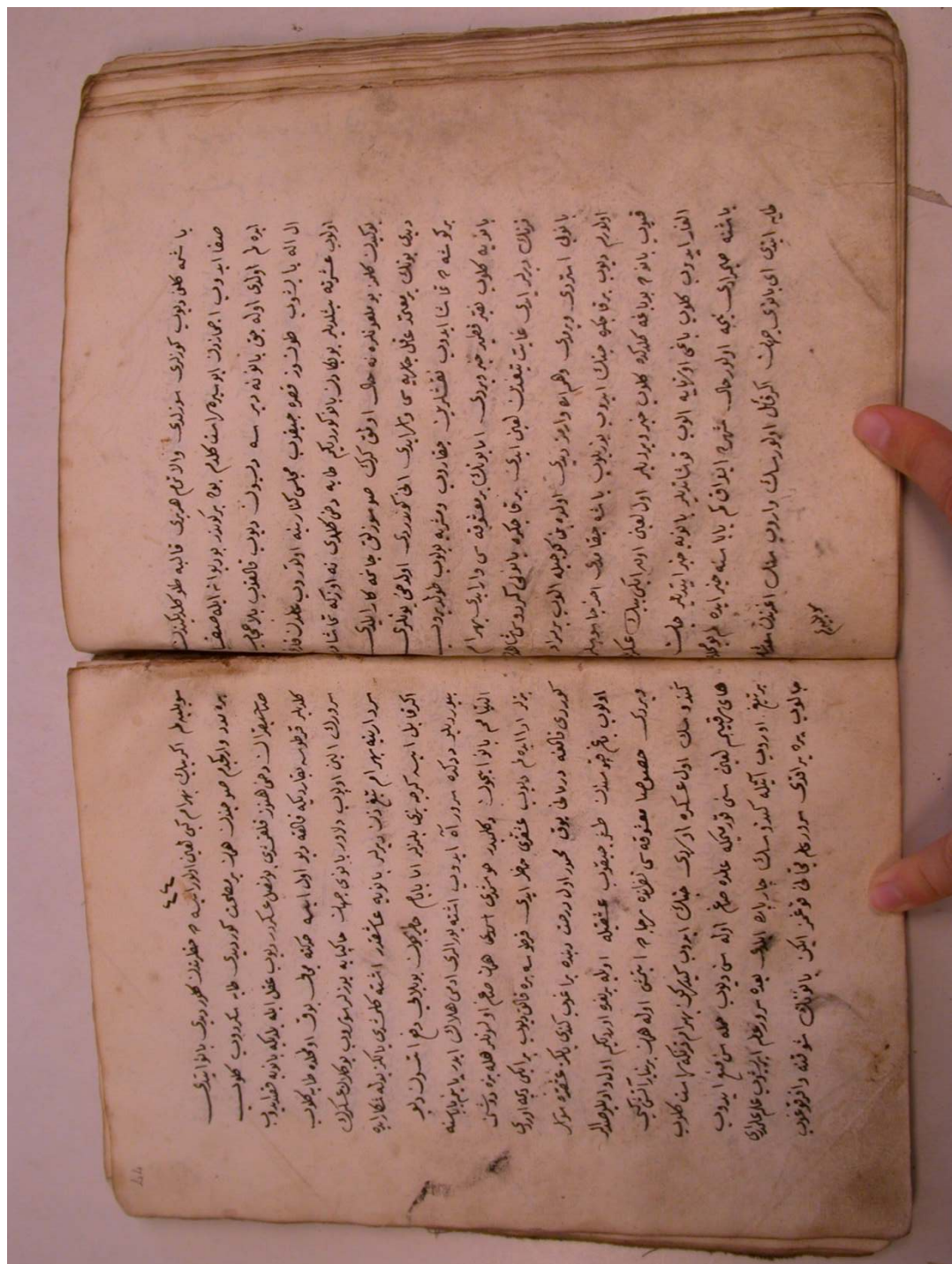

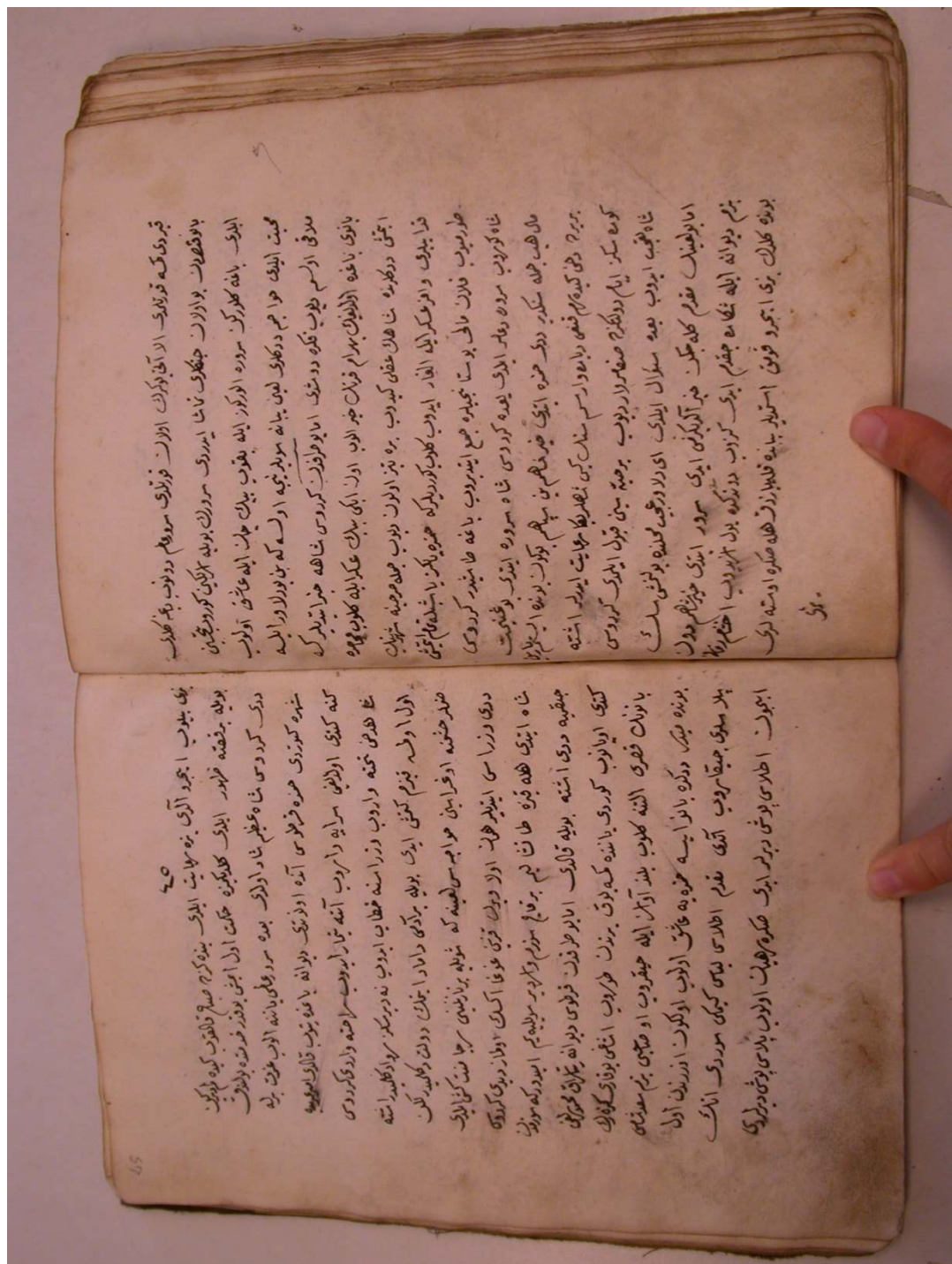

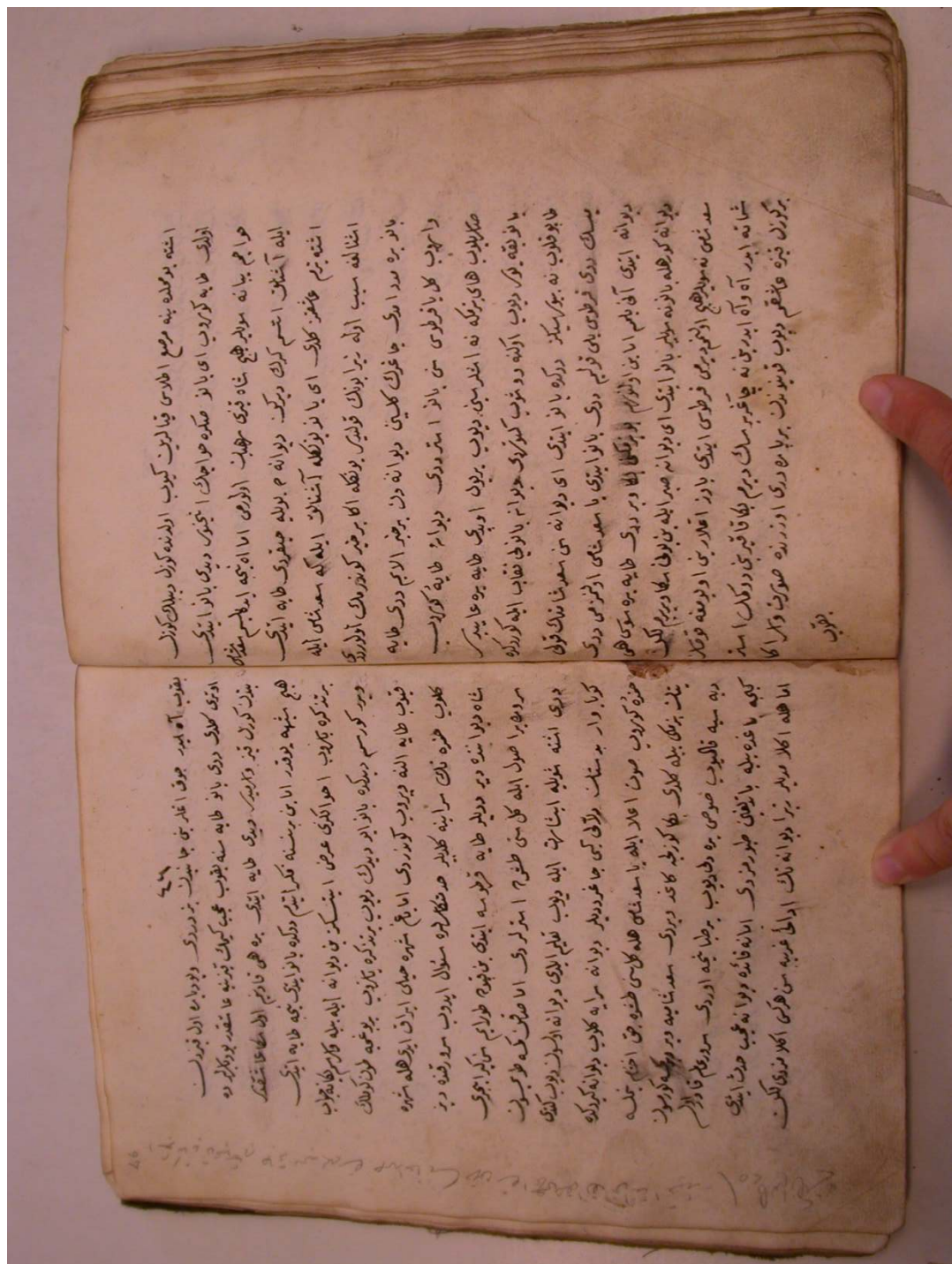

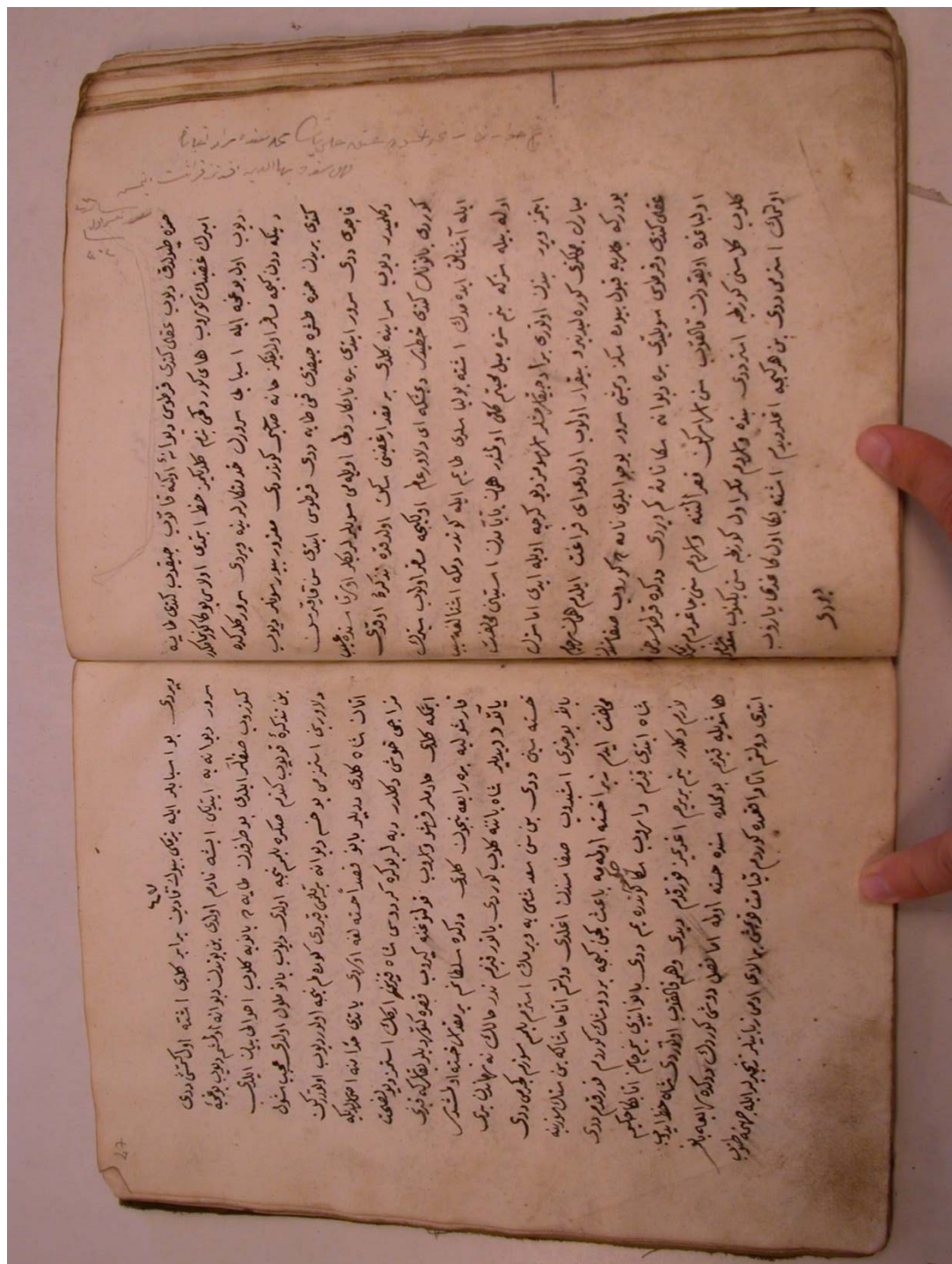

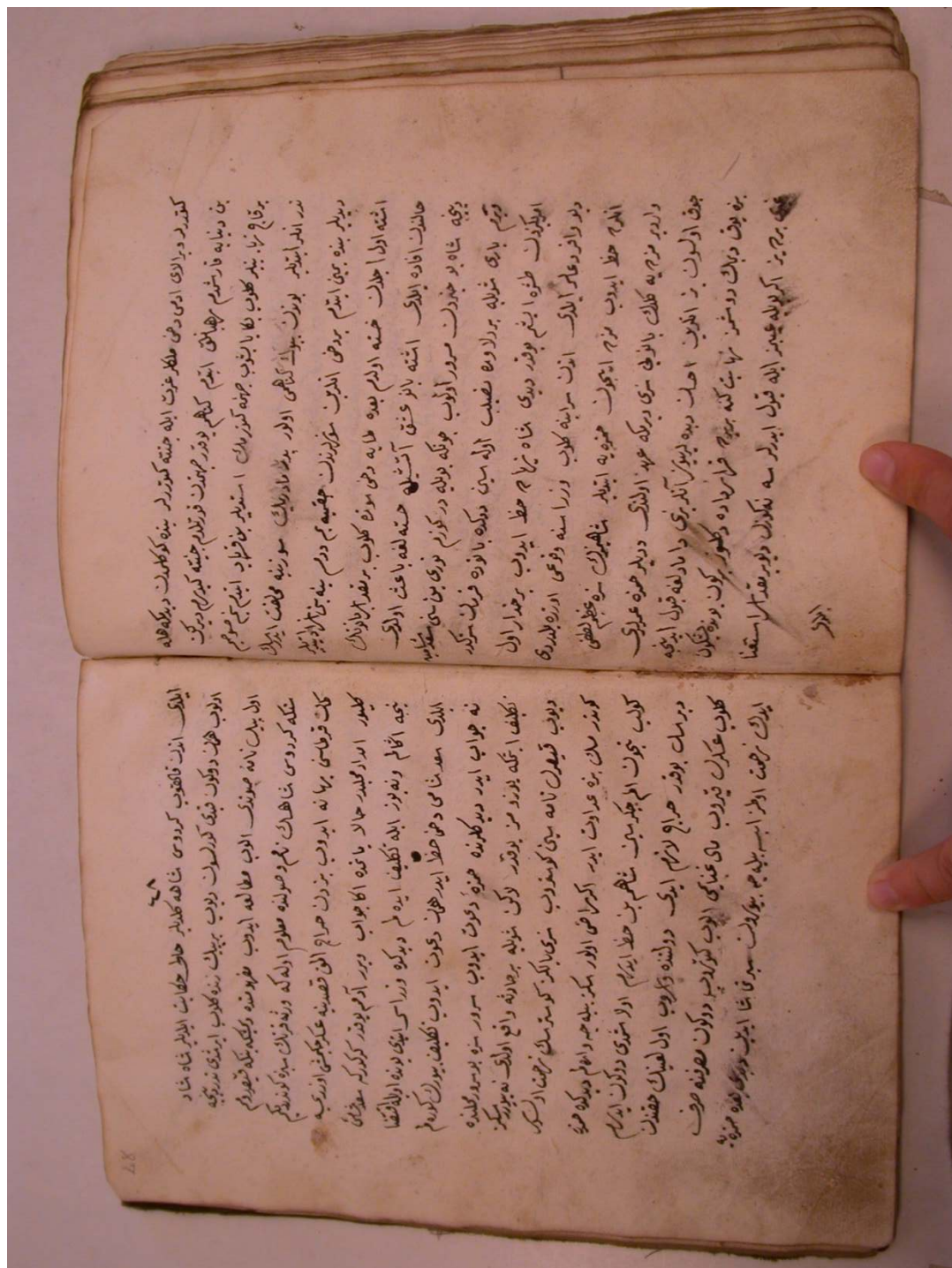

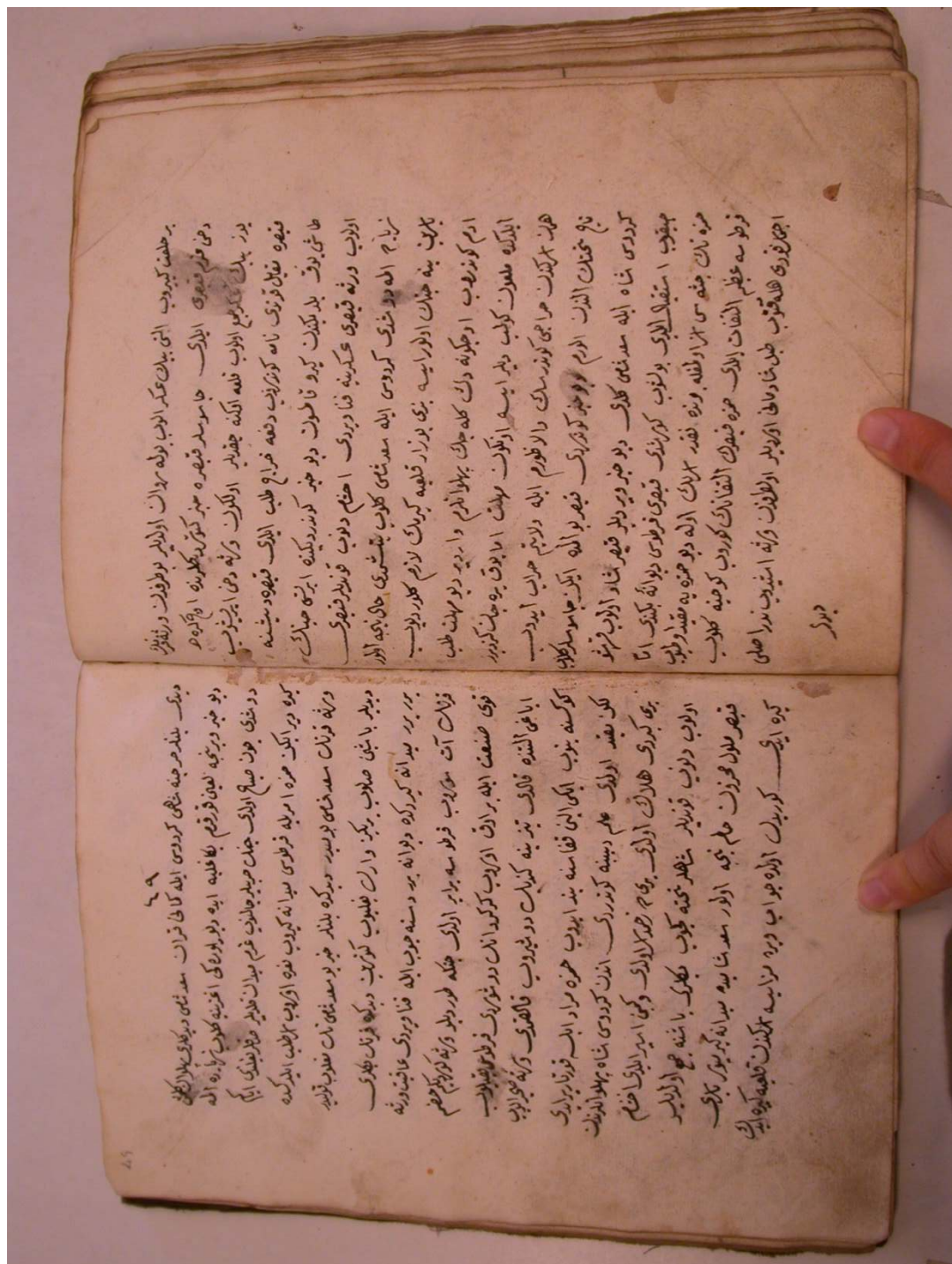

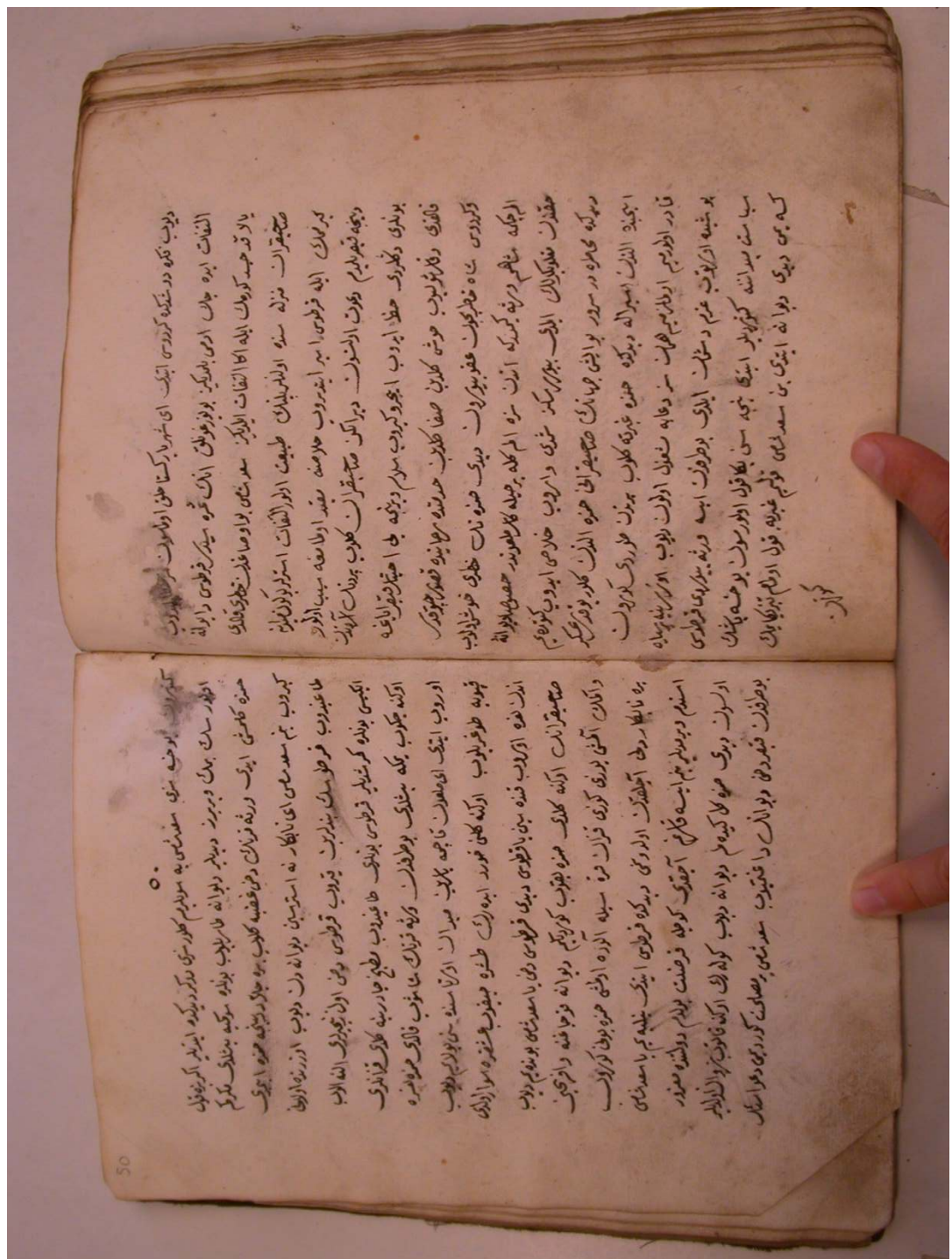

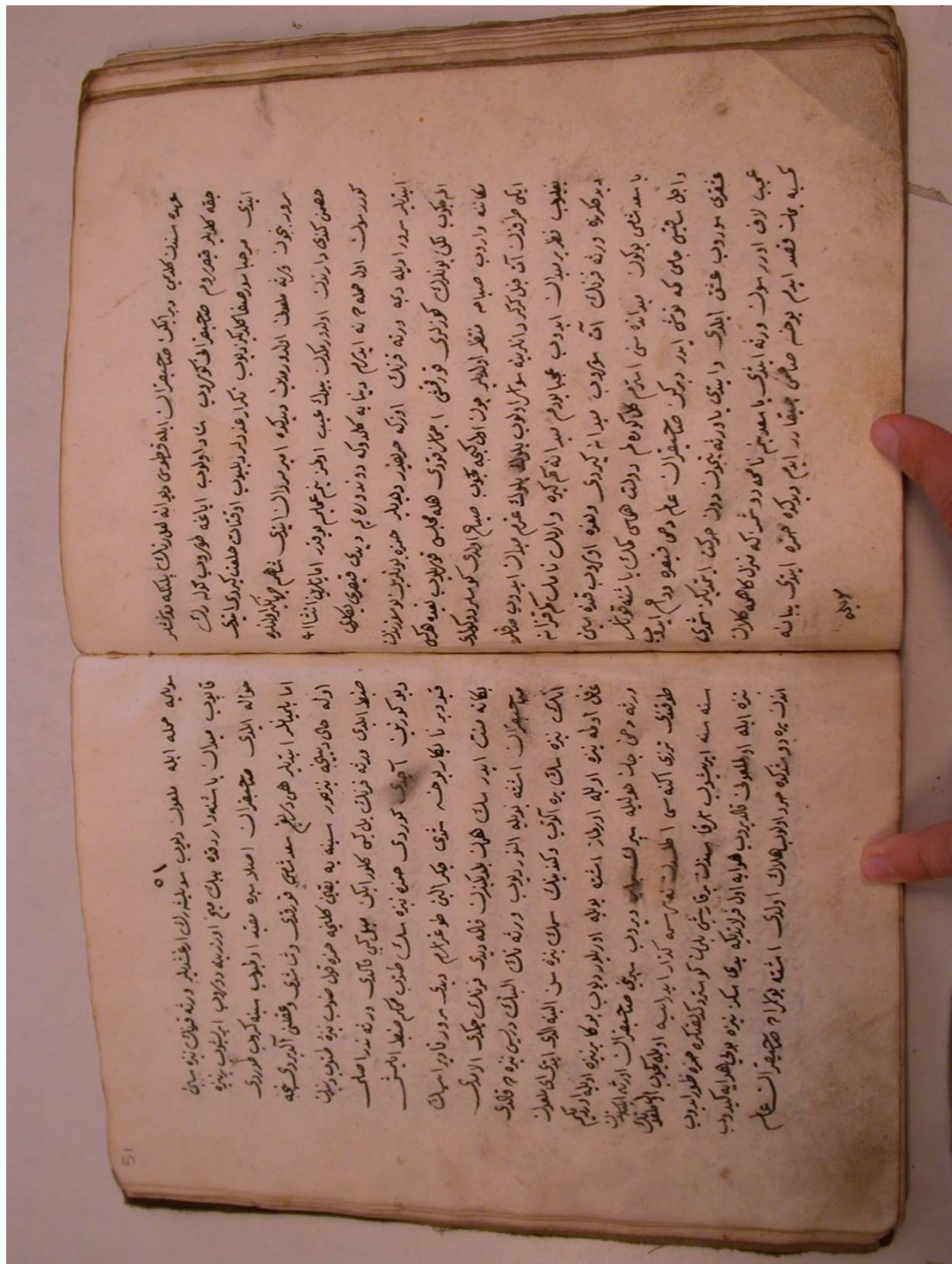

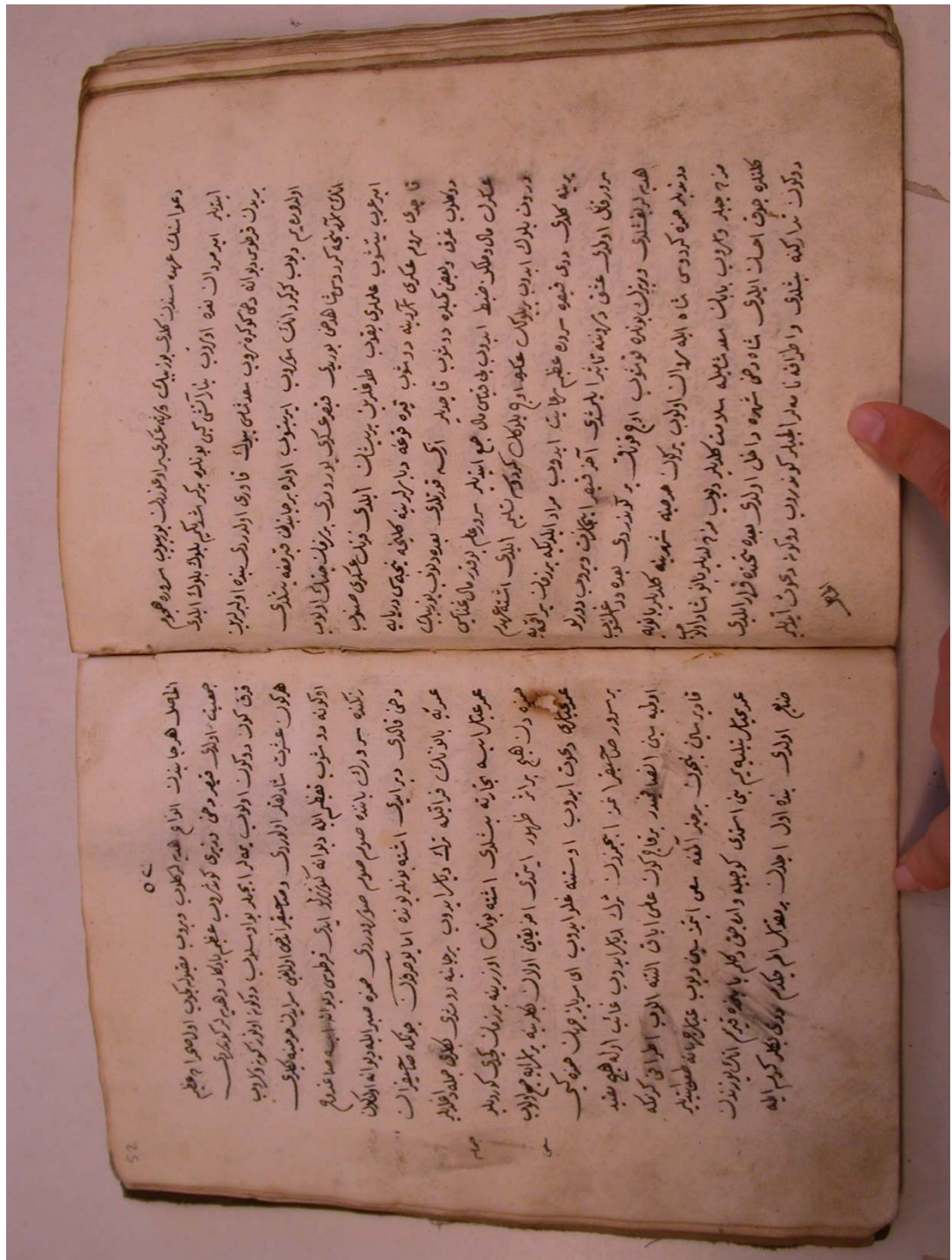

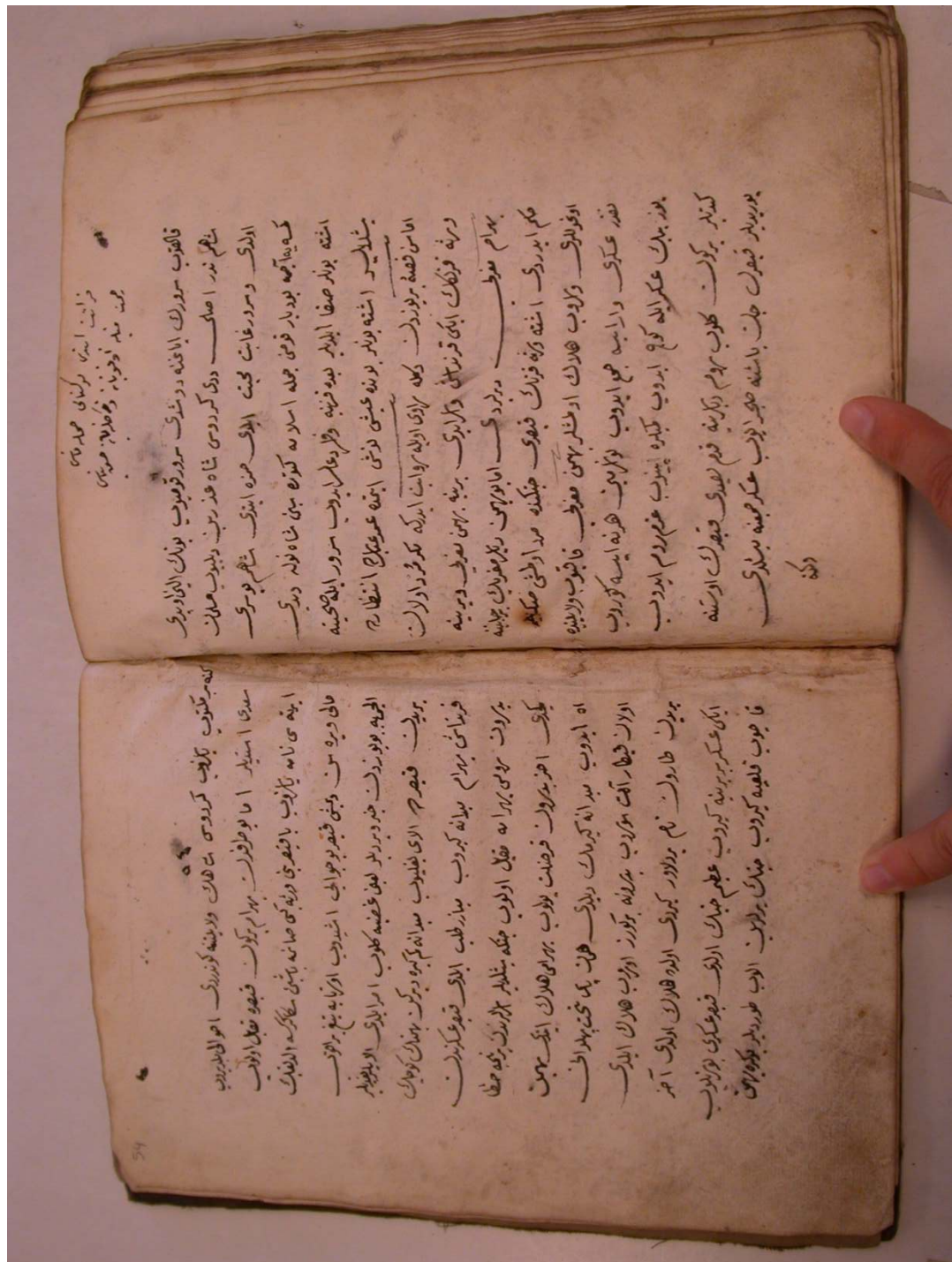

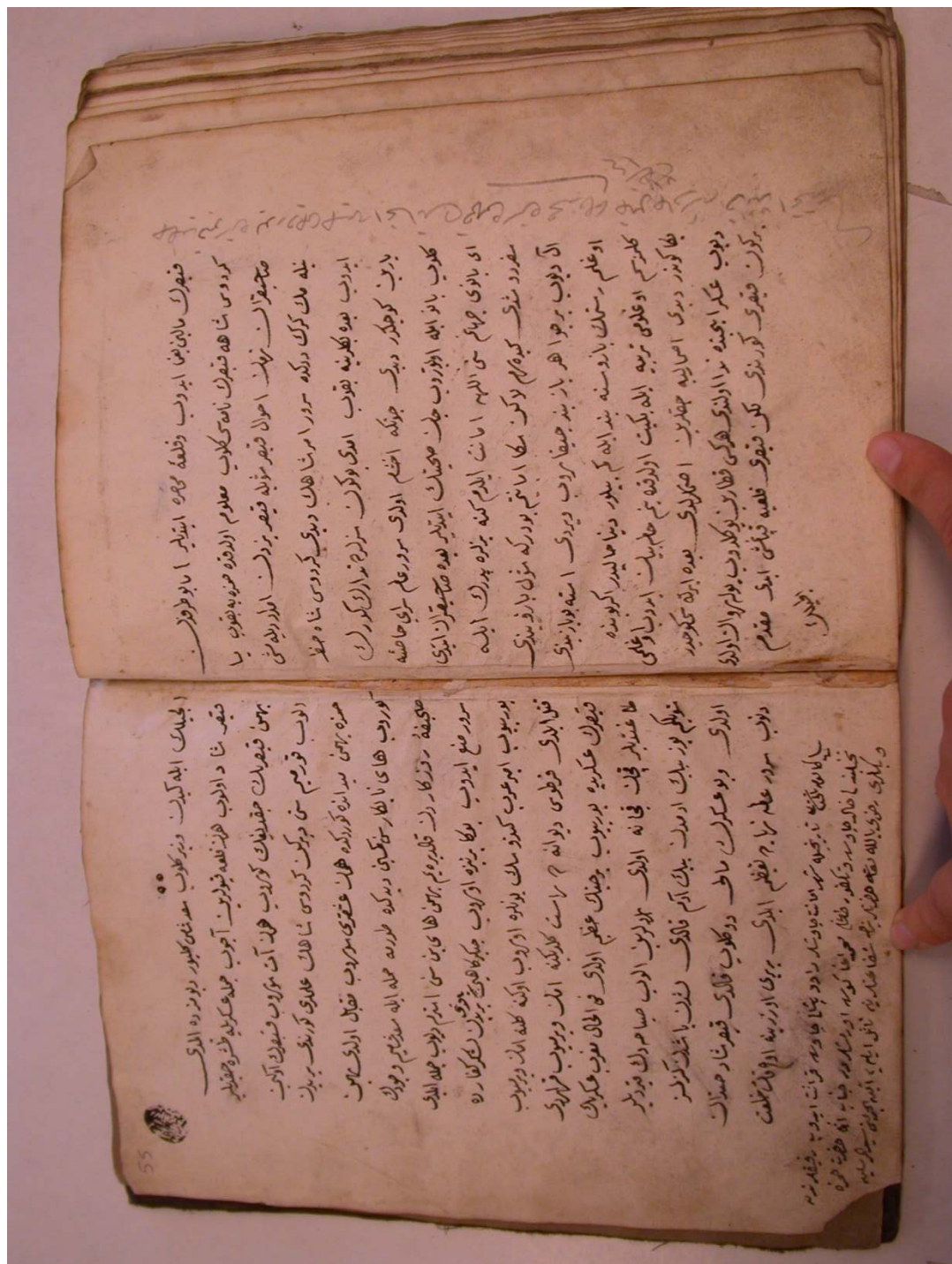

ÖZ GEÇMİŞ

Ad Soyad : Bihter Karahan
Doğum Yeri ve Tarihi : Kayseri / 16.08.1983
Lisans Üniversite : Kocaeli Üniversitesi
Fen Edebiyat Fakültesi
Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü
e-mail adresi : bihterkarahan@gmail.com